SLR-AA-1

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional MARATHI (Paper - I)
साहित्यरंग (BA221113)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'फकीरा' कादंबरी कुणी लिहिली आहे?
अ) अण्णा भाऊ साठे ब) शंकर पाटील
क) वि. द. घाटे ड) निरंजन घाटे

2) मोहनलाल पंडया यांना 'डुंगळी चोर' ही पदवी कुणी दिली होती?
अ) वि. द. घाटे ब) अरविंद घोष
क) म. गांधी ड) स. वल्लभभाई पटेल

3) 'टारफूला' ही कादंबरी कुणी लिहिली आहे?
अ) द. मा. मिरासदार ब) शंकर वैद्य
क) शंकर पाटील ड) वि. द. घाटे

4) प्रा. द. मा. मिरासदार यांचा जन्म कोणत्या गावी झाला?
अ) अकलूज ब) कोल्हापूर
क) सांगली ड) पुणे

5) भागू कोळीण कोणत्या कथेतील नायिका आहे?
अ) वाट ब) डोळे
क) हातचा एक ड) भूक

6) निरंजन घाटे यांचा जन्म केव्हा झाला?
अ) 1940 ब) 1942
क) 1946 ड) 1947

7) 2006 सालच्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष कोण होते?
अ) मारूती चित्तमपल्ली ब) श्रीपाल सबनीस
क) निरंजन घाटे ड) यापैकी नाही

8) 'भाष्' या संस्कृत धातूपासून कोणता शब्द तयार झाला?
अ) बोलणे ब) सांगणे
क) भाषण ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) मोहनलाल पंडया यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची वैशिष्टये लिहा.
2) मिटिंग कथेतील ग्रामपंचायत सदस्यांची नावे लिहा.
3) भाषण या कलेची वैशिष्टये लिहा.
4) अण्णा भाऊ साठे यांच्या कादंबऱ्यांची नावे लिहा.
5) यंत्रमानवाच्या हाताने या कथेतील बन्या बापू कसा आहे?
6) भाषण म्हणजे काय ते स्पष्ट लिहा.

प्र.3 'पक्षी जाय दिगंतरा' या कथेतील शावक पिल्लाच्या यशस्वी उड्डाणाचे वर्णन करा. **10**

किंवा

भाषणाची पूर्वतयारी कशी करावी? तुमच्या शब्दात लिहा.

प्र.4 'वाट' या कथेतील कावरीची अगतिकता स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-2

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional URDU (Paper – I)
Urdu Prose and Poetry (BA221115)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) درخت کی سب ڈالیاں خشک تھیں، صرف ایک۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ تھی۔

A)تر و تازہ۔ B)ہری۔ C)سرخ۔ D)خوش رنگ

2)عارف کا نام کیا تھا؟

A)زین العابدین۔ B)اسد اللہ خان۔ C)غالب۔ D)عارف خان۔

3)عرش بریں سے آسمان کے تاروں کو۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ آواز دی۔

A)ستاروں نے۔ B)خدا نے۔ C)جن نے۔ D)ملک نے۔

4)غریب کی آنکھ میں سونا تو ہے مگر اس کے پاس۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ نہیں ہے۔

A)بستر۔ B)زر۔ C)قالین۔ D) محل۔

5)یہ کس کی نظم کا شعر ہے؟

اور بھی دکھ ہیں زمانے میں محبت کے سوا= راحتیں اور بھی ہیں وصل کی راحت کے سوا

A)علامہ اقبالؔ۔ B) غالبؔ۔ C)فیض احمد فیضؔ۔ D)ذوقؔ۔

6)ایروس۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ خدا ہے؟

A)محبت کا۔ B) عورتوں کا۔ C)مردوں کا۔ D)انگریزوں کا۔

7)یہ کس نظم کا شعر ہے؟ اسے ہم راہ پاتا ہوں یہ سائے کی طرح میرا= تعاقب کر رہا ہے جیسے میں مفرور مزم ہوں۔

A)شبِ قدر۔ B) بزمِ انجم۔ C)ایک لڑکا۔ D)ان میں سے کوئی نہیں۔

8)گریز۔۔۔۔۔۔۔۔ نظم ہے؟

A)مذہبی۔ B)اشتراکی۔ C)اسلامی۔ D)آسمانی۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:(کوئی چار) **12**

1) شیخ ابراہیم ذوقؔ کا مختصر تعارف لکھیئے۔

2)اس شعر کی تشریح کیجئے اور شاعر کا نام لکھیئے۔

یا مجھے افسر شاہانہ بنایا ہوتا

یا مرا تاج گدایانہ بنایا ہوتا

3) مثنوی کی تعریف، ہیئت مع مثال لکھیے ؟

4) فیض احمد فیضؔ کا تعارف لکھیئے۔

5) نظم "بزمِ انجم" میں اقبالؔ نے منظری نگاری کس طرح کی ہے۔

6) غزل کی تعریف اور اجزائے ترکیبی مع مثال لکھیئے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1) نظم "لندن کی ایک شام" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

2) نظم "مجھ سے پہلی سی محبت میری محبوب نہ مانگ" کا خلاصہ لکھیے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے:- **10**

"مرثیہ عارف" کا خلاصہ تحریر کیجئے۔

SLR-AA-3

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional KANNADA (Paper – I)
Vachana's of Basaveshwar and Kirtana's of Dasa's (BA221114)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಸತ್ಯವ ನುಡಿವುದೇ – ಲೋಕ
1) ಭೂತ **2) ದೇವ**
3) ಭೂ **4) ಪಾತಾಳ**

2) ಬತ್ತಿ – ವೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ದೀಪ
1) ಕಕ್ಕಡ **2) ಬಹಳ**
3) ಬಂತು **4) ಮನ**

3) ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಹುಟ್ಟಿ, ಮನೆಯೊಳಗೆ – ತುಂಬಿ
1) ರಜ **2) ಧಾನ್ಯ**
3) ಹಣ **4) ದನ**

4) ಮಾನವ – ದೊಡ್ಡದು
1) ಗುರಿ **2) ಮನಸ್ಸು**
3) ಆಸೆ **4) ಜನ್ಮ**

5) ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯನೂರಿ – ಹಿಡಿಯದ ಮುನ್ನ
1) ತಲೆ **2) ಮಗ**
3) ಮಗಳು **4) ಕೋಲ**

6) ಓದುವುದು ವೇದ ಹಾಕುವುದು –
1) ಮೇಳ **2) ಗಾಳ**
3) ಗಾಳಿ **4) ಕಸ**

7) ಆದ್ಯರ ವಚನ – ಕಂಡಣ್ಣಾ
1) ಪುರುಷ **2) ಹರುಷ**
3) ವರುಷ **4) ವರ್ಷ**

8) ಸಕ್ಕರೆ ತುಪ್ಪವ ತಿನಿಸೋದು –
1) ತಪ್ಪು **2) ಸರಿ**
3) ರೊಕ್ಕ **4) ಅನ್ನದಾನ**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಮಾಡಿದನೆಂಬುದು ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದಡೆ, ಏಡಿಸಿ ಕಾಡಿತ್ತು ಶಿವನ ಡಂಗುರ.
2) ಪರಿಪಾಲಿಸುವುದು ನಿನಗೆ ಪರಮ ಧರ್ಮ
3) ಅಧರಕ್ಕೆ ಕಹಿ, ಉದರಕ್ಕೆ ಸಿಹಿ.
4) ಅವ ಕುಲವಾದರೇನು?
5) ಸುಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಉದಕವನೆರೆದು ನೋಡಿ ಸಲಹಯ್ಯಾ
6) ಮಂಡೆ ಬೋಳಾದರೇನು ಮನ ಶುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲವು

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ದಾಸರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಉಪದೇಶಗಳು ಯಾವುವು?

SLR-AA-4

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ENGLISH (Paper - I)
Introduction to English Literature (BA221111)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **08**

1) Death is presented as _____ in the poem 'Because I Could Not Stop for Death'.
a) gentleman b) cruel
c) satan d) none of these

2) 'Tyger Tyger, burning bright, in the forests of the _____'.
a) Amazon b) Night
c) Himalaya d) Brazil

3) What does the expression mean 'And miles to go before I sleep'
a) a long life of rest and sleep
b) a long distance to be travelled by the poet
c) the speaker wants to fulfil his/her wish, ambitions, dreams, promises before he/she sleeps
d) None of the above

4) The poem 'Richard Cory' tells the story of a _____ man.
a) poor b) middle-class
c) wealthy d) healthy

5) Hamid was _____ years old.
a) three b) five
c) four d) six

6) The reason of Behrman's death was _____.
a) fever b) heart attack
c) cholera d) pneumonia

7) _____ has looked after Johnsy so well.
a) Sue b) Behrman
c) Johnsy's mother d) Johnsy's father

8) Who is the main character in 'How Much Land Does a Man Need'?
a) elder sister b) younger sister
c) Pahom d) Bashkirs

Q.2 Write the answers in short. (Any Four) **12**

1) What is the central idea of the poem 'Because I Could Not Stop for Death'?
2) How is the tiger described in the poem 'Tyger'?
3) Comment on the subject matter of the poem 'Stopping by Woods on a Snowy Evening'.
4) How is Richard Cory described in the poem 'Richard Cory'?
5) What is the theme of the poem 'Tyger'?
6) Comment on the themes in the poem 'Richard Cory'

Q.3 Answer the following question. (One out of two) **10**

1) Comment of the subject matter of the story ‘Idgah’.

OR

2) What are the themes discussed in ‘How Much Land Does a Man Need’?

Q.4 Answer the following Question. **10**

Write a detailed note on the elements of short story.

SLR-AA-5

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HINDI (Paper - I)
शब्दकलश (BA221112)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) पं. सूर्यकांत त्रिपाठी 'निराला' का जन्म ––– में हुआ था।
अ) बनारस ब) मेदिनीपुर
क) भोपाल ड) नैनीताल

2) संत कबीर ने गुरू को कुम्हार और शिष्य को ––– कहा है।
अ) सागर ब) सरिता
क) तालाब ड) कुंभ

3) ––– 'में भी मानव हूँ' इस एकांकी का पात्र है।
अ) स्कंदगुप्त ब) कालिदास
क) राधागुप्त ड) पृथ्वीराज

4) ––– 'पहलवान की ढोलक' कहानी का नायक है।
अ) मोहन ब) लुट्टन सिंह
क) राजकुमार ड) संदीप

5) 'सुरेश ने आम खाया।' इस वाक्य में 'आम' ––– कारक है।
अ) संबोधन ब) कर्म
क) कर्ता ड) अपादान

6) 'क्ष, त्र, ज्ञ, श्र' यह ––– व्यंजन है।
अ) तालव्य ब) ओष्ठय
क) संयुक्त ड) एकल

7) 'शीर्षक, –––, विवरण, निष्कर्ष', यह वृत्तांत एवं समाचार लेखन के चार अंग है।
अ) आमुख ब) तादात्म्य
क) वितरण ड) व्यवस्थापन

8) 'स्ववृत्त' को अंग्रेजी में ––– कहते है।
अ) Translation ब) Resume
क) Advertisement ड) Examination

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **12**

1) स्ववृत्त लेखन में कौन–कौनसी जानकारी लिखना अपेक्षित है।
2) 'कर्ता' कारक की परिभाषा लिखकर दो उदाहरण लिखिए।
3) 'विकारी' शब्द किसे कहते है? सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
4) पाश्चात्य पत्रकार किपलिंग द्वारा बताये वृत्तांत या समाचार के छह तत्व कौनसे है?
5) 'अभी न होगा मेरा अंत', कविता का संक्षेप में उद्देश्य लिखिए।
6) 'लुट्टन सिंह' राज–पहलवान कैसे बना?

प्र.3 1) पठित दोहों के आधार पर 'कबिर' के विचार स्पष्ट कीजिए। **10**

अथवा

2) 'मोचीराम', कविता का भावार्थ लिखिए।

प्र.4 'महादेवी वर्मा' लिखित 'बिंदा' रेखाचित्र का सारांश लिखिए। **10**

SLR-AA-6

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SOCIOLOGY (Paper - I)
Introduction to Sociology (BA221128)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) समाजशास्त्राचा जनक म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
अ) इरावती कर्वे ब) ऑगस्ट कॉम
क) जी. एस. घुर्ये ड) दुर्खीम

2) मानवी समाज हे एक ––– संबंधाचे जाळे आहे.
अ) व्यक्तिगत ब) सामाजिक
क) आर्थिक ड) सांस्कृतिक

3) अर्जित दर्जा ––– मुळे मिळतो.
अ) स्व कष्टाने ब) पैशाने
क) व्यवसायाने ड) जातीने

4) 'मनुष्य हा समाजशील प्राणी आहे' असे ––– यांनी म्हटले?
अ) प्लेटो ब) ॲरिस्टॉटल
क) रूसो ड) मर्टन

5) खालीलपैकी कोणती समाजशास्त्राच्या वैज्ञानिक पद्धतीची पायरी नाही?
अ) समस्या सूत्रंन ब) गृहीतकृत्य
क) समाजाचा अभ्यास ड) वर्गीकरण

6) समाजशास्त्र हे मानवी समाजाचा ––– पद्धतीने अभ्यास करणारे शास्त्र आहे.
अ) वैज्ञानिक ब) वंशिक
क) आध्यात्मिक ड) ऐतिहासिक

7) सामाजिक संस्था या ––– असतात.
अ) धर्म मान्य ब) समाजमान्य
क) शासनमान्य ड) संस्कृती मान्य

8) ––– भूप्रदेश हे समुदायाचे वैशिष्टय् आहे.
अ) बदलता ब) लहान
क) मोठा ड) विशिष्ट

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) सामाजिक संरचनेचे मूलभूत घटक कोणते?
2) कुटुंबाची प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती?
3) धर्माची प्रमुख कार्य कोणती?
4) समाजशास्त्राच्या वैज्ञानिक अभ्यास पद्धतीच्या पायऱ्या कोणत्या?
5) समुदायाची वैशिष्ट्य कोणते?
6) दर्जाचे प्रकार सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

सामाजिक संस्थेचा अर्थ सांगून सामाजिक संस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

समाजशास्त्राचा अर्थ सांगून समाजशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4 संस्कृतीच्या व्याख्या सांगून संस्कृतीचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-6

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SOCIOLOGY (Paper - I)
Introduction to Sociology (BA221128)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who is known for father of sociology?
a) Irawati Karve b) August Comment
c) G. S. Ghure d) Durkhim

2) Human society is basically a web of _____ relationship.
a) Individual b) Social
c) Economic d) Cultural

3) The achieved status is received due to _____.
a) Self- efforts b) Money
c) Occupation d) Cast

4) Who said 'man is a social animal'?
a) Plato b) Aristotle
c) Ruso d) Martton

5) Which of the following is not a step of scientific method used in sociology?
a) Formulation of problem b) Hypothesis
c) Study of society d) Classification

6) Sociology is the _____ study of human society.
a) Scientific b) Racial
c) Mythical d) Historical

7) Social institutions are approved by _____.
a) Religion b) Society
c) Government d) Culture

8) Territory is the characteristic feature of the community.
a) Changing b) Small
c) Large d) Specific

Q.2 Write Short answers. (Any Four) **12**

1) What are the basic elements of social structure?
2) What are the major characteristics of family?
3) What are the major functions of religion?
4) Which are the steps used in scientific method of sociology?
5) What are the characteristics of community?
6) What is the type of status?

Q.3 Board answer questions. (Any One)

Define social institution and explain its characteristics. **10**

OR

Define sociology and explain its scientificance of the study.

Q.4 Define culture and explain its characteristics. **10**

SLR-AA-7

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Comp)
Literary Voyage (BA221101)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternative **08**

1) Where did Gandhi meet his missionary friend?
a) Vellore b) Orissa
c) Anji d) Ahmadabad

2) What colour of chalk plastered the slate?
a) Blue b) Yellow
c) White d) Green

3) What did the grandmother do in her in the city?
a) Dogs b) Sparrows
c) Bicycle d) Cats

4) What does the Rabindranath Tagore want to use in order to conquer pain?
a) Intelligence b) Heart
c) Wit d) Bravery

5) Who wants a flower in the poem 'The Lotus'?
a) Goddess of love b) Goddess of Heaven
c) Goddess of Spring d) Goddess of summer

6) How does the father discover the son in his room?
a) Sleeping b) Sobbing
c) Playing d) Reading

7) Choose the correct **prefix** with the word given in the bracket and fill in the blanks.
Completing translation in four days is _____. (**Possible)**
a) Possibility b) Position
c) Impossible d) Pausible

8) We **<u>are</u>** family. (Identify *the correct **part of speech** for the underlined word.)*
a) Noun b) Pronoun
c) Verb d) Adverb

Q.2 Write the answers in short. (Any four out of six) **12**

a) What is the importance of khadi in the context of the freedom struggle?
b) How would you describe the character of the grandmother in *The Portrait of a Lady?*
c) What is the significance of the sparrows in *The Portrait of a Lady?*
d) What are the various qualities poet discusses as important in the poem *'Let Me Not Pray to be sheltered from Dangers'?*
e) Why did the poet focus on the lotus flower in the poem 'The Lotus'?
f) What is the significance of toys in the poem 'The Toys'?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

a) What is communication and process of communication?

b) Describe the channels and principals of communication.

Q.4 Answer the following question. **10**

What is intrapersonal skill? Discuss the strategies to improve intrapersonal skills.

SLR-AA-8

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Scientific Method (Comp) (BA221107)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) विज्ञान म्हणजे ––– ची पद्धतशीर मांडणी होय.
अ) ज्ञान ब) संदिग्ध
क) विसंगत ड) यापैकी नाही

2) वस्तुनिष्ठ शास्त्राचा संबंध ––– घटनांशी आहे.
अ) आदर्श ब) मूल्य
क) वास्तव ड) नैतिक

3) वैज्ञानिक पूर्वगृहितके ––– असतात.
अ) सिद्ध ब) असिद्ध
क) संभाव्य ड) यापैकी नाही

4) कारणिक संबंध ––– असते.
अ) अस्थिर ब) स्थिर
क) अनिश्चित ड) यापैकी नाही

5) प्रयोगाचे स्वरूप ––– असते.
अ) पूर्वनियोजित ब) आकस्मिक
क) नैसर्गिक ड) ऐतिहासिक

6) ––– हा विगमनाचा एक प्रकार आहे.
अ) व्यवहित ब) साम्यानुमान
क) अव्यवहित ड) यापैकी नाही

7) संशोधनात ––– पद्धतीची आवश्यकता असते.
अ) नैतिक ब) धार्मिक
क) वैज्ञानिक ड) यापैकी नाही

8) प्रचिती ही ––– नंतरची अवस्था आहे.
अ) अभ्युपगमाची सिद्धता ब) माहिती गोळा करणे
क) समस्या ड) अभ्युपगम

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) विज्ञान आणि धर्म यातील फरक स्पष्ट करा.
2) सामाजिक शास्त्रे म्हणजे काय?
3) प्रयोग म्हणजे काय?
4) अनिरीक्षण म्हणजे काय?
5) व्यतिरेक पद्धती म्हणजे काय?
6) साम्यानुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.3 वस्तुनिष्ठ शास्त्र आणि आदर्शनिष्ठ शास्त्र यातील फरक स्पष्ट करा. **10**

किंवा

शास्त्रीय कारणिक संबंधाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.4 शास्त्रीय पद्धतीचे टप्पे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-8

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Scientific Method (Comp) (BA221107)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Science is a Systematic study of _____.
a) Knowledge b) Vague
c) Inconsistency d) None of these

2) Positive science is related to _____.
a) Norms b) Value
c) Fact d) Moral

3) Scientific Presuppositions are _____.
a) Proved b) Unproved
c) Probable d) None of these

4) Causal relation is _____.
a) Variable b) Invariable
c) Indefinite d) None of these

5) The nature of experiment is _____.
a) Preplanned b) Accidental
c) Natural d) Historical

6) _____ is a kind of induction.
a) Mediate b) Analogy
c) Immediate d) None of these

7) Research requires a _____ method.
a) Moral b) Religious
c) Scientific d) None of these

8) Verification is the next stage of _____.
a) Proof of hypothesis b) Data collection
c) Problem d) Hypothesis

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Distinguish between science and religion.
2) What are social sciences?
3) What is experiment?
4) What is non-observation?
5) What is Method of difference?
6) Explain the nature of Analogy.

Q.3 Distinguish between Positive Science and Normative Science. **10**

OR

Explain the Principles of scientific causal relation.

Q.4 Explain the steps of Scientific method. **10**

SLR-AA-9

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Science Technology and Development - I (Comp) (BA221110)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– ही संस्कृती जगात प्राचीन संस्कृती मानली जाते.
अ) सिंधु ब) ग्रीक
क) रोमन ड) इजिप्शीयन

2) ––– ही अक्षय साधनसंपत्ती आहे.
अ) दगडी कोळसा ब) खनिज तेल
क) नैसर्गिक वायु ड) सौर ऊर्जा

3) भारतात सर्वात प्रथम अणुकेंद्र ––– राज्यात स्थापन झाले.
अ) गुजरात ब) महाराष्ट्र
क) राजस्थान ड) ओरिसा

4) नदी हॉर्वर क्राफ्टची निर्मिती ––– यांनी केली.
अ) डॉ. होमी भाभा ब) डॉ. सी व्ही. रमन
क) डॉ. जयंत नारळीकर ड) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम

5) ––– हे भारतातील सर्वात मोठे जलविद्युत केंद्र आहे.
अ) हिराकुड ब) भाक्रा
क) नागर्जुना सागर ड) कोयना

6) ––– ही वैज्ञानिक अभ्यास पद्धतीमधील चौथी पायरी आहे.
अ) समस्या सुत्रण ब) निरीक्षण
क) प्रयोग ड) परिणामांचे विश्लेषण आणि सिद्धांत

7) लिलावती हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) न्यूटन ब) भास्कराचार्य
क) आर्यभट्ट ड) प्लीनी

8) वैज्ञानिक सत्य हे ––– असते.
अ) व्यक्तिनिष्ठ ब) परंपरानिष्ठ
क) वस्तुनिष्ठ ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) अंतर्गत शक्ती
2) सापेक्षतावाद सिद्धांत
3) वैज्ञानिक संकल्पना सांगा.
4) सौरऊर्जा शक्तीचे फायदे लिहा.
5) होमी भाभा यांचे वैज्ञानिक कार्य
6) साधनसंपदेचे वर्गीकरण सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) विज्ञान व तंत्रज्ञान म्हणजे काय? वैज्ञानिक अभ्यासपद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांच्या वैज्ञानिक कार्याचा वृत्तांत द्या.

प्र.4 भूकंप म्हणजे काय ते सांगून भूकंपाची कारणे, परिणाम आणि उपाययोजना लिहा. **10**

SLR-AA-9

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Science Technology and Development - I (Comp) (BA221110)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the option. **08**

1) _____ is an ancient culture in the world.
a) Sindhu b) Greek
c) Roman d) Egyptian

2) _____ is an non- exhaust resource.
a) Coal b) Petrolium
c) Natural Gas d) Solar Energy

3) _____ state is first atomic energy centre established in India.
a) Gujrat b) Maharashtra
c) Odisha d) Rajasthan

4) Nandi Hover crafts ore anon is done by _____.
a) Dr. Homi Bhabha b) Dr. Raman C.V.
c) Dr. Jayant Naralikar d) Dr. A.P.J. Abdul Kalam

5) _____ is the biggest Hydal Power Centre In India.
a) Hirakud b) Bhakra
c) Nagarjunasagar d) Koyna

6) _____ is the fourth stage in scientific study methods.
a) Desire of problem b) Observation
c) Experiment d) Result and analyzing the theory

7) 'Lilavati' is wrote by _____.
a) Newton b) Bhaskaracharya
c) Aryabhatta d) Plini

8) Scientific truth is _____.
a) Subjective b) Traditional
c) Objective d) None of these

Q.2 Answer any four of the following. **12**

1) External force.
2) Theory of Relativism.
3) What is scientific study method?
4) State benefits of Solar Energy.
5) Scientific work of Homi Bhabha?
6) Classification of resources.

Q.3 Write answer any one of the following. **10**

a) What is Science and Technology? Explain the scientific study method.

OR

b) Give an account of Dr. A.P.J. Abdul Kalams scientific contribution.

Q.4 What is earthquake? Write reasons, consequences and measurement of earthquake. **10**

SLR-AA-10

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Comp)
साहित्यदर्पण (BA221103)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) चक्रधर स्वामींचे पट्टशिष्य म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) म्हाईंभट ब) नागदेवाचार्य
क) भास्करभट्ट ड) गोविंदप्रभू

2) 'ज्ञानेश्वरी' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
अ) संत ज्ञानेश्वर ब) निवृत्तीनाथ
क) सच्चिदानंद बाबा ड) यापैकी नाही

3) महापूर या कथासंग्रहाचे लेखक कोण आहेत?
अ) रफीक सूरज ब) आप्पासाहेब खोत
क) अनिल ड) लोकहितवादी

4) राम गणेश गडकरी यांचे टोपण नाव काय आहे?
अ) कुसुमाग्रज ब) गोविंदाग्रज
क) रामगणेश ड) यापैकी नाही

5) अखेर कमाई या कवितेत किती पुतळयांचे वर्णन आले आहे?
अ) तीन ब) सहा
क) चार ड) पाच

6) नामयाची दासी म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) संत जनाबाई ब) संत मुक्ताबाई
क) कान्होपात्रा ड) संत निर्मळा

7) 'अनगड' ही कथा कोणी लिहिली आहे?
अ) आप्पासाहेब खोत ब) रफीक सूरज
क) पु. ल. देशपांडे ड) अनिल साबळे

8) सत्य सर्वांचे आदी घर असे कोणी म्हटले आहे?
अ) म. गांधी ब) आचार्य विनोबा
क) म. फुले ड) लोकहितवादी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) नवीन ग्रंथांची आवश्यकता या लेखामागील लोकहितवादी यांची भूमिका स्पष्ट करा.
2) माणूस कवितेचे सूत्र लिहा.
3) नीति या अभंगाचे विश्लेषण लिहा.
4) प्रगतीपुस्तक कवितेतील कवीने कोणती खंत व्यक्त केली आहे?
5) 'वाटणी' कथेत कोणत्या जीवनाचे वर्णन आले आहे?
6) अहिल्यादेवी होळकर यांच्या कार्याची ओळख करुन द्या.

प्र.3 'भेटेन नऊ महिन्यांनी' या कवितेतील राष्ट्रभक्ती विषयीची प्रेरणा स्पष्ट करा. **10**

किंवा

सूत्रसंचालन म्हणजे काय ते सांगून सूत्रसंचालनाची पूर्वतयारी कशी करावी ते लिहा.

प्र.4 पु. ल. देशपांडे यांच्या 'परोपकारी गंपू' या कथेतील विनोदी प्रसंगाचे वर्णन करा. **10**

SLR-AA-11

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Comp)
साहित्यसुमन (BA221102)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) 'निन्दारस' निबंध के रचनाकार ––– है।
अ) हरिशंकर परसाई ब) चंद्रधर शर्मा 'गुलेरी'
क) अज्ञेय ड) महादेवी वर्मा

2) ––– सड़कों के किनारे गन्ने के खेतों में छिप जाते हैं।
अ) किसान ब) चोर
क) मज़दूर ड) आतंकवादी

3) Ballot इस पारिभाषिक शब्द का हिंदी पर्याय ––– है।
अ) प्रश्नपत्र ब) परिपत्र
क) मतपत्र ड) पहचान पत्र

4) ––– को भाव–विस्तार भी कहते हैं।
अ) पल्लवन ब) संक्षेपण
क) वृत्तांत ड) विज्ञापन

5) 'मौत की घाटी' में यह ––– है।
अ) कहानी ब) निबंध
क) यात्रावृत्त ड) संस्मरण

6) कुँवर नारायण का जन्म ––– को हुआ।
अ) 19 सितंबर, 1927 ब) 18 सितंबर, 1927
क) 17 सितंबर, 1927 ड) 14 सितंबर, 1927

7) भक्तिन का असली नाम ––– था।
अ) दुर्गा ब) लक्ष्मी
क) सबिया ड) गंगा

8) 'धकेल दिए जाएँगे' ––– की दुनिया से बाहर, जो चारण नहीं होंगे।
अ) बाज़ार ब) विज्ञापन
क) कला ड) तकनीकी

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। **12**

1) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए।
   अ) Basic
   ब) Enquiry
   क) Democratic

2) पल्लवन का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।

3) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए।
   अ) Financial
   ब) Debit
   क) Advice

4) संक्षेपण का अर्थ बताते हुए परिभाषा दीजिए।

5) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए।
   अ) Advocate
   ब) Examiner
   क) Chancellor

6) पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विश्वविद्यालय, सोलापूर में आयोजित 'वृक्षारोपण' समारोह का वृत्तांत लिखिए।

प्र.3 'नमक' कविता के भावसौंदर्य को स्पष्ट कीजिए। **10**

अथवा

'बाज़ार' कविता में विज्ञापन की समस्या का चित्रण कैसे हुआ है?

प्र.4 लहनासिंह का चरित्र–चित्रण कीजिए। **10**

SLR-AA-12

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Comp)
Karnataka Culture and Biography of Dr. Jayadevitai Ligade (BA221104)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆಯವರ ಅಜ್ಜನ ಹೆಸರು –

1) ವಾರದ ಮಲ್ಲಪ್ಪ **2) ಚನ್ನಮಲ್ಲಪ್ಪ**
3) ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ **4) ಬಸಪ್ಪ**

2) ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಅವರ ಜನ್ಮವರ್ಷ –

1) 1912 **2) 1986**
3) 1920 **4) 1970**

3) ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ ಅವರ ತವರುಮನೆ ಹೆಸರು –

1) ಲಿಗಾಡೆ **2) ವಾರದ**
3) ಕಾಡಾದಿ **4) ಮಡಕಿ**

4) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ – ಛಂದೋರೂಪದಲ್ಲಿದೆ

1) ಷಟ್ಪದಿ **2) ತ್ರಿಪದಿ**
3) ಚಂಪೂ **4) ಸಾಂಗತ್ಯ**

5) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ಶಾಸನ –

1) ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳ **2) ಹಲ್ಮಿಡಿ**
3) ತಮ್ಮಟಕಲ್ಲು ಶಾಸನ **4) ಅಕ್ಕಲಕೋಟ**

6) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ಕವಿ –

1) ಬಸವಣ್ಣ **2) ರಾಘವಾಂಕ**
3) ಪಂಪ **4) ಹರಿಹರ**

7) ಈತ ತ್ರಿಪದಿ ಕವಿ –

1) ಜನ್ನ **2) ನಯಸೇನ**
3) ಪಂಪ **4) ಸರ್ವಜ್ಞ**

8) ಮೊದಲನೇ ವಚನಕಾರ –

1) ಬಸವಣ್ಣ **2) ಸಿದ್ಧರಾಮ**
3) ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ **4) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಅವರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ
2) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆಯವರ ಮರಾಠಿ ಕೃತಿಗಳು
3) ಬಾಕೀಕರಣ
4) ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಭಯಾರಣ್ಯಗಳು
5) ಹೊಯ್ಸಳರು
6) ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾಲ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆಯವರ ಕನ್ನಡಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AA-13

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Comp)
Urdu Prose (BA221105)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے۔

1)۔۔۔۔۔۔۔۔۔اس مظمون میں ایک ایسے بوڑھے شخص کی کہانی بیان کی گئی ہے جسے اپنی پوری زندگی فضول و بے کار کاموں میں گزار دینے کا افسوس ہوتا ہے۔

A) جھینگر کا جنازہ B)مردہ بدست زندہ

C)گزرا ہوا زمانہ D) سمجھوتا

2)سی پارہ دل۔۔۔۔۔۔کے انشائیوں کا مجموعہ ہے۔

A) سر سیّد احمد خان B)خواجہ حسن نظامی

C)مرزا فرحت اللہ بیگ D)غلام عباس

3)افسانہ "بڑی بہن" میں۔۔۔۔۔۔بڑی بہن کا کردار ادا کرتی ہے۔

A)شکنتلا B)شاردا

C)لکشمی D)کندن

4)لالہ کرپا شنکر جی کا تعلق۔۔۔۔۔۔سے ہے۔

A)افسانہ بڑی بہن B)افسانہ سمجھوتا

C)سویرے جو کل آنکھ میری کھلی D) مرد بدست زندہ

5)مصنف کے دوست۔۔۔۔۔۔ہیں جو بال بچوں والے کہلاتے ہیں۔

A)محمد شاکر خان صاحب B)محمد فرحت اللہ

C)احمد مرزا D)محمد تحسین

6) میں ان دنوں خیالوں کو وسعت دے رہا تھا اور بے فکری کے تکیے سے لگا بیٹھا تھا کہ نیند آ گئی۔

مذکورہ جملہ مضمون۔۔۔۔۔۔۔ سے لیا گیا ہے۔

A) مردہ بدست زندہ　　B) جھینگر کا جنازہ

C) انسان کسی حال میں خوش نہیں رہتا　　D) سمجھوتا

7)۔۔۔۔۔۔۔۔ کا ترکی سفارت خانہ عراق میں ترجمان کی حیثیت سے تقرر ہوا تھا۔

A) احمد شاہ پطرس بخاری　　B) سجاد حیدر یلدرم

C) خواجہ حسن نظامی　　D) منشی پریم چند

8) خطبات احمدیہ۔۔۔۔۔۔ کی تخلیق کردہ کتاب ہے۔

A) غلام عباس　　B) منشی پریم چند

C) سر سیّد احمد خان　　D) مرزا فرحت اللہ بیگ

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04)** **12**

1) "انسان کسی حال میں خوش نہیں رہتا" کا مرکزی خیال تحریر کیجیئے۔

2) "جھینگر کا جنازہ" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیئے۔

3) "سویرے جو کل آنکھ میری کھلی" کا مختصر خلاصہ تحریر کیجیئے۔

4) سر سیّد احمد خان اپنے تخلیق کردہ مضمون "گزرا ہوا زمانہ" میں مسلمانوں کو کیا نصحت کرتے ہیں؟ وضاحت کیجیئے؟

5) "جے گوپال چودھری" کے کردار پر مختصر نوٹ لکھیئے،

6) "مردہ بدست زندہ" کا مرکزی خیال تحریر کیجیئے۔

سوال نمبر.3. **مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک)** **10**

1) افسانہ "سمجھوتا" کا خلاصہ تحریر کیجیئے۔

2) افسانہ "بڑی بہن" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں مفصل تحریر کیجیئے۔

سوال نمبر.4. "مجھے میرے دوستوں سے بچاؤ" کا خلاصہ مفصل لکھیئے۔ **10**

SLR-AA-14

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Comp)
Sanskrit Mayukhah (BA221106)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) देशाटनाला निघालेले ––– मूढ नदी पार करून जातात.
अ) दहा ब) एक
क) नऊ ड) आठ

2) सुवर्णकाराच्या अंगावर ––– पडते.
अ) तलवार ब) पात्र
क) कलिंगड ड) झाड

3) ––– ग्रंथाचे कर्ते कौटिल्य किंवा आचार्य चाणक्य आहेत.
अ) शाकुन्तल ब) रामचरित
क) 'अर्थशास्त्र' ड) मेघदूत

4) ––– हा एक पुरूषार्थ आहे.
अ) काल ब) ऋतू
क) अर्थ ड) वरीलपैकी सर्व

5) बृहत्संहिता ग्रंथाचेरचयिता ––– आहेत.
अ) कवी कालिदास ब) पु. ल. देशपांडे
क) प्र. के. अत्रे ड) वराहमिहीर

6) क्षीयन्ते खलु भूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम्।
अ) काव्यम् ब) नाटकम्
क) वाग्भूषणम् ड) शास्त्रम्

7) ––– भोगकरी यशः सुखकरी।
अ) आशा ब) विद्या
क) प्रिया ड) क्रिया

8) महर्षि वाल्मीकींनी रचलेले काव्य म्हणजे ––––––––.
अ) हनुमान चालीसा ब) ज्ञानेश्वरी
क) रामायण ड) भागवत

प्र.2 दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (केऽपि 4) **12**
दिर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 4)

1) दशमूढकथा
2) गंधयुक्तिता
3) मूर्खपद्धती
4) परोपकार पद्धती
5) सकर्मक पद्धती
6) कर्मणी प्रयोग

प्र.3 दुर्गरचना विस्ताराने स्पष्ट करा. **10**

किंवा

हनूमतः अरिष्टपर्वतारोहणम्।

प्र.4 वाक्यप्रयोग स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-15

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PRAKRIT (Comp)
Pagid Santisayaro (BA221108)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) विणा मुल्लं भोयणं ––– मिलइ?
अ) कत्थ ब) कत्थसि
क) कत्थेतं ड) कत्थोद

2) एवं सो ––– विणयसंपन्नो।
अ) विणीयओ ब) विणीऊण
क) विणी ड) विणीस्स

3) न ––– मे एस आवणे य अच्छंतो।
अ) खमं ब) खमय
क) खमंता ड) खमंदि

4) अंगदेसे चंपाणयरीइ ––– वसुवद्धणो।
अ) राया ब) रायाओ
क) रायो ड) रायाउ

5) सागरचंद्राच्या मुलाचे नाव ––– होते.
अ) वीरदत्त ब) वीरसेन
क) वरूण ड) समुद्रदत्त

6) पुरोहित ––– काम करत होता.
अ) बागेत ब) मंदिरात
क) शाळेत ड) राजदरबारात

7) सत्यश्रेष्ठी ––– व्रताचे पालन करीत होता.
अ) मौन ब) ब्रह्मचर्य
क) सत्य ड) वीर

8) धक्कामुक्की केल्यावर ––– जावई पळून गेला.
अ) दुसरा ब) तिसरा
क) पाचवा ड) चवथा

प्र.2 गद्य/पद्य भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **12**

1) बलदेवेण भणियं– 'अहं पुण इहं चेव विविहभंडपडिहत्थं जाणवत्तं हारेमि जइ मच्छो होज्जा।' एवं च उभयपक्खेहि वि सच्चसेट्ठिं सक्खिं काऊण विहिया होड्डा।

ते य निज्जामगा पडिबेडएण गंतूण मच्छयपिट्ठिम्मि परिक्खणत्थं तणपूलपडलं पज्जालिउमारद्धा।

2) अण्णदा संप्पदाणकाले/विवाहावसरम्हि सेट्ठीणा अणंदमदी किदे वर सोहणं आरद्धं। अणंदमदीइ वुत्तं–'ताद! मम तुमेणं बंभचेरं दाविदमदो किं विवाहेणं?' सेट्ठिणा उत्तं– 'कीडावसादो मए तुमं/दे बंहचेरं दाविंद।'

3) अत्थि अवंती नाम जणवओ। तत्थ उज्जेणी नाम नयरी रिद्धीत्थिमिय समिद्धा। तत्थ जियसत्तू नाम राया, तस्स धारिणी नाम देवी।

तत्थ य उज्जेणीए नयरीए दसदिसिपयासो इब्भो सागरचंदो नाम, भज्जा य से चंदसिरी।

4) इह आसि वसंतपुरे परोप्परं नेहनिब्भरा मित्ता।
खत्तियमाहणवाणियसुवण्णयार त्ति चत्तारि।।

5) तिट्ठा लज्जानासो भयबाहुल्लं विरूवभासिंत्तं।
पाएण मणुस्साणं दोसा जप्पंति वुड्ढा।।

6) जम्मं मरणेण समं संपज्जदि जोव्वणं जरासहिदं।
लच्छी विणाससहिदा इय सव्वं भंगुरं मुणह।।

प्र.3 लोभी जावयांचा अपमान का झाला ते लुद्धा जामायरा कथेद्वारे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

समुद्रदत्ताने सीलवतीची परिक्षा कशी घेतली हे सीलवई धणसिरीद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.4 अति लोभामुळे अर्थ हा अनर्थकारी कसा ठरतो हे अणत्थजुओ अत्थो काव्याद्वारे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-16

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PERSIAN (Comp)
Prose, Poetry, Raped Reading and Rhetoricus (BA221109)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کرکے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1)بوستان سعدی کس کا مجموعہ ہے؟

A)شاعری۔ B)حکایتوں۔

C)خاکوں۔ D)نظموں۔

2)حکایت اعرابی کس تصنیف سے ماخوذ ہے؟

A) انوارِ سہیلی۔ B)اخلاقِ محسنی۔

C)گلستان سعدی۔ D)پیامِ مشرق۔

3)حکایت قطرہ باراں کے مصنف کون ہیں؟

A)مرزا غالب۔ B)مولانا روم۔

C)سعدی شیرازی۔ D)محمد تقی بہار۔

4)"تلمیح" کے لغوی معنی کیا ہیں؟

A)بات کرنا۔ B)اشارہ کرنا۔

C)سوچنا۔ D) دیکھنا۔

5)اعرابی پانی کا مشکیزہ کس کے سامنے پیش کرتا ہے؟

A)خلیفہ ھارون رشید۔ B)خلیفہ معتصم۔

C)خلیفہ امین۔ D)خلیفہ مامون۔

6)انوارِ سہیلی کے مصنف کا نام کیا ہے؟

A)ملا حسین کاشفی۔ B)علامہ اقبال،

C)امیر خسرو۔ D)شبلی نعمانی۔

7)بوستانِ سعدی میں کتنے ابواب ہیں؟

A)سات۔ B)آٹھ۔

C)نو۔ (D)دس۔

8)اخلاقیات اور حکمتِ عملی کے موضوع پر جامع ترین کتاب کون سی ہیں؟

A)اخلاقِ محسنی۔ B)بہشت بہشت،

C)رموزِ بے خودی۔ D)ارمغان مجاز۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)بوستان سعدی کا وجہ تصنیف بیان کیجیئے۔

2)اعرابی اور خلیفہ مامون کی ملاقات کا واقعہ بیان کیجیئے۔

3)"حکایت فرزادنہ حق پرست"کا مختصر خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیئے۔

4)حکایت ملک صالح دعاودرویش کا موضوع بیان کیجیئے۔

5)اشعارہ کی تعریف بیان کیجیئے۔

6)لف ونشر مرتب وغیر مرتب کی تعریف بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکیئے۔(کوئی ایک/01) **10**

1)سعدی شیرازی کی سوانح حیات بیان کیجیئے۔

2)حکایت بایزید بسطامی کا خلاصہ اپنے الفاظ میں بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.4. "حکایت قطرہ باراں"کی کہانی بیان کیجیئے۔ **10**

SLR-AA-17

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SANSKRIT (Paper-I)
संस्कृतविहार (BA221116)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) तैत्तिरीय उपनिषदातील 'अन्नं ब्रह्मेति व्यजानात्' हा देखील एक बौद्धिक संवाद आहे.
अ) 'अन्नं ब्रह्मेति व्यजानात्' ब) 'किं ब्रह्मेऽति'
क) स्फोटसिद्धान्त ड) वरील सर्व

2) पंचतंत्राचे रचनाकार ––– होय.
अ) आचार्य अभिनवगुप्त ब) पंडित विष्णू शर्मा
क) राधावल्लभ त्रिपाठी ड) आर्य चाणक्य

3) 'अर्थशास्त्र' ग्रंथाचे कर्ते ––– आहेत.
अ) आचार्य चाणक्य ब) आचार्य मम्मट
क) महर्षि पाणिनी ड) शबरस्वामी

4) ––– न निन्द्यात्।
अ) जीवम् ब) अन्नम्
क) तैलम् ड) ज्ञानम्

5) वैशेषिक दर्शनाचे प्रवर्तक ––– आहेत.
अ) महर्षि कणाद ब) महर्षि पतंजली
क) महर्षि पाणिनी ड) आचार्य कात्यायन

6) वाग्भटाने ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) श्रीमानयोगी ब) अष्टांगहृदय
क) ऑथेल्लो ड) दशकुमारचरित

7) ––– सतां विभूतयः।
अ) याचाकाय ब) गुरवे
क) परोपकाराय ड) दानाय

8) 'मुखं ––– स्मृतम्।'
अ) दन्तम् ब) व्याकरणम्
क) जिह्वा ड) निरुक्तम्

प्र.2 दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सकर्मक कर्तरि
2) अभ्यंग महत्वम्
3) 'अन्नं ब्रह्मेति व्यजानात्' विचारः
4) दन्तधावनम्
5) अहिंसाविषयावरील सुभाषिते
6) परोपकारावरील सुभाषित

प्र.3 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

गंगास्तोत्राचे वर्णन करा.

किंवा

सुभाषितांचे महत्त्व सांगून निवडक 5 सुभाषितांचे स्पष्टीकरण करा.

प्र.4 दिनचर्येचे आयुष्यातील महत्त्व स्पष्ट करून 'अष्टांगहृदय' ग्रंथानुसार दिनचर्या सांगा. **10**

SLR-AA-18

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional Persian (Paper – I)
Persian Literature (BA221118)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative: **08**

1)پیغمبر۔۔۔۔۔۔نے ایک ساعت غور فکر کو ستر سال کی عبادت سے افضل شمار کیا ہے

A)عیسیٰؑ۔ B)شعیبؑ۔

C)موسیٰؑ۔ D)محمدؐ۔

2)"قسمت آئنے کی مانند ہوتی ہے اگر تو اُس کے سامنے چہرہ تیڑھا کریگا تو عین اُس کی نشاندہی کرے گی اُس کے سامنے تو تبسم کرے گا تو وہ بھی تیرے لیے تبسم کرے گی"(آمین)

درج بالا قول گفتار۔۔۔۔کا ہے۔

A) خوش بختی چیست و کجاست۔ B) اِستقامت۔

C) تکامل واعتدال۔ D)ترقی وتمدن۔

3)شمس المعالی کو گرفتار کرنے والے موکلوں میں سے ایک۔۔۔۔۔۔تھا۔

A)فتح۔ B)عبداللہ جمازہ بان۔

C)متوکل۔ D)امیر ابوالاسوار۔

4)۔۔۔۔۔۔ایک عظیم،عادل،شجاع اور دوراندیش بادشاہ تھا۔

A)فتح۔ B)متوکل۔

C)ابوالاسوار۔ D) ملک المالی۔

5)میر بکارِ جہاں ہر گز التفات نہ بود

رخ تو در نظر من چنیں خشش آراست

درج بالا شعر میں لفظ "تو اور من"۔۔۔۔۔۔۔لفظ ہیں۔

A)مترادف۔ B)متضاد۔

C)متجانس۔ D)متفرق۔

6)حافظ شیرازی کو۔۔۔۔۔۔۔کہتے ہیں۔

A)لسانالعصر۔ B)لسان الصدیق۔

C)لسان الغیب۔ D)خدائے سخن۔

7)ملک وملت،خویش وتبار کی ناموس وعزت کے لیے شیر کے نشاط اور۔۔۔۔۔۔کے عزم کے ساتھ آمادہ ہو جا۔

A)روباہ۔ B)فیل۔

C)شتر۔ D)پلنگ۔

8)سلطان مراد کو معمار کی تعمیر کردہ۔۔۔۔۔۔۔پسند نہ آئی تھی۔

A)مسجد۔ B)لائبریری۔

C)بارہ دری۔ D)خواب گاہ۔

Q.2 Answer the following Questions (Any four /04) **12**

1)علامہ اِقبال کی حیات کا اجمالی تعارف پیش کیجیے۔

2)صنفِ غزل کی تعریف بیان کیجیے۔

3)بادشاہ متوکل نے دریائے دجلہ میں روٹیاں (نان)ڈالنے والے کے ساتھ کیا سلوک کیا؟

4)خوش بختی سے متعلق چند مفکرین کے اقوال کو تحریر کیجیے۔

5)بقول حسین کاظم زادہ ہماری غلطی کا نتیجہ کیا ہے؟

6)نظم "سلطان مراد و معمار" میں کیا قاضی اپنے فرض سے عہدہ برہوتا ہے؟مُختصر لکھیے۔

Q.3 Attempt any one of the following: **10**

A) Write a brief account of the life of Malik-Al-Shora Bahar & write down the summary of his poem 'Tanaza-e-Baqua' ***تنازع بقا***

B) Explain the following couplets:

1)شورش بلبلاں سحر باشد۔

خفتہ از صبح بی خبر باشد۔

2)عاشقان گستگان معشوق اند

ہر کہ زندہ است بی خطر باشد

3) همہ عالم جمال طلعت اوست
تا کہ را چشم اَین نظر باشد
4) کس ندانم کہ دل بدو ندھد
مگر آنکس کہ بی بصر باشد
5) گو ترش روی باش و تلخ سخن
زھر شیریں لبان شکر باشد

Q.4 Translate the following passage. **10**

شنیدم کہ متوکل رابندہ ای بود فتح نام، بغایت خوبروی وروز بہ وھمہ ھرھاوادب ھا آموختہ ومتوکل اور ابفرزندی پذیرفتہ و از فرزندانِ خود عزیزتر داشی۔ این فتح خواست کہ شناکردن آموزد ملاحان بیاوردند واورادر جلہ شناکردن ھمی آموختند واین فتح ہنوز کودک بود وبرشناکردن دلیر نگشتہ بود۔ فاماچنانکہ عادات کودکان بود از خود می نمود کہ شنا آموختہ ام۔ یک روز پنہانی از اُستاد بدجلہ رفت واندر آب جست و آب سخت و قوی می رفت، فتہ را بگردانید۔

چون فتح دانست کہ بآب پسندہ نیابد با آب بساخت وبر روی آب ھمی شد۔ تا از دیدار مردم ناپیدہ شدہ چوں ویرا آب پارہ ای یر دبر کنادجلہ سوراخیابود، چوں بکنار آب بسوراخی برشید۔ جہد کردہو دست بزدوخویشتن رااندر آن سوراخ انداخت و آنجانشت بنشت وباخود گفت کہ تاخدای چہ خواھد، بدیں وقت باری خود راایں ن آب خونخوار جہانیدم وہفت روز آنجابماند۔

SLR-AA-19

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional GEOGRAPHY (Paper - I)
Geomorphology (BA221125)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) भूरूपशास्त्र ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) मानवी ब) प्राकृतिक
क) आर्थिक ड) राजकीय

2) प्राकृतिक भूगोलात ––– घटकांचा अभ्यास केला जातो.
अ) भौगोलिक ब) सामाजिक
क) आर्थिक ड) ऐतिहासिक

3) भूकवच व गाभा यांच्यामधील थरास ––––– म्हणतात.
अ) सियाल ब) सायमा
क) प्रावरण ड) कॉनरड

4) पृथ्वीच्या गाभ्याला ––––– असेही म्हणतात.
अ) निफे ब) प्रावरण
क) सियाल ड) सायमा

5) ऊर्ध्व हालचालींना ––– निर्माणकारी हालचाली म्हणतात.
अ) सागर ब) पर्वत
क) भूखंड ड) पठार

6) भूखंड वहन सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) ब्लाश ब) रिटर
क) सेंपल ड) वेगनर

7) वनस्पती व प्राणी यांच्यामुळे ––––– विदारण घडून येते.
अ) कायिक ब) जैविक
क) रासायनिक ड) प्राकृतिक

8) यारदांग हे भूमिस्वरूप ––– शी संबंधित आहे.
अ) वारा ब) नदी
क) भूमिगत पाणी ड) हिमनदी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) भूरूपशास्त्राचे महत्व थोडक्यात सांगा.
2) खडकाचे प्रकार सांगा.
3) पृथ्वीचे अंतरंग वर्णन करा.
4) भूकंपाचे परिणाम सांगा.
5) रासायनिक विदारणाचे प्रकार सांगा.
6) नदीच्या खनन कार्यामुळे तयार होणाऱ्या विविध भूआकारांची नावे लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

भूरूपशास्त्र म्हणजे काय? ते सांगून भूरूपशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

विदारण म्हणजे काय? ते सांगून विदारणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 वाऱ्याकडून तयार होणाऱ्या भूआकारांचे वर्णन करा. **10**

SLR-AA-19

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional GEOGRAPHY (Paper - I)
Geomorphology (BA221125)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Geomorphology is the branch of _____ Geography.
a) Human b) Physical
c) Economic d) Political

2) Physical Geography studies _____ factors.
a) Geographical b) Social
c) Economic d) Historical

3) The layer situated between crust and core is known as _____.
a) Sial b) Sima
c) Mantle d) Conrad

4) The core of the earth is known as _____.
a) Nife b) Mantle
c) Sial d) Sima

5) Epeirogenic movements are also called as _____ building movements.
a) Ocean b) Mountain
c) Continental d) Plateau

6) Continental Drift Theory is presented by _____.
a) Blache b) Ritter
c) Semple d) Wegner

7) _____ Weathering is carried on by vegetation and animal.
a) Mechanical b) Biological
c) Chemical d) Physical

8) Yardang landform is related to _____.
a) Wind b) River
c) Underground Water d) Glacier

Q.2 Answer of the following questions. (Any Four) **12**

a) Briefly explain the importance of Geomorphology.
b) Write the types of Rocks.
c) Explain the interior of the earth.
d) Describe the effects of earthquakes.
e) Types of Chemical Weathering
f) Write the name of Erosional landforms created by river.

Q.3 Answer any one of the following. **10**

a) Define Geomorphology. Explain nature and scope of Geomorphology.

OR

b) What is meant by weathering? Explain the types of weathering.

Q.4 Explain the landforms associated with Wind. **10**

SLR-AA-20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PHILOSOPHY (Paper - I)
Problems of Philosophy (BA221124)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– हा जीवन जगण्याचा एक मार्ग आहे.
अ) इतिहास ब) काल्पनिकता
क) तत्त्वज्ञान ड) अनैतिक

2) खालीलपैकी तत्त्वज्ञानाची विसंगत शाखा ओळखा.
अ) वस्तुमीमांसा ब) ज्ञानमीमांसा
क) नितीमीमांसा ड) समाजशास्त्र

3) मानवी ज्ञानाचा अभ्यास हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) नीतिशास्त्र ब) ज्ञानमीमांसा
क) वस्तु मीमांसा ड) यापैकी नाही

4) अनुमानाच्या युक्ततेचा अभ्यास करणे हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) सौंदर्यशास्त्र ब) तर्कशास्त्र
क) धर्मशास्त्र ड) विधी

5) भारतीय दर्शनात ज्ञानाचे मुख्य ––– प्रकार मानले आहेत.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) सहा

6) 'जलामध्ये गंध नाही' हे एक ––– चे उत्तम असे उदाहरण आहे.
अ) अनुमान ब) शब्द ज्ञान
क) उपमान ड) अनुपलब्धी

7) अवकाश ही एक ––– आहे.
अ) पोकळी ब) वस्तु
क) मूर्त ड) मर्यादित

8) ईश्वरवाद्यांच्या दृष्टीने ––– हा संपूर्ण विश्वाचा निर्माता आहे.
अ) शिल्पकार ब) कवी
क) ईश्वर ड) शास्त्रज्ञ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) ज्ञानमीमांसेचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.
2) धर्माचे तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.
3) नीतिशास्त्राचे कार्य स्पष्ट करा.
4) प्रत्यक्ष ज्ञान म्हणजे काय? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
5) अनुमानाचे स्वरूप उदाहरणासह स्पष्ट करा.
6) अनुमान आणि उपमान यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

विज्ञान आणि तत्त्वज्ञान यातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

द्रव्य आणि गुणधर्माची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4 ईश्वराच्या अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PHILOSOPHY (Paper - I)
Problems of Philosophy (BA221124)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is way of life.
a) History b) Imagination
c) Philosophy d) Immoral

2) Identify the inconsistent branch of philosophy from the following.
a) Metaphysics b) Epistemology
c) Ethics d) Sociology

3) Study of human knowledge is the subject matter of _____.
a) Ethics b) Epistemology
c) Metaphysics d) None of these

4) Study of validity of inference is the subject matter of _____.
a) Aesthetics b) Logic
c) Theology d) Law

5) There are main _____ types of knowledge in Indian philosophy.
a) Three b) Four
c) Five d) Six

6) 'The water has no odor' this is the good example of _____.
a) Inference b) Verbal testimony
c) Comparison d) Non-perception

7) Space is an _____.
a) Emptiness b) Object
c) Concrete d) Limited

8) _____ is creator of the entire world by theistic.
a) Sculpture b) Poet
c) God d) Scientist

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the subject matter of epistemology,
2) Explain the subject matter of religious philosophy.
3) Explain the function of ethics.
4) What is Direct knowledge? Explain its types.
5) Explain the nature of inference with example.
6) Distinguish between Inference and Comparison.

Q.3 **a)** Distinguish between Philosophy and Science. **10**

OR

b) Explain the concept of Substance and Qualities.

Q.4 Explain the arguments for existence of God. **10**

SLR-AA-21

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional EDUCATION (Paper - I)
Philosophical Foundation of Education (BA221130)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'शिक्षण म्हणजे आत्मसाक्षात्कार' असे ––– यांनी म्हटले आहे.
अ) शंकराचार्य ब) महात्मा गांधी
क) रवींद्रनाथ टागोर ड) स्वामी विवेकानंद

2) ''तत्वज्ञान म्हणजे सर्व कलांची जननी'' असे ––––– यांनी म्हटले आहे.
अ) बेकन ब) कोल्ड्रीज
क) सिसरो ड) ब्रॅमोल्ड

3) प्रभावी, परिणामकारक व सचेतन अध्ययनासाठी ––– आवश्यक आहे.
अ) अभिरूची ब) रसग्रहण
क) ज्ञान ड) कौशल्य

4) कोणत्याही संस्कृतीमध्ये ––– हा प्रथम क्रमांकाचा घटक आहे.
अ) संपत्ती ब) धर्म
क) ज्ञान ड) अनुवंश

5) शिस्त हा शब्द ––––– भाषेतून आलेला आहे.
अ) फारशी ब) संस्कृत
क) पाली ड) अर्धमागधी

6) शिस्त राखण्याचा ––– हा सर्वात जुना आणि पारंपारिक प्रकार आहे.
अ) बंधनमुक्त ब) व्यक्तीप्रभावी
क) कायद्याची ड) दडपशाही

7) रयत शिक्षण संस्थेची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1909 ब) 1919
क) 1924 ड) 1935

8) ––– यांना महाराष्ट्राचे 'मार्टिन ल्युथर' म्हणून ओळखले जाते.
अ) महात्मा फुले ब) डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) विनोबा भावे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) प्राथमिक शिक्षणाचे महत्व लिहा.
2) शिक्षण प्रक्रियेची कोणतेही तीन वैशिष्टये लिहा.
3) संस्कृतीचे घटक कोणते?
4) महात्मा फुले यांचे बहुजन समाजाच्या शिक्षणाविषयीचे विचार सांगा.
5) सांस्कृतिक वारशाचे महत्व सांगा.
6) शिस्तीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

विद्यार्थांच्या बेशिस्तीची शाळा आणि महाविद्यालयाशी निगडीत कारणे सांगून त्यावर उपाय सुचवा.

किंवा

'तत्त्वज्ञान आणि शिक्षण' यांच्यातील परस्पर संबंध सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील यांनी बहुजन समाजाच्या शिक्षणासाठी कोणती तत्त्वे आचरणात आणली?

SLR-AA-21

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional EDUCATION (Paper - I)
Philosophical Foundation of Education (BA221130)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) 'Education is the realization of self' is said by _____.
a) Shankaracharya b) Mahatma Gandhi
c) Rabindranath Tagore d) Swami Vivekanand

2) "Philosophy is the mother of all the Arts" is Said by _____.
a) Bekan b) Coldridge
c) Cisro d) Brahmold

3) For effective and live learning _____ is necessary.
a) Interest b) Application
c) Knowledge d) Skills

4) _____ is the first element any culture.
a) Property b) Religion
c) Knowledge d) Heredity

5) The word 'Discipline' is derived from _____ language.
a) Pharasi b) Sanskrit
c) Pali d) Ardhmagadhi

6) _____ is very old and traditional method of maintaining discipline.
a) Emancipation b) Impression
c) Discipline by rule d) Repression

7) 'Rayat Shikshan Sanstha' was established in the year _____.
a) 1909 b) 1919
c) 1924 d) 1935

8) _____ is known as the 'Martin Luther' of Maharashtra.
a) Mahatma Phule b) Dr. Karmaveer Bhaurao Patil
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Vinoba Bhave

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the importance of Primary education.
b) Write any three characteristics of Education.
c) What are the elements of culture?
d) State Mahatma Phule's thoughts about education of masses.
e) State the importance of cultural heritage.
f) Explain the types of discipline.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

a) State the school and college related causes of student's indiscipline and suggest remedies on it.

OR

b) Explain in detail the relationship between Philosophy and Education.

Q.4 Broad Question. **10**

Which are the basic principles of education of masses practiced by Dr. Karmaveer Bhaurao Patil?

SLR-AA-23

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional POLITICAL SCIENCE (Paper – I)
Indian Government and Politics (BA221127)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा आणि वाक्ये पुन्हा लिहा. **08**

1) सर्वोच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायमूर्तीची नियुक्ती ––– करतात.
अ) पंतप्रधान ब) राष्ट्रपती
क) राज्यपाल ड) उपराष्ट्रपती

2) भारताची राज्यघटना ––– मध्ये लागू झाली.
अ) 1947 ब) 1950
क) 1952 ड) 1955

3) भारताचे विद्यमान राष्ट्रपती ––– हे आहेत.
अ) प्रतिभा पाटील ब) निर्मला सीतारमण
क) स्मृती इराणी ड) द्रौपदी मुर्मू

4) सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश वयाची ––– वर्षे पूर्ण होईपर्यंत पदावर राहतात.
अ) 58 ब) 60
क) 62 ड) 65

5) ––– हे लोकसभेचे वर्तमान अध्यक्ष आहेत.
अ) ओम बिर्ला ब) सुमित्रा महाजन
क) जगदिप धनखड ड) नरेंद्र मोदी

6) ––– हे भारताचे सध्याचे पंतप्रधान आहेत.
अ) अमित शहा ब) नरेंद्र मोदी
क) राहुल गांधी ड) शरद पवार

7) ––– हे राज्यघटना परिषदेचे अध्यक्ष होते.
अ) पंडित नेहरु ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क) डॉ. राजेंद्र प्रसाद ड) बी. एन. राव

8) ––– या कलमाद्वारे अस्पृश्यता समाप्त करण्यात आली.
अ) 17 ब) 32
क) 19 ड) 44

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भारतीय नागरिकाची कोणतीही तीन मूलभूत कर्तव्ये लिहा.
2) लोकसभेची रचना स्पष्ट करा.
3) समानतेचा मूलभूत अधिकार स्पष्ट करा.
4) भारतीय राज्यघटनेची प्रस्तावना किंवा सरनामा लिहा.
5) लोकसभेचे अधिकार आणि कार्याची शक्ती स्पष्ट करा.
6) मंत्रिमंडळाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.3 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

भारताच्या राष्ट्रपतींचे अधिकार आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय नागरिकांचे मूलभूत अधिकार लिहा.

प्र.4 भारतीय संविधानाची किंवा राज्यघटनेची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-23

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional POLITICAL SCIENCE (Paper – I)
Indian Government and Politics (BA221127)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternatives and write answer. **08**

1) The chief justice of Supreme Court is appointed by _____.
a) Prime Minister b) President
c) Governer d) Vice President

2) In_____ Year constitution of India implemented.
a) 1947 b) 1950
c) 1952 d) 1955

3) _____ is the current president of India.
a) Pratibha Patil b) Nirmala Sitaraman
c) Smruti Irani d) Droupadi Murmu

4) A Supreme Court judge remains in office till he attains the age of _____.
a) 58 b) 60
c) 62 d) 65

5) _____is the current speaker of the Loksabha.
a) Om Birla b) Sumitra Mahajan
c) Jagdip Dhankad d) Narendra Modi

6) _____is the current prime minister of India.
a) Amit Shah b) Narendra Modi
c) Rahul Gandhi d) Sharad Pawar

7) _____ was the president of constituent assembly.
a) Pandit Neharu b) Dr. Babasaheb Ambedkar
c) Dr. Rajendra Prasad d) B.N. Rao

8) Untouchability is abolished by_____ article.
a) 17 b) 32
c) 19 d) 44

Q.2 Write short answers. (Any four) **12**

1) Write any three Fundamental Duties of Indian Citizen.
2) Explain the structure of Loksabha
3) Explain the Fundamental Right to equality
4) Write a Preamble of Indian Constitution
5) Explain the power the functions of Loksabha
6) Explain the characteristics of Ministry

Q.3 Write answer in detail. (Any one) **10**

a) Explain the power and responsibilities of President of India.

OR

b) Write the fundamental rights of Indian Citizens.

Q.4 Write answer in detail. **10**

Explain the features of Indian constitution.

SLR-AA-24

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
National Service Scheme - I (BA221123)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) महात्मा फुले यांचे मुळ आडनाव ––– होते.
अ) माळी ब) काळे
क) फुलारी ड) गोऱ्हे

2) राष्ट्रीय सेवा योजनेचा अधिकारी ––– असावा.
अ) प्रशिक्षित ब) तरूण
क) धाडसी ड) अप्रशिक्षित

3) बाबा आमटे हे ––– नगरपालिकेचे नगराध्यक्ष होते.
अ) गारगोटी ब) अमरावती
क) हिंगोली ड) वरोरा

4) ––– हा राष्ट्रीय सेवा योजनेचा केंद्रबिंदु असतो.
अ) प्राचार्य ब) स्वयंसेवक
क) कार्यक्रम अधिकारी ड) यापैकी नाही

5) ––– मधील मुलांमध्ये शिक्षणाचा अभावा असतो.
अ) सुशिक्षित ब) शेतकरी
क) झोपडपटटी ड) शहर

6) ––– हे स्वातंत्र्योत्तर काळातील समाजकार्यातील महत्त्वाचे वैशिष्टये होते.
अ) समाजाचा विरोध ब) स्वः प्रेरणेने कार्य
क) समाजकार्याचे प्रशिक्षण ड) निःस्वार्थ भावना

7) चवदार तळयाचा सत्याग्रह ––– यांनी केला.
अ) शाहु महाराज ब) डॉ. आंबेडकर
क) गाडगेबाबा ड) महात्मा गांधी

8) ––– वयापेक्षा अधिक जास्त वय असणाऱ्या व्यक्तीना जेष्ठ नागरिक असे म्हणतात.
अ) 55 ब) 70
क) 65 ड) 80

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) ज्येष्ठ नागरिक प्रकल्पाची माहिती लिहा.
2) स्वातंत्र्योत्तर काळातील केलेल्या समाजकार्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
3) राष्ट्रीय सेवा योजनेत गट प्रमुखाची भूमिका सांगा.
4) महात्मा फुलेंचे स्त्री उद्धाराचे कार्य सांगा. **श्राष**
5) राष्ट्रीय सेवा योजनेचा इतिहास लिहा.
6) बाबा आमटेंनी कुष्ठरोग्यांसाठी केलेले कार्य सांगा.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या महाविद्यालय परिसरातील उपक्रमांवर चर्चा करा.

किंवा

राष्ट्रीय सेवा योजनेचे उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

शाहू महाराजांचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.

SLR-AA-24

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
National Service Scheme - I (BA221123)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Mahatma Phule's original surname is "_____".
a) Mali b) Kale
c) Fulari d) Gorhe

2) The N. S. S. Programme Officer must be _____.
a) Trained b) Young
c) Bold d) Untrained

3) Baba Amte was Mayor of _____ Municipality.
a) Gargoti b) Amaravati
c) Hingoli d) Varora

4) _____ is the focus of N. S. S.
a) Principal b) Volunteers
c) Programme Officer d) None of these

5) The lack of education found among child in _____ area.
a) Educated b) Farmer
c) Slum d) Urban

6) _____ was the major characteristics of social work after independence.
a) Opposition from society b) Spontaneous work
c) Social work training d) Selfless social work

7) The Satygrah for the Chavdar Lake was carried out by _____.
a) Shahu Maharaj b) Dr. Ambedkar
c) GadgeBaba d) Mahatma Gandhi

8) The age above _____ years is known as senior citizen.
a) 55 b) 70
c) 65 d) 80

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the Project for Senior citizens.
b) State the characteristics of social work in after-independent.
c) State the role of group leader in National Service Scheme.
d) State the Mahatma Phule's work for women's emancipation.
e) Write the History of NSS.
f) State the work done by Baba Aamte of lepers.

Q.3 Write answers to broad question. **10**

a) Discuss the College campus work programme of NSS.

OR

b) Explain the objective of N.S.S.

Q.4 Write answers to board question. **10**

Explain the social work of Shahu Maharaj.

SLR-AA-25

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PSYCHOLOGY (Paper – I)
General Psychology (BA221129)

Day & Date: Sunday, 26-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– यांना आधुनिक मानसशास्त्राचा जनक म्हणतात.
अ) वुण्डट ब) फ्राईड
क) वॅटसन ड) रॉजर्स

2) ''डी ॲनिमा'' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) वॅटसन ब) ॲरिस्टॉटल
क) फ्राईड ड) ॲडलर

3) मज्जासंस्थेचे ––– मुख्य विभाग पडतात.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

4) कंठस्थ ग्रंथीतून ––– नावाचा स्त्राव स्त्रावतो.
अ) अड्रेनलिन ब) कॉर्टीन
क) थायरॉक्सीन ड) जैविक

5) अबोध मनामध्ये जाण्याचा राजमार्ग म्हणजे ––– होय.
अ) स्वप्न ब) झोप
क) संमोहन ड) ध्यान

6) झोपेच्या अवस्था ––– आहेत.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

7) लैंगिक प्रेरणा ही ––– प्रकारची प्रेरणा आहे.
अ) सामाजिक ब) मानसिक
क) सामान्य ड) जैविक / शारीरिक

8) ''भावना'' हा शब्द ''इमोव्हर'' या ––– भाषेतील शब्दापासून बनला आहे.
अ) लॅटीन ब) इंग्रजी
क) हिंदी ड) मराठी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) आधुनिक मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा.
2) निरीक्षण म्हणजे काय?
3) मज्जापेशीचे प्रकार सांगा.
4) मादकद्रव्ये म्हणजे काय?
5) मेंदूचे विविध खंड सांगा.
6) भावनांची बाहयअभिव्यक्ती स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

भूक प्रेरणा सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रंथीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 मानसशास्त्राची प्रमुख उपक्षेत्रे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-25

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PSYCHOLOGY (Paper – I)
General Psychology (BA221129)

Day & Date: Sunday, 26-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was know as father of modern psychology.
a) Wundt b) Freud
c) Watson d) Rogers

2) The book “De Anima” written by _____.
a) Watson b) Aristotle
c) Freud d) Adler

3) The nervous system having _____ major portions.
a) Five b) Four
c) Three d) Two

4) Thyroid glands produce the _____ hormones.
a) Adrenalin b) Cortin
c) Thyroxin d) Biological

5) The _____ are Royal-roads to unconsciousness.
a) Dream b) Sleep
c) Hypnosis d) Meditation

6) _____ is the stages of sleep.
a) Two b) There
c) Four d) Five

7) Sexual motivation is _____ types of motivation.
a) Social b) Psychological
c) General d) Biological

8) The term “Emotion” is derived from “Emmover” _____ word.
a) Latin b) English
c) Hindi d) Marathi

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Define Modern Psychology
2) What is Observation?
3) State types of neurons.
4) What is drugs?
5) State the different lobes of the brain?
6) Explain the external expression of emotions.

Q.3 **Attempt any one of the following questions.** **10**

Explain the nature of hunger motivation

OR

Explain the types of glands.

Q.4 Explain the major subfields of psychology. **10**

SLR-AA-26

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PRAKRIT (Paper - I)
पाइय पण्णसायरो (BA221117)

Day & Date: Sunday, 26-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) तइए य मासे ––– जाओ।
अ) दोहलो ब) दोहलासि
क) दोहलातं ड) दोहलाद

2) तब्भावत्थं अजाणमाणो ––– वि नरिंदो पुच्छेइ।
अ) पुणो ब) पुणोसीं
क) पुणोदि ड) पुणोका

3) ––– तं अप्पहियकारगमेव सम्ममेसो।
अ) पालइ ब) पालइणि
क) पालइओ ड) यापैकी नाही

4) पुत्तस्स सव्वं ––– कहेइ।
अ) वुत्तंतं ब) वुत्तंतस
क) वुत्तंतव्वे ड) वुत्तंतओ

5) राजाने दरबारात सर्वांना ––– विचारला.
अ) प्रकार ब) पाणी
क) प्रश्न ड) असारा

6) शीलवतीने आपले वय ––– वर्ष सांगितले.
अ) एक ब) तेरा
क) आठ ड) बारा

7) प्रधानाने शेतकऱ्यास ––– मुद्रा दाखविल्या.
अ) पाच ब) पंधरा
क) शंभर ड) दोनशे

8) चंद्रचूडाच्या घरासमोर ––– राहत होता.
अ) महाबलि ब) महेश
क) फास ड) कुंभार

प्र.2 खालील गद्य पद्यांचे मराठी भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **12**

1) ताणं पहाणाणं मज्झे एगो वियक्खणो पहाणो। सो जण–परंपराओ नरिंद–किसी–वलाणं मिलण–पसंगं नच्चा तस्स घरम्मि गओ। तं किसीवलं तस्स वयणस्स रहस्सं पुच्छइ।

2) जंबूदीवम्हि भरहावेत्तम्हि सिंहपुरम्हि रया सिंहसेणो, राणी रामदत्ता, परोहिदो सिरीभूदी च। सोबम्हसुत्तम्हि कत्तिगं बंधिदूण भमदि वुददि च 'जदि असच्चं वदामि, तदा इमाए कत्तिगाए णिय–जिब्भच्छेदं कुणेमि।' एवं कवडेण वट्टमाणस्स तस्स सच्चघोसो इदि विदियं णामं संजादं।

3) तेण भणियं–पिए, मा भणसु एवं। पडिवन्नानिवहणे केरिसं पुरिसत्तणं? तओ तीए तस्स निच्छयं जाणिऊण पुच्छियाणि दुग्गयमाणुसाणि। भणियं तेहिं–गओ मट्टियानिमित्तं खाणीए।

4) सरस्सदी–पसादेण, कव्वं कुव्वंति माणवा
तम्हा णिच्चल–भावेण, पूयणीया सरस्सदी।।

5) परूसो सक्कअ–बंधो पाउओ–बंधो वि होइ सुउमारो।
पुरिस–महिलाणं जेत्तिअं इह अंतरं तेत्तिअं इमाणं।।

6) तस्सत्थि तिन्नि मित्ता सुबुद्धिमंतिस्स ताण जो पढमो। सो ण्हाण खाण भोयण वत्थ सुमालहणएहिं च।।

प्र.3 अधार्मिक परिवाराला शिलवतीने कसे स्थिर केले हे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

मूळ बोली प्राकृत भाषेचा उगम, प्रसार व आधुनिक परिवर्तन स्पष्ट करा.

प्र.4 संकटकाळी कसे मित्र उपयोगी पडू शकतात हे मित्तत्तयं काव्याद्वारे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-27

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ECONOMIC (Paper - I)
Indian Economy - I (BA221126)

Day & Date: Tuesday, 28-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) सन 2011 च्या जणगणनेनुसार भारतीय लोकसंख्येची घनता ––– इतकी आहे.
अ) 250 ब) 271
क) 330 ड) 382

2) भारतात दारिद्रयाची संकल्पना सर्वप्रथम ––– मांडली.
अ) महात्मा गांधी ब) लोकमान्य टिळक
क) अमर्त्य सेन ड) दादाभाई नौरोजी

3) भारतात शेती क्षेत्रात ––– बेकारी आढळते.
अ) चक्रीय ब) घर्षणात्मक
क) छुपी ड) यापैकी नाही

4) जेव्हा किंमती वाढतात आणि पैशाचे मुल्य घटते तेव्हा त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) भाववाढ ब) भावघट
क) मंदी ड) वरील सर्व

5) ––– हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
अ) उद्योग ब) शेती
क) सेवा ड) वाहतुक

6) भारतात राष्ट्रीय लोकसंख्या आयोगाची स्थापना ––– रोजी झाली.
अ) 11 मे 1950 ब) 11 मे 1985
क) 11 मे 2000 ड) 11 मे 2015

7) महाराष्ट्रात रोजगार हमी योजना ––– या वर्षी सुरू करण्यात आली.
अ) 1972–73 ब) 1985–86
क) 1997–98 ड) 2012–13

8) भारत सरकारने राष्ट्रीय बियाणे महामंडळाची स्थापना ––– या वर्षी केली.
अ) 1951 ब) 1956
क) 1963 ड) 1975

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) मृत्यूदर म्हणजे काय? भारतीय मृत्युदरात घट होण्याची कारणे सांगा.
2) बेकारीचे प्रकार सांगा.
3) किंमत वाढीचे परिणाम स्पष्ट करा.
4) शाश्वत शेती ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5) 2000 चे लोकसंख्या धोरणाची वैशिष्टये सांगा.
6) भारतातील दारिद्रयाची कारणे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

अतिरिक्त लोकसंख्या म्हणजे काय? भारतातील अतिरिक्त लोकसंख्येची कारणे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

बेकारी म्हणजे काय? भारतातील बेकारीची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.4 भारतीय शेतीच्या कमी उत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-27

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ECONOMIC (Paper - I)
Indian Economy - I (BA221126)

Day & Date: Tuesday, 28-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to 2011 census, the density of Population in India is _____.
   a) 250 b) 271
   c) 330 d) 382

2) In India, the concept of poverty firstly introduced by _____.
   a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
   c) Amarty Sen d) Dadabhai Navroji

3) In India, _____ Unemployment occurs in the field of agriculture.
   a) Cyclical b) Frictional
   c) Disguised d) None of these

4) When the prices are rising and value of money is falling its called as _____.
   a) Inflation b) Deflation
   c) Recession d) All the above

5) _____ is a back-bone of Indian economy.
   a) Industry b) Agriculture
   c) Service d) Transport

6) In India, the National commission on population established in the _____.
   a) 11th May 1950 b) 11th May 1985
   c) 11th May 2000 d) 11th May 2015

7) In Maharashtra, Employment Guarantee scheme was started in the _____ year.
   a) 1972-73 b) 1985-86
   c) 1997-98 d) 2012-13

8) The Government of India has established National seed corporation in the _____ year.
   a) 1951 b) 1956
   c) 1963 d) 1975

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is death rate? state the causes of diminishing death rate of India.
2) State the types of unemployment.
3) Explain the effects of rising prices.
4) Explain the concept of sustainable agriculture.
5) State the features of Population Policy-2000.
6) State the causes of Poverty in India.

Q.3 **Answer any one of the following.** **10**

What is over Population? State the causes of over Population in India.

OR

What is unemployment? Explain the causes of unemployment in India.

Q.4 Explain the causes of low productivity of Indian Agriculture. **10**

SLR-AA-28

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional A.I.H.C & A (Paper - I)
Introduction to Ancient Indian History and Archaeology (BA221121)

Day & Date: Tuesday, 28-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) रॉयल एशियाटिक सोसायटीची स्थापना ––– ने केली.
अ) मॉर्टिमर व्हिलर ब) विल्यम जोन्स
क) के. एन. दिक्षित ड) एच. डी. सांकलिया

2) कार्बन – 14 कालमापन पद्धतीचा शोध ––– ने लावला.
अ) जॉन मार्शल ब) प्रा. लिबी
क) विल्यम जोन्स ड) पेट्री

3) भारतात आलेख लेखनाची सुरूवात ––– या राजाच्या काळापासून झाली.
अ) धनानंद ब) चंद्रगुप्त मौर्य
क) सम्राट अशोक ड) समुद्रगुप्त

4) ––– यांनी रामायणाची रचना केली.
अ) वेदव्यास ब) वाल्मिकी
क) श्रीकृष्ण ड) कालिदास

5) 'इंडिका' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) कौटिल्य ब) कालिदास
क) वसुमित्र ड) मॅगेस्थेनिस

6) अन्न गोळा करणे हा टप्पा ––– काळातील आहे.
अ) नवाश्मयुग ब) पुराश्मयुग
क) ताम्रपाषाणयुग ड) मध्याश्मयुग

7) सूक्ष्मास्त्रे हे ––– कालखंडाचे प्रमुख वैशिष्टय आहे.
अ) पुराश्मयुग ब) मध्याश्मयुग
क) नवाश्मयुग ड) ताम्रपाषाणयुग

8) हडप्पा संस्कृतीमध्ये ––– हा प्रमुख व्यवसाय होता.
अ) शेती ब) मणी उद्योग
क) विटा बनविणे ड) मृद्‌भांडी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षण विभागाची कार्ये विशद करा.
2) जैन व बौद्ध वाङ्मयाची माहिती द्या.
3) ग्रीक प्रवास वृत्तांत स्पष्ट करा.
4) पुराश्मयुगीन हत्यारांची माहिती स्पष्ट करा.
5) सिंधु संस्कृतीच्या शोधाचे वर्णन करा.
6) आर्यांच्या मूळ स्थानाविषयी चर्चा करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

प्राचीन भारतीय इतिहास आणि संस्कृतीच्या अभ्यासासाठी भौतिक साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

सिंधु संस्कृतीमधील नगररचनेची ठळक वैशिष्टये विशद करा.

प्र.4 नवाश्मयुगाला क्रांतीयुग असे का म्हणतात? स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-28

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional A.I.H.C & A (Paper - I)
Introduction to Ancient Indian History and Archaeology (BA221121)

Day & Date: Tuesday, 28-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options **08**

1) The founder of Royal Asiatic Society was _____.
a) Mortimer Wheeler b) William Jones
c) K. N. Dixit d) H. D. Sankalia

2) Carbon – 14 dating method invented by _____.
a) John Marshal b) Prof Libi
c) William Jones d) Petry

3) In India Inscription writing was stared during _____ king.
a) Dhananand b) Chandragupta Maurya
c) Samrat Ashok d) Samudragupta

4) _____ was constructed the Ramayana.
a) Vedavyasa b) Valmiki
c) Srikrishna d) Kalidasa

5) 'Indica' was written by _____.
a) Kautilya b) Kalidas
c) Vasumitra d) Megasthenes

6) Food gathering is the stage of _____ period.
a) Neolithic b) Palaeolithic
c) Chalcolithic d) Mesolithic

7) Microlithic tools are the main feature of _____ age.
a) Palaeolithic b) Mesolithic
c) Neolithic d) Chalcolithic

8) The main Occupation of Harappan culture was _____.
a) Agriculture b) Bead industry
c) Brik Making d) Pottery making

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the functions of Archaeological Survey of India.
2) Give information of Jain and Buddhist literature.
3) State the Greek travel account
4) Explain the Palaeolithic tools.
5) Describe the discovery of Indus Valley Civilization.
6) Discuss the origin of Aryas.

Q.3 Broad answers questions. (Any One) **10**

Explain the importance of Archaeological sources for the study of ancient Indian history and culture.

OR

Describe the salient features of Town planning in Indus Valley Civilization.

Q.4 Why the 'Neolithic Age' was called "Revolutionary"? Explain. **10**

SLR-AA-30

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HISTORY (Paper – I)
Rise of the Maratha Power (1630 to 1707 A.D.) (BA221132)

Day & Date: Wednesday, 29-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– च्या लढाईने शहाजीराजांचा राजकीय उदय झाला.
अ) उदगीर ब) पन्हाळा
क) पानिपत ड) भातवडी

2) राजमाता जिजाबाईंचा जन्म ––– साली झाला.
अ) 1594 ब) 1595
क) 1596 ड) 1597

3) ––– यांनी गनिमी कावा ही पद्धत सुरू केली.
अ) अल्लाउद्दीन खिलजी ब) मलिक अंबर
क) औरंगजेब ड) छत्रपती शिवाजी महाराज

4) शाहिस्तेखानास चाकणच्या ––– किल्लेदाराने मोठया शौर्यांनी झुंज दिली.
अ) तानाजी मालुसरे ब) हैबतराव सिलिमकर
क) फिरंगोजी नरसाळा ड) यापैकी नाही

5) गजापूरची खिंड ––– म्हणून ओळखली जाते.
अ) पावनखिंड ब) बोलनखिंड
क) उंबरखिंड ड) खैबरखिंड

6) अफझलखान हा ––– प्रांताचा सुभेदार होता.
अ) पुणे ब) वाई
क) सुपे ड) चाकण

7) पुरंदरचा तह ––– यांच्यामध्ये झाला.
अ) छत्रपती शिवाजी महाराज व अदिलशहा
ब) छत्रपती शिवाजी महाराज व मिर्झा राजा जयसिंग
क) छत्रपती शिवाजी महाराज व कुतूबशहा
ड) छत्रपती शिवाजी महाराज व इंग्रज

8) छत्रपती शिवाजी महाराजांचा सावत्रबंधू ––– हा कर्नाटकातील शहाजीराजांची जहागिर सांभाळत होता.
अ) गणोजी ब) व्यंकोजी
क) धनाजी ड) आचलोजी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या मुद्रा याविषयी माहिती द्या.
2) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्यभिषेकांचे कोणतेही तीन परिणाम सांगा.
3) शाहिस्तेखानावरील विजयाची कोणतीही तीन कारणे सांगा.
4) पुरंदरच्या तहाविषयी माहिती सांगा.
5) कर्नाटक मोहिमेची कोणतीही तीन कारणे सांगा.
6) बाजीप्रभू देशपांडे यांनी दिलेल्या बलिदानाची माहिती द्या.

प्र.3 मराठी सत्तेच्या उदयाची आर्थिक व सामाजिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा. **10**

किंवा

जावळीच्या स्वारीची कारणे सांगा.

प्र.4 सूरत लूटीचे परिणाम स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-30

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HISTORY (Paper – I)
Rise of the Maratha Power (1630 to 1707 A.D.) (BA221132)

Day & Date: Wednesday, 29-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The Political rise of Shahaji Raje coincided with the battle of _____.
a) Udagir b) Panhala
c) Panipat d) Bhatwadi

2) Rajmata Jijabai was born in _____.
a) 1594 b) 1595
c) 1596 d) 1597

3) _____ introduced Guerilla system.
a) Allauddin Khilaji b) Malik Amber
c) Aurangzeb d) Chhatrapati Shivaji Maharaj

4) _____ was the Fortier who bravely fought against Shahiste Khan at Chakan.
a) Tanaji Malusare b) Haibatrao Silimkar
c) Forangoji Narasala d) None of those

5) Gajapur Khind is recognized as _____.
a) Pavankhind b) Bolankhind
c) Umberkhind d) Khaiberkhind

6) Afzalkhan was the Subhedar of _____ province.
a) Pune b) Wai
c) Supe d) Chakan

7) Treaty of Purandhar was held between _____.
a) Chhatrapati Shivaji Maharaj - Adilshaha
b) Chhatrapati Shivaji Maharaj - Mirja Raja Jaysing
c) Chhatrapati Shivaji Maharaj - Kutubshaha
d) Chhatrapati Shivaji Maharaj - English

8) _____ was the step-brother of King Chhatrapati Shivaji Maharaj who looked after the reign of king Shahaji in Karnataka.
a) Ganoji b) Vyankoji
c) Dhanaji d) Achaloji

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Write the information about Chhatrapati Shivaji Maharaj Mudra.
2) Explain any three effect of coronation ceremony of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
3) Explain Any Three causes of victory on Shahistekhan.
4) Give the information about treaty of Purandar.
5) Explain any three causes of Karnataka expedition.
6) Describe the sacrifice of Bajiprabhu Deshpande.

Q.3 Explain the Economic and Social background at the rise of Maratha power. **10**

OR

Discuss the cause of Javali expedition.

Q.4 Explain the effects of Sack of Surat. **10**

SLR-AA-31

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional LINGUISTICS (Paper – I)
Introduction to Linguistics (BA221120)

Day & Date: Wednesday, 29-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternative. 08

1) There are _____ vowels in English.
a) 08 b) 12
c) 20 d) 24

2) We get _____ sounds with narrow glottis.
a) voiced b) voiceless
c) mixed d) open

3) _____ is the passive articulator.
a) Upper teeth b) Lower lip
c) Tongue d) Soft palate

4) _____ sound is produced with two lips as the articulators.
a) /m/ b) /d/
c) /l/ d) /n/

5) _____ is the plosive sound.
a) /n/ b) /f/
c) /s/ d) /p/

6) There are _____ front vowels in English.
a) 4 b) 8
c) 12 d) 24

7) There are _____ Fricatives in English.
a) 9 b) 6
c) 3 d) 2

8) _____ is a back vowel.
a) /ʊ/ b) /i:/
c) /i/ d) /ə/

Q.2 Attempt the following as directed. (Any Four) 12

1) Transcribe the following words phonemically.
a) cat
b) books
c) college

2) Give minimal pairs of the followings:
a) /t/, /d/
b) /m/, /n/
c) /l/, /e/

3) Give the CV structure of the following:
   a) bold
   b) cricket
   c) account

4) Give three term labels of the following:
   a) /m/
   b) /z/
   c) /l/

5) Underline the letters and identify the phoneme in the word initial, word middle and word final position in the following sequence of words:
   a) doll-model-mood
   b) fan-suffer-off
   c) sugar-washing-cash

6) Draw a diagram of vowel area indicating front vowels.

Q.3 Answer any one of the following:

a) Write a note on Human Language and Animal Communication System. **10**

b) Write a detailed note on Speech and Writing.

Q.4 Answer the following question in detail: **10**

'Define language and explain the characteristics of Human Language.'

SLR-AA-32

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional MARATHI (Paper-II)
Sahityaranga (BA221214)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) कृष्णाजी केशव दामले यांचे टोपण नाव काय होते?
अ) केशवसुत ब) केशवानंद
क) श्रीकृष्ण ड) केशवकुमार

2) भरलेल्याशा भीमेकडून कुणाची माळ घ्यावी असे कवी म्हणतात?
अ) ज्ञानेशाची ब) मुक्ताईची
क) तुकोबाची ड) नामयाची

3) 'जोगिया' हा कवितासंग्रह कोणी लिहिला आहे?
अ) शांता शेळके ब) विंदा करंदीकर
क) मंगेश पाडगांवकर ड) ग. दि. माडगूळकर

4) पैठणी कवितेत कोणाच्या पैठणीचे वर्णन आले आहे?
अ) आईच्या ब) आजीच्या
क) मावशीच्या ड) आत्याच्या

5) आईबापानं लेक दिली ही कविता कुणी लिहिली आहे?
अ) मुनेरबी शेख ब) शांता शेळके
क) नामदेव ढसाळ ड) प्रज्ञा लोखंडे

6) नामदेव ढसाळ यांचा जन्म केव्हा झाला?
अ) 1948 ब) 1949
क) 1950 ड) 1960

7) काजळी कवितेत कुणाच्या वेदनेचे वर्णन येते?
अ) दलिताच्या ब) मानवाच्या
क) स्त्रियांच्या ड) यापैकी नाही

8) बाईपणाची जात ही कविता कुणी लिहिली आहे?
अ) इंदिरा संत ब) रावसाहेब कुंवर
क) प्रज्ञा लोखंडे ड) शांता शेळके

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 4) **12**

1) येथला प्रत्येक हंगाम या कवितेत कवीने कोणत्या गोष्टीवर भाष्य केले आहे?
2) ग्रंथांमधून कशाकशाची शिकवण मिळते?
3) प्रीती कोठे शोधण्याचा सल्ला कवी केशवसुत देतात?
4) मंगेश पाडगावकर यांच्या कवितासंग्रहाची नावे लिहा
5) विठ्ठला तू वेडा कुंभार..! मधील भक्तीमयता स्पष्ट करा.
6) मुनेरबी शेख यांच्या काव्यलेखनाची वैशिष्टये लिहा.

प्र.3 बाप, बैल आणि मी या कवितेचा आशय तुमच्या शब्दात लिहा. **10**

किंवा

कवी केशवसुत यांच्या नवा शिपाई कसा आहे याचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.4 'पर्यावरण संवर्धन काळाची गरज' या विषयावर निबंध लिहा. **10**

SLR-AA-33

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional URDU (Paper-II)
Urdu Prose & Poetry (BA221216)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے۔

1)تنکے کے سلوک کے۔۔۔۔۔۔۔مرحلے ہیں۔

A)پانچ B)سات

C)چار D)چھ

2)۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔نے کہا"کیا میرے پاس تلوار نہیں ہے"۔

A)فریڈرک B)سلمان فارسی(رض)

C)پنولین D)ہٹلر

3)مرزا فرحت۔۔۔۔۔۔۔کے شاگرد تھے۔

A)مولوی عبدالحق B)وحیدالدین سلیم

C)مولانا حالی D)ڈپٹی نزیر احمد

4)ڈپٹی کلکٹر نے۔۔۔۔۔۔۔۔۔کے خلاف سمن جاری کیا۔

A) خسر B)خوش دامن

C)ہم زلف D)دوست

5)بھولا کو۔۔۔۔۔۔۔۔سننے کا بے حد شوق تھے۔

A)گانے B)کہانی

C)قوالی D) بھجن

6)سرسید احمد خان نے قوم کی اصلاح کے لیے اخبار۔۔۔۔۔۔جاری کیا۔

A)اردو اخبار B)زمیندار

C)تہذیب الخلاق D) پیسہ

7)۔۔۔۔۔۔۔۔۔کے راستہ کاٹنے کو میر صاحب بد شگونی سمجھتے ہیں۔

A)گدھے B)گائے

C)کتے D)بلی

8)گرد آفرید کی موت۔۔۔۔۔۔کے ہاتھوں ہوتی ہے۔

A)بہرام B)بارمان

C)ہومان D)ہجیر

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:(کوئی چار) **12**

1)سرسید کی "تہذیب الاخلاق" نکالنے کے مقصد پر روشنی ڈالیے۔

2)میر صاحب کی "توہم پرستی" کو مثالوں کے زریعہ بیان کیجیے۔

3)"گرد آفرید" کے کردار کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

4) رات کی تاریکی میں چراغ نے بھولا کس کی تلاش میں نکلتا ہے؟اور کیوں؟

5)صنف خاکہ نگاری کا تعارف پیش کیجیے۔

6 مولانا ابوالکلام آزاد کی حیات کا مختصر جائزہ لیجیے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)افسانہ "مفت کرم داشتن" کا خلاصہ لکھیے۔

2)خاکہ "ایک وصیت کی تعمیل" کا خلاصہ لکھیے۔

سوال نمبر.4. انشائیہ "تنکے کا سلوک" کا خلاصہ لکھیے۔ **10**

SLR-AA-34

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional KANNADA (Paper – II)
Modern Poetry and Drama (BA221215)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ನಾಯಿಮರಿಯನ್ನು ಸಾಕಿದವರು –
1) ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ **2)** ಮಸ್ತಾನ್
3) ನಾರಾಯಣಚಾರಿ **4)** ದುರ್ಗಪ್ಪ

2) ಸಿದ್ಧಯ್ಯನ ಸಾಕುಮಗಳು
1) ನೀಲ **2)** ಕತ್ತೆ
3) ಕೋಳಿ **4)** ನಾಯಿ

3) ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ್ ಅವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ –
1) ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ **2)** ಚಂಪಾ
3) ಶ್ರೀನಿವಾಸ **4)** ಶ್ರೀ

4) ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಜಾತಿ ಕವಿತೆಯ ಕವಿ –
1) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ **2)** ಕುವೆಂಪು
3) ಬೇಂದ್ರೆ **4)** ಅಡಿಗ

5) ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಮುಖಂಡ –
1) ಶಂಭು **2)** ಪೈಲ್ವಾನ್ ಪಾಪಣ್ಣ
3) ಈರಗಾ **4)** ಉಮೇಶ

6) ಇವರು ದಲಿತ ಕವಿ –
1) ಕಣವಿ **2)** ಕುವೆಂಪು
3) ಜಿಎಸ್ಎಸ್ **4)** ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

7) ಸೂಜಿಪೀರ್ ವೈದ್ಯನ ಕಂಪೌಂಡರ್ –
1) ದುರ್ಗಪ್ಪ **2)** ಮಸ್ತಾನ್
3) ಭೀಮಾಚಾರಿ **4)** ಕೃಷ್ಣಾಚಾರಿ

8) ಹುಣಸೆಗಿಡ ಮುಪ್ಪಾದರೂ – ಮುಪ್ಪೆ
1) ಹುಳಿ **2)** ಹಣ್ಣು
3) ಕಾಯಿ **4)** ಹೂ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಕಾಣದ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆ ಕಾಲಾಗ ಇತ್ತೋ
2) ಸುಮ್ನಾ ಹೊಲೂಕ್ ಹೋದ್ರ ಕೂಲಿನಾದ್ರೀ ಸಿಗತೈತಿ
3) ಹೀಗೇ ಬದುಕುಬೇಕು ನಾವು ನೀವು
4) ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ತಾಯಿಯ ಎದೆಯಾಸೆಯ ಕುಡಿಗಳು
5) ಉಸಿರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಜನನಾ ಮರಣ
6) ಹಚಾ ಹಚಾ ಮಡೀ ಮಡೀ ಮಡಲಿಂದ ಬಂದೀನಿ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಕತ್ತೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ನಾಯಿಮರಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ನಾಯಿಯ ನಿಯತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆಪ್ರಬಂಧರೂಪದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಬೇಂದ್ರಯವರ ನಾನು ಬಡವಿ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಶಿಸಿರಿ.

SLR-AA-35

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ENGLISH (Paper - II)
Introduction to English Literature (BA221212)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options & rewrite the sentences. 08

1) Tobby is the name of _____.
a) a dog b) a cat
c) a horse d) a bullock

2) Lucka was the _____ of Mrs. Popov
a) Friend b) Neighbour
c) Servant d) Lover

3) Mrs. Popov asks Mr. Smirnov to wait for a _____ days.
a) Three b) Two
c) Four d) Five

4) The beggar was crying for _____.
a) Money b) Bread
c) Water d) Tea

5) The king ordered to the servant to cut the _____ of beggar.
a) Tongue b) Hand
c) Leg d) Nose

6) The sound of the beggar's voice _____ the King.
a) Annoys b) Makes happy
c) Gives pleasure d) Likes

7) _____ is the real name of Saki.
a) Hector Hugh Munro b) Norman Mckinnel
c) Ronald Gow d) F. Sladen-Smith

8) _____ is the playwright of The Miracle Merchant.
a) Aurobindo Ghosh b) Bankim Chandra Chatterjee
c) Saki d) Rabinndranath Tagore

Q.2 Define the following literary terms with suitable examples. (Any four) 12

a) Simile
b) Personification
c) Allegory
d) Monologue
e) Setting
f) Symbolism

Q.3 **Answer any one of the following questions.** **10**

Character sketch of the King

OR

The plot of the one-act-play: **The Miracle Merchant**

Q.4 Write a note on elements of One-act-play. Give examples from the one-act-plays you have studied. **10**

SLR-AA-36

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HINDI (Paper – II)
शब्दकलश (BA221213)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विल्कपो में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) प्रेमचंद की महाजनी सभ्यता ––– विधा है।
अ) कहानी ब) उपन्यास
क) निंबध ड) व्यंग्य साहित्य

2) चश्मदीद शहादत का अर्थ ––– है।
अ) आखों देखी गवाही ब) आईना
क) ऐनक ड) कानून

3) किसी व्यक्ति से सामाचार पत्र में प्रकाशन हेतु वार्ता द्वारा जानकारी एकत्र करना ––– है।
अ) साक्षात्कार ब) कहानी
क) नाटक ड) अनुवाद

4) पत्थर की बेंच पर रोता हुआ बच्चा ––– कुतरते चुप हो जाता है।
अ) आम ब) रोटी
क) बिस्कुट ड) आईसक्रीम

5) निर्मला पुतुल ने ––– स्त्रियों की समस्याओं का वर्णन किया हुआ है।
अ) किसान ब) सामान्य
क) दलित ड) आदिवासी

6) हिंदी में ––– लिंग है।
अ) तीन ब) दो
क) एक ड) चार

7) 'मैंने आम खाया।' इस वाक्य में ––– काल है।
अ) वर्तमान काल ब) भूतकाल
क) भविष्यकाल ड) अपूर्ण भविष्यकाल

8) एक भाषा में कही बात को दूसरी भाषा में पुन.कहना ––––– कहलाता है।
अ) अनुवाद ब) साक्षात्कार
क) कहानी ड) वार्ता

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। **12**

1) 'वार्ता लेखन' के तत्व संक्षेप में लिखिए।
2) 'वचन' की परिभाषा लिखकर उदाहरण के साथ स्पष्ट कीजिए।
3) 9,29,55 अंकों का देवनागरी लिपि में लेखन कीजिए।
4) 'काल' की परिभाषा बताकर उसके प्रमुख प्रकारों को स्पष्ट कीजिए।
5) रहीम ने पानी की रक्षा करने को क्यों कहा है।
6) दक्षिण अफ्रीका में महात्मा गांधीजी के साथ कौनसी घटना घटी?

प्र.3 'बस्स! बहुत हो चूका' कविता में ओमप्रकाश वाल्मीकि द्वारा चित्रित दलित विमर्श को अपने शब्दों में लिखिए। **10**

अथवा

'पत्थर की बेंच' कविता का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 राजेंद्र श्रीवास्तव लिखित 'तिरस्कार' कहानी का सारांश अपने शब्दों में लिखिए। **10**

SLR-AA-37

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SOCIOLOGY (Paper – II)
Introduction to Sociology (BA221229)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न. **08**

1) कोणत्या अवस्थेपासून सामाजिकरणाच्या प्रक्रियेला सुरूवात होते.
अ) प्रौढ ब) गुदा
क) ईडिपल ड) मौखिक

2) ''संदर्भ समुह'' ही संकल्पना कोणी दिली?
अ) Robert Merton ब) Herbert Spencer
क) Herbert Hymon ड) William Summer

3) नियंत्रणाचे सकारात्मक नियंत्रण आणि नकारात्मक नियंत्रण असे प्रकार कोणी केले?
अ) Robert Merton ब) Christopher
क) Morgan ड) Ogburn

4) विचलन कोणत्या प्रकारचे वर्तन आहे?
अ) असामान्य ब) सामान्य
क) वैधानिक ड) मुक्त

5) सामाजिक नियंत्रणाचे प्रकार कोणते?
अ) सकारात्मक–नकारात्मक ब) अव्यक्त–व्यक्त
क) औपचारिक–अनौपचारिक ड) नियोजित–अनियोजित

6) खालीलपैकी कोणते सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे आहेत?
अ) लोकसंख्याशास्त्र ब) कायदा
क) मूलतत्त्ववाद ड) पर्यावरण

7) सामाजीकरण म्हणजे काय?
अ) अध्यापनाची प्रक्रिया ब) शिकण्याची प्रक्रिया
क) निरीक्षण ड) वाचन

8) व्यक्तिच्या भूमिकेचे आधार कोणते?
अ) नाव ब) शिक्षण
क) पैसा ड) भूमिका

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

अ) सामाजिकरणाचे महत्त्व

ब) सामाजिक समुहाचे स्वरूप

क) प्राथमिक समुह

ड) सामाजिक विचलन

इ) सामाजिक गतिशीलता

ई) सामाजिक नियंत्रणाचे स्वरूप

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) सामाजिकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक नियंत्रणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 सामाजिक परिवर्तनाचे घटक कोणते? **10**

SLR-AA-37

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SOCIOLOGY (Paper – II)
Introduction to Sociology (BA221229)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks of the question.

Q.1 Multiple choice question: **08**

1) At what stage the process of socialization starts?
a) Adult b) Anal
c) Oedipal d) Oral

2) Who gave the concept of *Reference* group?
a) Robert Merton b) Herbert Spencer
c) Herbert Hyman d) William Sumner

3) Who classified social control into Positive and Negative control?
a) Robert Merton b) Christopher
c) Morgan d) Ogburn

4) What type of behavior deviancy is?
a) abnormal b) normal
c) legal d) liberal

5) Which are the types of social change?
a) positive -negative b) latent – manifest
c) formal – informal d) planned – unplanned

6) Which of the following is the obstacle in social change?
a) Demography b) Law
c) Fundamentalism d) Environment

7) What is socialization?
a) Process of teaching b) Process of learning
c) Observation d) Reading

8) What is the base of role of a person?
a) name b) education
c) money d) role

Q.2 Write short answers any four of the following. **12**

a) Significance of socialization
b) Characteristics of social groups
c) Primary group
d) Social deviance
e) Social mobility
f) Nature of social control

Q.3 Write Broad Answer (Any One) **10**

a) Explain the process of socialization.

OR

b) Explain the types of social control.

Q.4 What are the factors of social change? **10**

SLR-AA-38

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Comp)
Communication Skill (BA221201)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer and rewrite the sentences. **08**

1) Who regards the value of education as unquestionable?
a) Practical men b) Educated men
c) Eminent men d) Plutocrats

2) In the age of monarchy, who gets manipulated to achieve their own personal interests?
a) The people b) The ministers
c) The king d) The courtiers

3) Where in the world has the ideal of freedom grown tenuous?
a) The East b) The West
c) The entire world d) Cowards

4) What is the mood of the poem 'Ode on Solitude'?
a) Hopeful and Reflective b) Sad and melancholic
c) Pensive and methanolic d) Celebratory and joyful

5) What does the poet want the lover not to do?
a) Move on b) Grieve
c) Be happy d) Find someone else

6) 'Our Earth will not Die' is about _____.
a) Environmental pollution and harm
b) Population and its effects
c) Death
d) Solitude

7) Give antonym of the word _____ enemy
a) Relative b) Friend
c) Foe d) Opponent

8) The past tense of the verb - know is _____
a) Knowed b) Knew
c) Knowing d) Know

Q.2 Attempt any four of the following questions. **12**

1) What are the common factors among men of eminence?
2) What is the true sense of freedom?
3) What were the kings made to understand in the old world?
4) What is the central idea of the poem Our Earth Will Not Die?
5) What does Alexander Pope emphasize in the poem Ode on Solitude?
6) What is the theme of the poem Remember by Christina Rossetti?

Q.3 Attempt any one of the following questions. **10**

Read the following advertisement. Write an application for it.

WANTED
Receptionist
Fluent in English
Having knowledge of Computers
A Pleasant Personality
Apply to: Manager,
Office Automation Ltd. Brigade Rd
Bangalore-530068

OR

Write an application with the help of the following points for the job of the Primary Teacher
Educational qualifications B.A. D.Ed. Experience - one year. Interested candidates send your application to vigborenglishmedium@gmail.com

Q.4 Answer the following questions.

How will your interpersonal intelligence skills help you to develop your personality for achieving your goals in life? **10**

SLR-AA-39

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Scientific Method (Comp) (BA221207)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष हे अभ्युपगमाच्या ––– चे मार्ग आहेत.
अ) उपपादन ब) प्रचिती
क) सिद्धता ड) यापैकी नाही

2) खालीलपैकी युक्त अभ्युपगमाची अट कोणती?
अ) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी विसंगत असणे
ब) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी सुसंगत असणे
क) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी संदिग्ध असणे
ड) यापैकी नाही

3) अभ्युपगम (सिद्धांत कल्पना) हा एक शास्त्रीय विगमनातील ––– निष्कर्ष आहे.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संभाव्य ड) यापैकी नाही

4) विधिमंडळ घोषित केलेले नियम हे ––– नियम होत.
अ) नैसर्गिक ब) शासकीय
क) आदर्शनिष्ठ ड) यापैकी नाही

5) खालीलपैकी कोणते नियम मानव निर्मित असतात?
अ) नैसर्गिक ब) गणितीय
क) शासकीय ड) यापैकी नाही

6) मुलाखत हे एक संशोधनातील ––– आहे.
अ) पद्धती ब) तंत्र
क) अडथळा ड) यापैकी नाही

7) प्रश्नावली ––– असावी.
अ) संदिग्ध ब) स्पष्ट
क) अप्रत्यक्ष ड) द्वार्थी

8) ––– हे संगणकाचे एक वैशिष्टय आहे.
अ) कृत्रिम बुद्धिमत्ता ब) नैसर्गिकता
क) आध्यात्मिक बुद्धिमत्ता ड) चुकीचे निर्णय

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

अ) अभ्युपगमाचे संशोधनातील महत्व स्पष्ट करा.
ब) अप्रत्यक्ष प्रचीती म्हणजे काय?
क) आदर्शनिष्ठ नियमाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ड) मुलाखतीचे संशोधनातील महत्त्व स्पष्ट करा.
इ) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय?
ई) संगणक म्हणजे काय?

प्र.3 प्रश्नावलीची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

किंवा

अभ्युपगम म्हणजे काय? युक्त अभ्युपगमाचे अटी स्पष्ट करा.

प्र.4 संगणकाची वैशिष्टये आणि त्याचा उपयोग स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Scientific Method (Comp) (BA221207)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Direct and Indirect are ways of _____ of hypothesis.
a) Explanation b) Verification
c) Proof d) None of these

2) Which of the following is the condition of good hypothesis?
a) Inconsistent with Pre-established law
b) Consistent with Pre-established law
c) Vague with Pre-established law
d) None of these

3) Hypothesis is _____ conclusion in scientific method.
a) True b) False
c) Probable d) None of these

4) Legislative declared rules are _____ Laws.
a) Natural b) Government
c) Normative d) None of these

5) Which laws are man-made of the following?
a) Natural b) Mathematical
c) Government d) None of these

6) Interview is a _____ in research.
a) Method b) Technique
c) Interruption d) None of these

7) Questionnaire must be _____.
a) Vague b) Clear
c) Indirect d) Ambiguous

8) _____ is a characteristic of computer.
a) Artificial intelligence b) Natural
c) Spiritual intelligence d) Wrong decision

Q.2 Write short answer (any four) **12**

a) Explain the importance of hypothesis in research.
b) What is indirect verification?
c) Explain the nature of normative laws.
d) Explain the importance of interview in research.
e) What is information technology?
f) What is computer?

Q.3 **Answer any one of the following** **10**

Explain the characteristics of Questionnaire.

OR

What is hypothesis? And explain the conditions of good hypothesis.

Q.4 Explain the characteristics and uses of computer. **10**

SLR-AA-40

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Science Technology and Development (Paper – II) (Comp) (BA221211)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– च्या सहाय्याने पेरणी केली जाते.
अ) डिस्क हॅरो ब) अकोळा हो
क) कटर बार ड) सीड ड्रिल

2) मानवी शरीरात पाण्याचे प्रमाण ––– % असते.
अ) 50 ब) 75
क) 60 ड) 65

3) ––– हा पहिला माणूस दूरदर्शनच्या पडदयावर दिसला.
अ) टॅन्टन ब) न्युटन
क) मार्कोनी ड) जॉन बेअर्ड

4) जगातील एकूण धान्य उत्पादनापैकी सुमारे –––% धान्य किटकामुळे नष्ट होते.
अ) 12 ब) 18
क) 10 ड) 15

5) ––– हे हरीतक्रांतीचे जनक आहेत.
अ) डॉ. स्वामीनाथन ब) डॉ. रामन
क) डॉ. माशेळकर ड) डॉ. नारळीकर

6) 'इंलायझा' चाचणी द्वारे ––– रोगाचे निदान होते.
अ) वश्यता ब) एड्स
क) मधुमेह ड) कर्करोग

7) भारतीय कृषी संशोधन संस्था ––– येथे आहे.
अ) मुंबई ब) चन्नई
क) दिल्ली ड) पंजीम

8) ––– या पेशी पासून प्रतिपिंड तयार होतात.
अ) मायोसाईट ब) बेसोसाईट
क) ॲडिनोसाईट ड) लिफोसाईट

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

अ) उत्ती संवर्धन म्हणजे काय?
ब) संगणकाचे प्रकार सांगा.
क) ध्वनी प्रदूषणाचे परिणाम सांगा.
ड) खताचे प्रकार लिहा.
इ) कर्करोगाचे प्रकार सांगा.
ई) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय?

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

आधुनिक शेतीच्या समस्या व त्यावरील उपायाची चर्चा करा.

किंवा

राष्ट्रीय सागर संशोधन संस्थेची उद्दिष्ट्ये व कामगिरी सांगा.

प्र.4 जलप्रदूषणाची कारणे, परिणाम व उपाययोजना स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-40

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Science Technology and Development (Paper – II) (Comp) (BA221211)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Sowing is done with the help of _____ implements.
a) disk harrow b) Akola hoe
c) cutter bar d) seed drill

2) The amount of water in human bode is _____ %.
a) 50 b) 75
c) 60 d) 65

3) _____ was the first man who appeared on screen of T.V.
a) Tantan b) Hewton
c) Markoni d) Jon Beard

4) _____ percentage of the crop is destroyed by the insect out of the total cropyield in the world.
a) 12 b) 18
c) 10 d) 15

5) _____ is the founder of green revolution.
a) Dr. Swaminathan b) Dr. Raman
c) Dr. Mashelkar d) Dr. Narlikar

6) Elisa test diagnoses _____ disease.
a) Allergy b) AIDS
c) Dibetes d) Cancer

7) Indian Agricultural Research Institute is located of _____.
a) Mumbai b) Channai
c) Delhi d) Panji

8) Antibodies are formed due to _____ cells.
a) Myocyte b) Basecyte
c) Adinocyte d) Limphoyte

Q.2 Write short answers. (Any four) **12**

a) What is tissue culture.
b) State type of computer.
c) State effects of sound pollution.
d) Write type of fertilizers.
e) State type of cancer.
f) What is information technology.

Q.3 Broad answers question. **10**

a) Comment on the problems and solutions of modern Agriculture.

OR

b) State the objectives and work of National Institute of oceanography.

Q.4 Explain in detail the causes consequence measures of water pollution. **10**

SLR-AA-41

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Comp)
Sahityadarpan (BA221203)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'आज्ञापत्र' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
अ) रामचंद्रपंत अमात्य ब) विनोबा भावे
क) म. फुले ड) कृष्णाजी सभासद

2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना 1990 मध्ये कोणता पुरस्कार देण्यात आला?
अ) घटनाकार ब) पद्मभूषण
क) भारतरत्न ड) यापैकी नाही

3) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांनी कोणते आत्मचरित्र लिहले आहे?
अ) मिसाईल मॅन ब) अग्निपंख
क) पंचतारांकित ड) कावदान

4) माणूस आणि प्राणी यांच्यातील जिव्हाळयाचं वर्णन कोणत्या कथेत आले आहे?
अ) कला व साहित्य ब) जीवन आणि शिक्षण
क) मॉडेलिंग आणि मी ड) रिती दावण

5) संत चोखा मेळा यांच्या पत्नीचे नाव काय होते?
अ) सोयराबाई ब) निर्मळा
क) गोदावरी ड) नर्मदाबाई

6) 'चांदणवेल' हा कवितासंग्रह कोणी लिहला आहे?
अ) इंदिरा संत ब) बा. भ. बोरकर
क) वसंत बापट ड) लोकनाथ यशवंत

7) आकाशवाणी हे कोणत्या प्रकारचे माध्यम आहे?
अ) दृक–श्राव्य ब) दृक
क) श्राव्य ड) यापैकी नाही

8) 'रक्तामध्ये ओढ मातीची' ही कविता कोणी लिहिली आहे?
अ) लोकनाथ यशवंत ब) लक्ष्मीनारायण बोल्ली
क) इंदिरा संत ड) बालकवी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) राजकर्तव्ये या पाठात लेखकाने कोणत्या घटकाचे विवेचन केले आहे?
2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या ग्रंथांची नावे लिहा.
3) मॉडेलिंग आणि मी या पाठात लेखिकेने कशाचा वेध घेतला आहे?
4) संत सोयराबाई विठ्ठलाविषयी कोणते मत व्यक्त करतात?
5) वर्तमानपत्रातील जाहिरातीसाठी कोणत्या गोष्टी आवश्यक असतात?
6) 'जीवाचा आटापिटा' या कवितेत कवीने कोणता विचार मांडला आहे?

प्र.3 'रिती दावण' या कथेतील शेतकऱ्याची मानसिकता कशी चित्रीत केली आहे ते स्पष्ट करा. **10**

किंवा

'फुंकर' या कवितेत असफल प्रेमाची व्यथा कशी मांडली आहे ते लिहा.

प्र.4 'दसरा' या कवितेचा आशय तुमच्या शब्दात लिहा. **10**

SLR-AA-42

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Comp.)
Sahityasuman (BA221202)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर लिखिए। **08**

1) 'मै कहानी क्यों लिखता हूँ? निबन्ध के लेखक ––– हैं।
अ) मोहन राकेश ब) रांगेय राघव
क) दयानंद बटोही ड) अज्ञेय

2) ––– अपनी टोपी टेढ़ी करते हुए कहते हैं, ''हरिजन हैं आप?''।
अ) डॉ. शर्मा ब) डॉ. सुखदेव
क) डॉ. विष्णु ड) डॉ. रजनीश

3) रांगेय राघव का जन्म 17 –––, 1923 को हुआ।
अ) फरवरी ब) जनवरी
क) एप्रैल ड) मार्च

4) 'माँ का नमस्कार' कविता के कवि ––– हैं।
अ) मंगलेश डबराल ब) कात्यायनी
क) पंत ड) निराला

5) क्रयादेश खंडित करनेवाला पत्र ––– पत्र के अंतर्गत आता है।
अ) पूछताछ पत्र ब) व्यापारी पत्र
क) क्रयादेश ड) भुगतान पत्र

6) रचना के आधार पर वाक्य के ––– प्रकार हैं।
अ) चार ब) पाँच
क) आठ ड) तीन

7) जिन वाक्यों से कार्य न होने का भाव प्रकट होता है, उन्हें ––– वाक्य कहते हैं।
अ) निषेधवाचक ब) प्रश्नवाचक
क) आज्ञावाचक ड) विधानवाचक

8) ––– सम्बन्धी पत्रों से तात्पर्य ऐसे पत्रों से है, जिनके माध्यम से किसी माल के गुण, उपयोगिता एंव व्यापारिक शर्ती आदि की जानकारी जुटाई जाती है।
अ) भुगतानपत्र ब) वाणिज्य पत्र
क) पूछताछ पत्र ड) क्रयादेश पत्र

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **12**

1) अर्थ के आधार पर वाक्य के कितने और कौनसे प्रकार है?
2) शिकायती पत्र के तीन कारण लिखिए।
3) वाक्य के प्रमुख गुण लिखिए।
4) ग्रंथपाल, महिला महाविद्यालय, नागपुर विक्रय व्यवस्थापक, राजकमल प्रकाशन, नई दिल्ली के नाम हिंदी पुस्तकों का क्रयादेश। पत्र का प्रारूप तैय्यार कीजिए।
5) 'माँ का नमस्कार' कविता का आशय लिखिए।
6) 'स्त्री की नींद' कविता का उद्देश्य लिखिए।

प्र.3 'सरजू भैय्या' का चरित्र – चित्रण कीजिए। **10**

अथवा

'मेरे अधिकार कहाँ हैं?' कविता का महत्त्व विशद कीजिए।

प्र.4 'सुरंग' कहानी का कथानक लिखिए। **10**

SLR-AA-43

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Comp)
Travelogue and Thought Essays (BA221204)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕೈಲಾಸ–ಮಾನಸ ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು –
1) ಕುವೆಂಪು **2) ವೆಂಕಟೇಶ ಮಾಚಕನೂರ**
3) ಬೇಂದ್ರೆ **4) ಮಾಸ್ತಿ**

2) ಕಠಮಂಡುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯ –
1) ಕನಕ **2) ರಾಮ**
3) ಹನುಮಂತ **4) ಪಶುಪತಿನಾಥ**

3) ಮಾನಸಸರೋವರದ ಆಳ ಸುಮಾರು – ಅಡಿ.
1) 300 **2) 400**
3) 500 **4) 600**

4) ನಮ್ಮ ಎದುರುಗಡೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವಿದ್ದರೆ ಬಲಗಡೆ – ಬೆಟ್ಟವಿತ್ತು.
1) ಮಾನಸ **2) ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ**
3) ನಂದಿ **4) ಶಂಕರ**

5) 'ಚಿಂತನ–ಸಿಂಚನ' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು –
1) ಮಾಚಕನೂರ **2) ಶ್ರೀರಂಗ**
3) ಕಂಬಾರ **4) ಡಾ. ಧಬಾಲೆ**

6) ಕೊಡುಗೈ ದಾನಿ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ –
1) ಭೂಸಣಗಿ **2) ಖೇಡಗಿ**
3) ಘುಲಾರಿ **4) ಜವಳಗಿ**

7) ಸಜ್ಜನರ – ಹೆಜ್ಜೇನು ಸವಿದಂತೆ.
1) ಜಗಳ **2) ಆಟ**
3) ಸಂಗ **4) ನಾಟಕ**

8) ಪರೋಪಕಾರಾಯ ಫಲಂತಿ –
1) ವೃಕ್ಷ **2) ಬೆಕ್ಕು**
3) ಬೆಟ್ಟ **4) ಮಳೆ**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) O my god
2) ಮೊದಲು ಅಚೆ ದೂರ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಿ
3) ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ
4) ಸ್ವರ್ಗ ಭೂಮೀಗಿ ಬರತಾದ ಅಂತಾರೆ
5) ವಚನವೊಂದಕ್ಕೆ 100 ರೂಪಾಯಿಗಳಂತೆ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿ ಬಹುಮಾನ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.
6) ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾನವಲೋಕಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಜರೂರಿನ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಅವ್ವ

ಅಥವಾ

2) ಲೇಖಕರು ಕಂಡ 'ಕೈಲಾಸ–ಮಾನಸ' ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್

SLR-AA-44

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Comp)
Urdu Poetry (BA221205)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے۔

1) نظم۔۔۔۔۔۔۔میں نظیرؔ اکبر آبادی نے "قزّاق اجل" کا ذکر کیا ہے۔

A) برق کلیسا B) صبح آزادی

C) بنجارہ نامہ D) مفلسی

2) "قصیدہ در شان حمید الدولہ"۔۔۔۔۔کا تخلیق کردہ ہے۔

A) علامہ اقبالؔ B) مومن خان مومنؔ

C) شیخ امام بخش ناسخؔ D) ابراہیم ذوق

3) فضا روشنی میں نہاتی رہے
ہماری زمین جگمگاتی رہے۔
مذکورہ بالا شعر۔۔۔۔۔۔سے لیا گیا ہے۔

A) مثنوی امن نامہ B) مرثیہ گرمی کا سماں

C) سید کی لوح تربت D) نظم فرضی لطیفہ

4) اردو کا پہلا "عوامی شاعر"۔۔۔۔۔۔کو کہا جاتا ہے۔

A) اکبرؔ الہ آبادی B) نظیرؔ اکبر آبادی

C) جگرؔ مرادآبادی D) فیض احمد فیضؔ

5) مرزا دبیرؔ کی شعری تخلیق۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A) مرثیہ جناب علی اصغر کی شہادت B) نظم البیلی صبح

C) مرثیہ گرمی کا سماں D) مثنوی امن نامہ

6)شاعر مشرق۔۔۔۔۔۔کو کہا جاتا ہے۔

A)محمد قلی قطب شاہ　　B)علامہ اقبالؔ

C)اکبرؔ الہ آبادی　　D)فیض احمد فیضؔ

7)گناہ گار کے دل سے نہ بچ کے چل زاہد

یہیں کہیں تری جنّت بھی پائی جاتی ہے۔

مذکورہ بالا شعر۔۔۔۔۔۔۔کا لکھا ہوا ہے۔

A)مومن خان مومنؔ　　B)میر تقی میرؔ

C)حسرتؔ موہانی　　D)جگرؔ مرادآبادی

8)نظم فرضی لطیفہ۔۔۔۔۔۔۔۔کی شعری تخلیق ہے۔

A)فیض احمد فیضؔ　　B)اکبرؔ الہ آبادی

C)نظیرؔ اکبر آبادی　　D)علامہ اقبالؔ

سوال نمبر.2.　مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04)　　**12**

1)درج ذیل شعر کی تشریح کیجیئے۔

وہ چیز کہتے ہیں فردوس گم شدہ جس کو

کبھی کبھی تری آنکھوں میں پائی جاتی ہے۔

2)درج ذیل شعر کی تشریح کیجیئے۔

آنکھ نہ لگنے سے،سب احباب نے

آنکھ کے لگ جانے کا چرچا کیا۔

3)درج ذیل شعر کی تشریح کیجیئے۔

قفس میں جی نہیں لگتا کسی طرح

لگادو آگ کوئی آشیاں میں۔

4)نظم "صبح آزادی" کا مختصر مرکزی خیال تحریر کیجیئے؟

5)علامہ اقبالؔ کی شاہکار نظم **"سیّد کی لوحِ تربت"** کا مرکزی خیال لکھیئے۔

6)نظم "فرضی لطیفہ" میں لیلیٰ کی ماں مجنوں سے کیا کہتی ہے؟ مختصر وضاحت کیجیئے۔

سوال نمبر.3. **مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک)** **10**

1)مولانا حالیؔ کی مشہور و مقبول ترین نظم "برکھارت" کا خلاصہ مفصل تحریر کیجیئے؟

2)مرزا دبیرؔ کی شاہکار شعری تخلیق "مرثیہ جناب اصغر کی شہادت" کا خلاصہ لکھیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

نظیرؔ اکبر آبادی کی شہرہ آفاق نظم "بنجارہ نامہ" کا خلاصہ مفصل اپنے الفاظ میں لکھیئے؟

SLR-AA-45

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Comp.)
Sanskrit Mayukhah (BA221206)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) मंथरक कौलिक कथा पंचतंत्राच्या ––– तंत्रामधून घेतली आहे.
अ) मित्रभेद ब) मित्रलाभ;
क) काकोलुकियम् ड) अपरिक्षीत कारक

2) प्राश्निक म्हणजे –––
अ) परिक्षक ब) आचार्य
क) शिक्षक ड) राजा

3) रूपरहित स्पर्शवान् ––– ।
अ) पृथ्वी ब) आप
क) तेज ड) वायु

4) ––– अम्बुना कायस्य परिषेकः बलावह।
अ) शीत ब) उष्ण
क) बहुशीत ड) समशितोष्ण

5) कंक म्हणजे –––
अ) मोर ब) चिमणी
क) पोपट ड) बगळा

6) वृकोदर हे ––– साठी वापरलेला शब्द आहे.
अ) भीम ब) अर्जुन
क) नकुल ड) सहदेव

7) 'व' कारस्य ––– ओष्ठम्।
अ) दंत ब) जीव्हा
क) ओष्ठ ड) मुर्धा.

8) अनुनासिके ––– आहेत
अ) एक ब) पाच
क) चार ड) सहा

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही चार)
अधोनिर्दिष्टानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। (केवलं चार) **12**

1) नापितः टिप्पणी लिखत।
2) कालिदासः
3) ब्रह्ममुहुर्तः
4) उत्तम वक्ता
5) भीम
6) (संस्कृत) उच्चारण स्थानानि

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) **10**

1) उत्तम श्रोता कसा असावा ते लिहा?

किंवा

2) 'पंचमहाभूते' सविस्तर वर्णन करा?

प्र.4 वाग्भट्टांनी सांगितलेली दिनचर्या लिहा? **10**

SLR-AA-46

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PRAKRIT (Comp)
Pagid Santisayaro (BA221208)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) नियघरम्मि एओ ––– साहुभोयणं अत्थि।
अ) वि ब) सि
क) कदा ड) विंदि

2) पिया सुरट्ठं ––– ववहारेणं।
अ) आगओ ब) आगओए
क) आगओदि ड) आगओण

3) नं खमं मे एस ––– य अच्छंतो।
अ) आवणे ब) आवणेय
क) आवणेता ड) आवणेदि

4) तेण विणीयगो णियग ––– नीओ।
अ) भवणं ब) भवणंउ
क) भवणंणा ड) भवणंम्हि

5) नाही नाही प्रश्नाच्या उत्तरासाठी ––– दरबारात आला.
अ) सुतार ब) माकड
क) भिकारी ड) गर्दभ

6) ओळखीसाठी कुबेरसेनेने बाळांना ––– बांधल्या.
अ) तारा ब) आंगठया
क) चिठया ड) दोरा

7) मरताना वृध्दाने ––– पेटीची चावी दिली.
अ) नोकराला ब) मित्राला
क) भावाला ड) मुलांना

8) कुबेरसेना गणिका ––– नगरात रहात होती.
अ) दिल्ली ब) मथुरा
क) पुणे ड) सोलापूर

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **12**

1) कुबेरदत्ता य तं सोऊण जायतिव्वसंवेगो 'अहो! अन्नाणेण अपदं कारिओ' त्ति विभवं दारगस्स दाऊण अज्जाए कय नमोक्करो तुम्हेहिं मे कओ पडिबोहो, करिस्सं अत्तणो पत्थं ति तुरियं निग्गओ। साहुसमीवे गहियलिंगायारो अपरिवडियवेरग्गो तवोवहाणेहिं विगिट्ठेहिं खवियदेहो गओ देवलोयं।

2) मइसायरा–अभिहाणो से पहाणमंती। एगया राया मंति–पंडिय–सेट्ठि–महाजणाइ–विहूसियाए सहाए मइपरिक्खणट्ठं पुच्छइं, 'जयम्मि अत्थि–अत्थि, अत्थि–नत्थी, नत्थी–नत्थी, नत्थी–नत्थी य काओ वत्थूओ संति?।'

3) महुराए नगरीए कुबेरसेणा गणिया। पढमगब्भदोहलखेइया सा जणणीए तिगिच्छगस्स दंसिया। तेण भणिया–'जमलगब्भ–दोसेण एईसे परिबाहा। नत्थि कोइ वाहिदोसो दीसई।'

4) एगम्मि नयरपवरे अत्थि कलाकुसलवणिओ को वि।
रयणपरिक्खागंथं गुरूण पासम्मि अब्भसइ।

5) रत्तीए वि दिणे वि रयणिं दंसेमि, सेलेऽखिले।
उप्पाडेमि नहंगणाउ गहणं पाडेमि भूमीयले।।

6) जम्माउ जरा लोए जराउ मच्चू अवस्स देहीणं।
तम्हा मच्चुमुहगया जीवा जीवंति थेवदिणे।।

प्र.3 कन्येने आपल्या मंत्री पित्याला कसे वाचविले हे बोधसहित स्पष्ट करा. **10**

किंवा

मुलांकडून फसविलेल्या पित्याला सोनार मित्राने कसे वाचविले हे 'अविणयस्य फलं' कथेद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.4 'कम्म सरूवं' काव्याद्वारे कर्माचे फल कसे प्राप्त हे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-48

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SANSKRIT (Paper – II)
Sanskrit Viharah (BA221217)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पनुर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) प्रहसनामध्ये ––– हा रस मुख्य असतो.
अ) वीर ब) हास्य
क) करूण ड) बिभत्स

2) मगधराज राजहंसस्य पुत्र ––– आसित।
अ) राजवाहन ब) हर्ष
क) सोमदेव ड) रत्नोध्दव

3) ––– पुरूषो दासः।
अ) धर्मस्य ब) अर्थस्य
क) कामस्य ड) मोक्षस्य

4) अन्य पद प्रधान ––– समासः।
अ) तत्पुरूष ब) द्वंद्व
क) अव्ययीभाव ड) बहुव्रिही

5) वृक्षायुर्वेद ग्रंथस्य कर्ता –––।
अ) सुरपालः ब) क्षेमेंद्र
क) सुश्रुतः ड) चरकः

6) 'संधि' हा शब्द ––– लिंगी आहे.
अ) स्त्रीलिंगी ब) पुल्लिंगी
क) नपुसक ड) स्त्री/पु. दोन्ही नाही

7) घोडयाच्या गुणांमधे ––– हा सर्वश्रेष्ठ गुण आहे.
अ) रंग ब) चपळता
क) वेग ड) उंची

8) 'श्रीराम हनुमान संवाद': हा पाठ ––– ग्रंथातून घेतला आहे.
अ) मंत्ररामायण ब) आर्यकेकावली
क) सुभद्राहरण ड) महाभारत

प्र.2 अधोनिर्दिष्टानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। (केवलं 4) **12**
खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (को. चार)

1) टिप्पणी लिखत–मोरोपंतः
2) पुष्पोध्दवः
3) बहुव्रिही समासः
4) उत्तम अश्वः
5) ऋग्वेदाने सांगितलेले वनस्पतीचे विभाग
6) संधीचे प्रकार

प्र.3 अधोलिखितयोः द्वयोः एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लिखत. **10**
खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (को.1)

1) 'परिव्राजक आरव्यायिका' पाठाच्या आधारे संन्याशाची झालेली फजीती लिहा.

किंवा

2) 'मम प्रिय देश': दश वाक्याणि लिखत।

प्र.4 'प्राणानां विपर्ययः' पाठाच्या आधारे प्राणाच्या आदलाबदलीमुळे उडालेला गोंधळ लिहा. **10**

SLR-AA-49

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PERSIAN (Paper-II)
Persian Literature (BA221219)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative 08

1) ہمیں چاہئے کہ ہم نہ بھولیں کہ۔۔۔۔۔۔کے یہ مراحل سیڑھی کے پائے دان کے مانند ہوتے ہیں۔

A) تصوف۔ B) سلوک۔

C) تکامل۔ D) ان میں سے کوئی نہیں۔

2) نصاب میں "رہبر نژادِ نو" کی گفتار۔۔۔۔۔۔شامل ہے۔

A) تکامل واعتدال۔ B) عشق و محبت۔

C) اِستقامت۔ D) ترقی و تمدن۔

3) فارسی شاعری میں عمر خیام اپنی۔۔۔۔۔نگاری کی بدولت شہرت رکھتے ہیں۔

A) رباعی۔ B) مرثیہ۔

C) مرثیہ۔ D) قصیدہ۔

4) ہدہد کے دعوے پر۔۔۔۔۔۔نے طعنہ زنی کی۔

A) کوئل۔ B) کوے۔

C) چیونٹی۔ D) مگرمچھ۔

5) ۔۔۔۔۔۔۔نے دھاگے کو ہرزہ گر اور بے سروپا کہا۔

A) بانو۔ B) پارے۔

C) سوئی۔ D) چشمے۔

6)نیکی وبدی کے درنہاں دبشرست

درج بالا مصرعے میں نیکی وبدی۔۔۔۔۔۔لفظ ہیں۔

A)متفرق۔ B)مترادف۔

C)متجانس۔ D)متضاد۔

7)صنعتِ کشتی کے ماہر استاد نے اپنے شاگرد کو کُشتی کے صرف۔۔۔۔۔۔بند سکھائے ہیں۔

A)تین سو انسٹھ(359)۔ B)دو سو ساٹھ(260)۔

C)ایک سو پچاس(150) D)تین سو بیس(320)۔

8)۔۔۔۔۔نے کہا اول دُنیا میں ظلم کی بنیاد قلیل تھی بعد میں جو کوئی آیا اُس نے اُس میں مزید اِضافہ کیا۔

A)چنگیز۔ B)نوشیرواں عادل۔

C)ہٹلر۔ D)ہارون رشید۔

Q.2 Write short answer: (Any Four /04) **12**

1) حُسین کاظم زادہ نے عقل وچراغ کی روشنی میں ہم میں سے ہر ایک کو کیا مشورہ دیا ہے؟

2)صنف رباعی کی تعریف لکھیں مع مثال کے۔

3) نظم "مُناظرہ" وسوزن کا خلاصہ لکھیئے۔

4)"رہبر نژادِ نو" کی کتنی گفتاریں ہیں۔بترتیب اُن کے نام تحریر کیجیئے۔

5)پروین اعتصامی کا مختصر تعارف تحریر کیجیئے۔

6)نوشیرواں نے نمک خرید کر لانے کے لیے کیوں کہا؟اِس قصے کو بیان کیجیئے۔

Q.3 Answer any one of the following questions: **10**

A) Write a brief account of the life of Maulana Rumi & write the summary of his poem "**قصہ سلیمانؑ اور ہدہد کا۔۔۔۔۔۔**"

B) Explain the following couplets:

1)ہشدار کہ روزگار شور انگیزست

ایمن منیش کہ تیغ دوراں تیزاست

درکام تو گر زمانہ لوزینہ نہد

زنہار فرومبر کہ زہر آمیزاست۔

2) چون آب بہ جویبار و چون باد بدشت
روز دگر از عمر من و تو بگذشت
تا من باشم غم دو روزہ نخورم
روزی کے نیامد ست و روز یکہ گزشت۔

3) باد شمن و دوست لعلِ نیکو نیکوست
بد کی کُند آن کہ نیکش عادت و خوست
با دوست چو بد کنی مشود دُشمن تو
با دُشمن اگر نیک کنی گردد دوست۔

Q.4 Translate the following passage: **10**

ظالمے را حکایت کنند کہ ہیزم درویشاں خریدے بحیف و تونگراں را دادے بہ طرح صاحبدلے بر و گزر کرد و گفت

بیت

ماری تو کہ ہر کرا بہ بینی بزنی
یا بوم کہ ہر کجا نشینی بکنی

قطعہ

زورت ار پیش می رود باما
با خداوند غیب داں نرود
زور مندی مکن بر اہل زمیں
تا دعائے بر آسماں نرود

ظالم از گفتن او بر نجید و روی از نصیحتیش در ہم کشید و بدو التفات نہ کرد اَخَرتہ العِزّۃ بِالاِثم تا شبے مطبخ درانبار ہیزم افتادو سائر املاکش بسوخت واز بستر نرمش بر خاکستر گرم نشاند اتفاقاً ہما شخص بروے بگذست دیدش کہ بایاران ہمی گفت ندانم کہ ایں آتش از کجا در سرائے من افتاد گفت از دود دل درویشاں۔

قطعہ

حذر کن ز دور درونہائے ریش
کہ ریش دروں عاقبے سر کند
بہم بر مکن تا توانی ولے
کہ آہے جہانے بہم بر کند
بر طاقِ کیخسرو نوشتہ بود

قطعہ

چہ سالہاے فراوان و عمرہائے دراز
کہ خلق بر سر مادر زمیں بخواہد رفت
چنانکہ دست بدست آمدست ملک بما
بدستہائے دگر ہمچنیں بخواہد رفت

SLR-AA-50

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional GEOGRAPHY (Paper – II)
Human Geography (BA221226)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– या अमेरिकन शास्त्रज्ञाने मानवी वंशाची उत्क्रांती हा सिद्धांत मांडला.
अ) हटिंग्टन ब) एलन सेम्पल
क) जी टेलर ड) कार्ल रिटर

2) ––– भूगोल म्हणजे अस्थिर पृथ्वी आणि चंचल मानव यांच्यातील बदलत्या संबंधाचा अभ्यास होय.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) सांस्कृतिक ड) सामाजिक

3) ––– भूगोल ही मानवी भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) हवामानशास्त्र ब) भूरूपशास्त्र
क) लोकसंख्या ड) सागरशास्त्र

4) वंश ही ––– संकल्पना आहे.
अ) रासायनिक ब) भौगोलिक
क) जैविक ड) प्राकृतिक

5) ––– हा ग्रामीण वसाहतीचा प्रमुख व्यवसाय आहे.
अ) शेती ब) उद्योग
क) व्यापार ड) वाहतूक

6) नागरीकरण ही ––– प्रक्रिया आहे.
अ) संथ ब) शीघ्र
क) मध्यम ड) यापैकी नाही

7) जेरुसलेम हे ––– शहर आहे.
अ) प्रशासकीय ब) धार्मिक
क) शैक्षणिक ड) औद्योगिक

8) ––– हे भारतातील औद्योगिक नागरी केंद्र आहे.
अ) दिल्ली ब) जमशेटपूर
क) अयोध्या ड) गया

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) मानवी भूगोलाच्या शाखा
2) वंश वर्गीकरणाचे आधार लिहा.
3) बौद्ध धर्माची वैशिष्टे लिहा.
4) जागतिक लोकसंख्यावाढीची कोणतीही चार कारणे लिहा.
5) भारतातील धार्मिक शहरांची नावे लिहा.
6) गोंड लोकांचे आर्थिक जीवन लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची माहिती लिहा.
2) ग्रामीण वसाहतींची विविध प्रकार लिहा.

प्र.4 नागरी वसाहतीच्या विविध समस्या लिहा. **10**

SLR-AA-50

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional GEOGRAPHY (Paper – II)
Human Geography (BA221226)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.
4) Use of Stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks with correct alternatives. **08**

1) American scientist _____ has introduced 'The Theory of Evolution of Human Race'.
a) Hutington b) Elan Sempal
c) G Telor d) Carl Ritter

2) _____ geography is a study of relation between unstable earth and unresting man.
a) Physical b) Human
c) Cultural d) Social

3) _____ geography is the sub-branch of Human Geography.
a) Climatology b) Geomorphology
c) Population d) Oceanography

4) Race is a _____ Concept.
a) Chemical b) Geographical
c) Biological d) Physical

5) _____ is a major occupation of Rural Settlement.
a) Agriculture b) Industry
c) Trade d) Transport

6) Urbanization is a _____ process.
a) Slow b) Faster
c) Medium d) None of these

7) Jerusalem is a _____ City.
a) Administrative b) Religious
c) Educational d) Industrial

8) _____ is a Industrial city in India.
a) Delhi b) Jamshedpur
c) Ayodhya d) Gaya

Q.2 Answer ANY FOUR of the following. **12**

1) Branches of Human Geography.
2) Write basis of Racial classification.
3) Write the Characteristics of Boudh Religion.
4) Write any four causes of growth of World Population.
5) Write names of Educational Cities in India.
6) Write Economic life of Gond People.

Q.3 Answer ANY ONE of the following. **10**

a) Write information about factors affecting on Distribution of Population.

b) Write various types of Rural Settlement.

Q.4 Write the various problems of Urban Settlement. **10**

SLR-AA-51

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PHILOSOPHY (Paper–II)
Outlines of Indian Darsanas (BA221225)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– हे नास्तिक (वेद न स्वीकारणारे) दर्शन होय.
अ) चार्वाक ब) जैन
क) बौद्ध ड) तिन्ही दर्शने

2) बौध्द दर्शनानुसार दुःख निरोध मार्ग हे ––– आर्यसत्य आहे.
अ) पहिले ब) दुसरे
क) तिसरे ड) चौथे

3) वेदांना प्रमाणभूत ग्रंथ म्हणून स्वीकारणारी एकूण ––– दर्शने आहेत.
अ) सहा ब) पाच
क) चार ड) तीन

4) बौध्दांनुसार ––– हे तिसरेआर्य सत्य होय.
अ) दुःख ब) दुःख कारण
क) दुःख निरोध ड) दुःख निरोध मार्ग

5) अष्टांग योगातील योग्य क्रम निवडा.
अ) ध्यान–धारणा–समाधी ब) धारणा–समाधी–ध्यान
क) समाधी–ध्यान–धारणा ड) धारणा–ध्यान–समाधी

6) सांख्यांनुसार पुरूष ––– आहे.
अ) सक्रीय ब) चेतन
क) अचेतन ड) यापैकी नाही

7) श्वासावर नियंत्रण असणे म्हणजेच ––– होय.
अ) यम ब) नियम
क) आसन ड) प्राणायाम

8) विवर्तवाद हा ––– चा सिध्दांत होय.
अ) सांख्य ब) योग
क) वेदांत ड) मीमांसा

प्र.2 प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पंच महाभूते कोणकोणती आहेत?
2) चार्वाकानुसार ज्ञान सिध्दांत स्पष्ट करा.
3) आस्तिक संकल्पनेचे विविध अर्थ स्पष्ट करा.
4) चार्वाक दर्शनानुसार पुरूषार्थ संकल्पना स्पष्ट करा.
5) वैशेषिक दर्शनातील पदार्थाचे प्रकार सांगा.
6) कर्मकांड मार्ग म्हणजे काय?

प्र.3 भारतीय दर्शनांतील समान वैशिष्टे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

मायावाद सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.4 सांख्य दर्शनातील पुरूषाच्या अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-51

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PHILOSOPHY (Paper–II)
Outlines of Indian Darsanas (BA221225)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative. **08**

1) _____ is heterodox darsana.
   a) Charvaka b) Jaina
   c) Bouddha d) AII of these

2) According to Buddhism, Dukhh nirodh marga is the _____ noble truth.
   a) First b) Second
   c) Third d) Forth

3) There are _____ darshanas that accept the epistemic authority of the Vedas.
   a) Six b) Five
   c) Four d) Three

4) According to Buddhism, _____ is thirdnoble truth.
   a) Dukkha b) Dukkha Karana
   c) Dukkha Nirodha d) Dukkha Nirodha Marga

5) Arrange the correct sequence of AshtangYog.
   a) Dhyana-Dharana-Samadhi
   b) Dharana-Samadhi-Dhyana
   c) Samadhi-Dhyana-Dharana
   d) Dharana-Dhyana-Samadhi

6) According to Sankhya, Purusa is _____.
   a) Active b) Conscious
   c) Unconscious d) None of these

7) To control of the breath is called _____.
   a) Yama b) Niyama
   c) Asana d) Pranayama

8) Vivartavada is _____ s' theory.
   a) Sankhya b) Yoga
   c) Vedanta d) Mimamsa

Q.2 Write short answers. (any 4) **12**

a) What are the five subtle elements?
b) Explain the theory of knowledge, by charvaka.
c) Explain the different meanings of concept of orthodox.
d) Explain the concept of purushartha in the view of charvaka Darshana.
e) State the types of padarthas in Vaisheshika Darsana?
f) What is way of karmakanda?

Q.3 Explain the common characteristics of Indian philosophy. **10**

OR

Explain the theory of Mayavada.

Q.4 Explain the argument for existence of Purusha in Sankhya Darsana. **10**

SLR-AA-52

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional EDUCATION (Paper – II)
Sociological Foundation of Education (BA221231)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न. **08**

1) 'मानवी संबंधांचे शास्त्र म्हणजे समाजशास्त्र' अशी समाजशास्त्राची व्याख्या ––– यांनी केली आहे.
अ) मेरील आणि एल्ड्रीज ब) किंबाल यंग
क) हॅरी जॉन्सन ड) मॅक आयव्हर

2) शैक्षणिक समाजशास्त्र हे ––– प्रगतीचे साधन आहे.
अ) शैक्षणिक ब) धार्मिक
क) सांस्कृतिक ड) सामाजिक

3) ––– विषमतेमुळे समाज परिवर्तनाची गती मंदावते.
अ) सामाजिक ब) आर्थिक
क) शैक्षणिक ड) व्यावसायिक

4) समाज परिवर्तनाच्या प्रक्रियेवर ––– या घटकाचा परिणाम होतो.
अ) शासन ब) स्वार्थ
क) वय ड) अज्ञान

5) ––– समूहाचा आकार लहान नसतो.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) तृतीय ड) सामाजिक

6) भारतातील ––– ही एक गंभीर सामाजिक समस्या आहे.
अ) बेकारी ब) गुन्हेगारी
क) जातीवाद ड) निरक्षरता

7) ––– हे एक मूल्य आहे.
अ) राष्ट्र ब) धर्म
क) राष्ट्रीयत्व ड) जात

8) राष्ट्रीय एकात्मता निर्माण करण्यासाठी ––– हे उपयुक्त साधन आहे.
अ) धर्म ब) समाज
क) जात ड) शिक्षण

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सामाजिक परिवर्तनाची कोणतेही तीन कारणे स्पष्ट करा.
2) सामाजिक परिवर्तनातील कोणतेही तीन अडथळे स्पष्ट करा.
3) शैक्षणिक समाजशास्त्राची कार्ये स्पष्ट करा.
4) राष्ट्रीय एकात्मतेमधील कोणतेही तीन अडथळे सांगा.
5) विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता निर्माण करण्यासाठी शैक्षणिक उपक्रम सुचवा.
6) दुय्यम समूहाची कोणतेही तीन वैशिष्टये लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **10**

शैक्षणिक समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

प्राथमिक समूहाचा अर्थ सांगून प्राथमिक समूहाची वैशिष्टये सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांचे सविस्तर उत्तरे लिहा. **10**

भारतातील ग्रामीण भागातील शिक्षणविषयक समस्या विषद करा.

SLR-AA-52

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional EDUCATION (Paper – II)
Sociological Foundation of Education (BA221231)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks of the question.

Q.1 Multiple choice question: **08**

1) 'Sociology is science of human relationship' is said by _____.
a) Merrill & Eldridge b) Kimball Young
c) Harry Johnson d) MC Iver

2) Educational sociology is a means of _____ progress.
a) Educational b) Religious
c) Cultural d) Social

3) The speed of social change will be slow due to _____ inequality.
a) Social b) Economical
c) Educational d) Vocational

4) _____ factor affects on the progress of social change.
a) Government b) selfishness
c) Age d) Darkness

5) The size of _____ group is not small.
a) Primary b) Secondary
c) Tertiary d) Social

6) _____ is a serious social problem in India.
a) Unemployment b) Criminality
c) Communality d) Illiteracy

7) _____ is a value.
a) Nation b) Religion
c) Nationalism d) Caste

8) _____ is a useful aid to create National Integration.
a) Religion b) Society
c) Caste d) Education

Q.2 Write Short Answer on any Four of the following: **12**

1) Explain any three causes of social change.
2) Explain any three obstacles of social change.
3) Explain the functions of educational sociology.
4) State any three obstacles in National integration.
5) Suggest educational activities to create National integration among the students.
6) Write any three characteristics of Secondary group.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any one)

1) Explain the nature and scope of Educational Sociology. **10**

OR

2) State the meaning of Primary group and illustrate the characteristics of Primary group.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain the educational problems of rural area in India.

SLR-AA-53

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional POLITICAL SCIENCE (Paper – II)
Indian Government and Politics (BA221228)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाचे निवडणूक चिन्ह ––– हे आहे.
अ) घडयाळ ब) हाताचा पंजा
क) हत्ती ड) कमळ

2) भारताच्या मुख्य निवडणूक आयुक्तांची नेमणूक ––– हे करतात.
अ) राज्यपाल ब) संसद
क) राष्ट्रपती ड) पंतप्रधान

3) ––– हे राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टीचे मुख्य (अध्यक्ष) आहेत.
अ) सुप्रिया सुळे ब) अजित पवार
क) जयंत पाटील ड) शरद पवार

4) महाराष्ट्राच्या राजकारणावर ––– या जातीचा प्रभाव आहे.
अ) यादव ब) लिंगायत
क) रेड्डी ड) मराठा

5) ––– हे घटक भारताच्या राजकारणावर परिणाम करतात.
अ) धर्म ब) माध्यमे
क) जात ड) वरील सर्व

6) रेल्वे हा विषय ––– या सूची मध्ये आहे.
अ) राज्य यादी ब) केंद्र यादी
क) सामाईक यादी ड) यापैकी नाही

7) ––– हे भारतीय जनता पक्षाचे (भाजपा) अध्यक्ष आहेत.
अ) अमित शाह ब) नरेंद्र मोदी
क) देवेंद्र फडणवीस ड) जे. पी. नड्डा

8) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1885 ब) 1947
क) 1950 ड) 1857

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) केंद्र–राज्य कायदेविषयक संबंध स्पष्ट करा.

ब) भारताची एकता आणि एकात्मतेपुढील जातीचे आव्हान सांगा.

क) भारतीय राजकारणावरील धर्माचा प्रभाव स्पष्ट करा.

ड) राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टीची विचारधारा आणि कार्यक्रम सांगा.

इ) कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया या पक्षाचा कार्यक्रम सांगा.

ई) केंद्र–राज्य प्रशासकीय संबंध स्पष्ट करा.

प्र.3 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) भारतीय जनता पार्टीची विचारसरणी आणि कार्यक्रम सांगा.

किंवा

ब) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची विचारसरणी आणि कार्यक्रम सांगा.

प्र.4 भारतीय निवडणूक आयोगाचे अधिकार आणि कामे सांगा. **10**

SLR-AA-53

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional POLITICAL SCIENCE (Paper – II)
Indian Government and Politics (BA221228)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option and rewrite the sentences. **08**

1) _____ is the election symbol of Indian National Congress party.
   a) Clock b) Hand
   c) Elephant d) Lotus

2) The chief Election commissioner of India is appointed by a _____.
   a) Governor b) Parliament
   c) President d) Prime minister

3) _____ is the chief of Nationalist congress party (NCP).
   a) Supriya Sule b) Ajit Pawar
   c) Jayant Patil d) Sharad Pawar

4) _____ is dominant caste in Maharashtra politics.
   a) Yadav b) Lingayat
   c) Reddy d) Maratha

5) _____ factor does make impact on Indian Politics.
   a) Religion b) Media
   c) Caste d) All of the above

6) Railway is subject of the _____.
   a) State List b) Union List
   c) Concurrent List d) None of above

7) _____ is the president of Bhartiya Janata Party (BJP).
   a) Amit Shah b) Narendra Modi
   c) Devendra Fadanvis d) J. P. Nadda

8) National congress party is established in _____.
   a) 1885 b) 1947
   c) 1950 d) 1857

Q.2 Write answers in brief. (Any Four) **12**

a) Explain Legislative Centre-state relations.
b) Caste: challenge before unity and integrity of India.
c) Religion influencing factor on Indian polities.
d) Nationalist congress party: Ideology and Programme.
e) Explain programme of communist party of Indian.
f) Explain Administrative Centre-state relations.

Q.3 Write answer in detail. (Any One) **10**

a) Explain the ideology? Programme of Bhartiya Janata Party (BJP).

OR

b) Explain the ideology and programme of Indian National Congress Party.

Q.4 Write Answer in details. **10**

Explain the power and functions of Election commission of India.

SLR-AA-54

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
National Service Scheme-II (BA221224)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. **08**

1) ––– हे एक महत्त्वाचे प्रसारमाध्यम आहे.
अ) रेडिओ ब) मोबाईल
क) टी. व्ही. ड) गाणी

2) ––– यांनी कोलकाता आणि पूर्ण भारतात मिशनरी ऑफ चॅरीटीची स्थापना केली.
अ) स्वामी विवेकानंद ब) मदर तेरेसा
क) राजा राममोहन रॉय ड) महात्मा फुले

3) आंतरजातीय विवाह हा –– साठी महत्त्वाचा पर्याय असू शकतो.
अ) राखीव जागांचे फायदे ब) राष्ट्रीय एकात्मता
क) संपत्ती ड) वरील सर्व

4) वाढते घटस्फोटाचे प्रमाण हे समाजातील ––– चा परिणाम आहे.
अ) चांगले उत्पन्न ब) आधुनिकीकरण
क) मोबाईल परिणाम ड) पैसा

5) तरूण वयामध्ये ––– ही मोठी समस्या आहे.
अ) व्यसनधीनता ब) एड्स
क) शिक्षण ड) पैसा

6) विशेष शिबिराचे गाव महाविद्यालयापासून ––– असावे.
अ) जवळ ब) अतिदूर
क) दूर ड) वरील सर्व

7) ब्राम्हो समाज ––– यांच्याशी संबंधीत आहे.
अ) महात्मा फुले ब) राजा राममोहन रॉय
क) स्वामी विवेकानंद ड) मदर तेरेसा

8) स्वामी विवेकानंदानी अमेरिकेतील ––– येथे व्याख्यान दिले.
अ) न्यूयॉर्क ब) शिकागो
क) डेट्रॉईट ड) कॅलिफोर्निया

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) दत्तक खेडे योजनेची आवश्यकता का आहे.
2) जल संवर्धनाची संकल्पना लिहा.
3) व्यसनधीनताची चार कारणे सांगा.
4) आधुनिकीकरणाचे कुटुंबसंस्थेवर परिणाम सांगा.
5) लोकसंख्या स्फोटामुळे वाढलेल्या लोकसंख्येच्या समस्या सांगा.
6) स्वामी विवेकानंदाचे चार सामाजिक कार्य सांगा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **10**

विशेष शिबिरात कोणते कार्यक्रम घेता येतात ते लिहा.

किंवा

''एड्स'' हा मानवी समाजाचा शत्रू आहे हे स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

स्वामी दयानंद सरस्वतीचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.

SLR-AA-54

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
National Service Scheme-II (BA221224)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words those are given below. **08**

1) _____ is important mass media for NSS expansion.
a) Radio b) Mobile
c) T.V. d) Songs

2) _____ formed the Missionary of Charity both within Kolkata and throughout India.
a) Swami Vivekananda b) Mother Teresa
c) Raja Ram Mohan Roy d) Mahatma Phule

3) Inter caste marriage system is important alternative for the _____.
a) Getting Reservation b) National Integration
c) Property d) All of these

4) Increased divorce is a effect of _____ in society.
a) Good earning b) Modernization
c) Mobile effect d) money

5) _____ is a important problem in youth stage.
a) Drug addiction b) AIDS
c) Education d) Money

6) The special camping village should be _____ from college.
a) Near b) Far away
c) Away d) All of these

7) Brahmo Samaj is related to _____.
a) Mahatma Phule b) Raja Ram Mohan Roy
c) Swami Vivekanand d) Mother Teresa

8) Swami Vivekanand gave speech _____ in America.
a) New York b) Shicago
c) Detroit d) California

Q.2 Write Short Answer on any Four of the following: **12**

1) What is need of Village adoption scheme?
2) Write the Concept of water conservation.
3) State the four causes of drug addiction.
4) State the effect of modernization on the family systems.
5) Give the names of problems growth by population explosion.
6) State the four social work of Swami Vivekananda.

Q.3 Write answers to broad questions. (Any one)

1) Which programme should be undertaken in special camping programme. **10**

OR

2) Explain the 'AIDS' is danger human society.

Q.4 Write answers to broad questions. **10**

Explain the social work of Swami Dayanand Sarawati.

SLR-AA-55

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PSYCHOLOGY (Paper – II)
Modern Psychology (BA221230)

Day & Date: Thursday, 18-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहाणे उचित ठरेल.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) हि ––– संकल्पना अभिजात अभीसंधानाशी निगडीत आहे.
अ) संपादन ब) उद्दिप्काचे सामान्यीकरण
क) विलोपन ड) वरील सर्व

2) ––– यांनी कारक अभिसंधान पद्धतीचा शोध लावला.
अ) स्किनर ब) पॅव्हलॉव्ह
क) थॉर्नडाईक ड) हल

3) प्रवाही आणि स्फटिकसदृश हे बुद्धिमत्ता प्रकार स्टर्नबर्ग यांनी मांडले.
अ) सत्य ब) असत्य
क) तटस्थ ड) यापैकी नाही

4) ––– हे क्लाएन्ट सेंटर थेरपी चे जनक होत.
अ) मास्लो ब) रॉजर्स
क) फ्राईड ड) रोलो मे

5) पर्सनॅलीटी हा शब्द ––– पर्सोना या शब्दा पासून निर्माण झाला आहे.
अ) लॅटीन ब) फ्रेंच
क) जापनिज ड) यापैकी नाही

6) ––– यांनी कथावस्तू आसंवेदन चाचणी (TAT) तयार केली.
अ) फ्राईड ब) मॉर्गन आणि मरे
क) युंग ड) यापैकी नाही

7) इदं चे कार्य ––– तत्वानुसार चालते.
अ) सुख ब) वास्तव
क) जागृत ड) यापैकी नाही

8) ––– यांनी कार्यरत स्मृतीचे प्रारुप मांडले.
अ) अँडरसन ब) ॲलन बॅडले
क) हॉबसन ड) या पैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) **12**

अ) स्मृती ची व्याख्या लिहा.
ब) स्टर्नबर्ग यांचा बुद्धिमत्ता सिद्धांत स्पष्ट करा.
क) परिणामाचा नियम म्हणजे काय?
ड) व्यक्तिमत्व म्हणजे काय?
इ) स्तृतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
ई) अध्ययन म्हणजे काय?

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

अ) अभिजात अभिसंधनाचा प्रयोग स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विस्मरणाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.4 गार्डनर यांचा बुद्धिमत्ता सिद्धांत स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-55

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PSYCHOLOGY (Paper – II)
Modern Psychology (BA221230)

Day & Date: Thursday, 18-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ concepts are related to classical conditioning.
   a) Acquisition b) Stimulus Generalization
   c) Extinction d) All the above

2) _____ found operant conditioning method.
   a) Skinner b) Pavlov
   c) Thorndike d) Hull

3) Fluid and crystallized these types are proposed by Sternberg.
   a) True b) False
   c) Neutral d) None of these.

4) _____ is a father of client centered therapy.
   a) Maslow b) Rogers
   c) Freud d) Rollo May

5) The word personality is derived from _____ word persona.
   a) Latin b) French
   c) Japanese d) None of these.

6) _____ developed TAT.
   a) Freud b) Morgan and Murray
   c) Jung d) None of these.

7) Id acts according to _____ principle.
   a) Pleasure b) Reality
   c) Conscious d) None of these.

8) _____ proposed model of working memory.
   a) Anderson b) Allan Baddeley
   c) Hobson d) None of these.

Q.2 Write Short answers. (Any four out of six) **12**

a) Define memory.
b) Explain Sternberg's theory of intelligence.
c) What is law of effect?
d) What is personality?
e) Explain types of memory.
f) What is learning?

Q.3 **Broad Answer questions. (Any one)** **10**

a) Explain Experiment of classical conditioning.

OR

b) Explain causes of forgetting.

Q.4 Explain Gardner's theory of intelligence. **10**

SLR-AA-56

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PRAKRIT (Paper – II)
Paiya Pannasayaro (BA221218)

Day & Date: Thursday, 18-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'मणिपतिचरितं' हे काव्य ––– भाषेत लिहिले आहे.
अ) मराठी ब) प्राकृत
क) तमिळ ड) तेलगु

2) पहिल्या मित्राने ––– व्यापाऱ्याची मदत केली.
अ) दूध ब) साखर
क) भाजी ड) सुगंधी

3) श्रेष्ठीपुत्राने ––– मन विचलित केले.
अ) गुरुचे ब) वेश्येचे
क) पित्याचे ड) वेणीचे

4) ––– सर्व सुखांना उत्पन्न करते.
अ) जीवदया ब) माया
क) लोभ ड) भूख

5) पसंगावधाणं ही कथा श्री ––– यांनी लिहिली.
अ) वीर ब) जयसिंहसूरी
क) रविराज ड) लम्हण

6) मुनीराजांनी णागदत्ताच्या घरी ––– केला.
अ) स्वाध्याय ब) विहार
क) ध्यान ड) आहार

7) चांडाळाच्या ––– नागदत्ताने दुकानातून हाकलले.
अ) मेढयाला ब) बकऱ्याला
क) पंच ड) दहा

8) अमुं ––– झाणादो विचलेहि।
अ) गिहत्थं ब) गिहत्थंस्स
क) गिहत्थंण ड) गिहत्थये

प्र.2 गद्य भाषांतर करा. (कोणतेही 4) **12**

अ) तओ सा सव्व–परिहिअ–वत्थ–गहणाय करवालग्गं तस्स वच्छमि ठविऊण सन्नाए वसणाइं पि कड्ढावेइ। तया सो परिहिअ–कडिट्टय–मेत्तो जाओ।तओ सा कडिट्टयं पि मरणभयं दंसिऊण कड्डावेइ। सो अहुणा जाओ इव नग्गो जाओ। सा सव्वं गहिऊण घरम्मि गया, घरदारं च पिहिऊण अंते ठिआ।

ब) तेणं च किण्हचदुद्दसीए मसाणे वडरुक्ख–पुव्व–साहाइ अट्ठुत्तरसद–पादं दब्भासिक्कं बंधिदूणं, तस्स तलम्हि तिक्ख–सव्व–सत्थाणि उज्झमुहाणि कादूण, गंध–पुप्फादिगं दादूण सिक्कमज्झे पविसेदूण छट्ठोववासेण पंचणमुक्कर उच्चारेदूण छुरिएण एगेगं पादं छिंदंतु उज्जदो।

क) अवरण्हकालो हट्टे थिओ नागदत्त कयविक्कयं कुणंतो आसि। तया रायपहे एगं बक्करं गिण्हित्त गच्छमाणास्स चंडसलस्स हत्थाओ छुट्टिय सो बक्करो हट्टत्थिअं नागदत्त पासित्ता तस्स हट्टमारुढो।

ड) पिहिअं घरदार पासिऊण नियभज्जाए उच्चयरेण कहेइ–हे मयणस्स मायरा! दारं उग्घोडेहि,दारं उग्घडिहि।सा अब्भंतर–त्थिआ सुणंती वि असुणंतीव किंचि कालं थिआ। अईवक्कोसणे सा आगच्च दारं उग्घाडिऊण एवं पुच्छइ–किं बहु अक्कोसमि?

इ) मुणिवरो भणइ– हे नागदत्त! एग–दिवस–संजम–पालणेण वि भव्वजीवो अवस्सं वेमाणिओ होज्जा, किं पुणो सत्त दिणेण? एवे सोच्चा संसारस्स असारयं भाविंतो, सत्त–क्खेत्तेसं नियदव्वं अप्पिता, जिणमंदिरे अट्ठाहिआ–महसूवं कारियंता एयस्स मुणिवरस्स सगासे संजमं गिण्हीयं। अणसेणण सुहेण चत्तारि दिण गया।

ई) तस्स जसोमइ नाम भज्जा अत्थि। सो इंदिय–सुह–पसत्तो भोग–विलासेहिं कालं गमेह। पावाणं लच्छी पाव–कम्मम्मि जुज्जइ त्ति नाएण तेण कोटि–दव्व–वएण बारह वरिसेहिं सत्तमालाओ महा–पासाओ निम्मविओ।

प्र.3 भयभीत नागदत्तास मुनींनी कसे स्थिर केले हे नागदत्त कहा कथेद्वारे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

गेहेसूर–सुवण्णयारो कथेतील शूरतेची फुशारकी मारण्या-या नव-यास पत्नीने कसा धडा शिकवला हे स्पष्ट करा.

प्र.4 जगात सत्कर्माने कमविलेले पुण्य श्रेष्ठच असते हे पुण्णोदय महिमा काव्याद्वारे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-57

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ECONOMIC (Paper – II)
Indian Economy (BA221227)

Day & Date: Friday, 05-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) भारताने खऱ्या अर्थाने ––– पंचवार्षिक योजनेपासून उद्योगांना महत्व देण्यास सुरूवात केली.
अ) दुसऱ्या ब) पाचव्या
क) सहाव्या ड) पहिल्या

2) लघु व मध्यम उद्योग ––– प्रधान असतात.
अ) रोजगार ब) व्यवसाय
क) उत्पादन ड) भांडवल

3) 1991 च्या औद्योगिक धोरणानुसार परवाना पद्धती ––– करण्यात आली.
अ) व्यापक ब) कठोर
क) रद्द ड) यापेक्षा वेगळे

4) समतोल आर्थिक विकासाच्या उद्देशाने सरकारने एकूण ––– विस्तार केंद्राचे नियोजन केले.
अ) 50 ब) 100
क) 200 ड) 500

5) नियोजनाचे प्रमुख उद्दिष्टये ––– आहेत.
अ) आर्थिक वृद्धी ब) आत्मनिरर्भता व स्वावलंबन
क) दारिद्र निर्मूलन ड) वरील सर्व

6) ––– मध्ये भारताच्या 11 व्या पंचवार्षिक योजनेला सुरूवात झाली.
अ) 2007–08 ब) 2014–15
क) 2018–19 ड) 1960–61

7) नीती आयोगाचे ––– हे अध्यक्ष असतात.
अ) पंतप्रधान ब) मुख्यमंत्री
क) अर्थमंत्री ड) यापैकी नाही

8) पुरा प्रतिमानाच्या भौतिक जोडनित ––– खेडयांचा गट असतो.
अ) 15 ते 25 ब) 40 ते 50
क) 50 ते 60 ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) उदारीकरण म्हणजे काय?
2) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची दोन वैशिष्टये सांगा.
3) बहुपीक पद्धती म्हणजे काय?
4) कोरडवाहू शेतीच्या समस्या सांगा.
5) शेती आधारित उद्योग म्हणजे काय?
6) लघु अद्योग कशास म्हणतात.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

1) सेवा क्षेत्र म्हणजे काय ते सांगून सेवा क्षेत्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

2) महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्याची भूमिका सविस्तर लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

नियोजनाचा अर्थ सांगून भारतीय नियोजनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ECONOMIC (Paper – II)
Indian Economy (BA221227)

Day & Date: Friday, 05-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Draw neat diagrams and give equations wherever necessary.
3) Figures to the right indicate full marks.
4) Use of logarithmic table and calculator is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) India started to give importance to industries from the _____ Five Year Plan.
a) second b) fifth
c) sixth d) first

2) Small and Medium Enterprises _____ Dominant.
a) Employment b) Business
c) Production d) Capital

3) Licensing procedure as per industrial policy of 1991 was _____.
a) Wider b) Rigorous
c) Canceled d) Different from this

4) For the purpose of balanced economic development, the government planned a total _____ extension center.
a) 50 b) 100
c) 200 d) 500

5) The major objectives of planning are _____.
a) Economic growth b) Self -reliance
c) Poverty alleviation d) All of the above

6) India's 11th Five Year Plan started form _____.
a) 2007- 08 b) 2014- 15
c) 2018- 19 d) 1960- 61

7) _____ is the president of NITI Aayog.
a) Prime minister b) Chief Minister
c) Finance Minister d) None of these

8) The physical connectivity of the PURA is a group of _____ villages.
a) 15 to 25 b) 40 to 50
c) 50 to 60 d) none of these

Q.2 Write short answer (Any four) **12**

a) What is Liberalization?
b) State two characteristics of the economy of Maharashtra.
c) What is Multi-Crop System?
d) State the problems of dryland farming.
e) What is Agro-based Industries?
f) What is a small-scale industry?

Q.3 Broad Answer Question (Any One) **10**

a) What is service sector? Explain the importance of service sector.

OR

b) Write in detail the role of co-operative sugar factories in Maharashtra.

Q.4 Broad Answer Question. **10**

What is the meaning of planning Commission? and explain the objectives of Indian planning commission.

SLR-AA-58

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional AIHC & A (Paper–II)
Political & Cultural History of Ancient India up to 650 A.D. (BA221222)

Day & Date: Friday, 05-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा **08**

1) गौतम बुद्धाचे जन्मस्थान ––– येथे आहे.
अ) लुम्बिनी ब) गया
क) सारनाथ ड) राजगृह

2) अंग व आगम साहित्य हे ––– धर्माशी संबंधित आहे.
अ) वैदिक ब) शैव
क) जैन ड) बौद्ध

3) मौर्य साम्राज्याचा संस्थापक ––– हा होय.
अ) चंद्रगुप्त ब) कौटिल्य
क) धनानंद ड) सम्राट अशोक

4) मौर्य काळात ––– हा अधिकारी महसूल कर वसूल करीत असे.
अ) समाहर्ता ब) सन्निधाता
क) सीताध्यक्ष ड) दंडी

5) नागनिका शिलालेख ––– या ठिकाणी आहे.
अ) नाशिक ब) पैठण
क) कार्ले ड) नाणेघाट

6) सातवाहन घराण्याची ––– ही राजधानी होती.
अ) जुन्नर ब) प्रतिष्ठान
क) कल्याण ड) सोपारा

7) ––– या गुप्त राजाचा उल्लेख विक्रमादित्य असा केला जातो.
अ) श्रीगुप्त ब) दुसरा चंद्रगुप्त
क) स्कंदगुप्त ड) पुरूगुप्त

8) हर्षवर्धनाने ––– येथे धार्मिक मेळावा भरवला होता.
अ) प्रयाग ब) मथुरा
क) वाराणसी ड) पाटलीपुत्र

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.(कोणतेही चार) **12**

1) कोसल महाजनपदाचे थोडक्यात वर्णन करा.
2) बौद्ध धर्मातील चार आर्यसत्ये विशद करा.
3) मौर्यकाळातील न्याय व्यवस्थेची चर्चा करा.
4) सातवाहन कालीन स्थापत्य कला स्पष्ट करा.
5) चंद्रगुप्त दुसरा याच्या महत्वपूर्ण कार्यावर प्रकाश टाका.
6) कनौज येथील धर्मपरिषदेचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (दोन पैकी एक) **10**

1) जैन धर्माची प्रमुख शिकवण विशद करा.

किंवा

2) मौर्य काळातील मुलकी शासन व्यवस्थेची चर्चा करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

गुप्तकाळाला सुवर्णयुग का म्हणतात? त्याची चर्चा करा.

SLR-AA-58

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional AIHC & A (Paper–II)
Political & Cultural History of Ancient India up to 650 A.D. (BA221222)

Day & Date: Friday, 05-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) The birth place of Gautam Buddha is _____.
a) Lumbini b) Gaya
c) Sarnath d) Rajgriha

2) Aang and literature is related to _____ religion.
a) Vedic b) Shaiv
c) Jain d) Buddha

3) _____ king was the founder of Mauryan dynasty.
a) Chandragupta b) Kautilya
c) Dhananand d) King ashoka

4) In Mauryan period _____ officer used to collect the land revenue.
a) Samaharta b) Sannidhata
c) Sitadhyaksha d) Dandi

5) Inscription of Nagnika is situated at _____.
a) Nashik b) Paithan
c) Karle d) Naneghat

6) _____ was the capital city of Satvahan dynasty.
a) Junnar b) Pratishathan
c) Kalyan d) Sopara

7) _____ Gupta king was known as the Vikramaditya.
a) Shrigupta b) Chandragupta-II
c) Skandgupta d) Purugupta

8) Harshavardhana organized his religious assembly at _____.
a) Prayag b) Mathura
c) Varansi d) Pataliputra

Q.2 Write short answers. (Any four out of six) **12**

1) Briefly describe the kosala Mahajapada.
2) Discuss the four Aryasatya of Bouddha religion.
3) Discuss the Judicial System in Maurya period.
4) Explain the architecture in Satvahan period.
5) Highlight the important work of Chandragupta - II
6) Explain the importance of religious conference at Kanouj.

Q.3 Broad answers question. (Any one out of two) **10**

a) Discuss the main teaching of Jainism.

OR

b) Discuss the civil administration policy in Mauryan period.

Q.4 Broad answers Question. **10**

Why Gupta age is called as golden age? Discuss.

SLR-AA-59

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HISTORY (Paper - II)
Rise of the Maratha Power (1630 – 1707 A. D.) (BA221233)

Day & Date: Saturday, 06-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) छत्रपती संभाजी राजांचा जन्म ––– किल्ल्यावर झाला.
अ) शिवनेरी ब) पुरंदर
क) राजगड ड) रायगड

2) छत्रपती संभाजी राजांच्या आईचे नाव ––– हे होते.
अ) सोयराबाई ब) येशूबाई
क) सईबाई ड) जिजाबाई

3) शिवकालीन लष्कर व्यवस्थेत ––– हा सैन्याचा प्रमुख होता.
अ) अमात्य ब) सुमंत
क) चिटणीस ड) सेनापती

4) ––– यांना भारतीय आरमाराचे जनक मानले जाते.
अ) औरंगजेब ब) आदिलशहा
क) निजामशहा ड) छत्रपती शिवाजी महाराज

5) छत्रपती संभाजी महाराज्यांच्या मृत्यूनंतर ––– हे स्वराज्याचे छत्रपती झाले.
अ) छत्रपती राजाराम महाराज ब) छत्रपती शाहू महाराज
क) छत्रपती रामराजे महाराज ड) छत्रपती शिवाजी महाराज

6) महाराणी ताराबाई ही मराठा सरदार ––– यांची कन्या होती.
अ) धनाजी जाधव ब) संताजी घोरपडे
क) उदाची चव्हाण ड) हंबीरराव मोहिते

7) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी स्वराज्याचे ––– मुख्य विभागात विभाजन केले होते.
अ) दहा ब) चार
क) सहा ड) सात

8) शिवकालीन मुलकी प्रशासकीय रचनेतील ––– हा सर्वात शेवटचा प्रशासकीय घटक होता.
अ) सुभा ब) खेडे
क) सरसुभा ड) परगणा

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) कवी कलश
ब) येसूबाई
क) धनाजी जाधव
ड) महाराणी ताराबाई
इ) गोतसभा
ई) बलुतेदारी पद्धत

प्र.3 छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या मृत्यूनंतर संभाजी महाराजांनी केलेल्या कामगीरीचे वर्णन करा. **10**

किंवा

शिवकालीन लष्करी प्रशासनाची वैशिष्टये लिहा.

प्र.4 शिवकालीन न्यायव्यवस्थेची चर्चा करा. **10**

SLR-AA-59

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HISTORY (Paper - II)
Rise of the Maratha Power (1630 – 1707 A. D.) (BA221233)

Day & Date: Saturday, 06-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicates full marks.

Q.1 Complete following sentence with choosing the correct alternative. 08

1) Birth of Chhatrapati Sambhaji Raja happened at the _____ fort.
   a) Shivneri b) Purandhar
   c) Rajgad d) Raigad

2) Name of Chhatrapati Sambhaji Raja's mother was _____.
   a) Soyarabai b) Yesubai
   c) Saibai d) Jigabai

3) In the military system of Chhatrapati Shivaji _____ was the head of the army.
   a) Amatya b) Sumant
   c) Chitnis d) Senapati

4) _____ is considered as the father of Indian Navy.
   a) Aurangzeb b) Adilshaha
   c) Nizamshaha d) Chhatrapati Shivaji Maharaj

5) After the death of Chhatrapati Sambhaji Maharaj _____ was became the Chhatrapati of Swarajya.
   a) Rajaram Maharaj b) Shahu Maharaj
   c) Ramraje Maharaj d) Shivaji Maharaj

6) Maharani Tarabai had a daughter of _____ Maratha chieftain.
   a) Dhanaji Jadhav b) Santaji Ghorpade
   c) Udaji Chavan d) Hambirrao Mohite

7) Chhatrapati Shivaji Maharaj was divided his Swarajya into _____ main sections.
   a) Ten b) Four
   c) Six d) Seven

8) During period of Chhatrapati Shivaji _____ was the last administrative unit in Civil administrative structure.
   a) Subha b) Village
   c) Sarsubha d) Pargana

Q.2 Write short answer of the following questions. (Any Four) 12

a) Kavi Kalasha.
b) Yesubai.
c) Dhanaji Jadhav.
d) Maharani Tarabai.
e) Gotsabha.
f) Balutedari System.

Q.3 Describe the achievements of Chhatrapati Sambhaji Maharaj after the death of Chhatrapati Shivaji Maharaj. **10**

OR

Write the characteristics of military administration during the period of Chhatrapati Shivaji Maharaja

Q.4 Discuss about the Judicial System during the time of Chhatrapati Shivaji Maharaj. **10**

SLR-AA-60

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional Linguistics (Paper – II)
Introduction to Linguistics (BA221221)

Day & Date: Saturday, 06-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) 'Phone' is an example of _____.
a) clipping b) blending
c) reduplication d) acronym

2) 'Brunch' is an example of _____.
a) clipping b) blending
c) reduplication d) acronym

3) An affix that comes after the word is called _____.
a) prefix b) suffix
c) infix d) both prefix and infix

4) The words that have the same or nearly the same meaning are the examples of _____.
a) Synonyms b) Antonyms
c) Homonyms d) Homographs

5) The noun that refers to category or class is called _____.
a) count noun b) mass noun
c) collective noun d) common noun

6) The word 'this' in the sentence 'This table is new' is an example of _____.
a) determiner b) enumerator
c) pronoun d) preposition

7) _____ among the following is not an inflectional suffix.
a) -ing b) -s
c) -ed d) -ful

8) The antonyms of the word 'easy' is _____.
a) systematic b) straight
c) good d) difficult

Q.2 Attempt the following as directed. (Any Four) **12**

1) Give labelled morphological analysis of the following words:
a) disestablishment
b) bus driver
c) illogical

2) Identify free and bound morphemes in the following words and separate them:
a) illegal
b) disagreement
c) lawfully

3) Identify the word formation process of the underlined words in the following sentences:
   a) The exams are conducted on Monday.
   b) I am an M.A from EFLU, Hyderabad.
   c) He is a playboy of the western world.

4) Identify the word class of the underlined words in the following sentence:
'The academic council will meet on Monday'

5) Separate prefixes and suffixes in the following words:
   a) unfortunately
   b) semiconductors
   c) unfriendly

6) Match the synonyms of given words in following:

Group A	Group B
Big	Wide
Broad	Deceive
Cheat	Large

Q.3 Answer any one of the following. **10**

Write a note on closed class words in English.

OR

Write a detailed note on major and minor word formation processes.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

What is Phrase? Explain Noun phrase with examples.

SLR-AA-61

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional MARATHI (Paper-II)
Sahityaranga (19101214)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) खालीलपैकी आधुनिक मराठी कवितेचे जनक म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) केशवसुत ब) बा. भ. बोरकर
क) विंदा करंदीकर ड) कुसुमाग्रज

2) विंदा करंदीकर यांना 2006 साली कोणता पुरस्कार मिळाला?
अ) पद्मश्री ब) पद्मभूषण
क) ज्ञानपीठ ड) जनस्थान

3) 'विठ्ठला तू वेडा कुंभार' ही प्रसिध्द गीतरचना कुणाची आहे?
अ) संत जनाबाई ब) गोरा कुंभार
क) ग. दि. माडगूळकर ड) शांता शेळके

4) 'धारानृत्य' हा कवितासंग्रह कोणी लिहिला आहे?
अ) विंदा करंदीकर ब) मंगेश पाडगावकर
क) केशवसुत ड) नामदेव ढसाळ

5) नामदेव ढसाळ यांचा जन्म कोणत्या जिल्हयात झाला?
अ) सांगली ब) परभणी
क) अमरावती ड) पुणे

6) प्रज्ञा लोखंडे यांच्या वडिलांचे नाव काय?
अ) दया पवार ब) किसन बनसोडे
क) लक्ष्मण गायकवाड ड) यापैकी नाही

7) टिप्पणी लेखनाचे एकूण किती प्रकार आहेत?
अ) सहा ब) चार
क) दहा ड) आठ

8) एखाद्या कार्यालयाकडून आलेल्या पत्रांची नोंद कोणत्या वहीत केली जाते?
अ) जावक ब) आवक
क) नोंदवही ड) दैनंदिनी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) प्रीति नेमकी कुठे कुठे मिळते? ते स्पष्ट करा.
2) घेता घेता एक दिवस देणाऱ्याचे हात घ्यावेत.. असे कवी विंदा करंदीकर का म्हणतात?
3) व्यक्तिगत पत्रलेखन करताना कोणत्या बाबी विचारात घ्याव्यात?
4) सरकारी पत्राचे स्वरुप कशाप्रकारे असते?
5) स्व–परिचयपत्रात कोणकोणती माहिती आवश्यक असते?
6) मंगेश पाडगावकरांनी ग्रंथ आमुचे साथी असे का म्हटले आहे?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

परिचय पत्रलेखनाचा नमुना कसा असतो ते स्पष्ट करा.

किंवा

'बाईपणाची जात' या कवितेतील स्त्रियांच्या कष्टाचे वर्णन करा.

प्र.4 नव्या मूल्यांची जाणीव 'नवा शिपाई' कवितेतून कशी प्रकट होते ते सविस्तर लिहा. **10**

SLR-AA-62

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional URDU (Paper-II)
Prose & Poetry (19101216)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) کس نے کہا کہ دوپہر کو کہانی سنانے سے مسافر راستہ بھٹک جاتا ہے۔

A) مصنف B) ماماجی

C) داداجی D) مایا

2) ان دنوں حسن اتفاق سے۔۔۔۔۔۔۔ایک صاحب ذوق بزرگ تھے

A) حاکم ضلع B) مصنف

C) وزیر اعلیٰ D) ہیڈ ماسٹر

3)۔۔۔۔۔۔۔۔ آغا حشر کاشمیری کا ڈراما ہے

A) ضحاک B) دروازے کھول دو

C) آگرہ بازار D) مار آستین

4) رونق کون ہے؟

A) خوبصورت عورت B) خوبصورت مرد

C) ملازمہ D) ملازم

5) سر سیّد تہذیب الاخلاق بند کر کے کیا کرنا چاہتے تھے؟

A) دوسرے بھلائی کے کام B) دوسرا اخبار نکالنا

C) انتقام لینا D) ملازمت کرنا

6)۔۔۔۔۔۔کا چغہ خدا پرستوں کی آنکھ کا تارا تھا۔

A)مسٹر ڈگلس B)مولانا نجم الحق

C)پنڈت ہرنام داس D)دلاری

7)بلال حبشی اور صہیب رومی کی نصبت اس سے زیادہ ہم کیا جانتے ہیں کہ۔۔۔۔۔۔تھے

A)غلامِ رسول B)صحابیہ رسول

C)متقی و پرہیز گار D)مسلمان

8)وحید الدین سلیم اور فرحت اللہ بیگ کو اورنگ آباد کس نے بلایا تھا؟

A)نواب B)کلکٹر

C)گورنر D)مولوی عبد الحق

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)وحید الدین سلیم اور فرحت اللہ بیگ کی ملاقات کا مظہر لکھیئے۔

2)وحید الدین سلیم کی وصیت۔

3)دہلی کا ایک مشاعری کی شاخی۔

4)تنکے کے سلوک کی سات منزلیں۔

5)مولانا ابوالکلام آزاد۔

6)سر سیّد کا تعارف۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)مفت کرم داشتن کا خلاصہ لکھیئے۔

2)بھولا کا خلاصہ لکھیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

خدا حافظ کا خلاصہ لکھیئے۔

SLR-AA-63

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional KANNADA (Paper – II)
Midieval Poetry and Drama (19101215)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರು –
1) ಡಾ. ಸುರೇಶ ಜಾಧವ **2)** ಡಾ. ಎಚ್. ಡಿ. ಪೋತೆ
3) ಡಾ. ಕಲ್ಯಾಣರಾವ ಪಾಟೀಲ **4)** ಡಾ. ಈರಣ್ಣ ದಂಡೆ

2) ಕನಕದಾಸರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ –
1) ಪುರಂದರ ವಿಠ್ಠಲ **2)** ವಿಜಯ ವಿಠ್ಠಲ
3) ಕಾಗಿನೆಲೆ ಆದಿಕೇಶವ **4)** ಗುಹೇಶ್ವರ

3) – ಸಂಗವಿರಲಿ ತೀರ್ಥವ್ಯಾತಕೆ
1) ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ **2)** ಅಲ್ಪರ
3) ನಯವಂಚಕರ **4)** ಸತ್ಯವಂತರ

4) ಕನಕದಾಸರ ಹುಟ್ಟಿದ ಊರು –
1) ಶಿರವಾಳ **2)** ಬಾಡ
3) ಚಿಂಚೋಳಿ **4)** ಮಳಖೇಟ

5) ಜಲಗಾರ ಇದೊಂದು –
1) ಕತೆ **2)** ನಾಟಕ
3) ಕಾದಂಬರಿ **4)** ಆತ್ಮಕತೆ

6) ಜಲಗಾರ ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃ –
1) ಕುವೆಂಪು **2)** ಬೇಂದ್ರೆ
3) ಮಾಸ್ತಿ **4)** ಕಾರಂತ

7) ದೇಗುಲದ ಬಳಿಗೆ ಜಲಗಾರನನ್ನು ಸೇರಿಸದವರು –
1) ಯುವಕರು **2)** ರೈತರು
3) ದೇವರು **4)** ಜೋಯಿಸರು

8) ಬೀದಿಗುಡಿಸುವ ಬಡವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿರುವವನು –
1) ರೈತ **2)** ಶಿವ
3) ಜೋಯಿಸ **4)** ಜಲಗಾರ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಕನಕದಾಸರ ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರೇನು?
2) ಕನಕದಾಸರ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳು ಯಾವುವು?
3) ಕನಕದಾಸರು ಡಾಂಬಿಕರನ್ನು ಹೇಗೆ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ?
4) ಅಷ್ಟಮದಗಳು ಯಾವುವು?
5) ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನು ಜೋಗಳದಿ ಮಲಗಿಸುವ ಕಾಳಮಂತ್ರ ಯಾವುದು?
6) ಜಲಗಾರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುರುಡ ಕುಂಟನಾಗಿರುವವನು ಯಾರು?

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಜಲಗಾರ ನಾಟಕದ ಆಶಯ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆಪ್ರಬಂಧರೂಪದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AA-64

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ENGLISH (Paper–I)
Introduction to English Literature (19101212)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) Lomov has bought his dog for _____ roubles.
   a) 125 b) 130
   c) 135 d) 120

2) Natalia is _____ years old.
   a) 30 b) 18
   c) 25 d) 27

3) The dog named Leap belongs to _____.
   a) Lomov b) Philip
   c) Natalia d) Servent

4) Tschubukov is the _____ of Natalia.
   a) Uncle b) Father
   c) Brother d) Friend

5) Philip is a young man of _____.
   a) 25 b) 26
   c) 20 d) 23

6) Mrs. Higgins is a _____.
   a) cook b) friend of Philip
   c) teacher d) Joker

7) Milne's "The Boy Comes Home" is a _____.
   a) Tragedy b) Tragic-comedy
   c) Romance d) Comedy

8) Uncle James says that the breakfast should not be served after _____ O'clock.
   a) 7 b) 8
   c) 9 d) 10

Q.2 Write short notes on the following literary terms. (Any four out of six) 12

a) Metaphor
b) Monologue
c) Setting
d) Personification
e) Imagery
f) Simile

Q.3 Answer any one of the following questions **10**

a) What are the themes discussed in W. W. Jacob's 'The Monkey's Paw'?

OR

b) Write a detailed note on the subject matter of 'The Man with a Flower in His Mouth'

Q.4 Define One Act Play and write in detail about the elements of One Act Play. **10**

SLR-AA-65

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester -II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opti Hindi (Paper-II)
साहित्य रत्न (19101213)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विल्कपो में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पुनः लिखिए। **08**

1) ––––– 'मलबे का मालिक' कहानी का नायक है।
अ) फ़ज़ल मियाँ ब) गनी मियाँ
क) गुलाम मियाँ ड) नबी मियॉ

2) अहिल्याबाई ने ––––– में विश्वनाथ का मंदिर और घाट बनाया था।
अ) मुंबई ब) दिल्ली
क) झांसी ड) काशी

3) 'विमला की शादी' कहानी के माध्यम से ––––– जैसी भयानक समस्या को उजागर किया है।
अ) बालहत्या ब) भ्रष्टाचार
क) डकैती ड) बालविवाह

4) मुगल बादशाह ––––– ने कवि रहीम को 'खानखाना' की उपाधि प्रदान की थी।
अ) अकबर ब) तैमूर
क) हुमायूं ड) सिकंदर

5) मीराबाई के पदों में ––––– को उद्धारकर्ता कहा गया है।
अ) महादेव ब) श्रीकृष्ण
क) राम ड) हनुमान

6) कवि सोहनलाल द्विवेदी कहते है कि, ––––– एक चुनौती है, इसे स्वीकार करना चाहिए।
अ) जंगल ब) प्राकृतिक आपदा
क) असफलता ड) शत्रुता

7) आकाशवाणी में प्रसारित विज्ञापन मात्र ––– होते हैं।
अ) दृश्य ब) दृश्य–श्रव्य
क) श्रव्य ड) लिखित–दृश्य

8) साक्षात्कार के प्रथम चरण में –– होता है।
अ) व्यक्ति का चयन ब) प्रस्तुतीकरण
क) भेंटवार्ता ड) योजना का निर्माण

प्र.2 निम्नलिखित में से चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **12**

1) असुर, दुख, गृह इन शब्दों के चार–चार समानार्थी शब्द लिखिए।
2) गाढ़ा, राजा, आरोह इन शब्दों के एक–एक विपरीतार्थक शब्द लिखिए।
3) कारक के भेदों के केवल नाम लिखिए।
4) 'गौरा गाय' की मृत्यु कैसे हुई।
5) 'विज्ञापन' के महत्व को संक्षेप में लिखिए।
6) ज़हीर कुरेशी की गजल का संक्षेप में भावार्थ लिखिए।

प्र.3 सुधीर ओखदे लिखित 'विमला की शादी' व्यंग्य का सारांश लिखिए। **10**

अथवा

पठित दोहों के आधार पर 'रहीम के नीति संबंधी विचार' स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 'मलबे का मालिक' कहानी के माध्यम से 'देश विभाजन की त्रासदी' को स्पष्ट कीजिए। **10**

SLR-AA-66

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SOCIOLOGY (Paper - II)
Introduction to Sociology (19101229)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) खालीलपैकी कोणते सामाजिकरणाचे अप्रत्यक्ष साधन आहे?
अ) समवस्कांचा समूह ब) प्रसार माध्यमे
क) शाळा ड) कुटुंब

2) अतंःसमूह आणि बहिःसमूहांची संकल्पना कोणी दिली?
अ) William Sumner ब) Herbert Spencer
क) Herbert Hyman ड) August Comte

3) सामाजिक नियंत्रणाचे प्रत्यक्ष नियंत्रण आणि अप्रत्यक्ष नियंत्रण असे वर्गीकरण कोणी केले.
अ) Karl Manheim ब) G.H. Mead
क) Kimball Young ड) William Sumner

4) खालीलपैकी कोणते सामाजिक परिवर्तनाच्या लोकसंख्या कारणाचे घटक आहे?
अ) तंत्रविज्ञा ब) स्थलांतरण
क) भूसुधारणा ड) संस्कृति

5) एका वर्गातून दुसऱ्या वर्गात जाण्याच्या क्रियेला काय नाव?
अ) स्थानांतरण ब) परिवर्तन
क) राजकारण ड) गतिशीलता

6) कोणत्या अवस्थेत सामाजिकरणाच्या प्रक्रियेला सुरूवात होते?
अ) गुदा ब) ईडिपल
क) मौखिक ड) प्रौढ

7) प्राथमिक समुहाची संकल्पना कोणी दिली?
अ) Herbert Hyman ब) Spencer
क) Charles Cooley ड) Max Weber

8) शिक्षा सामाजिक नियंत्रणाचा कोणता प्रकार आहे?
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
क) सकारात्मक ड) नकारात्मक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) पुनः समाजिकरण म्हणजे काय?
2) प्राथमिक समुहाचे वैशिष्टये काय आहे?
3) सामाजिक नियंत्रणाचे महत्त्व काय आहे?
4) सामाजिक गतिशीलता म्हणजे काय?
5) संदर्भ समूह काय आहे?
6) सामाजिकरणाचे महत्त्व काय आहे?

प्र.3 सामाजिक नियंत्रणाचे स्वरूप आणि प्रकार लिहा. **10**

किंवा

सामाजिक परिवर्तनाचे स्वरूप व कारणे स्पष्ट करा.

प्र.4 सामाजिक समुहांच्या वर्गीकरणाचे आधार स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-66

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SOCIOLOGY (Paper - II)
Introduction to Sociology (19101229)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice question: **08**

1) Which of the following is the in-direct agency of socialization?
a) peer group b) mass media
c) school d) family

2) Who gave the concept of In-group and Out-group?
a) William Sumner b) Herbert Spencer
c) Herbert Hyman d) August Comte

3) Who classify social control into Direct and Indirect control?
a) Karl Manheim b) G. H. Mead
c) Kimball Young d) William Sumner

4) Which of the following is the ingredient of demographic factor of social change?
a) Technology b) Migration
c) land forms d) culture

5) Name the movement from one class to another class?
a) migration b) change
c) politics d) mobility

6) At what stage the process of socialization initiates?
a) Anal b) Oedipal
c) Oral d) Adult

7) Who gave The Concept of Primary group?
a) Herbert Hyman b) Spencer
c) Charles Cooley d) Weber Max

8) What forms of control Punishment is?
a) direct b) indirect
c) positive d) negative

Q.2 Write Short Answer on any Four of the following: **12**

1) What is Re-socialization?
2) What are the characteristics of the Primary group?
3) Which are the significance of social control?
4) What is social mobility?
5) What is Reference Group.
6) What are the significance of socialization?

Q.3 **1)** Write on nature and types of social control. **10**

OR

2) Explain nature and causes of social change.

Q.4 Explain the basis of classification of social groups? **10**

SLR-AA-67

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Comp)
Literary Voyage (19101201/20101201)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternative. 08

1) According to Bertrand Russell _____ has only one year of schooling.
a) Commodore Vanderbilt b) John D. Rockfeller
c) Jay Gould d) None of the above

2) In the present age_____ plays a wider part and affects the whole county.
a) Intrigue b) Monarchy
c) Hope d) Calumny

3) What is the profession of the ideal man described in the poem 'Ode on Solitude'?
a) Pastor b) Farmer
c) Cobbler d) None of these

4) _____ release the arsenic urine.
a) Profit factories b) Infected waste
c) Chemicals d) The earth

5) What is the correct antonym for the word 'oppose'?
a) Expose b) Inarticulate
c) Support d) Friend

6) I _____ (go) to college regularly.
a) am going b) goes
c) going d) go

7) We _____ (see) a movie yesterday.
a) Saw b) Sees
c) have saw d) will see

8) What is the correct synonym for the word 'amazing'?
a) Inquire b) Incredible
c) Special d) obedient

Q.2 Write the answers in short. (Any four out of six) 12

1) What is the relation between education and virtue?
2) What were the kings made to understand in the old world?
3) Why is the speaker emphasizing on solitude and what does it mean to him in 'Ode on Solitude'?
4) What is the central idea of the poem 'Our Earth Will Not Die'?
5) What is the subject matter of the poem 'Remember'?
6) How is humour and jest important in discourse?

Q.3 Answer the following questions. (Any 1) **10**

1) Prepare a presentation on your favourite musician.

2) Read the following advertisement and write a letter of application for it.

Adarsh High School, Near Railway Line,
Solapur 413 001

Requires Teacher

Education Qualification: B. A. B. Ed.

Experience: Min. 1 year of teaching to Primary or High school Students

Q.4 Answer the following questions. **10**

Write a detailed note on interpersonal intelligence.

SLR-AA-68

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Scientific Method (Comp) (19101207)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) कोणत्याही घटनेच्या कारणाविषयीचा प्राथमिक निष्कर्ष म्हणजे ––– होय.
अ) प्रचीती ब) परिवर्तन
क) प्रतीवर्तन ड) अभ्युपगम

2) खालीलपैकी युक्त अभ्युपगमाची अट कोणती?
अ) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी विसंगत असणे
ब) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी सुसंगत असणे
क) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी संदिग्ध असणे
ड) यापैकी नाही

3) अभ्युपगमाची सिद्धता ही ––– असते.
अ) संशयास्पद ब) असत्य
क) निश्चित ड) अपूर्ण

4) ––– ची व्याख्या करता येत नाही.
अ) नाम ब) सर्वनाम
क) विशेष नाम ड) पदनाम

5) खालीलपैकी ––– हा आदर्शनिष्ठ शब्द नाही.
अ) मुल्य ब) नैतिकता
क) आदर्श ड) वस्तुनिष्ठ

6) शासकिय नियम ––– असतात.
अ) उल्लंघनीय ब) बंधनकारक
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

7) मुलाखत आणि प्रश्नावलीतून मिळालेली माहिती ––– असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

8) ––– हे संगणकाला माहिती पुरविणारे साधन आहे.
अ) की बोर्ड ब) स्पीकर
क) प्रिंटर ड) मॉनिटर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

अ) अभ्युपगम म्हणजे काय?
ब) प्रत्यक्ष प्रचीती म्हणजे काय?
क) आदर्शनिष्ट नियम म्हणजे काय?
ड) संगणक म्हणजे काय?
इ) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय?
ई) निसर्ग नियमाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 मुलाखतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **10**

किंवा

माहिती तंत्रज्ञानाच्या आधुनिक क्षेत्रातील संगणकाचे उपयोग स्पष्ट करा.

प्र.4 उचित अभ्युपगमाचे अटी स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-68

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Scientific Method (Comp) (19101207)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Preliminary conclusion of cause of any phenomenon is called _____.
a) Verification b) Conversion
c) Obversion d) Hypothesis

2) Which of the following is the condition of good hypothesis?
a) Inconsistent with Pre-established law
b) Consistent with Pre-established law
c) Vague with Pre-established law
d) None of these

3) Proof of hypothesis is _____.
a) Doubtful b) False
c) Certain d) Incomplete

4) _____ cannot be defined.
a) Noun b) Pronoun
c) Proper noun d) Article

5) _____ is not normative word of the following.
a) Value b) Morality
c) Ideal d) Objective

6) Government laws are _____.
a) Violable b) Obligatory
c) Natural d) None of these

7) The information obtained from the Interview and Questionnaire is _____.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

8) _____ is an input device of computer.
a) Key board b) Speaker
c) Printer d) Monitor

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is hypothesis?
b) What is direct verification?
c) Explain normative laws.
d) What is computer?
e) What is information technology?
f) Explain the kinds of laws of nature.

Q.3 Answer any one of the following **10**

a) Explain the characteristics of Interview.

OR

b) Explain uses of computer in the modern field of information technology.

Q.4 State the conditions of good hypothesis. **10**

SLR-AA-69

Seat No.	

Set | **P**

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Science Technology and Development (Comp) (19101211)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) युरियामध्ये ———% नायट्रोजन असते.
अ) 50 ब) 45
क) 60 ड) 65

2) ——— या देशात जगात प्रथमता हरित क्रांतीची सुरूवात झाली.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) इंग्लंड ड) फ्रांस

3) जॉन बेअर्ड यांनी ——— चा शोध लावला.
अ) दूरदर्शन ब) रेडिओ
क) टेलिफोन ड) तारायंत्र

4) भारताच्या पहिल्या अणुकेंद्राची स्थापना ——— येथे झाली.
अ) तारापुर ब) दिल्ली
क) ट्रॉम्बे ड) अणुनगर

5) मानवी शरीरात पाण्याचे प्रमाण ———— टक्के असते.
अ) 50 ब) 64
क) 70 ड) 75

6) ओझोनचा पट्टा वातावरणाच्या ——— स्तरात आहे.
अ) तपांबर ब) आयनांबर
क) स्थितांबर ड) यापैकी नाही

7) 1 जानेवारी 1966 रोजी राष्ट्रीय सागरशास्त्र संस्थेची स्थापना ——— येथे झाली.
अ) कोलकत्ता ब) मुंबई
क) चेन्नई ड) पणजी

8) ——— हा कर्बोदके मिळवण्याच्या मुख्य स्त्रोत आहे.
अ) तांदूळ ब) काजु
क) सोयाबीन ड) बदाम

प्र.2 प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) **12**

अ) सुदूर संवेदन म्हणजे काय?
ब) नैसर्गिक खते
क) जलप्रदुषणाचे परिणाम
ड) कर्करोग म्हणजे काय?
इ) संगणक
ई) ध्वनी प्रदूषण

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

एड्स कारणे, परिणाम व उपचाार याची सविस्तर माहिती लिहा.

किंवा

हवा प्रदुषणाची कारणे, परिणाम व उपाययोजना विशद करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

आधुनिक शेतीच्या समस्या सांगून त्यावरील उपाय योजनेचा सविस्तर वृत्तांत द्या.

SLR-AA-69

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Science Technology and Development (Comp) (19101211)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____% nitrogen is available in Urea.
a) 50 b) 45
c) 60 d) 65

2) Green revolution started at first in _____.
a) India b) America
c) England d) France

3) Jon Beard invented _____.
a) T.V. b) Radio
c) telephone d) Telegram

4) India's first Atomic center established at _____.
a) Tarapur b) Delhi
c) Trombay d) Anunagar

5) Percentage of water in human body is _____.
a) 50 b) 65
c) 70 d) 75

6) The ozone layer is found in _____ layer of atmosphere.
a) Troposphere b) Ionosphere
c) Stratosphere d) None of these

7) National Institute of Oceanography established on 1st Jani 966 at _____.
a) Kolkata b) Mumbai
c) Chennai d) Panaji

8) _____ is way of obtaining more carbohydrates.
a) Rice b) cashew nut
c) Soyabean d) Badam

Q.2 Write short answers (any four out of six) **12**

a) What is Remote Sensing?
b) Natural fertilizer
c) Effects of water pollution.
d) What is mean by Cancer?
e) Computer
f) Sound pollution

Q.3 Broad answers question (any one out of two) **10**

a) AIDS causes, consequences and measures in details?

OR

b) Give in details the causes, consequences and measures of Air pollution.

Q.4 Broad answers question. **10**

Give an account the problems of modern agriculture and its measures.

SLR-AA-70

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Comp)
Sahityadarpan (19101203)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) रामचंद्रपंत अमात्य यांनी आज्ञापत्र हा ग्रथं केव्हा लिहिला?
अ) 1715 ब) 1714
क) 1713 ड) 1712

2) भारतीय लोकशाहीचे भवितव्य काय? हे भाषण कोणी केले?
अ) महात्मा गांधी ब) पं. नेहरू
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) डॉ. राजेंद्रप्रसाद

3) भूदान चळवळीचे जनक कोण?
अ) न्या. रानडे ब) म. फुले
क) विनोबा भावे ड) रविंद्रनाथ टागोर

4) निबंधाचे प्रकार किती आहेत?
अ) चार ब) दोन
क) तीन ड) आठ

5) गुरू ग्रंथ साहेब या शीखधर्मी ग्रंथात नामदेवाच्या किती अंभगाचा समावेश आहे?
अ) 61 ब) 62
क) 63 ड) 64

6) सोयराबाई या संत चोखामेळा यांच्या नात्याने कोण आहेत?
अ) पत्नी ब) मावशी
क) आत्या ड) आजी

7) व्यक्तीच्या जातीपेक्षा त्याचे माणूसपण मोठे असते हा विचार कोणत्या कविने सांगितला?
अ) लोकनाथ यशवंत ब) वसंत बापट
क) लक्ष्मी नारायण बोल्ली ड) इंदिरासंत

8) कोणत्या संमेलनाने त्र्यंबक बापूजी ठोंबरे यांना बालकवी पदवी मिळवून दिली?
अ) दिल्ली संमेलन ब) गोवा संमेलन
क) महाराष्ट्र संमेलन ड) म. प्रदेश संमेलन

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) **12**

1) दसरा या कवितेतून कवी कोणती मनोकामना व्यक्त करतो?
2) लोकनाथ यशवंत यांच्या कविता संग्रहाची नावे लिहा.
3) फुलराणी या कवितेची वैशिष्टये लिहा.
4) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या ग्रंथाची नावे लिहा.
5) निबंधाचे स्वरूप लिहा.
6) 'अवघा रंग एक झाला' या अभंगाचा सारांश लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

1) फुंकर या कवितेची वैशिष्टये लिहा.

किंवा

2) जीवन आणि शिक्षण या पाठातून विनोबा भावे यांनी कोणता विचार सांगितला आहे?

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

शेतक-याची अस्सल मानसिकता रिती दावन या कथेत कशी आली आहे? ते लिहा.

SLR-AA-71

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Comp.)
Sahityasurabhi (19101202)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर लिखिए। **08**

1) 'मेरी जाति' रचना के रचनाकार ––– है।
अ) यशपाल ब) जयप्रकाश कर्दम
क) मन्नू भंडारी ड) डॉ. रामकुमार वर्मा

2) ––– में किसी एक विषय अथवा किसी एक विचार को विकसित किया जाता है।
अ) संक्षेपण ब) टिप्पण
क) पल्लवन ड) अनुवाद

3) ––– लेखन को समाचार लेखन या रिपोर्ताज लेखन भी कहा जाता है।
अ) वृत्तांत ब) संक्षेपण
क) पल्लवन ड) टिप्पण

4) 'वे जबड़े जाम क्यों हैं', जिन्होंने ––– की रपट पढ़ी है।
अ) कागज ब) पानी
क) खून ड) बूँद

5) समाज द्वारा स्त्री पर होने वाले अन्याय का विरोध ––– कविता में दर्शाया है।
अ) माँ की तस्वीर ब) विद्रोहिणी
क) बिना टिकट यात्रा करती लड़की ड) आज मैं लड़ रहा हूँ।

6) 'परदा' कहानी का केंद्रिय पात्र ––– है।
अ) दादा चुंगी ब) अली खाँ
क) चौधरी इलाहीबख्श ड) चौधरी पीरबख्श

7) मन्नू भंडारी की ––– कहानी स्वयं लेखिका के निजी जीवन का दस्तावेज है।
अ) यही सच है ब) मैं हार गई
क) एक कहानी यह थी ड) एक प्लेट सैलाब

8) 'महात्मा गांधी' यह रचना ––– विधा है।
अ) आत्मकथा ब) संस्मरणात्मक निबंध
क) जीवनी ड) कहानी

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **12**

1) 'जो गरजते हैं, वे बरसते नहीं'। उक्ति का पल्लवन कीजिए।
2) 'विद्रोहिणी' कविता का उद्देश लिखिए।
3) निबंध के प्रकार लिखिए।
4) क्रयादेश और शिकायती पत्र कब लिखे जाते है?
5) 'बिना टिकट यात्रा करती लड़की' कविता का भावार्थ लिखिए।
6) वृत्तांत के तत्त्वों को लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **10**

'परदा' कहानी की कथावस्तु लिखिए।

अथवा

'प्रेम पिता का दिखाई नहीं देता बेटी के लिए' कविता का भावार्थ लिखिए।

प्र.4 'माँ की तस्वीर' कविता में चित्रित माँ के जीवन संघर्ष का चित्रण कीजिए। **10**

SLR-AA-72

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Comp)
Modern Prose and Karnataka (19101204)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕೆಲವರು ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು – ನಾಡು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
1) ಎತ್ತರದ **2)** ಮರುಭೂಮಿಯ
3) ಉಸುಕಿನ **4)** ದಿನ್ನೆಯ

2) ಕ್ರಿ.ಶ 2ನೇ ಶತಮಾನದ ಗ್ರೀಕ್ ಭೂಗೋಳ ತಜ್ಞ –
1) ಹಾಲಾಹಲ **2)** ಅಬ್ದುಲ್ ರಜಾಕ್
3) ಟಾಲೆಮಿ **4)** ಹೂಯೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗ

3) ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗ – ಸವಿದಂತೆ.
1) ಬೆಲ್ಲ **2)** ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ
3) ಹೆಜ್ಜೇನು **4)** ಮಣ್ಣು

4) ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಇದಂ –
1) ಮನಂ **2)** ಮರಂ
3) ಶರೀರಂ **4)** ಮಂದಿರಂ

5) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ –
1) ಗೋವಿಂದ **2)** ದಂತಿದುರ್ಗ
3) ಕೃಷ್ಣ **4)** ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗ

6) ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದೆ –
1) ಎಲೆಫೆಂಟಾ **2)** ರತ್ನಗಿರಿ
3) ಎಲ್ಲೋರಾ **4)** ನಾಸಿಕ್

7) ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸುಂದರ ದೇವಾಲಯ –
1) ಮಧುಕೇಶ್ವರ **2)** ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
3) ಕೈಲಾಸನಾಥ **4)** ಚನ್ನಕೇಶವ

8) ಆರಂಕುಸವಿಟ್ಟೊಡಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ ಬನವಾಸಿ ದೇಶಮಂ ಎಂದಿರುವ ಕವಿ –
1) ಕುವೆಂಪು **2)** ಹರಿಹರ
3) ಪಂಪ **4)** ನಯಸೇನ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ತಾಳ್ಮೆ
2) ಸೇವೆ
3) ಜೀವನ
4) ಹಂಪೆ
5) ನೃಪತುಂಗ
6) ಚಾವುಂಡರಾಯ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಶಿಲ್ಪಕತೆ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-AA-73

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Urdu (Comp) (19101205)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) نظم 'بنجارہ نامہ' میں شاعر نے۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کا ذکر کیا ہے۔

A) جہنم۔ B) آخرت۔ C) قیامت۔ D) قزاق اجل۔

2) 'محمد رفیق سودا گرؔ' کا تحریر کردہ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ہے۔۔

A) قصیدہ بردہ شریف۔ B) قصیدہ لامیہ۔

C) قصیدہ در شان حمید الدولہ۔ D) قصیدہ تضحیک روز گار۔

3) پلا ساقیہ! بادہ خان ساز
کہ ہندوستان پر رہے ہم کا چاز
مذکورہ بالا شعر۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔سے لیا گیا ہے۔

A) مثنوی علی نامہ۔ B) مرثیہ گو کھلے۔ C) نظم بنجارہ نامہ۔ D) مثنوی امن نامہ۔

4) نظیرؔ اکبر آبادی کو اردو پہلا۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کہا جاتا ہے۔

A) صاحب دیوان شاعر۔ B) جمالیاتی شاعر۔

C) عوامی شاعر۔ D) سیاسی شاعر۔

5) 'مرثیہ گرمی کا سماں'۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کا تحریر کردہ ہے۔

A) مولانا حالیؔ۔ B) میر انیسؔ۔

C) مرزا دبیرؔ۔ D) مرزا غالبؔ۔

6) 'شاعر مشرق'۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کو کہا جاتا ہے۔

A) علامہ اقبالؔ۔ B) مولانا حالیؔ۔ C) جوشؔ ملیح آبادی۔ D) نظیرؔ اکبر آبادی۔

7)بنابنا کے دنیا مٹائی جاتی ہے
ضرور کوئی کمی ہے کہ پائی جاتی ہے۔
مذکورہ بالا شعر۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کا لکھا ہوا ہے۔

A)مومن خان مومنؔ B) مرزا غالبؔ C)حسرتؔ موہانی۔ D)جگرؔ مرادابادی

8) نظم "چُپ کی داد" میں۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔نے کی عورت کی ذات کو گھر کی عزت اور ملک و قوم کی عزت قرار دیا ہے۔

A)علامہ اقبالؔ۔ B)مولانا حالیؔ۔ C)اکبرؔ الٰہ آبادی D)نظیرؔ اکبر آبادی۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:(کوئی چار) **12**

1)درج شعر کی تشریح کیجئے۔
وہ چیز کہتے ہیں فردوسِ گم شدہ جس کو
کبھی کبھی تری آنکھوں میں پائی جاتی ہے۔

2)درج ذیل شعر کی تشریح کیجئے۔
آنکھ نہ لگنے سے، سب احباب نے
آنکھ کے لگ جانے کا چرچا کیا۔

3)درج ذیل کی شعر کی تشریح کیجئے۔
کوئی محرم نہیں ملتا جہاں میں
مجھے کہنا ہے کچھ اپنی زبان میں۔

4) نظم "چُپ کی داد" کا مختصر مرکزی خیال تحریر کیجئے۔

5)اکبرؔ الٰہ آبادی کی شاہکار نظم **"فرضی لطیفہ"** کا مرکزی خیال لکھئے۔

6) نظم 'عقل و دل' میں عقل دل سے کیا کہتا ہے؟ مختصر وضاحت کیجئے؟

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1) نظم "صبح آزادی" کا خلاصہ مفصل تحریر کیجئے؟

2)"مرثیہ گرمی کا سماں" کا خلاصہ لکھیئے؟

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے؟ **10**

نظیر اکبر آبادی کی تحریر کردہ 'نظم بنجارہ نامہ' کا خلاصہ مفصل اپنے الفاظ میں لکھیئے؟

SLR-AA-74

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Comp.) (19101206)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पनुर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) पंचतन्त्राचे ––– लेखक आहेत.
अ) पं. विष्णुशर्मा ब) विष्णुगुप्त
क) राजशेखर ड) श्रीहर्ष

2) अमरशक्ती राजाचे ––– पुत्र आहे.
अ) देवदत्त ब) यज्ञदत्त
क) शक्तिदत्त ड) अनंतशक्ति

3) अधोलिखितेषु पंचतन्त्रेषु ––– तन्त्रस्य ग्रहणं न भवति।
अ) मित्रभेदः ब) मित्रवायसः
क) लब्धप्रणाशः ड) काकोलूकीयम्

4) ––– दान परो नित्यं, इह कीर्तिम् अवाप्य च।
अ) राजा ब) विद्वान्
क) प्रजा ड) गुरू

5) अधोलिखितेषु ––– सह मन्त्रणा न कार्या।
अ) विदुषा ब) भिक्षुभिः
क) गवा ड) वृध्दजनैः

6) यस्य नास्ति स्वयं प्रज्ञा ––– न करोति यः।
अ) नापितोक्तं ब) रामोक्तं
क) मित्रोक्तं ड) भार्या–उक्तं

7) पंचमहाभूत पाठानुसारं 'तत्र गन्धवती –––।
अ) वायुः ब) पृथिवी
क) अग्निः ड) जलम्

8) तर्कसंग्रहानुसार पाण्याचे ––– लक्षण आहे.
अ) शीतस्पर्शवत्यः ब) गन्धवत्यः
क) रूपरहितस्पर्शवान् ड) अनित्या

प्र.2 अधोलिखितेषु चत्रस्र टिप्पण्यः लिखत (सहा पैकी चार) **12**

1) मन्थरकौलिककथा
2) पंचमहाभूत
3) दिनचर्या
4) ब्राह्ममुहूर्त
5) मृद्वग्रम्
6) प्रत्याहार

प्र.3 अधोलिखितेषुः द्वयोः एकस्य व्याख्या कार्याः ? (दोन पैकी एक) **10**

1) राजा दानपरो नित्यम् इह कीर्तिम् अवाप्य च ।–
तत् प्रभावात् पुनः स्वर्गं स्पर्धते त्रिदशैः सह।।
2) यस्य नास्ति स्वयं प्रज्ञा मित्रोक्तं न करोति यः।
स एव निधनं याति यथा मंथरकौलिक।।

प्र.4 संस्कृत पाठानुसार वर्णांचे उच्चारणस्थान स्पष्ट करा? **10**

SLR-AA-75

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PRAKRIT (Comp)
Pagid Santisayaro (19101208)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) भणसु, का ते ––– दिज्जउ त्ति।
अ) भई ब) भईए
क) भईज्जदि ड) भईण

2) न एयाओ कुलं ––– वा रक्खंति।
अ) सीलं ब) सीलंतो
क) सीलंता ड) सीलंदि

3) 'कहं ––– नीसारियव्वा?
अ) एए ब) एएसि
क) एएतं ड) एऐद

4) सुंदरि, तुमं कस्स –––?
अ) दिन्ना ब) दिन्नाय
क) दिन्नाता ड) दिन्नाद

5) जिनेंद्रदत्ताच्या घरी ––– प्रतिमा होती.
अ) मातीची ब) लाकडाची
क) फळाची ड) पार्श्वनाथांची

6) स्मशानातील ––– भिकाऱ्याने लोकांना वाटले.
अ) माती ब) कलश
क) धन ड) झाड

7) मरताना वृध्दाने ––– पेटीची चावी दिली.
अ) नोकराला ब) मित्राला
क) भावाला ड) मुलांना

8) संसाराची विचित्रता पाहून कुबेरदत्ताने ––– घेतली.
अ) सेवा ब) दिक्षा
क) मान ड) रजा

प्र.2 गद्य / पद्य भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **12**

1) उव्विग्गचितो मइसायरो गओ नियभवणं। चिंताउलो उवविट्ठो आसणे। जया भोयणसमए नागओ तया चंदकंता तस्स पुत्ती पिउस्स समीवं आगंतूण भणइ–'ताय, भुक्खिया हं। सिग्घं उट्ठेहि भोयणट्ठं।'
2) थेवकालेण ते पुत्ता भारियाण वेमणस्य भावेण तम्मि एव विसाले भवणे भिन्न–भिन्न कच्छेसु वसंति। पिउणो पडमदिणे जेट्ठस्स पुत्तस्स घरे भोयणं करेइ। एवं के वि दियहा वच्चंति ।
3) बुध्दीए परितुट्ठेणं रन्नेण सहासमक्खं चंदकंताए बहुं पसंसित्ता सुवण्णा–लंकारेहि य सक्कारेइ। नरिंद–पसंसिओ मंती वि सुहरिसिओ निय–पुत्तीए सह गेहे समागओ।
4) पूरेऊणं गत्तं भणिओ तो सेट्ठिणा इमं तणओ।
पुत्ते पलोएसु तुमं गंतुं सव्वं पि दिसिचक्कं।।'
5) अह अन्नया विचिंतइ सो वणिओ 'किमवेरहि रयणेहिं।
चिंतामणी मणीणं सिरोमणी चिंतियत्थकरो'।।
6) दुक्खेण जो विढप्पइ अत्थो दुक्खेण भुंजए सो उ ।
चोरचरडण पायं चरियं एवंविहं होइ'।।

प्र.3 चोराच्या वेशातील साधूला वाचवून धर्मावरचे संकट श्रेष्ठींनी कसे दूर केले याचे जिणिंदभत्तो द्वारे विश्लेषण करा. **10**

किंवा

मनुष्याच्या अजाणतेमुळे जीवनात अनर्थ कसे घडतात हे कुबेरदत्ताच्या पाठाद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.4 'कम्म सरुवं' काव्याद्वारे नशिबात नसलेल्या रत्नाची इच्छा करणाऱ्या व्यापाऱ्याला जीवनात संकटे कशी आली हे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-76

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Persian (Comp)
Prose, Poetry, Raped Reading and Rhetoricus (19101209)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative **08**

1)لڑکی لفظ۔۔۔۔۔بولنے کی طاقت نہ رکھتی تھی۔

A)ضاد۔ B)ظا۔

C)عین۔ D)غین۔

2)پروین اعتصامی صنفِ۔۔۔۔۔میں یدِ طولیٰ رکھتی تھی۔

A) مرثیہ۔ B)قصیدہ۔

C)غزل۔ D)قطعہ۔

3)تکامل کے مرحل۔۔۔۔۔۔ہیں۔

A)پانچ۔ B)سات۔

C)تین۔ D)نو۔

4)مردِ ہندی سے مراد۔۔۔۔۔۔ہیں۔

A)شیواجی۔ B)وجئے راج۔

C)گوتم بدھ۔ D) مہاویر۔

5)رباعی(38)میں عمر خیّام کہتے ہیں کہ جب میں باہوش ہوتا ہوں تو۔۔۔۔۔۔مجھ سے چھپ جاتی ہے۔

A)غم۔ B)مسکراہٹ۔

C)حسد۔ D)خوشی(طرب)۔

6) گفتم بعروسِ۔۔۔۔۔۔کابین تو چیست
گفتا دل خرم تو کابین من ست

A)دہر۔ B)فلک۔
C)کائنات۔ D)کہکشاں

7)بادشاہ کی ملازمت۔۔۔۔۔۔کے سفر کے مانند ہے یا خزانہ ملے گا یا بھنور (طلسم) میں مرے گا۔

A)ہوائی۔ B)دریائی۔
C)زمینی۔ D)انِ میں سے کوئی نہیں۔

8)لوگ کہتے ہیں کہ بادشاہوں سے بہت زیادہ ہسی مذاق ہم نشینوں کے لئے ہنر ہے اور۔۔۔۔۔کے لئے عیب ہے

A)وزیروں۔ B) قاضیوں۔
C)(حکیموں) عقلمندوں۔ D)ولیوں۔

Q.2 Answers the following questions (Any four /04) **12**

1) شیخ سعدیؒ کی حیات کا اجمالی جائزہ لیجیئے۔

2)حکایت "یکے از رفیقاں شکایت" میں سعدی نے دوباہ کی جو حکایت بیان کی ہے اُسے تحریر کیجیئے۔

3) عمر خیّام کا مختصر تعارف بیان کیجیئے۔

4) شیخ پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

5)تمدن صحیح سے حُسین کاظم زادہ کی کیا مراد ہے۔

6)اپنے نفس کو پہچاننے سے انسان کو کون سے فائدے حاصل ہوتے ہیں۔

Q.3 Attempt any one of the following **10**
1) Explain the following quatrain:

1)دودی کہ درو آمدن ورفتن ماست
آن رانہ بدایت نہ نہایت پیداست
کس می نزند دمی درین معنی راست
کین آمدن از کُجاور فتن بکجااست۔

2)ماکافر عشقیم و مسلمان دگر است
مامور ضعیفم و سلیمان دگر است
ازمارخ زرد و جگر پارہ طلب
بازاچئہ قصب فروشان دگر است۔
3)می خوردن وشاد بودن آئینِ منست
فارغ بودن زکفر و دین دین منست
گفتم بعروس دہر کابین تو چیست
گفتادل خرم توکابین منست۔

2) Give a brief account of the life of Malik – Al-Shshora Bahar & Write down the summary of his poem "ضلال و دلال"

Q.4 Translate the following passage: **10**

مردم آزادے راحکایت کنند کہ سنگے بر سر صالحے زد درویش رامجال انتقام نہ بود سنگ رانگاہ می داشت تازمانے کہ ملک رابراں لشکری خشم آمد و در چاہ کرد درویش اندر آمد و سنگ بر سرش کوفت گفتا تو کیستی وایں چرا زدی گفت من ملانم و ایں ہماں سنگ ست کہ در فلاں تاریخ بر سر من زدی چندیں روز گار کُجا بودی گفت از جاہت اندیشہ می دردم اکنوں کہ در چاہت دیدم فرصت غنیمت دانستم۔

مثنوی

ناسزائے راکہ مثنوی بنی بختیار
عاقلاں تسلیم کردند اختیار
چوں ندادی ناخن درندہ تیز
بابداں آں بہ کہ کم گیری ستیز
ہر کہ بافولاد بازو پنجہ کرد
ساعدِ سیمین خود رارنجہ کرد
باش تادستش ببند روز گار
پس بکام دوستاں مغزش بر آر۔

SLR-AA-77

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional SANSKRIT (Paper – II) (19101217)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चिनुत। 08
योग्य पर्याय निवडा.

1) प्रहसन हे ––– प्रकार आहे.
अ) नाटकाचा ब) काव्याचा
क) रूपकाचा ड) अलंकाराचा

2) आचार्य धनंजयकृत ––– ग्रन्थ आहे.
अ) दशरूपक ब) काव्यशास्त्र
क) साहित्यदर्पण ड) नाट्यशास्त्र

3) प्राणानां विपर्ययः ह्या कथेनुसार ''प्रकृति'' ––– आहेत.
अ) 07 ब) 10
क) 08 ड) 04

4) उपमा कालिदासस्य भारवेः अर्थगौरवम्। दण्डिनः –––।
अ) अलंकारत्वम् ब) पदलालित्यम्
क) छन्दबन्धत्वम् ड) यमकम्

5) रामकृष्णौ ह्या शब्दात ––– समास आहे.
अ) बहुव्रीहि ब) अव्ययीभाव
क) तत्पुरूष ड) द्वन्द्व

6) सप्तर्षयः इत्यत्र ––– समासः अस्ति।
अ) बहुव्रीहि ब) द्विगु
क) तत्पुरूष ड) द्वन्द्व

7) फलपाकान्ता बहुपुष्पफलोपगाः इति ––– स्मृताः।
अ) औषधयः ब) वनस्पतयः
क) वृक्षाः ड) तृणजातयः

8) शठं प्रति शाठ्यम् ह्या उक्तिचा सन्दर्भ ––– ग्रंथ आहे.
अ) वेद ब) रामायण
क) महाभारत ड) कादम्बरी

प्र.2 अधोलिखितेषु षड्सु चतस्रः टिप्पण्यः लिखत. **12**

1) वाक्प्रचाराः पाठस्य सारः।
2) वृक्षायुर्वेदः पाठस्य सारः।
3) संधि परिचय।
4) वर्णमाला परिचय।
5) द्वन्द्व समास।
6) तत्पुरूष समास।

प्र.3 अधोलिखितयोः द्वयोः एसस्य श्लोकस्य स्पष्टीकरणं कुरूत. **10**

1) सदा वक्रः सदा क्रुरः सदा पूजामपेक्षते।
कन्याराशिस्थितो नित्यं जामातो दशमो ग्रहः।।

किंवा

2) तस्मिन्नेव क्षणे वन्यो वारणः कश्चिद्दृश्यते।
तं विलोक्य भीता सा बालकं निपात्य प्राद्रवत्।।

प्र.4 संस्कृत माध्यमातून भविष्यनिर्माण' ह्या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा. **10**

SLR-AA-78

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional Persian (Paper-II)
Prose, Poetry and Rapid Reading (19101219)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative **08**

1) نظم۔۔۔۔۔کا مرکزی خیال ہے کہ دُنیا میں ہر شئہ دوسری شئہ پر منحصر ہے۔

A)چشمہ وسنگ۔ B)صنلال ودلال۔

C)مناظرہ نخ وسوزن۔ D)مرغ وتیر۔

2)۔۔۔۔۔۔۔۔نے کہا کہ کپڑے کا ہر چھوٹا ٹکڑا میری ہمت سے درست ہوتا ہے۔

A) بانو۔ B)خیاط۔

C)سوزن۔ D)نخ۔

3)صنف رباعی کا۔۔۔۔۔۔مصرع نہایت پر اثر اور زوردار ہوتا ہے۔

A)چوتھا۔ B)دوسرا۔

C)تیسرا۔ D)پہلا۔

4) گفتم بعروس دہر کابین تو چیست

گفتادل خرم توکابینِ منست

درج بالا شعر۔۔۔۔۔۔لا لکھا ہوا ہے۔

A)ملک الشعرا بہار۔ B)عمر خیّام۔

C)حافظ شیرازی۔ D) سعدی شیرازی۔

5) حُسین کاظم زادہ نے اپنے مقام نفس کو پہچاننے کے لئے۔۔۔۔۔۔میزانوں کا ذکر کیا ہے۔

A)پانچ۔ B)دو۔

C)تین۔ D)چار۔

6)کوئی بھی وقت۔۔۔۔۔کی اصلاح وترقی کے لیے دیر نہیں ہوتا ہے۔

A)اخلاق۔ B)کردار۔

C)دِل۔ D)نفسی۔

7)۔۔۔۔۔۔نے شیر کی رفاقت اختیار کرلی تھی۔

A)سیاہ گوش۔ B)خرگوش۔

C)ہرن۔ D)لومڑی۔

8)۔۔۔۔۔۔گفت دامن از کجا آدم کہ جامہ ندارم۔

A)وزیر۔ B)درویش۔

C)محافظ۔ D)کوتوال۔

Q.2 Write short answers of the following questions (Any four /04) **10**

1) نظم "صتلال ودلال" کا خلاصہ لکھیے۔

2)صنف رباعی کی تعریف لکھیے۔

3)عمر خیّام کا اجمالی تعارف پیش کیجیئے۔

4)حکایت "ملک زادہ گنج فراواں از پدر میراث یافتہ" کا خلاصہ لکھیے۔

5)"رہبر نژادِ نو" کی کتنی گفتاریں ہیں ہر ایک کے نام کو تحریر کیجیئے۔

6)مقاصد کو حاصل کرنے کے لئے جن تین حقائق کو مصنف نے رہنما بنانے کے لئے کہا ہے۔اُن میں سے دوسرے مرحلے یا حقیقت پر مختصراً روشنی ڈالیے۔

Q.3 Attempt any one of the following. **10**

A) Give a brief account of the life of the poet Parveen Etsami & write down the summary of his poem **"مناظرہ نخ وسوزن"**

B) Explain the following Couplets:

1)دوری کے درو آمدن ورفتن ماست

آن رانہ بدایت نہ نہایت پیداست

کس می نزند دمی درین معنی راست

کین آمدن کجاورفتن بکجااست۔

2) ماکافر عشیقیم و سلمان دگر است
مامور ضعیفم و سلیمان دگر است
از مارخ زرد و جگر پارہ طلب
بازار چہ قصب فروشان دگر است
3) سر از ہمہ ناکساں نہاں باید داست
راز از ہمہ ابلہان نہاں باید داست
بنگر کہ بجان مردمان می چہ کنی
چشم از ہمہ مردمان نہاں باید داست۔

Q.4 Translate the following passage: **10**

یکے رااز ملوک مرضے ہائل بود کہ اعادت ذکر آں ناکردن اولیٰ طائفہ از حکمائے یونان متفق شدند کہ مرایں دردرا دوائے نیست مگر زہرہ آدمی کہ بچندیں صفت موصوف باشد بفرمود طلب کردن دہقان پسرے رایافتند بر آں صورت کہ چکماں گفتہ بودند پدر ومادرش رابخواندو بہ نعمت بے کراں خوشنود گردنیدند وقضی فتویٰ داد کہ خونیکے از از رعیت ریختن سلامتِ نفس پادستہ رارواباشد جلاد قصد کرد پسر مرسوئے آسمان بر آورد و تبسم کرد ملک پرسید کہ دریں حالت چہ جائے خندیدن ست گفت ناذِ فرزند بر پدر ومادر باشد ودعویٰ پیش قاضی برد ند وداد از بادشاہ خواہند اکنوں پدر ومادر بعلتِ خطام دُنیامرا بہ خوں درسپر دند و قاضی بکشتم فتویٰ داد وسلطان مصالح خویش اندر ہلاک من می بیند بجز خدائے عز وجل پناہے نمی بینم۔

سلطان رادل ازیں سخن بہم بر آمد و آب در دیدہ بگر دانید و گفت ہلاکِ من اولیٰ تر کہ خونِ چنیں طفلے ریختن بے گناہ سر و چشمش ببوسید و در کنار گرفت و آزاد کرد و نعمتِ بے اندازہ بخشید گویند ہمدرداں ہفتہ صحت یافت۔

SLR-AA-79

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional GEOGRAPHY (Paper – II)
Human Geography (19101226)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालीलपैकी यौग्य पर्याय निवडू रिकाम्या जागा भरा. **08**

1) आर्थिक भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) मानवी भूगोल ब) राजकीय भूगोल
क) ऐतिहसिक भूगोल ड) प्राकृतिक भूगोल

2) ––– यांना मानवी भूगोलाचे जनक म्हणतात.
अ) फेड्रीक रॅटझेल ब) इ हंटिगटन
क) कार्ल रिटर ड) अलेक्झांडर वॉन हम्बोल्ट

3) जागतिक लोकसंख्या दिन ––– या दिवशी साजरा केला जातो.
अ) 10 जुलै ब) 11 जुलै
क) 12 जुलै ड) 15 जुलै

4) नॉटेस्टाईन यांनी लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत ––– साली मांडला.
अ) 1929 ब) 1945
क) 1950 ड) 1930

5) लोकसंख्या वाढीमुळे ––– ही समस्या निर्माण होते.
अ) बेकारी ब) श्रीमंती
क) संगणक ड) वरीलपैकी सर्व

6) मानवी वसाहतीचे प्रमुख ––– प्रकार आहेत.
अ) तीन ब) दोन
क) चार ड) पाच

7) अप्रगत देशात ग्रामीण लोकसंख्येचे प्रमाण ––– असते.
अ) जास्त ब) सारखे
क) कमी ड) यापैकी नाही

8) औद्योगिकरण व अति प्रदूषण यामुळे ––– राहण्यास आयोग्य आहेत.
अ) खेडी ब) शहरे
क) कृषिक्षेत्र ड) वरीलपैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) मानवी भूगोलाच्या दोन व्याख्या सांगा.
ब) ग्रामीण वसाहतीची आकारावरून प्रकार सांगा.
क) जगातील प्रमुख तीन मानववंश कोणते?
ड) नागरीकरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची नावे लिहा.
इ) लोकसंख्या संक्रमणाच्या अवस्था सांगा.
ई) सामूहिक वसाहतीचे तोटे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत थोडक्यात विषद करा.

किंवा

लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4 मानवी भूगोल म्हणजे काय? ते सांगून स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-79

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional GEOGRAPHY (Paper – II)
Human Geography (19101226)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the Correct Alternative. **08**

1) Economic Geography is a branch of _____ Geography.
a) Human Geography b) Political Geography
c) Historical Geography d) Physical Geography

2) _____ Is the father of Human Geography.
a) Fredrick Ratzel b) E. Huntington
c) Karl Ritter d) Alexander Von Humboldt

3) The World Population Day celebrate on _____.
a) 10 July b) 11 July
c) 12 July d) 15 July

4) The Demographic Transition Theory was put forward by Notestein in _____ year.
a) 1929 b) 1945
c) 1950 d) 1930

5) _____ Problems created by growth of population.
a) Unemployment b) Rich
c) Computer d) All of these

6) Human settlements are of _____ types.
a) Three b) Two
c) Four d) Five

7) In under developed countries proportion of Rural population is _____.
a) High b) Same
c) Low d) None of these

8) Due to Industrialization and high pollution _____ are not suitable for living.
a) Villages b) Cities
c) Agricultural Field d) None of these

Q.2 Answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Write any two definitions of Human Geography.
b) Write types of rural settlement based on patterns.
c) Which are the three major human races in the world?
d) Write names the factors affecting on the urbanization.
e) Write the stages of demographic transition?
f) Write the demerits of cluster settlement.

Q.3 **Answer any one of the following.** **10**

Explain in brief the Demographic Transition Theory.

OR

Explain the factors affecting on the distribution of population.

Q.4 What is Human Geography? Describe the nature and scope of Human Geography. **10**

SLR-AA-80

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PHILOSOPHY (Paper – II)
Outlines of Indian Darsanas (19101225)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) वेदांना प्रमाणभूत ग्रंथ स्वीकारणारी एकूण ––– दर्शने आहेत.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) सहा

2) चार्वाक ––– संकल्पना स्वीकारतात.
अ) अर्थ ब) काम
क) अनात्म ड) तिन्ही

3) ––– हे जैन दर्शनाचे चोवीसावे तीर्थंकर होत.
अ) नवनाथ ब) मच्छिंद्रनाथ
क) कानिफनाथ ड) वर्धमान महावीर

4) बौद्धांनुसार ––– हे तिसरेआर्य सत्य होत.
अ) दुःख ब) दुःख कारण
क) दुःख निरोध ड) दुःख निरोध मार्ग

5) ––– दर्शनाने परमाणुवाद स्वीकारला.
अ) वैशिषिक ब) सांख्य
क) योग ड) वेदांत

6) रुप, शब्द, गंध, रस, स्पर्श ही ––– होत.
अ) ज्ञानेंद्रिये ब) कर्मेंद्रिये
क) महाभूते ड) तन्मात्रे

7) श्वासावर नियंत्रण असणे म्हणजेच ––– होय.
अ) यम ब) नियम
क) आसन ड) प्राणायाम

8) विवर्तवाद हा ––– चा सिद्धांत होय.
अ) सांख्य ब) योग
क) वेदांत ड) मीमांसा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) आस्तिक दर्शनांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

ब) चार्वाकाचा जडवाद स्पष्ट करा.

क) चार्वाकांनुसार पुरुषार्थ संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) सांख्य दर्शनानुसार पुरुष म्हणजे काय?

इ) पंच महाभूते कोणकोणती आहेत?

ई) योगाची व्याख्या द्या.

प्र.3 बौद्धांची चार आर्यसत्ये स्पष्ट करा. **10**

किंवा

अष्टांग योग स्पष्ट करा.

प्र.4 सांख्य दर्शनातील पुरुषाच्या अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-80

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PHILOSOPHY (Paper – II)
Outlines of Indian Darsanas (19101225)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) There are _____ darshanas that accept the epistemic authority of the Vedas.
   a) Three b) Four
   c) Five d) Six

2) Charvaka accepts the concept of _____.
   a) Artha b) Kama
   c) Non-soul d) AII of these

3) _____ is the twenty fourth Tirthankara of jainaDrashana.
   a) Navanath b) Machchindranatha
   c) Kanifanath d) VardhamanMahavir

4) According to Buddhism, _____ is thirdnoble truth.
   a) Dukkha b) Dukkha Karana
   c) DukkhaNirodha d) DukkhaNirodhaMarga

5) _____ school espouses atomism.
   a) Vaisheshika b) Sankhya
   c) Yoga d) Vedanta

6) Form, Sound, Smell, Taste, Touch are _____.
   a) Sense organs b) Organs of action
   c) Gross elements d) Subtle elements

7) To control of the breath is called _____
   a) Yama b) Niyama
   c) Asana d) Pranayama

8) Vivartavada is _____ 's theory.
   a) Sankhya b) Yoga
   c) Vedanta d) Mimamsa

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the classification of Orthodox Darsana.
b) Explain Charvaka's materialism.
c) Explain the concept of Purushartha in the view of Charvaka.
d) What is purusha, by Sankhyadarsana?
e) What are the five subtle elements?
f) Define Yoga.

Q.3 Explain the four noble truths by Buddhism. **10**

OR

Explain ashtanga yoga.

Q.4 Explain the argument for existence of Purusha in SankhyaDarsana. **10**

SLR-AA-81

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
OPTIONAL EDUCATION (Paper – II)
Sociological Foundation of Education (19101231)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'समाजशास्त्र म्हणजे समूहासंबंधीचे विज्ञान' अशी समाजाशास्त्राची व्याख्या ––– यांनी केली आहे.
अ) हॉर्टन ब) किंबाल यंग
क) हॅरी जॉन्सन ड) मॅक आयव्हर

2) ––– ला शैक्षणिक समाजशास्त्राचा जनक असे म्हणतात.
अ) जॉन ड्युई ब) जॉर्ज पेन
क) ऑगस्ट कॉम्त ड) हर्बर्ट स्पेन्सर

3) ––– या विषमतेमुळे समाज परिवर्तनाची गती मंदावते.
अ) सामाजिक ब) आर्थिक
क) शैक्षणिक ड) व्यावसायिक

4) समाज परिवर्तनाच्या प्रक्रियेवर ––– या घटकाचा परिणाम होतो.
अ) शासन ब) स्वार्थ
क) वय ड) अज्ञान

5) शहरी भागातील शिक्षण संस्थांमध्ये गाजत असलेली समस्या म्हणजे ––– होय.
अ) व्यसनाधीनता ब) रॅगिंग
क) गळती ड) स्थगिती

6) ग्रामीण भागात विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक ––– ही एक गंभीर व वैशिष्ट्यपूर्ण समस्या आहे.
अ) गळती ब) स्थगिती
क) नापासी ड) अनुपस्थिती

7) ––– हे एक मूल्य आहे.
अ) राष्ट्र ब) धर्म
क) राष्ट्रीयत्व ड) जात

8) राष्ट्रीय एकात्मता निर्माण करण्यासाठी ––– हे उपयुक्त साधन आहे.
अ) धर्म ब) समाज
क) जात ड) शिक्षण

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) समाजशास्त्राचे स्वरुप लिहा.

ब) प्राथमिक समूहाची कोणतेही तीन वैशिष्टे सांगा.

क) राष्ट्रीय एकात्मतेमधील कोणतेही तीन अडथळे सांगा.

ड) शैक्षणिक समाजशास्त्राची कार्ये लिहा.

इ) राष्ट्रीय एकात्मता शिक्षणासाठीची उद्दिष्टे लिहा.

ई) दुय्यम समूहाची कोणतेही तीन वैशिष्टे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

अ) सामाजिक परिवर्तनाची कारणे सांगून सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे स्पष्ट करा.

ब) शैक्षणिक समाजशास्त्राचे स्वरुप व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

भारतातील निरक्षरतेमुळे निर्माण होणाऱ्या समस्या कोणत्या?

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
OPTIONAL EDUCATION (Paper – II)
Sociological Foundation of Education (19101231)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Select the correct alternative **08**

1) 'Sociology is the science that deals with social groups' this definition is stated by _____
   a) Harten b) Kimbal Young
   c) Harry Johnson d) MC Iver

2) _____ was known as 'Father of Educational Sociology'.
   a) John Dewey b) George Pen
   c) August Comt d) Herbert Spencer

3) The speed of social change will be slow due to _____ inequality.
   a) Social b) Economical
   c) Educational d) Vocational

4) _____ factor affects on the process of social change.
   a) Government b) Selfishness
   c) Age d) Darkness

5) Well known problem in educational institutions of urban area is _____
   a) Addictions b) Ragging
   c) Wastage d) Stagnation

6) Students educational _____ is the serious and salient problem in primary education.
   a) Absentee b) Wastage
   c) Stagnation d) Progress

7) _____ is a value.
   a) Nation b) Religion
   c) Nationality d) Caste

8) ____ is a useful aid to create National Integration.
   a) Religion b) Community
   c) Caste d) Education

Q.2 Answer the following questions in short (Any 4) **12**

a) Write down the nature of Sociology?
b) State any three characteristics of primary group.
c) State any three obstacle in National Integration.
d) Write down the functions of educational sociology.
e) Write down an objectives of National Integration Education.
f) State any three characteristics of secondary group.

Q.3 Answer the following question in detail (Any One) **10**

a) State the causes of social change and explain the obstacles of social change.

b) Explain the nature and scope of educational sociology.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

What different problems are created due to illiteracy in India?

SLR-AA-82

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional POLITICAL SCIENCE (Paper – II)
Constitutional Government and Democracy in India (19101228)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) भारतीय संघराज्य ––– पद्धतीने बनलेले आहे.
अ) केंद्राकर्षि ब) केन्द्रोत्सारी
क) समान पद्धतीने ड) यापैकी नाही

2) ––– निर्वाचन आयुक्ताच्या कार्यकालात प्रभावी अचारसंहीतेच्या अंमलबजावणीस सुरूवात झाली.
अ) सुनील आरोरा ब) टी. एन. शेषन
क) शकधर ड) यापैकी नाही

3) भारतीय जनता पक्षाची स्थापना ––– झाली.
अ) 1980 ब) 1885
क) 1922 ड) 1978

4) सरकारिया आयोग ––– वाद कमी करण्यासाठी निर्माण केलेला होता.
अ) राज्य सरकारमधील वाद ब) केंद्र राज्य वाद
क) पंतप्रधान राष्ट्रपतिवाद ड) यापैकी नाही

5) बंगालमध्ये ––– पक्ष सत्तारूढ आहे.
अ) शिवसेना ब) मनसे
क) तृणमूल कॉंग्रेस ड) साम्यवादी पक्ष

6) खालील पैकी ––– घटक भारतीय राजकारणावर प्रभाव टाकत नाही.
अ) धर्म ब) जात
क) नैतिकता ड) यापैकी नाही

7) सध्या समाजवादी पक्षाचे प्रमुख ––– आहेत.
अ) मायावती ब) योगी स्वामीनाथ
क) अखिलेश यादव ड) यापैकी नाही

8) ज्या पक्षाला संपूर्ण देशात सहा टक्के मते मिळतात त्यास ––– म्हणतात.
अ) प्रादेशिक पक्ष ब) राष्ट्रीय पक्ष
क) राजकीय पक्ष ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) राजमन्नार समिति
2) निवडणुक आयुक्त पात्रता
3) केंद्र राज्य संबंधातील आर्थिक संबंध स्पष्ट करा.
4) राजकारणावर प्रभाव पाडणारा घटक जात
5) शिवसेना पक्ष माहिती लिहा.
6) राजकारणातील धर्म या प्रभावी घटकाची माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) निर्वाचन आयोगाची रचना सांगून अधिकार व कार्ये लिहा.
ब) भारतीय जनता या राजकीय पक्षाची माहिती लिहा.

प्र.4 राष्ट्रीय काँग्रेस या राजकीय पक्षाची माहिती लिहा. **10**

SLR-AA-82

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional POLITICAL SCIENCE (Paper – II)
Constitutional Government and Democracy in India (19101228)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the given options. **08**

1) The Indian Federation is formed in _____ manner.
   a) Centrifugal b) Centrifugal
   c) Same method d) None of these

2) _____ The implementation of effective code of conduct began during the tenure of the Election Commissioner.
   a) Sunil Arora b) TN Seshan
   c) Shakdhar d) None of these

3) Bharatiya Janata Party was established in _____.
   a) 1980 b) 1885
   c) 1922 d) 1978

4) Government Commission _____ was created to reduce disputes.
   a) Disputes between State Governments
   b) Central State Disputes
   c) Prime Minister Presidentialism
   d) None of these

5) In Bengal _____ the party is in power.
   a) Shiv Sena b) MNS
   c) Trinamool Congress d) Communist Party

6) Of the following _____ the factor does not influence Indian politics
   a) Religion b) Caste
   c) Morality d) None of these

7) _____ is the head of Samajvadi Party
   a) Mayawati b) yogi swaminath
   c) akhilesh Yadav d) None of these

8) A party which gets six percent of the votes in the entire country is called a _____.
   a) Regional party b) National party
   c) Political party d) None of these

Q.2 Write Answers in Brief (Any Four) **12**

a) Rajamannar Committee
b) Election Commissioner Eligibility
c) Explain the economic relationship between the Union and the State
d) Caste as an influencing factor in politics
e) Write Shiv Sena Party Information
f) Write about the influential factor of religion in politics

Q.3 Write Short Notes (Any One) **10**

a) Write the powers and functions of the Election Commission

b) Write information about the political party Bharatiya Janata Parti { B J P }

Q.4 Write information about the political party National Congress **10**

SLR-AA-83

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
National Service Scheme-II (19101224)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा. **08**

1) ––– हा दिवस जागतीक एड्स दिन म्हणून साजरा केला जातो.
अ) 24 सप्टेंबर ब) 1 डिसेंबर
क) 28 ऑगस्ट ड) 1 जानेवारी

2) भारतामध्ये ––– विवाहास मान्यता आहे.
अ) 3 ब) 2
क) 1 ड) 4

3) ––– वयापेक्षा कमी वयाचा वयोगट कामगारास बाल कामगारामध्ये गणला जातो.
अ) 21 ब) 5
क) 8 ड) 16

4) अग्नेस हे ––– यांचे खरे नाव होते.
अ) मदर तेरेसा ब) इंदीरा गांधी
क) पंडीता रमाबाई ड) सोनीया गांधी

5) एड्सचा विषाणू ––– नावाने ओळखले जातो.
अ) एच.एम.व्ही ब) एच.सी.एल
क) एच.आय.व्ही ड) ही.एम.एस.

6) सयाजी राव गायकवाड हे ––– संस्थानाचे संस्थानीक होते.
अ) सातारा ब) कोल्हापूर
क) बडोदा ड) सोलापूर

7) 200 स्वयंसेवक असलेल्या महाविद्यालयात ––– कार्यक्रम अधिकारी असतात.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

8) ––– यांना मुर्तीपुजा मान्य नव्हती.
अ) स्वामी दयानंद सरस्वती ब) राजा राममोहन रॉय
क) स्वामी विवेकानंद ड) महात्मा गांधी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) मदर तेरेसा
2) बालकामगार निर्माण होण्याची कारणे
3) एडसची कारणे
4) स्वामी दयानंद सरस्वती
5) आर्यसमाज
6) शिबीर स्थळाची निवड

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) लोकसंख्या विस्फोट म्हणजे काय? लोकसंख्या विस्फोटाची कारणे लिहा.
2) आधुनिकीकरणाचे कुटुंब संस्थेवरील परिणाम विषद करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उतर लिहा. **10**

विशेष श्रमसंस्कार शिबिरात राबविल्या जाणाऱ्या कार्यक्रमाची माहिती लिहा.

SLR-AA-83

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
National Service Scheme-II (19101224)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks: **08**

1) _____ is celebrated as the AID's day.
a) 24th September b) 1st December
c) 28th August d) 1st January

2) In India, _____ marriage is acceptable.
a) 3 b) 2
c) 1 d) 4

3) Below _____ age, this is called child labour.
a) 21 b) 5
c) 8 d) 16

4) Agnes was the real name of _____.
a) Mother Teresa b) Indira Gandhi
c) Pandita Ramabai d) Soniya Gandhi

5) The virus of AIDS is known as _____.
a) HMV b) HCL
c) HIV d) VMS

6) Sayaji Rao Gaikwad was king of _____.
a) Satara b) Kolhapur
c) Badoda d) Solapur

7) The number of Programme Officers for an NSS unit of 200 volunteer is.
a) 5 b) 4
c) 3 d) 2

8) _____ not accepted 'Statue-Worship'.
a) Swami Dayanand Sarswati b) Raja Rammohan Roy
c) Swami Vivekanand d) Mahatma Gandhi

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

a) Mother Teresa
b) Causes of creating child labour
c) Causes of AIDS
d) Swami Dayanand Saraswati
e) Aarya Samaj
f) Selection of village for special camp

Q.3 Answer following question. (Any One) **10**

a) What is meaning of population explosion and write causes of population explosion?

b) Explain the impact of modernization on the institution of family?

Q.4 Answer following question. **10**

Explain the different programme in the special camp.

SLR-AA-84

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PSYCHOLOGY (Paper – II)
Fundamental of Psychology (19101230)

Day & Date: Thursday, 18-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे योग्य ठरेल.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) प्राप्त केलेल्या पुर्व–ज्ञानाच्या सहाय्याने सद्यस्थिती मधील समस्या हाताळण्याची क्षमतेचा उपयोग करणे ––– बुद्धिमत्ता (g) होय.
अ) स्फटिकसदृश्य ब) प्रवाही
क) मानसिक ड) सामान्य

2) 'बुद्धीगुणांक' (IQ) संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) जेम्स ब) बीने
क) स्टर्न ड) गाल्टन

3) अल्पकालीन स्मृतीची (S.T.M) साठवणीचा कालावधी ––– सेकंदाचा असतो.
अ) 60 ब) 50
क) 40 ड) 30

4) इव्हॉन पॅव्हलाव्ह यांनी ––– अभिसंधान सिद्धांत मांडला.
अ) साधक ब) अभिजात
क) शेष ड) वरीलपैकी सर्व

5) साधक – अभिसंधान ––– यांनी प्रतिपादन केले.
अ) कॅटेल ब) ॲडलर
क) कोहलर ड) स्किनर

6) व्यक्तिमत्वाचा महान पंच घटक प्रारूपात ––– व्यक्तिमत्वाची गुणवैशिष्ट्ये वर्णन केली आहेत.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

7) व्यक्तिमत्वाचा मनोविश्लेषण दृष्टिकोण ––– यांनी प्रतिपादन केला.
अ) युंग ब) कॅटेल
क) फ्राईड ड) आलपोर्ट

8) प्रक्षेपण कसोटी ––– चे अप्रत्यक्षपणे मापन करते.
अ) भावना ब) व्यक्तिमत्व
क) प्रेरणा ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) **12**

अ) अभिजात अभिसंधान प्रयोगातील चार संज्ञा सांगा?

ब) "अध्ययन" म्हणजे काय?

क) दीर्घ–कालीन स्मृती म्हणजे काय?

ड) "बुध्दीगुणांक" (IQ) संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) व्यक्तिमत्व प्रक्षेपण कसोटी स्पष्ट करा.

ई) फ्राईडच्या व्यक्तिभावाची संरचना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका दीर्घ प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) गार्डनरचा बहूविध बुध्दीमत्ता सिध्दांत स्पष्ट करा?

किंवा

ब) ''अध्ययन'' व्याख्या सांगुन अभिजात अभिसंधान प्रयोगाचे वर्णन करा?

प्र.4 स्मृतीचे प्रमुख प्रकार स्पष्ट करा? **10**

SLR-AA-84

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PSYCHOLOGY (Paper – II)
Fundamental of Psychology (19101230)

Day & Date: Thursday, 18-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ Intelligence (g) is the ability to apply. Previously acquired knowledge to current Problem.
   a) Crystallized b) Fluid
   c) Mental d) General

2) The concept Intelligence quotient (IQ) given by _____.
   a) James b) Binet
   c) Stern d) Galton

3) Duration Periods of short-Term-Memory (STM) is _____ Second.
   a) 60 b) 50
   c) 40 d) 30

4) The Theory of _____ conditioning was Proposed by Ivan Pavlov.
   a) Instrumental b) Classical
   c) Trace d) All the above

5) Instrumental conditioning was proposed by _____.
   a) Cattel b) Adller
   c) Kohler d) Skinner

6) Big Five model describes _____ traits of Personality.
   a) Five b) Four
   c) Three d) Two

7) Psychoanalytic Perspective of Personality giver by _____.
   a) Jung b) Cattell's
   c) Frued d) Allport

8) Projective test are the indirect measures of _____.
   a) Emotion b) Personality
   c) Motivation d) None of these

Q.2 Write short answer (any four out of six) **12**

a) State the Four concepts of classical conditioning?
b) What is learning?
c) What is long-term-memory?
d) Explain the concepts of IQ?
e) Explain Projective test of Personality?
f) Explain the Frued's structure of Personality?

Q.3 Write any one long answer of the following questions. **10**

a) Explain Gardner's theory of multiple Intelligence?

OR

b) Define Learning? Describe the classical Conditioning Experiment?

Q.4 Explain the Important types of memory? **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PSYCHOLOGY (Paper – II)
Fundamental of Psychology (19101230)

Day & Date: Thursday, 18-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) अध्ययन म्हणजे ––– मधील बदल सापेक्षतः कायम स्वरूपी होतात. अशी व्याख्या करतात.
अ) अभिवृत्ती ब) वर्तन
क) आकृती ड) स्वभाव

2) ––– प्रयुक्तावर अभिजात अभिसंधान प्रयोग करण्यात आला.
अ) मांजर ब) उंदिर
क) कुत्रा ड) चिम्पांझी

3) स्मृती बोधनिक प्रक्रिया असून संकेतन, साठवण आणि ––– माहिती मिळते.
अ) पुनःप्रापण ब) अनुउपलब्ध
क) नाकारणे ड) वरीलपैकी सर्व

4) 'विस्मरण' संज्ञा सर्व प्रथम––– यांनी अभ्यास केला.
अ) कॅटेल ब) एबिंगहॉस
क) वॉटसन ड) वुडवर्थ

5) ''मानसिक वयाची'' संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) आल्फ्रेड ॲडलर ब) आल्फ्रेड बीने
क) अल्फ्रेड ड) थर्स्टन

6) बुद्धीगुणांक = $\frac{\text{जन्मवय}}{\text{मानसिक वय}} \times$ ---?
अ) 70 ब) 10
क) 100 ड) यापैकी नाही

7) मनो–लैंगिक विकास अवस्था व्यक्तिमत्व सिद्धांत ––– ने प्रतिपादन केला.
अ) यंग ब) फ्राईड
क) हॉर्नी ड) कॅटेल

8) कथा–वस्तू अ–संवेदन व्यक्तिमत्व कसोटी ––– कार्डांनी युक्त आहे.
अ) 10 ब) 20
क) 30 ड) 40

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) दीर्घ–कालीन स्मृतीचे प्रकार सांगा.

ब) अभिजात अभिसंधान प्रयोगातील महत्त्वाच्या संकल्पना सांगा.

क) विस्मरणाची कारणे/सिद्धांत सांगा.

ड) बुद्धीमत्तेच्या दोन व्याख्या स्पष्ट करा.

इ) साधक अभिसंधान म्हणजे काय?

ई) व्यक्तिमत्वाचा महान पंच घटक सिद्धांत थोडक्यात स्प्ष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका दीर्घ प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) ''अध्ययन'' व्याख्या द्या. थॉर्न डाईक प्रयत्न–प्रमाद अध्ययन पद्धत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) व्यक्तिमत्वाचा मनोविश्लेषणात्मक सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.4 ''बुद्धीमत्तेचा'' बहुविध बुद्धीमत्ता सिद्धांत वर्णन करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PSYCHOLOGY (Paper – II)
Fundamental of Psychology (19101230)

Day & Date: Thursday, 18-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Learning can be defined as any relatively permanent change in _____.
   a) Attitude b) Behaviour
   c) Figure d) Temperament

2) Classical conditioning experiment conducted on _____ subject.
   a) Cat b) Rat
   c) Dog d) Chimpazi

3) Memory is the cognitive process of encoding storage & _____ information.
   a) Retrieving b) Unavailable
   c) Avoided d) All the above

4) The concept of forgetting first studied by _____.
   a) Cattel b) Ebbinghouse
   c) Watson d) Wood Worth

5) The concept of “Mental Age” given by _____.
   a) Alfred Adler b) Alfred Binet
   c) Alfred d) Therstan

6) Intelligence quotient = $\frac{\text{Chronological Age}}{\text{Mental Age}} \times$ ___?
   a) 70 b) 10
   c) 100 d) None of these

7) Psychosexual stages of personality development proposed by _____.
   a) Jung b) Frued
   c) Horney d) Cattel

8) Thematic Apperception Test (TAT) consists of _____ cards.
   a) 10 b) 20
   c) 30 d) 40

Q.2 Write short answer (any four out of six) **12**

a) State types of long -term-memory?
b) State four important concept of classical conditioning experiment
c) State causes of forgetting.
d) Explain any two definitions of intelligence.
e) What is instrumental conditioning?
f) State & shortly explain Big-five factor theory of personality.

Q.3 Write broad answer. (Any One) **10**

a) Define “learning” and explain Thorndike’s “Trial and Error learning method.

OR

b) Explain Psychoanalytic theory of personality in brief.

Q.4 Describe the multiple intelligence theory of intelligence. **10**

SLR-AA-85

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional PRAKRIT (Paper – II)
Paiya Pannasayaro (19101218)

Day & Date: Thursday, 18-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) णागदत्त श्रेष्ठी यांच्या पत्नीचे नाव ––– असे होते.
अ) मायरा ब) मोहा
क) यशोमती ड) मायाराणी

2) सोनाराला ––– धडा शिकविला.
अ) पत्नीने ब) सरांनी
क) देवाने ड) मठ्याने

3) कलह निवारणामध्ये वाघ आणि ––– भांडण लागते.
अ) सिंहाचे ब) मांजराचे
क) गायीचे ड) माकडाचे

4) पिशाच्चांमध्ये सुंदर ––– साठी वाद झाला.
अ) भाऊ ब) काका
क) मामा ड) पत्नी

5) ह जीवदयाए ––– , धम्मो वि न विज्जए लोए।
अ) विणा ब) विणामु
क) विणावि ड) विणाए

6) तया सेस– ––– मउणेण ठिए।
अ) पहाणेसु ब) पहाणेसुम
क) पहाणेसुणे ड) पहाणेसुद

7) किं ––– रहस्सं?
अ) एयस्स ब) एयस्सत
क) एयस्सम ड) एयस्सका

8) सव्वण्हु–महुप्पण्णा, जा ––– बहुभासिणी।
अ) भारदीस ब) भारदी
क) भारदीता ड) भारदीमण

प्र.2 गद्य भाषांतर करा. (कोणतेही 4) **12**

अ) नागदत्तो वि मुणि –वयणेण आउसं अप्पं पासंतो साहु पुच्छइं–हे भयवंत! मम जीवणसेसं कियंतमत्थि? मुणी कहेइ– सत्त दिवस–सेसमत्थि। अज्जप्पभिइ सत्तमे दिवसे संझाकाले तुं मच्चुं पाविहिसि? नागदत्तो पुच्छइ– किं भंते! हं समाहिणा वा असमाहिणा वा मरणं पाविस्सं?

ब) तीए भणियं–जइं एवं ता मा झुरसु, करेमि मे समीहियं। तओ साहिओ एस वुत्तंतो सासूए। तीए वि भत्तुणो। तेण वि तीए सह कडवकलहं काऊण भणिया वहू– वच्छे, न एसा तव सासू घरपालणस्स जोग्गा त्ता पडिवज्जसु सव्वं तुमं।

क) महप्पाणो कयावि निरत्थयं न हसइ। ममं एआरिसं किं दिट्ठं, जओ हसिऊण गओ। पच्छा एस्स कारणं उवस्सए गंतूण मुणिं पुच्छिस्सामि इअ विआरिऊण खणंतरे सो चिंतारहिओ जाओ। पुणरवि मज्झण्ह–समए सो साहू भिक्खत्थं तस्स घरम्मि समागओ।

ड) जस्स दया सो तवस्सी, जस्स दया सो य सीलसंपन्नो।
जस्स दया सो नाणी, जस्स दया तस्स निव्वाणं।।

इ) एगम्मि अरणम्मि वाघो सीहो दुवे संति।
तेसिं पुण संलावो एवं वुत्तो महं पडइ सीयं।।

ई) इह असि कत्थ वि पुरे णिव–मंती–सेट्ठि–सत्थवाहाणा।
पुत्ता पवित्त–चित्ता चत्तारि कला–कलाव–विऊ।।

प्र.3 महामंत्र णमोकाराची महिमा प्राकृत उदाहरणासहित स्पष्ट करा. **10**

किंवा

सासू–सास-यांनी विचलित झालेल्या वधूस दासीच्या सहकार्याने कसे स्थिर केले हे सांगून बोध स्पष्ट करा.

प्र.4 पुण्य सर्वात श्रेष्ठ कसे आहे हे पुण्णोदय महिमा काव्याद्वारे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-86

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ECONOMIC (Paper – II)
Indian Economy (19101227)

Day & Date: Friday, 05-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा **08**

1) भारताची पहिली पंचवार्षीक योजना ––– वर्षी सुरू झाली.
अ) 1951 ब) 1971
क) 2005 ड) 1981

2) लघु उदयोग ––– प्रधान असतात.
अ) भांडवल ब) श्रम
क) पैसा ड) वरील पैकी नाही

3) नीती आयोगाची स्थापना ––– या वर्षी करण्यात आली.
अ) 2010 ब) 2015
क) 2005 ड) 2002

4) एल. पी. जी. प्रतिमान ––– वर्षी जाहीर झाले.
अ) 1960 ब) 1995
क) 1991 ड) 2005

5) महाराष्ट्र राज्य ––– या दिवशी अस्तित्वात आले.
अ) 1 मे 1955 ब) 1 मे 1965
क) 1 मे 1950 ड) 1 मे 1960

6) ––– हा कृषी आधारित उदयोग आहे.
अ) कापड उदयोग ब) ताग उदयोग
क) साखर उदयोग ड) वरील सर्व

7) सहकार क्षेत्र ––– कमी करते.
अ) उत्पादन ब) लोकसंख्या
क) असमानता ड) पैसा

8) कृषी आधारित उदयोगामुळे बेकारी –––.
अ) वाढते ब) कमी होते
क) स्थिर राहते ड) वरीलपैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.(कोणतेही चार) **12**

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील उद्योगाची भूमिका सांगा.
ब) नीती आयोगाची कार्ये स्पष्ट करा.
क) एल.पी.जी. प्रतिमान थोडक्यात सांगा.
ड) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची कोणतीही तीन वैशिष्टये लिहा.
इ) महाराष्ट्रातील कोरडवाहु शेतीच्या कोणत्याही तीन समस्या लिहा.
ई) सहकारी दुध व्यवसायाची भुमिका थोडक्यात लिहा.

प्र.3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **10**

डॉ. अब्दुल कलाम यांचे (PURA) 'पूरा' प्रतिमान सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील सहकारी साखर उदयोगाच्या समस्या सविस्तर लिहा.

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

कृषी आधारित उदयोगाची भुमिका व समस्या सविस्तर लिहा.

SLR-AA-86

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ECONOMIC (Paper – II)
Indian Economy (19101227)

Day & Date: Friday, 05-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) India's first five year plan was started in the _____ year.
a) 1951 b) 1971
c) 2005 d) 1981

2) Small scale industries are _____ intensive.
a) Capital b) Labour
c) Money d) None of these

3) NITI Aayog established in the _____ year.
a) 2010 b) 2015
c) 2005 d) 2002

4) LPG model was introduced in _____ year.
a) 1960 b) 1995
c) 1991 d) 2005

5) The State of Maharashtra came into existence in _____ Day.
a) 1 May - 1955 b) 1 May - 1965
c) 1 May - 1950 d) 1 May - 1960

6) _____ is a agrobase industry.
a) Cotton industry b) Jute industry
c) Sugar industry d) All of above

7) Co-operative sector reduces _____.
a) production b) Population
c) inequality d) Money

8) Agro based industries helps to _____ the unemployment.
a) Increasing b) declining
c) constant d) None of above

Q.2 Write short answers to the following questions (Any four) **12**

a) Write down the role of industry in Indian economy.
b) Explain the functions of NITI Aayog.
c) Explain LPG model in brief.
d) Write any three features of Maharashtra economy.
e) Write any three problems of dry land farming of Maharashtra.
f) Write role of Co. operative dairy farming in brief.

Q.3 Write answer of the any one of the following. **10**

Explain ‘PURA’ model of Dr. Abdul Kalam.

OR

Explain the problems of co-operative sugar factories in Maharashtra.

Q.4 Write answer of the following question. **10**

Explain role and problems of agro-based industry.

SLR-AA-87

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional AIHC&A (Paper – II)
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (19101222)

Day & Date: Friday, 05-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) मौर्य साम्राज्याचा संस्थापक ––– हा होय.
अ) चंद्रगुप्त ब) कौटिल्य
क) धनानंद ड) सम्राट अशोक

2) सम्राट अशोकाच्या वडिलांचे नाव ––– हे होते.
अ) अजातशत्रु ब) चंद्रगुप्त
क) बिंदुसार ड) कुणाल

3) ––– हा मौर्य राज्याचा अर्थमंत्री होता.
अ) समाहर्ता ब) सुराध्यक्ष
क) मुद्राध्यक्ष ड) सान्नीधात्री

4) सातवाहन राजांनी ––– धर्माचा पुरस्कार केला.
अ) शैव ब) वैष्णव
क) जैन ड) वैदिक

5) नागनिका ही ––– घराण्यातील सम्राज्ञी होती.
अ) मौर्य ब) सातवाहन
क) गुप्त ड) वर्धन

6) गुप्त सत्ताधिशांनी ––– ची नाणी मोठया प्रमाणावर तयार केली.
अ) कास्य ब) तांबे
क) सोने ड) चांदी

7) ––– या गुप्त राजाने वीणावादक नाणी पाडली.
अ) श्रीगुप्त ब) समुद्रगुप्त
क) कुमारगुप्त ड) स्कंदगुप्त

8) रत्नावली हे नाटक ––– यांनी लिहिले.
अ) आदित्यवर्धन ब) दिवाकरसेन
क) हर्षवर्धन ड) बाणभट्ट

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) मौर्य साम्राज्याच्या विनाशाची कोणतीही दोन कारणे लिहा.
2) चंद्रगुप्त दुसरा याच्या महत्वपूर्ण कार्यावर प्रकाश टाका.
3) सातवाहन कालीन स्थापत्य कला स्पष्ट करा.
4) गुप्त काळातील कला स्पष्ट करा.
5) हर्षवर्धनाच्या केंद्रीय प्रशासनाची सविस्तर माहिती द्या.
6) राजवर्धनचे योगदान विशद करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

गौतमीपुत्र सातकर्णीच्या कार्याचे मुल्यमापन करा.

किंवा

गुप्तकाळाला सुवर्णयुग का म्हणतात? त्याची चर्चा करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न

मौर्य प्रशासन व्यवस्थेची मुख्य वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-87

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional AIHC&A (Paper – II)
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (19101222)

Day & Date: Friday, 05-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ King was the founder of Mauryan dynasty.
a) Chandragupta b) Kautilya
c) Dhananand d) King Ashoka

2) _____ was the name of the father of Samrat Ashoka.
a) Ajatshatru b) Chandragupta
c) Bindusar d) None of these

3) _____ was the Finance Minister of Mauryas.
a) Samaharta b) Suradhyaksha
c) Mudradhyaksha d) Sannidhatri

4) Satvahan rulers supported to the _____ religion.
a) Shaiva b) Vaishnav
c) Jain d) Vedic

5) Naganika was the queen of _____ dynasty.
a) Maurya b) Satvahan
c) Gupta d) Vardhan

6) Gupta king made _____ coins in large scale.
a) Bronze b) Copper
c) Gold d) Silver

7) _____ Gupta King issued the Veenavadak coins.
a) Shrigupta b) Samudragupta
c) Kumargupta d) Skandgupta

8) Ratnavali play was written by _____.
a) Aadityavardhan b) Divakar Sen
c) Harshavardhan d) Banbhatt

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Write any two reasons of decline of Mauryan Empire.
2) Highlight the important work of Chandragupta – II.
3) Explain the architecture in Satvahan period.
4) Explain the Art in the period of Gupta.
5) Give in detail the central administrative system of Harshavardhan.
6) Describe the contribution of Rajvardhan.

Q.3 Broad answers question. (Any One). **10**

Evaluate the work of Gautamiputra Satakarni

OR

Why Gupta age is called as golden age? Discuss.

Q.4 Broad answers question **10**

Explain the main features of Mauryan Administration.

SLR-AA-88

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HISTORY (Paper – II)
Chhatrapati Shivaji Maharaj and His Times (1600 - 1707) (19101233)

Day & Date: Saturday, 06-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) छत्रपती संभाजी महाराजांचा जन्म ––– रोजी झाला.
अ) 10 मे 1650 ब) 14 मे 1652
क) 20 ऑगस्ट 1655 ड) 14 मे 1657

2) बुधभूषण हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) छत्रपती शिवाजी महाराज ब) छत्रपती संभाजी महाराज
क) छत्रपती राजाराम महाराज ड) छत्रपती शाहू महाराज

3) छत्रपती राजाराम महाराजांनी ––– किल्ल्यात आश्रय घेतला.
अ) चित्रदुर्ग ब) बसवकल्याण
क) पारसगड ड) जिंजी

4) महाराणी ताराबाई ––– यांच्या कन्या होत्या.
अ) जाधव ब) निंबाळकर
क) मोहिते ड) घाटगे

5) ––– या ठिकाणी देशमुख व देशपांडे वतनदार म्हणून काम करीत.
अ) कसबा ब) परगणा
क) राज्य ड) गाव

6) प्रशासन व्यवस्थेत सुभ्यावरील अधिकाऱ्यास ––– असे म्हणत.
अ) सुभेदार ब) सरसुभेदार
क) हवालदार ड) कमाविसदार

7) किल्ल्यातील जमाखर्चाची जबाबदारी ––– या अधिकाऱ्यावर असे.
अ) सरनोबत ब) किल्लेदार
क) सबनीस ड) कारखानीस

8) ––– हे मिताक्षरा या ग्रंथाचे लेखक होय.
अ) विज्ञानेश्वर ब) मुकूंदराय
क) ज्ञानेश्वर ड) सभासद

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) छत्रपती संभाजी महाराज व पोर्तुगिज संबंधाची माहिती द्या.
ब) संताजी–धनाजी यांची कामगिरी
क) अष्टप्रधान मंडळातील सेनापतीची कर्तव्य सांगा.
ड) कोणत्याही सहा बलुतेदारांची माहिती सांगा.
इ) शिवकालीन पायदळाची माहिती सांगा.
ई) छत्रपती शिवाजी महाराजांची आरमारी व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्र.3 छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळातील ग्रामीण समाजरचनेविषयी चर्चा करा. **10**

किंवा

छत्रपती संभाजी महाराज व मुघल यांच्यातील संघर्षाविषयी माहिती लिहा.

प्र.4 छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या लष्करी प्रशासनव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये लिहा. **10**

SLR-AA-88

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HISTORY (Paper – II)
Chhatrapati Shivaji Maharaj and His Times (1600 - 1707) (19101233)

Day & Date: Saturday, 06-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Complete following sentence with choosing the correct alternative. **08**

1) Chhatrapati Sambhaji Maharaj was born in _____.
a) 10 May 1650 b) 14 May 1652
c) 20 Aug. 1655 d) 14 May 1657

2) The Book Budhbhushanam is authored by _____.
a) Chhatrapati Shivaji Maharaj b) Chhatrapati Sambhaji Maharaj
c) Chhatrapati Rajaram Maharaj d) Chhatrapati Shahu Maharaj

3) Chhatrapati Rajaram Maharaj went to the fort of _____ for shelter.
a) Chitradurg b) Basavkalyan
c) Parasgad d) Jinji

4) Maharani Tarabai was the daughter of _____.
a) Jadhav b) Nimbalkar
c) Mohite d) Ghatage

5) Deshmukh and Deshpande were in the _____.
a) Kasaba b) Paragana
c) State d) Village

6) The Officer of Subha in Administration was _____.
a) Subhedar b) Sarsubhedar
c) Hawaldar d) Kamavisdar

7) _____ was the responsible for the accounts of the Fort.
a) Sarnobat b) Killedar
c) Sabanis d) Karkhanis

8) The author of the book Mitakshara is _____.
a) Vidhnyaneshwar b) Mukundray
c) Dnyneshwar d) Sabhasad

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

a) Give the information about relation of Chhatrapati Sambhaji Maharaj and Portuguese.
b) Contribution of Santaji and Dhanaji.
c) State the duties of Senapati in Ashtapradhan Mandal.
d) Give the any six name of Balutedar's.
e) Write information about Infantry of Chhatrapati Shivaji Maharaj
f) Explain the Armour system of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

Q.3 Discuss the rural society's structure in the time of Chhatrapati Shivaji Maharaj. **10**

OR

Write the information about the conflict of Chhatrapati Sambhaji Maharaj and Mughal.

Q.4 Write Salient feature of Military system of Chhatrapati Shivaji Maharaj. **10**

SLR-AA-89

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester-II) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional LINGUISTICS (Paper – II)
Introduction to Linguistics (19101221)

Day & Date: Saturday, 06-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternative. **08**

1) Prefixes, suffixes and infixes are types of _____ morphemes.
a) Free Morpheme b) Bound Morpheme
c) Inflectional Morphemes d) Derivational Morphemes

2) In linguistics _____ is the process of forming a new word from an existing word, often by adding a prefix or suffix.
a) Blending b) Clipping
c) Compound d) Back-Formation

3) *Sell, Seashells, Sea,* Shore are the examples of _____ class words.
a) Open b) Close
c) Both A and B d) None of the above

4) In linguistics, _____ is the process by which a word from one language is adapted for use in another.
a) Blending b) Clipping
c) Compound d) *Borrowing*

5) A morpheme is _____ when it changes the semantic meaning of a word.
a) Free Morpheme b) Bound Morpheme
c) Inflectional Morphemes d) Derivational Morphemes

6) Find the correct Antonyms- Large
a) Big b) Extra
c) Small d) Wide

7) _____ belongs to the open word class.
a) Operator Verb b) Preposition
c) Interjection d) Noun

8) Find the correct synonyms- **Feisty**
a) Budding b) Mammoth
c) Courageous d) Lively

Q.2 Attempt the following as directed. (Any 4) **12**

1) Write down the Morphological analysis of the following words?
a) Powerful
b) Problematic
c) Unrelated

2) Identify prefixes in the following words:
a) unfortunate
b) anticlimax
c) unkown

3) What is Morphology?
4) What is Syntax?
5) Identify the word formation process of the following words:
   a) Ding-Dong
   b) Brunch
   c) Motel
6) What is Compounding? Explain with examples?

Q.3 Answer any ONE of the following: **10**

a) Explain the categories of Open Word Class with Examples?
b) Explain Major and Minor Process of Word Formation?

Q.4 Answer the following question in detail: **10**

What is mean by Listening and Writing Skill? How to improve Listening and Writing Skill?

SLR-AA-90

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. MARATHI (Paper - III)
कादंबरी आणि उपयोजित मराठी (BA221323)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'वाङ्मय' चे संपादक कोण होते?
अ) श्रीधर केळकर ब) रावसाहेब गोखले
क) श्रीकांत देशपांडे ड) कैलास पवार

2) मराठीतील 'कांदबरी' हा शब्द इंग्रजीतील कोणत्या शब्दापासून आलेला आहे?
अ) स्टोरी ब) नॉवेल
क) एसे ड) आर्टिकल

3) पाचवे ग्रामीण साहित्य संमेलन कोठे भरविण्यात आले?
अ) सोलापूर ब) रामनगर
क) गोदानगर ड) पुणे

4) रावसाहेब निकम कोणत्या साहित्य चळवळीचा झेंडा हाती घेऊन उभे राहिले?
अ) दलित ब) स्त्रीवादी
क) महानगरीय ड) ग्रामीण

5) खिलारी या नवोदित लेखकाच्या कादंबरीतील मध्यवर्ती पात्राचे नाव काय होते?
अ) सीताराम ब) राजाराम
क) आत्माराम ड) दयाराम

6) दैनिक महाराष्ट्राचा कोणता वार्ताहर रावसाहेबांची मुलाखत घेतो?
अ) गोखले ब) पारनेरकर
क) लोखंडे ड) अकलूजकर

7) लिहिणाऱ्या तरूणांना एकत्र आणून कानवडे यांनी सुरू केलेल्या उपक्रमाचे नाव काय?
अ) साहित्य–चर्चा ब) साहित्य–गप्पा
क) साहित्य–संवाद ड) साहित्य–सौरभ

8) सर्वांच्या बोलण्यात सतत येणारे चिमुकले, चटकदार, बोधप्रद व सर्वमान्य वचन म्हणजे काय?
अ) वाक्प्रचार ब) समास
क) अव्यय ड) म्हणी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) कादंबरीचे कोणतेही तीन घटक स्पष्ट करा.
2) रंगनाथ पठारे यांच्या कथात्म साहित्याची ओळख करून द्या.
3) रावसाहेब निकम यांच्या लहानपणीची जडणघडण स्पष्ट करा.
4) ग्रामीण साहित्य संमेलनाची रावसाहेबांनी तयारी कशा पद्धतीने केली?
5) खिलारीच्या कादंबरी संदर्भात रावसाहेब आणि केळकर यांच्यात कोणती चर्चा होते?
6) तुम्हाला माहित असलेल्या कोणत्याही सहा म्हणी व त्यांचे अर्थ लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

1) रावसाहेब निकम यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे पैलू स्पष्ट करा.
2) 'पळसाला पाने तीनच' या म्हणीवरून गोष्ट तयार करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

ग्रामीण साहित्याची चळवळ वाढविण्यासाठी रावसाहेब निकम कोणकोणते प्रयत्न करतात ते लिहा.

SLR-AA-91

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. URDU (Paper-III)
Khaka Nigari (BA221325)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) خاکہ نگاری کے لفظی معنی ڈھانچہ بنانا یا۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)مسودہ تیار کرنا۔ B)تاریخ نگاری۔ C)کردار نگاری۔ D)مکالمہ نگاری۔

2)۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔سے خاکہ شخصیت کی ہو بہو عکاسی نام ہے۔

A)تحقیقی نقطہ نظر۔ B)تنقیدی نقطہ نظر۔ C)ادبی نقطہ نظر D)لسانی نقطہ نظر۔

3)"ہم نطسان رفقہ 'گنج ہائے گراں مایہ اور خنداں"۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کے خاکوں کے مجموعے ہیں۔

A)سعادت حسن منٹو۔ B)رشید احمد صدیقی۔
C)عصمت چغتائی۔ D)عظیم بیگ۔

4)رشید احمد صدیقی کے خاکے سے پتہ چلتا ہے کہ علامہ اقبال اپنے گھر میں۔۔۔۔۔۔۔۔زبان بولتے تھے۔

A)سندھی۔ B)پنجابی۔ C)ہریانہ۔ D)راجستھان۔

5)مولوی عبدالحق کے خاکوں کے مجوعے کا نام۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)چند احباب۔ B) دلی کی یادگار ہستیاں۔
C)چند ہم عصر۔ D)ان میں سے کوئی نہیں۔

6)نام دیو مقبرہ رابعہ دورانی کے باغ کا۔۔۔۔۔۔۔۔۔تھا۔

A)داروغہ۔ B) قلعہ دار۔ C)رکھوالا۔ D)مالی۔

7)کندن کتنے سال سے کالج میں گھنٹہ بجانے کا کام کرتا تھا۔

A)10۔12 سال سے B) 15۔20 سال سے
C)30۔35 سال سے D)40۔50 سال سے

8)نواب محسن الملک کون سے کالج کے سیکریٹری تھے۔

A)جامعہ ملیہ۔ B)عثمانیہ۔ C)علی گڑھ۔ D)ان میں سے کوئی نہیں۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:(کوئی چار) **12**

1)رشید احمد صدیقی کا تعارف لکھیئے۔

2)خاکے کی تعریف لکھیئے۔

3)نواب محسن الملک کے سلام کرنے کا واقعہ بیان کیجئے۔

4)سر محمد اقبال کی چند اوصاف بیان کیجئے۔

5)نام دیو کے جڑی بوٹی سے علاج کرنے کے متعلق معلومات دیجئے۔

6)خاک "محسن الملک" کا مرکزی خیال لکھیئے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)مولوی عبد الحق کی خاکہ نگاری پر مفصل نوٹ لکھیئے۔

2)اردو میں خاکہ نگاری کے آغاز وارتقاء پر روشنی ڈالیے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ **10**

کندن کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیئے۔

SLR-AA-92

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. KANNADA (Paper – III)
Vachana and Biography (BA221321)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕಳಬೇಡ, – ಬೇಡ
1) ಬರ **2) ಹೋಗ**
3) ಕೊಲ **4) ಬಡಿ**

2) – ನೈದಿಲೆಯೇ ಶೃಂಗಾರ
1) ಸೂರ್ಯಂಗೆ **2) ನೀರಿಂಗೆ**
3) ಚಂದ್ರಂಗೆ **4) ಸರ್ವಂಗೆ**

3) ಸಂಸಾರವೆಂಬುದೊಂದು ಗಾಳಿಯ –
1) ಸೊಡರು **2) ಅದಿರು**
3) ಕದಿರು **4) ಗೋಡೆ**

4) – ಶಿವಾಲಯವ ಮಾಡಿಹರು
1) ಬಡವರು **2) ಶತ್ರುಗಳು**
3) ನೆರೆಯವರು **4) ಉಳ್ಳವರು**

5) ಬಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ – ಸಹಾಯ ಇದುವೇ ನಿಜವಾದ ದೇವರ ಪೂಜೆ.
1) ಕುಡಿತ **2) ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ**
3) ಮನರಂಜನೆಗೆ **4) ವ್ಯಸನಕ್ಕಾಗಿ**

6) ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಲಾದ – ವೇ ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಸ್ಮಾರಕ
1) ಜಗಳ **2) ಆಟ**
3) ಕೆಲಸ **4) ಓಟ**

7) – ಯಂತೂ ಸದಾ ಅವರ ಸಂಗಾತಿ
1) ಕೊಡೆ **2) ನಾಯಿ**
3) ಎಮ್ಮೆ **4) ಕಸಬರಿಗೆ**

8) ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಸಂದೇಶ ನೀಡಲು ಗಾಡಗೆ ಬಾಬಾ – ಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.
1) ಪಂಢರಪುರ **2) ವಿಜಯಪುರ**
3) ಗುಲಬರ್ಗಾ **4) ರಾಮೇಶ್ವರ**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಕಾಸಿ ಕಮ್ಮಾರನಾದ
2) ಲೋಕದ ಡೊಂಕ ನೀವೇಕೆ ತಿದ್ದುವಿರಿ?
3) ಹೊಸ್ತಿಲಲಿ ಹುಲ್ಲು ಹುಟ್ಟಿ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ರಜ ತುಂಬಿ
4) ಈ ಹೊಲಸು ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
5) ಮಲೇರಿಯಾ ಮಾತ್ರ ಕುನಿನ್ ಮಾತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
6) ನನ್ನ ಮೂರ್ತಿ ಬೇಡ.

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನದ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಿರಿ

ಅಥವಾ

2) ಗಾಡಗೆ ಬಾಬಾ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಉಪದೇಶಗಳು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಿರಿ.

SLR-AA-93

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper-III)
Money and Banking (BA221347)

Day & Date: Tuesday, 05-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ——— हे पैशाचे दुय्यम कार्य आहे.
अ) मुल्यसंग्रहाचे साधन ब) विनिमय माध्यमाचे साधन
क) मुल्यमापनाचे साधन ड) वरीलपैकी सर्व

2) ——— हे पैशाचे मुल्य मोजण्याचे साधन आहे.
अ) निर्यात निर्देशांक ब) आयात निर्देशांक
क) किंमत निर्देशांक ड) वस्तु निर्देशांक

3) ——— हे A.T.M चे विस्तृत रूप आहे.
अ) Automatic Tailor Machine ब) Automated Teller Machine
क) Any Time money ड) Astil Tal Miltil

4) चलनविषयक धोरण ——— कडुन राबविले जाते.
अ) खाजगी बँक ब) मध्यवर्ती बँक
क) सहकारी बँक ड) व्यापारी बँक

5) पैशाच्या उत्क्रांतीमधील ——— ही पहिली अवस्था आहे.
अ) वस्तु पैसा ब) धातु पैसा
क) कागदी पैसा ड) यापैकी नाही

6) भाववाढीचा लाभ ——— यांना होतो.
अ) शेतकरी ब) व्यापारी
क) उत्पादक ड) वरील सर्व

7) बँकेकडील ——— या मालमत्तेत सर्वाधिक रोखता असते.
अ) बँकेची गुंतवणुक ब) मागणी कर्ज
क) बँकेकडील रोखता ड) ग्राहक कर्ज

8) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाचे राष्ट्रीयकरण ——— या वर्षी झाले.
अ) 1935 ब) 1940
क) 1945 ड) 1949

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) वस्तु विनिमय म्हणजे काय? वस्तुविनिमय पध्दतीमधील अडचणी सांगा.
2) पैशाच्या मुल्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
3) बँकेची तत्वे सांगा.
4) चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टये स्पष्ट करा.
5) पैशाची प्राथमिक कार्य सांगा.
6) ई–बॅकिंग चे गुण सांगा

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

भाववाढ म्हणजे काय? भाववाढीची कारणे सांगा

किंवा

व्यापारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची कार्ये स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-93

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper-III)
Money and Banking (BA221347)

Day & Date: Tuesday, 05-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the option. **08**

1) _____ is the secondary function of money.
a) Stove of value b) Medium of exchange
c) Measure of value d) All the above

2) _____ is a instrument for to measure the value of money.
a) Export index b) Import index
c) Price index d) Commodity index

3) _____ is a long form of A.T.M.
a) Automatic Tailor Machine b) Automated Teller Machine
c) Any Time Money d) Astil Tal Miltil

4) Monetary policy is implemented by _____
a) Private Bank b) Central Bank
c) Co-operative Bank d) Commercial Bank

5) _____ is the first stage of the evolution of money.
a) Commodity money b) Metallic money
c) Paper money d) None of these

6) _____ benefits inflation.
a) Farmer b) Trader
c) Producer d) All the above

7) Maximum liquidity in bank is in _____ property.
a) Bank investment b) Demand loan
c) Bank cash d) Consumer loan

8) Nationalization of Reserve Bank of India was done in _____ year.
a) 1935 b) 1940
c) 1945 d) 1949

Q.2 Write a Short Answers (Any Four) **12**

a) What is barter system? State the hurdies in the barter system.
b) Explain the concept of value of money
c) State the principles of banking
d) Explain the objectives of monetary policy
e) State the primary functions of money
f) State the merits of E. Banking

Q.3 **Answer the following (Any One)** **10**

a) What is inflation? State the causes of inflation

OR

b) Explain the functions of commercial banks.

Q.4 Explain the functions of Reserve Bank of India. **10**

SLR-AA-94

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. MARATHI (Paper - IV)
कविता आणि काव्यास्वाद (BA221324)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) राजेंद्र दास यांच्या तुकोबा या कविता संग्रहाला प्रस्तावना कोणी लिहिली आहे?
अ) राजेंद्र दास ब) महेंद्र कदम
क) आ. ह. साळुंखे ड) सदानंद मोरे

2) चाडयावर मुठ धरून तुकोबा आयुष्यभर कोणते बियाणे पेरीत राहिल्याचे राजेंद्र दास सांगतात?
अ) शब्दांचे ब) तत्त्वज्ञानाचे
क) धनाचे ड) भक्तीचे

3) तुकारामांच्या वैकुंठगमनाबाबत भाष्य करताना कशाचे धागेदोरे सी. बी. आय् लाही सापडत नसल्याचे राजेंद्र दास सांगतात?
अ) विट्ठलाचे ब) विमानाच्या लँडिंगचे
क) तुकारामांच्या मृत्युचे ड) शस्त्रांना धार लावल्याचे

4) आता रोजच नवे नवे बाबा कोणत्या कामात गुंग असल्याचे राजेंद्र दास तुकारामांना सांगतात?
अ) नव्या आश्रमाच्या स्थापनेत ब) भक्तीरसात
क) देवपूजेत ड) समाजसेवेत

5) तुकारामांमधला पांडुरंग आयुष्यभर जागा ठेवण्याचे श्रेय कवी राजेंद्र दास कोणाला बहाल करतात?
अ) विट्ठलाला ब) नामदेवाला
क) आवलीला ड) स्वतः तुकारामांना

6) तुकोबांच्या पायी आम्ही कोणत्या कारणासाठी डोके ठेवत असल्याचे राजेंद्र दास सांगतात?
अ) आशिर्वाद मागण्यासाठी ब) कृपा व्हावी यासाठी
क) पुण्यप्राप्तीसाठी ड) आमचा हीनपणा झाकण्यासाठी

7) तुकोबा कुठे बुडविल्या तुमच्या वहया अभंगाच्या या कवीच्या प्रश्नावर तुकाराम कोणते उत्तर देतात?
   अ) इंद्रायणीच्या डोहात
   ब) इंद्रायणीच्या खोल पाण्यात
   क) बुडाले त्याचे जाऊ दे... तरले त्याचे काय ते बघा
   ड) यापैकी नाही

8) तुकारामांच्या स्वप्नात येण्यासाठी कितीतरी वेळ कोण तिष्ठत उभा असल्याचे कवी तुकारामांना सांगतात?
   अ) आवली ब) रूक्मिणी
   क) पांडुरंग ड) श्रीगुरू

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) आवलीच्या चेहऱ्यावर तृप्तीचा प्रकाश कधी पडत असे?
2) तुकोबांचे मनासारखे चित्र अजून कुणीच काढले नाही अशी खंत कवी राजेंद्र दास यांनी का व्यक्त केली आहे?
3) तुकारामांच्या वैकुंठ गमनावर शंका व्यक्त करून तुकोबांच्या घातपाताबद्दलची शक्यता कवी राजेंद्र दास यांनी कशी व्यक्त केली आहे?
4) मार्केटिंगच्या बाबतीत तुम्ही सपसेल फेल गेलात असे राजेंद्र दास तुकारामांना का म्हणतात?
5) मराठी भाषेवर असलेले तुकारामांचे ऋण कवी राजेंद्र दास यांनी कसे व्यक्त केले आहे?
6) दुष्काळाला तोंड देणाऱ्या आवलीचे चित्रण राजेंद्र दास यांनी कसे केले आहे?

प्र.3 तुकोबांशी संवाद साधतानाच समकालीन वास्तवाचा वेध घेण्याचे काम राजेंद्र दास यांनी कसे केले आहे? **10**

किंवा

खालील कवितेचे भावसौंदर्य उलगडुन दाखवा

ग्रंथ आमुचे साथी

ग्रंथ आमुचे साथी, ग्रंथ आमुच्या हाती,
ग्रंथ उजळती अज्ञानाच्या अंधाराच्या राती!

या ग्रंथाच्या तेजामधुनि जन्मा येते क्रांती
ग्रंथ शिकविती माणुसकी अन् ग्रंथ शिकविती शांती!
निराश जीवा धीर देऊनी पुढे घेऊनी जाती!
ग्रंथ आमुचे साथी, ग्रंथ आमुच्या हाती,
ग्रंथ उजळती अज्ञानाच्या अंधाराच्या राती!

पुस्तकातल्या सुंदर गोष्टी, सुंदर सुदंर गाणी,
पुस्तकातुनी बालकवींची भेटतसे फुलराणी!
तारे, वारे, झरे, पाखरे, यांचे हे सांगाती!
ग्रंथ आमुचे साथी, ग्रंथ आमुच्या हाती,
ग्रंथ उजळती अज्ञानाच्या अंधाराच्या राती!

वाचन आहे प्रवास सुंदर नव्या नव्या ज्ञानाचा,
इतिहासाचा, साहित्याचा आणि विज्ञानाचा!
नव्या जगाचे नव्या युगाचे प्रकाशगाणे गाती!
ग्रंथ आमुचे साथी, ग्रंथ आमुच्या हाती,
ग्रंथ उजळती अज्ञानाच्या अंधाराच्या राती!

—मंगेश पाडगावकर

प्र.4 तुकोबा या कविता संग्रहात कवी राजेंद्र दास यांनी संत तुकारामांच्या विविधांगी व्यक्तिमत्त्वाचे दर्शन कसे घडविले आहे? **10**

SLR-AA-95

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. URDU (Paper-IV)
Urdu Poetry (BA221326)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) نظیر اکبر آبادی اردو کے ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ہیں۔

A) عوامی شاعر۔ B) اسلامی شاعر

C) اشتراکی شاعر۔ D) جدید شاعر۔

2) علامہ اقبال کو ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ کہا جاتا ہے۔

A) شاعر فطرت۔ B) شاعر شباب۔

C) شاعرِ مشرق۔ D) شاعر مغرب۔

3) شبلی کی نظموں کا موضوع کیا ہوتا ہے؟

A) تاریخِ یورپ۔ B) سماجیات۔

C) تاریخِ اسلام۔ D) عمرانیات۔

4) جوش کو کس نام سے یاد کیا جاتا ہے۔

A) مصورِ غم۔ B) شاعر انقلاب۔

C) مصورِ جذبات۔ D) فلسفی شاعر۔

5) نظم بُڑھاپا کس ہیئت میں لکھی گئی ہے؟

A) مربع۔ B) مسدس۔

C) مخمس۔ D) معشر۔

6) بقول اقبال: ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ کے بغیر زندگی حقیر و بے معنٰی ہے۔

A) دولت۔ B) زمین۔

C) عورت۔ D) خودی۔

7)نور جہاں کا ذکر کس نظم میں کیا گیا ہے؟

A)عدلِ فاروقی۔ B)بربادی خانماں۔

C)عدلِ جہانگیر۔ D)ان میں سے کوئی نہیں۔

8)کسان میں شاعر کا کونسا نقطہ نمایاں نظر آتا ہے؟

A)اشتراکی۔ B)سائنسی۔

C)ماحولیاتی۔ D)فلکیاتی۔

سوال نمبر2. مختصر جواب لکھیے (کوئی چار) **12**

1)صنعت مراۃ النظیر کی تعریف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

2)صنعت تشبیہ کی تعریف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

3)صنعت تضاد کی تعیف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

4)تشریح کیجئے اور شاعر کا نام لکھیے: بحر ہستی میں صحبتِ احباب = یوں ہے جسے بروے آب حباب۔

5)تشریح کیجئے اور شاعر کا نام لکھیے: اثر کرے نہ کرے سن تو لے میری فریاد = نہیں داد کا طالب یہ بندہ آزاد۔

6)تشریح کیجئے اور شاعر کا نام لکھیے:

دل کی چوٹوں نے کبھی چین سے سونے نہ دیا = جب چلی سرد ہوا میں نے تجھے یاد کیا۔

سوال نمبر3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)عدل جہانگیری کا خلاصہ لکھیے۔

2)بڑھاپا کا خلاصہ لکھیے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ **10**

کسان کا خلاصہ لکھیے۔

SLR-AA-96

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. KANNADA (Paper – IV)
Novel and Poetry (BA221322)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಮುಗಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಕವಯಿತ್ರಿ
1) ವೈದೇಹಿ **2) ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ**
3) ಭಾರತೀ ವಸ್ತ್ರದ **4) ಸುಕನ್ಯಾ ಮಾರುತಿ**

2) ಬೇವು–ಬೆಲ್ಲ ಸವಿಯುವ ಹಬ್ಬ –
1) ದಸರಾ **2) ದೀಪಾವಳಿ**
3) ಸಂಕ್ರಾಂತಿ **4) ಯುಗಾದಿ**

3) ಮರಾಠಾ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದವಳು –
1) ಕಿತ್ತೂರು ರಾಣಿ ಚನ್ನಮ್ಮ **2) ಚಾಂದಬೀಬಿ**
3) ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ **4) ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ**

4) ನಮ್ಮನ್ನುಳಿಸಿ ಬೆಳಸುವವರು –
1) ಲಾಡೆನ್ ಸದ್ದಾಂ **2) ಮಂತ್ರಿಮಹೋದಯರು**
3) ಬುದ್ಧ ಬಸವ **4) ಮಠಾದೀಶರು**

5) ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟಲು ಕಲಿತವಳು
1) ಆಮೀಲಾ **2) ಫಾತಿಮ್ಮ**
3) ಅಮೀನಾ **4) ಹಸೀನಾ**

6) ಮುಸ್ಲೀಮ್ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪಕ –
1) ಬಸವಣ್ಣ **2) ಮಹ್ಮದ್‌ಬೈಗಂಬರ್**
3) ಗುರುನಾನಕ **4) ಮಹ್ಮದ್‌ಖಾನ್**

7) ಚಂದ್ರಗಿರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದವರು –
1) ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ್ **2) ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ**
3) ಸಭಿಯಾ ಭೂಮಿಗೌಡ **4) ವೈದೇಹಿ**

8) ಪಶ್ಚಿಮ ಕಡಲ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮೈಚಾಚಿ ಮಲಗಿರುವ ಊರು
1) ಅಕ್ಕಲಕೋಟ **2) ಬೆಂಗಳುರು**
3) ಕಾಸರಗೋಡು **4) ಜತ್ತ**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಅದೇ ಬಯಲು ಅದೇ ಬಿಸಿಲು
2) ನೀನು ಮಹಾಕಾಳಿಯಾಗಬೇಕವ್ವ
3) ಹರಿಯುವ ರಕ್ತ ಒಂದೆ
4) ಅಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಲಿ
5) ನಮ್ಮ ಮನೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ ಪಾರೂ?
6) ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ.

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಫಾತಿಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಮಹ್ಮದ್‌ಖಾನ್‌ರ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಮುಗಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ನಾಡಿರಾ ಹಾಗೂ ರಶೀದ್ ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-AA-97

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper – IV)
Demographic Studies (BA221348)

Day & Date: Wednesday, 06-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– हा लोकसंख्याशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
अ) लोकसंख्या आकारमानातील बदल
ब) जन्मदरातील बदल
क) मृत्युदरातील बदल
ड) वरील सर्व

2) 'An eassy on the Principles of Population' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) ॲडम स्मिथ ब) जे. बी. से
क) माल्थस ड) जे. एम. केन्स

3) सामान्यपणे वयसापेक्ष जननदर काढताना ––– वर्षाचे वयोगट निश्चित केले जातात.
अ) 5–5 ब) 10–10
क) 15–15 ड) 20–20

4) भारतात पहिली जनगणना ––– या वर्षी झाली.
अ) 1821 ब) 1881
क) 1901 ड) 1921

5) ––– $= \frac{D}{P} \times K$
अ) ढोबळ मृत्यूदर ब) ढोबळ जन्मदर
क) वयसापेक्ष जन्मदर ड) यापैकी नाही

6) जननदरावर ––– घटकाचा परिणाम होतो.
अ) जीवशास्त्रीय ब) शरीरशास्त्रीय
क) सामाजिक ड) वरील सर्व

7) पर्याप्त लोकसंख्या सिद्धांताची मुलभूत संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) माल्थस ब) सिजविक
क) ॲडम स्मिथ ड) रिकार्डो

8) लोकसंख्याशास्त्राचा अभ्यास ––– यांना उपयुक्त ठरतो.

अ) सरकार ब) विमा कंपनी

क) उद्योगपती ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) लोकसंख्याशास्त्राची संकल्पना स्पष्ट करा.
2) शुध्द प्रजनन दराची संकल्पना स्पष्ट करा.
3) मुलकी नोंदणी पध्दतीचे गुण सांगा.
4) पर्याप्त लोकसंख्या ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5) लोकसंख्याशास्त्राचे महत्व सांगा.
6) जन्मदर आणि मृत्यूदर या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 लोकसंख्या संक्रमणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. **10**

किंवा

जननदर म्हणजे काय? जननदरावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4 जनगणना म्हणजे काय? जनगणनेचे गुण–दोष स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-97

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper – IV)
Demographic Studies (BA221348)

Day & Date: Wednesday, 06-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the subject matter of demography.
   a) Change in size of population
   b) Change in birth rate
   c) Change in death rate
   d) All the above

2) The book 'An eassy on the principles of population is written by _____.
   a) Adam Smith b) J. B. Say
   c) Malthus d) J. M. Keynes

3) Generally the age specific birth rate is decided according to _____.
   a) 5-5 b) 10-10
   c) 15-15 d) 20-20

4) In India, the first census was held in _____ year.
   a) 1821 b) 1881
   c) 1901 d) 1921

5) _____ $= \frac{D}{P} \times K$
   a) Crude death rate b) Crude birth rate
   c) Age specific birth rate d) None of these

6) _____ factor affecting on fertility rate.
   a) Biological b) Physiological
   c) Social d) All the above

7) The basic concept of optimum population theory was presented by _____.
   a) Malthus b) Sidgwick
   c) Adam Smith d) Ricardo

8) Population studies is useful for _____.
   a) Government b) Insurance Company
   c) Industrialist d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the concept of demography.
2) Explain the concept of net reproduction rate.
3) State the merits of civil registration system.
4) Explain the concept of optimum population.
5) State the importance of demography.
6) Explain the concept of birth rate and death rate.

Q.3 **Attempt any one of the following questions.** **10**

Explain the theory of demographic transition.

OR

What is fertility rate? Explain the factors affecting on the fertility rate.

Q.4 What is census? Explain the merits and demerits of census. **10**

SLR-AA-98

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper – III)
History Modern Europe (1750–1871A.D.) (BA221343)

Day & Date: Saturday, 02-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) औद्योगिक क्रांती सर्वप्रथम ––– उद्योगात घडून आली.
अ) कापड ब) साखर
क) तेल ड) पोलाद

2) ––– यांने स्पिनिंग जेनी या यंत्राचा शोध लावला.
अ) जॉर्ज स्टिफन्सन ब) जॉन के
क) हारग्रिव्ज ड) जेम्स वॅट

3) मेरि ॲन्टाइनेट ही ––– लुईची पत्नी होती.
अ) चौदाव्या ब) पंधराव्या
क) सोळाव्या ड) अठराव्या

4) द स्पिरिट ऑफ लॉ (कायद्याचे मर्म) हा ग्रंथ ––– याने लिहिला.
अ) व्हॉल्टेअर ब) रूसो
क) दिदेरो ड) मॉन्टेस्क्यू

5) ––– बेटावर नेपोलियन बोनापार्टचा मृत्यू झाला.
अ) कॉर्सिका ब) एल्बा
क) सॅट हेलेना ड) यापैकी नाही

6) इ. स. ––– मध्ये नेपोलियन बोनापार्ट यांने बँक ऑफ फ्रान्स ची स्थापना केली.
अ) 1800 ब) 1802
क) 1804 ड) 1807

7) ––– हा ऑस्ट्रियाचा चॅन्सेलर (प्रघानमंत्री) होता.
अ) बिस्मार्क ब) मेटरनिक
क) अलेक्झांडर पहिला ड) मिरॅबो

8) इ. स. 1815 ते 1848 हा कालखंड युरोपच्या इतिहासात ––– युग म्हणून ओळखला जातो.
अ) बिस्मार्क ब) नेपोलियन
क) मेटरनिक ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) औद्योगिक क्रांती म्हणजे काय?
2) रूसो या विचारवंताचे योगदान स्पष्ट करा.
3) 'दहशतीची राजवट' म्हणजे काय?
4) वॉटर्लूच्या लढाईची थोडक्यात माहिती द्या.
5) मेटरनिकची उद्दिष्टे सांगा.
6) व्हिएन्ना परिषदेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

नेपोलियन बोनापार्टच्या सुधारणांचा आढावा घ्या.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

इ. स. 1789 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची राजकीय सामाजिक कारणे स्पष्ट करा.

SLR-AA-98

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper – III)
History Modern Europe (1750–1871A.D.) (BA221343)

Day & Date: Saturday, 02-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The industrial revolution first took place in the _____ industry.
a) Textile b) Sugar
c) Oil d) Iron

2) _____ invented 'Spinning Jenny'.
a) Gorge Stephenson b) John Kay
c) Hargreaves d) James Watt

3) Mari Antoinette was wife of Louis _____.
a) 14th b) 15th
c) 16th d) 18th

4) A book 'The Spirit of Laws' was written by _____.
a) Voltaire b) Rousseau
c) Diderot d) Montesquieu

5) Napoleon Bonaparte was died in _____ island.
a) Corsica b) Elba
c) Saint Helena d) None of them

6) Napoleon Bonaparte was founded Bank of France in _____ A.D.
a) 1800 b) 1802
c) 1804 d) 1807

7) _____ was the Chancellor of Austria.
a) Metternich b) Bismark
c) Alexander I d) Mirabeau

8) The period of 1815 of 1848 was called _____ age of history of Europe.
a) Bismark b) Napoleon
c) Metternich d) None of them

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is meant by Industrial Revolution?
2) Explain the contribution of Rousseau.
3) What is meant by 'Reign of Terror?
4) Give the short information about battle of Waterloo.
5) Explain the objectives of Metternich.
6) Explain principles of Vienna Congress, 1814-15.

Q.3 Write in detail answer of the following question. (Any One)

Explain the Effects of Industrial Revolution. **10**

OR

Review the reforms of Napoleon Bonaparte.

Q.4 Write the detail answer of the following question. **10**

Explain the political and social causes of French Revolution, 1789.

SLR-AA-99

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper - III)
Climatology (BA221361)

Day & Date: Thursday, 07-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) कोपेन यांचे हवामान वर्गीकरण ––– वर आधारित होते.
अ) जल ब) भूभाग
क) वनस्पती ड) हवामान

2) हवेचा भार ––– परिमाणात मोजला जातो.
अ) सेल्सिअस ब) मिलिबार
क) मीटर ड) टक्केवारी

3) वातावरणाची दीर्घकालीन स्थिती म्हणजे ––– होय.
अ) हवामान ब) हवा
क) वृष्टी ड) तापमान

4) मान्सून हा शब्द ––– भाषेतून आला आहे.
अ) इंग्लिश ब) जर्मन
क) ग्रीक ड) अरब

5) वातावरणामध्ये बाष्पच्या किंवा वाफेच्या स्वरूपात असलेल्या पाण्याच्या अस्तित्वाला ––– असे म्हणतात.
अ) संप्लवन ब) आर्द्रता
क) वारे ड) वायुभार

6) हवामानशास्त्र ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) मानवी ब) प्राकृतिक
क) ऐतिहासिक ड) सामाजिक

7) वातारणाच्या सर्वात खालच्या थरास ––– म्हणतात.
अ) दलांबर ब) तबांबर
क) स्थितांबर ड) आयानांबर

8) सूर्य हा पृथ्वीपेक्षा सुमारे ––– पटीने मोठा आहे.
अ) 10 ब) 20
क) 100 ड) 1000

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) जेट प्रवाह
2) हवामान
3) वातावरणाचे घटक
4) सौरप्रावण
5) बाष्पीभवन
6) जलचक्र

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) कोपेन यांच्या हवामान वर्गीकरणाची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

ब) वारा म्हणजे काय? वाऱ्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4 सौरशक्ती म्हणजे काय? सौरशक्ती वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-99

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper - III)
Climatology (BA221361)

Day & Date: Thursday, 07-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.
4) Use of Stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks with correct alternatives. **08**

1) Köppen's climate classification is based on _____.
a) Water b) Land
c) Vegetation d) Weather

2) Air load is measured in _____ dimensions.
a) Celsius b) Millibar
c) Metered d) Percentage

3) Long term condition of atmosphere is called _____.
a) Weather b) Air
c) Rain d) Temperature

4) The word Monsoon is derived from _____ language.
a) English b) German
c) Greek d) Arab

5) The presence of water in the form of vapor or steam in the atmosphere is called _____.
a) Complete forest b) Humidity
c) Wind d) Air pressure

6) Climatology is a branch of _____Geography.
a) Human b) Natural
c) Historical d) Social

7) The lowest layer of atmosphere is called _____.
a) Dalambar b) Tapambar
c) Shitambar d) Ayanambar

8) Sun is about _____ times bigger than Earth.
a) 10 b) 20
c) 100 d) 1000

Q.2 Write the answers to the following questions. (Any Four) **12**

1) Jet stream
2) Weather
3) Environmental factors
4) Solar energy
5) Evaporation
6) Water cycle

Q.3 Attempt any one of the following questions. **10**

a) Discuss in detail Koppenn's classification of climates.

OR

b) What is wind? Explain the factors affecting wind.

Q.4 What is solar power? Explain the factors affecting solar power distribution. **10**

SLR-AA-100

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
English (Comp.) (BA221301)

Day & Date: Sunday, 03-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternative. **08**

1) _____ is popularly known as the 'Nightingale of India' and an Indian independence activist.
a) Rabindranath Tagore b) Sarojini Naidu
c) Amitav Ghosh d) Kamla Das

2) The sonnet 104, deals with the destructive force of _____ as we grow older.
a) Time b) Climate
c) Love d) Season

3) Iona Potapov, the _____ driver, is all white like a ghost.
a) Taxi b) Bus
c) Sledge d) Truck

4) The life becomes meaning _____, when we make our parents feel proud.
a) less b) ful
c) ness d) fully

5) 'Daffodils' a poem is written by William Wordsworth who is a _____ by birth.
a) British b) American
c) Canadian d) French

6) A worker spent his Earth-life in useless work and yet after his death, the gates of _____ opened wide for him.
a) Heaven b) Hell
c) House d) Factory

7) Some of the people are _____loyal to their friends.
a) un b) dis
c) ill d) pre

8) The earth _____ around the sum (Use the correct form of tense).
a) move b) moving
c) moved d) Moves

Q.2 Write the answers of the following in short. (Any four) **12**

1) Describe the beginning of the story 'Misery' in brief.
2) Describe the scene of Daffodils from the poem.
3) How does the poet compare the beauty of his friend with the seasons?
4) Why did the elders of the 'Workers Paradise' become anxious?
5) What punishment was given to the 'Idle' Man by the President of 'Workers Paradise'?
6) What is the central theme of the poem 'To Youth'?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write a review of any movie, you have seen recently.

b) Define Leadership and elaborate the points to develop leadership skills.

Q.4 You are Miss. Monali, a Postgraduate and completed MBA. Now, you have applied for the post of Sales Manager in ICICI Bank. Draft a piece of an interview with expected questions on Educational Qualifications, Experience, and Salary etc. **10**

SLR-AA-101

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Inter-Disciplinary Sub (I.D.S.)
(Ancient Indian History & Culture)
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (BA221306)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा **08**

1) ––– या ऐतिहासिक साधनांचा धार्मिक आणि धर्मनिरपेक्ष अशी विभागणी केली जाते.
अ) साहित्यिक साधने ब) पुरातत्वीय साधने
क) परकीय प्रवास ड) यापैकी नाही

2) ––– युगाच्या अवस्थेत मानव अन्नसंकलनाच्या अवस्थेतून अन्नउत्पादन अवस्थेत आला.
अ) पुराशम ब) मध्याश्म
क) नवाश्म ड) लोहयुग

3) ––– हा धातू सिंधू संस्कृतीमध्ये कोठेही आढळत नाही.
अ) तांबा ब) चांदी
क) कांस्य ड) लोह

4) भारतीय शास्त्रीय संगीताचा उगम ––– या वैदिक ग्रंथातून झाला असे मानण्यात येते.
अ) ऋग्वेद ब) युजर्वेद
क) सामवेद ड) अर्थवेद

5) ––– हे उत्कीर्ण लेखांचे प्रकार आहेत.
अ) गुहा लेख ब) स्तंभ लेख
क) शिला लेख ड) वरील सर्व

6) पंजाब आणि काश्मीर मध्ये मिळालेल्या पूर्व पुराश्म युगीन दगडी हत्यारांना ––– संस्कृतीचे हत्यारे म्हणतात.
अ) सोहन ब) गंगा
क) सिंधू ड) चेनाब

7) सिंधू संस्कृतीतील ––– या ठिकाणी महास्नानगृह (ग्रेट बाथ) सापडले आहे.
अ) मोहेंजोदडो ब) लोथल
क) कालिबंगन ड) हडप्पा

8) वैदिक काळातील सर्वाधिक सुक्त ––– या देवतेसाठी रचले गेले.
अ) अग्नी ब) इंद्र
क) वरूण ड) मित्र

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.(कोणतेही चार) **12**

1) उत्कीर्ण लेख म्हणजे काय? माहिती द्या.
2) मेगॅस्थेनिसबद्दल माहिती द्या.
3) मध्याशम युगीन हत्यारे
4) सिंधु संस्कृतीतील धार्मिक कल्पना स्पष्ट करा.
5) ऋग्वेदाबद्दल माहिती लिहा.
6) सिंधु संस्कृतीतील लोथल शहराचे वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही एक) **10**

1) वैदिक काळातील राजकीय आणि धार्मिक परिस्थिती स्पष्ट करा.

किंवा

2) पुरात्वीय साधने कोण कोणती आहेत? त्यांचा इतिहास लेखनामधील महत्व सांगा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

सिंधु संस्कृतीतील नगररचने बद्दल माहिती लिहा.

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Inter-Disciplinary Sub (I.D.S.)
(Ancient Indian History & Culture)
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (BA221306)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Historical sources divided into religious and secular are _____.
a) Literary sources b) Archaeological sources
c) Foreign accounts d) None of these

2) In _____ era human entered from the food collection to the stage of food production
a) Paleolithic b) Mesolithic
c) Neolithic d) Iron Age

3) _____ metal is not found anywhere in Indus culture.
a) Copper b) Silver
c) Bronze d) Iron

4) Indian classical music is believed to have originated from the _____.
a) Rigveda b) Yajurveda
c) Samaveda d) Atharva Veda

5) The types of inscriptations are _____.
a) Cave b) Pillar
c) Rock d) All of the above

6) Prehistoric stone tools found in Punjab and Kashmir are called _____ culture tools.
a) Sohan b) Ganga
c) Indus d) Chenab

7) Great Bath has been found at _____ place in Indus valley civilization.
a) Mohenjodaro b) Lothal
c) Kalibangan d) Harappa

8) The most suktas of the Vedic period were composed for _____ deity.
a) Agni b) Indra
c) Varun d) Mitra

Q.2 Write Short Answers (Any Four) **12**

1) What is an inscription? Explain.
2) Give the information about Megasthenes
3) Mesolithic age tools.
4) Explain the religious ideas of Indus culture.
5) Write information about Rigveda.
6) Describe the features of Lothal city in Indus culture.

Q.3 Broad Answers question **10**

a) Explain the political and religious condition in the Vedic period.

OR

b) What are the archeological sources? Explain their importance in historiography.

Q.4 Broad Answers Question. **10**

Write the information about town planning in Indus culture.

SLR-AA-102

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Social Ecology (BA221318)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा **08**

1) हा शब्द सर्वप्रथम कोणी वापरला ''इकॉलॉजी''
अ) इ. ओडम ब) इ. एच. हॅकेल
क) रॉबर्ट पार्क ड) ए. जी. टान्सले

2) केव्हा साजरा केला जातो ''जागतिक पर्यावरण दिवस''?
अ) 5 ऑक्टोबर ब) 5 जून
क) ऑगस्ट 5 ड) 5 जुलै

3) सजीवांच्या पर्यावरणाशी असलेल्या संबंधाचा अभ्यासास म्हटले जाते. ———
अ) भुगर्भशास्त्र ब) जीवशास्त्र
क) परिस्थितिकी विज्ञान ड) यापैकी नाही

4) कोणाच्या मते, ''सजीव आणि त्यांचे स्थान यांची एकत्रित संरचना म्हणजे परिसंस्था होय''.
अ) एजी. टान्सले ब) नोविल
क) एफ. आर. फॉसबर्ग ड) इहॅकेल

5) पृथ्वीच्या वातावरणामध्ये ऑक्सिजनचे प्रमाण टक्के इतके आहे ———.
अ) 78.09% ब) 20.94%
क) 03.0% ड) 20.20%

6) खालीलपैकी लिंगभाव समानतची गरज कशासाठी आहे?
अ) आर्थिक विकास ब) स्त्रियांवरील अत्याचार रोखणे
क) कुटुंब, समाज व देशाचा विकास ड) वरीलपैकी सर्व

7) जे प्राणी अन्नासाठी संपूर्णपणे वनस्पतीवर अवलंबून असतात त्यांना भक्षक ——— म्हणतात.
अ) तृतीयक ब) द्वितीय
क) प्राथमिक ड) चतुर्थक

8) वन आणि वन्यजीव संसाधनांच्या संवर्धनासाठी सर्वात मौल्यवान समजल्या जाणाऱ्या जंगलांना म्हणतात.
अ) अवर्गीकृत जंगले ब) आरक्षित जंगल
क) खाजगी जंगल ड) संरक्षित जंगल

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) परिसंस्थेतील पोषक द्रव्याचे चक्र
2) परिसर विज्ञानाची व्याख्या व अर्थ
3) प्राण्यांचे हक्क
4) लिंगभाव समानतेची गरज
5) जंगलाचे महत्व
6) जैविक घटक

प्र.3 1) परिसंस्था म्हणजे काय? परिसंस्थेचे प्रकार स्पष्ट करा. **10**

किंवा

2) भावीपिढी साधन संपत्तीचे संवर्धन स्पष्ट करा.

प्र.4 जंगलताडीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Social Ecology (BA221318)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Who has first time used the term of Ecology?
a) E. Odum b) E.H. Haeckel
c) Robert Park d) A. Tansely

2) When is the 'World Environment Day' celebrated?
a) 5th October b) 5th July
c) 5th August d) 5th June

3) Study of relationship of organisms to their environment is _____.
a) Geology b) Biology
c) Ecology d) None of these

4) According to whom, "The ecosystem is the combined structure of living things and their location.
a) A.G. Tansley b) Noville
c) F.R. Fosberg d) E. Hackel

5) The Percentage of oxygen in the atmosphere gases _____%.
a) 78.09% b) 20.94%
c) 0.03% d) 20.20%

6) What is the need for gender equality among the following?
a) Economic Development
b) Preventing atrocities on Women
c) Development of family, society and country
d) All of the above

7) The animal which depends fully on vegetation for their food is known as ____ consumer.
a) Tertiary b) Secondary
c) Primary d) Quarterly

8) Forests are considered to be the most valuable for the conservation of forests and wildlife resources.
a) Unclassified forests b) Reserved forests
c) Private forest d) Protected Forest

Q.2 Attempt any four of the following questions. **12**

1) Nutrient Cycle in ecosystem
2) Meaning and definition of ecology
3) Rights of animal
4) Need of Gender equity
5) Importance of forestry
6) Biotic Component

Q.3 **a)** What is Ecosystem? Explain Types of ecosystems. **10**

OR

b) Explain Preserving resources for future generation.

Q.4 Explain the Causes and consequences of deforestation. **10**

SLR-AA-103

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Prayojan Mulak Hindi (BA221303)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गये विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) पोस्टर, होर्डिंग्ज और विज्ञापन में ––– का प्रयोग किया जाता है।
अ) जनसंचार माध्यम हिंदी ब) साहित्यिक हिंदी
क) विधिक हिंदी ड) वाणिज्यिक हिंदी

2) पत्रकारिता ––– के कारण लोकप्रिय है।
अ) आक्रमकता ब) निर्भयता
क) मूल्य ड) चित्रात्मकता

3) पत्र प्राप्तकर्ता को ––– कहते है।
अ) प्रेषिती ब) संबोधन
क) स्वनिर्देश ड) प्रेषक

4) प्रयोजन शब्द का कोशिय ––– अर्थ है।
अ) विशिष्ट ब) उद्देश्य
क) आधार ड) भाषा

5) ––– को अंग्रेजी में Office order कहते है।
अ) निविदा ब) कार्यभार
क) ज्ञापन ड) कार्यालय आदेश

6) ––– सबसे सस्ता और सुलभ इलेक्ट्रानिक माध्यम है।
अ) दूरदर्शन ब) रेडियो
क) समाचार पत्र ड) संगणक

7) भारतीय रेल भारत सरकार से नियंत्रित ––– रेल सेवा है।
अ) सार्वजनिक ब) नीजि
क) परिवहन ड) प्रवासी

8) Governor इस पारिभाषिक शब्द का हिंदी पर्याय ––– है।
अ) सरकार ब) राज्यपाल
क) जनतंत्र ड) संसद

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **12**

1) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए:
   अ) Manager
   ब) Felloship
   क) Election
2) प्रयोजनमूलक हिंदी की परिभाषा देते हुए महत्व विशद किजीए।
3) डाक विभाग से मिलनेवाले सुविधाओं की जानकारी दीजिए।
4) हिंदी काव्य संम्मेलन का वृत्तांत लिखिए।
5) पत्रकारिता की परिभाषा दीजिए।
6) पदाधिकारियों के नाम पत्र क्यों लिखे जाते है?

प्र.3 पत्रकारिता के विभिन्न प्रकार स्पष्ट किजिए। **10**

अथवा

कार्यालयीन हिंदी का अर्थ बताते हुए विशेषताएँ लिखिए।

प्र.4 प्रयोजनमूलक हिंदी का स्वरूप स्पष्ट करते हुए विविध रूपों पर प्रकाश डालिए। **10**

SLR-AA-104

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Modern Logic (Propositional Logic) (BA221315)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) तर्कशास्त्राचा विकास आधुनिक काळात झाला म्हणून त्यास ––– तर्कशास्त्र असे म्हणतात.
अ) प्राचीन ब) अर्वाचीन
क) आधुनिक ड) यापैकी नाही

2) निवेदक वाक्य ––– असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) सत्य किंवा असत्य ड) यापैकी नाही

3) 'रमा किंवा सुषमा विद्यार्थी आहेत' या विधानाचे सांकेतीकरण ––– असे केले जाते.
अ) r . s ब) r v s
क) r ⊃ s ड) r ≡ s

4) ––– हे तार्किक अचर.
अ) p ब) q
क) ⊃ ड) s

5) अनुमानाच्या नियमाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) सात ब) आठ
क) नऊ ड) दहा

6) ––– हा एक स्थानान्तराचा नियम आहे
अ) विधायक विधी (M.P.) ब) निषेधक विधी (M.T.)
क) संधी (Conj.) ड) डी. मॉर्गन (D. Morgan.)

7) ––– हे विधानीय चर आहे.
अ) . ब) ~
क) ⊃ ड) s

8) खालीलपैकी युक्त सूत्र ओळखा.
अ) p ≡ ~ p ब) (p . q) ≡ (r . s)
क) s ≡ (s v s) ड) p ≡ q

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सत्यता कोष्टक पध्दतीचा अवलंब करून $(p \vee q) \supset (\sim p \supset q)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
2) सत्यता कोष्टक पध्दतीचा अवलंब करून $(p . q) \supset p$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
3) सत्यता कोष्टक पध्दतीचा अवलंब करून $[(p \supset q) . \sim q] \supset \sim p$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
4) विधान आणि वाक्य यातील फरक स्पष्ट करा.
5) निगामी अनुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
6) सत्यता आणि युक्तता यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3 अनुमानाचे नियम लिहा. **10**

किंवा

आकारिक सिध्दता द्या.

अ) 1) $(p \supset q) . (q \supset r)$
2) $p \ / \therefore r$

ब) 1) $r \vee (p \supset q)$
2) $r \supset s$
3) $P. \sim s \ / \ \therefore q$

प्र.4 सोपाधिक किंवा अप्रत्यक्ष सिध्दता पध्दतीचा उपयोग करून खालील सत्य विधाने सिध्द करा. **10**

1) $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$
2) $\sim (p \vee q) \supset (\sim p \cdot \sim q)$

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Modern Logic (Propositional Logic) (BA221315)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Logic is developed in modern times therefore it is called _____ logic.
a) Ancient b) Medieval
c) Modern d) None of these

2) Assertive sentence is _____.
a) True b) False
c) True or false d) None of these

3) 'Rama or Sushma are students' is symbolised as _____.
a) r . s b) r v s
c) r ⊃ s d) r ≡ s

4) _____ is logical constant.
a) p b) q
c) ⊃ d) s

5) There are _____ kinds of rules of inference.
a) Seven b) Eight
c) Nine d) Ten

6) _____ is the rule of replacement.
a) M.P. b) M.T.
c) Conjunction d) D. Morgan

7) _____ is propositional variable.
a) . b) ~
c) ⊃ d) s

8) Identify valid formulas of the following.
a) $p \equiv \sim p$ b) $(p \cdot q) \equiv (r \cdot s)$
c) $s \equiv (s \vee s)$ d) $p \equiv q$

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

1) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether $(p \vee q) \supset (\sim p \supset q)$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
2) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether $(p \cdot q) \supset p$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
3) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether $[(p \supset q) \cdot \sim q] \supset \sim p$ statement form is tautologous, contradictory or contingent.
4) Distinguish between proposition and sentence.
5) Explain the deductive method of inference.
6) Distinguish between truth and validity.

Q.3 **a)** Write the rules of inference. **10**

OR

b) **Construct formal proof.**

1) i) $(p \supset q) . (q \supset r)$
ii) $p \quad / \therefore r$

2) i) $r \vee (p \supset q)$
ii) $r \supset s$
iii) $P . \sim s \; / \; \therefore q$

Q.4 **Use the method of conditional proof or indirect proof to prove the following tautologies.** **10**

1) $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$

2) $\sim (p \vee q) \supset (\sim p \cdot \sim q)$

SLR-AA-105

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Traditional Logic (Deductive Logic) (BA221316)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'अनुमानाच्या युक्ततेच्या नियमांचा अभ्यास करणे', हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) गणित ब) संख्याशास्त्र
क) तर्कशास्त्र ड) नीतिशास्त्र

2) केवळ ––– वाक्याला विधान असे म्हणतात.
अ) निवेदक ब) प्रश्नार्थक
क) उद्‌गारवाचक ड) आज्ञार्थी

3) विकल्प विधान हा ––– विधानाचा एक प्रकार होय.
अ) निरुपाधिक ब) अनुलंब
क) सोपाधिक ड) संधी

4) 'उंच आणि बुटका' ही ––– पदांची जोडी होय.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) संवादी ड) यापैकी नाही

5) युक्तता ही अनुमानाच्या ––– वर आधारित असते.
अ) आकार ब) आशय
क) सत्य ड) असत्य

6) ––– विधानाला विधान 'A' विधान असे म्हणतात.
अ) सामान्य अस्तीवाची ब) सामान्य नास्तीवाची
क) विशिष्ठ अस्तीवाची ड) विशिष्ठ नास्तीवाची

7) 'सामान्याकडून विशिष्टाकडे जाणे' ही ––– अनुमानाची प्रक्रिया आहे.
अ) विगामी ब) साम्यानुमान
क) केवल गणनात्मक ड) निगामी

8) जर अनुलंब विधानातील उत्तरांग असत्य असेल तर पूर्वांग ––– असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) अनुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2) 'तर्कशास्त्र हे आकारिक शास्त्र आहे' स्पष्ट करा.
3) निगामी अनुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) 'सर्व मुले हुशार असतात'– या विधानावरुन कोणकोणती प्रतियोगी अनुमाने काढता येतील, ते लिहा.
5) खालील विधानांचे परिवर्तनरुप द्या.
   अ) काही प्राणी परोपकारी असतात .
   ब) एकही कावळा उंदीर नाही.
   क) काही आंबे पिकलेली आहेत.
6) खालील विधानांचे प्रतीवर्तन रूप द्या.
   अ) सर्व मुले खोडकर असतात.
   ब) एकही वर्तुळ त्रिकोणी नाही.
   क) काही संत श्रीमंत नसतात.

प्र.3 विधानाची चतुर्वर्ग व्यवस्था स्पष्ट करा. **10**

किंवा

खालील निरूपाधिक संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासहित तपासा.

1) सर्व मानव अमर्त्य असतात
   सर्व मर्कट मानव आहेत
   ————————————
   म्हणून, सर्व मर्कट अमर्त्य आहेत.
2) एकही विद्यार्थी शिक्षित नाहीत
   काही मुली विद्यार्थी आहेत
   ————————————
   म्हणून, काही मुली शिक्षित नाहीत

प्र.4 खालील अनुलंब संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासह तपासा. **10**

1) जर कीर्ती अभिनेत्री असेल तर ती मुंबईत असते
   किर्ती मुंबईत नाही
   ————————————————
   म्हणून, ती अभिनेत्री नाही
2) जर केळी पिवळे असतील तर ती पिकेली असतील
   केळी पिकलेली नाहीत
   ————————————————————
   म्हणून, ती पिवळी नाहीत

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Traditional Logic (Deductive Logic) (BA221316)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) 'To study of rules of validity of inference' is the subject matter of _____.
a) Mathematics b) Statistics
c) Logic d) Ethics

2) Only _____ sentence is called Proposition.
a) Assertive b) Interrogative
c) Exclamatory d) Imperative

3) Disjunctive propositions is a kind of _____ proposition.
a) Categorical b) Hypothetical
c) Conditional d) Conjunctive

4) 'Tall and Short'is a pair of _____terms.
a) Contrary b) Contradictory
c) Compatible d) None of these

5) Validity is depending upon _____ of an inference.
a) Form b) Matter
c) Truth d) Falsity

6) _____ proposition is also called 'A' proposition.
a) Universal affirmative b) Universal negative
c) Particular affirmative d) Particular negative

7) 'Universal to particular' is the process of _____ inference.
a) Inductive b) Analogy
c) Simple enumeration d) Deductive

8) If consequent is false, the antecedent must be _____ in hypothetical proposition.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the nature of inference.
2) Explain 'Logic as a formal science'.
3) Explain the nature of Deductive inference.
4) What inferences by opposition of proposition can be drawn from the proposition - 'All girls are clever'
5) Give converse form of the following propositions.
a) All animals are favour.
b) No Crows are rats.
c) Some mangoes are ripe.

6) Give obverse form of the following propositions.
a) All boys are mischievous.
b) No circles are triangles.
c) Some saints are not rich.

Q.3 Explain the four fold classification of proposition. **10**

OR

Test the validity of the following categorical syllogism with explanation.

1) All men are immortal
All monkeys are men

_____
Therefore, All monkeys are immortal

2) No students are educated
Some girls are students

_____
Therefore, Some girls are not educated

Q.4 **Test the validity of the following hypothetical syllogism with explanation.** **10**

1) If Kirti is an actress then she is in Mumbai.
Kirti is not in Mumbai

_____
Therefore, she is not actress.

2) If bananas are yellow then they are ripe
Bananas are not ripe

_____
Therefore, they are not yellow

SLR-AA-106

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Basics of Linguistics (BA221319)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **08**

1) Language is very complex _____ phenomenon.
a) Animal b) Human
c) Anti-social d) None of these

2) We use language for communicating _____.
a) ideas b) requests, orders and promises
c) information d) All of these

3) There are _____ consonant sounds in English.
a) 20 b) 26
c) 24 d) 30

4) There are _____ plosive consonants in English.
a) 6 b) 9
c) 4 d) 3

5) There are _____ diphthongs in English.
a) 8 b) 20
c) 10 d) 12

6) I.P.A. stands for _____.
a) Indian Phonetic Alphabets b) Indian Phonemic Association
c) Indian Phonemic Alphabets d) International Phonetic Alphabets

7) _____ is the study of human speech sounds.
a) Syntax b) Semantics
c) Phonetics d) Linguistics

8) There are _____ nasal sounds in English.
a) 4 b) 3
c) 5 d) 2

Q.2 Answer any four on the following. **12**

1) Give three term labels of the following phonemes.
i) $/a:/$
ii) $/h/$
iii) $/U\partial/$

2) Give minimal pairs of the following:
i) $/S/$ and $/ts/$
ii) $/i:/$ $/I/$
iii) $/p/$ and $/b/$

3) Give CVC structure of the following:
i) bag
ii) pill
iii) god

4) Give phonemic transcription of the following words & marking trace where it occurs.
   i) rain-coat
   ii) ability
   iii) station

5) Underline weak forms in the following:
   i) Look at the painting
   ii) This is a new book.
   iii) I was in Landon

6) Mark intonation in the following.
   i) What is your name?
   ii) Good heavens!
   iii) Let's go home

Q.3 Answer any one of the following questions. **10**

1) Write the characteristics of human language.

OR

2) Explain the difference between human and animal communication.

Q.4 Write a detailed note on weak forms. **10**

SLR-AA-107

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Public Administration (BA221312)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) लोकप्रशासन ––– आहे.
अ) एक प्रक्रिया ब) एक स्वतंत्र शाखा
क) अभ्यासाचे क्षेत्र ड) वरीलपैकी सर्व

2) संघटनेची व्याप्ती स्पष्ट करण्यासाठी POSDCORB ही संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) जेम्स मूनी ब) ॲडम स्मिथ
क) लूथर गुलिक ड) यापैकी नाही

3) संघटनेचे मानवीय दृष्टिकोनातून स्पष्टीकरण कोणी केले?
अ) मॅक्स–वेबर ब) एल्टन मेयो
क) एफ. जे. टेलर ड) रोहथिलिसबर्ग

4) संघटनेमधील औपचारिक संबंध ––– यावर आधारित असतात.
अ) मैत्री
ब) समवयस्क गट
क) वरिष्ठ–कनिष्ठ कर्मचाऱ्यामधील सत्तासंबंध
ड) नियम व कायदे

5) ––– हा संघटनेच्या पद्सोपान तत्त्वाचा फायदा आहे.
अ) आदेशाची स्पष्ट साखळी ब) शिस्त आणि स्थिरता
क) नियंत्रणाची छोटी कक्षा ड) वरीलपैकी सर्व

6) नियंत्रण कक्षा म्हणजे –––.
अ) पदावरील कार्यकाळ
ब) भौगोलिक कार्यक्षेत्र
क) इतरांवर नियंत्रण ठेवण्याची शक्ती
ड) एका वरिष्ठांच्या नियंत्रणाखाली काम करणाऱ्या अधीनस्थांची संख्या

7) लाइन घटकाचे कार्य सर्वात महत्वाचे मानले जाते –––.
अ) जेथे व्यवसाय मोठ्या प्रमाणात केला जातो
ब) जेथे कार्याची पद्धती खूपच जटिल असते
क) जेथे तज्ञांचे कौशल्य अत्यंत आवश्यक मानले जाते
ड) वरीलपैकी सर्व

8) ––– या उद्देशाने सार्वजनिक लोकनिगम तयार केले जातात.
   अ) नफा वाढवणे
   ब) मोठ्या प्रमाणात प्रकल्प हाताळणे
   क) नोकरीच्या विविध संधी निर्माण करणे
   ड) कार्यामध्ये लवचिकता आणि स्वायत्तता निर्माण करणे

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **12**

1) लोकप्रशासनाचे महत्त्व
2) सार्वजनिक आणि खाजगी प्रशासनातील फरक
3) नियंत्रण कक्षा
4) रेखा आणि सल्लागार घटक
5) सार्वजनिक लोकनिगमासमोरील खाजगीकरणाची आव्हाने
6) पद्सोपान

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

संघटनेच्या चार मुलभूत घटकांची चर्चा करा.

किंवा

लोकनिगमाची व्याख्या आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

सार्वजनिक प्रशासनाचे स्वरूप आणि कार्यक्षेत्र स्पष्ट करा.

SLR-AA-107

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Public Administration (BA221312)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Public administration refers to _____.
a) A process b) A discipline
c) A field of study d) All of these

2) To explain the scope of organization the concept of POSDCORB was introduced by:
a) James Mooney b) Adam Smith
c) Luther Gulick d) None of these

3) Who explained the Human-relation approach of organization?
a) Max-Weber b) Elton Mayo
c) F. J Taylor d) Roethlisberger

4) Formal relationship in an organization is based on _____.
a) Friendship b) Peer groups
c) Authority on subordinates d) Rules and Regulations

5) What is an advantage of a hierarchical structure?
a) Clear chain of command b) Discipline and stability
c) Small span of control d) All of these

6) Span of control means _____.
a) Tenure on a post
b) Geographical jurisdiction
c) Power to control others
d) Number of subordinates under a superior

7) Line organization is most suitable where _____.
a) Business is carried on large scale
b) Methods of operations are complex
c) Where expertise of specialist is required
d) All of these

8) Public corporations have been created with the objective of _____.
a) Increased profits
b) Handling large scale projects
c) Creating various job opportunities
d) Operational flexibility and autonomy

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) Importance of Public Administration
2) Public and Private Administration
3) Span of Control
4) Staff and Line Agencies
5) Challenges of Privatization in front of Public Corporation
6) Hierarchy

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One)

Explain the four Bases of Departmental Organization? **10**

OR

Give the Meaning and Characteristics of Public Corporation?

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain the Nature and Scope of Public Administration?

SLR-AA-108

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Rural Development (BA221317)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) भारतात पंचायत निवडणूक लढवण्याचे किमान वय ––– आहे.
अ) 25 वर्षे ब) 18 वर्षे
क) 21 वर्षे ड) 23 वर्षे

2) विनोबा भावे यांनी ––– चळवळीचे प्रणेते मानले जाते.
अ) भारत जोडो ब) भूदान चळवळ
क) चले जाव चळवळ ड) देश बचाव चळवळ

3) अल्बर्ट मेयर यांनी ––– प्रकल्प चालु केला.
अ) गुरगाव प्रकल्प ब) इटावा प्रकल्प
क) मुंबई प्रकल्प ड) जायकवाडी प्रकल्प

4) 'शेतकऱ्यांचा आसुड' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहला.
अ) महात्मा गांधी ब) महात्मा फुले
क) विनोबा भावे ड) रविंद्रनाथ टागोर

5) राष्ट्रीय ग्रामीण विकास संस्था ––– येथे आहे.
अ) पाटणा ब) हैद्राबाद
क) सिमला ड) नवी दिल्ली

6) महाराष्ट्रात पंचायत राज व्यवस्थेची सुरूवात ––– साली झाली.
अ) 1962 ब) 1980
क) 1953 ड) 1972

7) पंचायत राजचे जनक कोण आहेत?
अ) वसंतराव नाईक ब) बळवंतराय मेहता
क) व्ही. के. राव ड) यापैकी नाही

8) जिल्हा परिषदेचा प्रमुख ––– असतो.
अ) उपमुख्यकार्यकारी अधिकारी ब) जिल्हाधिकारी
क) मुख्यकार्यकारी अधिकारी ड) विस्तार अधिकारी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) ग्रामपंचायतीचे कार्य स्पष्ट करा.
2) जमिन सुधारणा संकल्पना स्पष्ट करा.
3) ग्रामीण विकासाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
4) बळवंतराय मेहता समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा.
5) शेतीपुरक व्यवसायाचे महत्व सांगा.
6) ग्रामीण विकासात महात्मा फुले यांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

ग्रामीण विकासाची विविध उद्देश सांगुन ग्रामीण विकासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील पंचायत राज व्यवस्थेची वैशिष्टे आणि कार्य यांची चर्चा करा.

प्र.4 ग्रामीण विकास म्हणजे काय सांगुन, ग्रामीण विकासात महात्मा गांधी यांचे योगदान स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-109

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Introduction to Tourism Geography (BA221310)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) पर्यटन भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) आरोग्य ब) आर्थिक
क) दळणवळण ड) वसाहत

2) मनोरंजनासाठी पर्यटन ही संकल्पना ––– लोकांनी मांडली.
अ) रोमन ब) ग्रीक
क) जर्मन ड) अरब

3) राष्ट्रीय उद्याने आणि अभयारण्य ही ––– प्रकारची पर्यटन केंद्रे आहेत.
अ) सांस्कृतिक ब) ऐतिहासिक
क) धार्मिक ड) भौगोलिक

4) जेरूसलेम हे पर्यटन स्थळ ––– लोकांचे धार्मिक स्थळ आहे.
अ) हिंदू ब) जैन
क) ज्यू ड) मुस्लिम

5) आंतरराष्ट्रीय व स्वदेशी पर्यटन हे पर्यटनाचे प्रकार ––– वर अवलंबून आहेत.
अ) राष्ट्रीयता ब) आकर्षण
क) उद्देश ड) हंगाम

6) माहितीपत्रके, दुमडलेली पत्रिका, विक्री पत्रे व वितरण साहित्य यांचा उपयोग ––– साठी केला जातो.
अ) जनसंपर्क ब) पर्यटन प्रसिद्धी
क) विक्री साह्य ड) बाजारपेठ संशोधन

7) बुलेट ट्रेन चा शोध ––– या देशाने लावला.
अ) जर्मनी ब) भारत
क) चीन ड) जपान

8) व्यक्तीमत्व विकास हा पर्यटनाचा ––– परिणाम आहे.
अ) सामाजिक ब) आर्थिक
क) पर्यावरणीय ड) राजकीय

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) पर्यटन भूगोलाचे महत्व
2) पर्यटनाचे आर्थिक घटक
3) पर्यटन बाजारपेठेची कार्य
4) पर्यटनातील वाहतूक प्रकार
5) पर्यटनाचे पर्यावरणावरील परिणाम
6) निवास व्यवस्थेचे प्रकार

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

अ) पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक स्पष्ट करा?

किंवा

ब) वेगवेगळया आधारावर पर्यटन प्रकाराच्या वर्गीकरणाची चर्चा करा?

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

पर्यटन भूगोलाची व्याख्या सांगुन त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Introduction to Tourism Geography (BA221310)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.
4) Use of Stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Tourism Geography is the branch of _____ geography.
a) Medical b) Economic
c) Transport d) Settlement

2) _____ People put forwarded the concept of recreation for tourism.
a) Roman b) Greek
c) German d) Arab

3) National park and Sanctuaries are the _____ type of tourist centers.
a) Cultural b) Historical
c) Religious d) Geographical

4) Jerusalem is _____ people religious place.
a) Hindu b) Jain
c) Ju d) Muslim

5) International and Domestic are the types of tourism based on _____.
a) Nationality b) Attraction
c) Purpose d) Season

6) Information letters, folders, sales letters and distribution material are the important for _____.
a) Public relation b) Tourism publicity
c) Sale support d) Market research

7) _____ Country has developed Bullet train.
a) Germany b) India
c) China d) Japan

8) Personality development is a _____ impact of tourism.
a) Social b) Economic
c) Environmental d) Political

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) Importance of tourism geography.
2) Economic factors of tourism development.
3) Functions of tourism marketing.
4) Types of transportation in tourism
5) Environmental impacts of tourism.
6) Types of Accommodation.

Q.3 Broad Answer Question. (Any One) **10**

a) Explain the physical factors affecting tourism development.

OR

b) Discuss classification of tourism on various basis?

Q.4 Broad Answer Question. **10**

Define Geography of tourism and explain its nature?

SLR-AA-110

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Resource Geography of Maharashtra – I (BA221309)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) महाराष्ट्र पठार हे ––– खडकांपासून बनले आहे.
अ) ग्रॅनाईट ब) वालुकाश्म
क) स्तरीत ड) बेसॉल्ट

2) सहयाद्री पर्वताच्या पश्चिम उतारावर पडणारा पाऊस ––– प्रकारचा असतो.
अ) प्रतिरोध पर्जन्य ब) आवर्त पर्जन्य
क) अभिसरण पर्जन्य ड) प्रत्यावर्त पर्जन्य

3) महाराष्ट्र राज्याचे स्थान ––– कटिबंधात आहे.
अ) उष्ण ब) शीत
क) समशितोष्ण ड) विषम

4) महाराष्ट्रात सर्वात जास्त क्षेत्रफळ ––– नदीने व्यापलेले आहे.
अ) कृष्णा ब) भीमा
क) तापी ड) गोदावरी

5) खनिजतेल ––– खडकांत आढळते.
अ) स्तरीत ब) अग्नीजन्य
क) रूपांतरीत ड) यापैकी नाही

6) पवन उर्जा निर्मितीत महाराष्ट्राचा भारतात ––– क्रमांक लागतो.
अ) दुसरा ब) पहिला
क) तिसरा ड) चौथा

7) पश्चिम महाराष्ट्राच्या आर्थिक विकासासाठी ––– जलविद्युत केंद्राची सर्वात मोठा सहभाग आहे.
अ) राधानगरी ब) कोयना
क) भाटघर ड) जायकवाडी

8) महाराष्ट्रातील दख्खनच्या पठारावर ––– मृदा जास्त आढळते.
अ) गाळाची ब) पर्वतीय
क) काळी ड) जांभी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) महाराष्ट्राचे स्थान यावर टिपा लिहा.
2) महाराष्ट्रातील ऋतु वर्णन करा.
3) प्रादेशिक विकासात साधनसंपत्तीचे महत्व स्पष्ट करा.
4) महाराष्ट्रातील खनिजाचे महत्व स्पष्ट करा.
5) महाराष्ट्रातील मृदा साधनसंपत्ती संवर्धनाची गरज सांगा.
6) महाराष्ट्रातील सौर ऊर्जा प्रकल्प वर्णन करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

साधनसंपत्तीची व्याख्या सांगून साधनसंपत्तीचे वर्गीकरण करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील प्राकृतिक विभाग सांगून एका विभागाचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

महाराष्ट्रातील मृदेचे प्रकार सांगून वितरण स्पष्ट करा.

SLR-AA-110

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Resource Geography of Maharashtra – I (BA221309)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative and fill in the blanks: **08**

1) The formation of Maharashtra Plateau is by _____ rocks.
a) Granite e b) Sandy
c) Sedimentary d) Basalt

2) _____ is more observed on western part of western Ghat.
a) Orographic Rainfall b) Cyclonic Rainfall
c) Convectional Rainfall d) Anti-Cyclonic Rainfall

3) The location of Maharashtra is in _____ zone.
a) Tropical b) Cold
c) Sub-Tropic d) Uneven

4) _____ river basin is largest in Maharashtra.
a) Krushna b) Bhima
c) Tapti d) Godavari

5) Mineral oil is present in _____ Rock.
a) Sedimentary b) Igneous
c) Metamorphic d) None of these

6) In India Maharashtra is _____ largest state in production of wind power.
a) Second b) First
c) Third d) Fourth

7) _____ hydel power project is more contributed for economic development of western Maharashtra.
a) Radhanagari b) Koyana
c) Bhatghar d) Jaikwadi

8) In Maharashtra on Deccan plateau _____ soil is highest percent.
a) Alluvial b) Mountain
c) Black d) Laterite

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Write short note on location of Maharashtra.
b) Describe the seasons of Maharashtra.
c) Describe the importance of resources in sustainable development.
d) Explain the importance of minerals in Maharashtra.
e) State the methods of soil conservation of resources.
f) Describe the solar energy project in Maharashtra.

Q.3 Attempt any one of the following questions. **10**

a) Define the Resources and classify the resources.

OR

b) State the physiographic divisions of Maharashtra and describe any one division.

Q.4 Broad answer question. **10**

State the types of soil in Maharashtra and describe the distribution of soil.

SLR-AA-111

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ललित गद्य आणि उपयोजित मराठी (BA221302)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) शिवाजी सावंत यांच्या गाजलेल्या कादंबरीचे नाव काय?
अ) छावा ब) युगंधर
क) मृत्यूंजय ड) अमृतवेल

2) 'बडोदा' येथे कोणत्या साली साहित्य संमेलन भरले होते?
अ) 1975 ब) 1983
क) 1993 ड) 1997

3) 'कांचनकण' या पुस्तकाचे प्रकाशन कोणी केले?
अ) मौज ब) सुगावा
क) स्वरूप ड) मेहता

4) शिवाजी सावंत यांचा जन्म कोणत्या साली झाला?
अ) 1940 ब) 1925
क) 1930 ड) 1947

5) ललित गदयात कोणाला आलेला अनुभव अपेक्षित असतो?
अ) दुसऱ्याला ब) मी
क) ऐकणाऱ्याला ड) सांगणाऱ्याला

6) मुलाखतीत कशाचे नियोजन करावे लागते?
अ) पैशाचे ब) सरावाचे
क) वेळेचे ड) पोशाखाचे

7) 'छावा' या कादंबरीत कोणाच्या जीवन संघर्षाचे चित्रण आले आहे?
अ) संभाजीराजे ब) शाहूराजे
क) मालोजीराजे ड) व्यंकोजीराजे

8) ललित गदयात कोणता गुण महत्वाचा मानला जातो?
अ) कलात्मकता ब) स्वानुभवता
क) सौदर्यात्मकता ड) नाटयमयता

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) ''विश्वाचे आर्त माझ्या मनी प्रकाशले!'' या लघुकथेत कशाचे चित्रण आहे?
2) मुलाखत प्रभावी होण्यासाठी कोणत्या गोष्टी महत्वाच्या असतात?
3) 'कलावंतनगरी कोल्हापूर' या ललित कथेत कोल्हापूरची ओळख सांगा.
4) 'ते तीन आशीर्वाद' या ललित कथेत कोणत्या अनुभवाचे वर्णन आहे?
5) ललित गदयाचे गुण सांगा?
6) गोदीच्या किनाऱ्यावर या ललित कथेची वैशिष्टये सांगा?

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

'मल्लमाच्या' व्यक्तिमत्वाचे गुणविशेष स्पष्ट करा?

किंवा

दादा तुमच्या जागी आम्ही असतो तर ––– या ललित कथेचे चित्रण तुमच्या शब्दांत वर्णन करा?

प्र.4 'कांचनकण' या ललित कथासंग्रहाचे वेगळेपण लिहा? **10**

SLR-AA-114

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Secretarial Practice & Commercial Correspondence (BA221363)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) प्राप्तिकर विवरणपत्रे सादर करण्यासाठी ––– जबाबदार आहे.
अ) व्यवस्थापक ब) सचिव
क) विक्रेता ड) अध्यक्ष

2) संस्थेला येणारी ––– पत्रे तत्काळ वरिष्ठासमोर सदर करावी लागतात.
अ) वैयक्तिक लिफाफे ब) पत्रे
क) मोहरबंद लिफाफे ड) आदेशपत्रे

3) आधुनिक जगामध्ये तपशीलवार माहिती पाठवण्यासाठी ––– हे महत्त्वाचे माध्यम आहे.
अ) एसएमएस ब) फॅक्स
क) ई–मेल ड) फेसबुक

4) ––– हे सचिवांना त्यांच्या कामात उपयुक्त आहेत.
अ) टंकलेखक ब) दूरध्वनी
क) संगणक ड) फाइल्स

5) व्यवसायाच्या सुरळीत आणि कार्यक्षम आचरणासाठी ––– हा एक अपरिहार्य व्यक्ती आहे.
अ) कामगार ब) सचिव
क) कर्जदार ड) पुरवठादार

6) प्रत्येक व्यावसायिक संस्थेला ––– व्यवहार लिहिण्याचे ज्ञान असलेला सचिव आवश्यक असतो.
अ) आर्थिक ब) खाजगी
क) बेकायदेशीर ड) यापैकी काहीही नाही

7) सचिव आपला ––– संबंधपत्रे, ई–मेल, अंतर्गत संवाद इत्यादींद्वारे ठेवतो.
अ) सार्वजनिक ब) खाजगी
क) वैयक्तिक ड) यापैकी काहीही नाही

8) सचिव हा त्याच्या संस्थेचा ––– असतो.
अ) एक मालक ब) एक अध्यक्ष
क) एक कर्मचारी ड) यापैकी नाही

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **12**

1) फाइलिंग सिस्टम
2) कार्यालयात संगणकाची भूमिका
3) वैधानिक अहवाल
4) आवक पत्रे
5) कार्यालय व्यवस्थापन
6) अनुक्रमणिका

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

सचिवाची भूमिका सांगा.

किंवा

व्यवसाय पत्राची रचना स्पष्ट करा.

प्र.4 कार्यालय म्हणजे काय? कार्यालयातील उपकरणांचे कार्य स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Secretarial Practice & Commercial Correspondence (BA221363)

Day & Date: Monday, 04-12-2023
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is responsible for submission of Income Tax Returns.
a) Manager b) Secretary
c) Seller d) President

2) Out of incoming mail present _____ to your boss immediately.
a) Personal envelopes b) Letters
c) Sealed envelopes d) Orders

3) _____ is important media for sending detail information in modern world.
a) SMS b) Fax
c) E-Mail d) Facebook

4) _____ are useful to secretary in his work.
a) Type-writer b) Telephone
c) Computer d) Files

5) A _____ is an indispensable person for the smooth and efficient conduct of the business.
a) Worker b) Secretary
c) Creditor d) Suppliers

6) Every business organization needs a secretary having knowledge of recording _____ transactions.
a) Financial b) Private
c) Illegal d) None of these

7) A secretary maintains _____ relation through letters, e-mails, internal etc.
a) public b) private
c) personal d) None of these

8) A secretary is an _____ of his organization.
a) An owner b) A chairman
c) An employee d) None of these

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

1) Filing System
2) Role of Computer in office
3) Statutory Report
4) Inward letters
5) Office Management
6) Indexing

Q.3 **Broad Question. (Any One)** **10**

State the role of secretary.

OR

Explain the structure of Business Letter.

Q.4 What is mean by office? Explain equipment function in office. **10**

SLR-AA-115

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Urdu Ki Sheri-O-Nasri Asnaf Ka Taruf (BA221304)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) مخدوم محی الدین کی تحریر کردہ شاہکار نظم۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)البیلی صبح۔ B) صبح آزادی۔ C)چارہ گر۔ D)مناجات بیوہ۔

2)۔۔۔۔۔۔۔۔۔ تخلیق کرنے کے لئے شاعر کو فطری پر آہنگ یا لے کا پابند ہونا چاہئے۔

A) نظم۔ B)قصیدہ۔ C)مرثیہ۔ D)غزل۔

3)۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ترتیب و تنظیم اور ربط و تسلسل کی مقفی ہوتی ہے۔

A)غزل۔ B)مثنوی۔ C)قصیدہ۔ D) نظم۔

4)اردو کا پہلا عوامی شاعر۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کا تسلیم کیا جاتا ہے۔

A)محمد قلی قطب شاہ۔ B)نظیر اکبر آبادی۔ C)اکبر الہ آبادی۔ D)مولانا حالی۔

5)محمد رفیع سوداؔ کا تحریر کردہ قصیدہ تضحیک روز گار۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔نوعیت کہلاتا ہے۔

A)حمدیہ۔ B) ہجویہ۔ C)نعتیہ۔ D)دعائیہ۔

6)کسی اہم شخصیت کی موت پر لکھا جانے والا مرثیہ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ کہلاتا ہے۔

A)مذہبی۔ B) کربلائی۔ C) شخصی۔ D)دعائیہ۔

7)'غزل' کے آخری شعر کو۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کہتے ہیں۔

A)مطلع۔ B) مطلع ثانی۔ C)مقطع۔ D)حسن مطلع۔

8)'تشبیب' کا تعلق صنف۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔سے ہے۔

A)مرثیہ۔ B)غزل۔ C) نظم۔ D)قصیدہ۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:(کوئی چار) **12**

1)درج ذیل غزل کے شعر کی تشریح کیجئے۔

دیکھو تو چشم یار کی جادو نگاہیاں

بے ہوش اک نظر میں ہوئی انجمن تمام

2)درج ذیل غزل کے شعر کی تشریح کیجئے۔

آدمی آدمی سے ملتا ہے

دل مگر کم کسی سے ملتا ہے۔

3) نظم 'چارہ گر' کا خلاصہ مختصر لکھیئے؟

4)اردو 'نظم' کا آغاز وارتقاء پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

5)صنف 'مرثیہ' کے اجزائے ترکیبی پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

6) نظم 'البیلی صبح' کا خلاصہ اپنے الفاظ میں مختصر تحریر کیجئے؟

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)'غزل' کی تعریف بیان کرتے ہوئے 'اردو غزل' کا آغاز وارتقاء کا مفصل جائزہ لیجئے؟

2) محمد رفیع سوداؔ کا تخلیق کردہ قصیدہ 'تضحیک روز گار' کا خلاصہ مفصل قلمبند کیجئے؟

سوال نمبر.4. میر انیس کا تحریر کردہ شاہکار مرثیہ 'حضرت امام حسین علیہ السلام' کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیئے؟ **10**

SLR-AA-116

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Labour Welfare (BA221308)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– हा उत्पादनाच्या प्रक्रियेतील सक्रिय घटक आहे.
अ) भूमी ब) श्रम
क) भांडवल ड) वरीलपैकी नाही

2) श्रम बाजार ––– बाजार आहे.
अ) पूर्ण ब) अपूर्ण
क) मक्तेदारी ड) मक्तेदारीयुक्त

3) भारतामध्ये श्रमाचा पुरवठा अधिक आहे परंतु ––– श्रमिकांचा तुटवडा जाणवतो.
अ) शिक्षीत ब) कुशल
क) संघटित ड) वरील सर्व

4) श्रमाला असलेली मागणी ––– वर अवलंबून असते.
अ) वेतनदर ब) लोकसंख्या
क) वस्तूला असलेली मागणी ड) वरीलपैकी नाही

5) ––– घटकावर वेतनदराचा परिणाम होतो.
अ) शिक्षण ब) कुशलता
क) अनुभव ड) वरील सर्व

6) अल्पकाळात श्रमाचा पुरवठा ––– मानला जातो.
अ) ताठर ब) लवचिक
क) कमी लवचिक ड) वरीलपैकी नाही

7) बालकामगार ही ––– देशातील प्रमुख समस्या आहे.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
क) भारत ड) जपान

8) वेतन भिन्नता ––– नुसार आढळते.
अ) लिंग ब) कुशलता
क) अनुभव ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भारतातील श्रम कल्याणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
2) बेरोजगारांच्या समस्या स्पष्ट करा.
3) श्रमकल्याणाची तीन उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
4) भारतातील तीन श्रम समस्या स्पष्ट करा.
5) भारतातील श्रम बाजाराची रचना स्पष्ट करा.
6) वेतन भिन्नतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

भारतातील स्त्री कामगारांच्या समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

बेकारी म्हणजे काय? ते सांगून बेकारीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. **10**

श्रम बाजार म्हणजे काय ते सांगून श्रम बाजाराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Labour Welfare (BA221308)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative and fill in the blanks: **08**

1) _____ is an active element of process of production.
a) Land b) Labour
c) Capital d) None of the above

2) Labour market is _____ market.
a) Perfect b) Imperfect
c) Monopoly d) Monopolistic

3) In India, supply of labour is high but there is scarcity of _____ labour.
a) Educated b) Skilled
c) Organized d) All the above

4) Demand for labour depend, upon _____.
a) Wage rate b) Population
c) Demand for goods d) None of above

5) _____ factors affects on wage rate.
a) Education b) Skill
c) Experience d) All the above

6) Supply of labour in start period is supposed to be _____.
a) Rigid b) Elastic
c) Less elastic d) None of the above

7) 'Child' problem is a serious problem in _____ country.
a) England b) America
c) India d) Japan

8) Wage differential occurs according due to _____.
a) Gender b) Skill
c) Experience d) All of the above

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) Explain the scope of labour welfare in India.
b) State the problems of unemployment.
c) Explain the three objective of labour welfare.
d) Explain the three labour problems in India.
e) Explain the structure of Indian labour market
f) Explain the types of wage differential.

Q.3 **a)** Explain the problems of women labours in India. **10**

OR

b) What is Unemployment? Explain the types of unemployment?

Q.4 **Write Broad answer question.** **10**

What is labour market? Explain the characteristics of labour market.

SLR-AA-117

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Co-operation (BA221307)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– यांना सहकाराचा जनक असे म्हणतात.
अ) डेव्हिडोविक ब) बॉनर
क) रॉबर्ट ओवेन ड) एच. कॅलव्हर्ट

2) वैद्यनाथन कमिटीची स्थापना ––– यावर्षी करण्यात आली.
अ) 2004 ब) 2010
क) 2015 ड) 2020

3) भारतात ––– साली सहकाराचा पहिला कायदा पास झाला.
अ) 1904 ब) 1910
क) 1915 ड) 1920

4) "सहकार" या शब्दाची निर्मिती ––– शब्दापासून झाली.
अ) जापनीज ब) फ्रेंच
क) लॅटिन ड) ग्रीक

5) सहकाराची मूलभूत मँचेस्टर तत्वे ––– इतकी आहेत.
अ) 04 ब) 05
क) 06 ड) 07

6) जर्मनीमध्ये रफायझन हे ––– नगरपालिकेचे मेयर होते.
अ) मँचेस्टर ब) वैयरबुच
क) जेडिंग ड) रॉश्डेल

7) ––– समितीने सहकारी मूल्यांची शिफारस केली.
अ) रॉबर्ट ओवेन ब) शुल्त्झे
क) स्वेन–अके–बुक ड) बॉनर

8) डेन्मार्कमध्ये ––– प्रकारच्या सहकारी संस्था यशस्वी झाल्या आहेत.
अ) शेतकी सहकारी पतपुरवठा ब) दुग्ध सहकारी
क) ग्राहक सहकारी ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भारतातील सहकारी चळचळीचा उगम विशद करा.
2) वैद्यनाथन कमिटीच्या कोणत्याही तीन शिफारसी सांगा.
3) भारतातील सहकारी चळवळीचे भवितव्य विशद करा.
4) शुल्त्झेच्या संस्थेची कोणतीही तीन वैशिष्ट्ये सांगा.
5) इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी चळवळीच्या यशाची कोणतीही तीन कारणे सांगा.
6) सहकाराची कोणतीही तीन मँचेस्टर तत्वे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) स्वातंत्र्योत्तर काळातील सहकारी चळचळीची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करा.
ब) भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4 जागतिकीकरणाचे भारतीय सहकारी चळवळीवरिल परिणाम स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-117

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Co-operation (BA221307)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the option. **08**

1) _____ is known as father of Co-operation.
a) Davidovic b) Bonner
c) Robert Owen d) H. Calvert

2) The Vaidyanathan Committee was established in _____.
a) 2004 b) 2010
c) 2015 d) 2020

3) In India, the First Co-operative Act was passed in _____.
a) 1904 b) 1910
c) 1915 d) 1920

4) The word "Co-operation" is derived from the _____ word.
a) Japanese b) French
c) Latin d) Greek

5) There are _____ basic principles of Manchester Co-operatives.
a) 04 b) 05
c) 06 d) 07

6) Rafaizen was the Mayor of _____ Municipality in Germany.
a) Manchester b) Waiyer booch
c) Jeding d) Rochdale

7) _____ Committee recommended the values of Co-operation.
a) Robert Owen b) Schultze
c) Sevn-Ake-Book d) Bonner

8) In Denmark _____ Types of Co-operatives have been successful.
a) Agricultural Credit Co-operative b) Dairy Co-operative
c) Consumer's Co-operative d) None of these

Q.2 Write Short Answers (Any Four) **12**

1) Explain the Origin of Co-operation in India.
2) State any three Recommendations of Vaidyanathan Committee.
3) Explain the future of Co-operative movement in India.
4) State any three features of Schultze's societies.
5) State any three reasons for the success of the consumer's Co-operative movement in England.
6) State any three Menchaster Principles of Co-operation.

Q.3 Answer the following (ANY ONE) **10**

a) Explain the salient features of Co-operative movement since Independence.
b) Explain the role of Government in the development of Co-operative in India.

Q.4 Explain the Impact of Globalization on Indian Co-operative movement. **10**

SLR-AA-118

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970 A.D.) (BA221311)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1601 ब) 1600
क) 1602 ड) 1603

2) ––– हे मराठीतील पहिले वृत्तपत्र होय.
अ) केसरी ब) मराठा
क) दर्पण ड) सकाळ

3) ––– हे जगन्नाथ शंकरशेठ यांचे आडनाव होते.
अ) मुरकुटे ब) लाड
क) कवडे ड) गोरे

4) मुंबईचे शिल्पकार म्हणून ––– यांना ओळखले जाते.
अ) लोकहितवादी ब) जांभेकर
क) नाना शंकर शेठ ड) भाऊ दाजी लाड

5) इंग्रजांनी भारतात आपली सत्ता ––– या लढाईने स्थापन केली.
अ) बक्सारची लढाई ब) खनुवाची लढाई
क) प्लासीची लढाई ड) चित्रदुर्गची लढाई

6) मराठी वृत्तपत्राचे जनक ––– यांना म्हणतात.
अ) भाऊ दाजी लाड ब) लोकहितवादी
क) महर्षी कर्वे ड) बाळशास्त्री जांभेकर

7) "सार्वजनिक सत्यधर्म" हा ग्रंथ ––– यांनी लिहीला.
अ) विष्णूबुवा ब्रम्हचारी ब) लोकहितवादी
क) दादोबा पांडूरंग ड) महात्मा फुले

8) महात्मा जोतिबा फुले यांनी ––– स्थापन केला.
अ) प्रार्थना समाज ब) आर्य समाज
क) सत्यशोधक समाज ड) ब्राम्हो समाज

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) ब्रिटिशांची प्रशासन व्यवस्था सांगा.
ब) भाऊ दाजी लाड यांचे राजकीय कार्य सांगा.
क) पेशवे कालीन उद्योग धंदे सांगा.
ड) ब्रिटिश पूर्वकाळातील शिक्षण पध्दती सांगा.
इ) शिक्षण विषयक चार्लस वूडच्या खलीत्यातील तरतुदी सांगा.
ई) महात्मा फुलेंचे स्त्रीविषयक कार्य सांगा.

प्र.3 19 व्या शतकाच्या प्रारंभीची महाराष्ट्रातील राजकीय व सामाजिक पार्श्वभूमी सांगा. **10**

किंवा

भाऊ दाजी लाड व जगन्नाथ शंकर शेठ यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

प्र.4 महात्मा जोतिबा फुले यांचे जीवन व कार्य स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970 A.D.) (BA221311)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures in the right are indicates full marks of the questions.

Q.1 Complete following sentence with choosing the correct alternative. **08**

1) East India company established in _____.
   a) 1601 b) 1600
   c) 1602 d) 1603

2) _____ was the first newspaper in Marathi.
   a) Kesari b) Maratha
   c) Darpan d) Sakal

3) _____ was the surname of Jagannath Shankarshet.
   a) Murkude b) Lad
   c) Kawade d) Gore

4) _____ was the carver of Mumbai City.
   a) Lokhitwadi b) Jambhekar
   c) Nana Shankar Sheth d) Bhahu Daji Lad

5) British founded their power in India by _____ battle.
   a) Battle of Baksar b) Baattle of Khanuwa
   c) Battle of Plassey d) Battle of Chitradurga

6) _____ was the father of Marathi newspaper.
   a) Bhahu Daji Lad b) Lokhitwadi
   c) Maharshi Karve d) Balshastri Jambhekar

7) Which was the author of “Sarvajanik Satyadharma” _____.
   a) Vishnu Buva Brahmachari b) Lokhitwadi
   c) Dadoba Pandurang d) Mahatma Phule

8) Mahatma Jyotiba Phule established _____.
   a) Prarthana Samaj b) Arya Samaj
   c) Satyashodhak Samaj d) Bramho Samaj

Q.2 Write short answer of the following questions. (Any Four) **12**

a) Explain Administrative system of British.
b) Write Political works of Bhau Daji Lad.
c) What were the Industries in the times of Peshva?
d) Educational system before British Rule.
e) Give the points in the educational report of Charls Wood.
f) Woman’s work of Mahatma Phule.

Q.3 Explain the Political and Social condition in Maharashtra in the early 19th century. **10**

OR

Explain the work of Bhau Daji Lad and Jagannath Shankar Sheth.

Q.4 State the Life and work of Mahatma Jyotiba Phule. **10**

SLR-AA-119

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper - IV)
Modern India (1857 - 1950 A.D.) (BA221344)

Day & Date: Friday, 08-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) भारताचा व्हाईसरॉय ––– च्या कारकिर्दीत इ.स. 1857 वर उठाव झाला होता.
अ) लॉर्ड डलहौसी ब) लॉर्ड कॅनिंग
क) लॉर्ड कॉर्नवालिस ड) लॉर्ड रिपर

2) मंगल पांडेने ––– या इंग्रज अधिकाऱ्यास ठार केले होते.
अ) मेजर कॅम्पबेल ब) मेजर ह्यूसन
क) मेजर फुल्टार्न ड) मेजर हेस्टिंज

3) ब्राम्हो समाजाने ––– चा पुरस्कार केला होता.
अ) मूर्तिपूजा ब) कर्मकांड
क) एकेश्वरवाद ड) बहुदेवतावाद

4) स्वामी दयानंद सरस्वती यांचे ––– हे मूळनाव होते.
अ) मूळशंकर ब) अंबाशंकर
क) नरेश ड) देवशंकर

5) ––– हे राष्ट्रीय सभेचे संस्थापक सदस्य होते.
अ) महात्मा गांधी ब) दादाभाई नौरोजी
क) सुभाषचंद्र बोस ड) पंडित नेहरू

6) गोपाळकृष्ण गोखले यांच्या अध्यक्षतेखाली राष्ट्रीय सभेचे ––– येथे अधिवेशन भरले होते.
अ) मुंबई ब) पुणे
क) कराची ड) वाराणसी

7) ––– यांनी बंगाल फाळणीची योजना तयार केले होती.
अ) सर अँन्ड्रयू फ्रेझर ब) सर हाफकीन
क) सर सायमन ड) वेव्हेल

8) लोकमान्य टिळकांचा जन्म ––– येथे झाला होता.
अ) मुरबाड ब) शेखली
क) चिखली ड) पेण

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) इ.स 1857 च्या उठावाची कोणतेही चार राजकीय कारणे लिहा.
2) ब्राम्हो समाजाची तत्वे लिहा.
3) स्वामी दयानंद सरस्वती यांचा जीवन परिचय लिहा.
4) दादाभाई नौरोजी यांचे आर्थिक विचार लिहा.
5) बंगाल फाळणीची कारणे लिहा.
6) जहालमतवाद्यांची चतु:सुत्री लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) आर्य समाजाचे कार्य लिहा.

किंवा

2) लोकमान्य टिळकांचे कार्य लिहा.

प्र.4 इ.स 1857 च्या उठावाचे परिणाम लिहा. **10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper - IV)
Modern India (1857 - 1950 A.D.) (BA221344)

Day & Date: Friday, 08-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was the Viceroy of India an uprising of 1857 during his period.
a) Lord Dalhousie b) Lord Canning
c) Lord Cornwallis d) Lord Ripon

2) Mangal Pandey killed _____ British officer.
a) Major Campbell b) Major Hewson
c) Major Fultarn d) Major Hastings

3) The Brahmo community advocated _____.
a) Idolatry b) Ritual
c) Monotheism d) Polytheism

4) Swami Dayanand Saraswati's original name was _____.
a) Moolashankar b) Ambasankar
c) Naresh d) Devshankar

5) _____ was a founding member of the National Assembly.
a) Mahatma Gandhi b) Dadabhai Naoroji
c) Subhash Chandra Bose d) Pandit Nehru

6) A session of the National Assembly was held at _____ under the chairmanship of Gopalkrishna Gokhale.
a) Mumbai b) Pune
c) Karachi d) Varanasi

7) _____ prepared the plan of partition of Bengal.
a) Sir Andrew Fraser b) Sir Halfkin
c) Sir Simon d) Wavell

8) Lokmanya Tilak was born in_____.
a) Murbad b) Shekhli
c) Chikhali d) Pen

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write Political reasons of the uprising of 1857.
b) Write the principles of Brahmo society.
c) Write an introduction to the life of Swami Dayanand Saraswati.
d) Write the financial thoughts of Dadabhai Naoroji.
e) Write the reasons for the partition of Bengal.
f) Write the Chatu: Sutri of Extremist.

Q.3 **Attempt any one of the following questions.** **10**

a) Write the work of Arya Samaj.

OR

b) Write the works of Lokmanya Tilak.

Q.4 Write the Effects of the uprising of 1857. **10**

SLR-AA-120

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper – IV)
Geography of India (BA221362)

Day & Date: Monday, 18-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न. **08**

1) भारताच्या पूर्वेला ––– समुद्र आहे.
अ) अरबी समुद्र ब) हिंदी महासागर
क) बंगालचा उपसागर ड) यापैकी नाही

2) राजस्थान मध्ये ––– मातीचा प्रकार आढळतो.
अ) रेगुर ब) वालुकामय
क) लाल ड) काळी

3) कर्नाटकात ––– या ठिकाणी लोह–पोलाद कारखाना आहे.
अ) गुलबर्गा ब) बंगलोर
क) भद्रावती ड) जमशेदपूर

4) झरिया खाणीत ––– शक्ती साधन सापडते.
अ) नैसर्गिक वायू ब) दगडी कोळसा
क) खनिजतेल ड) यापैकी नाही

5) लोकसंख्येतील स्त्री – पुरूषांच्या प्रमाणाला ––– म्हणतात.
अ) लिंगसरचना ब) वयसरचना
क) साक्षरता ड) यापैकी नाही

6) 2011 च्या जनगणनेनुसार भारताच्या लोकसंख्येची घनता ––– आहे.
अ) 368 ब) 380
क) 385 ड) 390

7) ––– भारताची राष्ट्रभाषा आहे.
अ) इंग्रजी ब) मराठी
क) बंगाली ड) हिंदी

8) ––– राज्यात मुस्लीम धर्मियाची लोकसंख्या सर्वात जास्त आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) पंजाब
क) उत्तर प्रदेश ड) जम्मू काश्मीर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा. **12**

1) हिमालयाचे महत्त्व
2) भारतातील बेटे
3) लिंगसंरचना
4) भारतातील हिंदू धर्माचे वितरण
5) भारतातील महत्त्वाच्या भाषा
6) कोळशाचे प्रकार

प्र.3 भारतातील लोह खनिजाचे वितरण आणि उत्पादने स्पष्ट करा. **10**

किंवा

भारताच्या लोकसंख्येचे वितरण स्पष्ट करा.

प्र.4 भारताचे प्राकृतिक विभाग सांगून कोणत्याही एका विभागाचे वर्णन करा. **10**

SLR-AA-120

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper – IV)
Geography of India (BA221362)

Day & Date: Monday, 18-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Multiple choice question: **08**

1) In the eastern part of India _____ sea is situated.
a) Arabian Sea b) Indian Ocean
c) Boy of Bengal d) None of these

2) In Rajasthan _____ Types of soil is found.
a) Regur b) Sandy
c) Red d) Black

3) In Karnataka _____ iron and steel industries are situated.
a) Gulbarga b) Bangalore
c) Bhadrawati d) Jamshedpur

4) _____ power resource is found in Jhariya.
a) Natural Gas b) Coal
c) Oil d) None of these

5) The proportion of male and female in population is called _____.
a) Sex composition b) Age composition
c) Literacy d) None of these

6) According to census 2011 the density of India is _____.
a) 368 b) 380
c) 385 d) 390

7) _____ is National language of India.
a) English b) Marathi
c) Bangali d) Hindi

8) In _____ state the largest population of Muslim Religion is situated.
a) Maharashtra b) Panjab
c) Uttar Pradesh d) Jammu Kashmir

Q.2 Write Short Notes on (Any Four) **12**

1) Importance of Himalya
2) Islands of India
3) Sex Composition
4) Distribution of Hindu Religion in India
5) Types of important Languages in India
6) Types of Coal

Q.3 **1)** Explain the distribution and products of iron ore in India. **10**

OR

2) Explain the Population distribution of India.

Q.4 State the physiography division of India and describe any one of them. **10**

SLR-AA-121

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HINDI (Paper – III)
Aadhunik Hindi Kahani Sahitya Evam Vyavaharik Hindi (BA221327)

Day & Date: Saturday, 09-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर लिखिए। **08**

1) बूढी काकी कहानी के लेखक ––– है।
अ) राजेंद्र यादव ब) संजीव
क) प्रेमचंद ड) सूर्यबाला

2) 'उस दुनिया की ज्योति' ––– के जीवन पर केंद्रित है।
अ) किसान ब) तृतीय पंथीयों
क) युवा ड) मजदूर

3) 'काग़ज की नावें चाँदी के बाल' कहानी ––– पर आधारित है।
अ) मिथकों ब) सत्य कथा
क) काल्पनिक घटना ड) यात्रा

4) संजीव द्वारा लिखी कहानी 'नेता' ––– पर आधारित कहानी है।
अ) महानगर ब) गाँव
क) शहर ड) राजनीति

5) 'बिट्टन मर गयी' कहानी के लेखक ––– है।
अ) मोहन राकेश ब) जयप्रकाश कर्दम
क) सदासुखलाल ड) धीरेंद्र वर्मा

6) 'रनवीर' यह पात्र ––– कहानी का है।
अ) वापसी ब) कफ़न
क) फ़ैसला ड) बूढी काकी

7) फुलवा के बेटे का नाम ––– है।
अ) राधामोहन ब) कमलेश
क) अजित ड) सुमेध

8) गजाधर बाबू ––– साल नौकरी कर रिटायर हुए थे।
अ) पच्चीस ब) सत्ताईस
क) तीस ड) पैतीस

प्र.2 लघुत्तरी प्रश्न (कोई भी चार) **12**

1) अनुवाद किसे कहते है?
2) विज्ञापन किसे कहते है?
3) संवाद कौशल से क्या तात्पर्य है?
4) आपने शुरू किए कपडों की दुकान का समाचार पत्र के लिए आकर्षक विज्ञापन तैयार कीजिए।
5) अनुवाद के महत्व को संक्षेप में लिखिए।
6) विज्ञापन का महत्व संक्षेप में लिखिए।

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोई भी एक) **10**

'नेता' कहानी के माध्यम से लेखक क्या संदेश देना चाहते है?

अथवा

'बिट्टन मर गई' कहानी की कथावस्तु लिखिए।

प्र.4 'बुढी काकी' कहानी का आशय स्पष्ट कीजिए। **10**

SLR-AA-122

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper-III)
Development Psychology Adolescent and early Adulthood (BA221359)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) वैकासिक मानसशास्त्राला ––– असेही म्हणतात.
अ) बोधनात्मक ब) जीवनकक्षा
क) बाल ड) चिकित्सा

2) शारीरिक विकास आणि परिपक्वता ––– प्रौढावस्थेमध्ये पुर्णत्वास पोहचते.
अ) प्रारंभिक ब) मध्यम
क) प्रौढ ड) उत्तर

3) प्रारंभिक प्रौढावस्थेचा कालावधी ––– ते ––– असुन सातत्याने विकास होत राहतो.
अ) 10–20 ब) 20–40
क) 30–40 ड) 30–60

4) ––– यांनी ताण – निर्णायक परिस्थितीची सामान्यतत्वे कारणे प्रतिपादन केली.
अ) पेरी ब) शेल्से
क) स्टर्नबर्ग ड) जेम्सबर्ग

5) स्टर्नबर्गच्या मते ––– बुध्दीमत्ता इतरांच्या वर्तनाचे प्राथमिक निरिक्षण करुन आत्मसात केली जाते आणि वर्तनाला सुधारणात्मक आकार प्राप्त होतो.
अ) प्रवाही ब) सराव
क) स्फटिकसदृश्य ड) बहूविध

6) पुरुष आणि स्त्रियांमध्ये पौगंडावस्थेच्या सुरुवातीला ––– अंतःस्त्राव निर्मिती मध्ये महत्वाची भूमिका पार पाडतो.
अ) प्रधानग्रंथी ब) एस्ट्रोजेन
क) लेप्टिन ड) सेरोटोनीन

7) व्यक्तिमत्व विकासाच्या एरिक्सनने ––– अवस्था प्रतिपादन केल्या.
अ) 5 ब) 6
क) 8 ड) 7

8) एरिक्सनच्या मते ''किशोरावस्थेचा मुख्य वैकासीक कार्य म्हणजे ––– अवस्था संपादन करणे हे असते''.
अ) पेचप्रसंग ब) ओळखीची
क) सहमती ड) प्रत्यावाहन

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) एडस् म्हणजे काय? एड्चे दीर्घरुप सांगा?

ब) झोप वंचना म्हणजे काय ? किशोरांवर त्याचे होणारे परिणाम सांगा?

क) शालेय कार्यक्षमता म्हणजे काय?

ड) स्वायत्ततेचा शोध म्हणजे काय ते सांगा?

इ) 'लड्डपणा' व्याख्या सांगा.

ई) घटस्फोटाचे प्रकार सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणताही एक दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. **10**

प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील काम–कारकीर्द निवड आणि प्रारंभ कसा करतात ते स्पष्ट करा.

किंवा

प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील विवाह विषयक समस्या वर्णन करा.

प्र.4 किशोरांच्या वाढीच्या काळातील पोषक अन्न आणि खाण्याच्या विकृती स्पष्ट करा? **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper-III)
Development Psychology Adolescent and early Adulthood (BA221359)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) "Development psychology" is also called _____.
a) Cognitive b) Life span
c) Child d) Clinical

2) Physical development and maturation are complete at _____ adulthood.
a) Early b) Middle
c) Adult d) Late

3) Span of Early adulthood is _____ to _____ a time of continued development.
a) 10-20 b) 20-40
c) 30-40 d) 30-60

4) _____ has suggested the general principles of causing stress.
a) Perry b) Shelly
c) Sternberg d) Jamesberg

5) According to Sternberg _____ intelligence that is learned primarily by observing others and modelling their behaviour.
a) Fluid b) Practices
c) Crystallized d) Multiple

6) The harmane _____ appear to play a role in the start of puberty for male's and female's.
a) Pitutory b) Estrogen
c) Leptin d) Serotonin

7) Erikson Suggested _____ stages of Personality development.
a) 5 b) 6
c) 8 d) 7

8) According to Erikson the main task of Adolescence is to achieve a state of _____.
a) Crisis b) Identity
c) Conformity d) Recall

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is AIDS? State long from of AIDS?
b) What is sleep deprivation? State it's effect on Adolescence?
c) What is School Performance?
d) State the quest for Autonomy?
e) State the define "Obesity"?
f) State types of Divorce?

Q.3 **write answer any one of the following question.** **10**

Explain work in Early adulthood choosing and Embarking career?

OR

Describe marriage work's in Early adulthood?

Q.4 Explain the Nutrition, food & eating disorder, growth of Adolesence development? **10**

SLR-AA -123

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HINDI (Paper-IV)
Madhyayugin Hindi Kavya, Vyakaran avm Lekhan (BA221328)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित पूर्ण अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) मध्यकालीन संत कवियों में ––– का स्थान महत्त्वपूर्ण हैं।
अ) कबीर ब) जायसी
क) तुलसी ड) सूर

2) ––– भाषा में लिखित 'पद्मावत' जायसी का सुप्रसिध्द महाकाव्य है।
अ) ब्रज ब) अवधी
क) भोजपुरी ड) जयपुरी

3) ––– श्रीवल्लभाचार्य द्वारा स्थापित पुष्टी संप्रदाय के अनुयायी थे।
अ) नामदेव ब) कबीर
क) सूरदास ड) विद्यापति

4) मीराँबाई ने लोकलाज तज कर पैरों में घुँघरु बाँधे और ––– में लीन हो गई।
अ) रामभक्ति ब) कृष्णभक्ति
क) हरिभक्ति ड) शिवभक्ति

5) हिंदी में नीति काव्यधारा को प्रतिष्ठा दिलाने का कार्य ––– ने किया है।
अ) रहीम ब) बिहारी
क) भूषण ड) देव

6) ––– रीतिकाल के प्रतिनिधि कवि हैं।
अ) भूषण ब) बिहारी
क) रहीम ड) ठाकुर

7) जो शब्दांश शब्दों के अंत में लगकर अर्थ में विशेषता लाएँ, वे ––– कहलाते हैं।
अ) उपसर्ग ब) प्रत्यय
क) समास ड) संधि

8) क्या तुम कल स्कूल नहीं गये थे? ––– वाक्य है।
अ) इच्छाबोधक ब) विस्मयादिबोधक
क) प्रश्नार्थक ड) आज्ञार्थक

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर तीन या चार पंक्तियों में लिखिए। **12**

1) उपसर्ग की परिभाषा दीजिए।
2) प्रत्यय की परिभाषा लिखिए।
3) प्रत्यय कितने प्रकार के होते हैं। सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
4) अर्थ के आधार पर वाक्य के कितने प्रकार हैं।
5) प्रश्नार्थक वाक्य को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
6) 'अभि' और 'अप' उपसर्ग का अर्थ बताकर चार उदाहरण लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **10**

1. "पायो जी मैं रामरतन धन पायो।
   वस्तु अमोलक दी म्हाँरे सतगुरु,
   किरपा करि अपनायो।
2. जो रहीम उत्तम प्रकृति, का करि सकत कुसंग।
   चंदन विष व्यापत नहीं, लपटे रहत भुजंग।।
3. कनक–कनक तैं सौगुनी मादकता अधिकार।
   उहिं खाऐ बौराइ, इहिं पाऐं हीं बौराइ।।

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। **10**

संत कबीर की भक्ति– साधन को स्पष्ट कीजिए।

SLR-AA-124

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper – IV)
Applied Psychology (BA221360)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) समायोजन ही संज्ञा मुलतः ––– या शास्त्रातून आली आहे.
अ) जीवशास्त्र ब) भौतिकशास्त्र
क) मानसशास्त्र ड) रसायनशास्त्र

2) एका व्यक्तीचे सखोल संशोधन म्हणजे ––– .
अ) सर्वेक्षण ब) वृत्त इतिहास
क) निरीक्षण ड) प्रयोग

3) ताणाचे प्रकार ––– आहेत.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

4) 'सामान्य प्रतियोजना संलक्षण' हे प्रारुप ––– शी संबंधित आहे.
अ) चिंता ब) नैराश्य
क) मनोविकृती ड) ताण

5) ––– म्हणजे स्व–बद्दलचे विश्वासाचे संघटित संकलन होय.
अ) स्व–संकल्पना ब) स्व–तफावत
क) आत्मप्रेम ड) संभाव्य स्व

6) स्व–मूल्यमापनाचे जे फलित आहे त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) स्व–संकल्पना ब) स्व–आदरभाव
क) स्व–तफावत ड) स्व–नियमन

7) उत्क्रांतीवादाचा सिध्दांत ––– यांनी मांडला.
अ) डार्विन ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) सॉक्रेटीस

8) XY या रंगसूत्राच्या संयोगातून ––– जन्माला येते.
अ) मुलगा ब) मुलगी
क) जुळी ड) तिळी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) सर्वेक्षण म्हणजे काय?

ब) 'ताण' व्याख्या द्या?

क) आत्मप्रौढी म्हणजे काय?

ड) आक्रमकता म्हणजे काय?

इ) SQ3R पध्दतीमध्ये समाविष्ट असलेल्या पायऱ्या लिहा.

ई) लैंगिक अभिवृत्ती आणि वर्तन स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका दीर्घ प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **10**

स्व–संकल्पनेला आकार देणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

सुखाचे मुलस्त्रोत (उगमस्थाने) स्पष्ट करा.

प्र.4 ताणाचे प्रमुख प्रकार स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper – IV)
Applied Psychology (BA221360)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) The concept of adjustment was originally borrowed from _____.
a) Biology b) Physics
c) Psychology d) Chemistry

2) In depth research of an individual is called _____.
a) Survey b) Case study
c) Observation d) Experiment

3) _____ types of stress.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

4) 'General Adaptation Syndrome' model is related to _____.
a) Anxiety b) Depression
c) Neuroticism d) Stress

5) The _____ is an organized collection of beliefs about the self.
a) Self-concept b) Self-discrepancies
c) Narcissism d) possible self

6) The result of self- evaluation in termed _____.
a) Self-concept b) Self-esteem
c) Self-discrepancies d) Self-regulation

7) Evolutionary theory was proposed by _____.
a) Darwin b) Plato
c) Aristotle d) Socrates

8) Combination of XY chromosomes given birth to _____.
a) Boy b) Girl
c) Twins d) Triplex

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is survey?
b) Define stress?
c) What is narcissism?
d) What is aggression?
e) Write steps that are included in SQ3R method.
f) Explain the sexual attitude and behavior.

Q.3 **Write any one long question type answer of the following.** **10**

Explain the factors shaping the self-concept.

OR

Explain the roots of happiness.

Q.4 Explain major types of Stress. **10**

SLR-AA-125

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. English (Paper – III)
British Literature (BA221329)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative from the following. **08**

1) What does the speaker write on the strand in the poem 'One Day I Wrote Her Name'?
a) A love letter b) His beloved's name
c) A poem d) A message to the waves

2) What is the primary season associated with the west wind in the poem?
a) Winter b) Spring
c) Summer d) Autumn

3) What will happen to the mistress's beauty in the future, according to the speaker in 'The Coy Mistress'?
a) It will last forever b) It will never be found again
c) It will turn to dust d) It will become a legend

4) In 'Go and Catch the Falling Star', the speaker suggests that finding a woman who is both true and fair is as difficult as:
a) Catching a falling star b) Getting with child a mandrake root
c) Climbing the highest mountain d) None of the above

5) What is the protagonist's name in 'The Jew of Malta'?
a) Barabas b) Ithamore
c) Abigail d) Bellamira

6) Who is Barabas's loyal servant throughout the play?
a) Abigail b) Bellamira
c) Ithamore d) Ferneze

7) Who is Ferneze in the play 'The Jew of Malta'?
a) A servant of Barabas b) The governor of Malta
c) Barabas's daughter d) A merchant in Venice

8) Where is the play 'The Jew of Malta' primarily set?
a) London b) Venice
c) Malta d) Rome

Q.2 Answer any four of the following. **12**

a) Explain the concept of poetic justice.
b) Define the concept 'paradox' and provide an example of a paradoxical statement.
c) What is meant by 'poetic diction' in poetry?
d) What is the central message of the poem 'To His Coy Mistress'?
e) What is the significance of the "Sea of Faith" and its description in the poem 'Dover Beach'?
f) What is the central idea of the poem 'Ode on a Grecian Urn'?

Q.3 Answer any one of the following questions. **10**

a) Discuss the character of Barabas in 'The Jew of Malta'

OR

b) Discuss the theme of greed and revenge in 'The Jew of Malta'.

Q.4 Answer the following question. **10**

What are the characteristics of Elizabethan Drama?

SLR-AA-126

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SANSKRIT (Paper - III)
प्राचीन भारतीय विज्ञान प्राचीन भारतीय जलशास्त्र (BA221333)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरप्रत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्य पर्यायं चित्वा वाक्य पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडुन वाक्य पुन्हा लिहा।

1) वराहमिहीर यांनी ––– ग्रंथ रचला.
अ) बृहत्संहिता ब) रामायण
क) प्रतिमानाटक ड) पंचतंत्र

2) कृष्णपक्षात गर्भधारणा झाली की ––– पक्षात पाऊस पडतो.
अ) पौर्णीमा ब) अमावस्या
क) शुक्ल ड) दिवसा

3) ज्योतिष शास्त्राला ––– म्हटले जाते.
अ) नासिका ब) मुख
क) कर्ण ड) चक्षु

4) पाऊस मोजण्याचे सर्वात मोठे परिमाण ––– आहे.
अ) द्रोण ब) आदक
क) पल ड) मिली

5) मिहीर म्हणजे ––– .
अ) सुर्य ब) चंद्र
क) चांदण्या ड) उल्का

6) अपामार्ग म्हणजे ––– .
अ) हाराळी ब) आघाडा
क) बेल ड) फूल

7) आकाशात दिसणारे चंद्र, सुर्य, तारे, ग्रह, नक्षत्र यांच्या परिभ्रमणाच्या परिणामांचा अभ्यास म्हणजेच ––– शास्त्र.
अ) वास्तु ब) योगशास्त्र
क) ज्योतिष ड) भूगर्भ

8) अर्गला याचा अर्थ ––– .
अ) बांध/अडसर ब) नदी
क) प्रवाह ड) लाटा

प्र.2 टिप्पणी लिखत (कोणत्याही चार) **12**
टिपा लिहा.(कोणत्याही चार)

1) जारज जीव
2) रवपुर
3) अस्राव भेषज
4) ज्योतिष शास्त्र
5) उर्ध्वगामी शीर
6) जलगर्भपाताची लक्षणे

प्र.3 कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**
(कोडपि एकस्य उत्तर लिखत)

अ) वराह मिहीरांनी बृहत्संहितेत केलेले मेघांचे वर्णन लिहा?

किंवा

ब) दकार्गलाध्याय यावर विवेचक टिप लिहा?

प्र.4 जलशीरा यावर विवेचक टिप लिहा? **10**

SLR-AA-127

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ENGLISH (Paper-IV)
Indian Writing in English (BA221330)

Day & Date: Tuesday, 12-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative from the following. **08**

1) How far away is the "Heaven of Freedom" according to the poem?
a) In the distant future b) Very far away
c) Always near d) unreachable

2) Who wrote the poem 'Krishna'
a) Sarojini Naidu b) Sri Aurobindo
c) Rabindranath Tagore d) Nissim Ezekiel

3) In the final stanza of the poem, 'A Letter to a Friend' the speaker expresses the gratitude for friend's _____.
a) Hate and love b) Friendship and love
c) Angry and love d) None of these

4) The poet's mother instruct him to do with her body after death _____.
a) To cremate her at Puri beach
b) To burry her in the Jagannath temple compound
c) To donate her body to science
d) None of the above

5) The tone of the poem 'Homecoming' is _____.
a) Happy b) Melancholy
c) Sarcastic d) None of these

6) Who is the protagonist of the play 'kanyadan'?
a) Jyoti b) A Gandhi supporter
c) Nath Devlikar d) Jay Prakash

7) Which caste does Arun belong to?
a) Kshatriya b) Brahmin
c) Dalit d) Vaishya

8) The wife of Nath devilkar in the play 'kanyadan is _____.
a) Rashmi b) Seva
c) Jyoti d) Chandani

Q.2 Answer any four of the following. **12**

a) What are the salient features of post- Independence Indian English Drama?
b) Who are the dramatist of post- Independence Indian English Drama?
c) What is the theme of the poem 'Homecoming?
d) What does the poet see when he looks at the widowed women at Puri beach?
e) Where do Jyoti and Arun go after their wedding?
f) What does the play 'Kanyadan' teach us?

Q.3 **a)** Write a critical appreciation of the poem, 'Heaven of Freedom' by Rabindranath Tagore. **10**

OR

b) How does Jayant Mahapatra's poem 'Dawn at Puri' explore the human condition?

Q.4 Discuss the various themes of the play 'Kanyadan' by Vijay Tendulkar. **10**

SLR-AA-128

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SANSKRIT (Paper – IV)
Karak Prakarana (BA221334)

Day & Date: Friday, 22-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्य पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडुन वाक्य पुन्हा लिहा।

1) ––– नमः।
अ) गणेशाय ब) गणेशात्
क) गणेशस्य ड) गणेशम्

2) संस्कृत व्याकरणाचे सूप्रकार ––– आहेत.
अ) पतंजलि ब) पाणिनी
क) माघ ड) कालिदास

3) कर्तुः ––– कर्म।
अ) ईप्सिततमं ब) साधकं
क) संबंध ड) आधार

4) चतुर्थी विभक्ति कृते ––– कारकम् अस्ति।
अ) अधिकरण ब) सम्प्रदान
क) अपादान ड) कर्म

5) कर्तुकरणयोः ––– ।
अ) षष्ठी ब) तृतीया
क) पंचमी ड) चतुर्थी

6) ––– विभक्तीला कारक नाही.
अ) षष्ठी ब) पंचमी
क) द्वितीया ड) तृतीया

7) 'द्रोणे व्रीहिः' या ठिकाणी ––– मात्रे प्रथमा होते.
अ) वचन ब) मात्रा
क) परिमाणं ड) लिंग

8) कारके एकूण ––– आहेत.
अ) सात ब) सहा
क) पाच ड) दहा

प्र.2 टिप्पणी लिखत। (कोणतेही चार) **12**

टिपा लिहा.

अ) सूत्र
ब) संप्रदानं
क) अपादानं
ड) करण
इ) विभक्ती
ई) अकथित कर्म

प्र.3 अ) अधोनिर्दिष्टानि सूत्राणि स्पष्टीकुरूत (केऽपि. 2) **06**

1) अधिषीङ्स्था ऽऽऽ सांकर्म।
2) कर्तुकरणयोः तृतीया
3) तथायुक्तंचानीप्सितम्
4) स्वतंत्र कर्ता

ब) अधोनिर्दिष्टानि वाक्याणि स्पष्टीकुरूत (केऽपि. 1) **04**

1) येनाङ्गविकारः
2) रूच्वार्थाणां प्रियमाणः

प्र.4 अधोनिर्दिष्टेषु पद्येषु कारकाणि लिखत। (खालील पद्यातील कारके ओळखा) **10**

अ) आस्वादवद्भिः कवलैस्तृणानां कण्डूयनैर्दंशनिवारणैःश्च।
अण्याहतैः स्वैरगतैश्च तस्याः सम्राट समाराधनतत्परो ऽभूत्।।

ब) लताप्रतानोद्ग्रथितैः स. केशैरधिज्यधन्वा विचचार दावम्।
रक्षाप देशान्मु निहोम धेनोर्वन्यान्विनेष्यन्निव दुष्टसत्वान्।।

क) विसृष्टपार्श्वानुचरस्य तस्य पार्श्वद्रुमाः पाशभृता समस्य।
उदीरयामासुरिवोन्मदानामालोकशब्दं वयसां विरावैः।।

ड) संचारपूतानि दिगन्तराणि कृत्वा दिनान्ते निलयाय गन्तुम्।
प्रचक्रमे पल्लवरागताम्रा प्रभा पतंगस्य मुनेश्च धेनुः।।

SLR-AA-129

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PHILOSOPHY (Paper - III)
Indian Ethics (BA221355)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) वैचारिक नैतिक संकल्पना ––– असतात.
अ) परिवर्तनीय ब) स्थिर
क) अतार्किक ड) यापैकी नाही

2) चार्वाकानुसार ––– हा पुरुषार्थ नाही.
अ) अर्थ ब) काम
क) मोक्ष ड) यापैकी नाही

3) 'नैतिकता मूल्याधारित असते' हे विधान ––– आहे.
अ) सत्य ब) असत्य
क) सत्य आणि असत्य ड) संशयास्पद

4) 'मानवी आचरण कसे आहे' चा अभ्यास करणे हा ––– नीतिशास्त्राचा अभ्यासविषय आहे.
अ) आदर्शात्मक ब) वर्णनात्मक
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

5) बौध्दांनुसार, ––– हे दु:खाचे कारण होय.
अ) जाती ब) संस्कार
क) विज्ञान ड) अविद्या

6) रुढी किंवा नितीमत्ता यांचे शास्त्रीय अभ्यास म्हणजे ––– होय.
अ) नीतिशास्त्र ब) तर्कशास्त्र
क) सौंदर्यशास्त्र ड) यापैकी नाही

7) ––– हा एक कर्माचा एक प्रकार आहे.
अ) क्रियमाण ब) मन
क) धर्म ड) यापैकी नाही

8) चार्वाक ––– संकल्पना नाकारतो.
अ) स्वर्ग ब) सुख
क) लौकिक विश्व ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) बौद्धांची निर्वाण संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) ऋत म्हणजे काय?

क) निष्काम आणि सकाम कर्म या संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) धर्म म्हणजे काय?

इ) सहज प्रवृत्ती म्हणजे काय?

ई) नितीमत्ता ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 बौद्धांचा अष्टांग मार्ग स्पष्ट करा. **10**

किंवा

वर्णनात्मक आणि आदर्शात्मक नितीशास्त्राचे स्वरुप स्पष्ट करा.

प्र.4 पुरुषार्थाचे प्रकार स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PHILOSOPHY (Paper - III)
Indian Ethics (BA221355)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Reflective moral concepts are_____.
   a) Changeable b) Constant
   c) Illogical d) None of these

2) According to Charvaka _____ is not purushartha.
   a) Artha b) Kaama
   c) Moksha d) None of these

3) 'Morality is value based', this statement is_____.
   a) True b) False
   c) True and false d) Doubtful

4) To Study of 'how is human conduct' is the subject matter of _____ ethics.
   a) Normative b) Descriptive
   c) Natural d) None of these

5) According to Buddha, _____ is a cause of Dukhha.
   a) Jaati b) Sanskar
   c) Vidnyana d) Avidya

6) _____is a scientific study of customs or morals.
   a) Ethics b) Logic
   c) Aesthetics d) None of these

7) _____is a kind of karma.
   a) Prarabdha b) Mana
   c) Dharma d) None of these

8) Charvaka denied the concept of_____.
   a) Heaven b) Happiness
   c) Popular world d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the Buddhas nature of nirvana.
b) What is Rta?
c) Explain the concepts of Nishkama and Sakama karma.
d) What is religion?
e) What is Instinct?
f) Explain the concept of morality.

Q.3 Explain eight fold path by Buddhism. **10**

OR

Explain the nature of descriptive and normative ethics.

Q.4 Explain the types of purusharthas. **10**

SLR-AA-130

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper – III)
Educational Psychology (BA221353)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– या शाखेमध्ये शिक्षण क्षेत्रातील मानवी घटकांच्या वर्तनाचा अभ्यास केला जातो.
अ) मानसशास्त्र ब) शैक्षणिक मानसशास्त्र
क) प्रायोगिक मानसशास्त्र ड) औद्योगिक मानसशास्त्र

2) गुन्हेगारी वर्तनाचा अभ्यास करण्यासाठी ––– ही पध्दती वापरतात.
अ) आत्मनिरीक्षण ब) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण
क) प्रायोगिक ड) व्यक्तिगत अभ्यास

3) ––– यांनी 'मानसिक वयाची' संकल्पना मांडली.
अ) स्पिअरमन ब) थर्स्टन
क) टर्मन ड) अल्फ्रेड बीने

4) ––– यांच्या बुध्दीमत्ता विषयक उपपत्तीला द्विघटक उपपत्ती म्हणतात.
अ) स्पिअरमन ब) गिलफोर्ड
क) थॉमसन ड) थॉर्नडाईक

5) 'प्रयत्न – प्रमाद' ही उपपत्ती ––– यांनी मांडली.
अ) पीटरसन ब) कोह्लर
क) पॅवलॉव्ह ड) थॉर्नडाईक

6) 'वर्तनातील कोणताही बदल म्हणजे अध्ययन' असे ––– यांनी म्हटले आहे.
अ) गॅरेट ब) गिलफोर्ड
क) वूडवर्थ ड) रॉस

7) व्यक्तीचे मन जाणून घेण्यासाठी मानसशास्त्रज्ञांना ––– पध्दती उपयोगी ठरते.
अ) प्रक्षेपण ब) सामाजमिती तंत्र
क) निरीक्षण ड) यापैकी नाही

8) 'व्यक्तीमत्व म्हणजे स्वतःची भूमिका' असा अर्थ ––– काळात उदयास आला.
अ) वैदिक ब) ब्राह्मण
क) रोमन ड) इस्लामिक

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) अध्ययन संक्रमणाचे प्रकार कोणते?

ब) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण पध्दतीचे फायदे आणि तोटे लिहा?

क) बुद्धीगुणांकाची वैशिष्टे सांगा?

ड) चांगल्या व्यक्तिगत अभ्यास पध्दतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

इ) मानसिक वयाची संकल्पना स्पष्ट करा?

ई) विद्यार्थांच्या सुसंघटीत व्यक्तिमत्वासाठी शैक्षणिक उपक्रम सुचवा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय? शैक्षणिक मानसशास्त्राचे स्वरुप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

व्यक्तिमत्व म्हणजे काय? व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक कोणते?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper – III)
Educational Psychology (BA221353)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **08**

1) _____ branch studies the behavior of human in the field of education.
a) Psychology b) Educational psychology
c) Experimental psychology d) Industrial psychology

2) _____ method is used to study the criminal behavior.
a) Introspection b) Observation
c) Experimental d) Case study

3) The concept of 'Mental Age' is laid down by _____.
a) Spearman b) Thurstone
c) Terman d) Alfred Bine

4) The Intelligence theory put forward by _____ is called as 'Two Factor theory of Intelligence'.
a) Spearman b) Guilford
c) Thomson d) Thorndike

5) 'Trial and Error' method is laid down by _____.
a) Peterson b) Kohler
c) Pavlov d) Thorndike

6) _____ is said that 'any change in behavior is called learning'.
a) Garret b) Guilford
c) Woodworth d) Ross

7) _____ method is used for psychologist to know the mind of an individual.
a) Projection b) Socio-metric technique
c) Observation d) None of these

8) 'Personality is one's role' this meaning was invented in _____ period.
a) Vedic b) Brahmanic
c) Roman d) Islamic

Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four) **12**

a) What are the types of transfer of learning?
b) Write the merits and demerits of observation method.
c) State the characteristics of intelligence quotient.
d) Explain the characteristics of good case study method.
e) Explain the concept of 'Mental Age'.
f) State the educational activities for organized personality of the students.

Q.3 Answer the following question in detail (Any One) **10**

a) What is meant by educational psychology? Explain the nature and scope of educational psychology.

b) Explain in detail the factors affecting on learning.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

What is meant by personality? Which are the factors affecting on personality development?

SLR-AA-131

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper – III)
History of Ancient India (650A.D.to1200A.D.) (BA221351)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) सम्राट हर्षवर्धनाचा पराभव ––– या चालुक्य राजांनी केला.
अ) पुलकेशी पहिला ब) मंगलेश
क) रविकीर्ती ड) पुलकेशी दुसरा

2) ––– शासकांच्या काळात शिल्पकलेची मामल्ल, महेंद्र, राजसिंह आणि अपराजित शैली आढळतात.
अ) चालुक्य ब) चोल
क) पल्लव ड) राष्ट्रकूट

3) संत ज्ञानेश्वर महाराज हे ––– यादव शासकाच्या समकालीन होते.
अ) भिल्लम ब) सेऊनचंद्र
क) जैतुगी ड) रामचंद्र

4) राष्ट्रकुटाच्या ––– राजाने 'कविराजामार्ग' आणि 'रत्नमालिका' ची रचना केली होती.
अ) अमोघवर्ष पहिला ब) कृष्णा प्रथम
क) इंद्र तिसरा ड) कृष्णा तिसरा

5) ––– यांनी तंजावर येथे राजराजेश्वर मंदिर बांधले.
अ) कुल्लोतुंग ब) राजराज
क) राजाधिराज ड) राजेंद्र पहिला

6) ––– या यादव मंत्र्याने 'चतुर्वर्ग चिंतामणी' नावाच्या ग्रंथाची रचना केली.
अ) राघव ब) हेमाद्री
क) सोविदेव ड) खोलेश्वर

7) उत्तर कालीन चालुक्य घराण्याची राजधानी ––– येथे होती.
अ) बसवकल्याण ब) कन्नोज
क) कांची ड) मान्यखेट

8) ––– शासकाच्या दरबारात इराणच्या राजाने आपले खास दूत पाठवले होते.
अ) हर्षवर्धन ब) नरसिंह वर्मन
क) दुसरा पुलकेशी ड) मंगलेश

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) राष्ट्रकूट राजा अमोघवर्ष बद्दल माहिती लिहा.
2) पुलकेशी पहिला यांचे कार्य.
3) कल्याणीचे चालुक्य शासक विक्रमादित्य त्रिभुवनमल्ल यांच्या बद्दल माहिती द्या.
4) चोल शासक पहिला राजेंद्र यांच्याबद्दल माहिती द्या.
5) पल्लव शासक महेंद्रवर्मन पहिला यांचे योगदान स्पष्ट करा.
6) रामचंद्र यादव यांचे कार्य.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

अ) राष्टकूटांचे उत्तर भारतातील योगदानाबद्दल चर्चा करा.

किंवा

ब) दुसरा पुलकेशी यांच्या राजकीय कारकीर्दीचा आढावा घ्या.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

यादव काळाला प्राचीन महाराष्ट्राच्या इतिहासातील सुवर्ण काळ मानला जातो. चर्चा करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper – III)
History of Ancient India (650A.D.to1200A.D.) (BA221351)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct options. **08**

1) Harshavardhana was defeated by the _____ Chalukyan king.
a) Pulkeshi -I b) Manglesh
c) Ravikirti d) Pulkeshi- II

2) During the reign of _____ ruler the styles of Mamal, Mahendra, Rajsingh and Aparajit are found.
a) Chalukya b) Chola
c) Pallava d) Rashtrakuta

3) Saint Dnyaneshwar Maharaj was a contemporary of_____ Yadav ruler.
a) Bhillam b) Seunchandra
c) Jaitugi d) Ramachandra

4) _____ Rashtrakuta king composed the works 'Kavirajamarga' and 'Ratnamalika'.
a) Amoghavarsa- I b) Krishna-I
c) Indra- III d) Krishna -III

5) Rajarajeshwar temple at Thanjavur was built by_____.
a) Kullotung b) Rajaraja
c) Rajadhiraja d) Rajendra-I

6) _____ Yadav Minister composed a book called 'Chaturvarga Chintamani'.
a) Raghav b) Hemadri
c) Sovidev d) Kholeshwar

7) The capital of the Later Chalukyan dynasty was at _____.
a) Basavakalyan b) Kannauj
c) Kanchi d) Manyakhet

8) The king of Iran had sent an ambassador to the _____ ruler's court.
a) Harshavardhana b) Narasimha Varman
c) Pulkeshi -II d) Manglesh

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Write the information about Rashtrakuta king Amoghvarsh.
2) The work of Pulakeshi I.
3) Give information about Vikramaditya Tribhuvanmalla, the Chalukya ruler of Kalyani.
4) Give information about Chola ruler Rajendra first.
5) Explain the contribution of Pallava ruler Mahendravarman I.
6) The work of Ramchandra Yadav.

Q.3 Broad Answer Question. **10**

Discuss the contribution of Rashtrakutas in North India.

OR

Review the second Pulakeshi's political career.

Q.4 Broad Answer Question. **10**

The Yadav period is considered to be the golden age in the history of ancient Maharashtra. Discuss it.

SLR-AA-132

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper – III)
Indian Society Structure and Change (BA221345)

Day & Date: Saturday, 23-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न. **08**

1) ग्रामीण समाज व्यवस्था ––– आधारलेली होती.
अ) विवाह संस्थेवर ब) जाती संस्थेवर
क) लोकमतावर ड) दुय्यम संबंधावर

2) ––– काळात स्त्रियांच्या दर्जाला घसरण सुरू झाली.
अ) स्मृती ब) वैदिक
क) ब्रिटिश ड) मोगल

3) स्वयंपूर्णता हे ––– समाजाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) आदिवासी ब) नागरी
क) दोन्ही ड) ग्रामीण

4) बिगर शेती व्यवसाय हे ––– समाजाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) आदिवासी ब) ग्रामीण
क) नागरी ड) यापैकी नाही

5) वर्ग संघर्षाचा सिध्दांत ––– यांनी मांडला.
अ) कार्लमार्क्स ब) मॅक्सवेबर
क) मर्टन ड) डरखाईम

6) संयुक्त कुटुंब हे ––– समाजाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) ग्रामीण ब) नागरी
क) औद्योगिक ड) वरीलपैकी नाही

7) ब्रिटिश कालीन सामाजिक ––– वर्ग होते.
अ) धार्मिक ब) अनैच्छिक
क) खुले ड) अनुवंशिक

8) स्त्रियांना ––– काळात उपनयन संस्काराचे अधिकार होते.
अ) वैदिक ब) वेदोत्तर
क) ब्रिटिश ड) मोगल

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) ब्रिटिश कालखंडातील भारतीय समाजाची जडणघडण
2) संयुक्त कुटुंबाची वैशिष्टये
3) नागरी समाजातील परिवर्तन
4) संघर्ष सिध्दांत
5) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील भारतीय समाजाची जडणघडण थोडक्यात स्पष्ट करा.
6) वर्ग व्यवस्थेची वैशिष्टये

प्र.3 ग्रामीण समाजाची व्याख्या देऊन ग्रामीण समाजाची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

किंवा

जातीची व्याख्या देऊन जातीचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4 आदिवासी समाज म्हणजे काय सांगून आदिवासी समाजाची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper – III)
Indian Society Structure and Change (BA221345)

Day & Date: Saturday, 23-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice question: **08**

1) Rural society was based on _____.
a) Marriage system b) Caste system
c) Public opinion d) Secondary relations

2) _____ created the status of women started declining.
a) Smruti b) Vedik
c) British d) Moghal

3) Self dependency is the characteristics of _____ society.
a) Tribal b) Urban
c) Both d) Rural

4) Non farming business is the characteristics of _____ society.
a) Tribal b) Rural
c) Urban d) None of these

5) Theory of class conflict is propounded by _____.
a) Karl Marx b) Max Weber
c) Marton d) Durkheim

6) Joint family is the characteristics of _____ society.
a) Rural b) Urban
c) Industrial d) None of these

7) Social changes during British period _____.
a) Religious b) Involuntary
c) Open d) Genetic

8) Women had right of upnayan in _____ period.
a) Vedic b) Post Vedic
c) British d) Moghal

Q.2 Write Short Answer on any Four of the following: **12**

1) Formation of Indian society in British period.
2) Characteristics of joint family.
3) Changes in urban society
4) Conflict theory
5) Briefly explain formation of Indian society in Post independence period.
6) Characteristics of class.

Q.3 Define the rural society and explain its characteristics. **10**

OR

Define cast and explain changing nature of caste system.

Q.4 Define travel society and explain its characteristics. **10**

SLR-AA-133

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PHILOSOPHY (Paper - IV)
Ancient Greek Philosophy (BA221356)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– च्या दृष्टीकोनातून संख्येचे सीमित आणि असीमित असे दोन प्रकार पडतात.
अ) पायथागोरस ब) व्हेन
क) पोलिश ड) हायडेगर

2) प्लेटोच्या पध्दतीला ––– पध्दती असे म्हणतात.
अ) द्वंद्वात्मक ब) अद्वंद्वात्मक
क) जडवादी ड) यापैकी नाही

3) ––– विचारवंतांना आयोनिअन असेही म्हणतात.
अ) मायलेशियन ब) रशियन
क) अमेरिकन ड) जर्मन

4) सॉक्रेटीस पूर्व विचारवंतांना ––– असे म्हणतात.
अ) पाश्चात्य ब) आयोनियन
क) सोफिस्टस् ड) यापैकी नाही

5) ॲनॅक्झिमेनीस च्या दृष्टीकोनातून ––– हे विश्वाचे मुल तत्त्व आहे.
अ) संख्या ब) अग्नी
क) जल ड) वायू

6) नुस संकल्पना ––– ने मांडली.
अ) ॲनॅक्झिगोरास ब) कोपी
क) व्हाईटहेड ड) मिल्ल

7) थेलीस हा ––– ग्रीक तत्त्वज्ञानातील पहिला तत्त्वज्ञ होय.
अ) प्राचीन ब) मध्ययुगीन
क) आधुनिक ड) समकालीन

8) ––– च्या मते, तत्त्वज्ञ हे राज्यकर्ते असावेत.
अ) ह्युम ब) हेगेल
क) एयर ड) प्लेटो

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) **12**

1) हिरॅक्लीटसची विचारसरणी स्पष्ट करा.
2) विश्व उत्पत्ती शास्त्र म्हणजे काय?
3) थेलीसची विश्वाविषयीची विचारसरणी स्पष्ट करा.
4) मानवकेंद्रवादाचे स्वरुप स्पष्ट करा.
5) सॉक्रेटीसचा नैतिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
6) सोफिस्टांची विचारसरणी स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) **10**

प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञानाची सामान्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

सॉक्रेटीसची तात्त्विक पध्दती स्पष्ट करा.

प्र.4 प्लेटोचा ज्ञान सिध्दांत स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-133

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PHILOSOPHY (Paper - IV)
Ancient Greek Philosophy (BA221356)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to _____there are Limited and Unlimited kinds of Number.
a) Pythagoras b) Venn
c) Polish d) Heidegger

2) Plato's method is _____method.
a) Dualistic b) Non-dualistic
c) Materialistic d) None of these

3) _____thinkers are also called Ionian.
a) Milesians b) Russian
c) American d) German

4) Pre Socrates thinkers are called_____.
a) Western b) Ionian
c) Sophists d) None of these

5) _____is the causative factor of the world, by Anaximenes.
a) Number b) Fire
c) Water d) Air

6) The Nous concept presented by_____.
a) Anaxagoras b) Copi
c) Whitehead d) Mill

7) Thales was first philosopher in_____ Greek philosophy.
a) Ancient b) Midieval
c) Modern d) Contemporary

8) According to_____, Philosopher must be ruler.
a) Hume b) Hegel
c) Ayer d) Plato

Q.2 Write Short Answers (Any Four) **12**

a) Explain the ideology of Heraclitus.
b) What is cosmology?
c) Explain the ideology of Thales about world.
d) Explain the nature of human centralism.
e) Explain the ethical views of Socrates.
f) Explain Sophist's ideology.

Q.3 Answer the following (Any One) **10**

a) Explain the general characteristics of ancient Greek philosophy.

OR

b) Explain philosophical method of Socrates.

Q.4 Explain the theory of knowledge by Plato. **10**

SLR-AA-134

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper - IV)
Education in Ancient and Mediaeval India (BA221354)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षण खऱ्या अर्थाने ––– होते.
अ) मानसशास्त्रीय ब) समाजशास्त्रीय
क) सोपे ड) अवघड

2) भविष्यात जीवनसंघर्षाला तोंड देण्यासाठी ब्राह्मण काळात ––– शिक्षण दिले जात होते.
अ) अध्यात्मिक ब) तत्वज्ञानात्मक
क) औद्योगिक / व्यावसायिक ड) धार्मिक

3) बौध्दकालीन शिक्षणात विद्यार्थांच्या शिक्षणाची सुरुवात ––– संस्कारानंतर होत होती.
अ) पब्बजा ब) उपसंपदा
क) उपनयन ड) समावर्तन

4) ब्राह्मण काळातील अध्ययनाचे व शिक्षणाचे मुख्य केंद्र ––– होते.
अ) तक्षशीला ब) नालंदा
क) काशी ड) विक्रमशीला

5) ––– विद्यापीठात संशोधन कार्य व्यापक प्रमाणात चालत असे.
अ) तक्षशीला ब) काशी
क) विक्रमशीला ड) नालंदा

6) ––– या मुस्लीमकालीन दोन प्रमुख अध्यापन पध्दती होत्या.
अ) मौखिक व स्वाध्याय ब) व्याख्यान व वाचन
क) व्याख्यान व स्वाध्याय ड) लेखन व वाचन

7) बौध्दकालीन प्राथमिक शिक्षणात ––– हे महत्त्वाचे ध्येय होते.
अ) निर्वाण प्राप्ती
ब) व्यावसायिक व तांत्रिक शिक्षण
क) लेखन, वाचन व गणिती कौशल्य विकसन
ड) यापैकी नाही

8) मुस्लीमकालीन शिक्षण व्यवस्थेमध्ये ––– शिक्षण सक्तीचे केले होते.

अ) सांस्कृतिक ब) धार्मिक

क) लष्करी ड) व्यावसायिक

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) तक्षशीला विद्यापीठाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) ब्राह्मण काळातील शिक्षणाची तत्वे लिहा.

क) इस्लामिक शिक्षणातील अध्यापनाच्या पध्दती सांगा.

ड) मुस्लीम काळातील शिक्षणाचे प्रकार लिहा.

इ) बौध्द काळातील शिक्षणाची ध्येये सांगा.

ई) ब्राह्माणिक शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

अ) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये वर्णन करा.

ब) प्राचीन भारतातील प्रमुख शैक्षणिक केंद्र म्हणून नालंदा विद्यापीठाची वैशिष्ट्ये वर्णन करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

बौध्द काळातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper - IV)
Education in Ancient and Mediaeval India (BA221354)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative **08**

1) The education in Pre-Vedic era was really _____.
   a) Psychological b) Sociological
   c) Easy d) Difficult

2) In Brahmanic era _____ education was given to an individual to face the problems in the life in future.
   a) Spiritual b) Philisophical
   c) Vocational d) Religious

3) The education of student was started after_____ Sanskar in Buddhist era.
   a) Pabbaja b) Upsampada
   c) Upanayana d) Samavartan

4) _____ was the main learning and education centre in Brahmanic era.
   a) Takshashila b) Nalanda
   c) Kashi d) Vikramsheela

5) In _____ university the research work was conducted on a grand scale.
   a) Takshashila b) Kashi
   c) Vikramsheela d) Nalanda

6) _____were the two main teaching methods in Islamic education.
   a) Oral and exercise b) Lecture and reading
   c) Lecture and exercise d) Writing and reading

7) In Buddhist primary education _____was the main aim.
   a) Nirvana
   b) Vocational and Technical Education
   c) Developing reading, writing and arithmetic skills
   d) None of these

8) In Islamic education system _____ education was made compulsory.
   a) Cultural b) Religious
   c) Military d) Vocational

Q.2 Answer the following questions in short (Any 4) **12**

a) Explain the characteristics of 'Takshashila University'.
b) Write the principles of education in Brahmanic period.
c) State the teaching methods of Islamic education.
d) Write Types of education in Muslim period.
e) State the aims of education in Buddhist period.
f) Explain the role of teacher in Brahmanic education.

Q.3 Answer the following question in detail (Any One) **10**

a) Describe the characteristics of education in Pre-Vedic period.
b) Explain the characteristics of 'Nalanda University' as a main educational center in ancient India.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain the characteristics of education in Buddhist period.

SLR-AA-135

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
History of Social Institutions in Ancient India (BA221352)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) पंचऋण संकल्पनेनुसार ––– हे ऋण प्रथम मानलेले आहे.
अ) देवऋण ब) गुरूऋण
क) माता–पिता ऋण ड) समाजऋण

2) वैदिक काळात ––– पुरूषार्थाची प्राप्ती करणे हे मानवी जीवनाचे मुख्य उद्दिष्ट होते.
अ) अर्थ ब) धर्म
क) काम ड) मोक्ष

3) ––– या ग्रीक वकीलाने भारतीय समाजव्यवस्थेत वर्णभेद होता असा उल्लेख केलेला आहे.
अ) हिरोडोटस ब) मिनँडर
क) मेगॅस्थिनिस ड) प्लिनी

4) मानवी जीवनात ––– या आश्रमाला महत्त्वाचा आश्रम मानलेले होते.
अ) ब्रम्हचर्या ब) गृहस्थाश्रम
क) वानप्रस्थ ड) संन्यास

5) ब्रम्हचर्याश्रमात शिक्षण सुरू करण्यापूर्वी विद्यार्थ्यांवर ––– संस्कार केला जात असे.
अ) नामकर्म ब) पुंसवन
क) समावर्तन ड) उपनयन

6) प्राचीन भारतात ––– हा आश्रम अतिशय महत्वाचा मानलेला होता.
अ) ब्रम्हचर्या ब) गृहस्थ
क) वानप्रस्थ ड) संन्यास

7) मौर्यकाळात शिक्षण घेण्याचा अधिकार फक्त ––– स्त्रियांना होता.
अ) अविवाहित ब) विवाहित
क) राजघराणे ड) विधवा

8) प्राचीन भारतात ––– हा स्त्रियांचा महत्त्वपूर्ण हक्क होता.
अ) शिक्षण ब) विवाह
क) स्त्रीधन ड) व्यापार

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पंचऋण थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) पुरूषार्थाचे महत्त्व सांगा.
3) ब्राम्हण वर्णाची कर्तव्ये विशद करा.
4) नालंदा विद्यापीठाची प्रवेश पद्धती स्पष्ट करा.
5) प्राचीन भारतातील गुलकुलाचे महत्त्व विशद करा.
6) प्राचीन भारतातील स्त्रीयांचे शिक्षणविषयक अधिकार सांगा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

पुरूषार्थाचे वर्णन करून प्राचीन भारतीय समाज जीवनातील त्याचे महत्त्व विशद करा.

किंवा

प्राचीन भारतातील आश्रम व्यवस्थेची माहिती देऊन तिचे सामाजिक जीवनातील महत्त्व सांगा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

प्राचीन भारतातील स्त्रियांच्या विविध अधिकारांची चर्चा करा.

SLR-AA-135

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
History of Social Institutions in Ancient India (BA221352)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to punch Rina concept _____ was the first Rina.
a) Devrina b) Gururina
c) Matru-Pitru Rina d) Society Rina

2) To achieve the _____ purushartha was the main aim of human life in Vedik Period.
a) Artha b) Dharma
c) Kama d) Moksha

3) The Greek ambassador _____ mentioned the different varnas in Indian society.
a) Herodotus b) Minandar
c) Meghsthenes d) Plini

4) _____ Ashram was considered as Important Ashram in Human Life.
a) Brahmacharya b) Grihastha
c) Van Prastha d) Sanyas

5) In Brahamacharyashram _____ samskara use to perform before completing the education.
a) Namkarm b) Pumsavana
c) Samavartana d) Upanayan

6) _____ Ashram was considered as very Important ashram in ancient India.
a) Brahmacharya b) Gruhastha
c) Vanaprastha d) Sanyas

7) During Mauryan Period education was allowed for only _____ women.
a) Unmarried b) Married
c) Royal family d) Widow

8) _____ was important right of women in ancient India.
a) Education b) Marriage
c) Stridhan d) Trade

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the briefly Panch Runas.
2) State the Importance of Purusharthas.
3) Describe the duties of Brahmin Varna.
4) Explain the admission system of Nalanda university.
5) Describe the importance of the ancient Indian Gurukula.
6) State the education right of women in ancient India.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

Describe the Purushartha and explain it's importance in ancient Indian social life.

OR

State information about ashram system in ancient India and explain its importance in social life.

Q.4 Broad answer question. **10**

Discuss the various rights of women in ancient India.

SLR-AA-136

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper - IV)
Social Problems in India (BA221346)

Day & Date: Sunday, 24-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न. **08**

1) सामाजिक विघटन ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) गिलीन ब) वेबर
क) एलियट ड) थॉमस व झेनेकी

2) बीपीएल म्हणजे काय?
अ) बीपीएल टीव्ही ब) भारम पेट्रोलियम लिमिटेड
क) बिलो पॉवर्टी लाईन ड) यापैकी नाही

3) भारतात कोणत्या वर्षी द नारकोटिक्स ड्रग्स अंड सायकोट्रोपिक सबस्टनसेस ॲक्ट पास झाला?
अ) 1955 ब) 1985
क) 1995 ड) 2005

4) कॉल गर्ल सा समावेश––– मध्ये होतो.
अ) गुप्त वेश्या ब) गुप्त व प्रकट वेश्या
क) प्रकट वेश्या ड) वरील सर्व

5) 'सामाजिक समस्या म्हणजे सामाजिक वर्तणुकीतील बिघाड होय' असे कोणी म्हटले?
अ) फुल्लर ब) रॉबर्ट मर्टन
क) ऑगबर्न ड) मार्क्स

6) ––– हे सामाजिक समस्येचे वैशिष्टय आहे.
अ) सार्वत्रिकता ब) धर्म
क) शिक्षण ड) संस्कृती

7) वाईट मित्रांची संगत ––– च्या समस्येस कारणीभूत ठरते.
अ) बेकारी ब) मादक पदार्थ सेवन
क) दारिद्र्य ड) यापैकी नाही

8) वेश्या व्यवसायामुळे ––– ची समस्या वाढते.
अ) बेकारी ब) दारिद्र्य
क) एड्स ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) सामाजिक समस्येच्या अभ्यासाचे दृष्टिकोन सांगा.
2) दारिद्र्याची प्रमुख कारणे कोणती?
3) वेश्या व्यवसायाची प्रमुख कारणे कोणती?
4) वेश्या व्यवसायाच्या समस्येवर उपाय सुचवा?
5) दारिद्र्याचे दुष्परिणाम विशद करा?
6) मादक पदार्थ व्यसनाच्या समस्येवर उपास सुचवा.

प्र.3 मादक पदार्थांचे प्रकार सांगून मादक पदार्थ व्यसनाची कारणे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

दारिद्र्य म्हणजे काय सांगून दारिद्र्याचे समस्येवर उपायय सुचवा.

प्र.4 सामाजिक समस्येचा अर्थ सांगून सामाजिक समस्येची कारणे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-136

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper - IV)
Social Problems in India (BA221346)

Day & Date: Sunday, 24-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks of the question.

Q.1 Multiple choice question: **08**

1) Who introduced the concept of social disorganization?
   a) Gillin b) Weber
   c) Eliot d) Thomas and Zenecki

2) What is BPL?
   a) BPL TV b) Bharat Petroleum Limited
   c) Below Poverty Line d) None of these

3) In which year was the Narcotics Drugs and Psychotropic Substances Act passed in India?
   a) 1955 b) 1985
   c) 1995 d) 2005

4) Call girl is included in_____.
   a) Covert prostitution b) Covert and overt prostitution
   c) Overt prostitution d) All of the

5) Who said that 'social problem is a failure in social behavior'?
   a) Fuller b) Robert Merton
   c) Ogburn d) Marx

6) _____is a characteristic of social problem.
   a) Universality b) Religion
   c) Education d) Culture

7) Association of bad friends causes of _____ problem.
   a) Unemployment b) Drug abuse
   c) Poverty d) None of these

8) Prostitution increases the problem of_____.
   a) Unemployment b) Poverty
   c) AIDS d) None of these

Q.2 Write Short Answer on any Four of the following: **12**

1) State the approaches to the study of social problems.
2) What are the main causes of poverty?
3) What are the main causes of prostitution?
4) Suggest solution to the problem of prostitution.
5) Explain the effects of poverty.
6) Suggest solutions to the problem of drug addiction.

Q.3 **a)** State the types of drugs and causes of drug addiction. **10**

OR

b) Define poverty and suggest solutions to the problem of poverty.

Q.4 Define social problem and its causes. **10**

SLR-AA-137

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (Paper - III)
(N.S.S.) (BA221341)

Day & Date: Friday, 15-12-2023 Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) भारतामध्ये 70 टक्के लोक ––– भागात राहतात.
अ) ग्रामीण ब) नागरी
क) झोपडपट्टी ड) औद्योगिक

2) समाजामध्ये नेत्याचे ––– हे शुद्ध प्रकारचे असावे.
अ) चारित्र्य ब) आर्थिक स्थिती
क) विचार ड) कपडे

3) दत्तक खेडे ––– कि.मी. अंतरापर्यंत असावे अशी अपेक्षा असते.
अ) 17 ब) 18
क) 9 ड) 10

4) भारतामध्ये ग्रामीण प्रशासनात ––– टक्के महिलांचे नेतृत्व आढळते.
अ) 23 ब) 33
क) 43 ड) 53

5) व्यक्तिमत्व विकासाचे शारीरिक, मानसिक, भावनिक व ––– हे चार घटक आहे.
अ) आर्थिक ब) सामाजिक
क) शैक्षणिक ड) राजकीय

6) 'आत्मचरित्र' हे ––– प्रकारची साधन सामग्री आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक
क) सार्वजनिक ड) वैयक्तिक

7) माहिती संकलन करणे हे संशोधनाची ––– पायरी आहे.
अ) प्रथम ब) दुसरी
क) तृतीय ड) शेवटची

8) ––– हा शब्द लॅटीन भाषेतील 'पर्सोना' या शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) पर्सन ब) पर्सनॅलिटी
क) प्रोर्सेस ड) कार्यक्रम

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) नेतृत्वाची पद्धती सांगा.
2) व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
3) द्वितीयक माहिती म्हणजे काय आणि त्याचे उदाहरण लिहा.
4) सामाजिक सर्वेक्षणाच्या उदिष्ट्ये लिहा.
5) मानवी विकासाच्या अवस्था लिहा.
6) अहवाल लेखनाची संकल्पना लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

1) प्राथमिक माहिती संकलनाचे स्त्रोत स्पष्ट करा.

किंवा

2) व्यक्तिमत्व विकासाचे पैलू स्पष्ट करा.

प्र.4 रा.से.यो. अंतर्गत दत्तकखेडे योजनेचे ध्येय व उद्दिष्टे स्पष्ट करा. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (Paper - III)
(N.S.S.) (BA221341)

Day & Date: Friday, 15-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative from the following. **08**

1) In India seventy percent population is living in _____ area.
a) Rural b) Urban
c) Slum d) Industrial

2) Leaders _____ should be clean in the society.
a) Character b) Economic Status
c) View d) Cloths

3) The adopted village is expected to be _____ k.m.
a) 12 b) 18
c) 28 d) 32

4) _____ percentage of women leadership is found in rural government.
a) 23 b) 33
c) 43 d) 53

5) Four aspect of development those are Physical, Mental, Moral and _____.
a) Economic b) Social
c) Education d) Political

6) 'Auto-biography' is a _____ type of data.
a) Primary b) Secondary
c) Public d) Personal

7) Data collection is the _____ stage of survey.
a) First b) Second
c) Third d) Last

8) "_____" word comes from Latin word 'Persona'.
a) Person b) Personality
c) Process d) Programme

Q.2 Write short answer of the following (any four). **12**

a) State the method of Leadership.
b) State the factors are affecting on personality development.
c) Definition of Secondary data and their write the example.
d) Write the objective of Social Survey.
e) Write the step of Human development.
f) Write the concept of Report Writing.

Q.3 Write answers to broad questions. **10**

a) Explain the source of Primary data collection.

OR

b) Explain the aspects of personality development.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain the aims and objectives of village adoption programme in N.S.S.

SLR-AA-138

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – III)
Basic Concept in Political Science (BA221349)

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) आधुनिक राज्यशास्त्राचा अभ्यास कोणत्या दृष्टिकोणातून केला जातो?
अ) अनुभवजन्य ब) पारंपारिक
क) आदर्शवादी ड) यापैकी नाही

2) राजकीय सिध्दांत हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) डेव्हिड ईस्टन ब) लास्की
क) अँड्रयू हॅकर ड) पोलाक

3) राज्य ही एक ––– संकल्पना आहे.
अ) मूर्त ब) अमूर्त
क) गुढ ड) वास्तव

4) राज्यातील लोकांना आपल्या प्रदेशाविषयी आपुलकी, प्रेम,अभिमान वाटतो त्यास काय म्हणतात?
अ) राज्य ब) शासन
क) राष्ट्र ड) यापैकी नाही

5) सार्वभौमत्वाचा एक सत्तावादी सिध्दांत कोणी मांडला?
अ) जॉन ऑस्टिन ब) लास्की
क) बार्कर ड) जे.एस.मिल

6) सार्वभौमत्व हा शब्द कोणत्या शब्दापासून निर्माण झाला आहे?
अ) स्टेट्स ब) सुपरनॅस
क) गव्हर्मेंट ड) यापैकी नाही

7) कोणत्या व्यवस्थेत व्यक्ती स्वातंत्र्य सुरक्षित राहते?
अ) साम्यवादी ब) राजेशाही
क) हुकूमशाही ड) लोकशाही

8) जॉन राल्स यांनी कोणत्या न्यायाची संकल्पना मांडली?
अ) वितरणात्मक न्याय ब) आर्थिक न्याय
क) राजकीय न्याय ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

अ) राजकीय सिद्धांताचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) राजकीय सिध्दांताच्या अनुभववादी दृष्टिकोनाची वैशिष्ट्ये कोणती?
क) बाह्य सार्वभौमत्व म्हणजे काय?
ड) राज्य व राष्ट्र यातील फरक कोणता?
इ) न्यायाचे प्रकार सांगा?
ई) समता म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

राजकीय सिध्दांताच्या आदर्शवादी दृष्टिकोनाचे मूल्यमापन करा.

किंवा

राष्ट्रनिर्मितीसाठी आवश्यक असणारे घटक सांगा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

स्वातंत्र्य म्हणजे काय? स्वातंत्र्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

SLR-AA-138

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – III)
Basic Concept in Political Science (BA221349)

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative. **08**

1) Modem political science is studied from which point of view?
a) Empirical b) Conventional
c) Idealistic d) None of these

2) Who wrote the book Political Theory?
a) David Easton b) Laskey
c) Andru Hacker d) Pollack

3) State is a _____ concept.
a) Tangible b) Intangible
c) Mystical d) Reality

4) What is it called when the people of the state feel affection, love and pride for their region?
a) State b) Government
c) Nation d) None of these

5) Who proposed an authoritarian theory of sovereignty?
a) John Austin b) Laskey
c) Barker d) J.S. Mill

6) The word sovereignty is derived from which word?
a) States b) Supernas
c) Government d) None of these

7) In which system is individual liberty protected?
a) Communist b) Monarchy
c) Dictatorship d) Dictatorship

8) Which concept of justice was introduced by John Rawls?
a) Distributive justice b) Economic justice
c) Political justice d) None of these

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

a) Explain the importance of political theory.
b) What are the characteristics of empiricist approach to political theory?
c) What is external sovereignty?
d) What is the difference between state and nation?
e) State the types of justice.
f) What is equality?

Q.3 Answer the following questions. (any one) **10**

Evaluate the idealist approach to political theory.

OR

State the factors necessary for nation building.

Q.4 Write a detailed answer to the following question. **10**

What is freedom? Explain the types of freedom.

SLR-AA-139

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (Paper-IV)
(N.S.S.) (BA221342)

Day & Date: Saturday, 16-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) समाजामध्ये संदेश पोहचविण्याचे ––– हे साधन या गट प्रकारामध्ये समाविष्ट होते.
अ) मूकनाट्य ब) पथनाट्य
क) लोकनृत्य ड) चित्रकला

2) भूकंप, ज्वालामुखी, चक्रीवादळे ही ––– प्रकारची आपत्ती आहे.
अ) सामाजिक ब) धार्मिक
क) आर्थिक ड) नैसर्गिक

3) 'स्वयं बचत गट' ही योजना सर्वप्रथम ––– या देशात सुरू झाली.
अ) भारत ब) पाकिस्तान
क) बांगलादेश ड) श्रीलंका

4) सामाजिक वनीकरण ––– करीता उपयोगी आहेत.
अ) पर्यावरणासाठी ब) पैशासाठी
क) देशासाठी ड) वेळासाठी

5) बाबा आमटेंचे कार्य ––– या कार्य प्रकारात येते.
अ) वैयक्तिक ब) सामाजिक
क) गट ड) आर्थिक

6) जागतिक वन दिन ––– या दिवशी साजरा केला जातो.
अ) 21 मार्च ब) 22 मार्च
क) 5 जून ड) 11 सप्टेंबर

7) राष्ट्रीय सेवा योजनामध्ये कार्यक्रम नियोजन करताना ––– या सूत्राचा वापर केला जातो.
अ) 5W + 1H ब) 5W + 2H
क) 2W + 1H ड) 5W + 3H

8) कार्यक्रम नियोजनामध्ये ––– ही शेवटची पध्दत आहे.
अ) पर्यवेक्षक ब) मूल्यमापन
क) नियोजन ड) पाठपुरावा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सामाजिक वनीकरणाची संकल्पना सांगा.
2) जल संरक्षण कायद्याचे प्रमुख वैशिष्टये लिहा.
3) जागतिक तापमान वाढीचे परिणाम सांगा.
4) राष्ट्रीय सेवा योजनातील कार्यक्रम नियोजनाचे महत्त्व लिहा.
5) गट समाज कार्याचे गुण सांगा.
6) दुष्काळ प्रवण अवर्षणग्रस्त कार्यक्रमाची उद्दिष्टे लिहा.

प्र.3 दीघोत्तरी प्रश्नाची उत्तरे लिहा.(कोणतेही एक) **10**

अ) जागतिक तापमान वाढ म्हणजे काय? जागतिक तापमान वाढीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा **10**

कार्यक्रम नियोजनाची विविध टप्पे स्पष्ट करा.

SLR-AA-139

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (Paper-IV)
(N.S.S.) (BA221342)

Day & Date: Saturday, 16-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) In Group type of _____ is useful for giving message to society.
a) Mime b) Street play
c) Folkdance d) Drawing

2) Disasters in the form of earthquakes, volcanoes, hurricanes is _____ type of disaster.
a) Social b) Religious
c) Economic d) Natural

3) 'Self-Saving Group' is scheme first started in country_____.
a) India b) Pakistan
c) Bangladesh d) Shrilanka

4) Social Forestry is use for _____ protection.
a) Environment b) Money
c) Country d) Time

5) Baba Amte's work is coming under_____.
a) Individual b) Social
c) Group d) Economic

6) The World Forest day is celebrated on_____.
a) 21 March b) 22 March
c) 5 June d) 11 September

7) The formula_____ is used in program planning in National Service Plan.
a) 5W + 1H b) 5W + 2H
c) 2W + 1H d) 5W + 3H

8) _____ is the last method in program planning?
a) Supervisor b) Evaluation
c) Training d) Follow-up

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

1) State the Concept of Social forestry.
2) Write the Major Characteristics of Water Protection Acts-1974.
3) State the Consequence of Global Warming.
4) Write the Importance of Programme Planning in N.S.S.
5) State the Merit of group Social work.
6) Write the Objective of D.P.A.P.

Q.3 Write answer to broad questions. (Any one)

a) What is Global Warming? Explain the Causes and Consequence of Global Warming. **10**

OR

b) Explain the Environment Protection Acts-1986

Q.4 Write answer to broad questions **10**

Explain the Stages of programme planning

SLR-AA-140

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PRAKRIT (Paper – III)
Amiysayar Kahao (BA221335)

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) दिव्य ––– साठी करकंडूचे ब्राम्हणासोबत भांडण झाले.
अ) राखी ब) गाडी
क) रत्ना ड) काठी

2) ––– पती मरणानंतर जंगलात निघून गेली.
अ) जया ब) हेमा
क) मदनरेखा ड) आशा

3) नमि राजाने स्वप्नात ––– दर्शन घेतले.
अ) देवीचे ब) सिंहासनाचे
क) मंदिराचे ड) नरकाचे

4) जय राजाने मुकुटाच्या प्रभावाने ––– मुख होत असत.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

5) न य तीए कोइ ––– दुट्ठभावो हिअए।
अ) अन्नो ब) अन्नोसो
क) अन्नहो ड) अन्नोय

6) तीए भणियं– जइं एवं ता मा ––– ।
अ) झुरसु ब) झुरसुइं
क) झुरसुस्स ड) झुरसुद

7) अन्नत्थ ––– गुंतूण परलोय–कज्जमणु–चिट्ठामि।
अ) देसे ब) अन्न
क) त्थणा ड) न्नत्थ

8) ––– च तीए नामं मयणमंजरि त्ति।
अ) कयं ब) कयंना
क) कयंति ड) कयंतो

प्र.2 गद्य भाषांतर करा. (कोणतेही 4) **12**

1) तओ नवकारं अणुसरंती पट्टिया एग–दिसाए। जाव दूरं गया। ताव दिट्ठो, एगो तावसो। तस्स मूलं गया। अभिवाइओ सो। पुच्छिया तेण, कओ सि अम्मो इहागया ताहे कहेइ, अहं, चेडगस्स धूया, जाव हत्थिणा आणीया।

2) अन्नया मणिरहो मयणरेहं दट्ठूण अज्झोववन्नो चिंतिउं पयत्तो। कहं पुण एयाए सह मम संजोओ भविस्सइ। अहवा ताव पढमं पीइं करेमि। पच्छा चित्तभावं नाऊण जहाजोग्गं करिस्सामि।

3) राया वडरूक्खं पेक्खइ। देविं भणइ, 'एयस्स वडस्स हेट्ठेण जाहिइ, तओ तुमं साहं गेण्हेज्जासि'। ताए पडिसुयं किंतु न तरइ गेण्हिउं। राया दक्खो, तेण साहा गहया। सो उत्तिण्णो निराणंदो किं कायव्वया–मूढो गओ चंपं।

4) अत्थि इहेव भारहे वासे अवंती–जणवइ सुदंसुणं नाम पुरं। मणिरहो नाम राया। तस्स सहोयरो जुगबाहू जुवराया। तस्स य निरूवम–रूव–लावण्णा मयणरेहा नाम भारिया सा य अच्चंत–परम साविया। तीए सव्वगुण–संपन्नो चंदजसो नाम।

5) अन्नया आगओ इंद महूसवो। दोमुह राइणा आइट्ठा नायर–जणा, 'उब्भेह इंदकेउं। तओ मंगल नंदी महारवेण धवल–धयवडा–डोय–खिंखिणी जाल अलंकिओ वरं अल्ल–दाओ–मणिरयण–माला–भूसिओ नाणाविह–पलंबमाण–फल निवह–चिंचइओ उब्भिओ इंदकेऊ।

6) 'दुहिया में नत्थि' त्ति गुणमाला अद्वितिं करेइ। मणयाभिहाणस्स जक्खस्स इच्छइ उवाइयं। अन्नया पारियाय–मंजिरी उवलंभ सुविण–सूइया जागया तीसे दुहिया। कयं च वद्धावणयं दिन्नं जक्खस्स ओवाइयं, कयं च तीए नामं मयणमंजरि त्ति। कमेण जाया जोव्वणत्था।

प्र.3 प्राकृत चरित्र साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका ग्रंथाचा परिचय द्या. **10**

1) महावरी चरियं
2) सुदंसण चरियं

प्र.4 दोमुख राजाचे जीवन प्रसंग स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-141

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Persian (Paper-III)
Persian Prose (BA221331)

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1)حکایت "روباہے دربیشہ می رفت" کے مصنف کا نام کیا ہے؟

A)ملا حسین واعظ کاشفی۔ B)مرزا کاظم زادہ۔

C)مولانا روم۔ D)انوری۔

2)بیرم خان کے بیٹے کا نام کیا تھا؟

A)ظفر خان۔ B)عبدالرحیم خان۔

C)اکبر خان۔ D)سلیم خان۔

3)سوداگر نے امانت کے طور پر سو من لوہا کس کے پاس رکھ کر گیا تھا؟

A)مسجد کے امام۔ B)شہر کے قاضی۔

C)چچا۔ D)دوست۔

4)۔۔۔۔۔کہ یقین کرد کہ بار دیگری موسیٰ تاب صبر وشکیبائی ندارد۔

A) خضرؑ۔ B)ذوالکفلؑ۔

C)جرجیسؑ۔ D)ذوالقرنینؑ۔

5)رہبر نژادنو کے گفتار ششم کا عنوان کیا ہے؟

A)ترقی وتمدن۔ B)تکامل واعتدال۔

C)ارادہ ومتانت۔ D)استقامت۔

6)مرزا حسین کاظم زادہ کہاں پیدا ہوئے؟

A)لاہور۔ B)مشہد۔

C)دہلی۔ D) تبریز۔

7)انصر اللہ کا پیشہ کیا تھا؟

A)باورچی۔ B)حمال۔

C)موچی۔ D)درزی۔

8)کون سا پرندہ چڑیا چڑے کے بچوں کو اپنا شکار بنا رہا تھا؟

A)باز۔ B)زاغ۔

C)عقاب۔ D)شاہین۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:(کوئی چار) **12**

1)انوار سہیلی کا ماخذ بیان کیجیئے۔

2)نصر اللہ کی حالات زندگی پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

3)محمد حجازی کا تعارف بیان کیجیئے۔

4)حکایت آوردہ اند کہ بازرگانے، کامرکزی خیال لکھیئے۔

5)ظالم باز کا خاتمہ کس نے اور کس طرح کیا؟

6)موسیٰؑ اور خضرؑ کی ملاقات پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

سوال نمبر.3 مندرجہ ذیل عبارت کا ترجمہ کیجیئے۔(کوئی ایک) **10**

(الف)

چند روز قبل یکی از دستان پیش من آمد، قیافہ اش حاکی از رنج دردنی و پریشانی خاطر بود و نگاہش در عقب نقطہ ءنامعلوی می رفت۔ ابروانش درہم رفتہ دماغش تیر کشیدہ گونہ ہائش بگوئی افتادہ بود، دو طرف لب زیرنیش ہر دم بپائین دراز می شد۔ روی صندلی نشست،، راحت نبود، گوئی دست و پائیش زیادی است، نمی داند بچہ وضع آنہارا قرار ہد ہد کہ صحیح باشد، لانقطع در تالاطم و حرکت بود۔ جای تردید برایم باقی نماند، گفتم زود بگو قصہ چیست درسقف کہنہ فلک باز کاوش چہ کردہ ہو چہ سنگی بر سر خودت واردی؟ پس ازاند کہ سکوت خیر بمن نگاہ کرد و گفت آمدہ ام بپرسم برای خودکشی چہ وسیلای راازھمہ بہترمی دانی؟ فکری کردم و گفتم لازم استابدا گوئی بدانم این خیال از چہ علت خاستہ زیرا مطابق علم خودکشی کہ تومرادا آن متحیر فرض کردہ ای وسیلہ انتحار باید مناسب باسبب وعلت بیزاری اززندگی شد۔

(ب)

موسیٰؑ درمیان بنی اسرائیل ایستادہ خطبہ ای ایراد کرد، ودر طی آن خطبہ باعبارتی موثرورقت انگیز سرگزشت حای بنی اسرائیل ونعمت حامی الٰہی رابطوری یادآوری کرد، کہ اشکہاروان شد دولہارقت گرفت۔

چوں خطبہ موسیٰ بپایان رسید، مردی دامنش رابگرفت وگفت، ای پیغمبر خدا، آیادرزمین داناتراز توکسی حست؟

موسیٰؑ گفت: نہ، زیرا پیش خود فکرمی کرد کہ من سرآمدوزعیم پیغمبران بنی اسرائیل وقاھر فرعون وصاحب ید بیضاوعصایم؟ ومگرنہ باعصای خود دریارابشکافتم؟ مگرنہ خدابوسیلہ نزول تورات مراتشریف بخشیدہ وبی واسطہ بامن سخنی گفتہ؟ پس چہ مقامی بالاترازاین مقام وکدام شرف برترازاین شرف خواہدبود؟۔

سوال نمبر.4. سعید نفیسی کا تعارف بیان کیجیے اور ان کا "افسانہ خائنہ پدری" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں بیان کیجیے۔ **10**

SLR-AA-142

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PRAKRIT (Paper – IV)
Agadadattachariu (BA221336)

Day & Date: Sunday, 17-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) अवरण्हे सव्वजणो रमिऊण ––– गओ सिग्घं।
अ) पुरवरे ब) पुरवरेसि
क) पुरवरेहि ड) पुरवरेसा

2) ––– अन्नपएसे ठविऊणं तत्थ पडिरूवं।
अ) लुक्को ब) लुक्कोला
क) कलाउई ड) कलाउसा

3) माया अलियं लोहो मूढत्तं ––– असोयत्तं।
अ) साहसं ब) साहसंसी
क) साहसंसा ड) साहसंत

4) कुमरो वि नीइसत्थं ––– अह अप्पणो हियए।
अ) णिकल ब) णिकलस्स
क) णिकलणे ड) णिकलते

5) अगडदत्ताने राजमार्गावरील ––– शांत केले.
अ) माकडास ब) हत्तीस
क) कुत्र्यास ड) गढवास

6) अगडदत्तास अध्ययन करताना ––– प्रेमात अडकविले.
अ) विजूने ब) मदनमंजिरीने
क) मालतीने ड) सौंदर्याने

7) ––– चरियं नेमिंचंद्रसूरी यांनी लिहिले आहे.
अ) पाकाक ब) अगडदत्त
क) विजया ड) जयेश

8) राजाने अगडदत्तास स्वतःची ––– दिली.
अ) गाडी ब) घोडी
क) शिडी ड) कन्या

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही 4) **12**

1) मदनमंजिरीचे भिल्ल प्रेम.

2) जंगलातील दुर्योधन चोराच्या संपत्तीचा अगडदत्तास लाभ.

3) अगडदत्तास वाराणसी येथे गुरूकृपा.

4) तीए कुच्छिपसूओ पुत्तो नामेण अगडदत्तो त्ति।
अणुदियहं सो पवरं वड्ढंतोजोव्वणं पत्तो।।
धम्मत्थदयारहिओ गुरूवयवणविवज्जिओ अलियवाई।
परमणिरमणकामो निस्संको माणसोंडीरो।।

5) तियचच्चरमाईसुं असहाओ भमइ नयरमज्झम्मि।
चित्ते अमरिसजुत्तो करि व्व जुहाउ परिभट्ठो।।
हिंडंतेणं च तया पुरीए मग्गेसु रायतणएण।
बहुतरूणनरसमेओ एक्को किल जाणओ दिट्ठो।।

6) उज्जाणस्स समीवे पहाणसेट्ठिस्स संतियं भवणं।
वायायणरमणीयं उत्तुंगमईव वित्थिण्णं।।
तत्थत्थि सेट्ठिधूया मणोहरा मयणमंजरी नाम।
सा घरसिरमारूढा अणुदियहं पेच्छए कुमरं।।

प्र.3 प्राकृत कथा साहित्याचा परिचय देवून खालीलपैकी एकाचे विश्लेषण करा. **10**

1) समराइच्च कहा
2) सुरसुंदरी कहा

प्र.4 मदनमंजिरीविषयी अगडदत्तास वैराग्य कसे उत्पन्न झाले ते स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-143

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PERSIAN (Paper-IV)
Persian Poetry (BA221332)

Day & Date: Sunday, 17-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) نظم "تسخیر فطرت" کے شاعر کا نام کیا ہے؟

A) امیر خسرو۔ B) رودکی۔

C) اقبال۔ D) منوچہری۔

2) علّامہ اقبال کی وفات کہاں ہوئی؟

A) لاہور۔ B) بنگلور۔

C) حیدرآباد۔ D) دہلی۔

3) علّامہ اقبال کے بیان کے مطابق۔۔۔۔۔۔ کی بنیاد خودی سے ہے۔

A) نظام معالم برزخ۔ B) نظام عالم۔

C) نظام موت۔ D) نظام عالم اروح۔

4) علّامہ اقبال کا کون سا مجموعہ ہے جس میں اردو اور فارسی دونوں کلام موجود ہیں؟

A) بانگِ درا۔ B) بالِ جبرئیل۔

C) ارمغان حجاز۔ D) پس چہ باید کرد۔

5) دربیاں اینکہ حیات خودی از تو عشق و محبت استحکام میں می پزیرد، یہ مثنوی علامہ اقبال کی کون سی تصنیف سے ماخوذ ہے؟

A) اسرار خودی۔ B) رموزی بے خودی۔

C) پس چہ باید کرد۔ D) بالِ جبرئیل۔

6)رباعی۔۔۔۔۔۔۔زبان کا زبان لفظ ہے۔

A)فارسی۔ B)اردو۔

C)عربی۔ D) ہندی۔

7)غزل کے آخری شعر کو کیا کہتے ہیں؟

A)مطلع۔ B)حسن مطلع۔

C)مقطع۔ D)بیت۔

8)علامہ اقبال نے۔۔۔۔۔۔یونورسیٹی سے پی ایچ ڈی کی ڈگری حاصل کی۔

A)میونخ۔ B)لاہور۔

C) ممبئی۔ D)حیدرآباد۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:(کوئی چار) **12**

1) نظم کی تعریف بیان کیجیئے۔

2) مجموعہ کلام اسرار خودی پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

3) نظم تسخیر فطرت کا مرکزی خیال لکھیئے۔

4)علامہ اقبال کی رباعیات کے موضوعات کے بارے میں مختصر لکھیئے۔

5)دربیان اینکہ خودی از عشق و محبت استحکام می پزیرد، کا مرکزی خیال لکھیئے۔

6)علامہ اقبال کا فلسفہ خودی بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.3 مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح کیجیئے اور شاعر کا نام لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

(الف)

1)دل من اے دل من ایدل من
یم من کشتی من ساحل من
چو شبنم بر سر خاکم چکیدی
دیا چون غنچہ رستی از گل من

2) کمال زندگی خواہی بیاموز
گشادن چشم و جز بر خود نبستن
فرو بردن جہان را چون دم آب
طلسم زیر و بالا در شکستن

3) ندانم بادہ دم یا ساگرم من
گہر در دامنم یا گوہرم من
چنّان بینم چو بر دل دیدہ بندم
کہ جانم دیگر است و دیگرم من

(ب)

1) بہار تا بہ گلستان کشید بزم سرود
نوای بلبل شوریدہ چشم غنچہ گشود

2) گمان مبر کہ سرشتند در ازل گل ما
کہ ما ہنوز خیالیم در ضمیر وجود

3) بہ علم غرہ مشو کار می کشی دگر است
فقیہ شہر گریبان و آستین آلود

4) بہار، برگ پراکندہ را بہم بربست
نگاہ ماست کہ بر لالہ رنگ و آب افزرد

5) نظر بخویش فرو بستہ را نشان این است
دگر سخن نسراید ز غایب و موجود

سوال نمبر.4. علامہ اقبال کا تعارف بیان کیجیئے اور ان مثنوی اصل نظام عالم خودی است، تسلسل حیات تعینات وجود بر استحکام خودی انحصار دارد، کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیئے۔ **10**

SLR-AA-144

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper-IV)
Modern Indian Political Thought (BA221350)

Day & Date: Thursday, 28-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) यांना 'भारतीय प्रबोधनाचे जनक' असे संबोधले जाते.
अ) दयानंद सरस्वती ब) राजा राममोहन रॉय
क) स्वामी विवेकानंद ड) रविंद्रनाथ टागोर

2) ––– समाजाची स्थापना राजा राममोहन रॉय यांनी केली.
अ) सत्यशोधक ब) आर्य
क) ब्राम्हो ड) ख्रिस्ती

3) इ.स. ––– साली महात्मा फुले यांनी पुणे येथे मुलींची पहिली शाळा सुरु केली.
अ) 1848 ब) 1863
क) 1877 ड) 1873

4) ––– यांनी 'सार्वजनिक सत्यधर्म' या पुस्तकाला सत्यशोधक समाजाचे 'बायबल' असे म्हटले आहे.
अ) महर्षी विट्ठल रामजी शिंदे ब) महर्षी धोंडो केशव कर्वे
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) यापैकी नाही

5) शेतक-यांवर होणा-या अन्यायाविरुध्द आवाज उठविण्यासाठी महात्मा फुले यांनी ––– पुस्तकाचे लेखन केले.
अ) शेतक-यांचा आसुड ब) सार्वजनिक सत्यधर्म
क) ब्राम्हणांचे कसब ड) गुलामगिरी

6) लोकमान्य टिळकांनी मंडालेच्या तुरुंगात असताना ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) गीताई ब) भगवतगीता
क) गीतारहस्य ड) गीताभाष्य

7) ग्रामराज्याची कल्पना ––– या राजकीय नेत्यांनी मांडली.
अ) पंडित नेहरु ब) विनोबा भावे
क) सरदार पटेल ड) महात्मा गांधी

8) ––– या हेतूने महात्मा गांधींनी विश्वस्त वृत्तीचा सिध्दांत मांडला.
अ) भांडवलवादी ब) समाजवादी
क) मानवतावादी ड) राजकीय

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) राजा राममोहन रॉय यांचा धार्मिक स्वातंत्र्याविषयक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
2) ब्राम्हो समाजाची तीन तत्त्वे लिहा.
3) महात्मा फूले यांनी लिहिलेल्या तीन पुस्तकांची नावे लिहा.
4) ब्रिटीश सत्तेबद्लचा महात्मा फूलेंचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
5) लोकमान्य टिळकांचा राष्ट्रवादा बद्दलचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
6) महात्मा गांधींची स्वराज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

लोकमान्य टिळकांचा चतुःसूत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा.

किंवा

राजा राममोहन रॉय यांचे सामाजिक सुधारणा विषयक विचार स्पष्ट करा.

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा **10**

महात्मा गांधीचे सत्य, अहिंसा आणि सत्याग्रह विषयक विचार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper-IV)
Modern Indian Political Thought (BA221350)

Day & Date: Thursday, 28-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative. **08**

1) _____ is called the Father of Indian Renaissance.
a) Dayanand Saraswati b) Raja Rammohan Roy
c) Swami Vivekanand d) Ravindranath Tagore

2) Raja Rammohan Roy Founded the _____ samaj.
a) Satyashodhak b) Aary
c) Brahmo d) Christi

3) Mahatma phule started the first girls school in the year _____ at Pune.
a) 1848 b) 1863
c) 1877 d) 1873

4) _____ has addressed the bool 'Sarvajanik Satyadharm' as the Bible of the Satyashodhak samaj.
a) Maharshi Vitthal Ramaji Shinde
b) Maharshi Dhondo Keshav Karve
c) Dr. Babasaheb Ambedkar
d) None of these

5) To voice against the injustice on farmers, Mahatma Phule wrote a book_____.
a) Shetkaryancha Aasud b) Sarvajnik Satyadharm
c) Bramhananche Kasab d) Gulamgiri

6) Lokmanya Tilak wrote the book _____ in the prison of mandalay.
a) Gitai b) Bhagwatgita
c) Gitarahasya d) Gitabhashya

7) The idea of 'Gramrajya' was Introduced by _____ Political Leaders.
a) Pandit Neharu b) Vinoba Bhave
c) Sardar Patel d) Mahatma Gandhi

8) Mahatma Gandhi introduced the Theory of Trusteeship for the _____ Purpose.
a) Capitalist b) Socialist
c) Humanitarian d) Political

Q.2 Write answer in brief. (Any Four) **12**

1) Explain Raja Rammohan Roy's views on Religions Freedom.
2) Write three principles of Brahmo Samaj.
3) Write three names of books wrote by Mahatma Phule.
4) Explain Mahatma Phule's views about British Rule.
5) Explain Lokmanya Tilak's views about Nationalism.
6) Explain Mahatma Gandhi's concept of Swaraj.

Q.3 Write in detail answers (Any One) **10**

Explain Lokmanya Tilak's Four Fold programme.

OR

Explain Raja Rammohan Roy's Thoughts on Social Reforms.

Q.4 Write in detail answers **10**

Explain Mahatma Gandhi's thoughts on Satya, Ahimsa and Satyagraha.

SLR-AA-145

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Marathi (Paper - III)
कादंबरी वाङ्मय प्रकार आणि उपयोजित मराठी (19101323)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) अण्णा भाऊ साठे यांचे जन्म गाव कोणते?
अ) वाटेगाव ब) वाळवा
क) कुमज ड) सांगली

2) अण्णा भाऊ साठे यांच्या साहित्याचा केंद्रबिंदू कोण?
अ) महिला ब) सामान्य माणूस
क) श्रीमंत ड) लहान मुले

3) 'वारणेचा वाघ' या कांदबरीवर आधारीत चित्रपट कोणता?
अ) फकिरा ब) आवडी
क) वारणेचा वाघ ड) डोंगरची मैना

4) मेरीला कोण आवडत होते?
अ) रॉबर्ट ब) नारायण
क) बाबा ड) सत्तू

5) सत्तूला वारणा खोऱ्यात लोक काय म्हणत?
अ) फिरते सरकार ब) विजयी सरकार
क) आमचं सरकार ड) सरकार

6) सईच्या मुलाचे नाव काय?
अ) सत्तू ब) राजा
क) बाबरखान ड) चिंतू

7) 'कांदबरीः एक साहित्य प्रकार' हा ग्रंथ कोणाचा?
अ) सदा कऱ्हाडे ब) बाबुराव गुरव
क) हरिचंद्र थोरात ड) संजय लांडगे

8) 'ॲकरिंग' या इंग्रजी शब्दासाठी पर्यायी मराठी शब्द ओळखा?
अ) भाषण ब) प्रास्ताविक
क) आभार ड) सूत्रसंचालन

क

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) कार्यक्रम संयोजन म्हणजे काय?
2) सूत्रसंचालकाचे गुण सांगा?
3) कादंबरी वाड.मय प्रकारचे विशेष सांगा?
4) मेरीच्या देखणेपणाचे वर्णन करा?
5) सईची आपल्या मुलाकडून काय अपेक्षा होती?
6) सोना बंडखोर आणि धाडसी का वाटते?

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) 'कादंबरी' वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

2) मराठी कादंबरीची थोडक्यात वाटचाल सांगून, अण्णा भाऊ साठे यांच्या कादंबरी लेखनाचे वेगळेपण सांगा?

प्र.4 'वारणेचा वाघ' ही कादंबरी एक क्रांतीसिंहाची शौर्यगाथा आहे चर्चा करा? **10**

SLR-AA-146

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. URDU (Paper-III)
Khake Nigari (19101325)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1)خاکہ نگاری کے لفظی معنی دھانچہ بنانا یا۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)مسودہ تیار کرنا B)تحقیق کرنا

C)نوحہ نگاری D)مداح سرائی

2)خاکے کی ابتدائی نقوش۔۔۔۔۔۔میں نظر آتے ہیں۔

A) داستانوں B)تذکروں

C)سوانح D)آپ بیتی

3)محمد حسین آزاد نے۔۔۔۔۔کی ایماء پر چند انشائیے لکھے ہیں جن میں خاکے کی جھلکیاں نظر آتی ہیں

A)جیمس جوائس B)سر سیّد

C)کرنل ہالرائڈ D)عبدالحق

4)سعادت حسین منٹو کے خاکوں کے مجموعے کا نام۔۔۔۔۔ہے۔

A)گنجے فرشتے B)بغیر عنوان کے

C)ٹوبہ ٹیک سنگھ D) منظور

5)مقبرہ رابعہ درانی کس کی نگرانی میں تھا؟

A)نظام حیدرآباد B)نظام اورنگ آباد

C) محسن الملک D)مولوی عبدالحق

6)آل انڈیا مسلم ایجوکیشنل کانفرنس کے سفیر کون تھے؟

A)حسرت موہانی B)سیّد احتشام حسین

C)مولوی انوار احمد D)ان میں سے کوئی نہیں

7) محمڈن ایجوکیشنل کانفرنس کے سالانہ جلسہ میں حالی نے اپنی نظم پڑھنے کے لئے کس کو دی؟

A) وحید الدین سلیم کو
B) عبد الحق کو
C) گلوکار کو
D) قاری کو

8) محسن الملک کا شمار۔۔۔۔۔۔کے رفقائے کار میں کیا جاتا ہے۔

A) غالب
B) علامہ اقبالؔ
C) حالی
D) سر سیّد

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1) مولوی عبد الحق کا مختصر تعارف دیجیئے۔

2) عبد الحق کی خاکہ نگاری کا بنیادی وصف بیان کیجیئے۔

3) نام دیو مالی کی چند صفات بیان کیجیئے۔

4) محسن الملک کی چند صفات بیان کیجیئے۔

5) مولانا حالی کی چند صفات بیان کیجیئے۔

6) اردو میں خاکہ نگاری کے ابتدائی نقوش کہاں ملتے ہیں۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1) خاکے کی تعریف اور اجزائے ترکیبی لکھیئے۔

2) خاکہ نگاری کی اہمیت و افادیت بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

خاکہ مولوی چراغ علی کا خلاصہ تحریر کیجیئے۔

SLR-AA-147

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional KANNADA (Paper – III)
Vachana and Pravachan (19101321)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕರಿಕಾಲಚೋಳ ಒಬ್ಬ –

1) ಹರಿಭಕ್ತ **2)** ಅವಧೂತ
3) ಶಿವಭಕ್ತ **4)** ಕವಿ

2) ಮೊದಲನೇ ವಚನಕಾರ

1) ಬಸವಣ್ಣ **2)** ಮಾದಾರಚನ್ನಯ್ಯ
3) ಮಾದಾರ ಧೂಳಯ್ಯ **4)** ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ

3) ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯನ –

1) ವಿದ್ಯಾಕ್ಷೇತ್ರ **2)** ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಸ್ಥಳ
3) ಜನ್ಮಸ್ಥಳ **4)** ಕಾಯಕ ಸ್ಥಳ

4) ಇವಳು ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ –

1) ಸತ್ಯಕ್ಕ **2)** ಗುಡ್ಡವ್ವೆ
3) ದಾನಮ್ಮ **4)** ಗಂಗಮ್ಮ

5) ಕಳಬೇಡ ಕೊಲಬೇಡ ವಚನದ ವಚನಕಾರ

1) ಬಸವಣ್ಣ **2)** ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
3) ಕಲ್ಲಯ್ಯ **4)** ಮಾಚಯ್ಯ

6) ಇದು ದೇಶ–ಕಾಲಾತೀತವಾದ ಅಮರಸಿರಿ –

1) ವೇದ **2)** ಜ್ಞಾನ
3) ತತ್ವ **4)** ತರ್ಕ

7) ಈತ ಯುರೋಪದೇಶದ ವಿದ್ವಾಂಸ –

1) ಐರಿಸ್ **2)** ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಮುಲ್ಲರ್
3) ಐಸ್ಲರ್ **4)** ಬ್ಲಾಕ್

8) ಜಾಬಾಲಿಯ ಮಗ

1) ಧರ್ಮ **2)** ವಾಲ್ಮೀಕಿ
3) ಸತ್ಯ ಕಾಮ **4)** ಜಮದಗ್ನಿ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ
2) ಬಾಯಿಜೀದ
3) ಸಮರ್ಥ ಸಾಧನ
4) ಕಂಚಿ
5) ಕರಿಕಾಲ ಚೋಳ
6) ಕುರುಬನ ಕಟ್ಟೆ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿಸುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

SLR-AA-148

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper – III)
Money and Banking (19101347)

Day & Date: Tuesday, 05-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) पैशाच्या उत्क्रांतीमधील ––– ही पहिली अवस्था होय.
अ) वस्तु पैसा ब) धातु पैसा
क) कागदी पैसा ड) पत पैसा

2) ––– हे पैशाचे मुल्य मोजण्याचे साधन आहे.
अ) नफा निर्देशांक ब) किंमत निर्देशांक
क) खर्च निर्देशांक ड) वरील सर्व

3) सामान्यापणे व्यापारी बँक ––– या ठेवीवर सर्वात जास्त दराने व्याज देतात.
अ) चालू ठेवी ब) बचत ठेवी
क) मुदत ठेवी ड) वरील सर्व

4) चलनविषयक धोरण ––– कडून राबविले जाते.
अ) खाजगी बँक ब) सहकारी बँक
क) व्यापारी बँक ड) मध्यवर्ती बँक

5) ––– हे पैशाचे दुय्यम कार्य आहे.
अ) मुल्यसंग्रह ब) विनिमयाचे माध्यम
क) मुल्यमापन ड) वरील सर्व

6) वस्तु व सेवांना समान महत्व देऊन निर्देशांक तयार केल्यास त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) विशेष किंमत निर्देशांक ब) साधा किंमत निर्देशांक
क) भारांकित किंमत निर्देशांक ड) यापैकी नाही

7) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची स्थापना ––– या वर्षी झाली.
अ) 1925 ब) 1929
क) 1935 ड) 1940

8) नरसिंहम समिती ही ––– क्षेत्राच्या सुधारणेशी संबंधित आहे.
अ) शेती ब) उद्योग
क) वाहतुक ड) बँकिंग

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) **12**

1) पैशाचे प्रकार सांगा.
2) किंमत निर्देशांकाचे महत्व सांगा.
3) बँकेची तत्त्वे सांगा.
4) चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे सांगा.
5) ए. टी. एम. ची वैशिष्टये सांगा.
6) किंमत वाढीचे प्रकार सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

व्यापारी बँकाची विविध कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची कार्ये स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper – III)
Money and Banking (19101347)

Day & Date: Tuesday, 05-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the first stage of the evolution of money.
a) Commodity money b) Metallic money
c) Paper money d) Credit money

2) _____ is the instrument for measurement the value of money.
a) Profit index b) Price index
c) Cost index d) All the above

3) Generally commercial banks offer maximum interest on _____.
a) Current deposits b) Saving deposits
c) Fixed deposits d) All the above

4) Monetary policy is implemented by _____.
a) Private bank b) Co-operative bank
c) Commercial bank d) Central bank

5) _____ is the secondary function of money.
a) Store of value b) Medium of exchange
c) Measure of value d) All the above

6) The index number prepared by giving equal importance of goods and services is called as _____.
a) Special price index b) Simple price index
c) Weighted price index d) None of these

7) Reserve Bank of India is established in _____ year.
a) 1925 b) 1929
c) 1935 d) 1940

8) The Narasiham committee is concerned with reforms in _____ sector.
a) Agriculture b) Industrial
c) Transport d) Banking

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) State the types of money.
2) State the importance of price index
3) State the principles of banking.
4) Explain the objectives of monetary policy.
5) State the features of A.T.M.
6) Explain the types of inflation

Q.3 **Answers the following questions. (Any One)** **10**

Explain the functions of money

OR

Explain the various functions of commercial banks.

Q.4 Explain the functions of Reserve Bank of India. **10**

SLR-AA-149

Seat No.	

Set P

B.A (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Marathi (Paper - IV)
कविता वाङ्मय प्रकार आणि काव्यास्वाद (19101324)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'सेतू' काव्यसंग्रहाची पहिली आवृत्ती केव्हा निघाली?
अ) 1957 ब) 1952
क) 1962 ड) 1967

2) 'सेतू' काव्यसंग्रहामध्ये महाराष्ट्राचे गुणगान करणारी कविता म्हणजे ––– ही कविता होय.
अ) फुंकर ब) विनोबा
क) केवळ माझा सह्यकडा ड) एक डोळा आणि एक डोळा

3) वसंत बापटांनी कोणत्या कवितेतून असफल प्रीतीची व्यथामय कथा कवी वसंत बापटांनी मांडली आहे.
अ) सेतू ब) नको हा संथ संकोच
क) फुंकर ड) रंगाने तू गव्हाळ

4) 'शब्दांनी घडविल्या गेलेल्या प्रतिमांची सेंद्रिय रचना म्हणजे कविता होय.' अशी व्याख्या कोणी केली?
अ) सुधीर रसाळ ब) वसंत बापट
क) वसंत आबाजी डहाके ड) सुधीर गाडगीळ

5) 'आभाळात खुपसून बोटे बाभूळ झाड उभेच आहे, 'छाताडाची ढलपी फुटली, बाभूळ झाड उभेच आहे' या काव्यपंक्ती कोणत्या निसर्ग कवितेतील आहेत.
अ) वैशाख 1 ब) वैशाख 2
क) बाभूळ झाड ड) ऋतूराजानो

6) कवितेतल्या अनुभवाचा संबंध ––– अधिक असतो.
अ) भावनेशी ब) कल्पनेशी
क) संवेदनेशी ड) विचाराशी

7) 'ऋतूराजानो' या दीर्घ कवितेत विविध ऋतूंचा अग्रदूत म्हणून वसंत बापट कोणाचा उल्लेख करतात?
अ) विचारवंत ब) कवी
क) वाचक ड) निसर्ग

8) 'कविता आणि प्रतिमा' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?

अ) सुधीर रसाळ ब) गंगाधर गाडगीळ

क) रा. श्री. जोग ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) कवी वसंत बापटानी 'ऋतूराजांनो!' या कवितेतून कवी आणि विविध ऋतू यांच्यामधील स्नेहभाव कोणत्या शब्दातून व्यक्त केला आहे ते थोडक्यात स्पष्ट करा?
2) 'विनोबा' या कवितेतून कवी वसंत बापटांनी विनोबा भावेंच्या तेजस्वी व्यक्तिमत्वाचे वर्णन कोणत्या शब्दातून केले आहे?
3) 'केवळ माझा सह्यकडा' या कवितेतून वसंत बापटांना मराठी मातीतल्या कोणकोणत्या गोष्टीबद्दल अभिमान वाटतो ते थोडक्यात स्पष्ट करा?
4) 'फुंकर' या कवितेचा आशय थोडक्यात स्पष्ट करा.
5) 'सेतू' कवितेचे थोडक्यात रसग्रहण करा.
6) कवी वसंत बापटांची काव्यशैली स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) कविता म्हणजे काय ते सांगून कवितेचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

2) काव्यास्वादातील भावसौंदर्याचे महत्त्व स्पष्ट करून 'प्रियवंदा' या दीर्घकवितेचे भावसौंदर्य स्पष्ट करा.

प्र.4 सेतू काव्यसंग्रहातील प्रेम कवितेचे स्वरूप वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-150

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. URDU (Paper-IV)
Urdu Poetry (19101326)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1)سب چیز کو ہوتا ہے براہاے بڑھاپا= عاشق کو تو اللہ نہ دکھلائے بُرھاپا۔ کیا ہے؟

A)مطلع B)مکر بند

C)ٹیپ کا مصرع D)ٹیپ کا شعر

2) نظم ذوق شوق میں شاعر نے۔۔۔۔۔۔۔ کو مصطفٰی صلی اللہ علیہ وسلم قرار دیا ہے۔

A)نبی B)اللہ

C)عشق D) سنّت

3)علامہ اقبال کو۔۔۔۔۔۔۔ کہا جاتا ہے۔

A)شاعر شباب B)شاعر مشرق

C)بیوہ شاعر D)طوطی ہند

4)نظیر اکبر آبادی۔۔۔۔۔۔۔ شاعر تھے۔

A)صرف غزل کے B)انقلابی

C)ترقی پسند D) صوفی منش

5)اکبر الہ آبادی اردو کے۔۔۔۔۔۔۔ شاعر ہیں۔

A)طنزیہ و مزاحیہ B)صرف مرثیہ گو

C)ہجو گو D)تجریدی

6)لڑکوں نے گھر کو بھلا دیا تو۔۔۔۔۔۔دین خدا کو بھلا دیا۔

A)پڑوسیوں نے B)بڑھوں نے

C)علمانے D)حافظوں نے

7)مرثیہ دہلی میں دہلی سے مراد۔۔۔۔۔۔والی دہلی ہے۔

A)مسلم اقتدار B)آریہ اقتدار

C)انگریزی اقتدار D)صوفیوں کے اقتدار

8) نظم برق کلیسا۔۔۔۔۔۔کی ہئیت میں لکھی گئی ہے۔

A) مخمس B)مسدّس

C)غزل D)مثنوی

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)صنعت تضاد کی تعریف لکھیئے اور مثالیں دیجیئے۔

2)صنعت مراۃ النظیر کی تعریف مع مثال لکھیئے۔

3)شاعر کا نام لکھ کر تشریح کیجیئے:

گو سب کے مقدم ہے تیرا ادا کرنا= بندے سے مگر ہو گا حق کیونکر ادا تیرا۔

4)شاعر کا نام لکھ کر تشریح کیجیئے:

بہر ہستی میں صحبت احباب=یوں ہے جسے بروے آب حیات۔

5)شاعر کا نام لکھ کر تشریح کیجیئے:

افسردگی وضعف کی کچھ حد نہیں اکبر=کافر کے مقابل میں بھی دیں دار نہیں ہوں

6)شاعر کا نام لکھ کر تشریح کیجیئے:

اثر کرے نہ کرے سن تو لے میری فریاد= نہیں داد کا طالب یہ بندہ آزاد۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)"ذوق وشوق" کا خلاصہ لکھیئے۔

2)"برق کلیسا" کا خلاصہ لکھیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

نظم "آدمی نامہ" کا خلاصہ تحریر کیجیئے

SLR-AA-151

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. KANNADA (Paper – IV)
Novel and Essays (19101322)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ನಮ್ಮ – ನಿಗೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕನಿಕರ.
1) ಅಣ್ಣ **2)** ಅಪ್ಪ
3) ಅಮ್ಮ **4)** ಅಕ್ಕ

2) ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಇದು ಒಂದು –
1) ಕಾದಂಬರಿ **2)** ನಾಟಕ
3) ಕವಿತೆ **4)** ಪುರಾಣ

3) ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ –
1) ಶ್ರೀರಂಗ **2)** ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ
3) ಶ್ರೀನಿವಾಸ **4)** ರತ್ನ

4) ಸುಬ್ಬಣ್ಣನಿಗೆ – ದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತು.
1) ನಾಟಕ **2)** ಸಂಗೀತ
3) ನೃತ್ಯ **4)** ಆಟ

5) ಕಲಿಯುಗದ ಅಮೃತ –
1) ನೀರು **2)** ಚಹಾ
3) ಮಜ್ಜಿಗೆ **4)** ಕೊಲ್ಡ್ರಿಂಕ್ಸ್

6) ದಿವಾನಖಾನೆಯ ಅಂದ ಚಂದ ಪ್ರಬಂಧದ ಲೇಖಕರು –
1) ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ **2)** ಕೈಲಾಸಂ
3) ಕಾರಂತ **4)** ಮಾಸ್ತಿ

7) ನೀವು – ಕವಿಯಲ್ಲವೇ?
1) ಕನ್ನಡ **2)** ಮರಾಠಿ
3) ಆಫ್ರಿಕಾ **4)** ಕೆನಡ

8) – ಕೂಗುತ್ತ ಕೂಗುತ್ತ ಹತ್ತಿರ ಬರಲು ಹುಲಿರಾಯ ನಾಟಕರಂಗದಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದನು.
1) ರಂಗಯ್ಯ **2)** ಬಸಯ್ಯ
3) ಸಿದ್ಧ **4)** ಮಾರಯ್ಯ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ನಾನೇ ಗುಲಾಮ ನನಗೆ ಚಾಕರರ್ಯಾಕೆ?
2) ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಎಂದುಕೊಂಡೆಯೋ?
3) ನಾನು ಪುರಾಣ ಹೇಳೋಲ್ಲ ಸಂಗೀತ ಹೇಳ್ತೇನೆ.
4) ಇಹದಲ್ಲಿಯೆ ಆಗಲಿ ಪರದಲ್ಲಿಯೆ ಆಗಲಿ ಶಾಂತಿಯ ಜೀವನವು ಶ್ರೀರಂಗರದಲ್ಲ.
5) ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ ಎಂದು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಡ.
6) ಪಾಷಾಣ ಹೃದಯದ ನಿಶ್ಚಲ ಸೌಂದರ್ಯ ನನಗೂ ಬೇಡ, ನ್ನ ಆತ್ಮೀಯರಿಗೂ ಬೇಡ.

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಸುಬ್ಬಣ್ಣನ ಸಂಗೀತ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) 'ಬಂದನಾ ಹುಲಿರಾಯನು' ಪ್ರಬಂಧದ ಸಾರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

'ರಸ ಘಳಿಗೆಗಳು' ಪ್ರಬಂಧದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

SLR-AA-152

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester- III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper-IV)
Demographic Studies (19101348)

Day & Date: Wednesday, 06-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) Demography हा मुलतः ––– भाषेतील शब्द आहे.
अ) इंग्रजी ब) फ्रेंच
क) लॅटिन ड) ग्रीक

2) लोकसंख्याशास्त्र हे ––– विषयांशी संबंधित आहे.
अ) अकौंटस् ब) पदार्थ विज्ञान
क) अर्थशास्त्र ड) रसायनशास्त्र

3) Census हा शब्द ––– भाषेतून आला आहे.
अ) जापनीज ब) फ्रेंच
क) लॅटिन ड) यापैकी नाही

4) "Principle of political Economy" हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) डॉ. कॅनन ब) माल्थस
क) बोसरप ड) सिजविक

5) भारतात पहिली राष्ट्रीय कुंटुंब आरोग्य पाहणी सन ––– मध्ये घेण्यात आली.
अ) 1970–71 ब) 1981–82
क) 1992–93 ड) यापैकी नाही

6) मुलकी नोंदणी पद्धतीमध्ये ––– हा दोष आढळतो.
अ) अपूरी माहिती ब) लोकांमध्ये गांभीर्याचा अभाव
क) सदोष नोंदणी पद्धती ड) वरील सर्व

7) भारतात दर ––– वर्षांनी जनगणना केली जाते.
अ) 05 ब) 10
क) 15 ड) 20

8) ढोबळ जननदराचे सुत्र ––– हे आहे.
अ) $\text{CBR} = \frac{\text{B}}{\text{P}} \times \text{K}$ ब) $\text{CDR} = \frac{\text{D}}{\text{P}} \times \text{K}$
क) $\text{ASBR} = \frac{\text{bi}}{\text{pi}} \times \text{K}$ ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) लोकसंख्या शास्त्रीय पाहणीचे कोणतेही तीन दोष सांगा.
2) लोकसंख्येचे प्रक्षेपण म्हणजे काय?
3) मुलकी नोंदणी पद्धतीचे कोणतेही तीन गुण सांगा.
4) राष्ट्रीय कुंटुंब आरोग्य पाहणीची संकल्पना स्पष्ट करा.
5) ढोबळ मृत्यूदर म्हणजे काय?
6) लोकसंख्या शिरगणतीचे कोणतेही तीन दोष सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) लोकसंख्याशास्त्र म्हणजे काय? लोकसंख्याशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

2) जनन म्हणजे काय? जननावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4 माल्थसच्या लोकसंख्या विषयक सिद्धांताचे टिकात्मक मुल्यमापन करा. **10**

SLR-AA-152

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester- III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper-IV)
Demographic Studies (19101348)

Day & Date: Wednesday, 06-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Demography is basically a word in _____ language.
a) English b) French
c) Latin d) Greek

2) Demography is related to the subject of _____.
a) Accounts b) Physics
c) Economics d) Chemistry

3) The word 'Census' comes from the _____ language.
a) Japaneej b) French
c) Latin d) None of these

4) "Principle of political Economy" was written by _____.
a) Dr. Canon b) Malthus
c) Boserup d) Sidg wick

5) The First National Family Health survey in India was conducted in _____.
a) 1970-71 b) 1981-82
c) 1992-93 d) None of these

6) _____ defects are found in the civil registration system.
a) Insufficient information b) Lack of seriousness in people
c) Defective registration method d) All of these

7) In India, Census is conducted every _____ years.
a) 05 b) 10
c) 15 d) 20

8) Crude birth rate equation is _____.
a) $\mathrm{CBR} = \frac{\mathrm{B}}{\mathrm{P}} \times \mathrm{K}$ b) $\mathrm{CDR} = \frac{\mathrm{D}}{\mathrm{P}} \times \mathrm{K}$
c) $\mathrm{ASBR} = \frac{\mathrm{bi}}{\mathrm{pi}} \times \mathrm{K}$ d) None of these

Q.2 Write answer in short (Any Four) **12**

1) State any three demerits of demographic survey.
2) What is population projection?
3) State any three merits of civil registration system.
4) Explain the concept of national family health survey.
5) What is crude death rates?
6) State any three demerits of census.

Q.3 **Write answer any one of the following** **10**

What is Demography? Explain the importance of Demography.

OR

What is fertility? Explain the factors affecting on fertility.

Q.4 Critically evaluate the Malthusian theory of population. **10**

SLR-AA-153

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper-III)
History Modern Europe (1750–1871A.D.) (19101343)

Day & Date: Saturday, 02-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– या देशाला औद्योगिक क्रांतीची जननी असे संबोधले जाते.
अ) रशिया ब) इंग्लंड
क) भारत ड) चीन

2) ––– याने स्पिनिंग जेनी या यंत्राचा शोध लावला.
अ) जॉर्ज स्टिफन्सन ब) जॉन के
क) हारग्रिव्ज् ड) जेम्स वॅट

3) इ. स. 1789 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीवेळी ––– हा फ्रान्सचा राजा होता.
अ) चौदावा लुई ब) पंधरावा लुई
क) सोळावा लुई ड) अठरावा लुई

4) सोशल कॉन्ट्रॅक्ट (सामाजिक करार) हा ग्रंथ ––– याने लिहिला.
अ) व्हॉल्टेअर ब) दिदेरो
क) मॉन्टेस्क्यू ड) रूसो

5) ––– बेटावर नेपोलियन बोनापार्टचा मृत्यू झाला.
अ) कॉर्सिका ब) एल्बा
क) सेंट हेलेना ड) हवाई

6) नेपोलियन बोनापार्ट याने ––– या देशाच्या विरोधात व्यापार बहिष्काराचे धोरण अवलंबले.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
क) चीन ड) जपान

7) व्हिएन्ना ही ––– ची राजधानी होय.
अ) रशिया ब) ऑस्ट्रिया
क) प्रशिया ड) तुर्कस्तान

8) इ.स. ––– हा कालखंड युरोपच्या इतिहासात मेटरनिक युग म्हणून ओळखला जातो.
अ) 1799 ते 1814 ब) 1815 ते 1848
क) 1871 ते 1890 ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) औद्योगिक क्रांतीची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.
2) मेरि ॲन्टाइनेट विषयी माहिती द्या.
3) दहशतीची राजवट म्हणजे काय?
4) वॉटर्लूच्या लढाईची (1815) माहिती द्या.
5) मेटरनिकची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
6) संयुक्त युरोपच्या अपयशाची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

नेपोलियन बोनापार्टच्या सुधारणांची माहिती द्या.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

इ. स. 1789 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची सामाजिक व आर्थिक कारणे स्पष्ट करा.

SLR-AA-153

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper-III)
History Modern Europe (1750–1871A.D.) (19101343)

Day & Date: Saturday, 02-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct options. **08**

1) _____ was called the Mother of Industrial revolution.
a) Russia b) England
c) India d) China

2) _____ invented spinning jenny.
a) Jorge Stephenson b) John Key
c) Hargreaves d) James Watt

3) _____ was the king of France at the time of French Revolution, 1789.
a) Louis 14th b) Louis 15th
c) Louis 16th d) Louis 18th

4) A book social contract was written by _____.
a) Voltaire b) Diderot
c) Montesquieu d) Rousseau

5) Napoleon Bonaparte was died in _____ island.
a) Corsica b) Elba
c) Saint Helena d) Hawaii

6) Napoleon Bonaparte adopted continetal system against of _____
a) England b) America
c) China d) Japan

7) Vienna was the capital of _____.
a) Russia b) Austria
c) Prussia d) Turkistan

8) The period of _____ was called Metternich age in history of Europe.
a) 1799 -1814 b) 1815 to 1848
c) 1871 -1890 d) None of them

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the any two Causes of Industrial Revolution?
2) Give the information about Marie Antoinette.
3) What is meant by Reign of terror?
4) Give the information about battle of Waterloo, 1815
5) Till the aims of Metternich.
6) Explain the any two causes of failure of concert of Europe.

Q.3 Write the detail answers of the following questions. (Any One) **10**

Explain the effects of Industrial revolution.

OR

Give the information about reforms of Napoleon Bonaparte.

Q.4 Write the detail answer of the following question. **10**

Explain the social and economic causes of French Revolution, 1789

SLR-AA-154

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Comp.)
Literary Insights (19101301)

Day & Date: Sunday, 03-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternative. **08**

1) According to Shastriji, whatever your station in future life, you should first of all think of yourselves as _____.
a) future leaders of India b) citizens of India
c) warriors of peace d) all of the above

2) Vijay Bhatkar's expertise is in the field of _____.
a) plant biology b) astrology
c) electronics d) all the above

3) Who is described as seeking 'bubble reputation'?
a) Infant b) Soldier
c) Judge d) Pantaloon

4) The squirrels hide their _____ in the grass.
a) themselves b) nuts
c) tablets d) none of the above

5) His father-in-law owns a _____ farm.
a) dairy b) deiry
c) diary d) None of the above

6) Madhuri Dixit is a popular _____ of Bollywood.
a) hiroin b) heroyn
c) heroin d) heroine

7) We _____ practice hard to win the match. (Use the modal verb that matches the meaning of 'necessity')
a) can b) would
c) must d) might

8) I _____ speak English well. (Use the modal verb that matches the meaning of 'ability')
a) should b) Must
c) would d) Can

Q.2 Write the answers in short. (Any Four) **12**

1) Describe Shaw's initial experience as a public speaker.
2) Who or What are described as the 'slain' and the 'slayer' in 'The Tiger and the Deer'?
3) What is the Education to Home (ETH) initiative?
4) What do you understand from the passage 'All the World's a Stage'?
5) Where are the seeds of secularism sown?
6) Why does the speaker in the poem 'Leisure' think that 'we have no time to stand and stare'?

Q.3 Answer the following (Any One) **10**

1) Write in brief about the types of interviews.

2) Write a resume to be sent to the following advertisement.

Wanted: A High School Teacher for English subject with at least one year experience in any school as a teacher, for immediate appointment. Required good communication skills. Apply to Head Master, Adarsh High School, University Road, Solapur 400017.

Q.4 Answer the following question. **10**

What is meant by adaptability Skills? Write in detail about the need for adopting oneself to different situation as a student.

SLR-AA-155

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper - III)
Climatology (19101361)

Day & Date: Thursday, 07-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) पृथ्वीभोवती असलेल्या हवेच्या आवरणास ––– म्हणतात.
अ) वातावरण ब) जलावरण
क) मृदावरण ड) जिवावरण

2) वातावरणात सर्वाधिक ––– हा वायु आढळतो.
अ) ऑक्सिजन ब) नायट्रोजन
क) कार्बनडाय ऑक्साईड ड) ओझोन

3) विषुववृत्तापासून ध्रुवाकडे हवेचे तापमान ––– होत जाते.
अ) कमी ब) जास्त
क) साधारण ड) यापैकी नाही

4) वातावरणातील ऑक्सिजन वायुचे प्रमाण ––– एवढे असते.
अ) 78.03 ब) 20.99
क) 0.03 ड) 0.98

5) वातावरणाच्या सर्वसाधारण स्थितीत 160 मीटर उंचीला हवेचे तापमान ––– अंश सेंटीग्रेड कमी होते.
अ) 1 ब) 2
क) 3 ड) 4

6) हवेचा भार ––– या परिमाणात मोजतात.
अ) तापमान ब) उष्णता
क) वायुभार ड) आर्द्रता

7) हवेत बाष्पाच्या रूपात असलेल्या पाण्याच्या अस्तित्वाला हवेची ––– म्हणतात.
अ) तापमान ब) उष्णता
क) आर्द्रता ड) वायुभार

8) विषुववृत्तीय पटटयांमध्ये ––– प्रकारचा पाऊस पडतो.
अ) आरोह ब) आवर्त
क) प्रतिरोध ड) मोसमी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) तपांबर
2) तापमानाचे उभे वितरण
3) जेट प्रवाहाचे महत्त्व लिहा.
4) हवामानाचे घटक सांगा
5) सांद्रीभवन
6) व्यापारी वारे म्हणजे काय?

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. (दोन पैकी एक) **10**

1) भूऔष्णीक संतूलन स्पष्ट करा.
2) मोसमी वारे म्हणजे काय? मोसमी वाऱ्याचे प्रकार सांगा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. **10**

सौरशक्ती म्हणजे काय? सौरशक्तीच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट सांगा.

SLR-AA-155

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper - III)
Climatology (19101361)

Day & Date: Thursday, 07-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.
4) Use of stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The envelop of gas which surrounds the earth has been called _____.
a) Atmosphere b) Hydrosphere
c) Lithosphere d) Biosphere

2) _____ is the highest percent of gas in the atmosphere.
a) Oxygen b) Nitrogen
c) Carbon dioxide d) Ozone

3) From equator to polar area the air temperature is _____.
a) Decreased b) Increased
c) Normal d) None of these

4) Percentage of oxygen in the atmosphere is _____.
a) 78.03 b) 20.99
c) 0.03 d) 0.98

5) The tempt. atmosphere decrease by _____ ℃ for earth 160 meter of height.
a) 1 b) 2
c) 3 d) 4

6) Pressure of air is measured in _____.
a) Temperature b) Heat
c) Pressure d) Humidity

7) Water existing in form of evaporation in the air is called _____.
a) Temperature b) Heat
c) Humidity d) Air pressure

8) _____ types of rainfall takes place in equatorial belt.
a) Conventional b) Cyclonic
c) Orographic d) Monsoon

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Troposphere
2) Vertical distribution of temperature.
3) Write significance of Jet Stream
4) Explain elements of climate.
5) Condensation
6) What is trade wind?

Q.3 Broad answer question. (Any One) **10**

a) Explain terrestrial heat budget.

b) What is Monsoon? Write types of Monsoon rainfall.

Q.4 Write broad answer question. **10**

What is Insolation? Write factors affecting of insolation distribution.

SLR-AA-156

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Inter-Disciplinary Sub (I.D.S.)
Ancient Indian History & Culture
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (19101306)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) प्राचीन भारतीय इतिहास साधानांचे मुख्य प्रकार ––– आहेत.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

2) भारतात आलेख लेखनाची सुरुवात ––– या भारतीय राजाच्या काळापासून झाली.
अ) अजातशत्रू ब) चंद्रगुप्त मौर्य
क) कनिष्ठ ड) सम्राट अशोक

3) जैन धर्मातील 24 वे तीर्थंकर म्हणून ––– हे ओळखले जातात.
अ) नेमिनाथ ब) वर्धमान महावीर
क) पार्श्वनाथ ड) ऋषभदेव

4) लेखनकला अवगत नसलेला काळखंड ––– या नावाने ओळखला जातो.
अ) प्रागैतिहासीक ब) इतिहासपूर्व
क) इतिहासकाळ ड) वैदिक काळ

5) अश्मयुगीन मानवाच्या वास्तव्याचा पुरावा ––– या ठिकाणी सापडला.
अ) भिमबेटका ब) हडाप्पा
क) लोथल ड) रंगपूर

6) सिंधू संस्कृतीच्या काळात ––– या देवतेला फार महत्वाचे स्थान होते.
अ) इंद्र ब) पशुपती
क) वरुण ड) विष्णू

7) सिंधू संस्कृतीची माहिती ––––– या साधनामधून मिळते.
अ) उत्खलित ब) लिखित
क) वाङःमय ड) नाणी

8) वैदिक संस्कृतीमध्ये ––– चा वापर विनिमयाचे साधन म्हणून केला जात असे.
अ) शेती ब) गाय
क) बैल ड) स्त्री

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) आलेखाविषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
2) ग्रीक प्रवाशी मॅगेस्थिनिस बद्दल माहिती दया.
3) अश्मयुगीन दफन पध्दतीचे वर्णन करा.
4) सिंधु संस्कृतीचा शोध कसा लागला याचे वर्णन करा.
5) आर्याच्या मूळ वस्तीस्थानाची चर्चा करा.
6) वैदिक काळातील वर्ण व्यवस्थेची माहिती सांगा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

प्राचीन भारतीय इतिहास व संस्कृतीच्या अभ्यासासाठी पुरातत्वीय साधनांचे महत्व विशद करा.

किंवा

नवाश्मयुगाला 'क्रांतीयुग' का म्हणतात'? चर्चा करा.

प्र.4 सिंधु संस्कृतीमधील नगररचनेची ठळक वैशिष्टये विशद करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Inter-Disciplinary Sub (I.D.S.)
Ancient Indian History & Culture
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (19101306)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ are the main types of the ancient Indian history sources.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

2) In India inscription writing was started during _____ Indian king.
a) Ajatshatru b) Chandragupta Maurya
c) Kanishak d) Samrat Ashok

3) _____ was known as the 24th "Thirthankar" in jain religious.
a) Neminath b) Vardhaman Mahavir
c) Parshwanath d) Rishabhadeo

4) _____ name the period in the writing skill was not in use.
a) Pre-historic b) Photo historic
c) Historic d) Vedic period

5) The evidence of stenge age man is found in _____.
a) Bhimbetaka b) Harappa
c) Lothal d) Rangpur

6) _____ God was most important during the Indus Valley Civilization.
a) Indra b) Pashupati
c) Varun d) Vishnu

7) Indus Valley Civilization Information in _____ sources.
a) Exavated b) Written
c) Literature d) Coins

8) In Vedic Civilization _____ was used as the means of exchange.
a) Agriculture b) Cow
c) Ox d) Women

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) State in brief information on inscriptions.
2) Give the information Greek traveller Megostheses.
3) Describe the cremating system of Poloeolithic age.
4) Describe how the Indus Valley Civilization was discovered.
5) Discuss the orign home in Aryan's
6) State the varna system in Vedic Period.

Q.3 **Broad answers question. (Any One)** **10**

Describe the importance of archaeological sources for the study of Ancient Indian History and culture.

OR

Why Neolithic Age is called as Revolutionary age? Discuss.

Q.4 Describe the salient features of Town Planning in Indus Valley Civilization. **10**

SLR-AA-157

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Social Ecology (19101318)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) कॅलक्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) सजीवांच्या पर्यावरणाशी असलेल्या संबंधाच्या अभ्यासास ––– म्हटले जाते.
अ) परिस्थितिकी विज्ञान ब) जीवशास्त्र
क) भुगर्भशास्त्र ड) यापैकी नाही

2) ''जागतिक पर्यावरण दिवस'' केव्हा साजरा केला जातो?
अ) 5 जुलै ब) 5 जून
क) 5 ऑगस्ट ड) 5 ऑक्टोबर

3) दिलेल्या भागात राहणाऱ्या वनस्पती किंवा प्राण्यांच्या प्रजातीच्या व्यक्तींच्या एका गटाला म्हणतात.
अ) लोकसंख्या ब) परिसंस्था
क) समुदाय ड) जैवक्षेत्र

4) ''इकॉलॉजी'' हा शब्द सर्वप्रथम कोणी वापरला?
अ) इ. एच. हॅकेल ब) ए. जी. टान्सले
क) रॉबर्ट पार्क ड) इ. ओडम

5) पृथ्वीच्या वातावरणामध्ये कार्बन वायूचे प्रमाण ––– टक्के इतके आहे.
अ) 78.09% ब) 20.94%
क) 0.03% ड) 20.20%

6) भारतामध्ये वन्यजीव संरक्षण कायदा कोणत्या साली समंत झाला?
अ) 1962 ब) 1972
क) 1968 ड) 1974

7) पृथ्वीच्या कोणत्या भागापासून जास्त प्रमाणात ऑक्सिजन निर्मित होते?
अ) उबके ब) शेतातील पिके
क) समुद्र ड) तलाव

8) वन्यप्राण्यांची संख्या कमी होण्याचे प्रमुख कारण काय आहे?
अ) वृक्षतोड ब) नर भक्षकवाद
क) पिण्याच्या पाण्याची कमतरता ड) अधिवास नाश

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) प्राण्यांचे हक्क सांगा.
2) परिसंस्थेचे जैविक घटक स्पष्ट करा.
3) जंगलतोडी रोखण्याचे उपाय सांगा.
4) ऊर्जाप्रवाह स्पष्ट करा.
5) परिसर विज्ञानाची व्याप्ती सांगा.
6) लिंगभाव समानतेची गरज सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) भावीपिढीसाठी साधनसंपत्तीचे संवर्धन स्पष्ट करा.

किंवा

2) जंगलतोडीचे कारणे व दुष्परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4 परिसंस्थेतील पोषकद्रव्याचे चक्र म्हणजे काय? कार्बन चक्र आणि नायट्रोजन चक्र या उदाहरणासहित स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Social Ecology (19101318)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Study of relationship of organisms to their environment is _____.
a) Ecology b) Biology
c) Geology d) None of these

2) When is the 'World Environment Day' celebrated?
a) 5th July b) 5th June
c) 5th August d) 5th October

3) A group of Individuals of a plant or animal species, inhabiting a given area is called _____.
a) Population b) Ecosystem
c) Community d) Biome

4) Who has first time used the term of Ecology _____?
a) F.H. Haeckel b) A. Tansely
c) Robert Park d) E. Odum

5) The Percentage of carbon in the atmosphere gases _____ %
a) 78.09% b) 20.94%
c) 0.03% d) 20.20%

6) In Indian Wildlife Protection Act was passed in _____.
a) 1962 b) 1972
c) 1968 d) 1974

7) On the earth, the large portion of oxygen is produced from _____.
a) Pond b) Agricultural crops
c) Ocean d) Lakes

8) What is the major cause of diminishing wildlife number?
a) Deforestation b) Cannibalism
c) Paucity of drinking water d) Habitat destruction

Q.2 Attempt any four of the following questions. **12**

1) State the rights of animals.
2) Explain biological component of ecosystem.
3) State the remedies on deforestation.
4) Explain energy flow.
5) State the scope of ecology.
6) State the need of gender equality.

Q.3 **a)** Explain the preserving resources for future generation. **10**

OR

b) Explain the causes and consequences of forest.

Q.4 What is nutrient cycle in ecosystem? Explain it with example carbon cycle and nitrogen cycle. **10**

SLR-AA-158

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
प्रयोजनमूलक हिंदी (19101303)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे गए अंक गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 08

1) वृत्तांत लेखन ––– क्षेत्र में आता है।
अ) विज्ञान ब) कला
क) व्याकरण ड) पत्रकारिता

2) प्रेस, फैक्ट्री, मिल आदि में ––– हिंदी का प्रयोग किया जाता है।
अ) तकनीकि ब) विधिक
क) जनसंचार ड) प्रशासनिक

3) कार्यालय के कर्मचारियों को सूचना देने के लिए ––– पत्र लिखा जाता है।
अ) आवेदन पत्र ब) पदाधिकारी
क) कार्यालय आदेश ड) ज्ञापन

4) भारत का पहला बचत बैंक ––– है।
अ) रिझर्व बैंक ब) बैंक ऑफ इंडिया
क) भारतीय डाक ड) स्टेट बैंक ऑफ इंडिया

5) ––– बाल पत्रिका है।
अ) उद्योग भारती ब) बाल सखा
क) गृहशोभिका ड) दर्पण

6) ––– को समाचार लेखन भी कहते है।
अ) वृत्तांत लेखन ब) अनुवाद लेखन
क) संक्षेपण ड) टिप्पण

7) दूरदर्शन जनसंचार का ––– माध्यम है।
अ) दृक ब) श्रव्य
क) मुद्रित ड) दृकश्राव्य

8) 'Bond' इस पारिभाषिक शब्द का हिंदी पर्याय ––– है।
अ) बंधपत्र ब) परिपत्र
क) पारपत्र ड) पहचान पत्र

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए। (किन्हीं चार) **12**

1) कार्यालय आदेश पत्र किसे कहते है?
2) पत्रकारिता की परिभाषा दीजिए।
3) 'रक्तदान' समारोह का वृत्तांत लिखिए।
4) पदाधिकारियों के नाम पत्र किन कारणों से लिखे जाते है?
5) प्रयोजनमूलक हिंदी से क्या तात्पर्य है?
6) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए।
   अ) Election
   ब) Fellowship
   क) Gazette

प्र.3 प्रयोजनमूलक हिंदी की विशेषताएँ लिखिए। **10**

अथवा

कार्यालयीन हिंदी के प्रयोग क्षेत्र स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 प्रयोजनमूलक हिंदी के नामकरण को स्पष्ट कीजिए। **10**

SLR-AA-159

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Child Psychology (19101313)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहाणे उचित ठरेल.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– ही संशोधनाची चिकित्सालयीन पध्दती आहे.
अ) निरीक्षण ब) व्यक्ति–वृत्त
क) मुलाखत ड) यापैकी नाही

2) विकासाची मुलतः ––– अंगे आहेत.
अ) 1 ब) 2
क) 3 ड) 4

3) ––– यांच्या मते बुध्दिमत्ता म्हणजे सहेतुक वर्तन करण्याची, तार्किक विचार करण्याची आणि वातावरणाशी परिणाम कारक जुळवून घेण्याची क्षमता होय.
अ) बिने ब) वेश्लर
क) कॅटेल ड) गिलफोरड

4) स्पिअरमन हे ––– मानसशास्त्रज्ञ होते.
अ) इंग्लिश ब) अमेरिकन
क) स्विस ड) फ्रेंच

5) ––– सिध्दांतानुसार बोधात्मक विकास सामाजिक विकासावर अवलंबून असतो.
अ) पियाजे ब) व्हायगोटस्की
क) अँडलर ड) यापैकी नाही

6) डाऊन सिंड्रोम ही ––– विकृती आहे.
अ) रंगसूत्र ब) वार्तनिक
क) बौध्दिक ड) मानसिक

7) पियाजे यांच्या सिध्दांतात वेदन–कारक ही ––– अवस्था आहे.
अ) पहिली ब) दुसरी
क) तिसरी ड) चौथी

8) ज्या परीवर्तकाचे मापन केले जाते त्यास ––– म्हणतात.
अ) परतंत्र ब) स्वतंत्र
क) नियंत्रित ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पियाजे यांच्या बोधात्मक विकासाच्या अवस्था वर्णन करा.
2) बुध्दिमत्तेचा द्वी–घटक सिध्दांत स्पष्ट करा.
3) बालक विकासाची दोन तत्वे वर्णन करा.
4) थस्टर्न यांच्या प्राथमिक मानसिक क्षमता लिहा.
5) कार्यरत स्मृतीचे प्रारूप स्पष्ट करा.
6) नैसर्गिक निरीक्षण पध्दती स्पष्ट करा.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

प्रायोगिक पध्दती स्पष्ट करा.

किंवा

जन्मपूर्व विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

प्र.4 व्हायगोटस्की यांचा बालक विकास सिध्दांत स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-159

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Child Psychology (19101313)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ method is clinical method of research.
   a) Observation b) Case-study
   c) Interview d) None of these.

2) There are basic _____ domains of development.
   a) 1 b) 2
   c) 3 d) 4

3) According to _____ intelligence is the ability to act purposefully, think rationally and deal effectively with the environment.
   a) Binet b) Wechsler
   c) Cattell d) Guilford

4) Spearman was _____ psychologist.
   a) English b) American
   c) Swiss d) French

5) According to _____ theory cognitive development is based on the social development.
   a) Piaget b) Vygotsky
   c) Adler d) None of these.

6) Down syndrome is a _____ abnormality.
   a) Chromosomal b) Behavioral
   c) Intellectual d) Psychological

7) Sensory motor stage is the _____ stage in Piaget's theory.
   a) 1st b) 2nd
   c) 3rd d) 4th

8) Variable that is measured is called _____ variable.
   a) Dependent b) Independent
   c) Controlled d) None of these.

Q.2 Write Short answers. (Any Four) **12**

1) Describe Piaget's stages of cognitive development.
2) Explain two factor theory of intelligence.
3) Describe two principals of child development.
4) State primary mental abilities are proposed by Thurstone.
5) Explain the model of working memory.
6) Explain naturalistic observation method.

Q.3 **Broad Answer Question. (Any One)** **10**

Explain Experimental method.

OR

Explain pre- natal developmental stages.

Q.4 Explain Vygotsk's theory of child development. **10**

SLR-AA-160

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Industrial Psychology (19101314)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहाणे उचित ठरेल.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– यांनी 'मानसशास्त्र आणि औद्योगिक तत्परता' हे पुस्तक लिहीले.
अ) ह्युगोमयून्सटरबर्ग ब) टेलर
क) मास्लो ड) मरे

2) ––– यांनी जाहिरातीचे सिद्धांत ह्या ग्रंथाचे लिखाण केले.
अ) स्कॉट ब) गिलब्रेथ
क) हॉलंड ड) यापैकी नाही

3) अमेरिकेच्या श्रमविभागाने ––– विकसित केली.
अ) कृती विश्लेषण ब) कार्य विश्लेषण
क) कामगिरी मूल्यमापन ड) कार्य प्रेरणा

4) ––– यांनी कार्य घटक पद्धती विकसित केली.
अ) प्रीमॉफ आणि आयदे ब) स्कॉट
क) टेलर ड) वँटसन

5) ––– ही एखाद्या कामाविषयी विस्तृत माहिती गोळा करणारी पद्धतशीर प्रक्रिया आहे.
अ) कार्यविश्लेषण ब) कृतीविश्लेषण
क) टोपलीतंत्र ड) वरील सर्व

6) ––– या तंत्रानुसार विशिष्ट कर्मचाऱ्याच्या निर्वर्तनाविषयी सविस्तर माहिती मिळविली जाते.
अ) व्यक्ती वृत्त ब) कामगिरीमूल्यमापन
क) कार्यविश्लेषण ड) यापैकी नाही

7) ––– (1991) यांनी प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे मूल्यमापन करण्याचे ध्येयावर आधारित मूल्यमापन आणि प्रक्रियेवर आधारित मूल्यमापन असे दोन दृष्टीकोन मांडले आहेत.
अ) फिलिप्स ब) बुरिंगटन
क) कॅम्पबेल ड) यापैकी नाही

8) वर्तमान पत्रातील जाहिराती ––– प्रक्रियेत महत्वाची भूमिका बजावतात.
अ) कार्य विश्लेषण ब) कृती विश्लेषण
क) भरती ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्र म्हणजे काय?
2) टोपली तंत्र म्हणजे काय?
3) 'मूल्य निर्धारक केंद्रे' पद्धत म्हणजे काय?
4) शास्त्रीय व्यवस्थापन पद्धत म्हणजे काय?
5) कार्य घटक पद्धती म्हणजे काय?
6) नागरी हक्क कायदा म्हणजे काय?

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राची कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

गिलब्रेथ यांचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.4 कार्य विश्लेषण तंत्राची चर्चा करा. **10**

SLR-AA-160

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Industrial Psychology (19101314)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ wrote the book 'psychology and industrial efficiency'
a) Hugo Munsterberg b) Taylor
c) Maslow d) Murray

2) _____ wrote the book "The Theory of Advertising"
a) Scott b) Gilbreath
c) Holland d) None of these.

3) Department of labor (1972), America developed _____ method.
a) Task analysis b) job analysis
c) Performance appraisal d) Work motivation

4) _____ developed job element method.
a) Prim off & Eyde b) Scott
c) Taylor d) Watson

5) _____ is a systematic process of collecting detailed information about the work.
a) Job analysis b) Task analysis
c) Basket technique d) All the above.

6) In _____ technique detailed information about particular worker's job performance is collected.
a) Case-study b) Performance appraisal.
c) Job analysis d) None of these.

7) _____ (1991) proposed 'Goal based and system based' approaches of evolution of training program.
a) Phillips b) Burrington
c) Campbell d) None of these.

8) Advertisements in newspaper plays an important role in _____ process.
a) Job analysis b) Task analysis
c) Recruitment d) All the above.

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) What is industrial and organizational psychology?
2) What is In- Basket technique?
3) What is assessment centers method?
4) What is scientific management?
5) What is job element method?
6) What is civil right act?

Q.3 Broad Answer Question. (Any One) **10**

Describe functions of industrial and organizational psychology.

OR

Explain Gilbreth's work.

Q.4 Discuss job analysis technique. **10**

SLR-AA-161

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Modern Logic (19101315)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) तर्कशास्त्राचा विकास आधुनिक काळात झाला म्हणून त्यास ––– तर्कशास्त्र असे म्हणतात.
अ) प्राचीन ब) अर्वाचीन
क) आधुनिक ड) यापैकी नाही

2) सत्यता हा ––– चा गुणधर्म आहे.
अ) वाक्य ब) विधान
क) शब्द ड) पद

3) ––– हे तार्किक अचर.
अ) p ब) q
क) ⊃ ड) s

4) 'जर पाऊस पडत असेल तर रस्ते ओले होतील' या विधानाचे चिन्हांकन ––– असे केले जाते
अ) s . t ब) s v t
क) s ⊃ t ड) s ≡ t

5) अनुमानाच्या नियमाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) सात ब) आठ
क) नऊ ड) दहा

6) (s v s) ≡ –––
अ) p ब) q
क) r ड) s

7) ––– हा एक स्थानान्तराचा नियम आहे
अ) विधायक विधी (M.P.) ब) निषेधक विधी (M.T.)
क) संधी (Conj.) ड) डी. मॉर्गन (D. Morgan)

8) (~ p . ~ q) ≡ –––
अ) (~ q . ~ p) ब) (~ q . r)
क) (r . ~ s) ड) (~ r . s)

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सत्यता कोष्टक पध्दतीचा अवलंब करून $(p \supset q) \supset (p \supset q)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
2) सत्यता कोष्टक पध्दतीचा अवलंब करून $p \supset (p \vee q)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
3) सत्यता कोष्टक पध्दतीचा अवलंब करून $[(p \supset q) \vee \sim p] \supset q$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.
4) विगामी अनुमानाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
5) तर्कशास्त्र हे आकारिक शास्त्र आहे, स्पष्ट करा.
6) तर्कशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याख्या स्पष्ट करा.

प्र.3 अनुमानाचे नियम लिहा. **10**

किंवा

आकारिक सिध्दता द्या.

अ) 1) $(p \supset q) . (q \supset r)$
2) $p \quad / \quad \therefore r$

ब) 1) $(p \vee q) \supset (r \cdot s)$
2) $p \quad / \quad \therefore s$

प्र.4 सोपाधिक किंवा अप्रत्यक्ष सिध्दता पध्दतीचा उपयोग करून खालील सत्य विधाने सिध्द करा. **10**

1) $[(p \cdot q) \supset r] \supset [p \supset (q \supset r)]$
2) $\sim (p \vee q) \supset (\sim p \cdot \sim q)$

SLR-AA-161

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Modern Logic (19101315)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Logic is developed in modern times therefore it is called _____ logic.
a) Ancient b) Medieval
c) Modern d) None of these

2) Truth is property of _____.
a) Sentence b) Proposition
c) Word d) Term

3) _____ is logical constant.
a) p b) q
c) ⊃ d) s

4) 'If it rains then roads are wet' is symbolized as _____.
a) s . t b) s v t
c) s ⊃ t d) s ≡ t

5) There are _____ kinds of rules of inference.
a) Seven b) Eight
c) Nine d) Ten

6) (s v s) ≡ _____.
a) p b) q
c) r d) s

7) _____ is the rule of replacement.
a) M.P. b) M.T.
c) Conjunction d) D. Morgan

8) (~ p . ~ q) ≡ _____.
a) (~ q . ~ p) b) (~ q . r)
c) (r . ~ s) d) (~ r . s)

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

1) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether (p ⊃ q) ⊃ (p ⊃ q) statement form is tautologous, contradictory or contingent.

2) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether p ⊃ (p v q) statement form is tautologous, contradictory or contingent.

3) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether [(p ⊃ q) v ~ p] ⊃ q statement form is tautologous, contradictory or contingent.

4) Explain the process of Inductive inference.

5) Explain Logic is a formal science.

6) Explain the nature and definition of logic

Q.3 **a)** Write the rules of inference. **10**

OR

b) **Construct formal proof.**

1) i) $(p \supset q) . (q \supset r)$
ii) $p \quad / \quad \therefore r$

2) i) $(p \vee q) \supset (r \cdot s)$
ii) $p \quad / \quad \therefore s$

Q.4 **Use the method of conditional proof or indirect proof to prove the following tautologies.** **10**

a) $[(p \cdot q) \supset r] \supset [p \supset (q \supset r)]$

b) $\sim (p \vee q) \supset (\sim p \cdot \sim q)$

SLR-AA-162

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Traditional Logic (19101316)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) तर्कशास्त्र हे एक ––– शास्त्र आहे.
अ) आदर्शनिष्ठ ब) वास्तविक
क) निरुपयोगी ड) यापैकी नाही

2) युक्तता ही अनुमानाच्या ––– वर आधारलेली आहे.
अ) आकार ब) आशय
क) सत्य ड) असत्य

3) 'जर–तर–' हा ––– विधानाचा संयोजक आहे.
अ) निरुपाधिक ब) अनुलंब
क) विकल्प ड) यापैकी नाही

4) सामान्य अस्तीवाची विधानाला ––– विधान असे म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

5) 'लाल आणि निळा' ही ––– पदांची जोडी आहे.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) संवादी ड) यापैकी नाही

6) जर दोन्ही आधारविधाने विशिष्ट स्वरुपाची असतील तर –––
अ) निष्कर्ष शक्य आहे ब) निष्कर्ष शक्य नाही
क) दोन निष्कर्ष शक्य आहेत ड) यापैकी नाही

7) 'शाम खेळाडू आहे' या विधानातील 'खेळाडू' हे ––– पद होय.
अ) उद्देश ब) विधेय
क) विरोधी ड) व्याघाती

8) जर अनुलंब विधानातील उत्तरांग असत्य असेल तर पूर्वांग ––– असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) तर्कशास्त्राचे स्वरुप स्पष्ट करा.
2) निगामी अनुमानाचे स्वरुप स्पष्ट करा.
3) विधान आणि वाक्य यातील फरक स्पष्ट करा.
4) 'सर्व मुले हुशार असतात'– या विधानावरुन कोणकोणती प्रतियोगी अनुमाने काढता येतील, ते लिहा.
5) खालील विधानांचे परिवर्तनरुप द्या.
   अ) काही वृक्ष परोपकारी असतात .
   ब) एकही कावळा उंदीर नाही.
   क) काही द्राक्ष हिरवे असतात.
6) खालील विधानांचे प्रतीवर्तन रूप द्या.
   अ) सर्व माकड खोडकर असतात.
   ब) एकही वर्तुळ त्रिकोणी नाही.
   क) काही डॉक्टर श्रीमंत नसतात.

प्र.3 विधानाची चतुर्वर्ग व्यवस्था स्पष्ट करा. **10**

किंवा

खालील निरूपाधिक संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासहित तपासा.

1) सर्व हिंदू धार्मिक असतात
   सर्व महाराष्ट्रीय हिंदू आहेत
   ————————————
   म्हणून, सर्व महाराष्ट्रीय धार्मिक आहेत

2) एकही मानव शिक्षित नाही
   काही विद्यार्थी मानव आहेत
   ————————————
   म्हणून, काही विद्यार्थी शिक्षित नाहीत

प्र.4 खालील अनुलंब संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासह तपासा. **10**

1) जर कीर्ती अभिनेत्री असेल तर ती मुंबईत असते
   किर्ती मुंबईत नाही
   ————————————————
   म्हणून, ती अभिनेत्री नाही

2) जर पाऊस पडत असेल तर रस्ते ओले होतील
   पाऊस पडलेला आहे
   ————————————————————
   म्हणून, रस्ते ओले झालेले असतील

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Traditional Logic (19101316)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Logic is _____ science.
a) Normative b) Material
c) Useless d) None of these

2) Validity is depending upon _____ of an inference.
a) Form b) Matter
c) Truth d) Falsity

3) 'If_ then_' is a connective of _____ proposition.
a) Categorical b) Hypothetical
c) Disjunctive d) None of these

4) Universal affirmative proposition is also called _____ proposition.
a) A b) E
c) I d) O

5) 'Red and Blue' is a pair of _____terms.
a) Contrary b) Contradictory
c) Compatible d) None of these

6) If both premises are particular then _____.
a) Conclusion can drawn b) No conclusion can drawn
c) Two conclusions can drawn d) None of these

7) 'Sham is player' in this proposition 'player' is _____ term.
a) Subject b) Predicate
c) Contrary d) Contradictory

8) If consequent is false, the antecedent must be _____ in hypothetical proposition.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the nature of logic.
2) Explain the nature of Deductive inference.
3) Distinguish between proposition and sentence.
4) What inferences by opposition of proposition can be drawn from the proposition- 'All boys are clever'
5) Give converse form of the following propositions.
a) All trees are favour.
b) No Crows are rats.
c) Same grapes are green.

6) Give obverse form of the following propositions.
a) All monkeys are mischievous
b) No circles are triangles
c) Some doctors are not rich

Q.3 Explain the four-fold classification of proposition. **10**

OR

Test the validity of the following categorical syllogism with explanation.

1) All Hindus are religious
All Maharashtrians are Hindus

_____
Therefore, All Maharashtrians are religious

2) No men are educated
Some students are men

_____
Therefore, Some students are not educated

Q.4 **Test the validity of the following hypothetical syllogism with explanation.** **10**

1) If Kirti is an actress then she is in Mumbai.
Kirti is not in Mumbai

_____
Therefore, she is not actress.

2) If it rains then roads will be wet.
It rains.

_____
Therefore, roads will be wet.

SLR-AA-163

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester -III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Basics of Linguistics (19101319)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences choosing the correct alternatives. 08

1) _____ is a voiced consonant.
a) /f/ b) /s/
c) /k/ d) /b/

2) _____ is a voiceless consonant.
a) /d/ b) /m/
c) /p/ d) /b/

3) _____ is a plosive consonant.
a) /n/ b) /l/
c) /p/ d) /z/

4) _____ is a glottal consonant.
a) /p/ b) /v/
c) /h/ d) /t/

5) Diphthongs are also called _____.
a) Pure vowels b) Continuants
c) Semi vowels d) Vowel glides

6) _____ is a front vowel.
a) /e/ b) /u/
c) /uː/ d) /ʌ/

7) _____ is a central vowel.
a) /i/ b) /iː/
c) /ɜː/ d) /ɔ/

8) _____ is an unrounded vowel.
a) /ɔː/ b) /u/
c) /uː/ d) /ɑː/

Q.2 Answer any four of the following questions. 12

1) Give three-term labels of the following consonants:
i) /g/ ii) /r/ iii) /ð/

2) Give three-term labels of the following vowels:
i) /ɔ/ ii) /ʌ/ iii) /æ/

3) Transcribe the following words phonemically marking stress where it occurs:
i) School ii) Study iii) Wisdom

4) Give examples of the following minimal pairs:
i) /k/ & /g/ ii) /t/ & /l/ iii) /e/ & /æ/

5) Give CVC structure of the following words based on their pronunciation.
i) about ii) bank iii) cage

6) Give the weak forms of the following words:
i) but ii) than iii) was

Q.3 Answer any one of the following questions. **10**

a) Discuss the phonological and morphological levels of the organization of language.

b) Define language and discuss its characteristics.

Q.4 Explain the difference between human language and animal communication system in detail. **10**

SLR-AA-164

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Public Administration (19101312)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) POSDCORB या संज्ञेतून लोकप्रशासनाची व्याप्ती कोणी स्पष्ट केली.
अ) ल्युथर ग्युलिक ब) एल. डी. व्हाईट
क) फेयॉल ड) रिग्ज

2) ––– हयांस पदसोपान (अधिकार पदपरंपरा) या नावाने देखील ओळखले जाते.
अ) (स्केलर प्रोसेस) क्रमिक साखळी ब) भरती
क) बढती ड) यापैकी नाही

3) नफा मिळवणे हा ––– चा उद्‌देश असतो.
अ) सुशासन ब) खाजगी व लोकप्रशासन
क) खाजगी प्रशासन ड) लोकप्रशासन

4) ––– खाते संघटनेच्या आधार नाही
अ) प्रक्रिया ब) पदसोपान
क) प्रयोजन ड) प्रजा

5) खाजगी प्रशासन व सार्वजनिक प्रशासनामध्ये समानपणे (Comman) आढळणारे ––– हे तत्व आहे.
अ) उत्तरदायित्व
ब) प्रबंधकीय तंत्रे
क) कागदपत्रांची व्यवस्थित जतन करण्याची प्रक्रिया
ड) व्याप्ती आणि गुंतागुंत

6) शासकीय लोकनिगम ––– ला उत्तरदायित्व असते.
अ) संसद ब) सर्वोच्च न्यायालय
क) अर्थमंत्रालय ड) पंतप्रधान

7) संघटनेची रचना ––– या विषयीच्या निर्णयावर अवलंबुन असते.
अ) नियत्रंण कक्षा ब) अज्ञैक्यता
क) केंद्रीकरण ड) वरीलपैकी सर्व

8) ––– हे खाजगी प्रशासनाचे वैशिष्टये आहे.
अ) कायदेमंडळीचे नियंत्रण ब) व्यावसायीकता
क) सार्वजनिक जबाबदारी ड) सेवाभिमुखता

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भारतातील प्रमुख लोकनिगम कोणते आहेत?
2) नियंत्रण कक्षा म्हणजे काय?
3) संघटनेचे प्रमुख चार तत्त्वे सांगा.
4) पदसोपान तत्त्वाचा अर्थ सांगा.
5) लोक प्रशासनाच्या अभ्यासाचे महत्त्व सांगा.
6) खात्याचे प्रमुख प्रकार कोणते?

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

शासकीय लोकनिगमाची वैशिष्टये सांगा? **10**

किंवा

समन्वय म्हणजे काय? समन्वयाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

लोकप्रशासन म्हणजे काय? लोकप्रशासनाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

SLR-AA-164

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Public Administration (19101312)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who has explained the scope of administration by using the term POSDCORB?
a) Luther Gullick b) L. D. White
c) Fayol d) Riggs

2) Principle of Hierarchy is also described as _____.
a) Scaler process b) Recruitment
c) Promotion d) None of above

3) To getting the profit is not the object of _____.
a) Good Governance
b) Public and private Administration
c) Private Administration
d) Public Administration

4) _____ is not the basic of departmental organization.
a) Process b) Hierarchy
c) Purpose d) People

5) _____ is not common in public and private administration.
a) Accountability b) Managerial techniques
c) Filing d) Scope and complexity

6) The public corporation is accountable to _____
a) Parliament b) Supreme court
c) Finance Ministry d) Prime minister

7) Organizational structure is based on decisions about _____.
a) Span of control b) Unity of command
c) Centralization d) All the above

8) _____ is the characteristic of the private administration.
a) Control of legislative b) Business oriented
c) Public accountability d) Service oriented

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Which are the major public corporations in India?
2) What is span of control?
3) State four main principles of organization?
4) Explain the meaning of Hierarchy?
5) Explain the importance of study, the public administration.
6) Which are the major types of department?

Q.3 Broad answers- (Any One)

Characteristics of public corporation. **10**

OR

What is co-ordination? Explain the types of co-ordination.

Q.4 Answer the following question.

What is public administration? Explain the nature, scope of public administration. **10**

SLR-AA-165

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Rural Development (19101317)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) RBI (Reserve Bank of India) ची स्थापना कधी करण्यात आली.
अ) 1 मार्च 1934 ब) 1 एप्रिल 1935
क) 16 ऑगस्ट 1947 ड) 24 जानेवारी 1950

2) खालीलपैकी एक नागरी पत सहकारी संस्था म्हणून ओळखले जाते.
अ) राष्ट्रीय बँका ब) नागरी सहकारी बँक
क) एकांगी रचना ड) फेडरल स्ट्रक्चर

3) सहकारी चळवळीची उत्पत्ती प्रथम येथे झाली.
अ) जर्मनी ब) इंग्लंड
क) फ्रान्स ड) स्पेन

4) बलुतेदारी हे वैशिष्टय कोणत्या समाजाचे आहे.
अ) ग्रामीण ब) आदिवासी
क) नागरी ड) यापैकी नाही

5) तालुका पातळीवर प्रमुख प्रशासकीय अधिकारी म्हणून कोण काम पाहतो?
अ) तलाठी ब) गटविकास अधिकारी
क) तहसिलदार ड) प्रांत अधिकारी

6) ग्रामीण बँकिगमध्ये येणाऱ्या अडचणी पुढील प्रमाणे आहेत.
अ) अपुरा ग्रामीण पत ब) वाढती थकीत
क) मंजुरीची अपुरी रक्कम ड) वरील सर्व

7) पुढीलपैकी कोणते एक संस्थात्मक पतपुरवठा स्त्रोत नाही.
अ) सावकार ब) नातेवाईक
क) व्यापारी आणि कमिशन एजंट ड) जमीन विकास बँक

8) पंचायत समितीची मुदत ——— वर्षाची असते.
अ) 2 ब) 5
क) 7 ड) 1

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) ग्रामीण विकासाची रूपरेषा थोडक्यात सांगा.
2) ग्रामीण विकासात महात्मा फुले यांचे योगदान स्पष्ट करा.
3) जिल्हा परिषदेची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
4) पंचायत राज ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5) ग्रामीण विकास म्हणजे काय? त्याचे उद्‌देश स्पष्ट करा.
6) ग्रामीण विकासाच्या विविध व्याख्या दया.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (2 पैकी 1) **10**

ग्रामीण विकास म्हणजे काय ते सांगून ग्रामीण विकासाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

जिल्हा परिषदेची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 ग्रामीण विकासातील महात्मा गांधी यांचे योगदान स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Introduction to Tourism Geography (19101310)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– भूगोल ही आर्थिक भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) पर्यटन ब) हवामान
क) वसाहत ड) सागरी भूगोल

2) भारतात ––– ही संस्था पर्यटन विकासाकरीता काम करते.
अ) एम. टी. डी. सी. ब) आय. टी. डी. सी.
क) के. टी. डी. सी. ड) जी. टी. डी. सी.

3) ––– लोकांनी सूर्य स्नानासाठी स्पाची निर्मिती केली.
अ) ग्रीक ब) ब्रिटिश
क) रोमन ड) जर्मन

4) माहिती पत्रके, दुमडलेली पत्रिका, विक्रि पत्रे, व वितरण साहित्य यांचा उपयोग ––– साठी केला जातो.
अ) उद्योग ब) बाजारपेठ
क) नियोजन ड) यापैकी नाही

5) सामुहिक पर्यटनाचा प्रकार ––– वर अवलंबून आहे.
अ) वय ब) राष्ट्रीत्व
क) संख्या ड) उद्देश

6) राष्ट्रीय उद्याने व अभयरण्ये ही ––– प्रकारची पर्यटन स्थळे आहेत.
अ) सांस्कृतिक ब) भौगोलिक
क) धार्मिक ड) ऐतिहासिक

7) पिंचमल यांच्या मते ––– मध्ये पर्यटनासाठी नवीन वस्त्यांचा विकास झाला.
अ) अमेरिका ब) फ्रांस
क) इटली ड) जर्मनी

8) ––– देशात जगातील पहिले कॅप्सूल हॉटेल 1979 मध्ये सुरु झाले.
अ) जपान ब) चीन
क) भारत ड) फ्रांस

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पर्यटनाची व्याप्ती लिहा.
2) संख्येच्या आधारे पर्यटनाचे प्रकार लिहा.
3) पर्यटनाचे आर्थिक घटक लिहा.
4) पर्यटन बाजारपेठ म्हणजे काय?
5) पर्यटनाचे सामाजिक परिणाम लिहा.
6) पर्यटन मार्गदर्शक

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

पर्यटन भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरुप लिहा.

किंवा

पर्यटनाचे भौगोलिक घटक लिहा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न **10**

हॉटेल्सचे प्रकार लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Introduction to Tourism Geography (19101310)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw Map and diagram wherever necessary.
4) Use of Map Stencil is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ geography is the sub branch of economic geography.
   a) Tourism b) Climatology
   c) Settlement d) Oceanography

2) _____ institution in India, works for the development of tourism.
   a) MTDC b) ITDC
   c) KTDC d) GTDC

3) _____ people developed spa for sun bath.
   a) Greek b) British
   c) Roman d) German

4) Broucher, Folder, Sales Letters and Display materials are used for _____ of tourism.
   a) Business b) Marketing
   c) Planning d) None of these

5) Group tourism is depend upon _____ of tourist.
   a) Age b) Nationality
   c) Number d) Purpose

6) National Parks and Sanctuaries are the _____ types of tourism.
   a) Cultural b) Geographical
   c) Religious d) Historical

7) According to Pinchmal in _____ new settlement was developed for tourism.
   a) America b) France
   c) Italy d) Germany

8) The first capsule hotel in the world was started in _____ country at 1979.
   a) Japan b) China
   c) India d) France

Q.2 Write Short answer. (Any Four) **12**

1) Describe the scope of tourism.
2) Classify the tourism on the basis of numbers.
3) Explain the economical factors of tourism
4) What is tourism marketing?
5) Explain the social impact of tourism.
6) Tourist Guide

Q.3 Define geography of tourism and explain its nature. **10**

OR

Explain the geographical factors of tourism development.

Q.4 Explain the type of Hotels. **10**

SLR-AA-167

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Resource Geography of Maharashtra – I (19101309)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) कोकण किनारपट्टीची लांबी सुमारे ––– कि. मी. आहे.
अ) 700 ब) 800
क) 720 ड) 620

2) महाराष्ट्रातील भीमा व गोदावरीची खोरी ––– या रांगेने विभागली आहे.
अ) सातमाळा ब) महादेव
क) बालाघाट ड) अजिंठा

3) ––– ही नदी महाराष्ट्रात सर्वात लांब आहे.
अ) कृष्णा ब) गोदावरी
क) तापी ड) भीमा

4) ––– हा उच्चप्रतीचा कोळसा आहे.
अ) बिटुमिनस ब) अँथ्रासाईट
क) लिग्नाईट ड) पीट

5) महाराष्ट्रामध्ये 1974 साली ––– बंदराजवळ पहिली तेल विहीर खोदली.
अ) मुंबई ब) रत्नागिरी
क) उरण ड) यापैकी नाही

6) कोयना जलविद्युत केंद्र ––– नदीवर आहे.
अ) भीमा ब) कोयना
क) पंचगंगा ड) गोदावरी

7) भारतामधील मँगनीजचे ––– टक्के साठे एकटया महाराष्ट्रात आहे.
अ) 30 ब) 40
क) 50 ड) 60

8) महाराष्ट्रातील दख्खनच्या पठाराची निर्मिती ––– मुळे झाली आहे.
अ) भुकंप ब) उर्ध्वगामी हालचाली
क) लाव्हारसाच्या संचयनामुळे ड) नदीच्या कार्यामुळे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) महाराष्ट्राचे प्राकृतिक विभाग सांगून, एकाचे थोडक्यात वर्णन करा.
2) महाराष्ट्रातील पश्चिमेकडे वाहणाऱ्या कोणत्याही एका नदीचे वर्णन करा.
3) शाश्वत विकासावर टीप लिहा.
4) सिंचनाच्या स्त्रोतांवर टीप लिहा.
5) अपारंपारिक ऊर्जा संसाधनांच्या फायद्याचे वर्णन करा.
6) प्रादेशिक विकासात संसाधनांच्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

महाराष्ट्रातील ऋतू सांगा आणि कोणत्याही एका ऋतूचे वर्णन करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील मृदसंधारण पद्धतींचे वर्णन करा.

प्र.4 साधन संपत्तीची व्याख्या सांगून साधनसंपत्तीचे वर्गीकरण करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Resource Geography of Maharashtra – I (19101309)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The length of Konkan Coastal region is _____ Km.
   a) 700 b) 800
   c) 720 d) 620

2) In Maharashtra Bhima and Godavari river channel was separated by _____ hills.
   a) Satmala b) Mahadev
   c) Balaghat d) Ajinta

3) _____ River is the longest river in Maharashtra.
   a) Krushna b) Godavari
   c) Tapti d) Bhima

4) _____ type of coal is highest grade.
   a) Bituminous b) Anthracite
   c) Lignite d) Peat

5) In Maharashtra 1974, near _____ fort first oil well is digging.
   a) Mumbai b) Ratnagiri
   c) Uran d) None of these

6) Koyna Hydel Power plant located on _____ river.
   a) Bhima b) Koyna
   c) Panchganga d) Godavari

7) In Maharashtra _____ percent of manganese distribution in India.
   a) 30 b) 40
   c) 50 d) 60

8) Formation of Deccan plateau in Maharashtra duo to _____.
   a) Earth Quack b) Vertical Movement
   c) Volcanic Lava d) Work of River

Q.2 Write short answer. (Any Four) **12**

1) State the physiographic divisions of Maharashtra and briefly describe one.
2) Describe the west flowing any one river of Maharashtra.
3) Write short note on sustainable development.
4) Write short note on sources of irrigation.
5) Describe the benefit of non-conventional power resources.
6) Describe the role of resources in regional development.

Q.3 **Write an answer of following question. (Any One)** **10**

State the seasons in Maharashtra and describe any one season.

OR

Describe the soil conservation methods in Maharashtra.

Q.4 Define the resources and classify of resources. **10**

SLR-AA-169

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Kavita Wagmay Prakar & U. M. (19101302)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) मंगेश पाडगांवकरांचा खालीलपैकी कोणता काव्यसंग्रह नाही?
अ) जिप्सी ब) सलाम
क) सेतू ड) छोरी

2) 'बोलगाणी' या काव्यसंग्रहाची पहिली आवृत्ती कधी निघाली?
अ) 2017 ब) 1990
क) 2019 ड) 2005

3) मंगेश पाडगांवकरांचे कोणत्या भाषेवर प्रभुत्व होते?
अ) वऱ्हाडी ब) खानदेशी
क) कोकणी ड) डांगी

4) वक्त्याला एकाच वेळी अनेकांशी ––– साधावा लागतो?
अ) संवाद ब) कला
क) मेळ ड) संयम

5) 'बोलगाणी' या काव्यसंग्रहातील बहुसंख्य कविता कोणत्या प्रकारच्या आहेत?
अ) कवितावि‌षयक ब) प्रेमकविता
क) सामाजिक ड) राजकीय कविता

6) मंगेश पाडगांवकर यांना शालेय जीवनात कोणता ग्रंथ शिकावा लागला?
अ) बायबल ब) महाभारत
क) ज्ञानेश्वरी ड) रामायण

7) प्रेम म्हणजे प्रेम असतं दोघाचंही ––– असतं?
अ) गेम ब) नेम
क) वितुष्ठ ड) सेम

8) कवितेची शैली? हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) वसंत पाटणकर ब) द. ता. भोसले
क) महेंद्र कदम ड) रा. नी. पवार

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) मंगेश पाडगांवकरांच्या कोणत्या कविंच्या कविता तोंडपाठ होत्या?
2) 'तरीसुध्दा' या कवितेचे रसग्रहण करा?
3) मंगेश पाडगांवकरांच्या कवितांना कोणकोणते पुरस्कार मिळाले आहेत?
4) मंगेश पाडगांवकरांच्या कवितेतील निसर्ग वर्णन स्पष्ट करा?
5) मंगेश पाडगांवकरांच्या गाजलेल्या कवितासंग्रहाची नावे सांगा.
6) 'तू प्रेम केलंस' म्हणून या कवितेतील भावना स्पष्ट करा?

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

'सांगा कसं जगायचं' या कवितेत जीवनाची कोणती परिभाषा सांगितली आहे?

किंवा

वक्तृत्व कलेचे स्वरूप सांगून वक्त्याच्या ठिकाणी कोणते गुण असावेत?

प्र.4 'बोलगाणी' या कवितेतील गाजलेल्या कवितांचा आढावा घ्या? **10**

SLR-AA-171

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Secretarial Practice & Commercial Correspondence (19101363)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) प्रति पत्त्याच्या खाली विषयासंबंधी थोडक्यात माहिती दिलेली असते त्यास ––– म्हणतात.
अ) शीर्षक ब) प्रति पत्ता
क) विषय ओळ ड) मायना

2) कंपनी कायद्याप्रमाणे विविध कामे करण्याची जबाबदारीही ––– सचिवाची असते.
अ) खाजगी ब) कंपनी
क) सहकारी ड) विश्वस्त

3) गुन्हे टाळण्याची कला म्हणजे ––– होय.
अ) निष्ठा ब) शिष्टाचार
क) व्यवहार चातुर्य ड) अचूकता

4) ––– या पध्दतीत तारीख लिहिण्याचा क्रम हा दिनांक, महिना आणि वर्ष या पध्दतीने असतो.
अ) ब्रिटीश ब) अमेरिकन
क) साऊथ आफ्रिका ड) इंग्लंड

5) ––– पत्राच्या लिफाफ्यावर पुन्हा नाव व पत्ता लिहिण्याची आवश्यकता नाही.
अ) पांढऱ्या ब) नारंगी
क) खिडकी ड) यापैकी नाही

6) स्क्राईब म्हणजे ––– व्यवसायीक होय.
अ) कलाकार ब) नियोजक
क) पत्र लिहिणारा ड) अमात्य

7) ––– नस्तीकीकरण पध्दतीत कागदपत्रे जमिनीला स्पर्श करीत नाहीत.
अ) आडव्या ब) लटकत्या
क) उभ्या ड) यापैकी नाही

8) सेक्रेटरी हा शब्द ––– भाषेतील सेक्रेटरीएस या शब्दापासून बनला आहे.
अ) फ्रेंच ब) रोमन
क) लॅटिन ड) संस्कृत

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) स्वर सूची स्पष्ट करा.
2) संदेशवहन म्हणजे काय?
3) भारतीय कंपनी कायदा 1956 नुसार सचिवाची व्याख्या द्या.
4) सचिवाची वैशिष्टय सांगा.
5) सचिवाची व्यावसायिक पात्रता स्पष्ट करा.
6) नफा न कमवणाऱ्या संस्थेचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3 1) नस्तीकीकरण करण्याच्या पध्दती स्पष्ट करा. **10**

किंवा

2) यशस्वी सचिव होण्याकरिता आवश्यक असणाऱ्या पात्रता व गुणवत्ता स्पष्ट करा

प्र.4 आवक–जावक पत्रव्यवहार हाताळणी प्रक्रिया स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-171

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Secretarial Practice & Commercial Correspondence (19101363)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Brief information about the subject is given below each address called _____
a) Title b) Per Address
c) Subject line d) Importance

2) As per the Company Act, Secretary is also responsible for performing various tasks.
a) Private b) Company
c) Cooperative d) Trustee

3) The art of avoiding crime is _____.
a) Loyalty b) Etiquette
c) Transactional tact d) Accuracy

4) _____ In this method, the order of writing date is date, month and year.
a) British b) American
c) South Africa d) England

5) _____ There is no need to write name and address again on the envelope of the letter.
a) White b) Orange
c) Window d) None of these

6) Scribe means _____ Professional.
a) Artist b) Planner
c) Letter writer d) Amatya

7) _____ documents do not touch the ground in atheism method.
a) Horizontal b) Hanging
c) Vertical d) None of these

8) The word secretary is derived from the word secretaries in the language _____.
a) French b) Roman
c) Latin d) Sanskrit

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

1) Explain the list of vowels.
2) What is Business Communication?
3) Define Secretary as per Indian Companies Act 1956.
4) State the characteristics of a secretary.
5) Explain the professional qualifications of the secretary.
6) Explain the function of a non-profit organization.

Q.3 **a)** Explain the methods of documentations. **10**

OR

b) Explain the qualifications and qualities required to be a successful secretary.

Q.4 Explain the process of handling incoming and outgoing correspondence. **10**

SLR-AA-172

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Asnafe Shaeri Ka Taruf (19101304)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے۔

1)اردو کا پہلا قصیدہ گو شاعر۔۔۔۔۔۔ کو مانا جاتا ہے

A)ابراہیم ذوقؔ B)مرزا غالبؔ

C)میر تقی میرؔ D)محمد قلی قطب شاہ

2)صنف قصیدہ۔۔۔۔۔۔ کی پیداوار ہے جو فارسی کے وسیلے سے اردو تک پہونچا ہے۔

A) ترکی شاعری B)عربی شاعری

C)فارسی شاعری D)انگریزی شاعری

3)غزل کے آخری شعر۔۔۔۔۔۔۔۔ کہتے ہیں۔

A)مطلع B)حسن مطلع

C)ثانی مطلع D)مقطع

4)۔۔۔۔اس نظم کو کہتے ہیں جس میں کسی مرنے والے کی خوبیاں بیان کر کے اس کی موت پر افسوس کیا جاتا ہے

A)مثنوی B)قصیدہ

C)غزل D) مرثیہ

5)اردو میں مرثیہ نگاری کی ابتداء۔۔۔۔۔۔۔۔ کے دور میں ہوتی ہے۔

A)سولہویں صدی عیسوی B)پندرھویں صدی عیسوی

C)بیسویں صدی عیسوی D)انیسویں صدی عیسوی

6)میر انیسؔ کا اصل نام۔۔۔۔۔۔۔۔ ہے۔

A)میر ببر علی B)میر اکبر علی

C)میر اسحاق علی D)میر جعفر علی

7)میر تقی میرؔ کو۔۔۔۔۔۔۔۔ کہا جاتا ہے۔

A)بندہ خدا　　B)خدائے سخن

C)خدائے کائنات　　D)خدا کا رفیق

8)۔۔۔۔۔۔۔۔ کو شاعر بے دماغ کہا جاتا ہے۔

A)مرزا غالبؔ　　B)مرزا داغؔ دہلوی

C)علامہ اقبالؔ　　D)میر تقی میرؔ

سوال نمبر.2.　مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04)　**12**

درج ذیل اشعار کی تشریح کیجیئے۔

1)اب کے بہت ہے شور بہاراں ہم کو مت زنجیر کرو

دل کی ہوس تک ہم بھی نکالیں، دھومیں ہم کو مچانے دو

2)جس دن سے کچھ شریک ہوئی میری مشت خاک

اس روز سے زمیں پہ ستم آسماں کے ہیں۔

3)عاشق ترے عدم کو گئے کس قدر تباہ

پوچھا ہر ایک نے یہ مسافر کہاں کے ہیں

4)صنف "نظم" کی تعریف بیان کیجیئے۔

5)داغؔ دہلوی کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ مختصر روشنی ڈالیئے۔

6)صنف "قصیدہ" کی تعریف بیان کرتے ہوئے اس کی اہمیت وافادیت پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

سوال نمبر.3.　مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک)　**10**

1)" نظم "خاک ہند" کا خلاصہ مفصل تحریر کیجیئے۔

2)"مرثیہ حضرت امام حسین علیہ السلام "کا خلاصہ لکھیئے۔

سوال نمبر.4.　اردو میں قصیدہ نگاری کا آغاز وارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیئے۔　**10**

SLR-AA-173

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Labour Welfare (19101308)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) वेतनभिन्नता ––– नुसार आढळते.
अ) लिंग ब) कुशलता
क) अनुभव ड) वरील सर्व

2) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार योजना ––– वर्षी सुरु करण्यात आली.
अ) फेब्रुवारी 2006 ब) फेब्रुवारी 2007
क) फेब्रुवारी 2010 ड) फेब्रुवारी 2011

3) बालकामगार ही ––– देशातील प्रमुख समस्या आहे.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
क) भारत ड) जपान

4) अल्पकाळात श्रमाचा पुरवठा ––– मानला जातो.
अ) ताठर ब) लवचिक
क) कमी लवचिक ड) वरीलपैकी नाही

5) ––– घटकावर वेतनदराचा परिणाम होतो.
अ) शिक्षण ब) कुशलता
क) अनुभव ड) वरील सर्व

6) श्रमाला असलेली मागणी ––– वर अवलंबून असते.
अ) वेतनदर ब) लोकसंख्या
क) वस्तूला असलेली मागणी ड) वरीलपैकी नाही

7) भारतामध्ये श्रमाचा पुरवठा अधिक आहे परंतु ––– श्रमिकांचा तुटवडा जाणवतो.
अ) शिक्षित ब) कुशल
क) संघटीत ड) वरील सर्व

8) वेतन आणि श्रमिकांची उत्पादकता यामध्ये ––– सहसंबंध आढळतो.
अ) कार्यात्मक ब) विषम
क) ऋणात्मक ड) वरीलपैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भारतातील श्रम कल्याणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
2) बेरोजगारांच्या समस्या स्पष्ट करा.
3) श्रम कल्याणाची कोणतीही तीन उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
4) भारतातील कोणत्याही तीन श्रम समस्या स्पष्ट करा.
5) भारतीय श्रम बाजाराची रचना स्पष्ट करा.
6) वेतनभिन्नतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) बेकारी म्हणजे काय ते सांगून भारतातील बेकारीचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

2) श्रम बाजार म्हणजे काय ते सांगून भारतातील श्रम बाजाराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

भारतातील स्त्री कामगारांच्या समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Labour Welfare (19101308)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the option. **08**

1) Wage differential occurs according due to _____.
a) Sex b) Skill
c) Experience d) All the above

2) National Rural employment Guarantee scheme has been introduced in _____.
a) February 2006 b) February 2007
c) February 2010 d) February 2011

3) Child problem is a serious problem in _____ Country.
a) England b) America
c) India d) Japan

4) Supply of labour in start period is supposed to be _____.
a) Rigid b) Elastic
c) Less elastic d) None of the above

5) _____ Factors affects on wage rate.
a) Education b) Skill
c) Experience d) All of the above

6) Demand for labour depends upon _____.
a) Wage rate b) Population
c) Demand for goods d) None of the above

7) In India, supply of labour is high but there is scarcity of _____ labour.
a) Educated b) Skilled
c) Organised d) All of the above

8) There exists _____ relationships between the wages and productivity of workers.
a) Functional b) Inverse
c) Negative d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the scope of labour welfare in India.
2) State the problems of unemployment.
3) Explain any three objective of labour welfare.
4) Explain any three labour problems in India.
5) Explain the structure of Indian labour market.
6) Explain the types of wage differentials.

Q.3 Board answer questions. (Any One) **10**

A) What is unemployment? Explain the types of unemployment in India.

OR

B) What is labour market? Explain the characteristics of labour market in India.

Q.4 Board answer questions. **10**

Explain the problems of women labour in India.

SLR-AA-174

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Co–Operation (19101307)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'सहकार' या शब्दाची निर्मिती ––– शब्दापासून झाली.
अ) फ्रेंच ब) जापनीज
क) ग्रीक ड) लॅटीन

2) ––– यांना सहकाराचा जनक असे म्हणतात.
अ) एच. कॅलव्हर्ट ब) बॉनर
क) डेव्हिडोविक ड) रॉबर्ट ओवेन

3) सहकाराची मुलभूत मँन्चेस्टर तत्वे ––– इतकी आहेत.
अ) 05 ब) 06
क) 07 ड) 08

4) जर्मनीमध्ये शुल्त्झे यांनी पहिली ––– बनविणारी सहकारी संस्था स्थापन केली.
अ) पादत्राणे ब) लोणी/मलई
क) कापड ड) यापैकी नाही

5) ––– यांच्या मताप्रमाणे "स्वावलंबन आणि परस्परांना सहाय्य हा सहकाराचा गाभा आहे".
अ) आर. एन. मेहता ब) प्रा. डी. जी. कर्वे
क) आय. एन. मिर्धा ड) डॉ. व्ही. एम्. दांडेकर

6) वैद्यनाथन कमिटीची स्थापना ––– यावर्षी करण्यात आली.
अ) 2000 ब) 2002
क) 2004 ड) 2006

7) डेन्मार्कमध्ये प्राथमिक दुग्ध सहकारी संस्थाचे ––– प्रादेशिक संघ आहेत.
अ) 10 ब) 15
क) 20 ड) 24

8) रॉश्डेलच्या तत्वानुसार सहकारी संस्थाचा कारभार ––– पद्धतीने चालतो.
अ) एक व्यक्ती एक मत ब) एक कुंटुंब एक मत
क) एक भाग एक मत ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सहकाराचे कोणतेही तीन फायदे सांगा.
2) वैद्यनाथन कमिटीच्या कोणत्याही तीन शिफारशी सांगा.
3) इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी चळवळीच्या यशाची कोणतीही तीन कारणे सांगा.
4) भारतातील सहकारी चळवळीचा उगम विशद करा.
5) रफायझनच्या संस्थेची कोणतीही तीन वैशिष्टे सांगा.
6) भारतातील सहकारी चळवळीचे भवितव्य विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) जागतिकीकरणाचे भारतीय सहकारी चळवळीवरील परिणाम स्पष्ट करा.
2) स्वातंत्र्योत्तर काळातील सहकारी चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 सहकार म्हणजे काय? सहकाराची मँन्चेस्टर तत्त्वे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-174

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Co–Operation (19101307)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The word 'Co-operation' is derived from the _____.
a) French b) Japanese
c) Greek d) Latin

2) _____ is known as father of Co-operation.
a) H. Calvert b) Bonner
c) Davidovic d) Robert Owen

3) There are _____basic Principles of Manchester Co-operatives.
a) 05 b) 06
c) 07 d) 08

4) Schultze has formed the first Co-operative _____ society in Germany.
a) Foot wear b) Cream
c) Cloth d) None of these

5) According to _____ "self reliance and mutual assistance is the core of Co-operation".
a) R. N. Mehta b) Prof. D. G. Karve
c) I. N. Mirdha d) Dr. V. M. Dandekar

6) The vaidhyanathan committee was appointed in _____.
a) 2000 b) 2002
c) 2004 d) 2006

7) There are _____ regional associations of primary milk co-operatives in Denmark.
a) 10 b) 15
c) 20 d) 24

8) According to Rochdale Principle the Co-operative societies work as with ____.
a) One person one vote b) One family one vote
c) One share one vote d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) State any three benefits of Co-operation.
2) State any three Recommendations of Vaidyanathan committee.
3) State any three reasons for the success of the consumer Co-operative movement in England.
4) Explain the origin of Co-operation in India.
5) State any three features of Rafaizen societies.
6) Explain the future of Co-operative movement in India.

Q.3 Answer any one question of the following. **10**

a) Explain the impact of globalization on Indian Co-operative movement.

b) Explain the salient features of Co-operative movement since Independence.

Q.4 What is Co-operation? Explain the Manchester principles of Co-operation. **10**

SLR-AA-175

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Social Reforms in Maharashtra (1818 –1970 A.D.) (19101311)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– मध्ये दत्तक वारसा नामंजूर करुन इंग्रजांनी छत्रपतीची सत्ता नष्ट केली?
अ) 1847 ब) 1849
क) 1884 ड) 1848

2) इ.स 1811 मध्ये एल्फिन्स्टन हा कर्तबगार अधिकारी इंग्रजाचा रेसिडेंट म्हणून ––– येथे आला होता?
अ) पुणे ब) मुंबई
क) सातारा ड) कोल्हापूर

3) 1847 मध्ये कुलाबा संस्थानानंतर ––– मध्ये साताऱ्याचे राज्य मुंबई इलाख्यात समाविष्ट झाले?
अ) 1847 ब) 1848
क) 1849 ड) 1850

4) मुंबई इलाख्यात शिक्षण प्रसारासाठी ––– मध्ये Bombay Education Society ची स्थापना झाली?
अ) 1815 ब) 1814
क) 1819 ड) 1820

5) 'पंडिता रमाबाई' यांनी ––– हा धर्म स्वीकारला?
अ) हिंदू ब) ख्रिश्चन
क) जैन ड) बौद्ध

6) ––– मध्ये जगनाथ शंकर शेठ यांचा मुरबाड येथे जन्म झाला?
अ) 1804 ब) 1803
क) 1805 ड) 1806

7) गो. ह. देशमुख यांनी निवृतीनंतर ––– हे मासिक सुरू केले होते?
अ) दर्पण ब) समाचार
क) लोकहितवादी ड) मराठा

8) महात्मा फुले यांनी ––– या समाजाची स्थापना केली?
अ) ब्राम्हो समाज ब) आर्य समाज
क) वैदिक समाज ड) सत्यशोधक समाज

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) ब्रिटीशकालीन मुद्रणकला
2) पेशवेकालीन स्त्रीजीवन
3) मराठेकालीन व्यवसाय
4) कंपनी सरकारची न्यायव्यवस्था
5) जगन्नाथ शंकरशेठ
6) डॉ. भाऊ दाजी लाड यांचे कार्य

प्र.3 दीर्घोत्तर प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) 19 व्या शतकातील सामाजिक व धार्मिक स्थितीचा आढावा घ्या.

किंवा

2) 19 व्या शतकाच्या प्रारंभी महाराष्ट्रातील ब्रिटीश प्रशासन सांगा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

महात्मा फुले यांनी अस्पृश्य व शेतकारी यांच्यासाठी केलेल्या कार्याचे वर्णन करा?

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Social Reforms in Maharashtra (1818 –1970 A.D.) (19101311)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ Britishers destroyed Chhatrapati power by disallowing adopted inheritance in?
   a) 1847 b) 1849
   c) 1884 d) 1848

2) In AD 1811, Elphinstone, a Distinguished officer, came to _____ as a British resident?
   a) Pune b) Mumbai
   c) Satara d) Kolhapur

3) In 1847, after the Colaba kingdom, the kingdom of Satara was included in Bombay region in _____?
   a) 1847 b) 1848
   c) 1849 d) 1850

4) Bombay Education society was established in _____ for the dissemination of education in Bombay region?
   a) 1815 b) 1814
   c) 1819 d) 1820

5) Pandita Ramabai accepted this religion?
   a) Hindu b) Christian
   c) Jain d) Buddhist

6) Jaganath Shankar Sheth was born in Murbad in _____?
   a) 1804 b) 1803
   c) 1805 d) 1806

7) Go. H. Deshmukh started _____ this magazine after his retirement?
   a) Darpan b) Samachar
   c) Public interest d) Maratha

8) Mahatma Phule founded _____ this society?
   a) Brahmo society b) Arya society
   c) Vedic society d) Truth seeker society

Q.2 Write the answers in brief. (Any Four) **12**

a) British Printing
b) Peshwa Women's Life
c) Maratha Business
d) Judiciary System of Company Government
e) Jagannath Shankar Sheth
f) Work of Dr. Bhau Daji Lad

Q.3 Write long answer question. (Any One) **10**

a) Review the social and religious condition of the 19th century?

OR

b) Describe the early 19th century British administration in Maharashtra?

Q.4 Write long answer question. **10**

Describe in detail the work done by Mahatma Phule for untouchables and farmers?

SLR-AA-176

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper - IV)
History of Indian Freedom Movement (1857 - 1950 A.D.) (19101344)

Day & Date: Friday, 08-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 1857 च्या उठावास ––– येथुन सुरूवात झाली.
अ) दिल्ली ब) मीरत
क) लखनौ ड) सातारा

2) 1857 च्या बंडाचा पहिला हुतात्मा ––– होय.
अ) तात्या टोपे ब) नानासाहेब पेशवे
क) मंगल पांडे ड) कुंवरसिंह

3) सत्यशोधक समाजाची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) महात्मा फुले ब) राजा राममोहन रॉय
क) स्वामी दयानंद सरस्वती ड) स्वामी विवेकानंद

4) सतीबंदीचा कायदा ––– या ब्रिटिश अधिकाऱ्याने लागू केली.
अ) लॉर्ड कॉर्नवालिस ब) लॉर्ड रिपन
क) लॉर्ड बेंटिंग ड) लॉर्ड एलफिन्स्टन

5) राष्ट्रीय सभेचे संस्थापक म्हणून ––– यांना ओळखले जाते.
अ) सर ॲलन ह्युम ब) गोपाळकृष्ण गोखले
क) लोकमान्य टिळक ड) दादाभाई नौरोजी

6) 1905 च्या वाराणशी येथील अधिवेशनात ––– यांनी ''वसाहतीचे स्वराज्य'' हे काँग्रेसचे ध्येय राहील असे जाहीर केले.
अ) लोकमान्य टिळक ब) दादाभाई नौरोजी
क) पंडित नेहरू ड) गोपाळकृष्ण गोखले

7) ––– यांना 'भारतीय असंतोषाचे जनक' असे म्हणतात.
अ) लोकमान्य टिळक ब) लाला लजपतराय
क) अरविंद घोष ड) डॉ. ॲनी बेझंट

8) ––– यांनी 'कॉमन विल' व 'न्यु इंडिया' ही वृत्तपत्रे सुरू केली.
अ) लोकमान्य टिळक ब) गोपाळ गणेश आगरकर
क) अरविंद घोष ड) डॉ. ॲनी बेझंट

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) राणी लक्ष्मीबाई यांच्या विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
2) ब्राम्हो समाजाचे तत्त्वज्ञान याविषयी माहिती लिहा.
3) आर्य समाजाचे सामाजिक कार्य याविषयी माहिती लिहा.
4) भारतीय राष्ट्रीय कॉंग्रेसची ध्येय व उद्दिष्टये लिहा.
5) इलबर्ट बिल याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
6) डॉ. ॲनी बेझंट यांच्याविषयी माहिती लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

1) 1857 च्या उठावाच्या अपयशाची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

2) भारतीय स्वतंत्र चळवळीत लोकमान्य टिळकांचे योगदान स्पष्ट करा.

प्र.4 सत्याशोधक समाजाची तत्त्वे सांगुन कार्याचा आढावा घ्या. **10**

SLR-AA-176

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper - IV)
History of Indian Freedom Movement (1857 - 1950 A.D.) (19101344)

Day & Date: Friday, 08-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The Uprising of 1857 started from _____.
a) Delhi b) Mirat
c) Lucknow d) Satara

2) _____ was the first martyer of revolt of 1857.
a) Tatya Tope b) Nanasaheb Peshwa
c) Mangal Panday d) Kunwarsingh

3) Satyashodhak Samaj was founded by _____.
a) Mahatma Phule b) Raja Rammohan Roy
c) Swami Dayanand d) Swami Vivekanand

4) Satibandi Act was implemented by the British officer _____.
a) Lord Cornwallis b) Lord Ripan
c) Lord Benting d) Lord Elphinstone

5) _____ is known as the founder of the National Assembly.
a) Sir Alan Hume b) Gopal Krishna Gokhale
c) Lokmanya Tilak d) Dadabhai Navroji

6) At the 1905 Congress in 'Varanasi' _____ declared that 'Colonial Self - Government' would remain with the congress.'
a) Lokmanya Tilak b) Dadabhai Navroji
c) Pandit Nehru d) Gopal Krishna Gokhale

7) _____ is called the 'Father of Indian Discontent'.
a) Lokmanya Tilak b) Lala Lajpatrai
c) Arvind Ghosh d) Annie Benzant

8) _____ started the newspaper 'Common wheel' and 'New India'.
a) Lala Lajpatrai b) Gopal Ganesh Agarkar
c) Lokmanya Tilak d) Anni Benzant

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write brief information about Rani Lakshmibai.
b) Write information about the philosophy of Bramho samaj.
c) Give information about social work of Arya Samaj.
d) Write the aims and objectives of the Indian National Congress.
e) Write a brief description about Ilbert Bill.
f) Write information about Anni Benzant revolt.

Q.3 Attempt any one of the following questions. **10**

a) Explain the reasons for the failure of the revolt of 1857.

OR

b) Explain the contribution of Lokmanya Tilak in Indian Freedom Struggle.

Q.4 Discuss principles and work Satyashodhak samaj. **10**

SLR-AA-177

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper - IV)
Geography of India (19101362)

Day & Date: Monday, 18-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) भारताचे स्थान ––– गोलार्धात आहे.
अ) दक्षिण व पश्चिम ब) उत्तर व पूर्व
क) उत्तर व पश्चिम ड) दक्षिण व पूर्व

2) भारताची स्थानिक वेळ ग्रिनीज वेळेपेक्षा ––– तासांनी पुढे आहे.
अ) साडेतीन ब) साडेचार
क) पाच ड) साडेपाच

3) ––– हा सर्वात उच्च प्रतिचा कोळसा आहे.
अ) अथ्रासाईट ब) बिटूमिनिस
क) लिग्नाईट ड) पीट

4) ––– हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
अ) शेती ब) मासेमारी
क) पशूपालन ड) खाणकाम

5) भारतातील ––– हे सर्वाधिक घनतेचे राज्य आहे.
अ) उत्तर प्रदेश ब) महाराष्ट्र
क) पश्चिम बंगाल ड) बिहार

6) भारताचा लोकसंख्येच्या बाबतीत जगात ––– क्रमांक आहे.
अ) पहिला ब) दुसरा
क) तिसरा ड) चौथा

7) जात हा शब्द मुळ ––– या भाषेतून आला आहे.
अ) ग्रीक ब) अरब
क) लॅटीन ड) पोर्तुगीज

8) ––– या धर्मीयांची लोकसंख्या भारतात सर्वाधिक आहे.
अ) बौद्ध ब) मुस्लीम
क) शीख ड) हिंदू

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भारताचे सापेक्ष स्थान
2) भारतातील लोकखनिजाचे वितरण
3) भारतातील प्रमुख भाषा
4) वय संरचना
5) पर्वतीय मृदा
6) अनुसुचीत जाती

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) भारताचे लोकसंख्या वितरण स्पष्ट करा.

किंवा

2) भारतातील दगडी कोळशाचे वितरण व उत्पादन स्पष्ट करा.

प्र.4 भारताचे प्राकृतिक विभाग सांगून कोणत्याही एका विभागाचे सविस्तर वर्णन करा. **10**

SLR-AA-177

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper - IV)
Geography of India (19101362)

Day & Date: Monday, 18-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) India is located in _____ hemisphere.
   a) South and Western b) North and Eastern
   c) North and Western d) South and Eastern

2) India's standard time is ahead _____ hours than the Grennish time.
   a) 3.30 b) 4.30
   c) 5.00 d) 5.30

3) _____ is the highest grade of coal.
   a) Anthrasite b) Bitaminus
   c) Lingnite d) Peat

4) _____ is the backbone of the Indian economy.
   a) Agriculture b) Fishing
   c) Animal Husbandary d) Mining

5) _____ state is highest population density in India.
   a) Uttar Pradesh b) Maharashtra
   c) West Bengal d) Bihar

6) India is _____ largest Country in Population in the world.
   a) First b) Second
   c) Third d) Fourth

7) The word 'Caste' comes from _____ language.
   a) Greek b) Arab
   c) Latin d) Portuguese

8) _____ is the largest populated religion in India.
   a) Budha b) Muslim
   c) Sheikh d) Hindu

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Relative location of India
b) Iron ore distribution in India
c) Major Languages in India
d) Age Composition
e) Mountain Soil
f) Scheduled Caste

Q.3 Attempt the following questions (Any One) **10**

a) Explain the distribution of Indian Population.

OR

b) Explain the distribution and Production of coal in India.

Q.4 State the Physical divisions of India and describe any one of them. **10**

SLR-AA-178

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester -III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional HINDI (Paper – III)
Aadhunik Hindi Gadya:khani Ev Vyavharik Hindi (19101327)

Day & Date: Saturday, 09-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पुनः लिखिए। **08**

1) 'बड़े घर की बेटी' कहानी के लेखक ––– है।
अ) महादेवी वर्मा ब) रांगेय राघव
क) प्रेमचंद ड) धूमिल

2) पारस बाबु के ––– नामक बेटी ने बिरादरी बाहर शादी की थी।
अ) मालती ब) आशा
क) सरिता ड) मीना

3) महतों की टोली ने दंड–जुरमाने के पैसों से ––– ख़रीदा था।
अ) चादर ब) हुक्का
क) घोड़ा ड) पेट्रोमैक्स

4) ––– यह पात्र 'गूँगे' कहानी का है।
अ) आनंदी ब) शकुन्तला
क) पार्वती ड) सबिया

5) ––– महानगर के जीवन पर आधारित 'एक रूकी हुई जिंदगी' यह कहानी लिखी गयी है।
अ) दिल्ली ब) जयपुर
क) मुंबई ड) कोलकाता

6) शंकर ने अपने हेडमास्टर से सुना था कि डॉ. आंबेडकर ––– के नेता है।
अ) गरीबों ब) मजदूरों
क) अछूतों ड) कामगारों

7) अनुवाद के लिए कम से कम ––– भाषाओं की आवश्यकता होती है।
अ) एक ब) दो
क) तीन ड) चार

8) विज्ञापन में वस्तु को ज्यादा से ज्यादा ––– रूप में प्रदर्शित किया जाता है।
अ) साधारण ब) सरल
क) सामान्य ड) आकर्षक

प्र.2 लघुत्तरी प्रश्न (कोई भी चार) **12**

1) अनुवाद के महत्त्व को संक्षेप में लिखिए।
2) विज्ञापन से क्या तात्पर्य है।
3) संवाद के प्रकारों को संक्षेप में लिखिए।
4) आपने मोबाइल की दुकान शुरू की है, समाचार पत्र के लिए आकर्षक विज्ञापन तैयार कीजिए।
5) अनुवाद के स्वरूप को संक्षेप लिखिए।
6) दो मित्रों के बीच 'पढ़ाई का महत्व' पर चल रहे संवाद को लिखिए।

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोई भी एक)

'संघर्ष कहानी के माध्यम से लेखिका क्या कहना चाहती है? **10**

अथवा

'एक रूकी हुई जिंदगी' कहानी की कथावस्तु लिखिए।

प्र.4 'बिरादरी बाहर' कहानी का आशय स्पष्ट कीजिए। **10**

SLR-AA-179

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Psychology (Paper – III)
Psychology of Adolescent and Early Adulthood (19101359)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) वैकासीक मानसशास्त्राला ––– असेही म्हणतात.
अ) बालमानसशास्त्र ब) जीवनकक्षा मानसशास्त्र
क) शाळा मानसशास्त्र ड) बोधनिक मानसशास्त्र

2) यौवनारंभामध्ये स्त्रियांच्या शरीरात ––– लैगिंक अंतःस्त्राव स्त्रावतो.
अ) एस्ट्रोजेन ब) ॲड्रोजेन
क) डोपामीन ड) हेस्टेस्टेरॉन

3) ––– हा लैंगिक संक्रमित आजार आहे.
अ) मधूमेह ब) आतड्याचा व्रण
क) एडस् ड) यापैकी नाही

4) किशोरावस्थेचा कालावधी ––– वर्षांचा असतो.
अ) 10 ते 12 वर्ष ब) 14 ते 17 वर्ष
क) 12 ते 18 वर्ष ड) 15 ते 20 वर्ष

5) ––– प्रौढावस्थेमध्ये शारिरीक विकास आणि परिपक्वता पुर्णत्वाला पोहचलेली असते.
अ) उत्तर ब) मध्यम
क) प्रारंभिक ड) वरील पैकी सर्व

6) अस्थिभंग हा आजार सामान्यतः ––– लिंग–जातीमध्ये आढळतो.
अ) बालक ब) स्त्रियां
क) पुरूष ड) पुरूष आणि स्त्रियां दोहोमध्येही

7) व्यायामामुळे ––– तंदुरूस्तीमध्ये वाढ होते.
अ) त्वचा ब) हाडे
क) हृदयविकार ड) केस

8) समान लिंगी व्यक्तीवर प्रेम करणे म्हणजे –––
अ) हस्तमैथून ब) स्वतःवर प्रेम करणे
क) विषमलिंगी ड) समलिंगी

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) अन्नपदार्थ विषयक (खाण्याच्या) विकृती म्हणजे काय?
2) किशोरांच्या मेंदु विकास आणि विचारातील भूमिका सांगा?
3) लैगिंक संभोगजन्य आजार सांगा?
4) किशोराच्यामधील सायबर स्पेस (ऑनलाईन प्रवृत्ती) परिणाम सांगा?
5) एरिक्सनच्या व्यक्तीमत्व विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा?
6) ताणांचे परिणाम स्पष्ट करा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे दीर्घ उत्तर लिहा. **10**

1) प्रारंभिक प्रौढांवस्थेतील घटस्फोट, त्यांची कारणे, प्रकार आणि वैवाहिक जीवनावरील पडसाद वर्णन करा?

किंवा

2) प्रांरभिक प्रौढावस्थेतील मैत्रीचे महत्व त्याची चर्चा करा?

प्र.4 प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील शारिरीक विकास स्पष्ट करा? **10**

SLR-AA-179

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Psychology (Paper – III)
Psychology of Adolescent and Early Adulthood (19101359)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from. **08**

1) "Development Psychology" also called _____.
   a) Child Psychology b) Life Span Psychology
   c) School Psychology d) Cognitive Psychology

2) In Puberty _____ female sex harmones secreats in body.
   a) Estrogen b) Androgen
   c) Dopamine d) Testosteron

3) _____ is a sexual transmitted disease.
   a) Diabetes b) Pepatic Alser
   c) AIDS d) None of these

4) Span of Adolescence is _____.
   a) 10 to 12 years b) 14 to 17 years
   c) 12 to 18 years d) 15 to 20 years

5) Physical development and maturation are complete at _____ adulthood.
   a) Late b) Middle
   c) Early d) All the above

6) Osteoporosis is most common in _____ Gender.
   a) Child b) Female
   c) Male d) Both male and female

7) Exercise increases _____ fitness.
   a) Skin b) Bone
   c) Cardiovascular d) Hair

8) The love with same sex means _____.
   a) Masturbation b) Autosexuality
   c) Hetrosexuality d) Homosexuality

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is eating disorder?
b) State role of Brain development and thought in Adolescence?
c) State sexually transmitted discases?
d) Explain the effect of cyberspace in Adolescents?
e) State Eriksons stages of personality development?
f) Explain the consequences of stress?

Q.3 Write any one long answer. **10**

a) Describe In early Adulthood Divorce, their causes, Types and effects an marital Life?

OR

b) Discuss the Importance of friendship in early adulthood?

Q.4 Broad answers question. **10**

Explain the Physical development in Early adulthood?

SLR-AA -180

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HINDI (Paper-IV)
Madhyayug in HindiKavy, Vyakaranavn Lekhan (19101328)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 08

1) कबीरदास की काव्य भाषा को ––– कहते है।
अ) ब्रज ब) अवधी
क) सधुक्कडी ड) बघेली

2) सूरदास ––– काल के कवि है।
अ) आदिकाल ब) भक्तिकाल
क) रीतिकाल ड) आधुनिक

3) बिहारी मूलतः ––– रस के कवि है।
अ) वात्सल्य ब) शृंगार
क) भक्ति ड) शांत

4) 'मीरा के गुरु ––– है।
अ) रैदास ब) कबीर
क) जायसी ड) तुलसीदास

5) रहीम ––– दोहे लिखे है।
अ) राष्ट्रीय ब) धार्मिक
क) नीतिवादी ड) सांस्कृतिक

6) मीरा की भक्ति ––– की है।
अ) माधुर्य भाव ब) नीति भाव
क) राष्ट्र भाव ड) समन्वय भाव

7) जायसी की प्रसिद्ध रचना ––– है।
अ) बीजक ब) सूरसागर
क) कवितावली ड) पद्मावत

8) 'कबीरदास के गुरु––– है।
अ) रामानंद ब) वल्लभाचार्य
क) रामानुज ड) विठ्ठलनाथ

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही चार प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। **12**

1) प्रत्यय किसे कहते हैं। सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
2) उर्दू उपसर्ग के चार उदाहरण लिखिए।
3) वाक्य की परिभाषा देकर विस्मयादिबोधक वाक्य का उदाहरण दीजिए।
4) हिंदी उपसर्ग के चार उदाहरण लिखिए।
5) प्रत्यय के चार उदाहरण लिखिए।
6) प्रश्नार्थक वाक्य की परिभाषा देकर दो उदाहरण लिखिए।

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए। (तीन में से दो) **10**

1) बिगरी बात बनै नहीं, लाख करौ किन कोय।
रहिमन फाटे दूध को, मथे न माखन होय।

2) हिंदू मूये राम कहि, मुसलमान खुदाइ।
कहै कबीर सो जीवता, दुइ मैं काहे न जाइ।

3) मैं तो गिरधर के घर जाऊँ।
गिरधर म्हाँरो साँचों प्रीतम, देखत रुप लुभाऊँ।
रैण पडै तब ही उठि जाऊँ, भोर गये उठि जाऊँ।
रैणदिना वाके संग खेलूँ, ज्यूँ त्यँ वाही रिझाऊँ।
जो पहिरावै होई पहिरुँ, जो दे सोई खाऊँ।
मेरी उणकी प्रीत पुराणी उण बिन पल न रहाऊँ।
जहाँ बैठावें तितही बैठूँ, बेचे तो बिक जाऊँ।
मीराँ के प्रभु गिरधर नागर, बार बार बलि जाऊँ।

प्र.4 पद्मावती का सौंदर्य वर्णन अपने शब्दों में लिखिए। **10**

SLR-AA-181

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper – IV)
Psychology of Adjustment (19101360)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) वर्तन आणि मानसिक प्रक्रियांचा अभ्यास करणारे ––– शास्त्र आहे.
अ) मानसशास्त्र ब) समाजशास्त्र
क) जीवशास्त्र ड) पदार्थविज्ञान

2) ––– ही व्यावसायिक ताणाला दिली जाणारी एकत्रित ताण प्रतिक्रिया आहे.
अ) घटना–पश्चात ब) व्यत्यय
क) रिणवठा ड) वरीलपैकी सर्व

3) हिगीन्स (1987) यांच्यामते ''व्यक्तीला अनेकप्रकारची ––– संवेदने असतात''.
अ) वास्तव स्व ब) खाजगी
क) 'स्व' ड) वैयक्तिक

4) सामान्य प्रतियोजना संलक्षण (गॅस) प्रारुप ––– अवस्थांनी युक्त आहे.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

5) एखाद्याच्या वर्तनाचे दिग्दर्शन आणि नियतन करण्याची संकल्पना ––– होय.
अ) स्व–सामर्थ्य ब) स्व–आदरभाव
क) स्व–नियमन ड) सार्वजनिक स्व

6) सहभागी व्यक्तीची सखोल माहिती प्राप्त करण्यासाठी ––– संशोधन पध्दतीचा अवलंब केला जातो.
अ) मुलाखत ब) व्यक्ती–वृत्तांत
क) सर्वेक्षण ड) चिकित्या अभ्यास

7) स्वतःहाचे अ–वास्तव वलयांकीत महत्व अधोरेखित करण्याची प्रवृत्ती म्हणजे ––– होय.
अ) छाप ब) स्व–संकल्पना
क) आत्म–प्रौढी ड) स्वःमी

8) "लढा किंवा पळा", ही संकल्पना ––– यांनी प्रतिपादन केली.
अ) लझारस ब) स्टेन
क) एरिनबर्न ड) वाल्टर कॅनन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) वर्तनाच्या शास्त्रीय अभ्यासाचा वैज्ञानिक दृष्टीकोन सांगा.
2) "मानसशास्त्र" म्हणजे काय?
3) ताणाचे प्रमुख प्रकार सांगा.
4) घटना–पश्चात ताण–विकृती म्हणजे काय?
5) ताण –सहनशीलता प्रभावित करणारे घटक सांगा.
6) "स्व–संकल्पना" व्याख्या द्या. स्वरुप स्पष्ट करा.

प्र.3 कोणताही एक दीर्घ–प्रश्न सोडवा? **10**

1) स्व–तफावत व्याख्या द्या? स्व–तफावतीचे परिणाम स्पष्ट करा?

किंवा

2) 'ताण' व्याख्या द्या? संघर्षाचे प्रकार स्पष्ट करा?

प्र.4 समायोजन मानसशास्त्र म्हणजे काय? आधुनिक उपायोजित मानसशास्त्राच्या उपक्षेत्रे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-181

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper – IV)
Psychology of Adjustment (19101360)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks. (Multiple choice) **08**

1) _____ is the science of behavior and mental processes.
a) Psychology b) Sociology
c) Biology d) Physics

2) _____ is a cumulative stress reaction to ongoing occupational stressors.
a) Post-traumatic b) Disruption
c) Burnout d) All the above

3) According to Higgins (1987) Individual have several _____ perception's
a) actual self b) private
c) self d) personal

4) General Adaptation syndrome (GAS) model consists of _____ stages.
a) Five b) Four
c) Three d) Two

5) Work of directing and controlling ones behaviour is termed as _____.
a) Self- efficacy b) Self- esteem
c) Self- regulation d) Public – self

6) A _____ is an in-depth investigation of an Individual Participant.
a) Interview b) Case-study
c) Survey d) Clinical Study

7) _____ is the tendency to regard one-self as grandiosely self-important.
a) Impression b) self-concept
c) Narcissism d) Self-me

8) _____ proposed concepts of "fight or flight".
a) Lazarus b) Sten
c) Erin Bern d) Walter cannon

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) State the scientific Approach to Behaviour study?
2) What is Psychology?
3) State major Types of stress?
4) What is post trumatic stress disorder?
5) State that factor's influencing stress Tolerance?
6) Define the self- concept & Nature?

Q.3 **Write long answer. (any one)** **10**

1) Define self- Discrepancies and Explain their effect's?

OR

2) Define "stress" and explain the types of conflict?

Q.4 What is Psychology of adjustment? Explain the Branches of modern Applied Psychology. **10**

SLR-AA-182

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ENGLISH (Paper – III)
British Literature (19101329)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Why does Mr. Hard castle worry about Kate?
a) he worries the town manners have infected her
b) he worries she will marry poorly
c) he worries she is sick
d) he worries she dresses immodestly

2) Whom does Hard castle hope Kate will marry at the beginning of the play?
a) Hastings b) Marlow
c) Sir Charles d) Tony Lumpkin

3) Where does Tony drink with friends?
a) In the Garden b) The Three Pigeon
c) In his Bedroom d) The Marked Laugh

4) She Stoops To Conquer is written by _____.
a) Oliver Goldsmith b) William Shakespeare
c) John Benson d) John Dryden

5) _____ has written the poem To His Coy Mistress.
a) John Milton b) W. Wordsworth
c) Andrew Marvell d) George Herbert

6) What is the form of the poem, The Soldier?
a) Sonnet b) Limerick
c) Haiku s d) Ballad

7) What does the speaker refer the urn to?
a) An unravished bride of quietness
b) Leaf-fring'd legend haunts
c) Sylvan author
d) Bold lover

8) Which line is an example of a chiasmus?
a) "Leaf-fringd legend"
b) "Bold Lover, never, never, canst thou kiss"
c) "And, happy melodist, unwearied"
d) "Beauty is truth, truth is beauty"

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) What are Biography and Autobiography?
2) What is Confidant?
3) What is the definition of 'Heroic Couplet'? State at least two examples of it.
4) Define the literary term 'Paradox' with example.
5) What is Comedy of Manners?
6) Write any three features of comedy of manners.

Q.3 Broad question. (Any One)

a) Critically appreciate the story 'To His Coy Mistress'. **10**

OR

b) Discuss Soldier as the patriotic poem.

Q.4 Depict Charles Marlow's character. **10**

SLR-AA-183

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SANSKRIT (Paper - III)
Prachin Bharatiya Vijnyan (19101333)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरप्रत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्य पर्यायं चिनुत **08**
योग्य पर्याय निवडा

1) वेदांची एकूण ––– अंगे आहेत.
अ) 5 ब) 6
क) 7 ड) 8

2) ज्योतिषाचा सिद्धांत स्कंध म्हणजे ––– होय.
अ) रुपस्कंध ब) संज्ञास्कंध
क) विज्ञानस्कंध ड) गणितस्कंध

3) अन्न हे जगाचे ––– आहे.
अ) समान ब) प्राण
क) उदान ड) व्यान

4) पाचही कारणांनी निमार्ण झालेला गर्भ ––– योजने वर्षाव करतो.
अ) 90 ब) 195
क) 100 ड) 110

5) कृतिका नक्षत्रावर वृष्टी झाली तर ––– द्रोण वृष्टी होते.
अ) 3 ब) 10
क) 21 ड) 5

6) पूर्व किंवा पश्चिम दिशेला सरळ जाणाऱ्या शिरेस ––– शिरा म्हटली जाते.
अ) मुख्य ब) अशुभ
क) शुभ ड) महा

7) दकार्गला अध्याय ––– मध्ये आहे.
अ) सामसंहिता ब) ऋक्संहिता
क) यजुकसंहिता ड) बृहत्संहिता

8) पूर्व दिशेचा अधिपति ––– आहे.
अ) चंद्र ब) इन्द्र
क) वरुण ड) यम

प्र.2 अधोलिखितेषु चतस्रः टिप्पण्यः लिखत (सहा पैकी चार) **12**

1) वराहमिहिर परिचयः।
2) जलगर्भोत्पत्ति प्रकारः।
3) उद्भिजजीव प्रकारः।
4) बृहत्संहिता परिवचयः।
5) जलवृष्टि वर्णनम्।
6) जलशास्त्र वर्णनम्।

प्र.3 अधोलिखितेषु द्वयोः एकस्य व्याख्या कार्याः ? (दोन पैकी एक) **10**

अ) पंचनिमित्तैः शतयोजनैः।

ब) पंर्जन्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4 गर्भधारणाध्यायाचे सार सविस्तर लिहा. **10**

SLR-AA-184

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ENGLISH (Paper-IV)
Indian Writing in English (19101330)

Day & Date: Tuesday, 12-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives. 08

1) Mahesh Dattani received the Prestigious Sahitya Akademi Award for his book_____.
a) Final Solution and Other plays b) Tara
c) Bravely Fought the Queen d) Dance Like a Man

2) The Play 'Bravely Fought the Queen' is divided into _____ Acts.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

3) _____ tree symbolize the subjugation of woman in the society where patriarchal hegemony prevails.
a) Neem b) Bonsai
c) Banana d) Mango

4) _____ are the names of the wives of Jiten and Nitin.
a) Sheela and Leela b) Dolly and Alka
c) Sima and Nima d) Rita and Riya

5) Round and Round by Vikram Seth is a short poem about_____.
a) astrologer b) passerby
c) beggar d) traveller

6) "I always loved neatness, Now I hold the half inch Himalaya in my hands". These lines are from the poem _____.
a) Snowmen b) Postcard from Kashmir
c) Cracked Portraits d) The Season of the plains

7) The window in Kamala Das's poetry is a link between past and the _____.
a) old life b) present
c) future d) None of the above

8) The Another Woman explains how a ____ starts her day with daily household Chores.
a) maid b) girl
c) man d) woman

Q.2 Answer any Four out of Six in two / three sentences. 12

1) What is Indian Drama in English Literature?
2) Write in short Indian Drama after Independence?
3) Where are the pilgrims going in the poem the 'Bus'?
4) What is a summary of the poem "Round and Round" by Vikram Seth?
5) Write a critical note on Dolly and Alka?
6) Comment on 'Baa's role and significance in the play' Bravely Fought the Queen.

Q.3 What is the central thought or message of the poem 'Postcard from Kashmir'? **10**

OR

The poem is a celebration of found sensuous memories Evaluate the statement with reference to "A Hot Noon in Malabar".

Q.4 Assess Dattani as a playwright with special reference to Bravely Fought the Queen. **10**

SLR-AA-185

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SANSKRIT (Paper – IV)
Karak Prakarana (19101334)

Day & Date: Friday, 22-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) कारकाणि ———।
अ) पञ्च ब) त्रीणि
क) अष्ट ड) षट्

2) कर्त्याची ——— विभक्ती होते.
अ) चतुर्थी ब) पंचमी
क) प्रथमा ड) षष्ठी

3) कर्माची ——— विभक्ती होते।
अ) द्वितीया ब) चतुर्थी
क) पंचमी ड) षष्ठी

4) 'याचकाय वस्त्रं ददाति' हे वाक्य ——— कारकाचे उदाहरण आहे.
अ) कर्ता ब) कर्म
क) सम्प्रदान ड) अपादान

5) अपादान कारकाची ——— विभक्ती होते.
अ) षष्ठी ब) सप्तमी
क) संबोधन ड) पंचमी

6) 'स्थाल्यां ओदनं पचति' हे वाक्य ——— कारकाचे उदाहरण आहे.
अ) कर्ता ब) अपादान
क) अधिकरण ड) करण

7) ''धावतो अश्वात् पतति'' हे ——— कारकाचे उदाहरण आहे.
अ) संबंध ब) अपादान
क) कर्म ड) करण

8) प्रातिपादिकार्थ ——— विभक्तिः।
अ) षष्ठी ब) सप्तमी
क) नवमी ड) प्रथमा

प्र.2 दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे द्या. (6 पैकी 4) **12**

1) कर्मकारक
2) कर्ताकारक
3) करणकारक
4) आपादानकारक
5) सम्प्रदानकारक
6) अधिकरणकारक

प्र.3 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही 1) **10**

1) कारकांविषयी सविस्तर स्पष्ट करा.
2) व्याकरणाचा परिचय देऊन कारकप्रकरणाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4 संस्कृत व्याकरणामध्ये कारकांचे स्थान स्पष्ट करून आजच्या काळातील त्याच्या संधी स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-186

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Philosophy (Paper - III)
Indian Ethics (19101355)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) आचरणाच्या इष्टतेसंबंधी किंवा योग्यतेसंबंधीचा अभ्यास करणे हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) नीतिशास्त्र ब) तर्कशास्त्र
क) गणित ड) संख्याशास्त्र

2) नैतिकता मूल्याधारित असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) सत्य आणि असत्य ड) संशयास्पद

3) नीतिशास्त्र हे ––– शास्त्र आहे.
अ) नैसर्गिक ब) आदर्शवादी
क) भौतिक ड) यापैकी नाही

4) 'मानवी आचरण कसे आहे' चा अभ्यास करणे हा ––– नीतिशास्त्राचा अभ्यासविषय आहे.
अ) आदर्शात्मक ब) वर्णनात्मक
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

5) ––– आणि वैचारिक हे नीतीमत्तेचे प्रकार होत.
अ) पारंपरिक ब) आकारिक
क) समकालीन ड) यापैकी नाही

6) ––– हा एक पुरुषार्थ आहे.
अ) अज्ञान ब) अविवेक
क) काम ड) यापैकी नाही

7) चार्वाक ––– संकल्पना नाकारतो.
अ) पुनर्जन्म ब) सुख
क) लौकिक विश्व ड) यापैकी नाही

8) बौद्धांनुसार, ––– हे दुःखाचे कारण होय.
अ) जाती ब) संस्कार
क) विज्ञान ड) अविद्या

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) श्रेय संकल्पनेची व्याख्या द्या.
2) निष्काम आणि सकाम कर्मयांतील फरक स्पष्ट करा.
3) क्रियमाण कर्म म्हणजे काय?
4) धर्म म्हणजे काय?
5) नीतिशास्त्राचे कार्य स्पष्ट करा.
6) प्रेयसची व्याख्या द्या.

प्र.3 1) वर्णनात्मक आणि आदर्शात्मक नितीशास्त्राचे स्वरुप स्पष्ट करा.

किंवा

2) बौद्धांनी सांगितलेली चार आर्यसत्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 धर्म, अर्थ, काम आणि मोक्ष पुरुषार्थ स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Philosophy (Paper - III)
Indian Ethics (19101355)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Study of what is good or right in conduct is the subject matter of _____.
   a) Ethics b) Logic
   c) Mathematics d) Statistics

2) Morality is value based.
   a) True b) False
   c) True and false d) Doubtful

3) Ethics is _____ science.
   a) Natural b) Normative
   c) Physical d) None of these

4) To Study of 'how is human conduct' is the subject matter of _____ ethics.
   a) Normative b) Descriptive
   c) Natural d) None of these

5) _____ and Reflective are kinds of morality.
   a) Customary b) Formal
   c) Contemporary d) None of these

6) _____ is a Purushartha.
   a) Ajnana b) Aviveka
   c) Kama d) None of these

7) Charvaka denied the concept of _____.
   a) Rebirth b) Happiness
   c) Popular world d) None of these

8) According to Buddha, _____ is a cause of Dukhha.
   a) Jaati b) Sanskar
   c) Vidnyana d) Avidya

Q.2 Write short answers. (Any 4) **12**

a) Define concept of good.
b) Distinguish between Nishkama and Sakama karma.
c) What is Kriyamana karma?
d) What is religion?
e) Explain the function of ethics.
f) Define Preyas.

Q.3 Explain the nature of descriptive and normative ethics. **10**

OR

Explain the four noble truths by Buddhism.

Q.4 Explain Dharma, Artha, Kama and Moksha purusharthas. **10**

SLR-AA-187

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper - III)
Educational Psychology (19101353)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) गुन्हेगारी वर्तनाचा अभ्यास करण्यासाठी ––– ही पद्धती वापरतात.
अ) आत्मनिरीक्षण ब) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण
क) प्रायोगिक ड) व्यक्तिगत अभ्यास

2) ––– या शाखेमध्ये शिक्षण क्षेत्रातील मानवी घटकांच्या वर्तनाचा अभ्यास केला जातो.
अ) मानसशास्त्र ब) शैक्षणिक मानसशास्त्र
क) प्रायोगिक मानसशास्त्र ड) औद्योगिक मानसशास्त्र

3) बुद्धीमापनाचे जनक म्हणून ––– यांना संबोधले जाते.
अ) थॉर्नडाइक ब) टर्मन
क) अल्फ्रेड बीने ड) डॉ. कामत

4) 'अमूर्ताचा विचार करण्याची क्षमता म्हणजे बुद्धी' अशी बुद्धिमत्तेची व्याख्या ––– यांनी केली
अ) गॅरेट ब) टर्मन
क) वेसलर ड) वेल्सन

5) 'प्रयत्न–प्रमाद' ही उपपत्ती ––– यांनी मांडली.
अ) पीटरसन ब) कोहलर
क) पॅवलॉव्ह ड) थॉर्नडाईक

6) 'वर्तनातील कोणताही बदल म्हणजे अध्ययन' असे ––– यांनी म्हटले आहे.
अ) गॅरेट ब) गिलफोर्ड
क) वूडवर्थ ड) रॉस

7) 'व्यक्तीमत्व म्हणजे स्वतःची भूमिका' असा अर्थ ––– काळात उदयास आला.
अ) वैदिक ब) ब्राह्मण
क) रोमन ड) इस्लामिक

8) व्यक्तिमत्वावर परिणाम करणारा महत्वाचा जैविक घटक म्हणजे ––– होय.
अ) शरीररचना ब) ग्रंथीस्त्राव
क) विविध क्षमता ड) अभिरुची

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) मानसशास्त्राचा अर्थ लिहा.
2) शैक्षणिक मानसशास्त्राची उद्दिष्टे कोणती?
3) शैक्षणिक मानसशास्त्राच्या मर्यादा लिहा.
4) 'व्यक्तिमत्व' म्हणजे काय?
5) बुद्धीगुणांक म्हणजे काय? त्याचे सूत्र लिहा.
6) अध्ययन संक्रमणाला मदत करणारे घटक सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

1) स्पिअरमनचा बुद्धीविषयक द्विघटक सिद्धांत स्पष्ट करुन बुद्धीमापन कसोट्यांचे उपयोग लिहा.
2) अध्ययनावर परिणाम करणाऱ्या विविध घटकांचे वर्णन करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

व्यक्तिमत्वावर परिणाम करणारे विविध घटक कोणते? सविस्तर वर्णन करा.

SLR-AA-187

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper - III)
Educational Psychology (19101353)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks given to the questions.

Q.1 Select the correct alternative. **08**

1) _____ method is used to study the criminal behavior.
   a) Introspection b) Observation
   c) Experimental d) Case study

2) _____ branch studies the behavior of human in the field of education.
   a) Psychology b) Educational Psychology
   c) Experimental Psychology d) Industrial Psychology

3) _____ is known as 'Father of measurement of Intelligence'.
   a) Thorndike b) Terman
   c) Alfred Bine d) Dr. Kamat

4) _____ defines 'Intelligence is the ability to think abstractly'.
   a) Garret b) Terman
   c) Wechsler d) Welson

5) 'Trial and Error' method is laid down by _____.
   a) Peterson b) Kohler
   c) Pavlov d) Thorndike

6) _____ is said that 'any change in behavior is called learning'.
   a) Garret b) Guiford
   c) Woodworth d) Ross

7) 'Personality is one's role' this meaning was invented in _____ period.
   a) Vedic b) Brahmanic
   c) Roman d) Islamic

8) The important biological factor that affects on personality is _____.
   a) Body structure b) Hormones
   c) Different abilities d) Interest

Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four) **12**

a) Write the meaning of Psychology.
b) What are the objectives of Educational Psychology?
c) Write limitations of Educational Psychology.
d) What is Personality?
e) What is intelligent quotient? Write Its formula.
f) State the factors helping the transfer of learning.

Q.3 Answer the following questions in detail. (Any one) **10**

a) Explain the spearman's two factor theory of intelligence and write the uses of intelligence measurement test.
b) Describe the different factors that affects on learning.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

What different factors affect Personality? Explain in detail.

SLR-AA-188

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper – III)
History of Ancient India (650 A.D. to 1200 A.D.) (19101351)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– या चिनी प्रवाशाने बदामीच्या चालुक्य दरबाराला भेट दिली होती.
अ) फाहीयान ब) हयूएनत्संग
क) इन्सींग ड) कन्फुशियस

2) सोमेश्वर तिसरा या राजाने संस्कृत भाषेत ––– सर्वांग सुंदर हा ग्रंथ लिहिला.
अ) मानसोल्लास ब) मिताक्षरा
क) शाकुंतल ड) विक्रमांकदेवचरित्र

3) पल्लव राजघराण्याचा संस्थापक राजा ––– हा होता.
अ) दंतीवर्मन ब) नंदीवर्मन
क) सिंहविष्णू ड) सिंहवर्मन

4) प्राचीन काळात दक्षिण भारतातील ग्राम प्रशासन ––– च्या काळात प्रगत होते.
अ) चेर ब) चोल
क) चालुक्य ड) पल्लव

5) ––– या राष्ट्रकुट राजाने वेरुळ येथील प्रसिद्ध कैलास मंदिर बांधले.
अ) अमोघवर्ष ब) कृष्ण–पहिला
क) कृष्ण–दुसरा ड) गोविंद–तिसरा

6) ––– राष्ट्रकुट राजाची तुलना रोमच्या सम्राटांशी केलेली आहे.
अ) अमोघवर्ष ब) कृष्ण–पहिला
क) कृष्ण दुसरा ड) गोविंद–तिसरा

7) ––– या यादव घराण्याचा (वंशातील) पहिला ज्ञात राजा आहे.
अ) भिल्लम–पहिला ब) दृढप्रहारी
क) रामदेवराय ड) शंकरदेव

8) ––– हा प्रसिध्द पंडीत यादवांच्या दरबारात होता.
अ) दंडी ब) हेमाद्री
क) गुणाढय ड) कालीदास

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) चालुक्य घराण्याच्या उत्पत्तीविषयी माहिती दया.
2) चालुक्यकालीन मंदिर वास्तुकला स्पष्ट करा.
3) तैलपयी राजकीय कामगिरी विशद करा.

4) पहिल्या कृष्ण राजाचे राजकीय योगदान स्पष्ट करा.
5) हेमाद्री पंडीताचे योगदान सांगा.
6) रामचंद्रदेवराय यांचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) चालुक्य राजा दुसऱ्या पुलकेशीची राजकीय कामगिरी स्पष्ट करा.

किंवा

2) यादव राजांचे कला व साहित्यातील योगदान विशद करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

राष्ट्रकुटांचे सांस्कृतिक योगदान विशद करा.

SLR-AA-188

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper – III)
History of Ancient India (650 A.D. to 1200 A.D.) (19101351)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ Chineses traveller visited in chalukyas courts.
   a) Fahiyan b) Hue-en-Tsang
   c) Isting d) Confucies

2) Someshwar- III was wrote _____ the best book in sanskrut language.
   a) manssollas b) mitakashra
   c) shankuntala d) vikramankdevcharitra

3) _____ was the founder king of Pallav Kingdom.
   a) Danti Varman b) Nandi Varman
   c) Sinh Vishnu d) Sinh Varman

4) _____ village administration was very developed in ancient history of south India.
   a) Cher b) Chola
   c) Chalukya d) Pallav

5) _____ king of Rashtrakut has built the famous Kailash temple at Ellora.
   a) Amogvarsh b) Krishan-I
   c) Krishan-II d) Govind-III

6) The Rashtrakut king _____ was compared with Roman emperor.
   a) Amogvarsh b) Krishan-I
   c) Krishan-II d) Govind-III

7) _____ was the first king of Yadav dynasty.
   a) Bhillam-I b) Drudhprahari
   c) Ramdevray d) Shankardev

8) _____ was the famous Pandit Yadav's court.
   a) Dandi b) Hemadri
   c) Gunadya d) Kalidas

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give information origin of Chalukya dynasty.
b) State the temple architecture of the Chalukya period.
c) Describe the political contribution of king Tailap.
d) State the Political contribution of king Krishana-I.
e) State the contribution of Hemadri Pandit.
f) Explain the work of Ramchandradevraya.

Q.3 Broad answer Question. (Any One) **10**

a) Explain the political contribution of the Chalukya king Pulkeshi-II.

OR

b) Describe the contribution in the field of Arts and architecture in Yadav king.

Q.4 Broad answer Question **10**

Describe the cultural contribution of Rashtrakuta.

SLR-AA-189

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper-III)
Indian Society Structure and Change (19101345)

Day & Date: Saturday, 23-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) खालीलपैकी भारतीय समाजाचे विभाग ––– हे आहे.
अ) आदिवासी ब) ग्रामीण
क) नागरी ड) वरील सर्व

2) संयुक्त कुटूंब हे ––– समाजाचे वैशिष्टये आहे.
अ) नागरी ब) आदिवासी
क) ग्रामीण ड) यापैकी नाही

3) ––– ही भारतातील सर्वात प्राचीन संस्कृती आहे.
अ) वैदिक ब) सिंधू
क) ब्रिटिश ड) हिंदू

4) हर्बर्ट स्पेन्सर यांनी ––– हा सिध्दांत मांडला.
अ) उत्क्रांती ब) संघर्ष
क) सांस्कृतिक पाश्चायन ड) यापैकी नाही

5) कार्ल मार्क्स यांनी ––– हा सिध्दांत मांडला.
अ) संघर्ष ब) सांस्कृतीक पाश्चायन
क) उत्क्रांती ड) प्रमाणशुन्यता

6) सामाजिक वर्ग ––– साठी पोषक असतात.
अ) अंतर्विवाह ब) आराधना
क) गतीशिलता ड) स्थिरता

7) ––– यांनी उत्क्रांतीचा सिध्दांत मांडला.
अ) मार्क्स ब) वेबर
क) कुले ड) स्पेन्सर

8) दुय्यम संबंध हे ––– समुहात दिसते.
अ) आदिवासी ब) ग्रामीण
क) नागरी ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) उत्क्रांतीचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
2) जातीचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
3) नागरी समुदायाचे वैशिष्टये स्पष्ट करा.
4) आदिवासी समुदायातील सामाजिक परिवर्तन स्पष्ट करा.
5) प्राचीन कालखंडातील भारतीय समाजाची जडणघडण स्पष्ट करा.
6) संघर्ष सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.3 स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील भारतीय समाजाची जडण–घडण स्पष्ट करा. **10**

किंवा

संयुक्त कुटूंबाची व्याख्या सांगून संयुक्त कुटूंबाचे वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 ग्रामीण समाजाचा अर्थ सांगून ग्रामीण समाजाची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-189

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper-III)
Indian Society Structure and Change (19101345)

Day & Date: Saturday, 23-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ this is a section of Indian society.
   a) Trible b) Rural
   c) Urban d) All of above

2) Joint family is the characteristics of _____ society.
   a) Urban b) Trible
   c) Rural d) None of above

3) _____ is the most oldest culture in India.
   a) Vaidic b) Sindhu
   c) British d) None of above

4) Herbert Spencer Propounded the theory of _____.
   a) Evolution b) conflict
   c) Cultural lag d) None of above

5) Karl Marx propounded the theory of _____.
   a) Conflict b) Cultural lag
   c) Evolution d) Anomie

6) Social classes are prone for _____.
   a) Endogamy b) Worship
   c) Mobility d) Stability

7) Who propounded the theory of evolution?
   a) Marx b) Weber
   c) Cooley d) Spencer

8) Secondary relation are found in the _____ society.
   a) Tribal b) Rural
   c) Urban d) None of above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the theory of Evolution?
2) Explain the changing nature of caste system.
3) Explain the characteristics of urban society.
4) Explain the social changes in Tribal society.
5) Explain the formation of Indian society in ancient period.
6) Explain the theory of conflict.

Q.3 **Attempt any one of the following questions.** **10**

Explain the formation of Indian society after Independence Period.

OR

Define joint family and explain its characteristics.

Q.4 Define Rural society and explain its characteristics. **10**

SLR-AA-190

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PHILOSOPHY (Paper - IV)
Ancient Greek Philosophy (19101356)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञान ––– संकल्पनेवर केंद्रित होते.
अ) विज्ञान ब) ईश्वर
क) विश्व ड) मानव

2) 'संतत प्रवाहाचा सिद्धांत' ––– ने मांडला
अ) हिरॅक्लीटस ब) डेमोक्रिटस
क) ल्युसिपस ड) पार्मेनायडिस

3) ––– नुसार विश्वाचे मुल कारण हे वायू आहे.
अ) ॲनॅक्झिमेनीस ब) प्लेटो
क) रसेल ड) ह्यूम

4) ––– च्या दृष्टीकोनातून संख्येचे सीमित आणि असीमित असे दोन प्रकार पडतात.
अ) पायथागोरस ब) व्हेन
क) पोलिश ड) हायडेगर

5) 'स्वतःच स्वतःला जाणा' हे तत्त्व कोणी सांगितले?
अ) कांट ब) ह्युम
क) हेगेल ड) सॉक्रेटीस

6) प्लेटोच्या पध्दतीला ––– पध्दती असे म्हणतात.
अ) द्वंद्वात्मक ब) अद्वंद्वात्मक
क) जडवादी ड) यापैकी नाही

7) 'आकार आणि द्रव्य' ही संकल्पना ––– ने मांडली.
अ) कांट ब) राईल
क) ॲरिस्टॉटल ड) रसेल

8) सॉक्रेटीसनुसार 'सद्गुण म्हणजे ––– होय'
अ) विसंगतपणा ब) संदिग्ध
क) ज्ञान ड) भ्रम

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) थेलीसची विश्वाविषयीची विचारसरणी स्पष्ट करा.
2) संतत प्रवाहाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
3) मानवकेंद्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) अणुवाद म्हणजे काय?
5) सॉक्रेटीसचा नैतिक दृष्टीकोन.
6) प्लेटोची आत्मा संकल्पना.

प्र.3 1) सॉक्रेटीसची तात्त्विक पध्दती स्पष्ट करा. **10**

किंवा

2) प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञानाची सामान्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 प्लेटोची आयडिया संकल्पना (सिध्दांत) स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-190

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PHILOSOPHY (Paper - IV)
Ancient Greek Philosophy (19101356)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Ancient Greek philosophy was focus on _____ concept.
a) Science b) God
c) World d) Human

2) 'Continuous flow theory' presented by _____.
a) Heraclitus b) Democritus
c) Leucippus d) Parmenides

3) According to _____ Causative principle of the world is Air.
a) Anaximenes b) Plato
c) Russell d) Hume

4) According to _____ there are Limited and Unlimited kinds of Number.
a) Pythagoras b) Venn
c) Polish d) Heidegger

5) 'Know yourself' who taught this principle?
a) Kant b) Hume
c) Hegel d) Socrates

6) Plato's method is _____ method.
a) Dualistic b) Non-dualistic
c) Materialistic d) None of these

7) The concept of 'Form and Matter' presented by _____.
a) Kant b) Ryle
c) Aristotle d) Russell

8) According to Socrates, 'Virtue is _____.'
a) Inconsistancy b) Vague
c) Knowledge d) Error

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the ideology of Thales about world.
b) Explain the Continuous flow theory.
c) Explain human centralism
d) What is Atomism?
e) Ethical views of Socrates.
f) Concept of soul by Plato.

Q.3 **a)** Explain philosophical method of Socrates. **10**

OR

b) Explain the general characteristics of ancient Greek philosophy.

Q.4 Explain the concept of Idea by Plato. **10**

SLR-AA-191

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Education (Paper - IV)
Education in Ancient and Mediaeval India (19101354)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'वैदिक शिक्षण' व्यवस्थेलाच ––– म्हणून संबोधले जाते.
अ) विद्यालय ब) विद्यापीठ
क) आश्रम ड) गुरूकुल

2) ––– हे तक्षशीला विद्यापीठाचे प्रमुख वैशिष्ट्य होते.
अ) समताधीष्टीत शिक्षण ब) बहुव्यापक अभ्यासक्रम
क) व्यवस्थापन ड) अध्यापन पध्दती

3) ––– विद्यापीठाच्या व्यवस्थापन प्रमुखाला 'भिक्षु महास्थवीर' असे म्हणत.
अ) काशी ब) विक्रमशील
क) तक्षशीला ड) नालंदा

4) मुस्लीम काळातील उच्च शिक्षण ––– मध्ये दिले जात होते.
अ) मक्ताब ब) मदरसा
क) गुरूकुल ड) संघ

5) बौद्ध कालीन प्राथमिक शिक्षण ––– भाषेतून दिले जात होते.
अ) पाली आणि अर्धमागधी ब) पाली आणि संस्कृत
क) संस्कृत आणि प्राकृत ड) पाली आणि प्राकृत

6) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाचे महत्वाचे ध्येय म्हणून ––– ला विशेष महत्व होते.
अ) आत्मसंयमन ब) आत्मसाक्षात्कार
क) स्वयंशिस्त ड) शारीरिक विकास

7) जातीचा विचार न करता गुणांचा विचार करून ––– शिक्षण पद्धतीत प्रवेश दिला जात होता.
अ) पूर्व वैदिक ब) ब्रह्माण
क) बौद्ध ड) इस्लामिक

8) मुस्लीमकालीन शिक्षण व्यवस्थेमध्ये ––– शिक्षण सक्तीचे केले होते.
अ) सांस्कृतिक ब) धार्मिक
क) लष्करी ड) व्यावसायिक

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाची कोणतेही तीन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
2) इस्लामिक काळातील शिक्षणाचे प्रकार सांगा.
3) बौद्धकाळातील शिक्षणाचे प्रकार सांगा.
4) पूर्व वैदिक शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
5) तक्षशिला विद्यापीठाची कोणतेही तीन वैशिष्ट्ये लिहा.
6) नालंदाविद्यापीठाची कोणतेही तीन वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

1) ब्राह्मण काळातील शिक्षणाची तत्वे वर्णन करा.
2) भारतातील इस्लामिक काळातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

बौद्ध काळातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

SLR-AA-191

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Education (Paper - IV)
Education in Ancient and Mediaeval India (19101354)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) The Vedic education system is supposed as _____.
   a) Vidyalaya b) University
   c) Ashram d) Gurukul

2) _____ was the main feature of 'Takshashila University'.
   a) Equality in education b) Multifaceted curriculum
   c) Management d) Teaching methods

3) The administration chief of _____ university is known as 'BhikshuMahasthaveer'.
   a) Kashi b) Vikramsheela
   c) Takshashila d) Nalanda

4) The higher education in Islamic period was given in _____.
   a) Maqtab b) Madarsa
   c) Gurukul d) Sangha

5) The primary education in Buddhist period was given through _____ language.
   a) Pali & Ardhamagadhi b) Pali & Sanskrit
   c) Sanskrit & Prakrit d) Pali & Prakrit

6) There was special importance to the _____ objective of education in Pre-Vedic Era.
   a) Self-control b) Self-expression
   c) Self-discipline d) Physical development

7) In _____ education system admission was not given on caste basis but on qualities of students.
   a) Pre-Vedic b) Brahmanic
   c) Buddhist d) Islamic

8) In Islamic education system _____ education was made compulsory.
   a) Cultural b) Religious
   c) Military d) Vocational

Q.2 Answer the following questions in short (Any Four) **12**

1) Explain any three characteristics of education in Pre-Vedic period.
2) State the types of education in Islamic Period.
3) State the types of education in Buddhist Period
4) Explain the role of teacher in Pre-Vedic education.
5) Explain any three characteristics of 'Takshsheela University'.
6) Explain any three characteristics of 'Nalanda University'

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Describe the principles of education in Brahmanic period.

b) Explain the characteristics of Islamic Period education in India.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain in detail the characteristics of education in Buddhist period.

SLR-AA-192

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
History of Social Institutions in Ancient India (19101352)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) पुरूषार्थ संकल्पनेत धर्म पुरूषार्थ ––– स्थानावर होती.
अ) प्रथम ब) द्‌वितीय
क) तृतीय ड) चतुर्थ

2) प्राचीन भारतीय समाजात जीवनाचे अंतिम ध्येय काय होते?
अ) संपत्ती ब) मोक्ष
क) विवाह ड) शिक्षण

3) अध्ययन, अध्यापन, यजन आणि दान ही ––– वर्णाची कर्तव्ये होती.
अ) ब्राह्मण ब) क्षत्रिय
क) वैश्य ड) शुद्र

4) कोणत्या आश्रमातील व्यक्तीवर सर्वात जास्त जबाबदाऱ्या होत्या?
अ) ब्रम्हचर्य आश्रम ब) गृहस्थाश्रम
क) वानप्रस्थाश्रम ड) संन्यासाश्रम

5) गुरूकुलात गुरू आणि शिष्य यांचे संबंध ––– प्रकारचे होते.
अ) पिता–पुत्र ब) मित्रत्वाचे
क) शिक्षक–विद्‌यार्थी ड) औपचारिक

6) गुरूकुलात जाण्यापूर्वी विद्‌यार्थ्यावर ––– संस्कार केला जात असे.
अ) उपनयन ब) वेदारंभ
क) समावर्तन ड) पाणीग्रहण

7) स्त्रीच्या स्वतःच्या संपत्तीला ––– म्हटले जात असे.
अ) लक्ष्मी ब) स्त्रीधन
क) आंदण ड) लाकूड

8) स्त्रियांना गुरूकुलात शिक्षण घेण्यास कोणत्या काळात मान्यता होती?
अ) वैदिक ब) मौर्य
क) गुप्त ड) गुप्तोत्तर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पंच ऋणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
2) प्राचीन भारतीय कोणत्याही दोन विवाह प्रकारावर प्रकाश टाका.
3) गृहस्थाश्रमाची वैशिष्ट्ये विषद करा.
4) गुरूकुल शिक्षण पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
5) तक्षशीला विद्यापीठाची वैशिष्ट्ये विषद करा.
6) प्राचीन भारतातील सतीची पद्धत स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

प्राचीन भारतीय समाज जीवनातील चार पुरूषार्थांचे स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

प्राचीन भारतातील वर्ण पध्दतीचा उगम स्पष्ट करून त्यांची वैशिष्ट्ये विषद करा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न **10**

नालंदा विद्यापीठाच्या विशेष संदार्भात प्राचीन भारतीय शिक्षण पध्दतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

SLR-AA-192

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
History of Social Institutions in Ancient India (19101352)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks of question.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) In the PuruharthaDharm Concept was on _____ place.
a) First b) Second
c) Third d) Fourth

2) What was the last aim of life in ancient Indian society?
a) Wealth b) Moksh
c) Marriage d) Education

3) Adhyayan, adhyapan, Yajan and donation were the duties of ____ Varna.
a) Brahmin b) Kshatriy
c) Vaishya d) Shudra

4) On which Ashram most of the responsibilities have to accomplish?
a) Brahmacharyashram b) Grihasthashram
c) Vanprasthashram d) Sanyasashram

5) In the Gurukul system relation between Guru and Shishya was _____.
a) Father and son b) Friendly
c) Teacher and student d) Formal

6) Before going to Gurukul which sanskar has to be performed?
a) Upanayan b) Vedarambh
c) Samavartan d) Panigrihan

7) In ancient India women's own wealth is called as _____.
a) Lakshmi b) Stridhan
c) Andan d) Shrinidhi

8) In which period women were allowed to learn in the Gurukul?
a) Vedic b) Mourya
c) Gupta d) Post Gupta

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the importance of Pancha Rina.
2) Highlight any two marriage types in ancient India.
3) Describes the features of Grihasthashram.
4) Explain the features of Gurukul education system.
5) Describe the main features of Taxilia university.
6) State the Sati system in ancient India.

Q.3 Broad answer question (Any One) **10**

Explain the nature and importance of Four Purusharthas in ancient Indian society?

OR

Describe the origin and main features of ancient Indian Varna system.

Q.4 Broad answer question. **10**

State the nature of ancient Indian education system with special reference to the Nalada University?

SLR-AA-193

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper – IV)
Social Problems in India (19101346)

Day & Date: Sunday, 24-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) खालीलपैकी कोणते सामाजिक समस्येकडे पाहण्याचा समाजशास्त्रीय सैंध्दीतीक दृष्टिकोण आहे?
अ) प्रमाणक शून्यता दृष्टिकोण ब) सांस्कृतिक पश्चायन
क) मूल्यसंघर्ष दृष्टिकोण ड) वरीलपैकी सर्व

2) जर एखादी व्यक्ती बाजारपेठेत प्रचलित वेतन दराने काम करण्यास तयार असेल, पण त्याला काम सापडत नसेल तर त्याला कोणत्या प्रकारची बेरोजगारी म्हणता येईल?
अ) हंगामी बेरोजगारी ब) अनैच्छिक बेरोजगारी
क) लपवलेली बेरोजगारी ड) संरचनात्मक बेरोजगारी

3) चहा, कोको आणि कोला ड्रिंक्समध्ये असलेले उत्तेजक कोणते आहे?
अ) कॅफिनब ब) टॅनिन
क) हेरॉइन ड) कोकेन

4) खालीलपैकी वेश्याव्यवसायाचे कारण कोणते?
अ) शिक्षण ब) आर्थिक पार्श्वभूमी
क) ज्ञान ड) संस्कृती

5) एचआयव्ही (HIV) चा संक्षिप्त स्वरूप कोणते आहे?
अ) ह्युमन इन्फेक्शन डेफिशियन्सी व्हायरस
ब) ह्युमन इम्युन व्हायरस
क) ह्युमन इन्फेक्शन व्हायरस
ड) ह्युमन इम्युनो डेफिशियन्सी व्हायरस

6) सामाजिक समस्येविषयी प्रमाणक शून्यता या सिध्दांतासाठी कोणते समाजशास्त्रज्ञ अधिक प्रसिध्द आहेत?
अ) एमिल डुरखाईम आणि ऑगस्ट कॉम्ट
ब) एमिल डुरखाईम आणि रॉबर्ट मर्टन
क) कार्ल मार्क्स आणि जॉर्ज सीमेल
ड) ऑगस्ट कॉम्ट आणि कार्ल मार्क्स

7) कोकेनचा दीर्घकालीन वापरकर्ता इतर मानसिक विकारांची लक्षणे विकारांची लक्षणे विकसित करु शकतो, जसे की :
अ) खाण्याचे विकार ब) सामाजिक भीती
क) मोठे नैराश्य ड) वरील सर्व

8) कोणते दारिद्र्य व्यक्तीची वास्तविक आर्थिक स्थिती दर्शविते ?
अ) सापेक्ष दारिद्र्य ब) निरपेक्ष दारिद्र्य
क) आर्थिक दारिद्र्य ड) कौटुंबिक दारिद्र्य

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) दारिद्र्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
2) वेश्याव्यवसायाचे कारणे आणि उपाय सांगा.
3) बेकारीच्या समस्येवर उपाय सुचवा.
4) मादक पदार्थाचे दुष्परिणाम सांगा.
5) सामाजिक समस्येचे दृष्टिकोण सांगा.
6) मादक पदार्थ सेवनाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

1) सामाजिक समस्या म्हणजे काय ? सामाजिक समस्येची कारणे व उपाययोजना विशद करा.

किंवा

2) एड्स म्हणजे काय? एड्स ची कारणे व उपाय स्पष्ट करा.

प्र.4 बेरोजगारी म्हणजे काय? बेरोजगारीचे प्रकार व कारणे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-193

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper – IV)
Social Problems in India (19101346)

Day & Date: Sunday, 24-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Which of the following is a Sociological theoretical approach to social problems?
   a) Anomie approach b) Cultural Lag
   c) Value Conflict approach d) All of the above

2) If a person is willing to work at the prevailing wage rate in the market, but he cannot find work, what kind of unemployment can it be called?
   a) Seasonal unemployment b) Involuntary unemployment
   c) Hidden unemployment d) Structural unemployment

3) What are the stimulants present in tea, cocoa and cola drinks?
   a) Caffeine b) Tannin
   c) Heroin d) Cocaine

4) Which of the following is the cause of prostitution?
   a) Education b) Knowledge
   c) Economic Background d) Culture

5) What is the abbreviation of HIV?
   a) Human Infection Deficiency Virus
   b) Human Immune Virus
   c) Human Infection Virus
   d) Human Immune Deficiency Virus

6) Which Sociologist is more famous for the theory of anomic about social problems?
   a) Emile Durkheimand August Comte
   b) Emile Durkheimand Robert Morton
   c) Karl Marxand George Simmel
   d) August Comteand Karl Marx

7) A long-term user of cocaine may develop symptoms of other mental disorders, such as:
   a) Eating disorders b) Social fear
   c) Major depression d) All of the above

8) Which poverty represents the actual economic status of the individual?
   a) Relative poverty b) Absolute poverty
   c) Economic poverty d) Family poverty

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain types of Poverty.
b) Explain the causes and remedies of Prostitution.
c) State the remedies on Unemployment.
d) Explain the consequences of Drug addiction.
e) Explain Approaches of Social Problem.
f) Explain the causes of Drug Addition.

Q.3 **a)** Define Social Problem and Explain its causes and remedies. **10**

OR

b) Define AIDS and explain its causes and remedies.

Q.4 Define Unemployment and explain its types and causes. **10**

SLR-AA-194

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (Paper - III)
(N.S.S.) (19101341)

Day & Date: Friday, 15-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– हा शब्द लॅटीन भाषेतील 'पर्सोना' या शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) पर्सन ब) पर्सनॅलीटी
क) प्रोर्सेस ड) कार्यक्रम

2) 'शंकराचार्य' हे ––– प्रकारचे दर्शक नेतृत्व आहेत.
अ) दैवी ब) लोकशाही
क) स्वयंघोषीत ड) प्रशासकीय

3) रा. से. यो. च्या विशेष शिबीराचे आयोजन ––– दिवस केले जाते.
अ) 5 ब) 7
क) 8 ड) 9

4) 'आत्मचरीत्र' हे ––– माहिती संकलनाचे साधन आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक
क) तृतीयक ड) दैनंदिनी

5) ––– ही सामाजिक सर्वेक्षणाची मर्यादा आहे.
अ) सर्वेक्षकाचा पुर्वग्रह
ब) वर्तमानपत्रातील माहितीवर आधारित
क) फक्त सामाजिक घटकांचा अभ्यास
ड) फक्त पर्यावरणीय घटकांचा अभ्यास

6) रा. से. यो. च्या विशेष शिबीराचे आयोजन ––– दिवस केले जाते.
अ) 5 ब) 7
क) 8 ड) 9

7) भारतामध्ये ग्रामीण प्रशासनात ––– टक्के महिलांचे नेतृत्व आढळते.
अ) 23 ब) 33
क) 43 ड) 53

8) ––– हा व्यक्तिमत्व विकासाचा सामाजिक पैलु आहे.
अ) उंची ब) संस्कृती
क) वजन ड) रंग

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सामाजिक सर्वेक्षणाच्या मर्यादा
2) व्यक्तीमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक
3) द्वितीयक माहिती संकलन
4) सामाजिक सर्वेक्षणचे फायदे
5) दत्तक खेडयाची निवड
6) नेत्याचे प्रकार

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **10**

1) प्राथमिक माहिती संकलनाचे स्त्रोत किंवा साधने लिहा.

किंवा

2) व्यक्तिमत्व विकासाचे शारीरिक व सामाजिक पैलू वर्णन करा.

प्र.4 रा. से. यो. अंतर्गत दत्तक खेडयात राबविण्यात येणारे उपक्रम स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-194

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (Paper - III)
(N.S.S.) (19101341)

Day & Date: Friday, 15-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) "_____" word comes from Latin word 'Persona'.
a) Person b) Personality
c) Process d) Programme

2) 'Shankaracharya' is _____ indicator type of Leadership.
a) God b) Democratic
c) Self define d) Administrative

3) The N.S.S. special camp is held for _____ days.
a) 5 b) 7
c) 8 d) 9

4) Auto-biography is _____ source of data collection.
a) Primary b) Secondary
c) Third d) Dailey

5) _____ is a limitation of social survey.
a) Surveyor bias b) Depend on newspaper information
c) study only social factor d) study only environmental factor

6) The N.S.S. special camp is held for _____ days.
a) 5 b) 7
c) 8 d) 9

7) _____ percentage of women leadership is found in rural government.
a) 23 b) 33
c) 43 d) 53

8) _____ is a social aspect of personality development.
a) Height b) Culture
c) Weight d) Color

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Limitation of social survey
b) Factor affecting on personality development
c) Secondary data collection
d) Merits of social survey
e) Selection of adopted village
f) Types of leaders

Q.3 Answer following question. (Any one out of two) **10**

a) Write are the sources of Primary data collection.

OR

b) Explain the physical and social aspect of personality development.

Q.4 Answer following question. **10**

Which activities are organized in adopted village by N.S.S.?

SLR-AA-195

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – III)
Introduction to Political Theory (19101349)

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) राजकीय सिध्दांत विशिष्ट ––– विचारप्रणालीचा पुरस्कार करताना दिसतात.
अ) राजकीय ब) सामाजिक
क) आर्थिक ड) सांस्कृतिक

2) राजकीय सिध्दांताचा ऱ्हास झालेला नाही असे कोणी म्हटले आहे?
अ) डेव्हिड इस्टन ब) मायकेल ऑकशॉट
क) रॉबर्ट डाल्ह ड) लेनिन

3) अनेक कुटुंबे व थोडी मिळुन निर्माण झालेला संघर्ष आणि स्वंयपुर्ण जीवन हेच सुखी व प्रतिष्ठीत जीवन असे ध्येय असलेला संघ म्हणजे राज्य होय, असे कोणत्या विचारवंताने म्हटले आहे?
अ) प्लेटो ब) कार्ल मार्क्स
क) ॲरिस्टॉटल ड) मॅकियावली

4) राज्यात शांतता, सुव्यवस्था आणि सामाजिक न्याय प्रस्थापित करण्यासाठी ––– आवश्यक असते.
अ) शासनसंस्था ब) सैन्यव्यवस्था
क) वित्त व्यवस्था ड) न्यायसंस्था

5) स्वित्झर्लडमध्ये ––– वंशाचे लोक असून ही तेथे राष्ट्र भावना आढळते.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) सहा

6) राज्यातील लोकांना आपल्या प्रदेशाविषयी आपुलकी, प्रेम, अभिमान वाटते त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) राज्य ब) राष्ट्र
क) शासन ड) यापैकी एकही नाही.

7) सार्वभौमत्व (Sovereignty) हा शब्द ––– या शब्दापासून निर्माण झालेला आहे.
अ) सुपरनॅस ब) स्टेटस
क) गव्हर्नमेंट ड) यापैकी एकही नाही

8) राज्याचे आस्तित्व असेपर्यंत सार्वभौम सत्तेचे अस्तित्व टिकून राहते.
अ) चिरंतनता ब) अशाश्वतता
क) स्थिरता ड) यापैकी एकही नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) राजकीय सिद्धांताचा अर्थ सांगा.
2) राष्ट्राच महत्त्व सांगा.
3) अनुभववादी दृष्टीकोणाची दोन वैशिष्टये सांगा.
4) राष्ट्रनिर्मितीचे दोन घटक सांगा.
5) 'सार्वभौमत्व' म्हणजे काय?
6) निरंकुश सार्वभौमत्व

प्र.3 दिर्घोतरी प्रश्नः (कोणताही एक) **10**

राज्याचे स्वरुप स्पष्ट करा.

किंवा

राजकीय सिध्दांताची वैशिष्टये सांगा.

प्र.4 दिर्घोतरी प्रश्न **10**

राज्याची ऐच्छिक कार्ये स्पष्ट करा.

SLR-AA-195

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – III)
Introduction to Political Theory (19101349)

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative. **08**

1) Political theories appear to advocate a particular _____ system of thought.
a) Political b) Social
c) Financial d) Cultural

2) Who said that political theory has not declined?
a) David Eston b) Michal Oakeshott
c) Robert Dalh d) Lenin

3) Which thinker said that a state is a union formed by many families and villages, whose goal is a complete and self – sufficient life a happy and dignified life.
a) Plato b) Karl Marx
c) Arishatotal d) Machivelli

4) _____ are necessary to establish peace and order and social justice in the state.
a) Government institutions b) Military system
c) Financial arrangements d) Institution of justice

5) In Switzerland _____ despite the people ethnicity, there is sense of nationalism.
a) Three b) Four
c) Five d) Six

6) The People of the state are proud of their love and affection towards their region_____.
a) State b) The Nation
c) Government d) None of these

7) The word sovereignty is derived from the word _____.
a) Superanus b) State
c) Government d) None of these

8) Sovereign power continues to exist as long as the state exists, so _____ is considered its characteristics.
a) Eternity b) Impermanence
c) Stability d) None of these

Q.2 Write short answers (Any Four out of Six) **12**

1) Explain the meaning of political theory.
2) State the importance of nation.
3) State two characteristics of empiricist approach.
4) State to Factors of nation building.
5) What is sovereignty?
6) Absolut Sovereignty?

Q.3 Broad answers question (Any One) **10**

Explain the nature of the state.

OR

State the Characteristics of political theory.

Q.4 Broad answers question. **10**

Explain the voluntary function of the state.

SLR-AA-196

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (Paper-IV)
(N.S.S.) (19101342)

Day & Date: Saturday, 16-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) कार्बन–डाय–ऑक्साइडचे वाढते प्रमाण हे ––– चे प्रमुख कारण आहे.
अ) दुष्काळ ब) वाढतेपर्जन्य
क) जागतिक तापमान वाढ ड) लोकसंख्या वाढ

2) रोजगार हमी योजना ––– साली सुरू करण्यात आली आहे.
अ) 1965 ब) 1964
क) 1969 ड) 1972

3) वादळे, महापूर, दुष्काळ, इत्यादी स्वरूपाची आपत्ती ––– आपत्ती आहे.
अ) मानवी ब) आर्थिक
क) राजकीय ड) नैसर्गिक

4) जलसंवर्धन कायदा ––– या राज्यास लागू नाही.
अ) जम्मु काश्मीर ब) पंजाब
क) महाराष्ट्र ड) केरळ

5) जगात 21 मार्च हा ––– दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) जागतिक पर्यावरण ब) जागतिक ओझोन
क) जागतिक वन ड) जागतिक लोकसंख्या

6) ––– हे कोणत्याही कार्यक्रमाचे वेळापत्रक असते.
अ) प्रशिक्षण ब) निरिक्षण
क) नियोजन ड) मूल्यमापन

7) DPAP विस्तारित रूप –––
अ) Drought Protect Area Programme
ब) Drought Prone Arrangement Plan
क) Drought Prone Area Programme
ड) Drought Protect Arrangement Plan

8) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम ––– साली सुरू करण्यात आला.
अ) 1970 ब) 2000
क) 1978 ड) 1990

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सामाजिक वनीकरण
2) गट पद्धतीचे महत्व
3) स्वयं बचत गट
4) कार्यक्रम नियोजनाच्या पद्धती
5) आपत्ती व्यवस्थापनाची गरज
6) जल संरक्षण कायदा 1974

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **10**

1) रोजगार हमी योजना म्हणजे काय? ग्रामीण विकासात या योजनेचे महत्व सांगा.

किंवा

2) वैयक्तिक समाजकार्य म्हणजे काय? वैयक्तिक समाज कार्याच्या मर्यादा सांगा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

जागतिक तापमान वाढ म्हणजे काय? जागतिक तापमान वाढीचे कारणे व परिणाम लिहा.

SLR-AA-196

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (Paper-IV)
(N.S.S.) (19101342)

Day & Date: Saturday, 16-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Increasing CO_2 is a major reason of _____.
a) Drought b) Increasing Rainfall
c) Global warming d) Growth Population

2) E. G. S. Yojana started in _____ year.
a) 1965 b) 1964
c) 1969 d) 1972

3) Disasters in the form of stroms, flood, droughts etc. are _____ disasters.
a) Human b) Economic
c) Political d) Natural

4) The Water Protection Act not applicable for _____ State.
a) Jammu & Kashmir b) Punjab
c) Maharashtra d) Kerala

5) '21 March' is celebrated as _____ day in the world.
a) World Environment b) World Ozone
c) World Forest d) World Population

6) _____ is a Time table of any programme.
a) Training b) Supervision
c) Planning d) Evaluation

7) DPAP stands for _____.
a) Drought Protect Area Programme
b) Drought Prone Arrangement Plan
c) Drought Prone Area Programme
d) Drought Protect Arrangement Plan

8) I.R.D.P. started in _____.
a) 1970 b) 2000
c) 1978 d) 1990

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Social forestry
b) Importance of group work
c) Self Saving Group
d) Method of programme planning
e) Need of Disaster management
f) Water Protection Act 1974

Q.3 Answer following question. (Any one) **10**

a) What is Employment Guarantee Scheme? Explain its importance in rural development?

OR

b) What is individual social work? Explain the limitation of social work?

Q.4 Answer following question. **10**

Define the Global Warming? Write causes and effects of Global Warming?

SLR-AA-197

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PRAKRIT (Paper III)
अमियसायर कहाओ (19101335)

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) राणी ––– च्या पित्याचे नाव दधिवाहन होते.
अ) मीना ब) चेटक
क) पद्मावती ड) सिंहली

2) करकंडूचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) मंदिरात ब) स्मशानात
क) विमानात ड) स्वर्गात

3) दोमुख राजास खोदताना ––– मिळाले।
अ) स्वर्णघोडा ब) मूर्ति
क) मुकुट ड) कपडे

4) जय राजाने ––– महोत्सव केला.
अ) घर ब) गणेश
क) इंद्रकेतु ड) संक्रांत

5) ताहे राया सा य जय – हत्थिम्मि ––– ।
अ) आरुढाइं ब) आरुढाहं
क) आरुढायो ड) आरुढाहे

6) तइए य ––– दोहलो जाओ।
अ) मासे ब) मासेसि
क) मासैरं ड) मोआ

7) अन्नत्थ ––– गुंतूण परलोय–कज्जमणु – चिट्ठामि।
अ) देसे ब) अन्न
क) त्थणा ड) न्नत्थ

8) किं नत्थि ममं जं ––– राइणं अत्थि ।
अ) अन्नं ब) अन्नरा
क) अन्नाई ड) अन्नणे

प्र.2 गद्य/पद्य भाषांतर करा. (कोणतेही 4) **12**

1) मयणरेहाए चिंतिय, धिरत्थु मज्झ रूवस्स एवंविहा–णत्थ–मूलस्स। संपइ एस पावकारी अणिच्छमाणीए वि मे अवस्स सील–भंग करिस्सइ।

2) तस्स सहोयरो जुगबाहू जुवराया। तस्स य निरुवम –रुव–लावण्णा मयणरेहा नाम भांरिया सा य अच्चंत– परम साविया।

3) रइओ गरुड–वूहो पज्जोएण, सायर–व्वूहो दोमुहेण। तओ कमेण संपलग्गं दोण्ह वि बलाण जुज्झं।

4) अन्नया अत्थाण–मंडव–ट्ठिएव पुच्छिओ दुओ, किं नत्थि ममं जं अन्नं रायाणं अत्थि । दूएण भणियं, देव। चित्तसभा तुम्ह नत्थि।

5) तेण पउमावइए आसासिया मा बीहेही त्ति। भणिया य, 'मा सोयं करेहि, ईहसी चेव एस संजोग–विओग हेऊ जम्मण–मरण–योग–सोग–पउरो असारो।'

6) चंपाए नयरीए दहिवाहणो राया।
तस्स चेडग–धूया पउमावई देवी।

प्र.3 प्राकृत चरित्र साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका ग्रंथाचा परिचय द्या. **10**

1. महावीर चरियं
2. सुपासणाहचरियं

प्र.4 महाराणी पद्मावतीची स्वभाव वैशिष्टे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-198

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Persian (Paper-III)
Persian Prose (19101331)

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives. 08

1)ابو طالب کلیم مغل بادشاہ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کے دربار کا ملک الشعراء تھا۔

A)بابر۔ B)بہادر شاہ ظفر۔

C)ہمایوں۔ D)شاہجہاں۔

2)سوداگر (خواجہ) نے۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ من لوہا اپنے دوست کے یہاں بطور امانت رکھا تھا۔

A)سو۔ B)پچاس۔

C)نو۔ D)ساٹھ۔

3)نصر اللہ ہفتاد و چہار سال عمر کردہ بود۔ املاً از مردم دمخوار قان بود۔

درج بالا جملہ سبق۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔سے ماخوذ ہے۔

A)ادھم پیٹہ دور۔ B)خانہ پوری۔

C)خودکشی۔ D)استقامت۔

4)ہندوستان میں۔۔۔۔۔۔۔کا اصل نسخہ پنچ تنتر کے نام سے موسوم ہے۔

A)رامائن۔ B)بیتال پچیسی۔

C)کرنکا و دمنکا۔ D) سنگھاسن بتیسی۔

5)۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔نے موسیٰؑ سے کہا تھا کہ تو میری معیت میں ہرگز صبر نہ کرسکے گا۔

A)الیاسؑ۔ B)خضرؑ

C)نوحؑ۔ D)عیسیٰؑ۔

6)ید بیضا۔۔۔۔۔۔۔کا معجزہ ہے۔

A)یوسفؑ۔ B)نوحؑ۔

C)موسیٰؑ۔ D)یونسؑ۔

7)گیبون نے تاریخی کتاب۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔لکھنے میں بیس(20)سال تکلیف اُٹھائی تھی۔

A)تاریخ فیروز شاہی۔ B)تاریخ اسلام۔

C)علمائے ہند کی تاریخ۔ D)بہ نزول وسقوط سلنطت روم۔

8)پنسا۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کا نام ہے۔

A)کشتی۔ B)جہاز۔

C)بندر گاہ۔ D)آبدوز کشی۔

Q.2 Write short answer of the following (any four/04) 12

1)پانچویں صدی سے تعلق رکھنے والے بادشاہوں اور شعراء پر روشنی ڈالیئے۔

2)وہ کیا اسباب ہیں کہ جن بدولت مصنف کا دوست خود کشی کرنا چاہتا تھا۔

3)خضرؑ کم سب بچے کو کیوں قتل کرتے ہیں۔

4)نصر اللہ اپنے وطن دمخوار قان کیوں واپس چلا جاتا ہے؟

5)خضرؑ کے دیوار باندھنے کے واقعے کو تحریر کیجئے۔

6)بازیگر(اداکار)اموندکین کے کردار پر روشنی ڈالیئے۔

Q.3 Translate the following passage (any one 1) 10

1

اکبر نخستین پادشاہی است کہ بر سم و تقلید سلاطین ایران منصب خاصی بنام ملک الشعراء در دربار خود بر قرار ساخت واول ہمہ غزالی مشہدی بااین مقام و مرتبت نائل گشت و سپسی این منصب راشاعری ہندی یعنی ابوالفیض ناگوری متخلص بہ فیضی عطا فرمودہ برادرِ فیضی ابوالفضل وزیر اکبر در کتاب معروف آئین اکبری فہرستی طولانی از شعراء دربار آن پادشاہ باسم ورسم آوردہ است مشتمل بر شخصیت(40)نام کہ ہمہ آنہا از مہاجرین ایران بودند در آغیان قاسم کاھلی، نظیری نیشاپوری و عرفی شیرازی ہمہ معروف ترند۔

درآن زمان نه تنها ایرانیان و مسلمانان هند هند درزبان بحد کمال براعت رسیدند از میان هندوها نیز جماعتی کثیر از نخبه برهمنان و فضلائی برگزیده ایشان بحکم موهبت ذاتی وادب اکتسابی گوی سبقت از مسلمان ربودند یکی از آنجمله پاندیت دونگرمل است که بدایونی در تاریخ خود ازو نقل میکند۔ وی برهمنی بوده است درزمان اسکندر لودی که در دهلی بتدریس زبان فارسی اشتغال داشته۔

II

نصراللہ که کم کم پیری رادر خود احساس می کرد از خدا خواست که چنیں تفضلی درباره او بکند۔ فوراً مختصر دارائی خود را برداشت و بآن باغیچه بیروں شهر رفت۔ روزها بعادت دیرین زود از خواب برمی خاست تمام اوقات خود را بپروراندن گلها و درختان باغیچه برمی برد چوں اذکار خسته می شد بکنار جوی میان باغ می نشت و فکر می کرد۔ درین مدت چیزهای تازه می دید یک روز ناگهاں ملتفت شد سنگ ریزه هائی که درته جوی آب قرار گرفته اند مثل ایں است که آنجا برای خود خانه ای ساخته اند۔ همیشه بافشار آب مقامت می کنند۔ مثل ایں است که آب می خاهد بزور آنهارا از خانها بیروں کند ولی آنها تن نمی دهند عاقبت فشار آب آنهارا از جای خود بیروں می انداز دوبپائین می کشد ولی باز در چنگال دُشمن غاصب تلاش می کنند، بدور خود می گردند و گوئی همیشه بحسرت بعقب خود نگرانند و بارشک بخانه خود می نگرند۔

Q.4 Give a broad account of the life of Mirza Husain Kazimzada. **10**

SLR-AA-199

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PRAKRIT (Paper – IV)
Agadadattachariu (19101336)

Day & Date: Sunday, 17-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) दुर्योधन चोराने धन ––– ठेवले होते।
अ) मंदिरात ब) डोंगरात
क) तळयात ड) स्मशानात

2) अगडदत्ताने शेवटी ––– घेतली।
अ) रिक्षा ब) दीक्षा
क) शाळा ड) शेती

3) मदनंजिरीच्या वडिलांचे नाव ––– होते.
अ) कमलदत्त ब) कोतवाल
क) बंधुदत्त ड) शंखदत्त

4) ––– वइयरं सो कुमरो चइऊण नियपुरं रम्मं।
अ) नाऊण ब) नाऊणसो
क) नाऊणम ड) नाऊणणो

5) न ––– सुसिणेहि न विज्जइ न य गुणेहिं।
अ) घेप्पइ ब) घेप्पइका
क) घेप्पइमि ड) घेप्प

6) तो ––– अवसाणे भणियमिणं पवणचंडेण।
अ) भोयण ब) भोयणत्ता
क) भोयणइंतो ड) यापैकी नाही

7) नाऊण चुण्णियं तं पहिट्ठहियया पहासई –––।
अ) पावा ब) पावाअ
क) पावाप ड) पावात्तो

8) परमत्तणो य गुज्झं कस्स वि ––– मा पयडेसु।
अ) सुयणु ब) सुयणुत
क) सुयणुते ड) सुयणुता

प्र.2 भाषांतर करा (कोणतेही 4) **12**

1) लंघित्ता गिरीसरिकाणणाइ पुरगोट्ठगामवंदाइं।
नियनयराओ दूरे पत्तो वाराणसिं नयरिं।।

2) साली भेरण तोएण जलहरा फलभरेण तरूसिहरा।
विणएण य सप्पुरिसा नमंति न हु कस्स वि भएण।।

3) सरस्सदि मए दिट्ठा दिव्वा कमललोयणा।
हंसक्खंद समारूढा वीणा पुत्थगधारिणी।।

4) तीए कुच्छिपसूओ पुत्तो नामेण अगडदत्तो त्ति।
अणुदियहं सो पवरं वड्ढंतोजोव्वणं पत्तो।।

5) रे रे भणह कुमारं 'सिग्धं चिय वज्जिऊण मह विसयं।।
अन्नत्थ कुणसु गमणं मा भणसु य जं न कहियं ति'।।

6) सो रायसुओ तत्तो तीए गुणरूवरंजियमणो हु।
नियनिलए संपत्तो चिंतंतो संगमोवायं।।

प्र.3 प्राकृत कथा साहित्याचा परिचय देवून खालीलपैकी एकाचे विश्लेषण करा. **10**

1) वसुदेवहिंडी
2) तरंगवई कहा

प्र.4 भुजंगचोर व त्याची बहिण वीरमतीवर अगडदत्ताने मात कशी केली ते स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-200

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PERSIAN (Paper-IV)
Persian Poetry (19101332)

Day & Date: Sunday, 17-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **08**

1) نظم "محاورہ مابین خدا و انسان" علامہ اِقبال کے مجموعۂ کلام۔۔۔۔۔۔سے ماخوذ ہے۔

A)اسرادِ خودی B)رموز بیخودی

C)پیام مشرق D)جاوید نامہ

2)علامہ اقبال کا جائے پیدائش۔۔۔۔۔۔ہے۔

A) سیالکوٹ B)اسلام آباد

C)مری D)کراچی

3)۔۔۔۔۔۔۔۔ مصرعوں والی نظم کو رباعی کہتے ہیں۔

A)پانچ B)چار

C)تین D)چھ

4)یک فلک راصد۔۔۔۔۔ آوردہ است

بہرے حرفے صد مقال آوردہ است۔

A)انجم B)ستارہ

C)سورج D) ہلال

5)زندگی۔۔۔۔۔۔میں پوشیدہ ہے اور اُس کا اصل آرزو میں پوشیدہ ہے

A)سستی B)جستجو

C)عمل D)سکونت

6)ایک نور کا نقطہ کے جس کا نام خودی ہے وہ ہمارے خاکک کے اندر۔۔۔۔۔ کی شرار ہے۔

A)عمل B)حرکت

C)موت D)زندگی

7)بہ پیری می رسد خارِ بیاباں

ولے گل چواں گردد بمیرد

درج بالا شعر میں صنعت۔۔۔۔۔۔ پائی جاتی ہے۔

A)تضاد B)استعارہ

C) تلمیح D)تشبہہ

8)زنار کو۔۔۔۔۔۔ پہنتے ہیں،

A)مسلمان B)عیسائی

C)برہمن D)سکھ

Q.2 Answer the following questions. (Any four /04) **12**

1)"در بیان اینکہ حیات خودی از تخلیق و تولید مقاصد است" اس حصہ میں اِقبال نے مثنوی کی ابتدا میں آرزو کے جن اوصاف کی تشہیر کی ہے اسے اپنے لفظوں میں لکھیئے۔

2)"پیام مشرق" کا اجمالی تعارف تحریر کیجیئے۔

3) نظم "محاورہ مابین خدا و انسان" میں انسان خدا سے کیا کہتا ہے؟

4)صنف رباعی کی تعریف لکھیئے۔

5)خشک لکڑی کے رونے کے واقعے پر روشنی ڈالئے۔

6) نظم "تسخیر فطرت" کتنے بندوں پر مستمل ہے؟ ہے بند کے عنوان کو تحریر کیجیئے۔

Q.3 Answer the following questions: (Any one/01) **10**

A) Explain the following couplets:

1)بہار تا بہ گلستان کشید بزم سرور

نوائے بلبل شوریدہ چشم غنچہ کشور

2)گمان مہر کہ سرشتند در ازل گل ما

کہ ماہنوز خیالیم در ضمیر وجود

3)یہ علم غرہ مشو کارے کشی دگر است

فقیہ شہر گریبان و آستین آلود

4) بہار بر گ پر اکندہ را بہم بر بیست

نگاہ ماست کہ ہر لالہ رنگ و آب افروز

5) نظر بجویش فر بیستہ دانشان ایں است

دیگر سخن نہ سر ید ز غائب و موجود

B) Write the brief account of the life of Allama Iqbal and write down the summary of مبحث اول در بیان اینکہ اصیل نظام عالم از خودی است۔۔۔۔۔۔۔۔

Q.4 Explain the following with reference to context. **10**

1) دلِ من! اے دل من! اے دل من!!!

یم من، کشتی من، ساحل من!

چو شبنم بر سرِ حاکم چکیدی!

ویا چون غنچہ رستی از گل من؟

2) کمال زندگی خواہی؟ بیاموز

کشادن چشم و جز بر خود نہ بستن

فرو بردن جہاں را چوں دم آب

طلسم زیر و بالا در شکستن

3) ندانم بادہ ام یا ساغرم من

گہر در دامنم یا گوہرم من

چناں بینم چو بر دل دیدہ بندم

کہ جانم دیگرست و دیگرم من

SLR-AA-201

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper-IV)
Modern Indian Political Thought (19101350)

Day & Date: Thursday, 28-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– यांना भारतीय प्रबोधनाचे शिल्पकार असे म्हटले जाते.
अ) स्वामी दयानंद सरस्वती ब) राजा राममोहन रॉय
क) महात्मा गांधी ड) महात्मा फुले

2) देव–देवतांच्या मुर्तिपूजेस ––– यांनी तीव्र विरोध केला.
अ) राजा राममोहन रॉय ब) एम्.एन्.रॉय
क) रविंद्रनाथ टागोर ड) लोकमान्य टिळक

3) 'गुलामगिरी' या पुस्तकाचे लेखन ––– यांनी केले.
अ) राजा राममोहन रॉय ब) महात्मा गांधी
क) लोकमान्य टिळक ड) महात्मा फुले

4) महात्मा फुले यांनी सत्यशोधक समाजाची स्थापना ––– या वर्षी (साली) केली.
अ) 1873 ब) 1877
क) 1885 ड) 1886

5) डेक्कन एज्यूकेशन सोसायटीची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) राजा राममोहन रॉय ब) लोकमान्य टिळक
क) महात्मा गांधी ड) महात्मा फुले

6) ––– या महाविद्यालयात शिकविण्याचे काम लोकमान्य टिळक यांनी केले.
अ) सिध्दार्थ ब) मिलिंद
क) हिंन्दू ड) फर्ग्यूसन

7) महात्मा गांधींनी 'स्वराज्याची' कल्पना ––– या पुस्तकात मांडली.
अ) हिंद स्वराज्य ब) सत्याचे प्रयोग
क) राष्ट्रवाणी ड) मंगलप्रभात

8) सन् 1942 ला महात्मा गांधींनी ––– ही चळवळ सुरू केली.
अ) सविनय कायदेभंग ब) भारत छोडो (चले जाव)
क) खिलाफत ड) दांडी यात्रा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) महात्मा गांधींची ग्रामराज्याची कल्पना स्पष्ट करा.
2) महात्मा फुले यांनी लिहिलेल्या दोन पुस्तकांची नावे सांगा.
3) महात्मा गांधी यांनी लिहिलेल्या दोन पुस्तकांची नावे सांगा.
4) 'स्वदेशी' बद्दल लोकमान्य टिळकांचे विचार सांगा.
5) 'सत्याग्रह' म्हणजे काय?
6) 'सत्यशोधक समाज' स्पष्ट करा.

प्र.3 सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) **10**

1) शेतकऱ्यांविषयीचे महात्मा फुले यांचे विचार स्पष्ट करा.
2) राजा राममोहन रॉय यांचा सामाजिक सुधारणा विषयीचा दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा **10**

महात्मा गांधीजींच्या सत्य आणि अहिंसा विषयक दृष्टिकोणावर भाष्य करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper-IV)
Modern Indian Political Thought (19101350)

Day & Date: Thursday, 28-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ is called as the father of India Renaissance.
a) Swami Dayanand Sarswati b) Raja Rammohan Roy
c) Mahatma Gandhi d) Mahatma Phule

2) _____ strongly opposed the idol worship of Gods.
a) Raja Rammohan Roy b) M.S. Roy
c) Ravindranath Tagore d) Lokmanya Tilak

3) _____ wrote the book “Gulamgiri”
a) Raja Rammohan Roy b) Mahatma Gandhi
c) Lokmanya Tilak d) Mahatma Phule

4) Mahatma Phule establishes Satyshodhak samaj in the year_____.
a) 1873 b) 1877
c) 1885 d) 1886

5) _____ established Deccan Education Society.
a) Raja Rammohan Roy b) Lokmanya Tilak
c) Mahatma Gandhi d) Mahatma Phule

6) Lokmanya Tilak was Teaching in _____ college.
a) Sidharth b) Milind
c) Hindu d) Fergusson

7) Mahatma Gandhiji presented his thoughts on Indian Swaraj in the book_____.
a) Hind Swarajya b) Satyache Prayog
c) Rashtravani d) Mangalprabhat

8) In 1942 Mahatma Gandhiji started _____ movement.
a) Civil Disobedience b) Quit India
c) Khilafat d) Dandi salt morch

Q.2 Write short answers of the following. (Any Four) **12**

1) Explain Mahatma Gandi views on Gram Rajya.
2) Give two names of the books written by Mahatma Phule.
3) Give two names of the books written by Mahatma Gandhi.
4) Lokmanya Tilak thought on Swadeshi.
5) What is the meaning of satyagraha.
6) Explain the ‘Satyashodhak Samaj’.

Q.3 Broad answer question (Any One) **10**

1) Explain Mahatma Phule's thoughts about Farmers.
2) Explain Raja Rammohan Roy's views on 'Social Reform'.

Q.4 Broad answer question **10**

Comment on Mahatma Gandhiji's view's on truth and non-violence.

SLR-AA-202

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. MARATHI (Paper - V) (19101423)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'हिरव्या वाटा' हे पुस्तक कोणत्या साहित्य प्रकारातील आहे?
अ) कथा ब) कादंबरी
क) ललित लेख ड) कविता

2) काय नसते तर साऱ्या सृष्टीचेच जीवन रसशून्य झाले असते?
अ) प्रेम ब) स्वप्न
क) संसार ड) भावना

3) 'टवाळा आवडे विनोद' असे कोणी म्हटले आहे?
अ) पु. ल. देशपांडे ब) गंगाधर गाडगीळ
क) समर्थ रामदास ड) शंकर पाटील

4) 'सिंहगडावर लढणारा ऐंशी वर्षाचा युवक' असा उल्लेख कोणाविषयी आला आहे?
अ) हंबीरराव ब) शेलारमामा
क) तानाजी मालुसरे ड) बाजीप्रभू देशपांडे

5) 'हिरव्या वाटा' या पुस्तकात एकूण किती लेख आहेत?
अ) 13 ब) 20
क) 25 ड) 19

6) निर्मलकुमार फडकुले यांचा जन्म कोठे झाला?
अ) सोलापूर ब) मुंबई
क) पुणे ड) चाकूर

7) समकालीन पंडितांनी संत तुकारामाचे अभंग कोणत्या नदीत बुडवले होते?
अ) इंद्रायणी ब) गोदावरी
क) गंगा ड) कावेरी

8) पतीचे प्राण परत मागण्यासाठी सावित्रीने कोणाचा पाठलाग केला होता?
अ) देव ब) दानव
क) यम ड) पार्वती

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 4) **12**

1) बर्नार्ड शॉ यांचा प्रेमाविषयीचा अभिप्राय लिहा.
2) 'हास्यकथा' या लेखातील गौतम बुध्द व गृहस्थ यांच्यातील प्रसंगाचे वर्णन लिहा.
3) सारांशलेखन म्हणजे काय?
4) 'अजून यौवनात मी' या लेखात ययातीचे वर्णन कसे आले आहे?
5) डॉ. निर्मलकुमार फडकुले यांचा परिचय करून दया.
6) स्त्रीः पिंजऱ्यातली मैना या लेखात लेखकाने स्त्री चे वर्णन कसे केले आहे?

प्र.3 'खरंच जग सुंदर आहे' या ललित लेखाचा आशय तुमच्या शब्दात लिहा. **10**

किंवा

'संत आणि चमत्कार' या ललित लेखातील वक्ता आणि श्रोता यांच्यातील वादाचे वर्णन करा.

प्र.4 खालील उताऱ्याचे एक तृतीयांश सारांशलेखन करून उताऱ्यास योग्य शीर्षक दया. **10**

प्रत्येक संप्रदायाची व त्याच्या दैवताची एक उपासना पध्दती असते. त्यातून आचारधर्म निर्माण होतो. वारी, एकादशी, तुळशीमाळ, अबीर बुक्का, भजन, कीर्तन, चंद्रभागेचे स्नान, विठ्ठलदर्शन, संतसहवास यातून वारकरी संप्रदायाचा एक आचारधर्म विकसित झाला आहे. वारी करणारा तो वारकरी. त्यामुळे वारीला अनन्य साधारण महत्त्व आहे. दर महिन्याच्या एकादशीला वारी पोहचविणारे वारकरी आहेत. पण वर्षातल्या आषाढी, कार्तिकी, माघी आणि चैत्र या चार वाऱ्या आणि त्या एकादशी महत्त्वाच्या, त्यातही आषाढी वारीला ज्ञानोबा–तुकोबा यासारख्या अनेक संतांच्या पालख्या येत असल्यामुळे तिला फार महत्त्व आहे.

SLR-AA-203

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. URDU (Paper – V)
Swaneh Nigari (19101425)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1)غدر کے زمانے میں بجنور کے کلکٹر و مجسٹریٹ کون تھے؟

A)مسٹر واکر۔ B)مسٹر شکسپیئر

C)جنرل ڈائر۔ D)ولیم میور۔

2)10/ مئی 1857ء کو کہاں بغاوت ہوئی؟

A)مرادآباد۔ B)بجنور۔

C)دلی میں۔ D)غازی پور۔

3)حیات جاوید کو مدلل مداحی کس نے کہا؟

A)آلِ احمد سرور۔ B)شبلی نعمانی۔

C)اقبال۔ D)حالی۔

4)حیاتِ جاوید کا پہلا باب۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔تک ہے۔

A) 1700ء سے 1725ء۔ B)1800ء سے 1816ء۔

C)1817ء سے 1838ء۔ D)1857ء سے 1880ء۔

5)حالی کے۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔بیٹے تھے۔

A)دو۔ B) تین۔

C)چار۔ D) پانچ۔

6)حالی کا سلسلہ کس سے ملتا ہے؟

A)صہیب رومی رضی اللہ عنہ B)ابو ایوب انصاری رضی اللہ عنہ۔

C)عمر فاروق رضی اللہ عنہ۔ D) اویس قرنی رضی اللہ عنہ۔

7)اُردو میں سوانح نگاری کی ابتداء۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔نے کی۔

A)غالب۔ B)سعدی۔

C)حالی۔ D)سرسید۔

8)اُردو میں سوانح نگاری کے اولین نقوش کس میں نظر آتے ہیں؟

A)مثنویوں اور تذکروں۔ B)داستانوں اور تذکروں۔

C)قصیدوں اور نظموں۔ D)ان میں سے کوئی نہیں۔

سوال نمبر2. مختصر جواب لکھیے(کوئی چار) **12**

1)سوانح نگاری کی تعریف لکھتے ہوئے اس کی اہمیت وافادیت بیان کیجئے۔

2)سرسید کی ملازمت کے متعلق آپ کیا جانتے ہیں؟

3)یادگارِ غالب کا اجمالی جائزہ لیجئے۔

4)آثار الصنادیک کے متعلق حالی نے حیاتِ جاوید کیا لکھا ہے؟

5)سرسید نے ضلع بجنوری کے متعلق کیا لکھا ہے؟

6)حیاتِ سعدی کا اجمالی جائزہ لیجئے۔

سوال نمبر3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)حیات جاوید کے پہلے باب میں حالی نے سرسید کے کونسے حالات وواقعات بیان کیے ہیں؟ لکھیئے۔

2)اُردو میں سوانح نگاری کی ابتداءوارتقاء کا جائزہ لیجئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ **10**

مولانا حالی کے سوانح حیات پر مفصل نوٹ لکھیے۔

SLR-AA-204

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional KANNADA (Paper – V)
Modern Poetry and Agriculture Science (19101421)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕೊನೆ ಎಂದು? ಇದೊಂದು
- **1)** ಕವನ ಸಂಕಲನ **2)** ಕಾದಂಬರಿ
- **3)** ಕಥೆ **4)** ನಾಟಕ

2) ಮಗ ದ್ಯಾವರು ದೊಡ್ಡವ, ಭಾಳ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾ ಅದಾನ್ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವರು –
- **1)** ಅಪ್ಪ **2)** ಅವ್ವ
- **3)** ಅಕ್ಕ **4)** ಆಯೀ

3) ಕೂದಲಪ್ರಿಯ ದೇವರು –
- **1)** ಸ್ವಾಮಿ ಸಮರ್ಥ **2)** ಪಂಡರಪುರ ವಿಠ್ಠಲ
- **3)** ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ **4)** ಮೈಲಾರ ಮಲ್ಲಣ್ಣ

4) ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ ಕಾಣು ಎಂದವರು –
- **1)** ಶರಣರು **2)** ದಾಸರು
- **3)** ತತ್ವಪದಕಾರರು **4)** ಸೂಫಿ ಸಂತರು

5) ಆರಂಭ ಎಂಬ ಪದದ ಆರ್ಥ –
- **1)** ಅದಭುತ **2)** ಅಗಾಧ
- **3)** ಅಪರಂಪಾರ **4)** ಅತ್ಯಂತ

6) ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಎರೆಹುಳ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು–
- **1)** ಆರ್. ಎ. ಫಿಷರ್ **2)** ಅಡ್ಡೂರು ಕೃಷ್ಣರಾವ್
- **3)** ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಾರ್ವಿನ್ **4)** ಜಿ. ಮೆಂಡಾಲ್

7) ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಿದ್ದ ಸಾರಜನಕದ ಮೂಲ –
- **1)** ಬೆಳಕು **2)** ಗಾಳಿ
- **3)** ಮಣ್ಣು **4)** ಮಳೆ

8) ಕೃಷಿಯ ಮೊದಲ ಉಪಕರಣ –
- **1)** ಕುಡುಗೋಲು **2)** ಕೂರಿಗೆ
- **3)** ನೇಗಿಲು **4)** ಕೊಡಲಿ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಕೃಷಿ ಪ್ರಾರಂಭ
2) ಮಣ್ಣು
3) ಪಪ್ಪಾಯಿ
4) ತಾಳೆ
5) ನಾಗಾವಿ
6) ಗತಿ ನೀನೇ ಬಸವಾ
7) ನಮ್ಮ ಆಯೀ
8) ಶಿವರಾತ್ರಿ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಕೊನೆ ಎಂದು? ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೇಟೆಯ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರದ ವಿವಿಧ ವಿಧಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**
ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AA-205

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ECONOMICS (Paper - V)
Public Finance (19101447)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व सर्वप्रथम ––– यांनी मांडले.
अ) ॲडम स्मिथ ब) रिकार्डो
क) डॉ. डाल्टन ड) जे. एम. केन्स

2) कर आकारणीचा अधिकार ––– यांना दिला जातो.
अ) सरकार ब) मध्यवर्ती बँक
क) नियोजन आयोग ड) वरील सर्व

3) ––– हा करदेय क्षमतेचा दर्शक आहे.
अ) उत्पन्न ब) समत्ती
क) उपभोग खर्च ड) वरील सर्व

4) मंदीच्या काळात ––– हे अंदाजपत्रक उपयुक्त असते.
अ) समतोल ब) तुटीचे
क) शिलकी ड) वरील सर्व

5) सार्वजनिक कर्ज ––– या कारणासाठी आवश्यक असते.
अ) सार्वजनिक क्षेत्राचा संकोच करण्यासाठी
ब) तुट भरून काढण्यासाठी
क) भाववाढ करण्यासाठी
ड) लोकसंख्या वाढ करण्यासाठी

6) सार्वजनिक आयव्ययाचे ––– हे उद्दिष्ट असते.
अ) महत्तम सामाजिक लाभ ब) महत्तम नफा
क) महत्तम तोटा ड) ना नफा ना तोटा

7) उत्पन्नातील विषमता कमी करण्यासाठी ––– कर उपयुक्त आहे.
अ) प्रमाणशील ब) प्रतिगामी
क) प्रगतिशील ड) वरील सर्व

8) सरकारी उत्पन्न व सरकारी खर्च समान असतात तेव्हा अंदाजपत्रक ––– असते.
अ) भांडवली ब) तुटीचे
क) शिलकीचे ड) समतोल

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) सार्वजनिक आयव्यय आणि खाजगी आयव्यय यांचा अर्थ सांगा.
2) अंदाजपत्रक म्हणजे काय? अंदाजपत्रकाचे प्रकार सांगा.
3) सार्वजनिक कर्जाचे अंतर्गत स्त्रोत सांगा.
4) सार्वजनिक खर्चाची तत्वे सांगा.
5) कर कसोटया सांगा.
6) कर संक्रमण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

2) सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? भारतातील सार्वजनिक खर्चात वाढ होण्याची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.4 प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय? प्रत्यक्ष कराचे गुण दोष स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Optional ECONOMICS (Paper - V)
Public Finance (19101447)

Day & Date: Thursday, 30-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The principle of maximum social advantage is firstly presented by _____.
a) Adam Smith b) Ricardo
c) Dr. Dalton d) J.M. Keynes

2) The authority of collecting tax is given to _____.
a) Government b) Central Bank
c) Planning Commission d) All the above

3) _____ is the index of ability to pay.
a) Income b) Property
c) Consumption expenditure d) All the above

4) In depression period _____ budget is useful.
a) Balanced b) Deficit
c) Surplus d) All the above

5) Public debt is important to _____.
a) Narrow the public sector b) To manage deficits
c) To Increase Inflation d) To increase population

6) The objective of the Public Finance is _____.
a) To maximum social advantage b) To maximum profit
c) To maximum loss d) No loss no profit

7) _____ tax is useful to reduce the inequality of income.
a) Proportional b) Regressive
c) Progressive d) All the above

8) When the government income and expenditure are equal, the budget is ____.
a) Capital b) Deficit
c) Surplus d) Balanced

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) State the meaning of Public Finance and Private Finance.
2) What is budget? State the types of budget.
3) State the internal sources of public debt.
4) State the principles of public expenditure.
5) State the canons of taxation.
6) Explain the concept of shifting of tax.

Q.3 Answer the following (Any One) **10**

a) Explain in detail the principle of maximum social advantage.

OR

b) What is public expenditure? Explain the causes of increasing public expenditure in India.

Q.4 What is direct tax? Explain the merits and demerits of the direct tax. **10**

SLR-AA-206

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. MARATHI (Paper - VI) (19101424)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ''प्रेमा तुझा रंग कसा'' या नाटकाचे प्रकाशन कोणी केले आहे.
अ) पॉप्युलर ब) ग्रंथाली
क) हिरण्यकेशी ड) उन्मेष

2) 'गालाला पडते खळी मला पाहुनी....' ही ओळ नाटकात कोण गुणगुणते?
अ) बल्लाळ ब) बच्चू
क) प्रियंवदा ड) बब्बड

3) बल्लाळ मार्तंड गुप्ते व्यवसायाने कोण आहेत.
अ) प्राध्यापक ब) इंजिनिअर
क) वकील ड) शेतकरी

4) बब्बड खिडकीतून कोणाची वाट बघते.
अ) सुशीलची ब) मंदाची
क) बाजाची ड) प्रियंवदाची

5) बच्चूला कोणतं वादय वाजवण्याचा छंद असतो.
अ) तबला ब) व्हॉयलिन
क) पेटी ड) सतार

6) बल्लाळ यांच्या एम. ए. च्या विदयार्थीनीचे नाव काय?
अ) सुशील ब) मंदा
क) रतन ड) प्रियंवदा

7) बाजीरावाला कशाची आवड आहे.
अ) खेळाची ब) रेडिओची
क) पोहण्याची ड) वाचण्याची

8) बल्लाळ यांच्या मुलाचे नाव काय?
अ) बाजीराव ब) निळूभाऊ
क) बच्चू ड) बब्बड

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) बब्बडचा राग घालवण्यासाठी बाजीराव कोणती उपाययोजना करतो.
2) सुशील कोणते सामाजिक काम करते.
3) निळूभाऊला ट्रंकेच्या तळाला काय सापडते.
4) सुशील लग्नानंतर बच्चूला पत्र का पाठवते.
5) नाटकाचे घटक सांगा.
6) प्राध्यापक बल्लाळ नाटकाच्या शेवटी कोणता संदेश देतात.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

अहवाल लेखन म्हणजे काय? ते सांगून अहवाल लेखनाची वैशिष्टये सांगा.

किंवा

'प्रेमा तुझा रंग कसा' या नाटकातील बब्बडच्या बदलत्या स्वभावाचे चित्रण करा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न **10**

'प्रेमा तुझा रंग कसा' या नाटकातील प्राध्यापक बल्लाळ यांचे स्वभाव चित्र रेखाटा.

SLR-AA-207

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. URDU (Paper-VI)
Sahir Ludhyanwi (19101426)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) یہ کس نظم کا شعر ہے؟

جہان کہنہ کے مفلوج فلسفہ دانو! = نظام نو کے تقاضے سوال کرتے ہیں۔

A) یکسوئی B) سرزمین یاس

C) مجھے سوچنے دے D) بنگال

2) یہ کس نظم کا شعر ہے؟

ہم ٹھان چکے ہیں اب دل میں ہر ظالم سے ٹکرائیں گے = تم سمجھوتے کی آس رکھو ہم آگے بڑھتے جائیں گے۔

A) یہ کس کا لہو ہے B) جاگیر

C) نور جہاں کی مزار پر D) اولاد آدم

3) یہ کس نظم کا شعر ہے؟:

تو مجھے چھوڑ کے ٹھکرا کے بھی جا سکتی ہے = تیرے ہاتھوں مین میرے ہاتھ ہیں زنجیر نہیں

A) سرزمین یاس B) مجھے سوچنے دے

C) نور جہاں کے مزار پر D) بنگال

4) یہ کس نظم کا شعر ہے؟: تم میں ہمت ہے تو دنیاں سے بغاوت کر دو = ورنہ ماں باپ جہاں کہتے ہیں شادی کر لو۔

A) اولاد آدم B) یکسوئی

C) جاگیر D) ان میں سے کوئی نہیں

5) کس نظم میں ساحرؔ نے کالج کی یادوں کو تازہ کیا ہے؟

A) یہ کس کا لہو ہے B) تاج محل

C) بنگال D) سرزمین یاس

6)1971ء میں حکومت ہند نے ساحرؔ لدھیانوی کو کونسا ایوارڈ دیا۔

A)بھارت رتن　　B)پدم بھوشن

C)پدم شری　　D)گیان پیٹھ

7)آپ کے نصاب میں ساحرؔ لدھیانوی کی کونسی کتاب شامل ہے؟

A)پرچھائیاں　　B)تلخیاں

C)آؤ کہ کوئی خواب بنیں　　D)تنہائیاں

8)ساحرؔ لدھیانوی کی یوم ولادت کیا ہے؟

A)8/مارچ　　B)9/مارچ

C)10/مارچ　　D)11/مارچ

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04)** **12**

1)اس شعر کی تشریح کیجیئے:

ہو کر خراب مئے ترے غم کو بھلا دیے = لیکن غم حیات کا درماں نہ کر سکے۔

2)اس شعر کی تشریح کیجیئے:

اے آرزو کے ڈھنڈلے خوابو جواب دو = پھر کس کی یاد آئی تھی مجھ کو پکارنے۔

3)اس شعر کی تشریح کیجیئے:

یہ کس مقام پہ پہنچا دیا زمانے نے = کہ آب حیات پر ترا بھی اختیار نہیں۔

4)اس شعر کی تشریح کیجیئے:

اللہ رے فریب مشیت کے آج تک = دنیا کے ظلم سہتے رہے خاموشی سے ہم۔

5)ساحرؔ لدھیانوی کی کالج کی سرگرمیوں کے متعلق معلومات دیجیئے۔

6)ساحرؔ لدھیانوی کے ترقی پسند تحریک سے وابستگی کے متعلق معلومات دیجیئے۔

سوال نمبر.3. **مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک)** **10**

1) نظم "سرزمین یاس" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیئے۔

2) نظم "یہ کس کا لہو ہے" پر اظہار خیال کیجیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

نظم "بنگال" کا خلاصہ لکھیئے۔

SLR-AA-208

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. KANNADA (Paper – VI)
Folk Story and Short Story (19101422)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) 'ಪ್ರಕೃತಿ' ಕಥೆಯ ಲೇಖಕರು –
1) ಕೈಲಾಸಂ **2)** ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ
3) ಕಾರಂತ **4)** ನಿರಂಜನ

2) ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರವಾಸಿ – ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
1) ಬುತ್ತಿಯನ್ನು **2)** ನೀರನ್ನು
3) ಕೈಚೀಲ **4)** ಮಗುವನ್ನು

3) ಕೊನೆಯ ಗಿರಾಕಿ ಯಾರು?
1) ಗಿಡುಗ **2)** ಭಿಕ್ಷುಕ
3) ಕಾಣೆ **4)** ದಾಂಡಿಗ

4) ಮಾಂಜ್ರಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಹೋಗಿ ಕಾಲು ಜಾರಿ ನೀರು ಪಾಲಾದವರು –
1) ಪೊಲೀಸರು **2)** ಬುಡ್ಡಮ್ಮ
3) ಈರಣ್ಣ **4)** ತಬರ

5) ಅನ್ನದಾನದ ಮಹತ್ವ – ನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅವನನ್ನೇ ಹೋಗಿ ಕೇಳು.
1) ಮಿತ್ರ **2)** ಗೌಡ
3) ಶಿವ **4)** ಅಪ್ಪ

6) ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ –
1) ಮಂತ್ರಾಲಯ **2)** ತಿರುಪತಿ
3) ಹಂಪಿ **4)** ಸೌದತ್ತಿ

7) ನೀನೇ ಆ ಮಹಾಕಳ್ಳ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ – ಏನಿದೆ?
1) ಮಹತ್ವ **2)** ಸಾಕ್ಷಿ
3) ಬೆಲೆ **4)** ಸಮಯ

8) 'ಜನಪದ ಕತೆಗಳು' ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದಕರು –
1) ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ **2)** ಬೇಂದ್ರೆ
3) ಮಾಸ್ತಿ **4)** ಗೋಕಾಕ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಆ ಸರ್ಕಲಿನಾಚೆ ಯಾರೂ ಹೋಗಲೊಲ್ಲರು.
2) ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವಿರಾ?
3) ಇದು ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿ.
4) ಹುಡುಗಾ ಹುಡುಗಾ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಬೇಡ.
5) ಆ ನರಿಗೂ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಕ್ಕೀತು.
6) ಬಸವಕುಮಾರಾ, ಬಾಲವನ್ನೇಕೆ ಅಲುಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) 'ತಬರನ ಕಥೆ'ಯ ಸಾರಾಂಶ ಮತ್ತು ಆಶಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) 'ಕಾಗೆ ಮತ್ತು ಜಿಂಕೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

'ಧನಿಯರ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ' ಕಥೆಯ ಸಾರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-AA-209

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper - VI)
Demography in India (19101448)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 21 व्या शतकात आंतरराष्ट्रीय स्थलांतराचे प्रमाण ––– आहे.
अ) वाढते ब) घटते
क) स्थिर ड) यापैकी नाही

2) जगातील एकूण भूभागापैकी ––– % भूभाग भारताच्या वाट्याला आला आहे.
अ) 10.10 ब) 2.4
क) 5.5 ड) 6.6

3) लोकसंख्या लाभांश ––– स्वरूपाचा असतो.
अ) गुंतवणूकीत वाढ ब) उत्पादकतेत वाढ
क) मागणीत वाढ ड) वरीलपैकी सर्व

4) 73 व्या घटनादुरूस्तीने महिलांना ––– % आरक्षण लागू केले.
अ) 30 ब) 40
क) 50 ड) 33

5) ––– या वर्ष वयोगटातील लोकसंख्या कर्ती लोकसंख्या म्हणून ओळखली जाते.
अ) 0 ते 14 ब) 15 ते 60
क) 60 पेक्षा जास्त ड) वरील सर्व

6) स्त्रियांच्या सबलीकरणाचे राष्ट्रीय धोरण ––– वर्षापासून सरकारने स्वीकारले.
अ) 2000 ब) 2001
क) 2003 ड) 2005

7) ––– सरकारच्या काळात 'कुटुंब नियोजन' कार्यक्रमाचे नाव बदलून 'कुटुंब कल्याण' कार्यक्रम असे ठेवले.
अ) भाजपा ब) कॉंग्रेस
क) जनता ड) शेकाप

8) राष्ट्रीय लोकसंख्या आयोगाची नेमणूक ––– मध्ये केली.
अ) सन 1995 ब) 11 मे 2000
क) 2001 ड) 2004

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) लोकसंखेचे आकारमान आणि वृद्धी
2) पर्यावरण अवनतीची (ऱ्हासाची) कारणे स्पष्ट करा.
3) स्त्री शिक्षण आणि जननदर संबंध सांगा.
4) स्त्रियांची स्वायातता
5) लोकसंख्या धोरणाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
6) 'कुटुंब कल्याण' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

स्थलांतर म्हणजे काय? स्थलांतराच्या कारणांची चर्चा करा.

किंवा

भारतातील लोकसंख्या वाढीची कारणे सांगा.

प्र.4 भारतातील लोकसंख्या, आरोग्य, दारिद्र आणि पर्यावरण यांच्यातील सहसंबंध स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-209

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ECONOMICS (Paper - VI)
Demography in India (19101448)

Day & Date: Friday, 01-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the ratio of international migration of 21st century.
a) Growing b) Decreasing
c) Constant d) None of these

2) India has occupied _____ % of land out of the total area land of the world.
a) 10.10 b) 2.4
c) 5.5 d) 6.6

3) Population dividend is in the form of _____.
a) increase investment b) increase production
c) increase demand d) all of above

4) The 73rd Constitutional Amendment introduced _____ percent reservation for women.
a) 30 b) 40
c) 50 d) 33

5) The population of _____ age group is called productive population.
a) 0 to 14 b) 15 to 60
c) More than 60 d) All of these

6) Women's Empowerment National Policy was accepted by Government in _____.
a) 2000 b) 2001
c) 2003 d) 2004

7) During The Government, the family planning programme was renamed as 'Kutumbkalyan' programme.
a) BJP b) Congress
c) Janata d) Shekapa

8) The National Population Commission appointed on _____.
a) 1995 b) 11 May 2000
c) 2001 d) 2004

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) State the size & growth of Population.
2) Explain the causes of environmental degradation.
3) State the relationship between female education and birth rate.
4) Explain the Women's autonomy.
5) State the features of population policy.
6) Explain the concept of 'Family Welfare'.

Q.3 Answer anyone of the following. **10**

a) What is Migration? Discuss the causes of migration.

OR

b) State the causes of population growth in India.

Q.4 Explain the population, health, poverty & environmental linkages in India. **10**

SLR-AA-210

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper -V)
History of Modern Europe (1750–1871 A.D.) (19101443)

Day & Date: Saturday, 02-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 1830 च्या क्रांतीवेळी फ्रान्सचा राजा कोण होता?
अ) चार्लस टा्व्हलिंयन ब) चार्लस 10 वा
क) लुई नेपोलियन ड) लुई फिलिप्स

2) 1848 च्या क्रांतीवेळी फ्रान्सचा राजा कोण होता?
अ) लुई नेपोलियन ब) लुई फिलिप्स
क) मॉन्तेस्कू ड) चार्लस 10 वा

3) नागरिकांचा राजा म्हणून फ्रान्समध्ये कोण ओळखले जाते?
अ) लुई नेपोलियन ब) लुई फिलिप्स
क) मॉन्तेस्कू ड) बिस्मार्क

4) 1848 च्या क्रांतीवेळी फ्रान्समधील समाजवादी पक्षाचा नेता कोण होता.
अ) लुई ब्लँकं ब) फेना
क) रुसो ड) बिस्मार्क

5) लुई नेपोलियन याने लिहिलेल्या प्रसिद्ध पुस्तकाचे नाव काय?
अ) नेपोलियनच्या कल्पना ब) सामाजिक करार
क) कायद्याचे मर्म ड) राईट ऑफ मॅन

6) फ्रान्समधील दुसऱ्या प्रजासत्ताकाची स्थापना कधी झाली?
अ) 24 फेब्रु, 1848 ब) 24 फेब्रु, 1850
क) 24 फब्रु, 1852 ड) 24 फेब्रु, 1854

7) जर्मनीच्या एकीकरणासाठी रक्तरंजित व कणखर धोरणाचा स्वीकार कोणी केला?
अ) लुई किंग ब) गरीबाल्डी
क) काऊट काहूर ड) बिस्मार्क

8) कोणता कालखंड बिस्मार्क युग म्हणून ओळखला जातो.
अ) 1818–1848 ब) 1871–1890
क) 1920–1925 ड) 1880–1890

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) राष्ट्रवाद या संकल्पनेबद्दल माहिती द्या.
2) इटलीच्या एकीकरणा संदर्भात जोसेफ माझिनी यांनी केलेल्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
3) गरीबाल्डी व लाल डगलेवाले संघटनेची कामगिरी सांगा.
4) साम्राज्यवाद म्हणजे काय?
5) 1830 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम सांगा?
6) 1848 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची कारणाचे मूल्यमापन करा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

लुई फिलिप्सच्या अंतर्गत धोरणाचे मूल्यमापन करा.

किंवा

लुई नेपोलियनच्या ऱ्हासाच्या कारणाचे परीक्षण करा.

प्र.4 जर्मनीच्या एकीकरणासाठी बिस्मार्कने केलेल्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper -V)
History of Modern Europe (1750–1871 A.D.) (19101443)

Day & Date: Saturday, 02-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option. **08**

1) Who was king of French while revolution of 1830?
a) Charles Trevelyan b) Charles 10
c) Louis Napoleon d) Louis Philips

2) Who was king of French while revolution of 1848?
a) Louie Napoleon b) Louis Philips
c) Montesquieu d) Charles 10

3) Who was known as Citizen King in French?
a) Napoleon Bonaparte. b) Louis Philips
c) Montesquieu d) Bismarck

4) Who was leader of Socialist Party of French while revolution of 1848.
a) Louie Black. b) Frene
c) Roussou d) Bismarck

5) Which Famous book was written by Louie Napoleon III.
a) Napoleonic Ideas. b) Social Contract.
c) Spirit of the Laws d) Rights of Man

6) When was second Republic established in French?
a) 24 February ,1848. b) 24 February, 1850
c) 24 February ,1852 d) 24 February, 1854

7) Who accepted Blood and Iron Policy to unify the Germany?
a) Louie King .. b) Garibaldi
c) Count Cavour. d) Bismarck

8) Which period was known as Bismarck Age.
a) 1818-1848.. b) 1871-1890
c) 1920-1925 d) 1880-1890

Q.2 Write Short answers. (Any Four) **12**

1) Give information about Concept of Nationalism.
2) Assess the work of Joseph Mazzini to unify the Italy.
3) Explain the work of Garibaldi and Red Shirt Organization.
4) What is meaning of Imperialism?
5) Explain the Consequences of French Revolution of 1830.
6) Assess the reasons of French Revolution of 1848.

Q.3 Write the detail answer. (Any One) **10**

Assess the Internal Policy of Louis Phillips.

OR

Assess the reasons to decline the power of Louis Napoleon.

Q.4 Write the detail answer. **10**

Assess the work of Bismarck to unify the Germany.

SLR-AA-211

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper - V)
Economic Geography (19101461)

Day & Date: Saturday, 02-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– या भूगोल तज्ञाला आर्थिक भूगोलाचा जनक असे म्हणतात.
अ) चिशॉल्म ब) अ. वेबर
क) अ. लॉश ड) रॅटझेल

2) ––– श्रेणीचा व्यवसाय प्रामुख्याने बौध्दीक व वैयक्तिक सेवा पुरवतो.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
क) तृतीय ड) चतुर्थ

3) ––– भूगोल म्हणजे अर्थ व व्यापार यांच्या संबधात भौगोलिक घटकांचा बौध्दीक दृष्टीकोनातुन केलेला अभ्यास होय.
अ) आर्थिक ब) ऐतीहासीक
क) राजकीय ड) सामाजीक

4) लाकुडतोड हा ––– प्रकारचा आर्थिक व्यवसाय आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक
क) तृतीयक ड) चतुर्थ

5) आर्थिक भूगोल ही ––– ची शाखा आहे.
अ) प्रकृतीक भूगोल ब) मानवी भूगोल
क) ऐतिहासिक भूगोल ड) प्रादेशिक भूगोल

6) भारताने ––– मध्ये नवे औद्योगिक धोरण स्विकारले.
अ) 1981 ब) 1991
क) 2001 ड) 2002

7) उद्योग धंद्याच्या स्थांनिकीकरणाचा सिध्दांत अल्फ्रेड वेबर या ––– शास्त्रज्ञाने मांडला.
अ) फ्रेंच ब) जर्मन
क) अमेरिकन ड) इटालियन

8) वस्तु अणि लोक यांची एक ठिकाणाहुन दुसऱ्या ठिकाणी होणारी हालचाल म्हणजे ––– होय.
अ) बाजार ब) वाहतुक
क) उद्योग ड) व्यापार

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) आर्थिक भूगोल म्हणजे काय?
2) प्राथमिक आर्थिक क्रियांतील व्यवसायांची नावे सांगा.
3) व्यापार आणि सेवांवर थोडक्यात चर्चा करा.
4) वाहतूक सुगमता स्पष्ट करा.
5) द्वितीयक आर्थिक क्रियांची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
6) उत्पादन क्षेत्रांची संकल्पना

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

अ) अल्फ्रेड वेबर च्या उद्योग धंद्याच्या स्थानिकीकरण सिध्दांताची चर्चा करा.
ब) भारतातील लोह आणि पोलादाचे वितरण व उत्पादनाचे वर्णन करा.

प्र.4 जगातील प्रमुख कृषी प्रकार सांगा आणि व्यापारी धान्य शेतीचे वर्णन करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper - V)
Economic Geography (19101461)

Day & Date: Saturday, 02-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternative. **08**

1) _____ geographer has called as Father of Economic Geography.
a) Chisholma b) A. Weber
c) A Losch d) Ratzel

2) _____ Activities mainly supply intellectual and personal services.
a) Primary b) Secondary
c) Tertiary d) Quaternary

3) _____ geography is an intellectual interest of the study of geographical facts in relation to Economy and commerce.
a) Economic b) Historical
c) Political d) Social

4) Lumbering is a _____ type of economic activity.
a) Primary b) Secondary
c) Tertiary d) Quaternary

5) Economic Geography is a branch of _____.
a) Physical Geography b) Human Geography
c) Historical Geography d) Regional Geography

6) New industrial policy was adopted by India in the year _____.
a) 1981 b) 1991
c) 2001 d) 2002

7) _____ scientist Alfred Weber put forward theory industrial location.
a) French b) German
c) American d) Italian

8) _____ refers to the movement of commodities and people from one place to another place.
a) Market b) Transport
c) Industry d) Trade

Q.2 Write Short answer. (Any Four) **12**

1) What is Economic Geography?
2) Give the Names of occupations in Primary Economic Activity.
3) Discuss on Trade and Services in brief.
4) Explain the Transportation accessibility.
5) Explain the characteristics of secondary economic activity.
6) Concept of Manufacturing Regions

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Discuss the theory of industrial location by Alfred Weber.

b) Describe the distribution and production of Iron and Steel in India.

Q.4 Broad Question. **10**

a) State major agricultural types and explain Commercial Grain Framing in the world.

SLR-AA-212

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Comp.)
Literary Insights (19101401)

Day & Date: Sunday, 03-12-2023 Max. Marks: 40

Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options & rewrite the sentences. 08

1) According to Lynd, while human beings see things, they fail to _____.
a) speak about them b) notice them
c) write about them d) explain them

2) It was no discredit to be superstitious when _____.
a) science had uncovered all natural phenomena
b) one had the courage to challenge them
c) all the functions of Nature were explored
d) None of these

3) The essay *The Death of the Moth* was published in _____.
a) 1942 b) 1952
c) 1962 d) 1950

4) The form of the poem *On His Blindness* is _____.
a) ode b) sonnet
c) elegy d) pastiche

5) Elizabeth Barret Browning is a _____poet.
a) Modern b) Victorian
c) Romantic d) Elizabethan

6) The harp is compared to a _____ in a desert plain.
a) lonely traveller b) withered tree
c) dry riverbed d) ruined monument

7) Seema is the _____ for the post of the union leader.
a) on the beach b) the front runner
c) down and out d) at all costs

8) Choose the correct sentence.
a) No one likes his pride.
b) He successsed in his attempt.
c) A bunch of flowers are that all she wants.
d) The oars of the boat is heavy.

Q.2 Write short answers to the following questions. (Any Four) **12**

1) How can ignorance also give us pleasure?
2) How does Gardiner describe the superstitions associated with the number 13?
3) What is the author's reaction when he sees the moth's futile attempts to fly?
4) What is the theme of the poem *On His Blindness?*
5) How does the speaker assert that that his love is eternal in the poem *How do I Love Thee?*
6) What does the poet tell about the present condition of the harp?

Q.3 Answer any one of the following broad questions. **10**

Write a review of the film you have seen.

OR

Write a review of the book you have read.

Q.4 Write a precis of the passage in about 1/3 of its original length with a suitable title. **10**

Education is not an end but a means to an end. In other words, we do not educate children only for the purpose of educating them; the purpose is to make them fit for life. As soon as we realise this fact we will understand that it is important to choose a system of education which will really prepare children for life. In many modem countries it has for some time been fashionable to think that by free education for all - whether rich or poor, clever or stupid - one can solve all the problems of society and build a perfect nation. But we can already see that free education for all is not enough: we can find in such countries a far large number of people with university degrees than there are jobs for them to fill. Because of their degrees they refuse to do what they think ‘low’ work; and in fact work with the hands is thought to be duty and shameful in such countries. But we have only to think for a moment to understand that the work of a completely uneducated farmer is far more important than that of a professor. We can live without education, but we die if we have no food. If no one cleaned our streets and took the rubbish away, we would get terrible diseases.

SLR-AA-213

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Inter – Disciplinary Subject (IDS)
Ancient Indian History & Culture (IDS)
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (19101406)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) अंग व आगम ग्रंथ हे ––– या धर्माशी संबंधित आहेत.
अ) बौद्ध ब) जैन
क) वैदिक ड) शीख

2) गौतम बुद्धांचे मूळ नाव ––– होते.
अ) शुद्धोधन ब) सिद्धार्थ
क) गौतम ड) आनंद

3) ––– या प्रधानाने चंद्रगुप्त मौर्यास साम्राज्य प्रस्थापनेसाठी मदत केली होती.
अ) विष्णुशर्मा ब) कालिदास
क) आर्य चाणक्य ड) भास

4) ––– युद्धानंतर अशोकाने बौद्ध धर्माचा स्वीकार केला.
अ) हळदीघाट ब) उज्जैन
क) मथुरा ड) कलिंग

5) 'त्रि समुद्र तोय पीत वाहन' ही बिरुदावली ––– राजाशी संबंधित आहे.
अ) पुलकेशी ब) चंद्रगुप्त
क) समुद्रगुप्त ड) गौतमीपुत्र सातकर्णी

6) सातवाहन राजा हाल याने ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) गाथासप्तशती ब) बृहद्कथा
क) दशकुमारचरित ड) मुद्राराक्षस

7) ––– याने हर्षाचे चरित्र ग्रंथ लिहिला.
अ) बाणभट्ट ब) कालिदास
क) दंडी ड) गुणाढ्य

8) प्रभावती ही ––– राजघराण्याशी संबंधित होती.
अ) गुप्त ब) वर्धन
क) सातवाहन ड) वाकाटक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) समुद्रागुप्ताविषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
2) तिर्थंकारविषयी माहिती द्या.
3) कलिंग युद्धाची माहिती द्या.
4) राजा सिमुक याचे योगदान स्पष्ट करा.
5) हर्षवर्धन याच्या कामगिरीची चर्चा करा.
6) बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.3 गौतमीपुत्र सातकर्णी याचे योगदान स्पष्ट करा. **10**

किंवा

गौतम बुद्धांच्या चरित्र व कार्याविषयी माहिती द्या.

प्र.4 चंद्रगुप्त दुसरा याच्या कार्याची माहिती द्या. **10**

SLR-AA-213

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Inter – Disciplinary Subject (IDS)
Ancient Indian History & Culture (IDS)
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (19101406)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Aang and Agam Book was related to _____ religion.
a) Bauddha b) Jain
c) Vaidik d) Shikkha

2) _____ was the original name of Gautam Buddha's.
a) Shuddhodhan b) Siddharth
c) Gautam d) Anand

3) _____ was main minister of the maurya empire who helped to Chandragupta Maurya.
a) Vishnusharma b) Kalidas
c) Aryachanakya d) Bhaas

4) After _____ war Ashoka Accepted Bauddha Religion.
a) Haldighat b) Ujjain
c) Mathura d) Kalinga

5) 'Tri-Samudra-toy-Pit-vahan' status was belong to _____ King.
a) Pulkeshi b) Chandragupta
c) Samudragupta d) Gautamiputra Satkarni

6) King Haal has written _____ Book.
a) Gathasaptashati b) Bruhadkatha
c) Dashkumarcharit d) Mudrarakshas

7) _____ was written Harshas biography.
a) Banbhatta b) Kalidas
c) Dandi d) Gunadhya

8) Prabhavati was related to _____ dynasties.
a) Gupata b) Vardhan
c) Satvahan d) Vakatak

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State brief information of Samudragupta.
b) Give information about Tirthankar.
c) Give the information of Kalinga war.
d) Explain the Contribution of King Simuk.
e) Discuss the work of Work of Harshavardhan.
f) Explain the Causes of rise of Bauddha religion.

Q.3 Explain the Contribution of Gautamiputra Satkarni. **10**

OR

Give the information of Gautam Buddhas Life and work.

Q.4 Discuss the work of Chandragupta II. **10**

SLR-AA-214

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Social Ecology (19101418)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'आम्ल पर्जन्य' हा ––– प्रदूषणाचा परिणाम आहे.
अ) हवा ब) ध्वनी
क) आण्विक ड) भूमी

2) पर्यावरण संरक्षण कायदा भारतात ––– साली अस्तित्वात आला?
अ) 1960 ब) 1986
क) 1992 ड) 2005

3) हवा, जमीन आणि पाण्याच्या भौतिक, रासायनिक किंवा जैविक वैशिष्ट्यांमध्ये अनावश्यक बदलास ––– असे म्हणतात?
अ) प्रदूषक ब) पर्यावरणविनाश
क) प्रदूषण ड) वरील सर्व

4) ––– हे पर्यावरणवादी जल संवर्धन चळवळीशी संबंधित आहे.
अ) राजेंद्र सिंह राणा ब) राजा राणा
क) मेधा पाटकर ड) सुंदरलाल बहुगुणा

5) चिपको आंदोलन कशाच्या संवर्धनासाठी सुरू केले.
अ) वाळवंट ब) भूमी
क) गवताळ ड) जंगल

6) खालीलपैकी कोणता घटक जागतिक तापमान वाढीशी संबंधित आहे.
अ) परिस्थितिकीय बदल ब) वातावरणातील बदल
क) हवामानातील बदल ड) वरीलपैकी सर्व

7) भौगोलिक दृष्ट्या पृथ्वीचा 71% भाग ––– ने व्यापला आहे.
अ) कोळसा ब) जल
क) भूमी ड) वायु

8) अपिको चळवळ कोणत्या राज्यात झाली?
अ) केरळ ब) कर्नाटक
क) तामिळनाडू ड) महाराष्ट्र

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) शाश्वत विकासाची संकल्पना
2) हवामान बदलाचे परिणाम
3) नर्मदा बचाव आंदोलन
4) पर्यावरण चळवळीचे स्वरूप
5) जल प्रदूषणाचे परिणाम
6) भविष्यासाठी शाश्वत विकासाची गरज

प्र.3 जागतिक तापमान वाढीचे परिणाम स्पष्ट करून त्यावरील नियंत्रणासाठी उपाययोजना सुचवा. **10**

किंवा

पर्यावरण रक्षणासाठी विविध उपाययोजना विशद करा.

प्र.4 प्रदूषण म्हणजे काय? प्रदूषणाचे प्रकार व कारणे विशद करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Social Ecology (19101418)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Acid rain is a result of _____ Pollution.
a) Air b) Noise
c) Nuclear d) Land

2) Environment protection Act of India was formulated in the _____ year.
a) 1960 b) 1986
c) 1992 d) 2005

3) The undesirable change in physical, chemical or biological characteristics of air, land and water is referred as _____.
a) Pollutants b) Eco destructions
c) Pollution d) All of the above

4) _____ Environmentalist is related to the water conservation.
a) Rajendra Singh Rana b) Raja Rana
c) Medha Patkar d) Sundarlal Bahuguna

5) Chipko movement was started to conserve _____.
a) Deserts b) Soil
c) Grassland d) Forests

6) Which of the following factors is associated with global warming?
a) Ecological change b) Atmosphere change
c) Climate change d) All of the above

7) 71% of earth surface is covered with _____.
a) Coal b) Water
c) Land d) Air

8) Appiko Movement took place in _____.
a) Keral b) Karnataka
c) Tamilnadu d) Maharashtra

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

1) Concept of Sustainable Development
2) Effects of Climate change
3) Narmada Bachav Movement
4) Nature of Environmental Movements
5) Effects of Water Pollution
6) Need Sustainable development for future

Q.3 Explain the effects of Global Warming suggest control measures of it. **10**

OR

Elaborate various measures to protect the Environment.

Q.4 What is Pollution? Explain its types and causes. **10**

SLR-AA-215

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
रोजगारपरक हिंदी (19101403)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के सही पर्याय लिखिए। **08**

1) अनुवाद शब्द की उत्पत्ति ––– धातु से हुई है।
अ) वद् ब) वात
क) वदे ड) इनमें से कोई नहीं

2) जिस भाषा में अनुवाद किया जाता है, उसे ––– भाषा कहते है।
अ) बोली ब) मातृभाषा
क) स्त्रोत ड) लक्ष्य

3) 'विज्ञापन' शब्द का अंग्रेजी भाषा में ––– कहा जाता है।
अ) Advertisement ब) Advertenges
क) Advertment ड) Advertismising

4) विज्ञापन का मुख्य उद्देश्य ––– की विक्री करना होता है।
अ) नौकरी ब) शिक्षा
क) बेरोजगारी ड) उत्पादन

5) पटकथा लेखन को ––– भाषा में 'स्क्रिन प्ले' कहा जाता है।
अ) हिंदी ब) उर्दू
क) अंग्रेजी ड) पंजाबी

6) ब्लॉग रखने की गतिविधी को ––– कहा जाता है।
अ) ब्लॉग्गिंग ब) मॅपीग्गिं
क) रोलिंग ड) टैंलिग

7) हार्डवेअर और सॉफ्टवेअर यह दो ––– के प्रमुख अंग है।
अ) रेडिओ ब) संगणक
क) मोबाईल ड) बीएम. डब्लु

8) फेसबुक के संस्थापक का नाम ––– है।
अ) जार्ज गुटेन ब) मार्क जुकेरबर्ग
क) मार्क जॉन बर्ग ड) डॉर्वन

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए। (6 में से 4) **12**

1) पटकथा लेखन के प्रकार लिखिए।
2) विज्ञापन की कोई दो विशेषताएँ लिखिए।
3) संगणक का सामान्य परिचय लिखिए।
4) ई–मेल और फेसबुक का कार्य लिखिए।
5) निम्नलिखित अंग्रेजी वाक्यंश का हिंदी पर्यायवाची अर्थ लिखिए।
   No action-
   Take over-
   Vide letter no-
6) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्द का हिंदी पर्यायवाची अर्थ लिखिए।
   Cash book-
   Enquiry-
   Governor-

प्र.3 पटकथा एंव संवाद की आवश्यकता को लिखिए। **10**

अथवा

विज्ञापन की परिभाषा देकर उसके तत्वों को लिखिए।

प्र.4 अनुवाद की परिभाषा देकर अनुवाद के गुण लिखिए। **10**

SLR-AA-216

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Child Development (19101413)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) मुल भावना म्हणजे ज्यांचे ––– द्वारे अनुमान करता येते.
अ) वर्तन ब) चेहरा अभिव्यक्ती
क) देहबोली ड) वरील सर्व

2) In _____ year children develop a clearer grasp of people's emotions and desires.
अ) 1st ब) 2nd
क) 3rd ड) 4th

3) ––– चा आणि दरोरजच्या वर्तनाचा उच्च सहसंबंध आहे.
अ) स्व–आदर ब) स्व–नियमन
क) स्व–सामर्थ्य ड) यापैकी नाही

4) जेम्स मरसिया यांनी ––– च्या विकासाचा सिध्दांत मांडला.
अ) स्व–आदर ब) स्व–ओळख
क) स्व–सामर्थ्य ड) संलग्नता

5) गिलिगन यांनी नैतिक विकासाच्या ––– अवस्था सुचविल्या.
अ) 1 ब) 2
क) 3 ड) 4

6) बालकांच्या मनाच्या सिध्दांताशी ––– हा महत्वाचा घटक निगडित आहे.
अ) व्यक्तिमत्व ब) भाषा
क) मानसिकता ड) यापैकी नाही

7) टीनएज म्हणजे ––– अवस्था होय.
अ) बाल्यावस्था ब) किशोरावस्था
क) प्रौढावस्था ड) यापैकी नाही

8) ––– यांनी संलग्नता सिध्दांत मांडला.
अ) बीने ब) स्पिअरमन
क) वेश्लर ड) बाऊलबाय

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) स्व–आदरावर प्रभाव पडणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.
2) ओळख विकासावर प्रभाव पडणारे घटक स्पष्ट करा.
3) तद्नुभूती म्हणजे काय?
4) बाउमरिंड यांच्या चार पालकत्व शैली स्पष्ट करा.
5) समकवयस्कांच्या गटाची कार्ये कोणती.
6) बालकांच्या मनाच्या सिध्दांताशी निगडीत घटक स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) लिंग भिन्नतेचे सिध्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

2) कोहलबर्ग यांचा नैतिक विकासाचा बोधात्मक सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.4 बालक विकासातील शाळेची भूमिका स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-216

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Child Development (19101413)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Basic emotions are those that can be directly inferred from _____.
a) Behavior b) Facial expressions
c) Body language d) All the above

2) In _____ year children develop a clearer grasp of people's emotions and desires.
a) 1st b) 2nd
c) 3rd d) 4th

3) _____ is strongly correlated with every day behavior.
a) Self- esteem b) Self-regulation
c) Self-efficacy d) None of these.

4) James Marcia proposed theory of development of _____.
a) Self-esteem b) Self-identity
c) Self-efficacy d) Attachment

5) Gilligan suggested _____ stages of moral development.
a) 1 b) 2
c) 3 d) 4

6) _____ is an important factor that contributes to children's theory of mind.
a) Personality b) Language
c) Mentality d) None of these.

7) Teenage refers to _____ stage.
a) Childhood b) Adolescence
c) Adulthood d) None of these.

8) _____ proposed theory of attachment.
a) Binet b) Spearman.
c) Wechsler d) Bowlby.

Q.2 Write short answers. (Any four out of six) **12**

a) Describe the factors that influences self esteem.
b) Explain the factors that influences identity development.
c) What is empathy?
d) Explain Baumrind's Four patenting styles.
e) What are the functions of peer group.
f) Discuss factors contributing to Children's theory of mind.

Q.3 Broad Answers Question. (Any one) **10**

a) Explain theories of gender differences.

OR

b) Explain Kohelberg's cognitive theory of moral development.

Q.4 Answer following question. **10**

Describe the role of school in child development.

SLR-AA-217

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Organizational Psychology (19101414)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) जे. स्टॅसी ॲडम्सयांनी कार्यप्रेरणे संबंधी ––– सिद्धांत मांडला.
अ) द्वी–घटक ब) समन्याय
क) व्ही. आय. ड) यापैकी नाही

2) ––– नेत्यांच्या वर्तनात अधिक मुभा देण्याची वृत्ती आढळून येते.
अ) सत्तावादी ब) संक्रमणशील
क) लोकशाहीवादी ड) करिष्माई

3) कार्य गुण वैशिष्टये सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) क्लेटॉन ॲल्डेफर ब) हरझबर्ग
क) टेलर ड) हॅकमन आणि ओल्डहॅम

4) काळ व गती अभ्यास ––– यांनी केला.
अ) रोसेन आणि डेल ब) ग्रोव्हर आणि क्रुक्रर
क) टेलर आणि गिलब्रेथ ड) यापैकी नाही

5) ––– (1974) यांनी सर्वप्रथम कार्य समाधान आणि आरोग्य यातील संबंध स्पष्ट करा.
अ) क्लेटॉन ॲल्डेफर ब) हरझबर्ग
क) टेलर ड) हॅकमन आणि ओल्डहॅम

6) ––– यांनी आनुशंगिक प्रारुप मांडले.
अ) लोके ब) फिडलर
क) व्हाइट ड) यापैकी नाही

7) निर्वर्तन–समाधान सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) पोर्टर आणि लॉलर ब) एडविन लोके
क) टेलर ड) फिडलर

8) ––– यांनी शास्त्रीय व्यवस्थापन मांडला.
अ) पोर्टर आणि लॉलर ब) एडविन लोके
क) टेलर ड) फिडलर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) क्ष सिद्धांत आणि य सिद्धांत स्पष्ट करा.
2) कार्य प्रेरणेचा समतूल्यता सिद्धांत स्पष्ट करा.
3) शास्त्रीय व्यवस्थापन म्हणजे काय?
4) नेतृत्वाची व्याख्या करा.
5) कार्य समाधानाचा प्रेरक आणि स्वाथ्य सिद्धांत स्पष्ट करा.
6) मास्लो यांच्या गरजा अधीःश्रेणी प्रारुपाची आकृती काढा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

नेतृत्व शैली स्पष्ट करा.

किंवा

कार्य समाधान मापनाची विविध तंत्रे वर्णन करा.

प्र.4 अभियांत्रिकी मानसशास्त्राचा इतिहास आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-217

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Organizational Psychology (19101414)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternative. **08**

1) J. Stacy Adams proposed _____ theory of work motivation,
a) Two factor b) Equity
c) VIE d) None of these.

2) _____ leaders have more latitude in their behavior.
a) Authoritarian b) Transformational
c) Democratic d) Charismatic

3) Job characteristic theory was proposed by _____.
a) Clayton Alderfer b) Herzberg
c) Taylor d) Hackman and Oldham

4) Time and motion study was conducted by _____.
a) Rosen and Dell b) Grover and Crooker
c) Taylor and Gilbreth d) None of these.

5) _____ (1974) at first explained the relationship between health and job satisfaction.
a) Clayton Alderfer b) Herzberg
c) Taylor d) Hackman and Oldham

6) _____ Proposed Contingency Model.
a) Locke b) Fiedler
c) White d) None of these

7) Performance - Satisfaction theory was proposed by _____.
a) Porter and Lawler b) Edwin Locke
c) Taylor d) Fiedler

8) _____ proposed scientific method.
a) Porter and Lawler b) Edwin Locke
c) Taylor d) Fiedler

Q.2 Write short answer. (Any Four) **12**

1) Explain Theory X and Theory Y.
2) Describe equity theory of work motivation.
3) What is scientific management?
4) Define Leadership.
5) Explain motivator and Hygiene theory of job satisfaction.
6) Draw a diagram of Maslow's need hierarchy model.

Q.3 **Broad Answer questions. (any one)** **10**

Explain leadership styles.

OR

Discuss the different techniques of job satisfaction measurement.

Q.4 Describe history and scope of engineering psychology. **10**

SLR-AA-218

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Traditional Logic (Inductive Logic) (19101416)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) अपूर्ण विगमनाचे प्रकार किती?
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

2) केवल गणनात्मक विगमनात ––– चा अभाव असतो.
अ) निरीक्षण ब) वैगमनिक झेप
क) कारणिकता ड) निष्कर्ष

3) साम्यानुमानाची विचाराची दिशा ही ––– कडे असते.
अ) विशिष्ठाकडून विशिष्ठाकडे ब) सामान्याकडून विशिष्ठाकडे
क) विशिष्ठाकडून सामान्याकडे ड) सामान्याकडून सामान्याकडे

4) पुर्वगृहीतके ही विज्ञानाचे ––– होत.
अ) आधार ब) पूर्वसूचना
क) निष्कर्ष ड) उपपादन

5) 'भविष्यकाळातील घडणाऱ्या घटना भूतकाळातील घडलेल्या घटनांप्रमाणे असतात' हे ––– चे तत्त्व होय.
अ) निरीक्षण ब) प्रयोग
क) निसर्ग समरूपता ड) कारणिकता

6) प्रयोग ही ––– प्रक्रिया आहे.
अ) मंद ब) वेळखाऊ
क) जलद ड) यापैकी नाही

7) ––– आणि दुर्निरीक्षण हे निरीक्षणातील दोषाचे प्रकार होत.
अ) प्रयोग ब) अनिरीक्षण
क) अभ्युपगम ड) सिध्दता

8) अभ्युपगम ––– असावयास हवे.
अ) असत्य ब) संदिग्ध
क) प्रचीतीक्षम ड) व्याघात

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) विगामी अनुमान म्हणजे काय?
2) अभ्युपगमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
3) साम्यानुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) केवल गणनात्मक विगमन म्हणजे काय?
5) शास्त्रीय निरीक्षण म्हणजे काय?
6) दुर्निरिक्षण म्हणजे काय?

प्र.3 शास्त्रीय विगमनाच्या समस्येपासुनच्या अवस्था (टप्पे) स्पष्ट करा. **10**

किंवा

कारणिकतेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.4 युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-218

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Traditional Logic (Inductive Logic) (19101416)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) How many kinds of incomplete Induction?
a) Five b) Four
c) Three d) Two

2) _____ is absence in simple enumerative induction.
a) Observation b) Inductive leap
c) Causation d) Conclusion

3) The thinking process of Analogy is _____.
a) Particular to particular b) General to particular
c) Particular to General d) General to general

4) Presuppositions are _____ of science.
a) Grounds b) Pre-instructions
c) Conclusion d) Explanation

5) 'Future phenomena are like past phenomena' is the principle of _____.
a) Observation b) Experiment
c) Uniformity of nature d) Causation

6) Experiment is _____ process.
a) Slow b) Time consuming
c) Quick d) None of these

7) _____ and Mal-observation are kinds of fallacy of Observation.
a) Experiment b) Non-observation
c) Hypothesis d) Proof

8) Hypothesis should be _____.
a) False b) Vague
c) Verifiable d) Contradict

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) What is inductive inference?
2) Explain the importance of hypothesis.
3) Explain the nature of analogy.
4) What is simple enumerative induction?
5) What is scientific observation?
6) What is mal-observation?

Q.3 Explain the stages of scientific induction from problem. **10**

OR

Explain the principles of causation.

Q.4 Explain the conditions of good hypothesis. **10**

SLR-AA-219

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Modern Logic (Predicate Logic) (19101415)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) विधानीय आणि ––– हे आधुनिक तर्कशास्त्राचे प्रकार होत.
अ) वाक्य ब) उद्देशक
क) विधेय ड) यापैकी नाही

2) वर्गसदस्यरुपी ही ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) नास्तीवाची
क) संधी ड) सामान्य

3) 'रसेल तत्त्वज्ञ आहे' या विधानातील 'तत्त्वज्ञ' हे ––– आहे.
अ) उद्देश पद ब) विधेय पद
क) विरोधी पद ड) व्याघाती पद

4) 'Mx' या आकारातील 'M' हे ––– आहे.
अ) व्यक्ति चर ब) व्यक्ति अचर
क) विधेय चर ड) विधेय अचर

5) सामान्य विधानाचे ––– प्रकार पडतात.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

6) ––– हे 'कांही' चे सांकेतिक रूप आहे.
अ) (X) ब) (∃x)
क) (T) ड) (M)

7) सार्विक / वैश्किनास्तिवाची विधानाला ––– विधान असेही म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

8) 'ϵ' हा संकेत ––– संचा करिता वापरले जाते.
अ) उपसंच ब) अंतरछेद
क) रिक्त ड) सदस्य

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) **12**

1) व्यक्ति चल आणि व्यक्ति अचल यातील भेद स्पष्ट करा.
2) साय (Psi) आणि फाय (Phi) म्हणजे काय?
3) उपसंच म्हणजे काय?
4) खालील एकवाची विधानांचे चिन्हांकन करा.
   1) लतिका विद्यार्थीनी आहे.
   2) विणा ही मुलगी आहे.
   3) रमेश शिक्षित नाही.
5) खालील सामान्य विधानांचे चिन्हांकन करा.
   1) सर्व मुली कष्टाळू असतात.
   2) एकही मांजर कुत्रा नाही.
   3) कांही वृक्ष परोपकारी असतात.
6) खालील विधानीय फलनांवर निषेधाच्या नियमाचा वापर करा.
   1) $(X)\ (Mx \supset Nx)$
   2) $(\exists x)\ (Ox \cdot Px)$
   3) $\sim (X)\ (Qx \supset \sim Rx$

प्र.3 1) E.I. आणि E.G चा नियम स्पष्ट करा. **10**

2) खालील युक्तिवादांची आकारिक सिद्धता द्या.
   1) i) $(X)\ (Jx \supset Kx)$
      ii) $\sim Ka \quad / \therefore \sim Ja$
   2) i) $(X)\ (Bx \supset Dx)$
      ii) $(\exists X)\ (\sim Dx \cdot Gx) \quad / \therefore (\exists x)\ (\sim Bx \cdot Gx)$

प्र.4 व्हेनच्या आकृतीच्या सहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा. **10**

1) सर्व वकील हुशार असतात.
   सर्व विद्यार्थी वकील होत.

   ———————————————

   म्हणून, सर्व विद्यार्थी हुशार आहेत.

2) सर्व प्राणी चतुःष्पाद असतात.
   कांही सिंह चतुःष्पाद असतात.

   ———————————————

   म्हणून, कांही सिंह प्राणी होत

SLR-AA-219

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Modern Logic (Predicate Logic) (19101415)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Propositional and _____ are kinds of modern logic.
a) Sentence b) Subject
c) Predicate d) None of these

2) Class membership is a kind of _____ proposition.
a) Singular b) Negative
c) Conjunctive d) General

3) 'Russell is philosopher' in this proposition 'philosopher' is _____.
a) Subject term b) Predicate term
c) Contrary term d) Contradictory term

4) 'Mx' in this form 'M' is _____.
a) Individual variable b) Individual constant
c) Predicate variable d) Predicate constant

5) There are _____ kinds of general propositions.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

6) _____ is the symbolic form of 'Some'.
a) (X) b) (∃x)
c) (T) d) (M)

7) Universal negative proposition is also called _____ proposition.
a) A b) E
c) I d) O

8) '∈' symbol is used for _____ set.
a) Subset b) Intersection
c) Null d) Member

Q.2 Write a Short Answers. (Any Four) **12**

1) Distinguish between individual variable and individual constant.
2) What is Psi and Phi?
3) What is sub set?
4) Symbolize the following singular propositions.
a) Latika is student.
b) Veena is a girl.
c) Ramesh is not educated.
5) Symbolize the following general propositions.
a) All girls are hard workers.
b) No cat is dog.
c) Some trees are favour.

6) Apply the rules of negation on the following propositional functions.

a) $(X)\ (Mx \supset Nx)$

b) $(\exists x)\ (Ox \cdot Px)$

c) $\sim (X)\ (Qx \supset \sim Rx$

Q.3 **a)** Explain the quantification rule of E.I. and E.G. **10**

OR

b) Construct formal proof of the following arguments.

1) i) $(X)\ (Jx \supset Kx)$
   ii) $\sim Ka \quad / \therefore \sim Ja$

2) i) $(X)\ (Bx \supset Dx)$
   iii) $(\exists X)\ (\sim Dx \cdot Gx) \quad / \therefore (\exists x)\ (\sim Bx \cdot Gx)$

Q.4 **Test the validity of the following syllogism by the method of Venn's diagram.** **10**

a) All advocates are clever
All students are advocates

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
Therefore, All students are clever

b) All animals are quadruped
Some lions are quadruped

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
Therefore, Some lions are animals

SLR-AA-220

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Basic of Linguistics (19101419)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **08**

1) Pragmatics is the study of _____ meaning.
a) denotative b) grammatical
c) linguistic d) contextual

2) Morphemics is the study of _____.
a) word-order b) word-structure
c) literature d) grammar

3) Semantics studies the meaning in _____.
a) words b) sentence
c) context d) general

4) _____ is the synonym of the word 'autumn'.
a) Winter b) Hymn
c) Fall d) Auto

5) The concept of Presupposition comes under _____.
a) Semantics b) Pragmatics
c) phonology d) Syntax

6) _____ is an open-class word.
a) Patil b) Because
c) Neither d) Being

7) _____ is the study of the relationships between signs and symbols and what they represent.
a) Syntax b) Pragmatics
c) Semantics d) Phonetics

8) Following is not the sub principle of cooperation.
a) Style b) Quality
c) Relation d) Manner

Q.2 Write short note. (Any Four) **12**

1) Lexical relations: antonymy and synonymy.
2) Presupposition and its types.
3) Affixation
4) closed class words
5) maxims of cooperative principle.
6) types of morphemes

Q.3 **Answer any one of the following questions.** **10**

a) What is the speech act theory?

OR

b) What are the definitions of pragmatics? Illustrate.

Q.4 What are the lexical relations in Semantics? **10**

SLR-AA-221

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Public Administration (19101412)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) पुढीलपैकी कोणत्या संसदीय समितीमध्ये फक्त लोकसभेचे सदस्य असतात.
अ) प्रदत्त विधान समिती ब) सार्वजनिक उद्योग समिती
क) अनुमान समिती ड) लोकलेखा समिती

2) 'ओम्बुडसमन' या संकल्पनेचा उदय ––– ठिकाणी झाला.
अ) स्विडन ब) पाकिस्तान
क) अमेरिका ड) भारत

3) महात्मा गांधी 'राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी' कायदा ––– साली करण्यात आला.
अ) 2006 ब) 2005
क) 2004 ड) 2003

4) भारताचा नियंत्रक व मालेखापरिक्षक यांची नियुक्ती कोणाकडून केली जाते?
अ) राज्यपाल ब) पंतप्रधान
क) लोकसभेचा सभापती ड) राष्ट्रपती

5) भारतात अंदाजपत्रकाची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1973 ब) 1968
क) 1963 ड) 1950

6) भारतातील संसदीय समितीच्या लोकलेखा समितीत ––– सदस्य असतात.
अ) 15 ब) 22
क) 25 ड) 30

7) ––– म्हणजे कर्मचाऱ्यांची कनिष्ठ पदावरुन वरिष्ठ पदावर नियुक्ती करणे.
अ) व्यावसायीकता ब) प्रशिक्षण
क) बढती ड) भरती

8) भारतात राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियानाची सुरुवात ––– मध्ये झाली.
अ) एप्रिल 2010 ब) एप्रिल 2008
क) मे 2006 ड) एप्रिल 2005

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) सार्वजनिक धोरणाचे प्रकार सांगा.
2) अंदाजपत्रक म्हणजे काय?
3) लोकलेखा समितीची रचना.
4) प्रशिक्षणाचा हेतू
5) माहितीचा अधिकार
6) मनरेगा

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

शिक्षणाचा अधिकार

किंवा

सार्वजनिक धोरण म्हणजे? वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 लोकपालची गरज? कार्ये व महत्त्व स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-221

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Public Administration (19101412)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternative. **08**

1) In Which of following parliamentary committee all members are drawn from Loksabha?
a) Committee of Delegated Legislation
b) Committee on public undertakings
c) Estimate committee
d) Public Accounts committee

2) Where did the concept of 'Ombudsman' orignated?
a) Swidon b) Pakistan
c) USA d) India

3) Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act was passed in.
a) 2006 b) 2005
c) 2004 d) 2003

4) Who appoints the controller and Auditor General of India.
a) Governer
b) Prime Minister
c) Speaker of the Loksabha
d) President

5) The public Accounts committee of parliament in India, in the _____ year.
a) 1973 b) 1968
c) 1963 d) 1950

6) The Public Accounts committee of parliament in India of _____ members.
a) 15 b) 22
c) 25 d) 30

7) _____ Means that and employee has been appointed from a lower to higher position.
a) Professionals b) Training
c) Promotion d) Recruitment

8) National Rural Health Mission in India begins on _____.
a) April,2010 b) April,2008
c) May,2006 d) April,2005

Q.2 Write the answers in short. (Any Four) **12**

a) What are the types of public Policy?
b) What is Budget?
c) Explain the structure of public Account committee?
d) Objective of Training.
e) Right to Information.
f) MGNREGA.

Q.3 **Board answer question.** **10**

a) Right to Education?

OR

b) What is Public Policy? Explain it's characteristics.

Q.4 Explain the need, functions and importance of Lokapal? **10**

SLR-AA-222

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Rural Development (19101417)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) महाराष्ट्रातील सर्वाधिक प्रगती ––– झालेली दिसते.
अ) सहकार्याने ब) स्वार्थीपणाने
क) असहकार्याने ड) निःस्वार्थीपणाने

2) शेतीशी संबंधित हे व्यवसाय आहेत.
अ) पशुपालन ब) दुग्धव्यवसाय
क) कुक्कटपालन ड) वरील सर्व

3) ––– म्हणजे देशाच्या अर्थव्यवस्थेचे जगाच्या अर्थव्यवस्थेबरोबर एकत्रीकरण करणे.
अ) जागतिकीकरण ब) शहरीकरण
क) सामाजिकीकरण ड) यापैकी नाही

4) ––– हे फळबाग अंतर्गत येतात.
अ) मत्स्यपालन ब) कुक्कट पालन
क) शेळया पालन ड) फुलांची लागवड

5) ग्रामीण विकासात ––– ची भूमिका महत्त्वाची असते.
अ) तज्ञांची ब) दलालांची
क) शासनाची ड) ठेकेदारांची

6) पंचायत राज ही ––– व्यवस्था आहे.
अ) दोनसुत्री ब) एकसुत्री
क) त्रिसुत्री ड) चारसुत्री

7) ––– कडे चला असे महात्मा गांधीजी म्हणाले.
अ) शहराकडे ब) नगराकडे
क) खेड्याकडे ड) यापैकी नाही

8) जागतिकीकरण ही एक ––– आहे.
अ) संस्था ब) प्रक्रिया
क) संकल्पना ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) सहकार चळवळ म्हणजे काय ते सांगून त्याचा विकास स्पष्ट करा.
2) जागतिकीकरण म्हणजे काय त्याचे स्वरुप स्पष्ट करा.
3) ग्रामीण विकासात महिलांचे विविध क्षेत्रातील योगदान स्पष्ट करा.
4) जागतिकीकरणाचा देशावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.
5) सहकार चळवळीचे फायदे तोटे स्पष्ट करा.
6) शेतीवर आधारित व्यवसायाचे वर्णन करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

जागतिकीकरण म्हणजे काय? ते सांगून त्याचा अर्थ व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामसेवकाची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 जागतिकीकरणाची व्याख्या देऊन त्याचा शेतीवर झालेला परिणाम स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-223

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Tourism in India (19101410)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) डिस्कव्हरी ऑफ इंडिया हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला आहे.
अ) पंडित नेहरु ब) अरुण नेहरु
क) रामगोपाल शर्मा ड) राजगोपालाचारी

2) भारतामध्ये चीनी पर्यटक ––– पर्यटनासाठी येत असत.
अ) राजकीय ब) धार्मिक
क) ऐतिहासिक ड) आर्थिक

3) राजस्थानमधील ––– हे प्रसिध्द थंड हवेचे ठिकाण आहे.
अ) माऊंट अबू ब) जयपूर
क) उदयपुर ड) पुष्कर

4) गिर राष्ट्रीय उद्यान ––– या प्राण्यासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) वाघ ब) सिंह
क) गेंडा ड) हत्ती

5) ––– हा पर्यटन नियोजनातील प्रथम संशोधक होता.
अ) विल्यम ब) गन
क) गेट्झ ड) स्पनौडीस

6) पर्यटन विकासासाठी जागतिक पर्यटन नियोजन बैठक 1963 मध्ये ––– येथे झाली.
अ) पॅरिस ब) रोम
क) माद्रिद ड) न्यूयॉर्क

7) बद्रीनाथ आणि केदारनाथ ही ––– धर्माची पवित्र स्थळे आहेत.
अ) हिंदू ब) बौद्ध
क) जैन ड) शीख

8) ––– हे ठिकाण सोलापूर जिल्हयातील युद्धभूमी म्हणून प्रसिद्ध आहे.
अ) बेगमपूर ब) माचणूर
क) आष्टी ड) वाखरी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) प्राचीन काळातील पर्यटनाचा ऐतिहासिक आढावा लिहा.
2) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळ (आयटीडीसी)
3) महाराष्ट्रातील थंड हवेच्या ठिकाणांची माहिती लिहा.
4) भारतातील सरोवरांविषयी माहिती लिहा.
5) पर्यटन नियोजन संकल्पना.
6) भारतातील शीख धर्मीयांच्या पवित्र स्थळांविषयी माहिती लिहा.

प्र.3 उत्तर भारतातील थंड हवेच्या ठिकाणांची माहिती स्पष्ट करा. **10**

किंवा

भारतीय अर्थव्यवस्थेतील पर्यटनाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4 सोलापूर जिल्हयातील धार्मिक स्थळांची माहिती लिहा. **10**

SLR-AA-223

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Tourism in India (19101410)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Discovery of India book is written by _____.
a) Pandit Nehru b) Arun Nehru
c) Ramgopal Sharma d) Rajgopalachari

2) Chinese tourists used to come to India for _____ tourism.
a) Political b) Religious
c) Historical d) Economic

3) _____ is the famous hill station in Rajasthan.
a) Mount Abu b) Jaipur
c) Udaypur d) Puskar

4) Gir national park is famous for _____ animal.
a) Tiger b) Lion
c) Rhinoceros d) Elephant

5) _____ was the first researcher in tourism planning.
a) William b) Gunn
c) Getz d) Spnaudis

6) The World Tourism Planning Meeting for Tourism Development was held in 1963 at _____.
a) Paris b) Rome
c) Madrid d) New York

7) Badrinath and Kedarnath are the holy places of _____ religion.
a) Hindu b) Buddhist
c) Jain d) Sikh

8) _____ place is famous as a battlefield in Solapur district.
a) Begumpur b) Machnur
c) Ashti d) Wakhri

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Write a historical background of tourism in ancient period.
b) Indian Tourism Development Corporation (ITDC).
c) Write information about hill stations in Maharashtra.
d) Write information about lakes in India.
e) Concept of tourism planning.
f) Write information about holy places of Sikh religion in India.

Q.3 **a)** Explain the hill stations of North India. **10**

OR

b) Explain the role of tourism in Indian economy.

Q.4 Write information about religious places in Solapur district. **10**

SLR-AA-224

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Resource Geography of Maharashtra – II (19101409)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) स्वतंत्र भारताची पहिली जनगणना ––– साली करण्यात आली.
अ) 1957 ब) 1951
क) 1963 ड) 1971

2) माळढोक अभयारण्य ––– जिल्हयात आहे.
अ) सोलापूर ब) कोल्हापूर
क) पुणे ड) नागपूर

3) पानझडी अरण्ये व सदाहरीत अरण्ये यांच्या संक्रमण अवस्थेत ––– अरण्ये आढळतात.
अ) सदाहरीत ब) निमसदाहरीत
क) पानझडी ड) काटेरी

4) महाराष्ट्रात कोणत्या प्रकारची ––– मत्स्य शेती जास्त केली जाते.
अ) समुद्रीय ब) गोडया पाण्यातील
क) मोती ड) रेशीम

5) भारतात मत्स्य उत्पादनात महाराष्ट्राचा ––– टक्के वाटा आहे.
अ) 20.16 ब) 14.33
क) 15.03 ड) 22.00

6) खालीलपैकी ––– जातीचे जनावरे महाराष्ट्रात आढळत नाही.
अ) डांगी ब) खिलार
क) राठी ड) देवणी

7) दुग्ध उत्पादनात महाराष्ट्राचा भारतात ––– क्रमांक लागतो.
अ) सात ब) दोन
क) नऊ ड) सहा

8) महाराष्ट्रात ––– गाय ही सर्वात जास्त दुध देणारी जात ओळखली जाते.
अ) खिलार ब) देवणी
क) राठी ड) गीर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) महाराष्ट्रातील वनाचे प्रकार सांगा.
2) महाराष्ट्रातील साधनसंपत्ती यावर चर्चा करा.
3) लोकसंख्या सर्वेक्षण यावर टिपा लिहा.
4) जलसंवर्धनाचे उपाययोजना यावर टिपा लिहा.
5) महाराष्ट्रातील प्राणी संवर्धनाचे उपाययोजना स्पष्ट करा.
6) महाराष्ट्रातील लोकसंख्या संरचना यावर टिपा लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

महाराष्ट्रातील पाळीव प्राण्यांची नावे सांगून त्यापासून मिळणारे उत्पादन स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील लोकसंख्या वितरणावर चर्चा करा.

प्र.4 जंगल तोडीचे कारणे व उपाय वर्णन करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Resource Geography of Maharashtra – II (19101409)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative and fill in the blanks. **08**

1) In India first time population census is done in _____ year.
a) 1957 b) 1951
c) 1963 d) 1971

2) Maldhok Bird sanctuary is located in _____ District.
a) Solapur b) Kolhapur
c) Pune d) Nagpur

3) In transition between Evergreen Forest and deciduous forest _____ forest found.
a) Evergreen b) Semi evergreen
c) Deciduous d) Thorny

4) _____ types of fishing is most happen in Maharashtra.
a) Sea Fishing b) Fresh Water
c) Pearl d) Silk

5) Maharashtra state provide _____ percent of the fish production in India.
a) 20.16 b) 14.33
c) 15.03 d) 22.00

6) _____ Cattle is not found in Maharashtra.
a) Dangi b) Khillar
c) Rathi d) Devani

7) In India Maharashtra rank _____ in Milk Production.
a) 7th b) 2nd
c) 9th d) 6th

8) In Maharashtra _____ cow is high yielding variety.
a) Khillar b) Deoni
c) Rathi d) Gir

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) State the types of Forest in Maharashtra.
2) Discussion on the natural resource in Maharashtra.
3) Short note on Population survey.
4) Short note on water conservation method.
5) Write short notes on animal conservation.
6) Write short notes on composition of population.

Q.3 Write a answer of following question. (Any one) **10**

a) State the name of domestic animal and explain production of animal.

b) Discuss on the distribution of Population in Maharashtra.

Q.4 Describe the causes and remedies of deforestation in Maharashtra. **10**

SLR-AA-226

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
कथा वाङ्मय प्रकार व उपयोजित मराठी (19101402)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) 'माणदेशी माणसं' हा कथासंग्रह पुढीलपैकी कोणत्या प्रकारातील आहे?
अ) ऐतिहासिक ब) राजकीय
क) सामाजिक ड) व्यक्तिकचित्रणात्मक

2) 'माणदेशी माणसं' या पुस्तकाचे मुखपृष्ठ कोणी रेखाटले आहे?
अ) ग. दि माडगूळकर ब) सुनिल अनिल मेहता
क) चंद्रमोहन कुलकर्णी ड) व्यंकटेश माडगूळकर

3) कथा म्हणजेच सोप्या शब्दात काय असते?
अ) गोष्ट ब) गाणं
क) कीर्तन ड) प्रवचन

4) धर्माचा व्यवसाय कोणता होता?
अ) वासुदेव ब) रामोशी
क) कुडमुड्या जोशी ड) दरवेशी

5) खाला तांबोळीण कशाचा व्यापार करायची?
अ) कुंकू दातवणाचा ब) कापडाचा
क) लाकडाचा ड) किराणा सामानाचा

6) 'नामा मास्तर' मधील नामाने शाळेत कोणत्या प्रकारचे गाणे गायले?
अ) ओवी ब) अभंग
क) लावणी ड) लोकगीत

7) 'मुलाण्याचा बकस' मधील बकस चे मूळ नाव काय असते?
अ) अल्लाबक्ष ब) बकसार
क) बकासुर ड) खुदाबक्ष

8) वृक्षारोपण हा कोणत्या प्रकारचा कार्यक्रम आहे?
अ) धार्मिक ब) सामाजिक
क) सांस्कृतिक ड) शैक्षणिक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) 'कथा' या वाङ्मय प्रकाराचे स्वरूप थोडक्यात सांगा.
2) 'कथा' या वाङ्मय प्रकाराचे घटक कोणकोणते ते सांगून थोडक्यात स्पष्ट करा.
3) 'धर्मा रामोशी' कथेतील बजाला लेखकाच्या घरी येण्याबाबत कोणती अडचण होती?
4) झेल्या मास्तरांना कोणकोणत्या कामात मदत करत असे?
5) 'माणदेशी माणसं' या कथासंग्रहातील नामा मास्तर कोणता व्यवसाय स्विकारतात व का?
6) सूत्रसंचालकाजवळ कोणकोणते गुण असणे आवश्यक आहे?

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) कार्यक्रमाचे संयोजन करताना कोणकोणत्या गोष्टींचे नियोजन करावे लागते? एखाद्या सामाजिक कार्यक्रमाचे संयोजन कसे कराल ते लिहा.

किंवा

2) तुमच्या महाविद्यालयाचे स्नेहसंमेलन आहे त्याचे स्वागत, प्रास्ताविक व आभार कसे मानाल ते लिहा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

'माणदेशी माणसं' या व्यक्तिचित्रणात्मक कथासंग्रहातील तुम्हाला आवडलेल्या एका व्यक्तिरेखेची वैशिष्ट्ये सोदाहरण लिहा.

SLR-AA-228

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Secretarial Practice & Comm. Correspondence (19101463)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) सभा वैध ठरवण्यासाठी ––– ची आवश्यकता आहे.
अ) सदस्य ब) सचिव
क) अध्यक्ष ड) लेखापाल

2) भारतातील जीवन विमा व्यवसायाचे राष्ट्रीयकरण कोणत्या वर्षी झाले?
अ) 1956 ब) 1949
क) 1938 ड) 1962

3) सभा म्हणजे कायदेशीर बाबींवर चर्चा करण्यासठी ––– व्यक्ती एकत्र येणे होय.
अ) 10 ब) 20
क) 2 किंवा अधिक ड) एक

4) पॉईटिं अँड ड्रॉ करण्याचे साधन कोणते आहे?
अ) माउस ब) स्कॅनर
क) प्रिंटर ड) सीडी–राम

5) सभेला चर्चा करण्यासाठी मांडलेला विषय म्हणजे ––– .
अ) ठराव ब) प्रस्थाव
क) कार्यक्रम पत्रिका ड) नोटिस

6) सदस्याच्या वतीने बैठकीस हजर राहण्यास अधिकृत व्यक्ती कोणती?
अ) अध्यक्ष ब) सभासद
क) रॉक्सी ड) प्रवर्तक

7) कोणत्याही विमा कंपनीकडून जोखमीपासून संरक्षण मिळवणाऱ्या व्यक्तीला ––– म्हणतात.
अ) विमाकर्ता ब) विमाधारक
क) अंडरराइटर ड) यापैकी नाही

8) प्रायव्हेट लिमिटेड कंपनीला ––– मीटिंग घेण्याची गरज नाही.
अ) विशेष ब) सामान्य
क) वैधानिक ड) यापैकी नाही

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) कंपनीची सभा
2) ठराव
3) मतदानाचे प्रकार
4) मत प्रतिनिधी
5) गणसंख्या
6) कार्यक्रम पत्रिका

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) संगणकाचे कार्यालयीन महत्व सांगा.

किंवा

2) कायदेशीर सभेची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.4 बँकेत खाते उघडण्यासाठी बँकेला पत्र लिहा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Secretarial Practice & Comm. Correspondence (19101463)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) A _____ is the necessity of valid meeting.
a) Member b) Secretary
c) Chairman d) Accountant

2) The Life Insurance Business in India was nationalized in which year?
a) 1956 b) 1949
c) 1938 d) 1962

3) The meeting means coming together of _____ persons to discuss lawful matters.
a) 10 b) 20
c) 2 or more d) One

4) Which of these is a point and draw device?
a) Mouse b) Scanner
c) Printer d) CD-ROM

5) A _____ is a proposal put before the meeting for consideration.
a) Resolution b) Motion
c) Agenda d) Notice

6) A person authorized to attend the meeting on behalf of the member is known as _____.
a) Chairman b) Member
c) Proxy d) Proposer

7) A person who gets protection against risk from any insurance company is called _____.
a) Insurer b) Insured
c) Underwriter d) None of these

8) A private limited company need not hold _____ meeting.
a) Special b) General
c) Statutory d) None of these

Q.2 Give short notes. (Any Four) **12**

a) Company Meeting
b) Resolution
c) Voting Types
d) Proxy
e) Quorum
f) Agenda

Q.3 Write long answer of following question. (Any one) **10**

a) Explain the official importance of computer.

OR

b) Explain the legal process of meeting in detail.

Q.4 Write a letter to the bank to open a bank account. **10**

SLR-AA-229

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Asnafe Nasr Ka Taruf (19101404)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے۔

1) مسکینی اور عجز سے۔۔۔۔۔۔۔زندگی گزارتے ہیں۔

A) خداترس کتے B) سرکس کے گھوڑے

C) صحرا کے اونٹ D) جنگلات کے ہاتھی

2) خیالی قصے اور کہانیاں، انہونے واقعات، عجیب و غریب کردار فافوق الفطرت عناصر کسی قصے میں موجود ہو تو اسے۔۔۔۔۔۔کہتے ہیں۔

A) ناول B) افسانہ

C) انشائیہ D) داستان

3) اردو میں افسانہ نگاری کا بانی۔۔۔۔۔۔۔کو تسلیم کیا جاتا ہے۔

A) عصمت چغتائی B) قرۃ العین حیدر

C) منشی پریم چند D) مرزا ہادی رسوا

4) ایک چادر میلی سی۔۔۔۔۔۔۔۔کی شاہکار نثری تخلیق ہے۔

A) پریم چند B) پطرس بخاری

C) میر امن دہلوی D) راجندر سنگھ بیدی

5) اردو میں ناول نگاری کی بنیاد سب سے پہلے۔۔۔۔۔۔۔۔نے ڈالی۔

A) سر سیّد احمد خان B) ڈپٹی نزیر احمد

C) کرشن چند D) سعادت حسین منٹو

6)۔۔۔۔۔۔۔نے انشائیہ کو ذہن کو ایک آزاد ترنگ کہا ہے۔

A)میتھو آرنلڈ　　B)ٹی۔ایس۔ایلیٹ

C)کارل مارکس　　D)جانسن

7)کتے کا شجرہ۔۔۔۔۔۔۔سے ملتا ہے۔

A)یوجانس کلبی　　B)اسکاٹ لینڈ

C)بانتو قبیلہ　　D)افریقہ قبیلہ

8)۔۔۔۔۔۔سڑک کے درمیان غور و فکر کیا انداز میں لیٹ جاتا ہے۔

A)بیل　　B)ہاتھی

C)ریگستانی اونٹ　　D)کتے

سوال نمبر.2.　مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04)　　**12**

1)مصنف کتوں کے خوف سے کس طرح گھبراتے ہیں؟کوئی واقعہ لکھیئے۔

2)صنف ناول سے کیا مراد ہے؟

3)انشائیہ ہند اور مسلمانوں میں ارتباط کا مرکزی خیال لکھیئے۔

4)ناول کا اہم جزو پلاٹ پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

5)انشائیہ نگاری کی اہمیت و افادیت بیان کیجیئے؟

6)افسانہ کا اہم جزو کردار نگاری پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

سوال نمبر.3.　مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک)　　**10**

1)اردو میں ناول نگاری کا آغاز وارتقاء پر مفصل نوٹ لکھیئے؟

2)انشائیہ کتے کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیئے؟

سوال نمبر.4.　اردو میں داستان گوئی کا آغاز وارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیئے؟　　**10**

SLR-AA-230

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Labour Welfare (19101408)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) नवीन आर्थिक धोरण ––– यावर्षी स्विकारण्यात आले.
अ) 1971 ब) 1981
क) 1991 ड) 2001

2) कामगारांची कार्यक्षमता ––– वर अवलंबून असते.
अ) शिक्षण ब) प्रशिक्षण
क) अनुभव ड) वरील सर्व

3) भारतातील कामगार संघटनेचा प्रमुख दोष म्हणजे ––– नेतृत्व होय.
अ) अंतर्गत ब) बाहय
क) कामगारांचे ड) वरील नाही

4) कामगार संघटनेचे प्राथमिक कार्य म्हणजे आपल्या सभासदाच्या ––– हिताचे रक्षण करणे होय.
अ) आर्थिक ब) सामाजिक
क) राजकीय ड) वरील नाही

5) मातृत्व लाभ कायदा ––– यावर्षी करण्यात आला.
अ) 1923 ब) 1948
क) 1952 ड) 1961

6) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी कायदा ––– यावर्षी अस्तित्वात आला.
अ) 1948 ब) 1952
क) 1961 ड) 1965

7) कर्मचारी राज्य विमा कायदा ––– यावर्षी अस्तित्वात आला.
अ) 1923 ब) 1948
क) 1961 ड) 1965

8) कर्मचारी नुकसान भरपाई कायदा ––– यावर्षी अस्तित्वात आला.
अ) 1923 ब) 1948
क) 1952 ड) 1961

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) सामाजिक सहाय्य म्हणजे काय?
2) कर्मचारी नुकसान भरपाई म्हणजे काय?
3) नवीन आर्थिक धोरण म्हणजे काय?
4) बेव्हरेज योजना म्हणजे काय?
5) सामाजिक सुरक्षिततेची उद्दिष्टये स्पष्ट करा.
6) कामगारांची कार्यक्षमता संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

कारखाना कायदा – 1948 स्पष्ट करा.

किंवा

नवीन आर्थिक धोरणाचे सामाजिक सुरक्षिततेवरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4 आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची श्रम कल्याणातील भूमिका स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-230

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Labour Welfare (19101408)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) The new economic policy is adopted in _____.
a) 1971 b) 1981
c) 1991 d) 2001

2) Efficiency of labour is depends upon _____.
a) Education b) Training
c) Experience d) All the above

3) The main defect of trade union in India is _____ leadership.
a) Internal b) External
c) Employees d) None of the above

4) The primary function of trade union is to safeguard _____ interest of its member.
a) Economic b) Social
c) Political d) None of the above

5) The maternity benefit act was established in the year _____.
a) 1923 b) 1948
c) 1952 d) 1961

6) The employees provident fund Act was established in the year _____.
a) 1948 b) 1952
c) 1961 d) 1965

7) The Employees State Insurance Act was established in the year _____.
a) 1923 b) 1948
c) 1961 d) 1965

8) The worker's compensation Act was established in the year _____.
a) 1923 b) 1948
c) 1952 d) 1961

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is Social Assistance?
2) What is Workmen's Compensation?
3) What is New Economic Policy?
4) What is Beverage Plan?
5) Explain the objectives of social security.
6) Explain the concept of labour efficiency.

Q.3 **Answer the following question. (Any One)** **10**

Explain the Factories Act 1948.

OR

Explain the impact of New Economic Policy on social security.

Q.4 Explain the role of International Labour Organization in labour welfare. **10**

SLR-AA-231

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Co-operation (19101407)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) सहकारी संस्थाच्या ––– ला सर्वात जास्त महत्व असते.
अ) संचालक सभा ब) सेवक वर्गाची सभा
क) वार्षिक सर्वसाधारण सभा ड) यापैकी नाही

2) भारतीय दुग्ध सहकारी संस्थेचे स्वरूप ––– स्तरीय आहे.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

3) महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा ––– साली संमत झाला.
अ) 1950 ब) 1955
क) 1960 ड) 1965

4) नागरी सहकारी बँकांचे ––– हे कार्यक्षेत्र आहे.
अ) नागरी/शहरी ब) राज्य
क) राष्ट्र ड) यापैकी नाही

5) नाबार्डची स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) 1960 ब) 1973
क) 1977 ड) 1982

6) राज्य सहकारी बँक ही ––– बँक म्हणूनही ओळखली जाते.
अ) प्राथमिक ब) जिल्हा
क) शिखर ड) यापैकी नाही

7) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघाचे ––– हे पहिले अध्यक्ष होते.
अ) श्री. लल्लूभाई सामलदास ब) एच. एल. काझी
क) रॉबर्ट ओवेन ड) यापैकी नाही

8) सहकाराचा दुसरा व्यापक कायदा ––– साली संमत करण्यात आला.
अ) 1901 ब) 1904
क) 1912 ड) 1920

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) नागरी सहकारी बँकाची कोणतीही तीन कार्ये सांगा.
2) भारतातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या कोणत्याही तीन समस्या सांगा.
3) कृषी वित्तपूरवठयातील नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
4) सहकारी अंकेक्षणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
5) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांच्या कोणत्याही तीन समस्या सांगा.
6) NCDC ची कोणतीही तीन उद्दिष्ट्ये सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

भारतातील राज्य सहकारी बँकांची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्र.4 भारतातील दुग्ध सहकारी संस्थाच्या समस्या कोणत्या आहेत? उपाय सुचवा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Co-operation (19101407)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ has a prime importance in co-operative societies.
a) Director's meeting b) Employee meeting
c) Annual general meeting d) None the these

2) The structure of Indian dairy Co-operatives is _____ tier.
a) One b) Two
c) There d) Four

3) The Maharashtra Co-operative societies Act was passed in _____.
a) 1950 b) 1955
c) 1960 d) 1965

4) The working area for urban Co-operative Banks is _____.
a) Urban b) State
c) The Nation d) None of these

5) NABARD was set up in _____.
a) 1960 b) 1973
c) 1977 d) 1982

6) State Co-operative Banks are also known as _____ Bank.
a) Primary b) District
c) Apex d) None of these

7) _____ was the first president of National Co-operative union of India.
a) Shri. Lalubhai Samaldas b) H. L. Kazi
c) Robert Owen d) None of these

8) The second comprehensive law on Co-operation was passed in _____.
a) 1901 b) 1904
c) 1912 d) 1920

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) State any three functions of Urban Co-operative Banks.
2) State any three problems of Co-operative sugar factories in India.
3) Explain the Role of NABARD in Agricultural credit.
4) Explain the types of Co-operative Audit.
5) State any three problems of District central Co-operative Banks.
6) State any three objectives of NCDC.

Q.3 **Answer any one question of the following.** **10**

Explain the progress and problems of state Co-operative Banks.

OR

Explain the progress and problems of Co-operative movement in Maharashtra.

Q.4 What are the problems of Dairy Co-operative societies in India? Suggest the measures. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970 A.D.) (19101411)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) छ. शाहू महाराजांनी ––– नावाची स्पिनींग मिल सुरू केली.
अ) छ. राजाराम ब) छ. शहाजी
क) छ. शाहू ड) छ. शिवाजी

2) छ. शाहू महाराजांनी ––– साली इनामे, वतने जप्त केली.
अ) 1905 ब) 1902
क) 1910 ड) 1915

3) छ. शाहू महाराज यांचे मूळ आडनांव ––– होते.
अ) घाटगे ब) भोसले
क) निंबाळकर ड) जाधव

4) सावित्रिबाई फुले यांच्या जन्म ––– रोजी झाला.
अ) 3 जानेवरी 1831 ब) 4 जानेवरी 1831
क) 5 जानेवरी 1831 ड) 6 जानेवरी 1831

5) पंडिता रमाबाई यांचा मृत्यू ––– रोजी झाला.
अ) 5 एप्रिल 1922 ब) 6 एप्रिल 1922
क) 7 एप्रिल 1922 ड) 8 एप्रिल 1922

6) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांनी ––– नावाची शैक्षणिक संस्था स्थापन केली.
अ) स्वामी विवेकानंद ब) रयत शिक्षण संस्था
क) दुध गंगा शिक्षण प्रसारक ड) विद्या प्रसारक संस्था

7) महर्षी शिंदे यांचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) विजापूर ब) सांगली
क) जमखंडी ड) सातारा

8) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ––– या राजकीय पक्षाची स्थापना केली.
अ) स्वतंत्र मजूर पक्ष ब) हरिजन पक्ष
क) कॉंग्रेस पक्ष ड) स्वराज्य पक्ष

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) छ. शाहू महाराज यांचे शिक्षण विषय धोरण
2) छ. शाहू महाराजांचे स्त्री शिक्षण विषयक कार्य सांगा.
3) छत्रपती शाहू महाराज यांचे आर्थिक कार्य स्पष्ट करा.
4) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांची शिक्षण विषय चार तत्त्वे सांगा.
5) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी अस्पृश्यांना कोणता संदेश दिला?
6) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे राजकीय कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

छत्रपती शाहू महाराज यांचे आर्थिक कार्य सांगा.

किंवा

कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे जीवन व कार्य स्पष्ट करा.

प्र.4 डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे राजकीय कार्य स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970 A.D.) (19101411)

Day & Date: Monday, 04-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Chatrapati Shahu Maharaj had started _____ spinning mill.
a) Chh. Rajaram b) Chh. Shahaji
c) Chh. Shahu d) Chh. Shivaji

2) Chatrapti Shahu Maharaj had dissolve Inam's and Vatan's in _____.
a) 1905 b) 1902
c) 1910 d) 1915

3) First sirname of Chhatrapti Shahu Maharaj is _____.
a) Ghatge b) Bhosle
c) Nimbalkar d) Jadhav

4) Savatribai Phule was borned in _____.
a) 3 January 1831 b) 4 January 1831
c) 5 January 1831 d) 6 January 1831

5) Pandita Ramabai died in _____.
a) 5 April 1922 b) 6 April 1922
c) 7 April 1922 d) 8 April 1922

6) Karmaveer Bhaurao Patil established _____ educational institution.
a) Swami Vivekanand
b) Rayat Shikshan Sanstha
c) Dudh Ganga Shikshan Prasarak
d) Vidhya Prasarak Sanstha

7) Birth place of Maharshi Shinde is _____.
a) Vijapur b) Sangli
c) Jamkhandi d) Satara

8) Dr. Babasaheb Ambedkar established _____ political party.
a) Swatantra Majur Paksha b) Harijan Party
c) Congress Party d) Swarajya Party

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) Education Policy of Chhatrapati Shahu Maharaj.
2) Women related work of Chhatrapati Shahu Maharaj.
3) Work of Chh. Shahu Maharaj in economical field.
4) The four educational principals of Karmaveer Bhaurao Patil.
5) What was the message given by Dr. B.R. Ambedkar to his untouchable people.
6) Political work of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q.3 **Broad answers questions. (Any one)** **10**

Discuss the economical work of Chhatrapati Shahu Maharaj.

OR

Discuss the life and work of Karmveer Bhaurao Patil.

Q.4 Discuss the Political work of Dr. Babashaeb Ambedkar. **10**

SLR-AA-233

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper – VI)
History of Indian Freedom Movement (1857-1950A.D.) (19101444)

Day & Date: Tuesday, 05-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) अनुशीलन समिती ही क्रांतीकारी संघटना ––– प्रांतात कार्यरत होती.
अ) पंजाब ब) महाराष्ट्र
क) मद्रास ड) बंगाल

2) कुका चळवळ ही ––– येथे सुरू करण्यात आली.
अ) पंजाब ब) बिहार
क) बंगाल ड) यापैकी नाही

3) महात्मा गांधी यांचे राजकीय गुरू ––– हे होत.
अ) दादाभाई नौरोजी ब) फिरोजशहा मेहता
क) गोपाळ कृष्ण गोखले ड) मदन मोहन मालवीय

4) जालियनवाला बाग हे ठिकाण ––– येथे आहे.
अ) अमृतसर ब) अंबाला
क) जालंदर ड) पटियाला

5) 1909 च्या कायद्यास ––– असे म्हटले जाते.
अ) मॉंटफर्ड सुधारणा ब) मोर्ले मिंटो सुधारणा कायदा
क) कौन्सिल ॲक्ट ड) भारत सरकार कायदा

6) सुभाषचंद्र बोस यांनी ––– या राजकीय पक्षाची स्थापना केली.
अ) स्वराज्य पक्ष ब) फॉरवर्ड ब्लॉक
क) सोशालिस्ट ड) लिबरल पक्ष

7) मसुदा समितीचे अध्यक्ष ––– हे होते.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) अल्लादि कृष्णस्वामी अय्यर
क) बी. एन. राव. ड) के. एम. मुन्शी

8) भारतीय राज्यघटनेने ––– नागरीकत्त्वाचा स्विकार केला.
अ) एकेरी ब) दुहेरी
क) कल्याणकारी ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) बंगालमधील क्रांतीकारी चळवळीची माहिती लिहा.
2) भारत छोडो चळवळीची कारणे सांगा.
3) सुभाषचंद्र बोस यांच्याबद्दल टिप लिहा.
4) 1947 च्या भारतीय स्वातंत्र्याच्या कायद्यातील तरतुदी लिहा.
5) अभिनव भारत संघटनेबद्दल माहिती लिहा.
6) सविनय कायदेभंगाचे परिणाम सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्टये लिहा.

किंवा

1919 च्या मॉंटफर्ट सुधारणा कायद्याची पार्श्वभूमी व तरतूदी स्पष्ट करा.

प्र.4 असहकार चळवळीची कारणे सांगून चळवळीचा कार्यक्रम स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HISTORY (Paper – VI)
History of Indian Freedom Movement (1857-1950A.D.) (19101444)

Day & Date: Tuesday, 05-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The revolutionary organization Anushilan Samiti was active in the province, _____.
a) Punjab b) Maharashtra
c) Madras d) Bengal

2) Kuka Movement was started in _____.
a) Punjab b) Bihar
c) Bengal d) None of those

3) Political Guru of Mahatma Gandhi was _____.
a) Dadabhai Nauroji b) Firozshah Mehta
c) Gopal Krishna Gokhale d) Madan Mohan Malviya

4) Jallianwala Baug is located at _____.
a) Amritsar b) Ambala
c) Jalandar d) Patiyala

5) The act of 1909 is known as _____.
a) Mont ford Reforms Act b) Morley-Minto Reforms Act
c) Council Act d) Govt, of India Act

6) Subhashchandra Bose established political party named _____.
a) Swaraj Party b) Forward Block
c) Socialist party d) Liberal Party

7) _____ was the president of drafting committee of Indian Constitution
a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) Alladi Krishnaswami
c) B.N.Rao d) k.M. Munshi

8) The Indian Constitution has accepted _____ citizenship.
a) One citizenship b) Duel citizenship
c) Welfare citizenship d) none of these

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) Write information about the revolutionary movement in Bengal
2) State the reasons of Quit India Movement.
3) Write a short note on Subhashchandra Bose
4) Write the Provisions of Indian Independence Act 1947
5) State the information about Abhinav Bharat
6) State the results of civil disobedience movement

Q.3 **Write answers to the following questions. (Any One)** **10**

Write the salient features of Indian constitution.

OR

Explain the background & the provisions of the Act of 1919, Montford reform Act.

Q.4 Explain the reasons of Non-Cooperation movement by giving its programme. **10**

SLR-AA-234

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper- VI)
Environmental Geography (19101462)

Day & Date: Tuesday, 05-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) पर्यावरण म्हणजे ––– होय.
अ) परिसर ब) विभाग
क) जमीन ड) क्षेत्र

2) ओझोन ––– भरातील घटक आहे.
अ) दलांबर ब) मृदावरण
क) स्थितांबर ड) तपांबर

3) परिसंस्थेत सिंह हा ––– भक्षक आहे.
अ) प्राथमिक ब) व्दितीयक
क) तृतीयक ड) परोपजीवी

4) ––– हा दिवस वसुंधरा दिन म्हणून साजरा केला जातो.
अ) 22 एप्रिल ब) 22 मे
क) 22 जून ड) 22 जुलै

5) पर्यावरण संरक्षण कायदा ––– पासुन अंमलात आला.
अ) 1986 ब) 1992
क) 1984 ड) 1974

6) भारतामध्ये प्रथम पर्यावरण संबंधीत कायदा ––– हा पारित करण्यात आला.
अ) पाणी कायदा ब) हवा कायदा
क) ध्वनी प्रदुषण कायदा ड) माती प्रदुषण कायदा

7) भारतामध्ये सर्वाधिक जैवविविधता ––– या प्रकारात आढळतो.
अ) पक्षी ब) किटक
क) सरपटणारे प्राणी ड) उभयचर प्राणि

8) आम्ल पर्जन्य हे पाणी व ––– यांच्या मिश्रणाचा परिणाम आहे.
अ) नायट्रोजन ब) कार्बन मोनोक्साईड
क) ऑक्सिजन ड) सल्फर व नायट्रोजन ऑक्साईड

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) परिसंस्था संकल्पना
2) ध्वनी प्रदुषणाची कारणे
3) जैवविविधतेचे मुल्य
4) जागतिक तापमानवाढ
5) पर्यावरण अभ्यासाचे महत्व
6) उर्जा प्रवाह

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

प्रदुषणाचे प्रकार स्पष्ट करून हवा प्रदूषाणाचे मानवी आरोग्यावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक पर्यावरण विकासामध्ये राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय शासकीय व अशासकीय संस्थांचा सहभाग स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

परिसंस्था म्हणजे काय ते सांगुन परिसंस्थेचे प्रकार स्पष्ट करा.

SLR-AA-234

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. GEOGRAPHY (Paper- VI)
Environmental Geography (19101462)

Day & Date: Tuesday, 05-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Environmental means_____.
a) Surround b) Region
c) Land d) Area

2) Ozon is natural constituent of _____.
a) Troposphere b) Lithosphere
c) Strtosphere d) Theromosphere

3) Lion is _____ consumer in then ecosystem.
a) Primary b) Secondary
c) Tertory d) Hetrotrophy

4) _____ this day celebrates “Vasundhara day”
a) 22 April b) 22 May
c) 22 June d) 22 July

5) Environmental protection law implementation from _____ year.
a) 1986 b) 1992
c) 1984 d) 1974

6) In India _____ environmental law passed
a) Water law b) Air law
c) Sound pollution act d) Soil Pollution act

7) In India maximum biodiversity founds in ____.
a) Birds b) Insects
c) Reptiles d) None of these

8) Acid rain is combinations of water and _____.
a) Nitrogen b) Carson monoxide
c) Oxigen d) Sulpher & nitrogen oxide

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Concept of Ecosystem
b) Causes of sound pollution
c) Value of Biodiversity
d) Global Warming
e) Importance of environmental study
f) Energy flow

Q.3 Broad question. **10**

a) Give type of pollution, discuss details about air pollution.

OR

b) Discuss the role national, international & government & non government instructions in the development of Environment.

Q.4 Broad question. **10**

What is Ecosystem? Give details about types of Ecosystem.

SLR-AA-235

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HINDI (Paper-V)
Aadhunik Hindi Gadya: Ekanki Ev Vyavharik Hindi (19101427)

Day & Date: Wednesday, 06-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) 'गली की शांति' एकांकी में ———, बिहारी की पत्नी है।
अ) कार्तिकी ब) कावेरी
क) रामी ड) सुनिता

2) जीवनलाल को ——— का लोभ दिखाया गया है।
अ) जंगल ब) शिक्षा
क) दहेज ड) हीरा

3) 'पिकनिक' एकांकी में ——— क्रोध में अपनी माँ को राक्षसी कहती है।
अ) मीना ब) निरूपा
क) शारदा ड) आरती

4) 'अखबारी विज्ञापन' एकांकी में ——— की गलती के कारण मैनेजर माफी माँगता है।
अ) पत्रकार ब) संवाददाता
क) टाइपिस्ट ड) कॅमेरा मॅन

5) पिता श्रीधर ने भरी सभा में अपने पुत्र ——— का अपमान किया था।
अ) गौतमी ब) भारवि
क) सिद्धार्थ ड) देवदत्त

6) डॉ. उषा ——— स्पेशालिस्ट है।
अ) अस्थि रूग्ण ब) पेचिस
क) एड्स ड) मेटर्निटी

7) 'जब लाभ ही लाभ हो' तब 'पाँचों ——— घी में' इस कहावत का प्रयोग किया जाता है।
अ) घर ब) अँगुलियाँ
क) पहेलियाँ ड) अठखेलियाँ

8) 'जो जानने की इच्छा रखता है', उसे ——— कहते है।
अ) जिज्ञासु ब) प्रज्ञासू
क) चक्षू ड) रक्षंती

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप लिखिए। **12**

1) निम्नलिखित प्रत्येक शब्द के चार चार अनेकार्थक शब्द लिखिए।
   अ) उदात्त
   ब) गुण
   क) अधिकार

2) निम्नलिखित प्रत्येक शब्द के चार चार अनेकार्थक शब्द लिखिए।
   अ) गौरव
   ब) चरण
   क) अलोक

3) निम्नलिखित लोकोक्तियों के अर्थ लिखिए।
   अ) अक अनार सौ बीमार
   ब) घर की मुर्गी दाल बराबर

4) निम्नलिखित लोकोक्तियों के अर्थ लिखिए।
   अ) दीवार के भी कान होते हैं
   ब) चोरी और सीनाजोरी

5) निम्नलिखित प्रत्येक वाक्यांश के लिए एक शब्द लिखिए।
   अ) कम बोलनेवाला
   ब) जो तत्व को जानता हो
   क) जिसका कोई नाथ नहो।

6) निम्नलिखित प्रत्येक वाक्यांश के लिए एक शब्द लिखिए।
   अ) जो देश विदेश का भ्रमण करता हो
   ब) शत्रुओं को मारनेवाला
   क) आदि से अंत तक

प्र.3 'प्रतिशोध' एकांकी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए। **10**

अथवा

'बचाओं मुझे डॉक्टरों से बचाओ' एकांकी मे चित्रित हास्यव्यंग्य का वर्णन कीजिए।

प्र.4 'बहू की विदा' एकांकी का सारांश लिखिए। **10**

SLR-AA-236

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper - V)
Psychology of Middle and late Adulthood (19101459)

Day & Date: Wednesday, 06-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) मध्यम प्रौढावस्थेचा कालखंड साधारणपणे ––– वर्षापर्यंतचा असतो.
अ) 40 ते 60 ब) 60 ते 70
क) 70 ते 80 ड) 80 ते 90

2) मध्यम वयात स्मृतीचे ––– प्रकार पडतात.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

3) रविना हेल्सन यांनी ––– प्रारूप मांडले.
अ) पंच घटक ब) षटकोनी
क) जीवन प्रसंग ड) जीवन ऋतू

4) ––– चा आकृतीबंध 'U' आकाराचा असतो.
अ) जीवन प्रसंग प्रारूप ब) वैवाहिक घटस्फोट
क) वैवाहिक समायोजन ड) वैवाहिक समाधान

5) वृध्दापणाचा प्रमुख दर्शक घटक ––– आहे.
अ) केस ब) दृष्टी
क) गंध ड) आवाज

6) ––– हा वार्धक्याचा सिद्धांत आहे.
अ) पंचघटक प्रारूप ब) वापरा आणि फेका
क) मनोविश्लेषण ड) सलग्नता परिणाम

7) ––– ही जीवनातील अत्यंत तणावपूर्ण अवस्था आहे.
अ) सेवानिवृत्ती ब) वृध्दावस्था
क) विधवा / विधुरपणा ड) अहम परिवर्तन

8) रॉबर्ट पेक यांनी ––– उत्तर प्रौढावस्थेविषयीचा सिद्धांत मांडला.
अ) सातत्य सिद्धांत ब) वैकासिक कार्य
क) माघार प्रवृत्ती सिद्धांत ड) मनोविश्लेषण

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) जरादीर्घदृष्टीदोष म्हणजे काय?
2) शहाणपण म्हणजे काय?
3) अहम एकात्मता म्हणजे काय?
4) ''बुमरँग मुले'' कोणास म्हणतात?
5) वयवाद म्हणजे काय?
6) रिकामे घरटे संलक्षण म्हणजे काय?

प्र.3 कोणताही एक दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. **10**

मध्यम प्रौढावस्थेतील कौटुंबिक हिंसा वर्णन करा.

किंवा

उत्तर प्रौढावस्थेमधील आरोग्य आणि स्वास्थ (सुस्थिती) स्पष्ट करा.

प्र.4 मध्यम प्रौढावस्थेतील शारीरिक विकास स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper - V)
Psychology of Middle and late Adulthood (19101459)

Day & Date: Wednesday, 06-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Span of middle adulthood is _____.
a) 40 to 60 b) 60 to 70
c) 70 to 80 d) 80 to 90

2) Middle age _____ types of memory.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

3) Ravina Helsan proposed _____ model.
a) Five factor b) Hexagonal
c) Life event d) Season of life

4) _____ has 'U' shaped configuration.
a) Life events model b) Marital divorce
c) Marital adjustment d) Marital satisfaction

5) The most obvious sign of aging is the change in a persons _____.
a) Hair b) Vision
c) Smell d) Sound

6) _____ is a theory of aging.
a) Five factor model b) Wear and tear
c) psychoanalytic d) Cohort

7) _____ stage is more painful and stressful in life.
a) Retirement b) Aging
c) Widowed d) Ego transcendence

8) Robert peck proposed _____ theory of late adulthood.
a) Continuity theory b) Developmental task
c) Disengagement theory d) Psychoanalytic

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is presbyopia?
2) What is wisdom?
3) What is Ego integrity?
4) Which Children's are called boomrang children?
5) What is ageism?
6) What is the empty nest syndrome?

Q.3 **Write long answers. (Any One)** **10**

Describe in brief family violence in middle adulthood.

OR

Explain the health and wellness in late adulthood.

Q.4 Explain physical development in middle adulthood. **10**

SLR-AA-237

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. HINDI (Paper - VI)
Aadhunik Hindi Kavy, Vyakaran Avn Lekhan (19101428)

Day & Date: Thursday, 07-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) 'भिक्षुक' कविता में निराला जी ने ––– की दीनता का मार्मिक तथा हृदयस्पर्शी चित्रण किया है।
अ) सजीव ब) भिखारी
क) बन्दर ड) जानवर

2) 'शिक्षा की अवस्था' कविता के कवि ––– है।
अ) केदारनाथ सिंह ब) अज्ञेय
क) निर्मला पुतुल ड) मैथिलीशरण गुप्त

3) दुष्यंतकुमार ने अपने गजल में लिखा है – 'जरा सा तौर तरीकों में हेर फेर करो तुम्हारे हाथ में ––– हो आस्तीन नही।'
अ) मशीन ब) कालर
क) जलील ड) हसीन

4) निर्मला पुतुल ने ––– स्त्री का सही रूप प्रस्तुत किया है।
अ) कामकाजी ब) आधुनिक
क) आदिवासी ड) प्राचीन

5) 'ताजमहल की छाया में' अज्ञेय की ––– कविता है।
अ) सामाजिक ब) राजकीय
क) शैक्षणिक ड) प्रेम

6) ––– चिन्ह का अर्थ फुल स्टॉप लिया जाता है।
अ) ? ब) <
क) ; ड) ।

7) www का अर्थ ––– लिया जाता है।
अ) World Wide Web ब) Blog
क) Google Network ड) Dark Web

8) 'कबीर वाणी के डिटेक्टर थे' प्रस्तुत वाक्य में ––– चिन्ह का प्रयोग हुआ है।
अ) अवतरण चिन्ह ब) प्रश्न चिन्ह
क) लाघव चिन्ह ड) हंसपाद चिन्ह

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। **12**

1) विरामचिन्ह का अर्थ बताकर किसी दो विरामचिन्ह उदाहरण सह स्पष्ट कीजिए।
2) हिंदी वेबसाइड के दो लाभ लिखिए।
3) आनुवाद की परिभाषा स्पष्ट कर व्यवहारिक अनुवाद के महत्त्व को स्पष्ट कीजिए।
4) प्रश्नचिन्ह का अर्थ बताकर दो उदाहरण लिखिए।
5) हिंदी वेबसाइड के दो नाम लिखिए।
6) चंद्रकांत देवताले ने अपनी माँ के कौनसे कष्टों को कविता द्वारा व्यक्त किया है?

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए। **10**

1) पेट पीठ दोनों मिलकर है एक, चल रहा लकुटिया टेक,
मुट्ठी भर दाने को – भूख मिटाने को, मुँह फटी पुरानी झोली को फैलता–
दो टुक कलेजे के करता पछताता पथ पर आता।

2) मै पूछता हूँ–
यह तीसरा आदमी कौन है? मेरे देश की संसंद मौन है।

3) अब हम यानी आपके सारे के सारे कैदी
आदमी की जेल से मुक्त होना चाहते है।

प्र.4 'नीड़ का निर्माण' कविता द्वारा कवि हरिवंशराय बच्चनजी ने क्या संदेश दिया है। **10**

SLR-AA-238

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper-VI)
Psychology of Modern life (19101460)

Day & Date: Thursday, 07-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) अर्थपूर्ण संदेशाची देवाण–घेवाण करण्याची प्रक्रिया म्हणजे ––– होय.
अ) संप्रेषण ब) टीका
क) संरक्षण वृत्ती ड) पराभाषा

2) नेत्रसंपर्क हे ––– संप्रेषणातील मुलभूत अडथळा आहे.
अ) लिखित ब) मौखिक
क) लिखित ड) अभाषीक

3) ––– यांनी उद्दिपक–मुल्य भूमिका सिध्दांत मांडला.
अ) पिनेल ब) मुरस्टेन
क) आहुजा ड) हॉलंड

4) ––– म्हणजे एकाच वंशामधील सामाजिक समुहातील व्यक्तींबरोबर विवाह करण्याची प्रवृत्ती होय.
अ) प्रेमविवाह ब) समागमन
क) अंतर्विवाह ड) अनुरूप विवाह

5) ––– हि मानसिक प्रक्रिया आहे.
अ) बोधन ब) स्व संरक्षण
क) माघार ड) अध्ययन

6) ––– यांनी मादक पदार्थ सेवनाची मानसशास्त्रीय कारणे सांगितली.
अ) हॉलंड ब) राम अहुजा
क) पार्कर ड) कॅटेल

7) आपल्या जीवनातील सर्वात मोठा निर्णय घेणे म्हणजे ––– निवडणे होय.
अ) शाळा ब) कारकिर्द
क) कुंटुंब ड) आरोग्य

8) ––– यांनी व्यवसाय निवडीचे षटकोनी प्रारूप मांडले.
अ) हॉलंड ब) फ्राईड
क) पिनेल ड) पार्कर

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) आंतरव्यक्तिक संप्रेषण म्हणजे काय?
2) हॉलंडचा व्यक्तिमत्व षटकोनी आकृतीबंध लिहा.
3) व्यवसाय निवड निर्णयांसाठी कोणत्या मानसशास्त्रीय चाचण्यांचा वापर केला जातो?
4) मद्यपानाचे दिर्घकालीन परिणाम आणि सामाजिक मूल्य स्पष्ट करा.
5) व्यक्तिगत अवकाश व्याख्या द्या.
6) सांकेतिकरण व्याख्या द्या.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

1) आजारास दिलेल्या प्रतिक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

2) अभाषीक संप्रेषणाचे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4 विवाह करणे/विवाहबध्द होण्याच्या अनेक घटकांची चर्चा करा. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PSYCHOLOGY (Paper-VI)
Psychology of Modern life (19101460)

Day & Date: Thursday, 07-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 choosing the correct alternative. **08**

1) _____ is a process of sending and receiving message that have meaning.
a) Communication b) Criticism
c) Defensiveness d) Paralanguage

2) Eye contact is major channel of _____ communication.
a) verbal b) Oral
c) written d) Non verbal

3) The theory of stimulus-value role is suggested by _____.
a) Pinel b) Murstein
c) Ahuja d) Holland

4) _____ is the tendency of people to marry within their own social group.
a) Love marriage b) Homogmy
c) Endology d) Matching marriage

5) _____ is a mental process.
a) Cognition b) Defensiveness
c) Withdrawal d) Learning

6) _____ stated the psychological reasons of the consumption of intoxicants (alcoholic).
a) Holland b) Ram Ahuja
c) Parker d) Cattel

7) One of your biggest decision is life is a choosing a _____.
a) School b) Career
c) Family d) Health

8) _____ proposed hexagonal model of career choice.
a) Holland b) Freud
c) Pinel d) Parker

Q.2 Write short answer. (Any four) **12**

a) What is interpersonal communication?
b) State Hollands six personality pattern.
c) Which psychological tests are used for career decisions?
d) Explain the long term health effects and social costs.
e) Define personal space.
f) Define encoding.

Q.3 Write any one long answer. **10**

a) Explain reaction of illness.

OR

b) Explain the elements of non-verbal communication.

Q.4 Discuss several factor's influencing moving toward marriage. **10**

SLR-AA-239

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ENGLISH (Paper - V)
Introduction to Language (19101429)

Day & Date: Friday, 08-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) Animal Communication is _____.
a) infinite b) finite
c) acquired d) non-instinctive

2) Language is _____ system of communication.
a) political b) economical
c) national d) social

3) The tongue is divided into _____ parts.
a) two b) four
c) three d) five

4) _____ is a nasal sound.
a) /n/ b) /p/
c) /f/ d) /r/

5) There are _____ diphthongs in English language.
a) 7 b) 9
c) 10 d) 8

6) _____ is an independent grammatical unit and can occur independently in a sentence.
a) Free Morpheme b) Bound Morpheme
c) Prefix d) Suffix

7) Morphology is a branch of _____.
a) Science b) Psychology
c) Political Science d) Linguistics

8) When an affix is attached at the end of the word it is called _____.
a) prefix b) suffix
c) infix d) None of the above

Q.2 Write the answers in short. (Any Four) 12

1) What are the types of Phonetics?
2) What is phonology?
3) What are the differences between phonology and phonetics?
4) What is meant by weak forms?
5) What is meant by intonation?
6) Write in brief about the Air Stream Mechanism.

Q.3 Answer any one of the following questions **10**

a) Write a detailed note on Word Formation Process.

OR

b) Write in detail about the morpheme and its types.

Q.4 What are the characteristics of language? **10**

SLR-AA-240

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SANSKRIT (Paper - V)
Shrimad - Bhagvadgeeta (19101433)

Day & Date: Friday, 08-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्यायं चिनुत **08**
योग्य पर्याय निवडा

1) अर्जुनस्य पुत्रस्य नाम ––– आसीत्।
अ) अभिमन्यु ब) नकुल
क) पौण्ड ड) अशोक

2) अर्जुनस्य शंखस्य नाम ––– आसीत्।
अ) अनंतविजय ब) पांचजन्य
क) पौण्ड्र ड) सुघोष

3) गाण्डिवधनुषधारी ––– आसीत्।
अ) नकुलः ब) युधिष्ठिरः
क) कृष्णः ड) अर्जुनः

4) देवान्भावयतानेन ते ––– भावयन्तु वः।
अ) राक्षसाः ब) देवाः
क) विद्वांसः ड) राजानः

5) गीतानुसारं अन्नाद्भवन्ति –––।
अ) भूतानि ब) वर्षा
क) राक्षसाः ड) पर्जन्यः

6) गीतानुसारं 'यज्ञात भवति –––।
अ) भूतानि ब) वर्षा
क) राक्षसाः ड) पर्जन्यः

7) नवव्या आध्यायाचे ––– नाव आहे।
अ) भक्तियोग ब) कर्मयोग
क) सांख्ययोग ड) राजविद्याराजगुह्ययोग

8) नैनं छिन्दन्ति ––– नैनं दहति पावकः।
अ) अग्नयः ब) पावकः
क) शस्त्राणि ड) मारूतः

प्र.2 अधोलिखितेषु चतस्रः टिप्पण्यः लिखत (सहा पैकी चार) **12**

1) त्रिगुणम्।
2) अर्जुनः।
3) माया।
4) पंचमहायज्ञः।
5) आत्मा।
6) श्रीकृष्णः।

प्र.3 अधोलिखितेषु द्वयोः एकस्य व्याख्या कार्याः? (दोन पैकी एक) **10**

अ) कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन। मा फलहेतुर्भुः मा ते संगोस्त्वकर्मणि।

ब) वाशांसी जीर्णानि यथा विहाय, गृह्णाति नवानि नरो पराणि।

प्र.4 भगवद्गीतेनुसार कर्मयोग सविस्तर स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-241

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. ENGLISH (Paper-VI)
Indian Writing in English (19101430)

Day & Date: Saturday, 09-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives. 08

1) In the novel 'That Long silence', Jaya is married to _____.
a) Mohan b) Rohan
c) Rohit d) Sham

2) In 'That Long silence' Jaya has always been advised her "_____" to behave more like a civilized and cultural girl.
a) Grandmother b) Mother-in-law
c) Grandfather d) Sister

3) 'That Long Silence' won the Sahitya Akademi Award in _____.
a) 1989 b) 1990
c) 1991 d) 1992

4) Jaya feels determined to never again let such Long _____ come between the two or within herself?
a) Silence b) Relationship
c) Distance d) Marriage

5) "Obituary" by A.K. Ramanujan deals with the death of the speaker's _____.
a) Mother b) Father
c) Brother d) Sister

6) The poem _____ by Nissim Ezekiel talks about philosophy and poetry.
a) Bus b) Philosophy
c) On killing a Tree d) A Hot Noon In Malabar

7) How do the trees die _____.
a) When they don't get water b) When they don't get manure
c) When their roots are uprooted d) When we cut it with knife

8) "The Pardah Nashin" is one of the famous poem of _____.
a) Sarojini Naidu b) Kamala Das
c) Nissim Ezekiel d) Dilip Chitre

Q.2 Answer any 'FOUR' of the following questions. 12

1) What is Post-independence literature? Who is the Post-independence Indian English poet?
2) Which is one of the major characteristics of Post-independence Indian English poetry?
3) What is the irony in the poem obituary?
4) What is the central idea of the poem 'Pardah Nashin'?
5) What does Suhasini mean in the context of the novel 'That Long Silence?
6) Where does Mohan get transferred in 'That Long Silence?

Q.3 Write a critical appreciation of the poem “On Killing a Tree”? **10**

OR

What is the central idea of the poem “Philosophy”?

Q.4 ‘Jaya’ the symbol of silent suffering in ‘That Long Silence. Discuss? **10**

SLR-AA-242

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SANSKRIT (Paper - VI)
Kavya Shastra (19101434)

Day & Date: Saturday, 09-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चिनुत. **08**
योग्य पर्याय निवडा.

1) नियतिकृत ––– ल्हादैकमयी अनन्यपरतन्त्राम्
अ) नियमरहिता ब) नियमसहिता
क) नवरस ड) यशकृतं

2) व्यंजनेन युक्त असा जो शब्द असतो तो ––– शब्द होय.
अ) वाचक ब) व्यंजक
क) अभिधा ड) लाक्षणिक

3) लक्षणा ऐकूण ––– भेदाची ठरते.
अ) 4 ब) 7
क) 2 ड) 6

4) ––– यशसेऽर्थकृते व्यवहारविदे शिवेतरक्षतये।
अ) उपमा ब) काव्यं
क) नियम ड) ग्रंथ

5) लक्षणा प्रवृत्त होण्यासाठी ––– अपेक्षित आहे.
अ) मुख्यार्थबोध ब) लक्ष्यार्थ
क) मुख्यार्थबाध ड) वाक्यार्थ

6) ––– म्हणजे आवाजाची विशिष्ट लय.
अ) अभिधा ब) व्यंजना
क) काकु ड) उपमा

7) खालीलपैकी एक लक्षणाशब्दशक्तिचे ––– भेद आहे।
अ) बालकः गच्छति ब) वायुः वहति
क) गंगायां घोषः ड) अग्निना सिंचति

8) दोन भिन्न पदार्थामधील साधर्म्य दर्शविणारा ––– अलंकार होय.
अ) उपमा ब) उपादान
क) उत्प्रेक्षा ड) व्याजोक्ति

प्र.2 अधोलिखितेषु चतस्त्रः टिप्पण्यः लिखत (कोणतेही चार) **12**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)

1) अलंकारपरिचयः।
2) व्यतिरेक अलंकार।
3) अपन्हुति अलंकार।
4) ससंदेह अलंकार।
5) काव्य लक्षण।
6) लक्षणा शब्दशक्ति

प्र.3 अधोलिखितेषु द्वयोः एकस्य व्याख्या कार्याः? (कोणताही एक) **10**

1) तद् रूपकमभेदो यः उपमानोपमेययोः।
2) शक्तिर्निपुणता लोकशास्त्रकाव्याद्यवेक्षणात्।

प्र.4 मम्मटानुसार शब्दांचे स्वरूप व भेदांचे थोडक्यात विवेचन करा. **10**

SLR-AA-243

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Philosophy (Paper-V)
Western Ethics (19101455)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) सुखवादानुसार सुख हे ––– आहे.
अ) कमी मूल्य ब) सर्वोच्च मूल्य
क) निरूपयोगी ड) अनैतिक

2) मिल्ल च्या दृष्टीने, आयुष्यात प्रत्येकजण ––– साठी धड़पडत असतो.
अ) भीती ब) स्वप्न
क) दुःख ड) सुख

3) उपयुक्ततावाद हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) कर्तव्यवाद ब) प्राप्तव्यवाद
क) परहीतवाद ड) यापैकी नाही

4) 'खोटे बोलू नये' हे विधान ––– आदेशाचे आहे.
अ) निरूपाधिक ब) सोपाधिक
क) संधी ड) विकल्प

5) कांटच्या मते केवळ ––– आदेशांनाच नैतिक मूल्य असते.
अ) सोपाधिक ब) निरूपाधिक
क) अनुलंब ड) यापैकी नाही

6) प्रेम भंग हे एक ––– दुरित होय.
अ) मानसिक ब) धार्मिक
क) शारीरिक ड) यापैकी नाही

7) प्रतीशोधात्मक उपपत्ती हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) सद्‌गुण ब) ज्ञान
क) शिक्षा ड) यापैकी नाही

8) दुःख हा एक ––– दुरिताचा प्रकार आहे.
अ) मानसिक ब) धार्मिक
क) शारीरिक ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) **12**

1) सद्‌गुण म्हणजे काय?
2) सुखवाद म्हणजे काय?
3) कर्तव्य म्हणजे काय?
4) कांटची विचारसरणी स्पष्ट करा.
5) अंतःप्रज्ञावादी नीतिशास्त्र म्हणजे काय?
6) मिल्लचा उपयुक्ततावाद स्पष्ट करा.

प्र.3 शिक्षेची प्रतिशोधात्मक उपपत्ती सविस्तर स्पष्ट करा. **10**

किंवा

प्लेटो आणि ॲरिस्टॉटल यांच्या सद्‌गुण संकल्पनेतील फरक स्पष्ट करा.

प्र.4 समलैंगिकतेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-243

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Philosophy (Paper-V)
Western Ethics (19101455)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) According to hedonism, Pleasure is the _____.
a) Lowest value b) Highest value
c) Useless d) Immoral

2) According to Mill, Everyone in life struggles for _____.
a) Fear b) Dream
c) Sorrow d) Happiness

3) Utilitarianism is a kind of_____.
a) Deontology b) Teleology
c) Altruism d) None of these

4) 'Do not tell a lie' this statement is _____ imperative.
a) Categorical b) Hypothetical
c) Conjunctive d) Disjunctive

5) According to Kant, ____ imperative has moral value.
a) Conditional b) Categorical
c) Hypothetical d) None of these

6) Love break is a type of _____evils.
a) Mental b) Religious
c) Physical d) None of these

7) Retributive theory is a kind of _____.
a) Virtue b) Knowledge
c) Punishment d) None of these

8) Sorrow is a type of _____ evil.
a) Mental b) Religious
c) Physical d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

a) What is virtue?
b) Explain hedonism?
c) What is duty?
d) Explain Kant's ideology.
e) What is Intuitive ethics?
f) Explain Mill's utilitarianism.

Q.3 Explain the retributive theory of punishment. **10**

OR

Distinguish between Plato and Aristotle's concept of virtue.

Q.4 Explain the characteristics of Homosexuality. **10**

SLR-AA-244

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper – V)
Teaching and Learning (19101453)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) अध्यापन दिशाहीन व अयशस्वी होऊ नये यासाठी ––– ची गरज आहे.
अ) पाठयपुस्तके ब) अध्ययन सिध्दांत
क) अध्यापन शास्त्र ड) अभ्यासक्रम

2) ––– म्हणजे व्यक्तिगतरित्या किंवा समूह स्वरूपात विद्यार्थ्यांना समजून घेणे व मार्गदर्शन करणे.
अ) अध्ययन ब) अध्यापन
क) शिक्षण ड) यापैकी नाही

3) शिक्षक स्वतः कृती/प्रयोग करून दाखवितात आणि या कृतीतून घटकाचे अध्यापन करतात याला ––– पध्दती म्हणतात.
अ) व्याख्यान ब) दिग्दर्शन
क) गोष्ट ड) बुद्धीमंथन

4) ––– ही शिक्षकप्रधान अध्यापनपध्दती आहे.
अ) व्याख्यान ब) कथाकथन
क) समस्या निराकरण ड) चर्चा

5) ––– याने शिक्षकाला माळयाची उपमा दिली आहे.
अ) प्लेटो ब) फ्रोबेल
क) रूसो ड) जॉन डयूई

6) समाजाचे व देशाचे भवितव्य उज्वल करण्यासाठी ––– हा विश्वासपात्र घटक आहे.
अ) विद्यार्थी ब) मुख्याध्यापक
क) शिक्षक ड) पालक

7) मुलांमध्ये घडून येणाऱ्या संख्यात्मक बदलांना ––– असे म्हणतात.
अ) प्रगती ब) विकास
क) वाढ ड) यापैकी नाही

8) मानसिक वादळाचा व भावनिक ताणाचा काळ म्हणून ––– ओळखला जातो.
अ) बाल्यावस्था ब) कुमारावस्था
क) प्रौढावस्था ड) शैशवावस्था

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) दिग्दर्शन पध्दतीचे फायदे सांगा.
2) व्याख्यान पध्दतीचे तोटे सांगा.
3) समस्या निराकरण पध्दतीच्या पायऱ्या सांगा.
4) शिक्षकाची सामाजिक जबाबदारी कोणती?
5) अध्यापनाची कार्ये सांगा.
6) प्रज्ञावंत मुलांची वैशिष्टये सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

1) अध्यापन म्हणजे काय? अध्ययन आणि अध्यापनाचा संबंध स्पष्ट करा.
2) चांगल्या शिक्षकाची गुणवैशिष्टये सविस्तर वर्णन करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

कुमारावस्थेची वैशिष्टये सांगून कुमारावस्थेचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.

SLR-AA-244

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper – V)
Teaching and Learning (19101453)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **08**

1) _____ is needed to avoid the teaching process being unsuccessful and directionless.
a) Text books b) Learning theory
c) Pedagogy d) Curriculum

2) _____ means the Understanding and guiding of students as individuals and as group.
a) Learning b) Teaching
c) Education d) None of these

3) The method in which teacher does actions / experiments is called as ____ method.
a) Lecture b) Demonstration
c) Story telling d) Brain storming

4) _____ method is teacher oriented method.
a) Lecture b) Story telling
c) Problem solving d) Discussion

5) _____ stated that 'Teacher is a gardner'.
a) Plato b) Frobel
c) Russeau d) John Dowey

6) _____ is the worth factor to made the bright future of society and nation.
a) Student b) Head master
c) Teacher d) Parents

7) If the statistical change is being made in the children's then it is called as _____.
a) Progress b) Development
c) Growth d) None of these

8) The _____ stage is known as "mental storm and emotional stress".
a) Childhood b) Adolescent
c) Adulthood d) Infant

Q.2 Answer the following questions in short (Any Four) **12**

a) State the merits of Demonstration method.
b) State the limitations of Lecture method.
c) State the steps of problem solving method.
d) What are the Social Responsibility of a teacher?
e) State the functions of teaching.
f) State the characteristics of a gifted children.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

1) What is meant by teaching? Explain the relation between teaching and learning.
2) Describe in details the characteristics of good teacher.

Q.4 Answer the following question in detail **10**

What are the characteristics of adolescence stage? Explain the educational importance of adolescence stage.

SLR-AA-245

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. A.I.H.& C. (Paper-V)
Economic History of Ancient India (19101451)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) मौर्यकाळात ––– पासून राज्यास जास्त कर मिळत असे.
अ) जमीनमहसूल ब) जकात
क) व्यापार ड) उद्योग

2) कापसाच्या शेतीस सर्व प्रथम ––– येथील लोकांनी सुरूवात केली असे मानले जाते.
अ) ग्रीक ब) सुमेरियन
क) सिंधू ड) मेसोपोटेमिया

3) ––– येथील उत्तखननात शंखाचे दिशादर्शक उपकरण मिळाले आहे.
अ) हडप्पा ब) रंगपूर
क) लोथल ड) तेर

4) दक्षिण भारतातील मामल्लपुरम आणि नागपट्टीनम ही ––– काळातील महत्वाची व्यापारी बंदरे होती.
अ) चोल ब) पांड्य
क) पल्लव ड) चालुक्य

5) प्राचीन काळात सम व्यवसायी व्यापारी संघाला ––– असे म्हणत.
अ) संघटना ब) श्रेणी
क) मंडळ ड) समूह

6) गुप्तकाळात ––– हया पूर्वेकडील बंदरातून आंतर–राष्ट्रीय व्यापार केला जात असे.
अ) मुंबई ब) ताम्रलिप्ती
क) कल्याण ड) कालिकत

7) सिंधू संस्कृती कालीन जहाज बांधणीचा कारखाना ––– येथे होता.
अ) लोथल ब) बाणावली
क) हडप्पा ड) रंगपूर

8) ––– राज्यकर्त्यांनी प्राचीन भारतात पहिल्यांदा सुवर्ण नाणी पडण्यास सुरूवात केली.
अ) शुंग ब) कुषाण
क) नंद ड) मौर्य

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) लोथलची माहिती द्या.
2) तगर येथील व्यापारा बद्दल माहिती द्या.
3) तक्षशिला बद्दल माहिती लिहा.
4) कुशाण कालीन व्यापार.
5) चोल कालीन व्यापार.
6) नाण्यांचे महत्त्व.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. (दोन पैकी एक) **10**

प्राचीन श्रेणी व्यवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

हडप्पा काळातील उद्योग आणि व्यवसायाबद्दल माहिती लिहा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. **10**

मौर्य काळातील व्यापार, उद्योग आणि व्यवसायाचे वर्णन करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. A.I.H.& C. (Paper-V)
Economic History of Ancient India (19101451)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) During the Maurya period, the state used to get higher taxes from _____.
a) Land Revenue b) Excise
c) Trade d) Industry

2) Cotton farming is believed to have been started by the people of _____ first.
a) Greek b) Sumerian
c) Indus d) Mesopotamia

3) Excavation at _____ has found a conch directional device.
a) Harappa b) Rangpur
c) Lothal d) Ter

4) Mamallapuram and Nagapattinam in South India were important trading ports during the _____ period.
a) Chola b) Pandya
c) Pallava d) Chalukya

5) In the ancient period same business community was called _____.
a) Organization b) Guilds
c) Mandala d) Group

6) During the Gupta period, international trade was conducted through the eastern port of _____.
a) Mumbai b) Tamralipti
c) Kalyan d) Calicut

7) In the Indus period Ship building factory was at _____.
a) Lothal b) Banavali
c) Harappa d) Rangpur

8) _____ rulers first started minting gold coins in ancient India.
a) Shunga b) Kushana
c) Nanda d) Maurya

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Give information about Lothal.
2) Give information about trade in Tagar.
3) Write information about Taxila.
4) Kushan period trade.
5) Trade during the Chola period.
6) Importance of coins.

Q.3 **Broad answer question.** **10**

Explain ancient trade Guilds system.

OR

Write information about industry and trade of Harappan period.

Q.4 Describe trade, industry and occupations during the Mauryan period. **10**

SLR-AA-246

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper – V)
Indian Society Structure and Change (19101445)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) खालीलपैकी सामाजिक परिवर्तनाची प्रक्रिया कोणती?
अ) सांस्कृतीकरण ब) आधुनिकीकरण
क) पाश्चिमात्यीकरण ड) वरील सर्व

2) ––– हे राष्ट्रीय एकात्मतेमधील अडथळे आहे.
अ) आर्थिक विषमता ब) जातीयवाद
क) भाषावाद ड) वरील सर्व

3) स्त्रीयांना ––– काळात उपनयन संस्काराचे अधिकार होते.
अ) ब्रिटीश ब) वैदिक
क) मध्ययूग ड) यापैकी नाही

4) 'कुर्ग लोकातील धर्म व समाज' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) डॉ. श्रीनिवास ब) डॉ. दुबे
क) डॉ. घुर्ये ड) डॉ. देसाई

5) भारत हा ––– देश आहे.
अ) धार्मिक ब) धर्मनिरपेक्ष
क) भाषीक ड) राजकीय

6) ––– साली भारताने नविन आर्थिक धोरणाचा स्विकार केला.
अ) 1908 ब) 1919
क) 1991 ड) 1971

7) राष्ट्र हे धर्मापेक्षा मोठे आहे असे समजणे ही ––– भावना होय.
अ) विघातक ब) नकारात्मक
क) विधायक ड) यापैकी नाही

8) ––– यांनी सेवासदनाची स्थापना केली.
अ) रमाबाई रानडे ब) मदरसा
क) पंडिता रमाबाई ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पाश्चिमात्यीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
2) ब्रिटीश काळातील स्त्रीयांचा दर्जा स्पष्ट करा.
3) जागतिकीकरणाचा भारतीय समाजावरील स्पष्ट करा.
4) आधुनिकीकरणाची वैशिष्टये सांगा.
5) खाजगीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
6) भारतीय समाजातील विविधता स्पष्ट करा.

प्र.3 सांस्कृतीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा. **10**

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील स्त्रियांचा दर्जा स्पष्ट करा.

प्र.4 राष्ट्रीय एकात्मतेचा अर्थ सांगून राष्ट्रीय एकात्मतेतील अडथळे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-246

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Paper – V)
Indian Society Structure and Change (19101445)

Day & Date: Sunday, 10-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which of the following is process of social change?
a) Sanskritization b) Modernization
c) Westernization d) All of above

2) _____ is the barries to National Unity.
a) Economic inequality b) Racism
c) Linguistics d) All the above

3) Women had right of upnayan in _____ period.
a) British b) Vaidic
c) Medieval d) None of above

4) 'Religion and society among the Coorgs of South India' wroted by_____.
a) Dr. Shrinivas b) Dr. Dube
c) Dr. Ghurye d) Dr. Desai

5) India is a _____ Nation.
a) Religious b) Secular
c) Linguistic d) Political

6) New economic policy accepted in India in _____.
a) 1908 b) 1919
c) 1991 d) 1971

7) Nation is greater than Religion is _____ feeling.
a) Destructive b) Negative
c) Constractive d) None of above

8) 'Seva sadan' established by_____.
a) Ramabai Rande b) Madarasa
c) Pandita Ramabai d) None of above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the process of westernization.
2) Explain the status of women in British period.
3) Impact of globalization on Indian society.
4) Characteristics of modernization.
5) Concept of Privatization.
6) Diversity in Indian society.

Q.3 Explain the concept of Sanskritization. **10**

OR

Explain the status of women after Independence.

Q.4 Define national Integration and explain its obstacles. **10**

SLR-AA-247

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PHILOSOPHY (Paper – VI)
Modern Western Philosophy (19101456)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) ––– हा देकार्तच्या तत्त्वज्ञानाचा आधारभूत सिध्दांत आहे.
अ) रिक्त मन ब) मी विचार करतो म्हणून मी आहे.
क) श्रध्दा ड) यापैकी नाही

2) देकार्त च्या शरीर–मन द्वैतवादाला काय म्हणतात.
अ) आंतरक्रियावाद ब) समांतरवाद
क) भांडवलवाद ड) यापैकी नाही

3) स्पिनोझा ––– तत्त्वज्ञ आहे.
अ) बुध्दिवादी ब) अनुभववादी
क) जडवादी ड) यापैकी नाही

4) ––– च्या मते ईश्वर आणि द्रव्य हे एकाच होत.
अ) ह्यूम ब) कांट
क) हेगेल ड) स्पिनोझा

5) लॉक हा ––– तत्त्वज्ञ आहे.
अ) चिद्वादी ब) बुध्दिवादी
क) अनुभववादी ड) यापैकी नाही

6) लॉकच्या दृष्टीने, 'सर्व ज्ञान अनुभवातून उत्पन्न होते'.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

7) ह्यूम स्थिर अशा आत्म्याची संकल्पना नाकारले.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

8) ह्यूम च्या मते, कारणिक संबंध हा ––– आहे.
अ) आर्थिक ब) भौतिक
क) मानसिक ड) नैतिक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) देकार्त मन किंवा आत्म्याचे अस्तित्त्व कसे सिद्ध करतो? स्पष्ट करा.
2) देकार्तचा बुध्दिवाद स्पष्ट करा.
3) अनुभववाद म्हणजे काय?
4) देकार्त ची 'पिनियल ग्रंथी' ची संकल्पना स्पष्ट करा.
5) स्पिनोझाची सर्वेश्वरवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
6) लॉकची तात्त्विक विचारसरणी स्पष्ट करा.

प्र.3 1) देकार्तच्या दृष्टिकोनातून ईश्वर अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा. **10**

किंवा

2) लॉकचा ज्ञान सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.4 ह्यूम दृष्टिकोनातील ईश्वराची स्वरूप स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-247

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PHILOSOPHY (Paper – VI)
Modern Western Philosophy (19101456)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative. **08**

1) _____ is the ground theory of Descartes' philosophy.
a) Blank mind b) I think therefore I am
c) Believe d) None of these

2) What is Descartes' body-mind dualism called?
a) Interactionism b) Parallelism
c) Capitalism d) None of these

3) Spinoza is _____ philosopher.
a) Rationalistic b) Empiricist
c) Materialistic d) None of these

4) According to _____ God and Substance are the same.
a) Hume b) Kant
c) Hegel d) Spinoza

5) Locke is _____ philosopher.
a) Idealistic b) Rationalist
c) Empiricist d) None of these

6) According to Locke, 'All knowledge is derived from experience'.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

7) Hume denied the concept of stable soul.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

8) According to Hume, causal relation _____.
a) Economical b) Physical
c) Mental d) Moral

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) How Descartes prove the existence of soul? Explain.
2) Explain Descartes' rationalism.
3) What is empiricism?
4) Explain Descartes concept of' Pineal Gland'.
5) Explain Spinoza's concept of Pantheism.
6) Explain Locke's philosophical ideology

Q.3 According to Descartes explain arguments for the existence of God. **10**

OR

Explain Locke's theory of knowledge.

Q.4 Explain nature of God by Hume. **10**

SLR-AA-248

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper–VI)
Education in British Period and Post-Independence (19101454)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) ––– यांनी मेकॉलेप्रणित झिरप सिंद्धांताला विरोध केला.
अ) महात्मा गांधी ब) महात्मा फुले
क) लोकमान्य टिळक ड) जवाहरलाल नेहरू

2) 'भारतीय शिक्षणातील मौल्यवान योगदान' असे ––– ला संबोधले जाते.
अ) डॉ. कोठारी आयोग ब) डॉ. मुदलियार आयोग
क) 1813 चा कायदा ड) वूडचा खलिता

3) इंटरमिजिएटचे वर्ग बंद करावेत असे ––– आयोगाने सुचविले होते.
अ) डॉ. कोठारी ब) डॉ. राधाकृष्णन
क) सार्जंट ड) डॉ. मुदलियार

4) विद्यार्थ्यांमध्ये लोकशाही मूल्यांचा विकास करणे हे ––– शिक्षणाचे ध्येय मुदलियार आयोगाने सुचविले होत.
अ) माध्यमिक ब) प्राथमिक
क) व्यावसायिक ड) औद्योगिक

5) कोठारी आयोगाने संपूर्ण देशासाठी शिक्षणाचा ––– आकृतिबंध सुचविला.
अ) 10+2+2 ब) 10+2+3
क) 10+2+4 ड) 10+1+3

6) 'शिक्षण हे वर्तमानकाळ व भविष्यकाळ यातील अद्वितीय अशी गुंतवणूक आहे' या मूलतत्वावरच ––– आधारित आहे.
अ) 1986 चे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण
ब) 1992 चे सुधारित राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण
क) 2000 चे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण
ड) 2019 चे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण

7) राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखड्यामध्ये ––– गाभा घटक आहेत.
अ) 9 ब) 10
क) 11 ड) 12

8) शिक्षकांच्या वेतनश्रेणीची पाहणी दर 5 वर्षांनी करावी असे ––– आयोगाने सुचविले.

अ) आचार्य राममूर्ती ब) डॉ. मुदलियार

क) डॉ. कोठारी ड) डॉ. राधाकृष्णन

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सुधारित राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1992 च्या शिफारशी स्पष्ट करा.
2) कोठारी आयोगाने सुचविलेली शिक्षणाची राष्ट्रीय उदिष्टे कोणती?
3) वूडच्या खालीत्यामधील कोणत्याही तीन शिफारशी लिहा.
4) भारतातील मिशन स्कूलची वैशिष्टे सांगा.
5) झिरप सिंद्धात ब्रिटीश शासनाने स्वीकारण्याची कारणे कोणती?
6) 1813 च्या चार्टर act मधील शिफारशी लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

1) लॉर्ड मेकॉलेचे भारतीय शिक्षणातील योगदान वर्णन करा.

किंवा

2) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1986 ची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 माध्यमिक शिक्षण आयोगाने माध्यमिक शिक्षणाच्या पुनर्रचनेसंदर्भात कोणत्या शिफारशी सुचविल्या? **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. EDUCATION (Paper–VI)
Education in British Period and Post-Independence (19101454)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative. **08**

1) _____ opposed the Lord Macaulay's 'Downward Filtration theory of education'.
a) Mahatma Gandhi b) Mahatma Phule
c) Lokmanya Tilak d) Jawaharlal Nehru

2) _____ is stated as the important contribution in Indian education.
a) Kothari Commission b) Mudaliyar Commission
c) Act of 1813 d) Wood's Dispatch

3) _____ Commission suggested that intermediate classes should be closed.
a) Dr. Kothari b) Dr. Radhakrishnan
c) Sargent d) Dr. Mudaliyar

4) Mudaliyar Commission suggested that 'the development of democracy values in student's is the aim of _____ education.
a) Secondary b) Primary
c) Vocational d) Industrial

5) Dr. Kothari Commission suggested _____ structure of education throughout India.
a) 10+2+2 b) 10+2+3
c) 10+2+4 d) 10+1+3

6) "Education is unique investment for present and future tense" is the basic principal of _____.
a) National Policy on Education 1986
b) Revised National Policy on Education 1992
c) National Policy on Education 2000
d) National Education Policy 2019

7) There were _____ core elements in National curriculum.
a) 9 b) 10
c) 11 d) 12

8) _____ Commission suggested that the pay scale of teachers should be observed every 5 years.
a) Acharya Rammurti b) Dr. Mudaliyar
c) Dr. Kothari d) Dr. Radhakrishnan

Q.2 Answer the following question in short. (Any Four) **12**

1) Explain the recommendations of Revised National Policy on Education 1992.

2) Which are the national objectives of Dr. Kothari commission?

3) Write any three recommendations of Wood's dispatch.

4) State the characteristics of Mission school in India.

5) Which are the Causes of acceptance of 'Downward Filtration theory' by British Government?

6) State the recommendations of Charter Act 1813.

Q.3 Answer the following questions in detail. (Any One) **10**

Discuss Lord McCauley's contribution in Indian education.

OR

Explain the salient features of National Policy on Education 1986.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

What recommendations are made for reconstructing secondary education by Secondary Education Commission?

SLR-AA-249

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. A.I.H. & C. (Paper – VI)
Cultural History of Ancient India (19101452)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) हडप्पा संस्कृतीचे ––– हे प्रमुख वैशिष्टये आहे.
अ) प्रचंड इमारती ब) शिक्के
क) नगररचना ड) मृदृभांडी

2) हडप्पा संस्कृतीमध्ये महास्नानगृह ––– येथे आढळते.
अ) हडप्पा ब) मोहेंजोदारो
क) लौथल ड) कालीबंगन

3) वेरूळ येथील कैलासमंदीर ––– राजाने बांधले.
अ) कृष्ण पहिला ब) गोविंद
क) ध्रुव ड) अमोघवर्ष

4) पट्टदकल येथील विरूपाक्ष मंदीर ––– वास्तुशैलीत मध्ये बांधलेले आहे.
अ) द्राविड ब) नागर
क) वेसर ड) चंदेल

5) कोणार्कचे सुर्य मंदीर ––– राज्यात आहे.
अ) मध्यप्रदेश ब) ओडिशा
क) तामिळनाडू ड) कर्नाटक

6) कंदरिया महादेव मंदीर ––– येथे आहे.
अ) कोणार्क ब) खजुराहो
क) पट्टदकल ड) तंजावर

7) पर्यटनाचा विकास हे ––– आंतरराष्ट्रीय संघटनेचे उद्दिष्ट आहे.
अ) डब्लू. एच. ओ ब) युनो
क) आय. टी. डी. सी ड) आय. एम. एस

8) ––– या पुरातत्व संशोधकाने सिध्दापूर या ठिकाणी उत्खनन केले.
अ) डॉ. अन्सारी ब) डॉ. ठवळीकर
क) डॉ. देगलूरकर ड) डॉ. वसंत शिंदे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) लिंगराज मंदीर वास्तुशैलीची प्रमुख वैशिष्टये विशद करा.
2) सांस्कृतिक पर्यटन स्पष्ट करा.
3) नागर आणि द्राविड मंदीर वास्तुशैलीतील फरक स्पष्ट करा.
4) अंजिठा चित्रकलेची प्रमुख वैशिष्टये सांगा.
5) छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालय मुंबई विषयी माहिती दया.
6) जॉन मार्शल यांचे भारतीय पुरातत्वाला दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) राष्ट्रीय संग्रहालय, नवी दिल्ली येथील संग्रहालयाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

2) भारतीय पर्यटनाचे सामाजिक व आर्थिक महत्व विशद करा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

सिंधु संस्कृतीमधील नगररचनेची ठळक वैशिष्टये स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. A.I.H. & C. (Paper – VI)
Cultural History of Ancient India (19101452)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct Alternative. **08**

1) _____ is the main feature of Harappan Civilization.
a) Huge building b) Seals
c) Town Planning d) Pottery

2) Great Bath in Harappan civilization found, at _____.
a) Harappa b) Mohenjodaro
c) Lothal d) Kalibangan

3) Kailas temple at Ellora is built by _____ king.
a) Krishna - I b) Govind
c) Dhruva d) Amoghavarsha

4) Virupaksha temple at Pattadkal is built in _____ style of temple architecture.
a) Dravid b) Nagar
c) Vessar d) Chandel

5) Sun temple at Konark is situated in _____ State.
a) Madhya Pradesh b) Odisha
c) Tamil Nadu d) Karnataka

6) Kandariya Mahadeo temple is situated at _____.
a) Konark b) Khajuraho
c) Pattadkal d) Tanjavar

7) To develop the tourism is main object of _____ International Organisation.
a) WHO b) UNO
c) ITDC d) IMF

8) Shiddhapur excavation carried out by _____ archaeologist.
a) Dr. Ansari b) Dr. Dhavalikar
c) Dr. Deglaurkar d) Dr. Vasant Shinde

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) Describe the main features of Lingraj temple architecture.
2) Explain the cultural tourism.
3) Describe the difference between Nager style and Dravid style of temple architecture.
4) Main features of Ajanta Paintings.
5) Give information about Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum Mumbai.
6) Explain the contribution of John Marshal to Indian Archaeology.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

State the characteristics of the national museum, New Delhi.

OR

Describe the social and economic importance of Indian tourism.

Q.4 Explain the salient features of Town Planning in Indus Valley Civilization. **10**

SLR-AA-250

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Special Paper - VI)
Social Problems in India (19101446)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न. **08**

1) भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमानुसार भ्रष्टाचाराची व्याख्या करण्यात आली आहे.
अ) 178 ब) 161
क) 362 ड) 498

2) दहशतवादात कोणत्या प्रणालीचा अवलंब केला जातो.
अ) संस्थात्मक ब) वैधानिक
क) हिंसात्मक ड) भावनिक

3) संथनाम आयोग कोणत्या समस्यांशी संबंधित आहे.
अ) बालकामगार ब) नक्षलवाद
क) भ्रष्टाचार ड) गुन्हा

4) हुंडाप्रतिबंधक कायदा कधी पारित झाला.
अ) 1986 ब) 1865
क) 1961 ड) 1937

5) राजीव गांधी यांची हत्या कोणत्या दहशतवादी संघटनेने केली होती.
अ) तामिली लायन ब) ISSE
क) LTTE ड) मुजलिस

6) गर्भजल निदान प्रतिबंधक कायदा केव्हा पास झाला.
अ) 1985 ब) 1879
क) 1994 ड) 2007

7) हुंडाबळीची आकडेवारी कोणत्या शहरात अधिक आहे.
अ) मद्रास ब) कलकत्ता
क) दिल्ली ड) जयपूर

8) भारतीय राज्यघटनेचे 498 हे कलम कशाशी संबंधीत आहे.
अ) बालविवाह ब) बालशोषण
क) हुंडाबळी ड) सतीप्रथा

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भ्रष्टाचार म्हणजे काय?
2) गुन्हयाची दोन धार्मिक कारणे सांगा?
3) हुंडापध्दतीसाठी जबाबदार असणारे दोन कारणे सांगा?
4) स्त्रीयावरील कामाच्या ठिकाणी होणारा लैंगिक छळाची कारणे कोणती?
5) दहशतवादाची प्रणाली स्पष्ट करा.
6) स्त्रीभ्रूणहत्या ही समस्या आधुनिक काळात प्रबळ होण्याची दोन कारणे सांगा.

प्र.3 खालील एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

भ्रष्टाचाराची व्याख्या सांगून भ्रष्टाचाराचे विविध कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

दहशतवाद म्हणजे काय? दहशतवादावरील उपाय सांगा?

प्र.4 गुन्ह्याची व्याख्या सांगून गुन्हेगारीचे निर्मुलन करण्यासाठी उपाय सांगा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. SOCIOLOGY (Special Paper - VI)
Social Problems in India (19101446)

Day & Date: Monday, 11-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions carry equal marks.
2) Figures to the right indicate full marks for the question.

Q.1 Multiple Choice Questions: **08**

1) Corruption has been defined under which Article of the Constitution of India.
a) 178 b) 161
c) 362 d) 498

2) What system is followed in terrorism.
a) Institutional b) Statutory
c) Violent d) Emotional

3) What are the issues that Santhanam commission is concerned with?
a) Child labour b) Naxalism
c) Corruption d) Crime

4) When was the Dowry Prevention Act passed?
a) 1986 b) 1865
c) 1961 d) 1937

5) Which terrorist organization assassinated Rajiv Gandhi?
a) Tamil Lion b) ISSE
c) LTTE d) Mujalis

6) When was the Prevention of female foeticide Act passed?
a) 1985 b) 1879
c) 1994 d) 2007

7) Which city has more dowry statistics?
a) Madras b) Calcutta
c) Delhi d) Jaipur

8) What does Article 498 of the Constitution of India relate to?
a) Child marriage b) Child exploitation
c) Dowry sacrifice d) Sati methods

Q.2 Write short answers to the following questions. (Any Four) **12**

1) What is corruption?
2) State two religious causes of crime?
3) State two reasons responsible for dowry system?
4) What is sexual harassment of women at workplace?
5) Explain the system of terrorism.
6) Give two reasons why the problem of female foeticide has become prevalent in modern times.

Q.3 **Write a detailed answer to one of the following questions:** **10**

Define the corruption? And explain the various causes of corruption.

OR

Define the terrorism and State the remedies on terrorism.

Q.4 Define the crime and suggest the remedies of crime. **10**

SLR-AA-251

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (N.S.S.) (Paper-V) (19101441)

Day & Date: Tuesday, 12-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) सभापती हा ––– मध्ये प्रथम नागरीक म्हणून ओळखला जातो.
अ) जिल्हा परिषद ब) पंचायत समिती
क) ग्रामपंचायत ड) यापैकी नाही

2) ––– हे बि. डी. ओ. चे विस्तारीत रुप आहे.
अ) गट विकास अधिकारी ब) गट विकास संघटन
क) बँक विकास अधिकारी ड) यापैकी नाही

3) एस. सी. चे विस्तारीत रुप ––– असे आहे.
अ) अनुसुचित जमाती ब) स्टेट जमाती
क) अनुसुचित जाती ड) स्टेट जाती

4) ––– हा दिवस जागतिक एड्स दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) 1 जानेवारी ब) 5 जुन
क) 1 डिसेंबर ड) 20 जुन

5) ––– कायद्यानुसार ग्राहकाना 90 ते 150 दिवसात मोफत न्याय मिळतो.
अ) ग्राहक संरक्षण कायदा ब) माहिती अधिकार
क) पर्यावरण कायदा ड) यापैकी नाही

6) ––– ही ग्रामीण भागातील महत्वाची समस्या आहे.
अ) प्रदुषण ब) बांधील मजुर
क) वाहतूक ड) अन्न

7) सर्वसामान्यपणे भारतात अंधश्रध्देचे प्रमाण ––– विभागात जास्त असते.
अ) ग्रामीण ब) नागरी
क) औद्योगीक ड) व्यापारी

8) कातकरी ही जात ––– या कॅटगरीमध्ये समाविष्ट होते.
अ) एस.टी. ब) एस. सी.
क) एन. टी. ड) ओ.बी.सी.

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) एड्सची कारणे.
2) मागासलेल्या समाजाच्या समस्या.
3) बांधील मजुरी.
4) अंधश्रध्दा.
5) भटक्या समाजाच्या समस्या.
6) ग्राम पंचायतीची कार्ये

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

ग्राहक संरक्षण कायदा 1986 सविस्तर लिहा.

किंवा

जिल्हा परिषदेची कामे वर्णन करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

ग्रामीण समुदायाची वैशिष्टे सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (N.S.S.) (Paper-V) (19101441)

Day & Date: Tuesday, 12-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Sabhapati is the first person in _____.
a) Zilla Parishad b) Panchayat Samiti
c) Gram Panchayat d) None of these

2) The long form of B.D.O. is_____.
a) Block Development Officer b) Block Development Organization
c) Bank Development Officer d) None of these

3) _____ is the long form of S.C.
a) Schedule Tribes b) State Tribes
c) Schedule Cast d) State Caste

4) The world AIDS day celebrated on _____.
a) 1 January b) 5 June
c) 1 December d) 20 June

5) In _____ act Consumer can get free justice within 90 to 150 days.
a) Consumer Protect Act b) Right to Information
c) Environment Act d) None of these

6) _____is the major Problem in rural area.
a) Pollution b) Bounded Labour
c) Transport d) Food

7) Generally Superstitions percentage is high in _____community in India.
a) Rural b) Urban
c) Industrial d) Trade

8) Katkari caste community is coming under_____.
a) S.T. b) S.C.
c) N.T. d) O.B.C.

Q.2 Write short answers (Any 4) **12**

a) Causes of Aids
b) Problem of social weaker section
c) Bounded Labour
d) Superstitions
e) Problem of Nomadic Tribes
f) Functions of Gram Panchayat

Q.3 Answer following question. (Any one out of two) **10**

a) Explain details the Consumer Protection Act 1986?

OR

b) Describe the Function of Zilla Parishad?

Q.4 Answer following question. **10**

What are the characteristics of Rural Economy?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Political Science (Paper - V)
Introduction to Political Theory (19101449)

Day & Date: Tuesday, 12-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा **08**

1) रूसोने ––– या ग्रंथात सत्तेचे स्वरूप स्पष्ट केले आहे.
अ) प्रिन्स ब) लेव्हीएथन
क) सामाजिक करार ड) प्रातिनिधीक शासन

2) आज्ञापालन करण्यास लागणारी सत्ता म्हणजे ––– होय.
अ) सत्ता ब) लोकशाही
क) अधिसत्ता ड) अधिमान्यता

3) ––– मध्ये प्रत्यक्ष लोकशाही होती.
अ) अमेरिका ब) भारत
क) ग्रीक ड) फ्रान्स

4) अधिमान्यता हा शब्द ––– भाषेतून घेण्यात आला.
अ) ग्रीक ब) इंग्लिश
क) फ्रेंच ड) लॅटिन

5) ––– यांनी अधिसत्तेचे तीन प्रकार पाडलेले आहेत.
अ) वेबर ब) मार्क्स
क) प्लेटो ड) मिल

6) ––– हा अधिमान्यतेचा आधारभूत घटक आहे.
अ) धर्म ब) राजकीय सत्ता
क) सांस्कृतिक मूल्य ड) यापैकी नाही

7) शक्ती हा ––– पाशवी अविष्कार आहे.
अ) सत्तेचा ब) अधिसत्तेचा
क) अधिमान्यतेचा ड) यापैकी नाही

8) ––– यांनी आर्थिक न्यायाचा पुरस्कार केला.
अ) प्लेटो ब) रूसो
क) कार्ल मार्क्स ड) ॲरिस्टॉटल

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) अधिसत्तेचे प्रकार स्पष्ट करा.
2) सत्तेची संकल्पना स्पष्ट करा.
3) संसदीय लोकशाही
4) लोकशाहीची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
5) अधिसत्तेचा अर्थ स्पष्ट करा.
6) न्यायाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अधिमान्यतेचे आधारभूत घटक स्पष्ट करा.

किंवा

स्वातंत्र्याचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 समतेचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Political Science (Paper - V)
Introduction to Political Theory (19101449)

Day & Date: Tuesday, 12-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **08**

1) _____ in this book Ruso explained the nature of power.
a) Prince b) Leviathan
c) Social contract d) Representative government

2) Power which used to abbey the commands in known as _____.
a) Power b) Democracy
c) Authority d) Legitimacy

3) Direct democracy was in _____.
a) America b) India
c) Greek d) French

4) The word legitimacy is derived from _____.
a) Greek b) English
c) French d) Latin

5) _____ has distinguished between three kinds of Authority.
a) Weber b) Marx
c) Plato d) Mill

6) _____ is the base of Legitimacy.
a) Religion b) Political Power
c) Cultural value d) None of these

7) Force is a brutal manifestation of _____.
a) Power b) Authority
c) Legitimacy d) None of these

8) _____ is advocated the concept of Economic Justice.
a) Plato b) Ruso
c) Karl Marx d) Aristotle

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain the types of authority.
b) Explain the concept of power.
c) Parliamentary democracy.
d) Explain the features of democracy.
e) Explain the meaning of authority.
f) Explain the types of justice.

Q.3 **Attempt any one of the following questions.** **10**

Explain the basis of legitimacy.

OR

Explain the meaning and types of liberty.

Q.4 Explain the meaning and types of equality. **10**

SLR-AA-253

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (N.S.S.) (Paper-VI) (19101442)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) सेंट थॉमस ॲक्वायन हे ––– जनक आहेत.
अ) मानवी हक्कांचे ब) ग्राहक संरक्षणाचे
क) रेड क्रॉसाचे ड) युनोचे

2) भारतात ––– ही समस्या जटिल बनली आहेत.
अ) विद्यार्थी ब) शेतकरी
क) दिव्यांग ड) श्रीमंत लोक

3) 08 मार्च हा जागतिक ––– दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) बालक ब) महिला
क) ज्येष्ठ नागरिक ड) दिव्यांग

4) सध्या जगात ––– या विषाणूचा प्रसार मोठ्या प्रमाणात झपाट्याने सुरु आहे.
अ) झिका ब) कोरोना
क) येलो फिव्हर ड) स्वाइन फ्यू

5) फॅमिली प्लॅनिंग असोसिएशन ही भारतातील एक ––– आहे.
अ) एनजीओ ब) शासकीय संघटना
क) राजकीय संघटना ड) मजूर संघटना

6) रेडक्रॉसचे ––– हे चिन्ह आहे.
अ) – ब) ×
क) + ड) %

7) मानवी हक्क प्रथम ––– मध्ये प्रस्थापित झाले .
अ) रशिया ब) फ्रान्स
क) जर्मनी ड) इंग्लंड

8) कोणतेही बाहय नियंत्रणाशिवाय सतत कार्य करणारी ही ––– आहे.
अ) अशासकीय संघटना ब) शेतकरी संघटना
क) राजकीय संघटना ड) कामगार संघटना

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) अशासकीय संघटनेचे तोटे लिहा.
2) रेडक्रॉस संघटनेची कार्य सांगा.
3) मानवी हक्काची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी लिहा.
4) युनिसेफने मानवी हक्कासाठी घेतलेले पुढाकार सांगा.
5) लहान बालकांचे कायदेशीर हक्क सांगा.
6) अपंग व्यक्तीच्या चार समस्या काय आहेत?

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **10**

युनोचा मानवी हक्काचा जागतिक जाहीरनामा स्पष्ट करा.

किंवा

'जागतिक आरोग्य संघटना' यावर वृत्तांत लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

माहितीचा अधिकार कायदा, 2005 यावर चर्चा करा.

SLR-AA-253

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. National Service Scheme (N.S.S.) (Paper-VI) (19101442)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Sent Thomas Aqvayan is pioneer of _____.
a) Human Right's b) Consumer Protection's
c) Redcross's d) Uno's

2) _____ problems are very critical in India.
a) Students b) Farmar
c) Disabled d) Rich People

3) 8 March day is celebrated as international _____ day in the world.
a) Child b) Women
c) Senior Citizen d) Disabled

4) _____ is virus currently spreading rapidly around the world.
a) Zica b) Corona
c) Yellow Fever d) Swine Flu

5) Family Planning Association is one of the _____ in India
a) N.G.O b) Government organization
c) Political organization d) Labour organization

6) _____ is the symbol of Red Cross.
a) − b) ×
c) + d) %

7) Human rights were first established in _____.
a) Russia b) France
c) Germany d) England

8) _____ is a that works continuously without any external control.
a) N.G.O. b) Farmer organization
c) Political organization d) Labour organization

Q.2 Write short answers (Any 4) **12**

a) Write the Disadvantage of Non- Government Organization.
b) State the Functions of Red Cross Organization.
c) Write the Background Historical of Human Rights.
d) Describe the initiatives taken by UNICEF for human rights.
e) State the legal rights of Children.
f) What are the four problems of Disabled Persons?

Q.3 Write answers to broad questions. (Any one out of two) **10**

a) Explain the World manifesto of Uno's Human Right.

OR

b) Write brief note on 'World Health Organization'.

Q.4 Write answers to broad question. **10**

Discuss on Right information act,2005.

SLR-AA-254

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PRAKRIT (Paper - V)
Jambu Sami Chariu (19101435)

Day & Date Wednesday, 13-12-2023
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) विद्याचराने आपल्या ––– शिष्यांबरोबर दिक्षा घेतली.
अ) 100 ब) 500
क) 300 ड) 80

2) जंबूसामिंच्या वडिलांचे नाव ––– होते.
अ) वृषभदेव ब) अरहत्दास
क) शंभुदास ड) जिनदास

3) जंबूसामि ––– राजाच्या नगरात राहत होते.
अ) श्रेणिक ब) राजगृही
क) कुंडल ड) मधुबसा

4) जंबुसामिंच्या गुरुंचे नांव ––– होते.
अ) संतस्वाति ब) जिनसागर
क) बुद्धीदेव ड) सुधर्मा

5) ––– राजगृही नगरात राहत होते.
अ) वैश्णवेश ब) कुंडलेश
क) मधुबनी ड) जंबूसामि

6) जंबूसामि ––– कुळातले होते.
अ) वैशाली ब) वणिक
क) कुंडलपूर ड) क्षत्रिय

7) रयणीय उण ––– वालिऊण पत्ता।
अ) गोणीओ ब) गोणीओणा
क) गोणीओहु ड) णाहुए

8) तीएसमं च करभतुरियाइसमेओ आरामोवि ––– ।
अ) पत्थिओ ब) रणिती
क) रणिमती ड) रणिदेवी

प्र.2 भाषांतर करा (कोणतेही चार) **12**

1) णिय जणणिहि उत्तउ सुणिवि णिरुत्तउ जंपइ चउ–गइ–वीहियओ।
जं अंबि चविउ पइँ णेहाउर मइँ तं असच्चु णिरु सहियओ।

2) इय चिंतिवि खयरें पविहिय वइरें देवाविउ असाणु जि तहु।
लइ–लइ एयहु मणु हउँ पेच्छमि खणु इम मण्णंतें तेण लहु।

3) ता वालु पयंपइ णउ मुणियउ पइँ रहुवइ भूगोयरेण चिरु।
रावणु खगु मारिउ रणि संघारिउ पयडु कहंतरु एहु णिरु।

4) सिविणय णिद्देंसे मुणिउद्देसें जंबू सामि जि णामु तहु।
वणिणाहं वुत्तउ विहि समसत्तउ कियउ तेण वहु।।

5) मुणिवर–आएसें राय विसेसं सा परिणेव्वी पइं जि णिरु।
तहि हउँ पह गच्छमि एच्छु ण अच्छमि फेडमि जाइवि अरि तिमिरु।।

6) तं णिसुणिवि खयरें तासु जि अइरें वसुणंदउ सहुं असिवरेण।
कुमरहु करि दिण्णउ अणुण्णु थिउ णहयलि खणेण।।

प्र.3 सट्टक साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा. **10**

शृंगारमंजिरी

किंवा

लतालोचना

प्र.4 जम्बूस्वामींनी आपल्या जीवनाला सार्थक कसे केले ते स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-255

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Persian (Paper-V)
Prose (19101431)

Day & Date: Wednesday, 13-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1)ریگا۔۔۔۔۔میں زندہ تھی۔

A)شفاخانے B)نابوت

C) محل D)باغیچے

2)۔۔۔۔۔۔۔گفت اینک تو واین کعبہ۔

A) عبدالمطلب B)زغال

C)ابرھہ D)ابراہیم

3)"جنایت من"۔۔۔۔۔کا لکھا ہوا سبق ہے۔

A)علی اصغر حکمت B)حسین خاظم زادہ۔

C)صدالدین بلاغی D)سعید نفیسی

4)علیقلی۔۔۔۔۔کی تھیلی اپنے تکیے کے نیچے رکھتا تھا۔

A)ڈالر B)ریالوں

C)اشرفیوں D) سکوں

5)۔۔۔۔۔۔کی دُختر انتہائی درجے کی بدصورت تھی۔

A)فقیہد B)مُفسر

C) قاری D) قاضی

6)بقول۔۔۔۔۔۔اُمید کا چھوٹے سے چھوٹا شرارہ بھی عشق کو پیدا کرنے کے لئے کافی ہوتا ہے۔

A)نیوٹن B)چانکیہ

C)افلاطون D)ستاندال

7)اپنی بیگم کے لئے۔۔۔۔۔۔۔نے تاج محل کی تعمیر کی۔

A)اورنگ ذیب B)بابر

C)شاہ جہاں D)جہانگیر

8)حسین کاظم زادہ کی پرورش ان کے بڑے۔۔۔۔۔۔نے کی۔

A)ماموں B)بھائی

C)بہنوئی D)چچاؤں

Q.2 Answers the following questions (Any four /04) **12**

1)عبدالمطلب کے کردار پر روشنی ڈالیئے۔

2)رہبر نژادِ نو کی کُل کتنی گفتاریں ہیں۔بَترتیب ان کے نام لکھیئے۔

3)علیقلی کی ماں نے اُسے ورثے میں کیا تھا اور وہ اس ورثے کو کس مقصد کے تحت رکھ چھوڑا تھا۔

4)ادھم کے مکان اور دُکان لانقشہ اپنے الفاظ میں کیجیئے۔

5)مغل بادشاہوں کے نام کے اُن کی بنائی ہوئی عمارتوں کے نام لکھیئے۔

6)کِس سبب سے فقیہہ اپنے نابینا داماد کی آنکھوں کا علاج نہ کرانا چاہتا تھا۔

Q.3 Translate the following: (Any one/01) **10**

1)ریگا وحشت ناک بخود تکانی داد۔ادھم بندی را کی ببازوی اوبستہ بود بازوود ستش رھا کرد۔ سپسی سر بزمین نھادو خدارا شکر کردہ ریگا این بار کہ چشمش بادھم افتاد مثل این بود کہ اوراجائی دیدہ است و پرسید۔"توکئی ھستی"؟ادھم جواب داد من پینہ دوزونام ادھم است۔سپسپ ادھم آنچہ را کہ گزشتہ بوربرای ریگا نکل کرد۔ ریگا برخاست ونشت وبانگاہ ھائی پر ازمھروحق شناسی بادہم نظر کردولبخندی شیرین زندگانی پر لبھائی قشنگش آشکار گردید۔سپس آرام دستِ ادھم راگرفت وگفت"ای ادھم نوجوان خداوند مرابتوارزانی داشتہ۔مرابعقد خودت درآور۔۔۔۔۔۔۔۔"

روز بعد عقد آن دوبستہ وریگای زیبادر خانئہ ادھم ماند سر نوشت بایستی آندوراہم برساند واز پیوند آن دوسالی نگذشت کہ فرزندی پدید آمد این فرزند را کہ باید روزی مرد مشہوری بشود ابراہیم ناھدند۔

2)ابرھہ چوں ازاین ماجرا باخبر شدہ سخت پر آشِفت،ودیگ خشمش بجوش آمد،وقسم یاد کرد کہ کعبہ راویران سازدو خانئہ ابراہیم واسماعیل رااز بُن براندازدواِنتقام معبد خودرااز خانئہ مقدس عرب بستاند،تادیگر کسی بفکر زیارت آن نیفتند،وخیالش ازاین جھت آسودہ شد۔

ابرھہ آمادہ جنگ شدولشکری گران بااسلحئہ بیکراں فراھم ساخت وچند فیل پیساپیش لشکر براہ انداخت۔تاباین وسیلہ کعبہ راویران کندواجتماع وعبادت عرب رابرھم زندچوں قبایل عرب این داستان رابشنید،برااِیشاں گراں آمد کہ مردم حبسی برھدم معبدشان اقدام کنندپیس مردی ازاشراف یمن کہ "زونفر"نام داشت بیاخواست وقوم خود رافراخواند،وروح وحمیت شان رابرانگِخت وھموطنان خودودیگر قبایل عرب رابجنگ ابرھہ تھیج کردولی تاب مقاومت دربرابرسپاہ اونیاوردولشکریانش شکست خوردند

Q.4 Give a brief life sketch of said Nafeesi & write down the summary of his lesson "Azan -e-Maghrib" **10**

SLR-AA-256

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. PRAKRIT (Paper-VI)
Aramsohakaha (19101436)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) विद्युत्प्रभा ––– नगरात राहात होती.
अ) अयोध्या ब) बलासक
क) श्रीनगर ड) दिल्ली

2) आरामशोभेला अनेक वेळा नागकुमाराने –––.
अ) ढकलले ब) मारले
क) सतविले ड) वाचविले

3) आरामशोभा कथा ––– प्राकृत भाषेत लिहली आहे.
अ) शोरसेनी ब) महाराष्ट्री
क) पैशाची ड) मागधी

4) संघतिलकसूरि ––– शताब्दीत होऊन गेले.
अ) तिसऱ्या ब) आठव्या
क) पंधराव्या ड) अठराव्या

5) पाटलीपुत्रात वीरचंद्रसूरिंचे आल्याचे ––– ने सांगितले.
अ) नंददेव ब) उद्यानपाल
क) गणू ड) विरेश

6) आरामशोभेच्या रक्षणास्तव नागकुमाराने तिला ––– ठेवले.
अ) विहरीत ब) महलात
क) आकाशात ड) झाडात

7) अन्नम्मि देणे रन्नो पुरवरलोएण ––– सिट्ठो।
अ) वइयरो ब) वइयरओ
क) वइयरसिं ड) वइयरोरे

8) ––– भूवइणा करयलेण साहिया।
अ) ताव ब) तावप
क) तावव ड) तावेने

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **12**

1) तओ रण्णा वुत्तं– 'मंतिराय! एयं मे समीवमाणेह'। मंतिणावि धाविऊण सद्दो कओ। सावि तस्सद्दस्सवणेण आरामसहिया तथ्येव ठिया।

2) एवं पइदिणं कुणमाणी घरकम्मेहिं कयत्थिया समाणी जणयमन्नया भणइ–तायृ! अहं घरकम्मुणा अच्चंतं दूमिया, ता पसिय घरणिसंगहं कुणह।

3) तओ कमेण तीसे अट्ठवरिसदेसियाए दिव्ववसा रोगायंकाभिभूया माया कालधम्ममुवगया। तत्तो सा सयलमवि घरवावारं करेइ।

4) तओ ते परूप्परं संलवंति। जइ एयाए बालियाए तारिसो नागो दिट्ठो हुत्थो तो भयवेविरंगी कुरंगीव उत्तट्ठा हुत्था। अओ इत्थ नागओ सो नागो।

5) तज्जणणी एवं चिंतेइ– 'जइ केणावि पओएण आरामसोहा मरइ, ता राया तीइ गुणाक्खित्तचित्तो मम पुत्तिमेयं परिणेइ।

6) इय तीह वयणं सोहणं मन्नमाणेण तेण एगा माहणी विसददुम–सारणी सगहिणी कया। सावि सायसीला आलसुया कुडिला तहेव घरवावारं तीए निवेसिय।

प्र.3 प्राकृत व्याकरण साहित्य परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा. **10**

1) कविगुरू
2) वररूचि

प्र.4 आरामशोभेला नागकुमाराने दिलेल्या वरदानाचे व त्याचा जीवनातील उपयोगाचे विश्लेषण करा. **10**

SLR-AA-257

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. Persian (Paper-VI)
Persian Poetry (19101432)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative **08**

1)----------کے معنی پرونا یا یک جا کرنا ہے۔

A)مرثیہ B)قطعہ

C)ترکیب بند D)نظم

2)دردزم لھشن ناچخ و خنجر نتوان برد۔

درج بالا مصرع میں صفت--------پائی جاتی ہے۔

A) مراعاۃ النظیر B)استعارہ

C)لف و نشر D)تشبہہ

3)کئی بہ عزیزی رسد یوسف نفروختہ۔

درجہ بالا مصرعہ میں لفظ عزیز مستعمل ہے عزیز-----کے بادشاہوں کا لقب ہے۔

A)چین B)مصر

C)ایران D)ہندوستان

4)ستم کو ختم کرنے والے اس (اورنگ ذیب) بادشاہ کے عہد میں سگ ہر روز--------کے در پر آتا تھا۔

A)شیر B)چیتا

C)روباہ D) خرگوش

5)باز گریہ چوں نمک بگداختم

تو رخندہ شکرستانی ہنوز

درج بالا شعر میں گریہ و خندہ-----لفظ ہیں۔

A)متضاد B)مشکل

C)متفرق D)مترادف

6)شاعر کہتا ہے کہ اگر دختر باہر جانا چاہتی ہے تو اسے چاہئے کہ وہ اپنی۔۔۔۔ کو ساتھ لے جائے۔

A) سہیلی B)بہن

C)نانی D)ماں

7)تولی اول و آخر جملہ چیز

نہ آغاز داری نہ انجام نیز

درج بالا شعر خسرو کی۔۔۔۔۔۔کا ہے

A)غزل B)حمد

C) نظم D)مثنوی

8)زآشتن پنہان مشق ہر کہ شد افروختہ

دردنہ خیزد ازو چوں نفس سوختہ

درج بالا شعر غزل کا۔۔۔۔۔ہے۔

A)پہلا شعر B)مقطع

C)مطلع D)آخری شعر

Q.2 Write short answers to the following questions (Any four /04) **12**

1)صنف غزل کی تعریف لکھیئے۔

2)مرزا غالب کے حالات زندگی تحریر کیجیئے۔

3)امیر خسرو نے حمد میں خدا کی ثناء کس طرح کی ہے؟ تحریر کیجیئے۔

4) نظم "عفت" کا مرکزی خیال لکھیئے۔

5)غنیمت کنجاہی کا اجمالی تعارف پیش کیجیئے۔

6)پھول کی خودستائی کے انجام کو تحریر کیجیئے۔

Q.3 **Explain the following with reference to context: (Any one/01)** **10**

1) زملک تو یک ذدہ بیکار نیست
خر در ادرین باد گہ بار نیست
2) خون کس یارب نہ گیرد دانیست
گرچہ در خون ناپشیمانی ہنوز۔
3) لوح مزاد خویش زدیوان خود کنم
یعنی مرا بغیر سخن یادگار نیست
4) بہ تخت سلطنت ھم شوکت جم
بود در خلوت ابراھیم ادھم
5) ھر کہ را روی خوش وخوی نکوست
مردہ وزندہ من عاشق اوست

(2)

1) غازہ بر روی مکن وسمہ بر ابروی مکش
کہ تو خوبی نتواں ساخت ازین خوبترت
2) مجلس فروز گبر و مسلمان یک آتش ست
در سنگ دیر و کعبہ بجز یک شرادنیست
3) پیویستد دھد بادہ وساقی نتواں خواند
ھموار تراشد ہت و آزد نتواں گفت
4) نیاز مندی حسرت کشان نمی دانی
نگاہ من شود دزدیدہ دیدنم بنگر
5) اوراچو اسیر خود سری دید
گوشش بگرفت وسخت مالید

Q.4 **Give brief account of the life of Mahmood Farrukh Kharasani and write down summary of his poem "مرغ وتیر"** **10**

SLR-AA-258

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – VI)
Modern Indian Political Thought (19101450)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) भारताचा शोध या ग्रंथाचे लेखक ––– हे आहेत.
अ) पंडित नेहरू ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क) डॉ. राममनोहर लोहिया ड) मौलाना आझाद

2) पंडित नेहरूंनी ––– राष्ट्रवादाचा पुरस्कार केला.
अ) धर्मनिरपेक्ष ब) धार्मिक
क) हिन्दू ड) मुस्लिम

3) मुस्लिमांच्या प्रबोधनासाठी मौलाना अबुल कलाम आझाद यांनी इ. स. 1912 साली ––– साप्ताहिक सुरू केले.
अ) अल हिलाल ब) अल बलाग
क) सूरे फतेह ड) यापैकी नाही

4) सिध्दार्थ महाविद्यालयाची सुरूवात ––– यांनी केली.
अ) एम. एन. रॉय ब) राममनोहर लोहिया
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) पंडित नेहरू

5) 'भाषा' (Language) या पुस्तकाचे लेखन ––– यांनी केले.
अ) एम. एन्. रॉय ब) मौलाना आझाद
क) महात्मा गांधी ड) डॉ. राममनोहर लोहिया

6) स्वतंत्र भारताचे पहिले पंतप्रधान ––– हे बनले.
अ) महात्मा गांधी ब) सरदार पटेल
क) पंडित नेहरू ड) इंदिरा गांधी

7) सप्तक्रांतीचा सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) एम. एन्. रॉय ब) डॉ. राममनोहर लोहिया
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) मौलाना आझाद

8) पीपल्स एज्यूकेशन सोसायटीची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) महात्मा गांधी ब) राममनोहर लोहिया
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) एम्. एन्. रॉय

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पंचशील तत्त्वे स्पष्ट करा.
2) नियोजनाबद्दल पंडित नेहरूंचा दृष्टिकोण सांगा.
3) 'धर्मनिरपेक्षता' विषयी पंडित नेहंरूचा दृष्टिकोण स्पष्ट करा.
4) मौलाना अबुल कलाम आझाद यांचा 'राष्ट्रवादाचा' दृष्टिकोण सांगा.
5) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा सामाजिक लोकशाहीचा दृष्टिकोण स्पष्ट करा.
6) राममनोहर लोहिया यांचा चतु:स्तंभी सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोतरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

पंडित नेहरूंचे लोकशाही विषयीचे विचार सांगा.

किंवा

डॉ. राममनोहर लोहिया यांच्या जात आणि भाषा विषयक विचारांचे परीक्षण करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा राज्य समाजवादाचा दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Opt. POLITICAL SCIENCE (Paper – VI)
Modern Indian Political Thought (19101450)

Day & Date: Thursday, 14-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the author of "Discovery of India".
a) Pandit Neharu b) Dr. Babasaheb Ambedkar
c) Dr. Rammanohar Lohia d) Maulana Azad

2) Pandit Neharu Advocated _____ Nationalism.
a) Secular b) Religious
c) Hindu d) Muslim

3) In 1912, Maulana Abul kalam Azad's started weekly _____ to awake Muslims.
a) Aal Hilal b) Al Balag
c) Sure Fateh d) None of Above

4) Siddharth college was started by _____.
a) M. N. Roy b) Rammanohar Lohia
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Pandit Neharu

5) _____ wrote the book 'Language'.
a) M. N. Roy b) Maulana Azad
c) Mahatma Gandhi d) Dr. Rammanohar Lohia

6) _____ become the first Prime minister of Independent India.
a) Mahatma Gandhi b) Sardar Patel
c) Pandit Neharu d) Indira Gandhi

7) The Theory of seven Revolutions was presented by _____.
a) M. N. Roy b) Dr. RamManohar Lohia
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Maulana Azad

8) 'Peoples Education Society' was founded by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Rammanohar Lohia
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) M. N. Roy

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

1) Explain Panchasheel Principles.
2) Pandit Neharu's views on planning.
3) Pandit Neharu's views on secularism.
4) Maulana Abul Kalam Azad's views on Nationalism.
5) Dr. Babasaheb Ambedkar's views on social Democracy.
6) Explain Dr. Rammanohar Lohia's four pillar Theory.

Q.3 Broad question. (Any One) **10**

Explain Pandit Neharu's ideas about Democracy.

OR

Examine Dr. Rammanohar Lohia's ideas about caste and Language.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain Dr. Babasaheb Ambedkar's views on state Socialism.

SLR-AA-259

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Special Paper - VII)
Introduction to Literary Criticism (19101522)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives. 08

1) The defect or fault in Shakespeare according to Johnson is that _____.
   a) He sacrifices virtue to convenience
   b) He is so much more careful to please than to instruct
   c) He seems to write without any moral purpose
   d) All of the above

2) Johnson said that Shakespeare showed no regard to _____.
   a) The unity of time and place b) The unity of action
   c) Characterization d) Poetic language

3) According to Johnson what type of drama did Shakespeare write with much labour?
   a) Comedy b) Tragedy
   c) Tragi-comedy d) None of the above

4) In Preface to Shakespeare, Johnson defended Shakespeare's use of ____.
   a) tragic-comedy b) tragedy
   c) comedy d) None of the above

5) Aristotle is the author of _____.
   a) Preface to Shakespeare b) Preface to Lyrical Ballad
   c) Poetics d) Biographia Literaria

6) Aristotle calls poet _____.
   a) Actor b) Imitator
   c) Interpreter d) evaluator

7) According to Aristotle, poetry springs from the instinct of _____.
   a) imitation b) Rhythm and harmony
   c) both a and b d) None of the above

8) Plato used the term _____ first of all.
   a) Catharsis b) Imitation
   c) Hamartia d) Peripetia

Q.2 Write the answers in short. (Any Four) 12

1) What is Comparative criticism?
2) Write note on Impressionistic criticism.
3) Explain in brief Feminist criticism.
4) What is Historical criticism?
5) What is Textual criticism?
6) What is Theoretical criticism?

Q.3 **Broad question. (Any One)** **10**

What is Aristotle's the theory of Imitation?

OR

Discuss Dr. Johnson's defence of three unities and tragic-comedy.

Q.4 What are the functions of criticism? **10**

SLR-AA-260

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Special Paper– VII)
विशेष लेखकः भगवानदास मोरवाल (19101512)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) भगवानदास मोरवाल की 'बस तुम न होते पिताजी' कहानी में पिताजी की ––– बरसी थी।
अ) दूसरी ब) पाँचवी
क) चौथी ड) पहली

2) दस प्रतिनिधि कहानियाँ का प्रकाशन ––– में हुआ।
अ) 1983 ब) 2010
क) 2000 ड) 2014

3) हारुन की माता का नाम ––– था।
अ) रमजानी ब) हमीदन
क) चंद्रकला ड) नमीरा

4) 'रंग–अबीर' कहानी ––– की लिखी कहानी है।
अ) कृष्णा सोबती ब) यशपाल
क) भगवानदास मोरवाल ड) प्रेमचंद

5) मिसेस सक्सेना के चमचे ––– को सुपरसीड कर पहले प्रमोशन दिया।
अ) केसवानी ब) दक्ष
क) सक्सेना ड) सतबीर यादव

6) लाला डालचंद जैन ने अपनी स्वर्गीय माताजी ––– की स्मुर्ती में सनातन धर्मशाला का प्रवेश द्वार बनवाया था।
अ) चमेलीदेवी ब) राजनंदिनी
क) तारारानी ड) कमला

7) 'छल' कहानी में भागपुर पाठशाला में ––– ने मुख्याध्यापक के रुप में कार्यभार संभाला है।
अ) अडवानी ब) ललवानी साहब
क) पेंटर रशीद ड) प्रजापति

8) जावेद के दादा ––– ने विस्थापित दिना सत्यार्थी को अपनी जमीन में से पाच बीघा जमीन दी थी।

अ) परवेज ब) मंगल खाँ

क) बिसनाथ ड) जगन

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। **12**

1) भगवनदास मोरवाल के व्यक्तित्व का अल्पसा परिचय दिजिए।
2) भगवानदास मोरवाल की कहानियों की दो विशेषताएँ लिखिए।
3) भगवानदास मोरवाल लिखित 'बियाबान' की कथावस्तु संक्षेप में लिखिए।
4) 'बस तुम ना होते पिताजी' कहानी की शीर्षकता स्पष्ट कीजिए।
5) कमला की बीमारी का ईलाज किस प्रकार किया जाता है?
6) भगवानदास मोरवाल लिखित तीन उपन्यास के नाम लिखिए।

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न लिखिए। (किन्ही दो में से एक) **10**

भगवानदास मोरवाल लिखित 'सौदा' कहानी की कथावस्तु लिखिए।

अथवा

भगवानदास मोरवाल लिखित 'सीढियाँ माँ और उसका देवता' के पात्रो का परिचय दीजिए।

प्र.4 भगवानदास मोरवाल लिखित 'चोट' कहानी की समीक्षा कीजिए। **10**

SLR-AA-261

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – VII)
HISTORY OF KANNADA LITERATURE (19101502)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕಾಯಕವೇ –
1) ಕಾಯ **2) ಕೆಲಸ**
3) ನರಕ **4) ಕೈಲಾಸ**

2) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು – ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
1) ಹೊಸಗನ್ನಡ **2) ತಿಳಿಗನ್ನಡ**
3) ನಡಿಗನ್ನಡ **4) ನಡೆಗನ್ನಡ**

3) 'ಏಕಲವ್ಯ' ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
1) ಬಿಎಂಶ್ರೀ **2) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ**
3) ದೇಜಗೌ **4) ಚಿಮೂ**

4) ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
1) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ **2) ಕುವೆಂಪು**
3) ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ **4) ತರಾಸು**

5) ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು – ಯುಗ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.
1) ಬೌದ್ಧ **2) ಪಾರಸಿ**
3) ವೈಷ್ಣವ **4) ಜೈನ**

6) ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ರಸ –
1) ಶಾಂತ **2) ಹಾಸ್ಯ**
3) ಭಕ್ತಿ **4) ಶೃಂಗಾರ**

7) 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಲೇಖಕರು –
1) ಕಾರಂತ **2) ಕುವೆಂಪು**
3) ಗೋಕಾಕ **4) ಬೇಂದ್ರೆ**

8) ಪಂಪ ರಚಿಸಿದ ಆಗಮಿಕ ಕಾವ್ಯ –
1) ಪಂಪಭಾರತ **2) ಆದಿ ಪುರಾಣ**
3) ರಾಮಾಯಣ **4) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
2) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
3) ಕನಕದಾಸ
4) ಕಟ್ಟಿಮನಿ
5) ಪಂಪ
6) ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ನಡುಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ–ವಿಕಾಸ, ವಿಭಾಗೀಕರಣ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-AA-262

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper - VII)
साहित्यशास्त्र (19101507)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) कुंतल यांनी कोणते साहित्याचे लक्षण सांगितले आहे?
अ) वक्रोक्ती ब) अलंकार
क) ध्वनी ड) रस

2) वाक्यं रसात्मकं काव्यं.. अशी व्याख्या कुणी केली आहे?
अ) आनंदवर्धन ब) विश्वनाथ
क) भामह ड) वामन

3) 'अर्थप्राप्ती' हे साहित्याचे प्रयोजन कोणी सांगितले आहे?
अ) उद्‌भट ब) दण्डी
क) वामन ड) मम्मट

4) भारतीय साहित्यशास्त्र हा संदर्भ ग्रंथ कुणी लिहिला आहे?
अ) स. रा. गाडगीळ ब) भालचंद्र खांडेकर
क) गणेश देशपांडे ड) रा. श्री. जोग

5) खालीलपैकी प्रतिभाशक्तीची कार्ये कोणती आहेत?
अ) ग्रहण ब) स्मरण
क) निवड ड) वरील सर्व

6) योग, रुढी, योगरुढ हे कोणत्या शब्दशक्तीचे प्रकार आहेत?
अ) अभिधा ब) लक्षणा
क) व्यंजना ड) वरील सर्व

7) लोंब्रोसो यांना कोणत्या शक्तीस वेडाची बहीण म्हटले आहे?
अ) बहुश्रुतता ब) प्रतिभा
क) अभ्यास ड) कल्पना

8) 'काव्य' या शब्दाचा व्यापक अर्थ काय आहे?
अ) कविता ब) समग्र काव्य
क) साहित्य ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) अभिधा शब्दशक्ती म्हणजे काय?
2) रस हे प्रधान साहित्य लक्षण कसे आहे ते स्पष्ट करा.
3) आनंद हे सर्वश्रेष्ठ साहित्याचे प्रयोजन कसे ते लिहा.
4) लक्षणा शब्दशक्तीचे उपप्रकार सोदाहरण लिहा.
5) अलंकार ही संकल्पना स्पष्ट करा.
6) स्वप्नरंजन म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

मम्मटाने सांगितलेली साहित्य प्रयोजने सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

प्रतिभाशक्तीची कार्ये लिहून प्रतिभेचे अलौकीकत्त्व सिध्द करा.

प्र.4 पौर्वात्यांनी सांगितलेल्या साहित्याच्या लक्षणाची तपशीलवार मांडणी करा. **10**

SLR-AA-263

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper - VII)
वेदवाङ्मय (ऋग्वेद, यजुर्वेद, अथर्ववेद) (19101532)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) 'उषा' ही ––– आहे.
अ) स्वर्गकन्या ब) अप्सरा
क) सायंकाळ ड) रात्र

2) शिवसंकल्प सूक्ताची देवता ––– आहे.
अ) इंद्र ब) मन
क) वायु ड) शिव

3) यज्ञातील 'अध्वर्यु' ––– वेदाशी संबंधित असतो.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
क) सामवेद ड) अथर्ववेद

4) नेहमी जोडीने असणाऱ्या देवता ––– होय.
अ) सरमा–पणि ब) इंद्र–विष्णु
क) यम–वरुण ड) अश्विनीकुमार

5) इंद्राने ––– असुराला वज्राने मारले.
अ) मारिच ब) वृत्र
क) अघ ड) शकट

6) त्रिविक्रमः असे ––– देवतेचे विशेषण आहे.
अ) इंद्र ब) अग्नि
क) सूर्य ड) विष्णु

7) वरूणः ––– देवः।
अ) विश्वव्यवस्थापक ब) प्राणहारक
क) सृष्टीजनक ड) हिंसक

8) पृथ्वीसूक्ताचे ऋषि ––– आहेत.
अ) गृत्समद ब) अथर्वा
क) अत्रि ड) वाल्मिकी

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **12**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)

1) विष्णु
2) अश्विनौ
3) कृषिः
4) शिवसंकल्पः।
5) सहस्त्रशीर्ष पुरूषः।
6) अक्षाः।

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अक्षसूक्तातील संदेश स्पष्ट करा.

किंवा

'तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु' या यजुर्वेदातील सूक्ताचे रसग्रहण करा.

प्र.4 सरमा–पणि संवाद सूक्ताचे रसग्रहण करा. **10**

SLR-AA-264

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Urdu (Special Paper–VII)
Maulana Altaf Husain Haali Ka Khususi Mutalea. (19101517)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے

1)مولاناحالیؔ نے علم کی پیاس بجھانے کی غرض سے اپنے شہر پانی پت سے۔۔۔۔۔۔چلے گئے تھے۔

A)کلکتہ۔ B)دہلی۔

C)حیدرآباد۔ D)مدراس۔

2)مشرق کا شکسپیئر۔۔۔۔۔۔کو کہتے ہیں۔

A) علامہ اقبالؔ۔ B)سر سیّد احمد خان۔

C)شیخ سعدی شیرازیؒ۔ D)امیر خسروؒ

3)۔۔۔۔۔۔۔نے اپنی تمام زندگی میں چودہ بار حج کیا ہے۔

A)شیخ سعدی شیرازیؒ۔ B)مرزا غالبؔ۔

C)مولاناحالیؔ D)مولانا رومی۔

4)کتاب حیات سعدی ایک۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)ناول۔ B)افسانہ۔

C)ڈرامہ۔ D) سوانح حیات۔

5)ایران کو قدیم زمانے میں۔۔۔۔۔۔۔کے نام سے جانا جاتا تھا۔

A)ہند۔ B)سجز

C)پارس۔ D)خراسان۔

6)کتاب مجالس النساء پر انگریزی حکومت نے مولاناحالیؔ کو۔۔۔۔۔۔روپیے نقد انعام دیا تھا۔

A)پندرہ سو۔ B)تین سو۔

C)چار سو۔ D)سترہ سو۔

7)مولاناحالیؔ کے بڑے بھائی کانام۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)خواجہ حسن۔ B)خواجہ امداد حسین۔

C)باقر علی حسین۔ D)جعفر علی حسین

8)۔۔۔۔۔۔نے اپنی زندگی کے تیس سال سیر وسیاحت میں بسر کئے۔

A)علامہ اقبالؔ۔ B)سر سیّد احمد خان۔

C)مولاناحالیؔ۔ D)شیخ سعدی شیرازیؒ۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)مولاناحالیؔ کی مقالہ نگاری پر تبصرہ کیجیئے۔

2)مرزااسداللہ خان غالبؔ اور مولاناحالیؔ کے درمیانی تعلقات پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

3)حضرت شیخ سعدی شیرازیؒ کی سیر سیاحتی زندگی پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

4)سر سیّد احمد خان نے مولاناحالیؔ کی کس طرح ادبی رہنمائی فرمائی؟مختصر وضاحت کیجیئے۔

5)مولاناحالیؔ اور نواب مصطفیٰ خان شیفتہؔ کے آپسی تعلقات پر روشنی ڈالیئے۔

6)کتاب مجالس النساء پر مختصر تبصرہ کیجیئے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)اردو کی پہلی سوانح عمری کتاب "حیات سعدی" پر مفصل نوٹ لکھیئے؟

2)مولاناحالیؔ کی علمی وادبی خدمات پر سیر حاصل معلومات لکھیئے؟

سوال نمبر.4. مولانا الطاف حسین حالیؔ کی سوانح حیات مفصل قلمبند کیجیئے؟ **10**

SLR-AA-265

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VII)
History of Ancient Maharashtra (19101577)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– या ऐतिहासिक साधनांचा धार्मिक आणि धर्मनिरपेक्ष अशी विभागणी केली जाते.
अ) साहित्यिक साधने ब) पुरातत्वीय साधने
क) परकीय प्रवास वर्णने ड) यापैकी नाही

2) इनामगाव हे ताम्रपाषाणयुगीन संस्कृतीचे ठिकाण ––– नदीच्या काठी आहे.
अ) प्रवरा ब) सीना
क) घोड ड) मांजरी

3) महाराष्ट्रातील माहूरझरी हे ठिकाण ––– संस्कृतीशी संबंधित आहे.
अ) पाषाण ब) नवपाषाण
क) महापाषाण ड) ताम्रपाषाण

4) सातवाहन सम्राज्ञी नागनिका हिचा नाणेघाट गुहालेख ––– लिपीत आहे.
अ) प्राकृत ब) ब्राह्मी
क) खरोष्टी ड) देवनागरी

5) प्राचीन संस्कृतीचे ठिकाण मुढवी हे ––– या ठिकाणी आहे.
अ) सोलापूर ब) सातारा
क) अहमदनगर ड) पैठण

6) शिलालेख, स्मारके, आणि नाणी ही ––– स्त्रोतांची उदाहरणे आहेत.
अ) पुरातत्व ब) साहित्य
क) मौखिक ड) परंपरागत

7) ––– येथील ताम्रपटास मराठी भाषेतील आद्य ताम्रपट असे म्हटले जाते.
अ) नाशिक ब) दिवेआगर
क) सोलापूर ड) तेर

8) महाराष्ट्रातील ताम्रपाषाणयुगीन संस्कृतीत ––– या ठिकाणी ब्रॉन्झ धातूचा रथ सापडला आहे.
अ) इनामगाव ब) नेवासा
क) प्रकाश ड) दायमाबाद

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासात नाण्यांचे महत्व सांगा.
2) इनामगाव बद्दल माहिती लिहा.
3) महाराष्ट्रातील महापाषाण संस्कृतीचे वर्णन करा.
4) वैदिक साहित्याबद्दल माहिती लिहा.
5) महाराष्ट्रात आढळणाऱ्या प्राचीन लिपी बद्दल लिहा.
6) प्राचीन शहर मुढवी बद्दल माहिती सांगा.

प्र.3 दिर्घोत्तर प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

सोलापूर जिल्हयातील पुरातत्वीय संशोधनाबद्दल माहिती लिहा.

किंवा

महाराष्ट्रातील आद्य ऐतिहासिक संस्कृती बद्दल माहिती द्या.

प्र.4 दिर्घोत्तर प्रश्न. **10**

प्राचीन महाराष्ट्राच्या अभ्यासासाठी साधनांचे महत्व कसे आहे ते उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VII)
History of Ancient Maharashtra (19101577)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Historical sources divided into religious and secular are _____.
a) Literary sources b) Archaeological sources
c) Foreign accounts d) None of these

2) Inamgaon is a site of Chalcolithic age culture on the banks of the _____ river.
a) Pravara b) Sina
c) Ghod d) Manjri

3) Mahurzari in Maharashtra is associated with _____ culture.
a) Stone age b) Neolithic
c) Megalithic d) Chalcolithic

4) The Naneghat cave inscription of Satavahana Queen Nagnika is in _____ script.
a) Prakrit b) Brahmi
c) Kharoshti d) Devanagari

5) Mudhvi is an ancient civilization site located at _____.
a) Solapur b) Satara
c) Ahmednagar d) Paithan

6) Inscriptions, monuments, and coins are examples of _____ sources.
a) Archeological b) Literary
c) Verbal d) Traditional

7) The first copper plate in Marathi language is at _____.
a) Nashik b) Diveagar
c) Solapur d) Ter

8) Bronze metal chariot was found at the _____ place in the Copper Age culture of Maharashtra.
a) Inamgaon b) Nevasa
c) Prakash d) Dayamabad

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

1) Explain the importance of coins in the study of ancient Indian history.
2) Write information about Inamgaon.
3) Describe the megalithic culture of Maharashtra.
4) Write information about Vedic literature.
5) Write about ancient scripts found in Maharashtra.
6) Give information about the ancient city Mudhavi.

Q.3 Board answer question. **10**

Write information about archaeological research in Solapur District.

OR

Provide information about the proto historical culture of Maharashtra.

Q.4 Board answer question. **10**

Explain with examples how the sources are important for the study of ancient Maharashtra.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – VII)
Micro Economics - I (19101567)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सूबक आकृत्या काढा.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– यांच्या मते, 'अर्थशास्त्र' हे संपत्तीचे शास्त्र आहे.
अ) डॉ. मार्शल ब) ॲडम स्मिथ
क) जे. एम. केन्स ड) जे. बी. से

2) ––– यास प्रति नग खर्च असेही म्हणतात.
अ) सरासरी खर्च ब) सीमांत खर्च
क) एकूण खर्च ड) स्थिर खर्च

3) पूर्ण लवचिक मागणी वक्र हा नेहमी ––– समांतर असतो.
अ) आरंभस्थानास ब) य अक्षास
क) क्ष अक्षास ड) यापैकी नाही

4) मानवी गरजा ––– असतात.
अ) स्थिर ब) मर्यादित
क) नियंत्रित ड) अमर्यादित

5) एकूण प्राप्ती = ––– × नगसंख्या
अ) खर्च ब) किंमत
क) नफा ड) वरील सर्व

6) समवृत्ती वक्राचे तंत्र ––– वर आधारित आहे.
अ) क्रमवाचक उपयोगिता ब) अंकवाचक उपयोगिता
क) सीमांत उपयोगिता ड) सरासरी उपयोगिता

7) ––– ही मागणीची लवचिकता मोजण्याची पद्धती आहे.
अ) शेकडेवारी पद्धती ब) एकूण खर्च पद्धती
क) भूमीतीय पद्धती ड) वरील सर्व

8) मागणीची लवचिकता ही संकल्पना ––– यांच्या नावाशी निवडीत आहे.
अ) जे. एम. केन्स ब) जे. बी. से
क) डॉ. मार्शल ड) ॲडम स्मिथ

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सूक्ष्म अर्थशास्त्र आणि स्थूल अर्थशास्त्र यांचा अर्थ सांगा.
2) उपयोगिता म्हणजे काय? उपयोगितेचे प्रकार सांगा.
3) पुरवठयाचा नियम सांगा.
4) एकूण खर्च, सरासरी खर्च आणि सीमांत खर्च या संकल्पना स्पष्ट करा.
5) समाजापुढील मुलभूत आर्थिक प्रश्न सांगा.
6) उत्पादन फलन ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

अर्थशास्त्र म्हणजे काय? अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **10**

किंवा

प्रमाण फलाचा नियम स्पष्ट करा.

प्र.4 मागणीची किंमत लवचिकता म्हणजे काय? मागणीच्या किंमत लवचिकतेचे प्रकार सांगा. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – VII)
Micro Economics - I (19101567)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw the diagrams where necessary.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) According to _____, 'Economics' is a science of wealth.
a) Dr. Marshall b) Adam Smith
c) J. M. Keynes d) J. B. Say

2) _____ is also known as per unit cost.
a) Average cost b) Marginal cost
c) Total cost d) Fixed cost

3) Perfectly elastic demand curve is always parallel to _____.
a) Origin b) Y axis
c) X axis d) None of these

4) Human wants are _____.
a) Constant b) Limited
c) Controlled d) Unlimited

5) Total revenue = _____ × quantity.
a) Cost b) Price
c) Profit d) All of the above

6) The indifference curve technique is based on _____.
a) Ordinal utility b) Cardinal utility
c) Marginal utility d) Average utility

7) _____ is the method of measurement of price elasticity of demand.
a) Percentage method b) Total outlay method
c) Geometrical method d) All of the above

8) The concept of elasticity of demand is related with the name of _____.
a) J. M. Keynes b) J. B. Say
c) Dr. Marshall d) Adman Smith

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

1) State the meaning of Micro Economics and Macro Economics.
2) What is utility? State the types of utility.
3) State the law of supply.
4) Explain the concept of Total cost, Average cost and Marginal cost.
5) State the basic economic problems before society.
6) Explain the concept of production function.

Q.3 **Answer the following questions. (Any One)** **10**

What is Economics? Explain the nature and scope of Economics.

OR

Explain the law of returns to scale.

Q.4 What is price elasticity of demand? Explain the types of price elasticity of demand. **10**

SLR-AA-267

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - VII)
Regional Planning and Development (19101600)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 खालील अचूक पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) पृष्ठभागावरील एकसंघ जमिनीला ––– म्हणतात.
अ) केंद्र ब) प्रदेश
क) घटक ड) गाभा

2) एकपेक्षा जास्त वैशिष्टयांची व्यापकता दिसून येते अशा प्रदेशास ––– प्रदेश असे म्हणतात.
अ) एक लक्षणी ब) बहुलक्षणी
क) गुणात्मक ड) कार्यात्मक

3) कोणत्याही प्रदेशाच्या सर्वांगीण विकासासाठी नैसर्गिक तसेच मानवी साधन संपत्तीच्या नियोजनास ––– नियोजन म्हणून ओळखले जाते.
अ) प्रादेशिक ब) आर्थिक
क) सामाजिक ड) साधन

4) आर्थिक विकास साधण्यासाठी वेगवेगळया सुधारणात्मक बाबींची अमंलबजावणी करून घेणे म्हणजे ––– होय.
अ) विकास ब) नियोजन
क) वाढ ड) वृद्धी

5) भारताचे नियोजन प्रदेश करण्याचे कार्य सर्वप्रथम ––– यांनी केले.
अ) स्टॅम्प ब) सिंग
क) सेनगुप्ता ड) नाथ

6) 'वृद्धी ध्रुव' ही संकल्पना सर्वप्रथम ––– यांनी मांडली.
अ) ऑगस्ट लॉश ब) पेरॉक्स
क) रॅटझेल ड) ख्रिस्टलर

7) देशाच्या विकासासाठी ––– हा सर्वात महत्वाचा सामाजिक घटक आहे.
अ) उत्पादकता ब) राष्ट्रीय उत्पन्न
क) व्यापार ड) शिक्षण

8) ––– मंत्री हे भारताच्या नियोजन आयोगाचे अध्यक्ष असतात.

अ) पंतप्रधान ब) गृह

क) शिक्षण ड) परराष्ट्र

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **12**

1) प्रादेशिक नियोजनाची गरज
2) प्रदेशाची वैशिष्टये
3) मध्यवर्ती स्थान सिद्धांताची संकल्पना
4) मानव विकास निर्देशांक
5) शिक्षण एक सामाजिक विकासाचे निर्देशक
6) राष्ट्रीय उत्पन्न एक आर्थिक विकासाचे निर्देशक

प्र.3 पेरॉक्सचे वृद्धी ध्रुव प्रतिमान स्पष्ट करा. **10**

किंवा

आर्थिक विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.

प्र.4 प्रादेशिक नियोजनाची व्याख्या देऊन प्रादेशिक नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - VII)
Regional Planning and Development (19101600)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Map Stencils is allowed.
4) Neat diagram must be drawn wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative given the following sentence. **08**

1) Homogenous land of the surface is called _____.
a) Centre b) Region
c) Element d) Core

2) A region that has wide range of features is called a _____ region.
a) Monopoly b) Multi poly
c) Qualitative d) Functional

3) The planning of natural as well as human resources for the overall development of any region is known as _____ planning.
a) Regional b) Economic
c) Social d) Religious

4) Making decisions by implementing various reform measures for economic development means _____.
a) Development b) Planning
c) Growth d) Progress

5) The first to make India a planning region was _____.
a) Stamp b) Singh
c) Sengupta d) Nath

6) The concept of growth pole was first introduced by _____.
a) August Losch b) Perroux
c) Ratzel d) Christaller

7) _____ is the most important social factor for the development of the country.
a) Productivity b) National Income
c) Trade d) Education

8) _____ Minister is the chairman of the planning commission of India.
a) Prime Minister b) Home
c) Education d) Foreign

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

1) Need of Regional Planning.
2) Characteristics of Region.
3) Concept of central place theory
4) Human Development Index

5) Social Development Indicator - Education
6) Economic Development Indicator - National product

Q.3 Describe the Growth Pole model of Perroux. **10**

OR

Explain the indicators of economic development.

Q.4 What is regional planning? Explain the types of regional planning. **10**

SLR-AA-268

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – VII)
History of Ancient India (Pre-Historic Age to 650 A.D.) (19101557)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) त्रिपीटकातून ––– धर्माची माहिती मिळते.
अ) जैन ब) बौद्ध
क) हिंदू ड) वैदिक

2) 'अर्थशास्त्र' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) बाणभट्ट ब) कौटिल्य
क) आर्यभट्ट ड) शुक्राचार्य

3) सिंधुसंस्कृतीत जहाजाची गोदी ––– येथे सापडली.
अ) लोथल ब) दायमाबाद
क) पैठण ड) नागपूर

4) मुलाच्या जन्माच्या अगोदर ––– संस्कार केले जात.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

5) ऋग्वेद ग्रंथात ––– मंडळे आहेत.
अ) 05 ब) 10
क) 15 ड) 20

6) इत्सिंग हा प्रवाशी ––– देशातून आला होता.
अ) रोम ब) चीन
क) इराण ड) ग्रीस

7) ––– हा सर्वात प्राचीन वेद आहे.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
क) सामवेद ड) अथर्ववेद

8) शेतीचा शोध ––– युगात लागला.
अ) लोह ब) जुनेअश्मयुग
क) नवेअश्मयुग ड) ताम्रपाषाण

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) वेद संहिता
2) मानवी जीवनातील चार आश्रम
3) सिंधु संस्कृतीमधील देवता
4) पुराणाबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
5) महाकाव्य थोडक्यात माहिती लिहा.
6) वैदिक देवता

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक)

प्राचीन भारतीय इतिहासाची वाङ्मयीन साधने लिहा. **10**

किंवा

सोळा संस्काराची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.4 सिंधु संस्कृतीतील नगररचना स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – VII)
History of Ancient India (Pre-Historic Age to 650 A.D.) (19101557)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Tripeetika gives information on _____ religion.
a) Jain b) Bouddha
c) Hindu d) Vedic

2) The treatise 'Economics' was written by _____.
a) Banbhatta b) Kautilya
c) Aryabhatta d) Sukracharya

3) Port of Indus Valley Civilization was found at _____.
a) Lothal b) Dayamabad
c) Paithan d) Nagpur

4) _____ Sanskaras are performed before the Birth of Child.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

5) Rigveda contains _____ Mandalas.
a) 05 b) 10
c) 15 d) 20

6) The traveler Itsing came from _____ country.
a) Rome b) China
c) Iran d) Greec

7) _____ is the oldest Veda.
a) Rigved b) Yajurved
c) Samved d) Atharvaved

8) Agriculture was invented _____ age.
a) Iron b) Palaeolithic
c) Neolithic d) Chalcolithic

Q.2 Write brief answers to the following questions. (Any Four) **12**

1) Ved Samhita
2) Four Ashramas in human life
3) Explain the Devata of Indus Valley Civilization
4) Puranas
5) The Epics
6) Vedic Gods and Goddesses

Q.3 **Answer any one of the following questions.** **10**

Discuss the literary sources of Ancient Indian History.

OR

Discuss the sixteen Sanskaras.

Q.4 Describe in detail the town planning system of Indus Valley Civilization. **10**

SLR-AA-269

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - VII)
Government and Politics of Maharashtra (19101572)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– म्हणजे आपल्या हितसंबधांचे रक्षण करण्यासाठी शासनसंस्थेवर प्रभाव पाडणारा गट होय.
अ) सत्ताधारी पक्ष ब) दबाव गट
क) सैन्य ड) प्रशासन

2) ––– यांचे स्त्री शिक्षण प्रसारातील योगदान मोठे आहे.
अ) भाऊराव पाटील ब) बापुजी साळुंके
क) पंजाबराव देशमुख ड) धोंडो केशव कर्वे

3) ––– शहर हा संयुक्त महाराष्ट्र निर्मितीतील प्रमुख अडथळा होता.
अ) नागपूर ब) अकोला
क) सोलापूर ड) मुंबई

4) महाराष्ट्रात पहिली कापड गिरणी ––– यांनी मुंबईमध्ये स्थापन केली.
अ) कावसजी ब) जे. आर. डी
क) धीरूभाई ड) बापुजी

5) राज्य पुनर्रचना आयोगाचे अध्यक्ष –––हे होते.
अ) न्या. दार ब) पं. नेहरू
क) न्या. फाजल अली ड) एच. एन. कुंझरू

6) साखर कारखान्याच्या परिसरातील स्थानिक स्वराज्य संस्थावर ––– चा प्रभाव पडतो.
अ) कापड उद्योग ब) शुगर लॉबी
क) बँका ड) कामगार संघटना

7) महाराष्ट्रात बिगर कॉंग्रेसी युती सरकार 1995 मध्ये ––– यांच्या नेतृत्वाखाली स्थापन झाली.
अ) मुरली मनोहर जोशी ब) शरद जोशी
क) नारायण राणे ड) मनोहर जोशी

8) मुंबईसारख्या औद्योगिक शहरामध्ये ––– संघटनांचा पाठिंबा मिळवण्यासाठी राजकीय पक्षांमध्ये स्पर्धा चाललेली असते.

अ) विद्यार्थी ब) शिक्षक

क) कामगार ड) महिला

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) भाजप शिवसेना युतीचे राजकारण
2) द्वैभाषिक राज्य
3) जे. व्ही. पी. समिती
4) आघाडी सरकार
5) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष
6) हरितक्रांती

प्र.3 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

महाराष्ट्राच्या राजकारणाचे सामाजिक निर्धारक घटक स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील पक्ष पद्धतीची वैशिष्टे लिहा.

प्र.4 संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील अडथळे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-269

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - VII)
Government and Politics of Maharashtra (19101572)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options **08**

1) _____ means the groups who bring pressure on government to fulfill their interests.
a) Ruling party b) Pressure group
c) Army d) Administration

2) _____ gave great contribution in female education.
a) Bhaurao Patil b) Bapujee Salunke
c) Panjabrao Deshmukh d) Dhondo Keshav Karve

3) _____ was the main hurdle in formation of Samyukta Maharashtra.
a) Nagpur b) Akola
c) Solapur d) Mumbai

4) The first textile mill was established by _____ in Mumbai.
a) Kawsajee b) JRD
c) Dhirubhai d) Bapuji

5) States reorganization commission was headed by _____.
a) Justice Dar b) Pandit Nehru
c) Justice Fazal Ali d) H.N. Kunzaru

6) Local Self Governments in the surrounding areas of sugar factories are influenced by _____.
a) Textile lobby b) Sugar lobby
c) Banks d) Labor union

7) The non congress coalition government in Maharashtra came under the leadership of _____ in 1995.
a) Murali Manohar Joshi b) Sharad Joshi
c) Narayan Rane d) Manohar Joshi

8) There is strong competition among the political parties to get support of _____ organizations in industrial city Mumbai.
a) Students b) Teachers
c) Labor d) Women

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

1) Alliance Politics of Bhartiy Janata Party and Shivsena
2) Bi Lingual state
3) J.V.P Committee
4) Coalition Government
5) Nationalist Congress Party
6) Green revolution

Q.3 **Answer the following question. (Any One)** **10**

Explain the social determinants of politics of Maharashtra.

OR

Write the main characteristics of party system in Maharashtra.

Q.4 Explain the obstacles in the formation of Samyukt Maharashtra. **10**

SLR-AA-270

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Special Paper - VII)
Experimental Psychology (19101596)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– यांनी मानसशास्त्राची पहिली प्रयोगशाळा स्थापन केली.
अ) पॅव्हलाव ब) स्किनर
क) वुंट ड) वॅटसन

2) उद्दीपक मिळणार आहे याची सूचना ते प्रत्यक्ष उद्दीपक मिळेपर्यंतच्या काळाला ––– असे म्हणतात.
अ) प्रतिक्रियाकाळ ब) संवेदनक्षमता
क) सीमामूल्य ड) पूर्वकाळ

3) जेव्हा पहिल्या अध्ययनामुळे नंतरचे अध्ययन सुलभ होते तेव्हा त्यास ––– प्रशिक्षण संक्रमन असे म्हणतात.
अ) धन ब) शुन्य
क) ऋण ड) यापैकी नाही

4) ––– पध्दतीमध्ये तुलनात्मक उद्दीपक हे स्वैर क्रमाने सादर केले जातात.
अ) स्थिर उद्दीपक पध्दती ब) मर्यादा पध्दती
क) सरासरी प्रमाद ड) अल्पतम बदलाच्या

5) अनेकापैकी एका घटकाकडे लक्ष केंद्रीत करण्याची मानसिक प्रक्रिया म्हणजे ––– होय.
अ) संवेदन ब) अवधान
क) अध्ययन ड) स्मृती

6) जे उद्दीपक मूल्य प्रमाण उद्दीपकाच्या बरोबरीने गणले जाते त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) संवेदनक्षमता ब) आ. स. बिं.
क) सीमामूल्य ड) निरपेक्ष सीमामूल्य

7) सरासरी प्रमाद पध्दती ––– या नावाने सुध्दा ओळखली जाते.
अ) समायोजनाची पध्दती ब) मर्यादा पध्दती
क) स्थिर उद्दीपक पध्दती ड) अल्पतम बदलाची पध्दती

8) अवधानासंदर्भात गाळणी सिध्दांत ––– यांनी मांडला.

अ) ट्रिसमन ब) वुंट

क) ब्रॉडबॅट ड) स्किनर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) सीमामूल्य म्हणजे काय?
2) प्रशिक्षण संक्रमनाचे प्रकार कोणते?
3) कारक अध्ययन म्हणजे काय?
4) अवधानासंदर्भात गाळणी सिध्दांत स्पष्ट करा.
5) आ. स. बिं. म्हणजे काय?
6) अवधानासंदर्भात उत्तर निवड सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

धारणा मापनाच्या पध्दती स्पष्ट करा.

किंवा

मानसशास्त्राची प्रायोगिक पध्दती स्पष्ट करा.

प्र.4 प्रतिक्रियाकाळ म्हणजे काय? प्रतिक्रिया काळाचे प्रकार आणि नियामक घटक थोडक्यात स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-270

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Special Paper - VII)
Experimental Psychology (19101596)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) The first psychological laboratory established by _____.
a) Pavlov b) Skinner
c) Wundt d) Watson

2) The time between ready signal to onset of stimuli known as _____.
a) Reaction time b) Sensitivity
c) Threshold d) Foreperiod

3) When the second learning become easy due to the first learning it is called _____ transfer of training.
a) Positive b) Zero
c) Negative d) None

4) In _____ method comparative stimulus are presented randomly.
a) Method of constant stimuli b) Method of limits
c) Method of average error d) Method of minimal change

5) The mental process in which we concentrate on one object among others known as _____.
a) Perception b) Attention
c) Learning d) Memory

6) The value which is judge equal to the given standard stimuli known as _____.
a) Sensitivity b) PSE
c) Threshold d) Absolute threshold

7) Method of average error also known as _____.
a) Method of adjustment b) Method of limits
c) Method of constant stimuli d) Method of minimal change

8) The filter theory of attention is proposed by _____.
a) Treisman b) Wundt
c) Broadbent d) Skinner

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is Threshold?
2) Which are the types of transfer of training?
3) What is motor learning?
4) What is filter theory of attention?
5) What is PSE?
6) What is late selecting theory?

Q.3 **Answer the following. (Any One)** **10**

Explain various methods of retention.

OR

Explain in brief experimental method of psychology.

Q.4 What is reaction time? Explain in brief the types and determinants of reaction time. **10**

SLR-AA-271

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - VII)
Contemporary Indian Philosophy (19101587)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) विश्वधर्म समिती ––– येथे पार पडली.
अ) जपान ब) न्यूयॉर्क
क) बोस्टन ड) शिकागो

2) विवेकानंदांनी कशाचा पुरस्कार केला?
अ) अंधश्रध्दा ब) अद्वैत तत्त्वज्ञान
क) द्वैत तत्त्वज्ञान ड) यापैकी नाही

3) कोणाचे विचार आदि शंकराचार्यांच्या विचारसरणीशी संबंधित आहेत?
अ) चार्वाक ब) बौद्ध
क) विवेकानंद ड) यापैकी नाही

4) अरविंदांच्या दृष्टीने मुक्ति मिळविणे हे पूर्णयोगाचे ध्येय नाही.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

5) ––– हा ग्रंथ अरविंदांनी लिहिला.
अ) यामिनी ब) सावित्री
क) कावेरी ड) गंगा

6) भारतात 5 सप्टेंबर ––– यांचा जन्म दिवस शिक्षक दिन म्हणून साजरा केला जातो.
अ) विनोबा भावे ब) महात्मा फुले
क) राधाकृष्णन ड) अरविंद

7) राधाकृष्णन हे ––– अध्यात्मवादी होत.
अ) सामाजिक ब) राजकीय
क) नैतिक ड) धार्मिक

8) जे. कृष्णमुर्ती नुसार, स्वातंत्र्य म्हणजे ––– असणे होय.
अ) उपयुक्त ब) बंधन
क) उद्देश रहित ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) विवेकानंदानुसार स्वातंत्र्य म्हणजे काय?
2) कर्मयोगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3) राजयोग म्हणजे काय?
4) भक्तीयोगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
5) दैवी जीवन म्हणजे काय?
6) राधाकृष्णन नुसार अंतिम सत्य म्हणजे काय?

प्र.3 अरविंदांच्या दृष्टीकोणातून पूर्ण योग संकल्पना स्पष्ट करा. **10**

किंवा

योगी अरविंदांची अतिमानस संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4 एस. राधाकृष्णन नुसार धर्माचे स्वरूप स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-271

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - VII)
Contemporary Indian Philosophy (19101587)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) World religion summit was at _____.
   a) Japan b) New York
   c) Boston d) Chicago

2) What did Vevekananda espouses?
   a) Blind faith b) Advaita philosophy
   c) Dvaita philosophy d) None of these

3) Who's thoughts are correlated to Adi Shankaracharya's ideology?
   a) Charvaka b) Bouddha
   c) Vivekananda d) None of these

4) According to Aurobindo, aim of Integral yoga is not attain liberation.
   a) True b) False
   c) Doubtful d) None of these

5) _____ is written by Aurobindo.
   a) Yamini b) Savitri
   c) Kaveri d) Ganga

6) In India, 5th September the birth date of _____ is celebrated as Teacher's Day.
   a) Vinoba Bhave b) Mahatma Phule
   c) Radhakrishnan d) Aurobindo

7) Radhakrishnan is _____ spiritualist.
   a) Social b) Political
   c) Ethical d) Religious

8) According J. Krishnamurti, freedom is to be _____.
   a) Usefull b) Restriction
   c) Aimless d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) According to Vivekananda, what is liberation?
b) Explain the nature of Karmayoga.
c) What is Rajyog?
d) Explain the nature of Bhaktiyoga.
e) What is divine life?
f) What is ultimate reality by Radhakrishnan?

Q.3 Explain the concept of integral yoga according to Arvinda. **10**

OR

Explain Yogi Aurobindo's concept of super mind.

Q.4 Explain the nature of religion by S. Radhakrishnan. **10**

SLR-AA-272

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper - VII)
Sociological Thinkers (19101562)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) कॅलक्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) प्रबोधनाच्या काळास ——— असेही म्हणतात.
अ) अंधाराचे युग ब) धर्माचे युग
क) क्रांतीचे युग ड) तर्काचे युग

2) ''उत्क्रांती ही साधेपणापासून ते गुंतागुंतीच्या अवस्थेकडे संक्रमित होते'' असे कोण म्हणतो?
अ) डुरखाईम ब) ऑगस्ट कॉम्ट
क) स्पेन्सर ड) डार्विन

3) कोणाच्या मते, ''सामाजिक व्यवस्था आणि प्रगतीचे विज्ञान म्हणजे समाजशास्त्र होय''.
अ) हर्बर्ट स्पेन्सर ब) ऑगस्ट कॉम्ट
क) मॅक्स बेवर ड) एमिल डुरखाईम

4) अति सामाजिक एकात्मतेमुळे होणाऱ्या आत्महत्येच्या प्रकाराला असे म्हणतात.
अ) प्रमानक शून्यता आत्महत्या ब) प्राणघातक आत्महत्या
क) परोपकारी आत्महत्या ड) अहंकारी आत्महत्या

5) डुरखाईमच्या मतानुसार श्रमविभाजनाचे कारण कोणते?
अ) वेळ ब) पैसा
क) विविधता ड) लोकसंख्येची घनता

6) संरचना आणि कार्यात समाज आणि सजीवांमध्ये साम्य आहे असा युक्तिवाद कोणी केला?
अ) कॉम्ट ब) स्पेन्सर
क) मार्क्स ड) डुरखाईम

7) ''तीन अवस्थांचा नियम'' हा सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) ऑगस्ट कॉम्ट ब) डुरखाईम
क) मॅक्स बेबर ड) स्पेन्सर

8) प्रारंभिक समाजशास्त्रीय सिद्धांताच्या विकासाला कोणत्या घटकाचे योगदान लाभले?
अ) फ्रेंच राज्यक्रांती ब) औद्योगिक क्रांति
क) प्रबोधन ड) वरीलपैकी सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) डुरखाईमच्या मते, धर्माची कार्य कोणती?
2) आत्महत्येचे प्रकार स्पष्ट करा.
3) समाजाचा सेंद्रिय सिद्धांत स्पष्ट करा.
4) कॉम्ट यांची सामाजिक पुर्नरचना स्पष्ट करा.
5) सामाजिक विचारांचे स्वरूप व वैशिष्टये सांगा.
6) सामाजिक गतीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

हर्बर्ट स्पेन्सर यांचे समाजाचे प्रकार सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

किंवा

शास्त्राचे वर्गीकरण (श्रेणीरचना) स्पष्ट करा.

प्र.4 प्रबोधन कालखंड म्हणजे काय? त्याचे परिणाम व कारणे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-272

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper - VII)
Sociological Thinkers (19101562)

Day & Date: Monday, 20-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative from the options **08**

1) The period of enlightenment is also known as _____.
a) Age of Darkness b) Age of Religious
c) Age of Revolution d) Age of Reasoning

2) Who said this, “Evolution from Simple to Complex”?
a) Durkheim b) August Comte
c) Spencer d) Darwin

3) According to whom, Sociology is the science of social order and progress."
a) Herbert Spencer b) August Comte
c) Max Weber d) Emile Durkheim

4) They type of suicide resulting from too much social integration is known as _____
a) Anomic suicide b) Fatalistic suicide
c) Altruistic suicide d) Egoistic suicide

5) According to Durkheim, which is the cause of division of labor?
a) Money b) Time
c) Diversity d) Density of population

6) Who argued that the society and living organisms have similarities in structure and function?
a) Comte b) Spencer
c) Marx d) Durkheim

7) Who produced the theory of “Law of three stages”?
a) Comte b) Durkheim
c) Weber d) Spencer

8) Which factor contributed to the development of early sociological theory?
a) French Revolution b) Industrial Revolution
c) Enlightenment d) All of the above

Q.2 Attempt any four questions. **12**

1) According to Durkheim, what are the functions of religion?
2) Explain types of suicide.
3) Explain the social organic theory.
4) Explain Comte’s social reconstruction.
5) State the nature and characteristics of sociological thoughts.
6) Explain theory of social dynamics

Q.3 **Answer any one of the following questions.** **10**

Explain Herbert Spencer's types of society in detail.

OR

Explain Hierarchy of Science.

Q.4 What is enlightenment period? Explain its consequences and reasons. **10**

SLR-AA-274

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Special Paper - VIII)
British Literature (19101523)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) *When I Consider How My Light is spent* is a(n) _____.
a) elegy b) sonnet
c) ode d) balled

2) The poem *True Love* expresses the _____ of love.
a) power b) effect
c) influence d) constancy

3) The poem *The Flower* begins with the arrival of _____.
a) autumn b) fall
c) spring d) winter

4) The speaker's treasure in *Lovers Infiniteness* consists of _____, which he has spent to obtain love.
a) money b) books
c) signs, letters etc. d) land, gold etc.

5) The speaker in *Ice and Fire* compares his lover to _____.
a) fire b) a flower
c) ice d) a godess

6) The novel *Two on a Tower* is classed as _____.
a) picaresque b) romance and fantasy
c) science fiction d) thriller

7) _____ are the two themes of *Antony and Cleopatra*.
a) love and marriage b) love and betrayal
c) love and parting d) love and war

8) The name of Lady Constantine's residence is _____.
a) Dreamland House b) Welland House
c) Random House d) Hay House

Q.2 Write short answers to any four of the following. **12**

a) Elizabethan stage
b) Romance and Fantasy in English novels.
c) What is the theme of the poem *When I Consider How My Light Is Spent*?
d) What does the speaker in *True Love* say about love?
e) How do the seasons in *The Flower* impact the speaker's outlook?
f) What do ice and fire in *Ice and Fire* stand for? What is the speaker's opinion about them?

Q.3 **a)** Elucidate *Antony and Cleopatra* as love tragedy. **10**

OR

b) Love is the cause of Antony's downfall. Explain.

Q.4 Discuss *Two on a tower* as a tale of star-crossed love. **10**

SLR-AA-275

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Special Paper - VIII)
काव्यशास्त्र (19101513)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 08

1) 'काव्यमीमांसा' की रचना ––– ने की है।
अ) राजशेखर ब) भामह
क) रूद्रट ड) दण्डी

2) रमणीयार्थ प्रतिपादक : शब्दः काव्यम् ––– से संबंधित है।
अ) काव्य प्रयोजन ब) काव्य लक्षण
क) काव्य गुण ड) काव्य दोष

3) आचार्य चिंतामणि ने '–––' में काव्य लक्षणों का वर्णन किया है।
अ) काव्यप्रकाश ब) रस विलास
क) कविकुल कल्पतरू ड) काव्यविवेक

4) रमणीयार्थ प्रतिपादकः शब्दः काव्यं यह उक्ति ––– की है।
अ) पंडित जगन्नाथ ब) जायसी
क) कबीर ड) जौनराज

5) आ शुक्ल के अनुसार ––– महाकाव्य का एक तत्व है।
अ) लोकप्रिय नायक ब) महान चरित्र
क) उदात्त शैली ड) संवाद योजना

6) 'अदम्य जीवन' यह रिपोर्ताज ––– लिखा गया है।
अ) रामवृक्ष बेनीपुरी ब) रांगेय राघव
क) अमृतलाल नागर ड) सदल मिश्र

7) शेर की हर पंक्ति को ––– कहते हैं।
अ) मिसरा ब) मक़्ता
क) रदीफ़ ड) क़ाफ़िया

8) 'हंसा थे सो उड़ गये, कागा भये दीवान' में ––– शब्द शक्ति है।
अ) व्यंजना ब) अभिधा
क) लक्षणा ड) शाब्दी व्यंजना

प्र.2 संक्षेप में उत्तर लिखिए। (छह में से चार) **12**

1) काव्य के भारतीय तत्वों पर प्रकाश डालिए।
2) शब्द शक्ति की अवधारणा पर प्रकाश डालिए।
3) पाश्चात्य विद्वानों द्वारा वर्णित महाकाव्य के तत्वों पर प्रकाश डालिए।
4) एकांकी का परिचय दीजिए।
5) गजल की अवधारणा पर प्रकाश डालिए।
6) उपन्यास के तत्वों पर प्रकाश डालिए।

प्र.3 नाटक की परिभाषा देकर नाटक के पाश्चात्य तत्वों पर प्रकाश डालिए। **10**

अथवा

उपन्यास की परिभाषा देकर उपन्यास के तत्वों पर प्रकाश डालिए।

प्र.4 प्रगीत की परिभाषा देकर प्रगीत की विशेषताओं पर सोदाहरण प्रकाश डालिए। **10**

SLR-AA-276

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – VIII)
Indian Poetics (19101503)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಭಾರತೀಯಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಜನಕ –
1) ಭರತ **2) ಭಾಮಹ**
3) ದಂಡಿ **4) ವಾಮನ**

2) ರಸಗಳ ರಾಜ –
1) ವೀರ **2) ಶೃಂಗಾರ**
3) ರೌದ್ರ **4) ಅದ್ಭುತ**

3) ಕಾವ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮ –
1) ರೀತಿ **2) ರಸ**
3) ಧ್ವನಿಃ **4) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ**

4) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಜೀವಿತ
1) ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ **2) ಅಭಿನವಗುಪ್ತ**
3) ಕುಂತಕ **4) ರಸವಿಘ್ನ**

5) ಕಾವ್ಯದ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನ –
1) ಯಶಸ್ಸು **2) ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನ**
3) ಹಣ **4) ಆನಂದ**

6) ಕಾವ್ಯಜನನಿ
1) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ **2) ಪ್ರತಿಭೆ**
3) ಅಭ್ಯಾಸ **4) ಸ್ಫೂರ್ತಿ**

7) ನಾ ಬಸುರಿ ಹಡೆದರೆ ಮಗುವಿನ ಹೆಸರು –
1) ಶೈಲಶ್ರೀ **2) ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀ**
3) ಕಾವ್ಯಶ್ರೀ **4) ಜೈಶ್ರೀ**

8) ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿವೇಕವೇ –
1) ಪ್ರತಿಭೆ **2) ಉತ್ಪತ್ತಿ**
3) ನಿಷ್ಪತ್ತಿ **4) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಆನಂದ
2) ಮೀಮಾಂಸೆ – ವಿಮರ್ಶೆ
3) ಪ್ರತಿಭೆ
4) ಸಹೃದಯ
5) ಸಾಧರಣೀಕರಣ
6) ಕುಂತಕ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ–ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಭಾವ–ವಿಭಾವ–ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

SLR-AA-277

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Marathi (Special Paper - VIII)
भाषा विज्ञान व व्याकरण पूर्वार्ध (19101508)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) भाषा ही कोणत्या कोणत्या प्रकारची संस्था आहे?
अ) सामाजिक ब) राजकीय
क) धार्मिक ड) आर्थिक

2) प्राण्यांच्या संप्रेषणाचा अभ्यास कोणी केला?
अ) ग्रायर्सन ब) हॉकेट
क) चॉम्स्की ड) डेलहाईम्स

3) ऐतिहासिक भाषाशास्त्राची पायाभरणी कोणी केलेली आाहे?
अ) सोस्यूर ब) सर विल्यम जोन्स
क) लबव ड) मॅक्समूलर

4) ऐशियाटिक सोसायटीचे अधिवेशन कुठे झाले?
अ) पुणे ब) मुंबई
क) चेन्नई ड) कलकत्ता

5) मराठी ही कोणत्या वर्तुळातील भाषा आहे?
अ) बाह्य ब) अंतर
क) अर्ध ड) पूर्ण

6) भाषिक परिवर्तनाचा अभ्यास कोणी केला?
अ) दादोबा तर्खडकर ब) कृष्णशास्त्री चिपळूणकर
क) हॉकेट ड) डॉर्फ

7) शब्दांचे प्रकार किती आहेत?
अ) पाच ब) सात
क) आठ ड) दहा

8) सुगम मराठी व्याकरण व लेखन हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) द. दि. पुंडे ब) ना. गो. कालेलकर
क) प्र. न. जोशी ड) मो. रा. वाळिंबे

प्र.2 थोडक्यात उतरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भाषा म्हणजे काय ते सांगून भाषेचे घटक स्पष्ट करा.
2) संप्रेषण संकल्पना व तिचे स्वरूप विशद करा.
3) सर विल्यम जोन्स यांचे ऐतिहासिक भाषण स्पष्ट करा.
4) अंतर्वर्तुळ–बहिर्वर्तुळ सिध्दांत विशद करा.
5) भाषेची वैशिष्टये विशद करा.
6) मराठीतील व्यंजने किती व कोणती ते लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) ध्वनी परिवर्तनाची कारणे व प्रकार साधार विशद करा.
2) अर्थ परिवर्तनाची कारणे व प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

मराठीची पूर्वपीठिका स्पष्ट करा.

SLR-AA-278

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper - VIII)
तत्त्वज्ञान तर्क संग्रह ऑफ अन्नंभट्ट (19101533)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) नित्यपृथिव्याः परिमाणम् ––– अस्ति।
   अ) परममहत् ब) महत्
   क) अणु ड) दीर्घ

2) ––– पृथिवी।
   अ) उष्णा ब) गन्धवती
   क) रसवती ड) जलवती

3) ––– हे वायु महाभूताचे इन्द्रिय आहे.
   अ) जिव्हा ब) त्वक्
   क) चक्षु ड) नासिका

4) पदार्थाः ––––– सन्ति।
   अ) अष्ट ब) सप्त
   क) नव ड) दश

5) कार्यं ––––– प्रतियोगी।
   अ) प्रागभावः ब) प्रध्वंसाभावः
   क) अत्यंताभावः ड) अन्योन्याभावः

6) दिव्य तेज म्हणजे ––––– होय।
   अ) विद्युत् ब) ऊर्जा
   क) अग्नि ड) सूर्य

7) तेजसि ––––– शुक्लं रूपम्।
   अ) सर्ववर्णात्मकम् ब) अभास्वरम्
   क) भास्वरम् ड) प्रकृष्टम्

8) 'घटः पटो न' ––––– अस्ति।
   अ) प्रागभावः ब) प्रध्वंसाभावः
   क) अत्यंताभावः ड) अन्योन्याभावः

प्र.2 **टिप्पणीं लिखत। (केवलं 4)** **12**
टिपा लिहा. (केवल 4)

1) ज्ञान
2) पक्ष, सपक्ष, विपक्ष
3) शब्द प्रमाण
4) व्यभिचारी हेत्वाभास
5) करणम्
6) उपमान

प्र.3 सात पदार्थांचे निरुपण करा. **10**

अथवा

यथार्थानुभवाचे प्रकार थोडक्यात सांगा.

प्र.4 नऊ द्रव्यांचे निरूपण करा. **10**

SLR-AA-279

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper–VIII)
Tarjuma Nigari (19101518)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے۔اور جوابی پرچے میں لکھیے

1)شمالی ہند میں شعری اصناف قصیدے اور۔۔۔۔۔۔۔۔شعرا کی توجہ کا مرکز ہے۔

A)قطعہ۔ B)ترکیب بند۔

C)مستزاد۔ D)غزل۔

2)۔۔۔۔۔۔کی تہذیب کو ہندوستان کی قدیم تہذیب کہتے ہیں۔

A) بلوچستان B)پنجاب۔

C)سندھ D)دہلی۔

3)۔۔۔۔۔۔۔نے غازی پور میں سائنٹفک سوسائٹی کی بنیاد رکھی۔

A)مولانا ابوالکلام آزاد۔ B)سر سیّد احمد خان۔

C)نواب عثمان۔ D)آصف الدولہ۔

4)۔۔۔۔۔۔دارالترجمہ عثمانیہ کے ناظم تھے۔

A)مولوی عبدالحق۔ B)محسن الملک۔

C)اسمٰعیل یوسف۔ D) ڈاکٹر ذاکر حسین۔

5)۔۔۔۔۔۔۔ترجمہ کو کھلا ترجمہ کہتے ہیں۔

A)صحافتی۔ B)متنی۔

C)ثقافتی۔ D)علمی۔

6)۔۔۔۔۔کی ترقی میں ترجمے اہم رول ادا کرتے ہیں۔

A)ملکوں۔ B)قوموں۔

C)نسلوں۔ D)خاندانوں۔

7)ابتداء میں بدھ مت کے پیروکاروں نے اپنے صحائف کے چند حصوں کا۔۔۔۔۔زبان میں ترجمہ کیا۔

A)یونانی۔ B)روسی۔

C)چینی۔ D)ترکی۔

8)اکبر اعظم کے زمانے میں۔۔۔۔۔۔۔نے "خرد افروز" کے نام سے سنگھاسن بتیسی کا فارسی میں ترجمہ کیا تھا۔

A)شیخ احمد تھتوی۔ B)محمد علی حزین۔

C)ابوالفضل۔ D)ملّا عبدالقادر بدایونی۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)مغل دور کی ترجمہ نگاری پر روشنی ڈالیئے۔

2)قطب شاہی سلطنت کی ادبی خدمات بیان کیجیئے۔

3)ہندوؤں کی مذہبی کتابوں کے تراجم پر روشنی ڈالیئے۔

4)ترجمے کی اہمیت وافادیت پر روشنی ڈالیئے۔

5)مسلمانوں اور ہندوؤں کی مذہبی کتابوں کے علاوہ دیگر مذہبی کتابوں کے تراجم کا اجمالی جائزہ لیجیئے۔

6)اردو میں دفتری و قانونی تراجم کی ابتدا پر روشنی ڈالیئے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)ترجمے کا فن اور اس کی اقسام پر روشنی ڈالیئے۔

2)علمی وفنی ترجمے کے آغاز وارتقاء کا جائزہ لیجیئے۔

سوال نمبر.4. ورنیکلر ٹرانسلیشن سوسائٹی اور سرسیّد کی سائنٹفک سوسائٹی کی ادبی خدمات بیان کیجیئے۔ **10**

SLR-AA-280

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101578)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) महाभारत हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) वाल्मिकी ब) याज्ञवल्क्य
क) अत्री ड) व्यास

2) ग्रीक प्रवासी ––– याने इंडिका नावाचा ग्रंथ लिहिला.
अ) मेगेस्थेनीस ब) प्लिनी
क) ॲरिस्टाटल ड) दारियस

3) जेव्हा दोन राजे एकाच विभागावर राज्य करतात अशा राज्याला ––– म्हणतात.
अ) अधिराज्य ब) वैराज्य
क) द्वैराज्य ड) स्वराज्य

4) ––– मुळे गणराज्ये नष्ट पावली.
अ) परकीय आक्रमण ब) व्यापाराचा विनाश
क) परस्परातील संघर्ष ड) आर्थिक दैन्यावस्था

5) जनाच्या प्रमुखास ––– असे म्हणत.
अ) जनपती ब) विशपती
क) विषयपती ड) पुरोहित

6) रत्नीन मध्ये सर्वश्रेष्ठ स्थान ––– याला होते.
अ) राजा ब) पुरोहित
क) सेनापती ड) भागदूत

7) कर गोळा करणाऱ्या अधिकाऱ्यास प्राचीन काळात ––– म्हणत असत.
अ) सुत ब) सेनानी
क) भागदूत ड) ग्रामिणी

8) राजाचा धार्मिक विधी करणाऱ्यास ––– असे म्हणतात.
अ) पुरोहित ब) सन्नीधाता
क) मांत्रिक ड) भागदूत

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) महाभारत या ग्रंथाविषयी माहिती द्या.
2) सामाजिक कराराचा सिध्दांत थोडक्यात सांगा.
3) राजाचे कार्य विशद करा.
4) मंत्री परिषदेचे कार्य सांगा.
5) राजाचे अधिकार स्पष्ट करा.
6) मंत्री मंडळाचा उदय स्पष्ट करा.

प्र.3 प्राचीन भारतीय राजकीय संस्थांच्या अभ्यासासाठी कौटिल्याचे अर्थशास्त्र, आणि परकीय साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा. **10**

किंवा

प्राचीन भारतीय राज्याच्या उत्पत्ती विषयक सिध्दांत यांचे मूल्यमापन करा.

प्र.4 कौटील्याचा राज्याच्या सप्तांग सिध्दांताची चर्चा करा. **10**

SLR-AA-280

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101578)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Mahabharat Epic was written by _____.
a) Valmiki b) Yadnyavalkya
c) Atri d) Vyas

2) Indica book was written by _____.
a) Megasthenis b) Plini
c) Aristotal d) Dariyas

3) When the two kings are ruling in one territory. Then state is called _____.
a) Adhirajya b) Vairajy
c) Dvairajya d) Swarajya

4) The Republic Declined because _____.
a) Foreign Invasion b) Decline in Trade
c) Conflict among themselves d) Economic Weakness

5) The chief of janas called as _____.
a) Janpati b) Vishapati
c) Vishaypati d) Purohit

6) _____ was placed importance in Ratnin.
a) King b) Purohit
c) Senapati d) Bhagdut

7) _____ was called revenue collector in ancient India.
a) Sut b) Senani
c) Bhagdut d) Gramini

8) The Person who performed king's religious rituals is called _____.
a) Purohit b) Sannidhata
c) Mantrik d) Bhagdut

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give the information of Mahabharat.
b) State the Social Contract Theory.
c) Write the function of the King.
d) State the work of the Ministry.
e) Explain the rights of King.
f) Explain the rise of Ministry.

Q.3 **Write detailed answers to the following questions. (Any One)** **10**

Explain the importance of Kautilya's Arthashastra, and foreign travel accounts to study of Ancient Indian Political Institutions.

OR

Evaluate the different theories regarding the origin of State in Ancient India.

Q.4 Discuss the Kautilyas Saptang theory of state in ancient India. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper - VIII)
Macro Economics (I) (19101568)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालीलपैकी दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून विधान पूर्ण करा. **08**

1) स्थुल अर्थशास्त्र हे नेहमी ––– किंमत पातळीचा अभ्यास करते.
अ) किरकोळ ब) व्यक्तिगत
क) घाऊक ड) सर्वसाधारण

2) राष्ट्रीय उत्पन्न ही ––– संकल्पना आहे.
अ) साठा ब) प्रवाह
क) स्थिर ड) वरील सर्व

3) जे. एम. केन्स यांच्या मते उपभोग हे ––– चे फलीत आहे.
अ) उत्पन्न ब) किंमत
क) व्याजदर ड) वरील सर्व

4) $P = \frac{MV + M^1 V^1}{T}$ या समीकरणात $P =$ _____.
अ) पैशाचा भ्रमणवेग ब) एकुण व्यवहारांची संख्या
क) किंमत पातळी ड) वरील सर्व

5) स्थुल अर्थशास्त्राचा अभ्यास ––– यांना उपयुक्त आहे.
अ) सरकार ब) संशोधक
क) मध्यवर्ती बँक ड) वरील सर्व

6) राष्ट्रीष उत्पन्न हे नेहमी ––– मध्ये व्यक्त केले जाते.
अ) वस्तु ब) पैसा
क) सेवा ड) वरील सर्व

7) सामान्यपणे विकसित देशात सरासरी उपभोग प्रवृत्ती ––– असते.
अ) जास्त ब) मध्यम
क) कमी ड) यापैकी नाही

8) पैशाच्या पूरवठयाचे नियंत्रण हे ––– या बँकेचे कार्य अहे.
अ) मध्यवर्ती बँक ब) खाजगी बँका
क) सहकारी बँका ड) व्यापारी बँका

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) स्थुल अर्थशास्त्राचे महत्त्व सांगा.
2) राष्ट्रीय उत्पन्नाची चक्राकार प्रवाह संकल्पना स्पष्ट करा.
3) केन्स यांचा उपभोगाचा मानसशास्त्रीय नियम सांगा.
4) पैशाच्या पूरवठयावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
5) दरडोई उत्पन्न ही संकल्पना स्पष्ट करा.
6) जे. बी. से. यांचा बाजाराचा नियम सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **10**

स्थुल अर्थशास्त्राचे म्हणजे काय? स्थुल अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

केन्स यांचा रोजगार विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.4 राष्ट्रीय उत्पन्नाचे मापण करण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper - VIII)
Macro Economics (I) (19101568)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Macro Economics always considers _____ price level.
a) Retail b) Individual
c) Wholesale d) General

2) National income is a _____ concept.
a) Stock b) Flow
c) Stable d) All the above

3) According to J. M. Keynes, consumption is function of _____.
a) Income b) Price
c) Rate of interest d) All the above

4) In the equation $P = \frac{MV + M^1 V^1}{T}$ P stands for _____.
a) Velocity of money b) Total transactions
c) Price level d) All the above

5) The study of Macro Economics is useful for _____.
a) Government b) Researcher
c) Central Bank d) All the above

6) National income always expresses in _____ term.
a) Commodity b) Money
c) Services d) All the above

7) Generally average propensity to consume in developed countries is _____.
a) High b) Medium
c) Low d) None of these

8) Control of supply of money is a function of _____.
a) Central Bank b) Private Banks
c) Co-operative Banks d) Commercial Banks

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) State the importance of Macro Economics.
2) Explain the concept of circular flow of National income.
3) State the Keynesian Psychological law of consumption.
4) State the factors affecting supply of money.
5) Explain the concept of per capita income.
6) State the J. B. Say's law of market.

Q.3 **Write answer any one of the following.** **10**

What is Macro Economics? Explain the nature and scope of Macro Economics.

OR

Explain the Keynesian theory of employment.

Q.4 Explain the methods of measurement of National income. **10**

SLR-AA-282

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - VIII)
Urban Geography (1910160A)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) आवश्यक ठिकाणी आकृती काढा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) आवश्यक असल्यास कॅलक्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) नागरी भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) आर्थिक ड) यापैकी नाही

2) पाश्चात्य देशांमध्ये, पवित्र शहरांना ––– म्हणून ओळखले जाते.
अ) संडे टाऊनस ब) हॉलीडे टाऊनस
क) मिड टाऊनस ड) डाऊन टाऊनस

3) वॉल्टर क्रिस्टलर या समाजशास्त्रज्ञाने नागरी भूगोलाच्या अभ्यासात नगराच्या ––– कार्यांना महत्त्व दिले आहे.
अ) व्यापारी ब) प्रशासकीय
क) खाणकाम ड) मासेमारी

4) त्रिज्या खंड सिद्धांतामध्ये नगरांचा विस्तार केंद्रभागापासून अनेक खंडा खंडा ने बाहेरच्या बाजूला होत जातो, हे ––– यांनी स्पष्ट केले.
अ) सी. डी. हॅरिस आणि उल्मन ब) होमर हायेट
क) ई. डब्ल्यू. बर्गेस ड) यापैकी काही नाही

5) ज्या नागरी केंद्राची लोकसंख्या 20 लक्ष ते 50 लक्ष दरम्यान असते अशा नागरी केंद्रास ––– असे म्हणतात.
अ) महानगर ब) सन्नगर
क) महाकाय नगर ड) शहर

6) ––– यांनी शहरी केंद्रांचे वर्गीकरण इओपोलिस, पोलिस, मेट्रोपोलिस, मेगालोपोलिस, ट्रायनोपोलिस आणि नेक्रोपोलिस या सहा प्रकारांमध्ये करण्यात आले आहे.
अ) मॅमफोर्ड ब) ई. डब्ल्यू. बर्गेस
क) ग्रिफिथ टेलर ड) क्रिस्टलर

7) नगररचनाकाराला शहरांच्या सर्वोत्तम नियोजनासाठी ––– बाबींबद्दल चांगले ज्ञान असले पाहिजे.
अ) ऐतिहासिक ब) आर्थिक
क) राजकीय ड) भौगोलिक

8) श्रवणबेळगोळ हे———— धर्माचे पवित्र स्थान आहे.

अ) जैन ब) शीख

क) मुस्लीम ड) हिंदू

प्र.2 खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्नांवर टिपा लिहा. **12**

अ) नागरी भूगोलाची व्याप्ती

ब) भारतातील नागरीकरणाचा कल

क) नगराचे स्थान – संकल्पना

ड) नागरीकरणाचे वैशिष्टये

इ) पंढरपूर शहरातील नागरी समस्या

ई) धार्मिक शहरे

प्र.3 खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. **10**

नगराची स्थिती स्पष्ट करून त्याचे प्रकार उदाहणासहीत स्पष्ट करा.

किंवा

नागरी सरंचनेचा त्रिज्या खंड सिद्धांत आकृतीसहित स्पष्ट करा.

प्र.4 शहरांचे कार्यानुसार वर्गीकरण करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - VIII)
Urban Geography (1910160A)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Draw neat diagrams and give equations wherever necessary.
3) Figures to the right indicate full marks.
4) Use of stencil is allowed.

Q.1 Rewrite the sentences by choosing the correct alternatives. **08**

1) Urban geography is the branch of _____ geography.
a) physical b) human
c) economic d) none of them

2) In western countries, the holy sacred cities are known as _____ towns.
a) Sunday b) Holiday
c) Mid towns d) Down

3) The sociologist, Walter Christaller has given an importance to its _____ work in urban geography.
a) Administrative b) Commercial
c) Mining d) Fishing

4) In sector theory, urban growth extends outwards from urban centre by a radial sector, stated by _____.
a) C. D. Harris and Ullman b) Homer Hyet
c) E. W. Berguess d) None of them

5) An urban center with a population of 20 lakhs to 50 lakhs is called _____.
a) Metropolis b) Conurbation
c) Megalopolis d) City

6) _____ has been classified urban centres into six types viz Eopolice, Polis, Metropolis Megalopolis, Trinopolis and Necropolis.
a) Mamford b) E. W. Burgess
c) Griffith Taylor d) Christaller

7) Town planner should be possessed of good knowledge about _____ aspects for good planning.
a) Historical b) Economical
c) Political d) Geographical

8) Shravanabelagola is a holy place of _____community.
a) Jainism b) Shikhism
c) Muslim d) Hinduism

Q.2 Write any four answers of the following short notes. **12**

a) Scope of urban geography
b) Urbanization Trend in India
c) Concept of site
d) Characteristics of urbanization
e) Urban problems of Pandharpur city
f) Religious town

Q.3 Write any one answer of the of the following questions. **10**

State the concept of situation of towns and describe its type with good examples.

OR

Describe the sector theory of urban structure with schematic diagram.

Q.4 Describe the functional towns with good examples. **10**

SLR-AA-283

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - VIII)
Agricultural Geography (1910160B)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) शेती हा ––– श्रेणीचा व्यवसाय आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितियक
क) तृतियक ड) चतुर्थक

2) ––– घटकाचा शेतीवरती सर्वाधिक परिणाम होतो.
अ) सामाजिक ब) प्राकृतिक
क) सांस्कृतीक ड) जैविक

3) कृषी भूमी उपयोजन सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) व्हॉन–थ्युनेन ब) हंम्बोल्ट
क) रिटर ड) ब्लाश

4) ––– हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
अ) मासेमारी ब) उद्योग
क) शेती ड) पशुपालन

5) हरितक्रांतीची प्रथम ––– राज्यात सुरू झाली
अ) महाराष्ट्र ब) पंजाब
क) गुजरात ड) तामिळनाडू

6) विस्तृत शेतीतील ––– हे प्रमुख पीक आहे.
अ) गहू ब) तांदूळ
क) मका ड) बाजरी

7) व्यापारी धान्य शेती ही ––– कटिबंधीय प्रदेशात होते.
अ) समशितोष्ण ब) उष्ण
क) शित ड) यापैकी नाही

8) ––– खतांचा अतिरिक्त वापर ही मातीची सुपीकता घटण्याचे महत्त्वाचे कारण आहे.
अ) सेंद्रीय ब) गांडूळ
क) रासायनिक ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) कृषि भूगोलाचे स्वरूप
2) पीक केंद्रीकरण
3) क्षारयुक्त व आम्लायुक्त जमीन
4) सेंद्रीय शेती म्हणजे काय?
5) श्वेत क्रांती म्हणजे काय?
6) कृषी भूगोलाचे महत्त्व

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

हरितक्रांती म्हणजे काय? सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

कृषी–हवामानीय प्रदेश स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

शेतीवर परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - VIII)
Agricultural Geography (1910160B)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Agriculture is _____ type of economic activity.
a) primary b) secondary
c) third d) fourth

2) _____ factor more influence on agriculture.
a) Social b) Physical
c) Cultural d) Biotic

3) _____ put forward the concept of agriculture land use.
a) Von-Thunan b) Humboldt
c) Riter d) Blach

4) _____ is the backbone of Indian economy.
a) Fishing b) Industry
c) Agriculture d) Animal husbandry

5) Green revolution started in _____ state firstly.
a) Maharashtra b) Punjab
c) Gujarat d) Tamil Nadu

6) _____ is a major croup in extensive agriculture.
a) Wheat b) Rice
c) Maize d) Bajara

7) Commercial grain farming is practiced in _____ tropical region of the world.
a) Tropical b) Temperate
c) Polar d) None of these

8) The high dosed of _____ fertilizer is the one of the cause to decrease soil fertility.
a) Compost b) Vermiculture
c) Chemical d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Nature of agriculture geography
b) Crop Combination
c) Saline and Alkaline Soils
d) What is organic farming?
e) What is white revaluation?
f) Importance of agriculture geography

Q.3 Write long answer questions. (Any One) **10**

a) What is Green revaluation explain details?

OR

b) Write Agro - Climatic regions.

Q.4 Write long answer question. **10**

Explain factors influencing on agriculture.

SLR-AA-284

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper - VIII)
History of Mughal India (1526 A.D. – 1707 A.D.) (19101558)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) बाबरचा जन्म ––– येथे झाला होता.
अ) काबुल ब) आदिजान
क) इस्तंबूल ड) बगदाद

2) जहांगीरनामा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) बाबर ब) अकबर
क) जहांगीर ड) गुलबदन बेगम

3) विजयनगर साम्राज्याचा अस्त ––– साली झाला.
अ) 1526 ब) 1560
क) 1565 ड) 1590

4) पानिपतची पहिली लढाई बाबर आणि ––– यांच्यात झाली.
अ) इब्राहीम लोदी ब) हेमू
क) दौलतखान लोदी ड) अहमदशहा अब्दाली

5) शेरशहाचे मुळ नाव ––– होते.
अ) सलिम ब) अरबाज
क) फरीद ड) आलम

6) कनौजच्या लढाईत शेरशाहाने ––– चा पराभव केला.
अ) अकबर ब) जहांगीर
क) शहाजहान ड) दारा

7) अकबर बादशाहच्या वतीने ––– ने कबूल जिंकले.
अ) राजा मानसिंग ब) राजा हरिसिंग
क) राजा उदयसिंग ड) राजा किर्तीसिंग

8) दिन ए इलाही धर्म पंथाची स्थापना ––– याने केली.
अ) बाबर ब) अकबर
क) जहांगीर ड) औरंगजेब

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) बाबरनामा विषयी माहिती सांगा.
2) सभासद बखरीतील महत्वाच्या नोंदीची माहिती लिहा.
3) खानवाच्या लढाई विषयी सांगा.
4) सुलतान शेरशहा ने केलेल्या लोकोपयोगी कामाची माहिती सांगा.
5) पानिपतच्या दुसऱ्या लढाई विषयी माहिती द्या.
6) हळदीघाटच्या लढाई ची माहिती सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1526 च्या पानिपतच्या पहिल्या लढाई ची कारणे व परिणाम सांगा.

किंवा

मोगल बादशाह अकबरच्या धार्मिक धोरणाची चर्चा करा.

प्र.4 मोगल कालीन भारताचा इतिहासाच्या अभ्यासाची फारसी भाषेतील साधनाची माहिती लिहा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper - VIII)
History of Mughal India (1526 A.D. – 1707 A.D.) (19101558)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Babar was born at _____.
a) Kabul b) Adijan
c) Istanbul d) Baghdad

2) Jahangirnama Granth written by _____.
a) Babur b) Akbar's
c) Jahangir d) Gulbadan Begum

3) The Vijayanagara Empire fell in the year _____.
a) 1526 b) 1560
c) 1565 d) 1590

4) The first battle of Panipat took place between Babur and _____.
a) Ibrahim Lodi b) Hemu
c) Daulat Khan Lodi d) Ahmedshah Abdali

5) The original name of Sher Shah was _____.
a) Salim b) Arbaaz
c) Farid d) Alam

6) In the battle of Kanauj, Sher Shah defeated _____.
a) Akbar b) Jahangir's
c) Shah Jahan d) Dara

7) On behalf of Emperor Akbar _____ won the confession.
a) Raja Mansingh b) Raja Harisingh
c) Raja Uday Singh d) Raja Kirtisingh

8) 'Din E Ilahi' a divine religion sect was founded by _____.
a) Babur b) Akbar's
c) Jahangir d) Aurangzeb

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) Give information about Babarnama.
2) Write the information of important entry in Sabhasad Bakhari.
3) Tell us about the battle of Khanwa.
4) Describe the public welfare done by Sultan Sher Shah.
5) Give information about the second battle of Panipat.
6) Tell us about the battle of Haldighat.

Q.3 **Broad answers question (Any One)** **10**

Explain the reasons and impact of the first battle of Panipat on 1526.

OR

Discuss the religious policy of Mughal Emperor Akbar.

Q.4 Write information about the Persian language sources for studying the history of Mughal India. **10**

SLR-AA-285

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - VIII)
Political Sociology (19101573)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा. **08**

1) ''समाज आणि राज्यव्यवस्था यातील व सामाजिक रचना आणि राजकीय संस्था यातील परस्पर संबंधांच्या अभ्यासाला राजकीय समाजशास्त्र असे म्हणता येईल.'' अशी व्याख्या कोणी केली आहे?
अ) एस. एम. लिपसेट ब) रश व अल्थॉफ
क) ससीमन ड) यापैकी नाही

2) दि फिल्ड ऑफ सोशियॉलॉजी या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) लिओन डुगीट ब) ए. के. मुखोपाध्याय
क) डाऊझे ड) बेंडिकस आणि लिपसेट

3) राज्यावर समाजाचे नियंत्रण असले पाहिजे असे मत ––– यांनी मांडले.
अ) कार्ल मार्क्स ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) वरील सर्व

4) व्यवस्था विश्लेषणात्मक दृष्टिकोणाचे कोणी समर्थन केले आहे?
अ) गेब्रियल आल्मंड ब) कार्ल डायश
क) डेव्हिड ईस्टन ड) वरील सर्व

5) ज्ञान, श्रध्दा, मूल्ये व नियमने, भाषा, प्रतीके असे ––– चे घटक असतात.
अ) धर्म ब) सामाजिकरण
क) संस्कृती ड) अभिजन

6) ––– हे राजकीय सामाजिकरणाचे साधन आहे.
अ) कुटुंबसंस्था ब) शिक्षणसंस्था
क) मित्रमंडळी ड) वरील सर्व

7) ––––– यांने संस्कृतीला सामाजिक परंपरांचा संग्रह असे संबोधले आहे.
अ) रॉबर्ट लुई ब) एडवर्ड टायलर
क) सिडने व्हर्बा ड) मॅक्रिडिस

8) राजकीय संस्कृतीला ––––– हे घटक प्रभावीत करतात.
अ) भौगोलिक परिस्थिती ब) इतिहास
क) वांशिक–धार्मिक भेद ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी कोणतेही 4) **12**

1) राजकीय समाजशास्त्राच्या दोन व्याख्या लिहा.
2) राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरुप लिहा.
3) राजकीय समाजशास्त्राचा मार्क्सवादी दृष्टिकोण लिहा.
4) राजकीय संस्कृतीचे महत्त्व लिहा.
5) राजकीय सामाजिकरणाच्या दोन व्याख्या लिहा.
6) राजकीय सामाजिकरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. **10**

राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या लिहून व्याप्ती सविस्तर लिहा.

किंवा

राजकीय समाजशास्त्राचा व्यवस्थात्मक दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. **10**

राजकीय सामाजिकरणाची साधने किंवा माध्यमे सविस्तर स्पष्ट करा.

SLR-AA-285

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - VIII)
Political Sociology (19101573)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct option and rewrite the sentences: **08**

1) Who defines "Political sociology can be defined as the study of interrelationship between society and polity, between social structures and political institutions."?
a) S. M. Lipset b) Rush & Althoff
c) Sasiman d) None of these

2) Who is the author of "The Field of sociology"?
a) Leon Dugitt b) A. K. Mukhopadhyay
c) Dowz d) Bendicus and Lipset

3) The view that the society should have control over the state _____ Presented by.
a) Karl Marx b) Plato
c) Aristotle d) All of the above

4) Who has supported the system analytic approach?
a) Gabriel Almond b) Calder Dyche
c) David Easton d) All of the above

5) Knowledge, beliefs, values and rules, language, symbols _____ there are elements.
a) Religion b) Socialization
c) Culture d) Elite

6) _____ it is a means of political socialization.
a) Family institution b) Educational institution
c) Friends d) All of the above

7) _____ it refers to culture as a culture as a collection of social traditions.
a) Robert Louis b) Edward Tyler
c) Sidney Verba d) Macarids

8) Political culture _____ these factors work effectively.
a) Geographical location b) History
c) Ethnic-Religious distinctions d) All of the above

Q.2 Write answer to any four of following. (4 out of 6) **12**

1) Write two definitions of political sociology.
2) Write the nature of political sociology.
3) Write a Marxist perspective on political sociology.
4) Write down the importance of political culture.
5) Write two definitions of political socialism.
6) Explain the importance of political socialization.

Q.3 Write answer to any one of following. (1 out of 2) **10**

Write down the definition of political sociology and elaborate on the scope.

OR

Explain the systemic approach to political sociology.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain in detail the tools or means of political socialization.

SLR-AA-286

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Special Paper - VIII)
Social Psychology (19101597)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– म्हणजे सामाजिक जगाचे मूल्यांकन होय.
अ) पूर्वग्रह ब) संघर्ष
क) अभिवृत्ती ड) यापैकी नाही

2) निरीक्षण हा शब्द ––– या लॅटीन शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) ईक्षण ब) रूक्ष
क) दक्ष ड) यापैकी नाही.

3) ––– याने सर्वप्रथम सामाजिक मानसशास्त्रात प्रायोगिक संशोधन केले.
अ) सिंग्मड फ्राईड ब) एफ. एच. ऑलपोर्ट
क) लिंडसे ड) बक्

4) ––– तंत्राद्वारे काही सेंकदामध्ये चेहऱ्यावरचे हावभाव टिपता येतात.
अ) मायक्रो एक्सप्रेशन ब) नो एक्सप्रेशन
क) लार्ज एक्सप्रेशन ड) नो टेकनिक

5) आरोपनासंबंधी पहिला अभिजात दृष्टीकोन सिध्दांत ––– ने मांडला.
अ) बस ब) जोन्स व डेव्हीस
क) ॲडरसन ड) ऑलपोर्ट

6) सामाजिक बोधनातील प्रक्रिया च्या प्रक्रियेद्वारे कमी करतो त्यास ––– व ––– प्रक्रिया म्हणतात.
अ) नवगामी व स्वयंचलित ब) जादुमय व विचार
क) सामाजिक व स्वतः ड) यापैकी नाही

7) अभिवृत्ती या संज्ञेचा वापर ––– यांनी 'फस्ट प्रिन्सीपल' या ग्रंथात केला'.
अ) हर्बर्ट स्पेन्सर ब) फ्राईड
क) युंग ड) मार्गाझिट

8) मोठया प्रमाणावरील माहिती कार्यक्रम पध्दतीने संघटीत करण्यासाठी ज्या मानसीक चौकटीचा उपयोग केला जातो. त्याला ––– म्हणतात.
अ) नवगामी ब) स्वयंचलित
क) आकृतीबंध ड) उपलब्धता

प्र.2 खालील कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) अभिवृत्ती म्हणजे काय?
2) सामाजिक संवेदन म्हणजे काय?
3) सामाजिक मानसशास्त्रातील विविध संशोधन पध्दतीची नावे लिहा.
4) आरोपन म्हणजे काय?
5) देहबोली भाषा म्हणजे काय?
6) सामाजिक बोधनावर परिणाम करणारे आकृतीबंधाचे प्रकार कोणते?

प्र.3 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा **10**

1) सामाजिक मानसशास्त्राच्या अभ्यास पध्दती थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

2) छापेची (संस्काराची) जडणघडण आणि छापेचे (व्यवस्थापन) यांचे वर्णन करा.

प्र.4 नवगामी विचार म्हणजे काय? ते सांगून त्याची चर्चा करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Special Paper - VIII)
Social Psychology (19101597)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The evaluation of various aspects of social world is called as _____.
a) Prejudice b) Conflict
c) Attitude d) None of these

2) Observation is a word creates from Latin word _____.
a) Yekshan b) Ruksha
c) Daksha d) None of these

3) _____ is the first experiment researcher on social psychology.
a) Sigmund Freud b) F.H. Allport
c) Lindey d) Buck

4) Feeling facial expression lasting any few seconds by _____.
a) Micro - expression b) No - expression
c) Large expression d) No - technique

5) First classical approach or attitude on theories expressed by _____.
a) Bus b) Jones and Devies
c) Anderson d) Allport

6) We reduce our effect in social cognitive by _____ and _____ process.
a) Heuristics and Automatic b) Magic and Thinking
c) Social and Self d) None of these

7) _____ use word attitude in his literate first principle for the first time.
a) Herbert Spencer b) Freud
c) Jung d) Magziti

8) Mental framework centering around a specific them that helps us to organize social information is called _____.
a) Heuristic b) Automatic
c) Schemas d) Availability

Q.2 Write Short answers. (Any Four) **12**

a) What is attitude?
b) What is the Social Precepting?
c) Write the different method of research in social psychology.
d) What is attribution?
e) What is body language?
f) Write elements which impact the schemas of social cognition.

Q.3 Answer any one of the following questions. **10**

a) Explain the research method in social psychology brief.

OR

b) Describe the impression formation and impression formation.

Q.4 Answer following question. **10**

What is meant by heuristics thought and discuss it?

SLR-AA-287

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - VIII)
Epistemology (19101588)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'ज्ञानाचा व्यवस्थित अभ्यास करणे' ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) ज्ञान मीमांसा ब) गणित
क) संख्याशास्त्र ड) भूगोल

2) अनुभवातून मिळविलेल्या माहितीला ––– असे म्हणतात.
अ) कल्पना ब) ख्याती
क) ज्ञान ड) यापैकी नाही

3) नाक हे ––– ज्ञान मिळविण्याचा एक मार्ग आहे.
अ) अनुमान ब) प्रत्यक्ष
क) आप्त ड) उपमान

4) तात्त्विक सिद्धांत मांडण्यासाठी ज्ञानाचा अभ्यास आवश्यक आहे.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

5) सत्य ज्ञानाला ––– ज्ञान असेही म्हणतात.
अ) भ्रम ब) अप्रमा
क) प्रमा ड) असत्य

6) ज्ञान प्राप्त करणाऱ्यास ––– म्हणतात.
अ) प्रमाता (ज्ञाता) ब) प्रमेय (ज्ञेय)
क) ज्ञान प्रमाण ड) यापैकी नाही

7) 'जर आंबा पिवळा असेल तर ते पिकलेले असेल' हे ––– चे उदाहरण आहे.
अ) प्रत्यक्ष ज्ञान ब) शब्द ज्ञान
क) उपमान ड) अनुमान

8) शुन्यख्यातीवाद म्हणजे काय?
अ) असतख्यातीवाद ब) विपरीतख्यातीवाद
क) अन्यथाख्यातीवाद ड) विज्ञानवाद

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) ज्ञानाचे घटक स्पष्ट करा.
ब) उपमान म्हणजे काय?
क) शब्द ज्ञान हे अप्रत्यक्ष ज्ञान आहे का? स्पष्ट करा.
ड) प्रमा ज्ञान म्हणजे काय?
इ) असत् ख्याती म्हणजे काय?
ई) अनिर्वचनीय ख्याती म्हणजे काय?

प्र.3 ज्ञानाची व्याख्या द्या आणि ज्ञान प्रमाणाविषयी मीमांसकांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा. **10**

किंवा

स्वतः प्रमाण्यावाद स्पष्ट करा.

प्र.4 ज्ञान प्रमाणाविषयी न्याय दर्शनाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - VIII)
Epistemology (19101588)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative. **08**

1) 'Systematic study of knowledge' is the subject matter of _____.
a) Epistemology b) Mathematics
c) Statistics d) Geography

2) Information acquired through experience is called _____.
a) Imagination b) Error
c) Knowledge d) None of these

3) Nose is way of gaining of _____ knowledge.
a) Inference b) Direct
c) Verbal testimony d) Similarity

4) Study of knowledge is necessary to present philosophical theories.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

5) True knowledge is also called _____ knowledge.
a) Illusion b) Invalid
c) Valid d) False

6) The one who acquires knowledge is called _____.
a) Knower b) Object of Knowledge
c) Sources of knowledge d) None of these

7) 'If mango is yellow, it is ripe' is an example of _____.
a) Direct perception b) Verbal testimony
c) Similarity d) Inference

8) What is Shunyakhyativada?
a) Asat Khyativada b) Viparita Khyativada
c) Anyatha Khyativada d) Vidnyanvada

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain constituents of knowledge.
b) What is comparison?
c) Is verbal testimony indirect Knowledge? Explain.
d) What is valid knowledge?
e) What is Asat khyati?
f) What is Anirvachaniy Khyati?

Q.3 Define knowledge and Explain Mimansaka's views about means of knowledge. **10**

OR

Explain self evidence

Q.4 Explain Nyaya Darshana's views about means of knowledge. **10**

SLR-AA-288

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper - VIII)
Methodology of Social Research (19101563)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) खालीलपैकी कोणता गृहितकृत्याचा प्रकार नाही?
   अ) नमुना गृहीतकृत्य ब) शून्य गृहीतकृत्य
   क) संशोधन गृहीतकृत्य ड) संख्याशास्त्रीय गृहीतकृत्य

2) खालीलपैकी कोणत्या संशोधनात कृतीवर भर दिला जातो?
   अ) शुद्ध ब) उपयोजित
   क) क्रियाशील ड) यापैकी नाही

3) उपयोजित संशोधन ही संकल्पना कोणी विकसित केली?
   अ) मॅक्सवेबर ब) गुड आणि हॅट
   क) रॉबर्ट लिंड ड) यापैकी नाही

4) आत्मनिष्टता हा ––– संशोधनातील एक समस्या आहे.
   अ) प्रयोगात्मक ब) जीवशास्त्रीय
   क) सामाजिक ड) उपाय

5) चांगल्या संशोधकाचा सामान्य गुण खालीलपैकी कोणता आहे?
   अ) जिज्ञासा ब) निष्पक्ष
   क) विषयाचे ज्ञान ड) संशोधन पद्धतीचे ज्ञान

6) सामाजिक समस्या सोडविणे हे ––– संशोधनाचे एक उद्दिष्ट आहे.
   अ) उपयोजित ब) शुद्ध
   क) ऐतिहासिक ड) सामान्य

7) खालीलपैकी कोणते संशोधन भूतकाळातील घटनांशी संबंधित आहे?
   अ) ऐतिहासिक ब) अन्वेषण
   क) वर्णनात्मक ड) यापैकी नाही

8) गृहीतकृत्याची वैशिष्टये कोणी मांडली आहेत?
   अ) पी. एल. भांडारकर ब) पॉलिंग यंग
   क) बोगार्डस ड) गुड आणि हॅट

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) सामाजिक संशोधनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
ब) कृती संशोधन स्पष्ट करा.
क) वर्णनात्मक संशोधन स्पष्ट करा.
ड) उपयोजित संशोधन स्पष्ट करा.
इ) गृहितकांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ई) सिद्धांत आणि तथ्य यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

सामाजिक संशोधन म्हणजे काय? सामाजिक संशोधनात उपयोगात आणल्या जाणाऱ्या वैज्ञानिक पद्धतीचे स्पष्टीकरण द्या.

किंवा

भारतातील सामाजिक संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4 गृहितकृत्ये म्हणजे काय? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-288

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper - VIII)
Methodology of Social Research (19101563)

Day & Date: Tuesday, 21-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the given option. **08**

1) Which of the following is not a form of hypothesis?
a) Sampling hypothesis b) Null hypothesis
c) Research hypothesis d) Statistical hypothesis

2) Which of the following research is focus on action?
a) Pure b) Applied
c) Action d) None of above

3) Who developed applied research?
a) Max Weber b) Good and Hat
c) Robert Lind d) None of above

4) Subjectivity is a problem in research.
a) experimental b) biological
c) social d) psychological

5) Which of the following is a general quality of good researcher?
a) curiosity b) unbiased
c) knowledge of subject d) knowledge of research method

6) The objective of research is to solve a social problem.
a) applied b) pure
c) historical d) general

7) Which of the following research is related to past phenomena?
a) Historical b) Exploratory
c) Descriptive d) None of these

8) Who propounded the characteristics of hypothesis?
a) P. L. Bhanderkar b) Pouline Young
c) Bogardus d) Good and Hat

Q.2 Write Short Answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Explain the objectives of social research.
b) Explain the action research.
c) Explain the descriptive research.
d) Explain the applied research.
e) Explain nature of hypotheses.
f) Explain relation between theory and fact.

Q.3 Long Answers Question. (Any One) **10**

What is social research? Explain the scientific method used in social research.

OR

Explain significance of social research in India.

Q.4 What is Hypothesis? Explain the its types. **10**

SLR-AA-290

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
English (Special Paper - IX)
Indian English Literature (19101524)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the following sentences. 08

1) Where does Garbo go for Shooting?
a) Gujarat b) Rajasthan
c) Ooty d) Kashmir

2) Which of the following Indian playwright influenced Mahesh Elkunchwar?
a) Girish Karnad b) Vijay Tendulkar
c) Satish Alekar d) Mahesh Dattani

3) The protagonist of the novel *The Foreigner,* Sindi Oberoi is _____.
a) a Writer b) a Mechanical Engineer
c) a Librarian d) a medical student

4) What does the poet see on the sea beach of Puri?
a) foreign tourists b) a human skull on the sand
c) pilgrims d) priests chanting mantras

5) The poem *Poet, Lover, Birdwatcher* is extracted from Nissim Ezekiel's volume of poems that appeared under the title _____.
a) *Hymn in Darkness* b) The *Exact Name*
c) *Latter Day Psalms* d) *Sixty Poems*

6) At the end of the Act First, Garbo decides to _____.
a) abort the fetus b) give birth to a child
c) name the child after Shrimant d) give a child in adoption

7) Where does the speaker in the poem *A Letter from New York* sometimes stop to urinate?
a) at Grand Central b) in Greenwich Village
c) in Rochester d) in Brooklyn

8) What is the name of the income tax officer who visited Mr. Khemka's office at Delhi?
a) Mr. George b) Mr. Shastri
c) Mr. Ghosh d) Mr. Muthu

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Briefly discuss the problems faced by the poet in New York.
2) What common qualities does Nissim Ezekiel locate between a poet, lover and a bird watcher?
3) Write a note on the 'rift in marriage' reflected in *A Letter to a Friend.*
4) Briefly discuss Nissim Ezekiel as a modern poet.
5) What contemporary issues are discussed in *Garbo?*
6) Briefly discuss dilemma of the speaker between 'modernity and tradition' in *Between Jejuri and the Railway Station.*

Q.3 **a)** Discuss *Garbo* as the story of 'the disturbed young generation who live without aim along with frustration of devastated dreams'. **10**

OR

b) Draw the character sketch of Garbo.

Q.4 *'The Foreigner* depicts Sindi Oberoi's anguish resulting from his loneliness, and rootlessness' Discuss. **10**

SLR-AA-291

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Special Paper - IX)
आदिकालीन और मध्यकालीन हिंदी साहित्य का इतिहास
(संवत् 1050 से संवत् 1900 विक्रमी तक) (19101514)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) जॉर्ज ग्रियर्सन ने ––– में हिंदी साहित्य पर इतिहास ग्रंथ लिखा।
अ) 1888 ब) 1839
क) 1840 ड) 1887

2) 'ब्रज का कृष्ण साहित्य' इस अध्याय के रचियता ––– हैं।
अ) जॉर्ज ग्रियर्सन ब) गार्सा द तासी
क) खुसरो ड) नगेंद्र

3) आचार्य शुक्ल ने ––– की भूमिका में हिंदी साहित्य का इतिहास लिखा।
अ) हिंदी शब्द सागर ब) इतिहास
क) भक्ति ड) परंपरा

4) आ रामकुमार वर्मा सन ––– से हिंदी साहित्य का आरंभ मानते हैं।
अ) 950 ब) 960
क) 1000 ड) 1050

5) आ. विश्वनाथ प्रसाद मिश्र के अनुसार 'वीर काल' का तात्पर्य ––– से है।
अ) रीतिकाल ब) आदिकाल
क) भक्तिकाल ड) युद्धकाल

6) अपभ्रंश और पुरानी राजस्थानी के मेल से बनी भाषा ––– कहलाती है।
अ) पिंगल ब) डिंगल
क) ब्रज ड) मैथिली

7) 'हालात–ए–कन्हैया' ––– की रचना है।
अ) रहीम ब) बिहारी
क) रसखान ड) खुसरो

8) ––– द्वारा रचित 'पृथ्वीराज रासो' की प्रती रॉयल एशियाटिक सोसायटी में है।

अ) कर्नल कॉलफील्ड ब) रामलाल

क) अगरचंद नाहटा ड) कर्नल टॉड

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्ही चार प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। **12**

1) आ. शुक्ल के कालविभाजन पर प्रकाश डालिए।
2) खुसरो के साहित्य की तीन विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।
3) ज्ञानाश्रयी की अवधारणा क्या है?
4) मीरा की भक्ति–भावना पर प्रकाश डालिए।
5) आदिकाल के अवदान पर प्रकाश लिखिए।
6) भूषण काव्य की विषयवस्तु लिखिए।

प्र.3 रीति की अवधारणा स्पष्ट कर रीतिकाव्य की विशेषताओं पर सोदाहरण प्रकाश डालिए। **10**

अथवा

सगुणभक्ति की विशेषताओं को सोदाहरण रेखांकित कीजिए।

प्र.4 आदिकालीन की सामाजिक एवं राजनीतिक परिस्थितियों का विवेचन कीजिए। **10**

SLR-AA-292

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – IX)
Study of Kannada Literary Text (19101504)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಉಪಲಬ್ಧ ಗ್ರಂಥ –
1) ಆದಿಪುರಾಣ **2)** ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ
3) ಗದಾಯುದ್ಧ **4)** ಬಸವಪುರಾಣ

2) 'ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ' ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದಕರು –
1) ಡಾ. ಬಿ. ಬಿ. ಪೂಜಾರಿ **2)** ಬೇಂದ್ರೆ
3) ಡಾ. ಕಲ್ಯಾಣರಾವ ಪಾಟೀಲ **4)** ಕುವೆಂಪು

3) ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಗದ್ಯ ಗ್ರಂಥ –
1) ಆದಿಪುರಾಣ **2)** ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ
3) ಜಲಗಾರ **4)** ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ

4) ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
1) ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮ **2)** ಪಂಪ
3) ರನ್ನ **4)** ಹರಿಹರ

5) 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಪಂಚತಂತ್ರ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
1) ಹರಿಹರ **2)** ಪಂಪ
3) ರನ್ನ **4)** ದುರ್ಗಸಿಂಹ

6) 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ' ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
1) ಪಂಪ **2)** ಶ್ರೀವಿಜಯ
3) ರನ್ನ **4)** ಹರಿಹರ

7) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು – ಕಥೆಗಳಿವೆ.
1) 19 **2)** 20
3) 21 **4)** 22

8) ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ – ಪ್ರಕರಣಗಳಿವೆ.
1) ಮೂರು **2)** ನಾಲ್ಕು
3) ಐದು **4)** ಆರು

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ
2) ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ
3) ಚಂದ್ರಾಪೀಡ
4) ಪಂಚತಂತ್ರ
5) ಶ್ರೀವಿಜಯ
6) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ನಾಗವರ್ಮನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಚಾಣಕ್ಯ ರಿಸಿಯ ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

'ಕಸವರಮೆಂಬುದು ನೆರೆ ಸೈರಿಸಲಾರ್ಪೊಡೆ' ಈ ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

SLR-AA-293

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper – IX)
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स.1101 ते इ.1800) (19101509)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'श्री चावुण्डराजे करवियले' हे वाक्य असलेला शिलालेख कुठे सापडला आहे?
अ) चिकुर्डे ब) श्रवणबेळगोळ
क) एरणगाव ड) अक्षी

2) मराठीतील पहिल्या गद्य ग्रंथाचे नाव लिहा.
अ) लीळाचरित्र ब) ज्ञानेश्वरी
क) पवनविजय ड) अमरनाथसंवाद

3) 'विवेकसिंधू' या ग्रंथाचा लेखनकाल लिहा.
अ) शके 1118 ब) शके 1188
क) शके 1100 ड) शके 1110

4) महदंबेचे मुळ नाव काय होते?
अ) रूक्मिणी ब) रूपाई
क) धानाई। ड) राजाई

5) 'मराठी भाषेतील उपनिषद' असे कृ. पां. कुलकर्णी यांनी कोणत्या ग्रंथाचे वर्णन केले आहे?
अ) चतुर्वर्गचिंतामणी ब) विवेकसिंधु
क) अमरनाथ संवाद ड) गोरक्षगीता

6) महाराष्ट्राबाहेर विट्ठल भक्तीचा ध्वज कोणी फडकविला?
अ) संत एकनाथ ब) संत तुकाराम
क) संत नामदेव ड) संत कान्होपात्रा

7) 'अनुभवाचा ठेवा' असे कोणत्या संताच्या बाबतीत म्हटले जाते?
अ) संत गोरा कुंभार ब) संत सेना न्हावी
क) संत विसोबा खेचर ड) संत परिसा भागवत

8) महानुभाव पंथाचे पंथ प्रवर्तक कोण?
अ) श्री गोविंदप्रभू ब) श्री चक्रधर स्वामी
क) श्री नागदेवाचार्य ड) महदंबा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) संत ज्ञानेश्वर यांच्या अभंगवाणीचे महत्व लिहा.
2) संत गोरा कुंभार यांच्या अभंगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3) महानुभाव पंथाचा आचारधर्म स्पष्ट करा.
4) विवेकसिंधू ग्रंथाचे विशेष लिहा.
5) संत तुकाराम यांच्या अभंगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
6) महानुभाव पंथातील धवळे व मातृकी रूक्मिणीस्वयंवर या ग्रंथाचे महत्त्व विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

वारकरी साहित्याची वैशिष्ट्ये सांगून संत नामदेवांच्या अभंगांचे स्वरूप स्पष्ट करा. **10**

किंवा

महानुभावीय साहित्याच्या प्रेरणा सांगून महानुभावीय साहित्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 संत ज्ञानेश्वरांच्या साहित्यसंपदेविषयी सविस्तर लिहा. **10**

SLR-AA-294

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper - IX)
धर्मशास्त्र (धर्मशास्त्र मनुस्मृती 7 वा) (19101534)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) रक्षण करणे हे ––– वर्णाचे काम आहे।
अ) ब्राह्मण ब) क्षत्रिय
क) वैश्य ड) शूद्र

2) युध्दात मरण आल्यास ––– प्राप्ती होते।
अ) नरक ब) पाताल लोक
क) स्वर्ग ड) मोक्ष

3) ––– याच्या अभावामुळे वेन राजा नष्ट झाला।
अ) विनय ब) अन्न
क) लोभ ड) धन

4) ––– च्या भयामुळे लोक स्वधर्मापासून विचलित होत नाहीत।
अ) राजा ब) दण्ड
क) सेना ड) अन्न

5) यस्य प्रसादे ––– श्रीर्विजयस्य पराक्रमे।
अ) लक्ष्मी ब) साहस
क) सरस्वती ड) पद्मा

6) तथा राज्ञामपि प्राणाः क्षीयन्ते –––।
अ) राष्ट्रकर्शणात् ब) धान्यकर्शणात्
क) जलकर्शणात् ड) वायुकर्शणात्

7) खालीलपैकी ––– युध्दाचे गुण नाही।
अ) सन्धि ब) विग्रह
क) दण्ड ड) आसन

8) ब्रह्मसंस्कार म्हणजे ––– ।
अ) वेदारम्भ ब) पुंसवन
क) उपनयन ड) कर्णभेद

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **12**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)

1) विनय
2) इंद्रियजय
3) व्यसने
4) अमात्य
5) दण्डः
6) अन्यायप्रिय राजाची निन्दा

प्र.3 सविस्तरं–उत्तराणि लिखत (केवलमेकम् 1) **10**
सविस्तर उत्तरे लिहा. (केवल 1)

राष्ट्ररक्षणाचे सविस्तर वर्णन करा।

किंवा

वेतन व कर व्यवस्थाचे वर्णन करा।

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

राजाची दिनचर्या सविस्तर लिहा।

SLR-AA-295

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper - IX)
Urdu Tanqeed (19101519)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے۔اور جوابی پرچے میں لکھیے

1)۔۔۔۔۔۔ تاثراتی تنقید کو غیر ذمہ دارانہ تنقید کہتے ہیں۔

A)احتشام حسین B)مولوی عبد الحق

C)نیاز فتح پوری D)کلیم الدین احمد

2)۔۔۔۔۔۔ تنقید مادیت پر زور دیتی ہے اور روحانیت کو ٹھکراتی ہے۔

A) مارکسی۔ B)نفسیاتی

C)ترقی پسند۔ D)کلاسیکی

3)ملّا وجہی نے اپنی تصنیف۔۔۔۔۔۔ میں شاعر سے متعلق تنقیدی خیالات کا اظہار کیا ہے۔

A)چہار درویش B)سب رس

C)قطب مشتری D)خوش نامہ

4)۔۔۔۔۔۔ کہتا ہے کہ نقاد وہ مکھی ہے جو گھوڑے کو ہل چلانے سے روکتی ہے۔

A)کروچے B)چیخوف

C)یانگ D) ٹین

5)تذکرہ۔۔۔۔۔ کا شمار صفِ اول کے تذکروں میں ہوتا ہے۔

A)نگات الشعراء B)ریختہ گوئیاں

C)گلّ رعنا D)ہندی

6)میر حسن نے میر تقی میرؔ کا مقابلہ فارسی شاعر۔۔۔۔۔ سے کیا ہے۔

A)سعدی B)شفائی

C)ایرج مرزا D)ابو طالب کلیم

7) شبلی نعمانی کا شمار۔۔۔۔۔نقادوں میں ہوتا ہے۔

A) نفسیاتی　　B) کلاسیکی

C) جمالیاتی　　D) سائنٹفک

8) مولوی محمد حسین آزاد کا کہنا ہے کہ۔۔۔۔۔۔وہ قوت ہے جو قوموں کی قسمت کو بدل دے۔

A) فلسفہ　　B) فقہ

C) سنگتراشی　　D) شعر

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04)** **12**

1) حالی کی تنقیدی شعور کی نشوونما میں کن عوامل کا عمل ودخل ہے؟

2) محمد حسین آزاد کی تصانیف کے موضوعات پر روشنی ڈالیئے۔

3) تنقید کی اہمیت وافادیت بیان کیجیئے۔

4) تنقید کے تخریبی اوصاف بیان کرنے والے مغربی نقادوں کے اقوال تحریر کیجیئے۔

5) "تذکرہ شعرائے اردو" کا اجمالی تعارف پیش کیجیئے۔

6) جمالیاتی تنقید سے تعلق رکھنے والے مغربی نقادوں کے تنقیدی خیالات بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.3. **مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک)** **10**

1) تاثراتی تنقید پر اظہار خیال کیجیئے۔

2) بحیثیت نقاد شبلی نعمانی کی تنقیدی خدمات پر روشنی ڈالیے۔

سوال نمبر.4. تذکرہ "گلشن بے خار" سے متعلق اپنے تاثرات بیان کیجیئے۔ **10**

SLR-AA-296

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – IX)
Religious History of Ancient India (19101579)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) मोहोन–जो–दरो येथे सापडलेली ––– मुद्रा विशेष महत्वाची आहे.
अ) झाड ब) प्राणी
क) सिंह ड) पशुपती

2) सिंधू संस्कृतीमधील धार्मिक जीवन समजण्यासाठी ––– हे प्रमुख साधन होय.
अ) सिक्के ब) लिपी
क) मुर्ती ड) मृदूभांडी

3) वैदिक वाङ्मयात पुराणांची संख्या ––– एवढी आहे.
अ) 10 ब) 12
क) 18 ड) 21

4) ऋग्वेदामध्ये ––– देवतेला पहाटेची देवता म्हणत असत.
अ) वरूण ब) उषा
क) इंद्र ड) विष्णू

5) उत्तर वैदिक काळात ––– यास भूदेव म्हणून ओळखले जात होते.
अ) पृथ्वी ब) पुरोहित
क) उषा ड) प्रजापती

6) उत्तर वैदिक काळात ––– देवतेचे महत्त्व मोठया प्रमाणात वाढले होते.
अ) प्रजापती ब) वरूण
क) विष्णू ड) बालाजी

7) वैष्णव पंथ ––– तत्त्वज्ञानावर आधारित आहे.
अ) ऋवेद ब) पुराणे
क) भगवत्गिता ड) संहिता

8) सौर पंथामधील ––– ही प्रमुख देवता होय.
अ) विष्णू ब) शिव
क) रूद्र ड) सूर्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) सिंधू संस्कृतीमधील मातृदेवतेची माहिती लिहा.
2) सिंधू संस्कृतीमधील निसर्गदेवतेची माहिती लिहा.
3) वैदिक काळातील इंद्रदेवतेची माहिती लिहा.
4) उत्तर वैदिक काळातील अश्वमेघ यज्ञाची माहिती सांगा.
5) सौर पंथाचे महत्व सांगा.
6) शैव संप्रदयामधील शिव देवतेची माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

वैदिक काळातील देवदेवतांची माहिती दया.

किंवा

भारतामध्ये वैष्णव पंथाचा प्रसार करण्यासाठी विविध संताचे योगदान सांगा.

प्र.4 उत्तर वैदिक काळातील यज्ञ संस्थेचा विकास विशद करा. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – IX)
Religious History of Ancient India (19101579)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ seals is very most importance found in Mohon-Jo-Daro.
a) Tree b) Animal
c) Lion d) Pashupati

2) _____ is the main source by which we know the Religious life of Indus Valley Civilization.
a) Seals b) Script
c) Statue d) Pottery

3) The Number of the Puran's _____ Vedic Literature.
a) 10 b) 12
c) 18 d) 21

4) In Rugvada's _____ was called the God of Dawn.
a) Varun b) Usha
c) Indra d) Vishnu

5) _____ was known as the Bhudeo in Later Vedic Period.
a) Pruthvi b) Purohit
c) Usha d) Prajapati

6) During the Later Vedic period _____ the importance of the deity increased greatly.
a) Prajapati b) Varun
c) Vishnu d) Balaji

7) Vaishavism is based on _____ Philosophy.
a) Rugveda b) Purane
c) Bhagvatgeeta d) Sanhita

8) The main God of sour cult is _____.
a) Vishnu b) Shiva
c) Rudra d) Sun

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) Explain the God of Matru Devata in Indus Valley Civilization.
2) Explain the God of Nature's in Indus Valley Civilization.
3) Explain the God of Indra in Vedic Period.
4) Describe the Asvamegh yadnya in the Later Vedic Period.
5) Explain the importance of Sourya Sect.
6) Explain the God of Shiva in Shaiva sect.

Q.3 **Attempt any one question from the following.** **10**

Explain the God and Godnesess in Vedic Period.

OR

Describe the contribution of various Saint's to spread Vaishnavism in India.

Q.4 Describe the development of sacrificial system during later Vedic Period. **10**

SLR-AA-297

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper - IX)
History of Economic Thought - I (19101569)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'राष्ट्राची संपत्ती' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) रिकार्डो ब) ॲडम स्मिथ
क) जे .बी .से ड) डॉ. मार्शल

2) ––– यांच्या मते, किंमतीमुळे खंड ठरतो.
अ) जे. एम. केन्स ब) ॲडम स्मिथ
क) रिकार्डो ड) डॉ. मार्शल

3) 'दास कॅपिटल' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) कार्ल मार्क्स ब) माल्थस
क) जे. एम. केन्स ड) जे. बी. से

4) ––– यांच्या मते, जगातील सर्व देश आर्थिकदृष्टया समान पातळीवर असू शकत नाहीत.
अ) ॲडम स्मिथ ब) रिकार्डो
क) जे. एम. केन्स ड) फ्रेडरिक लिस्ट

5) जे. बी. से. यांच्या मते प्रत्येक पूरवठा ––– निर्माण करतो.
अ) मागणी ब) किंमत
क) खर्च ड) नफा

6) ––– यांना नोबेल पुरस्कार मिळाला.
अ) पी. ए. सॅम्युअल्सन ब) के. जे. ॲरो
क) जॉन हिक्स ड) वरील सर्व

7) ––– यांच्या मते, किंमत निश्चितीमध्ये कालावधी हा घटक महत्वाचा आहे.
अ) ॲडम स्मिथ ब) रिकार्डो
क) डॉ. मार्शल ड) जे. बी .से.

8) ––– हे अर्थशास्त्राचे जनक आहेत.
अ) रिकार्डो ब) ॲडम स्मिथ
क) जे .बी. से. ड) जे. एम. केन्स

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) श्रम विभागणी बाबत ॲडम स्मिथ यांचे विचार स्पष्ट करा.
2) उपयोगिता म्हणजे काय? उपयोगितेचे प्रकार सांगा.
3) अतिरिक्त मुल्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
4) थॉमस माल्थस यांचा लोकसंख्येचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
5) बाजाराचा नियम स्पष्ट करा.
6) ॲडम स्मिथ यांचे व्यापार विषयक विचार स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

फ्रेडरिक लिस्ट यांचा संरक्षण वादाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

पी. ए. सॅम्युअल्सन यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

प्र.4 माल्थस यांच्या आर्थिक अरिष्टबाबतच्या सिध्दांताची चर्चा करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper - IX)
History of Economic Thought - I (19101569)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) The book 'Wealth of Nation' is written by _____.
a) Ricardo b) Adam Smith
c) J. B. Say d) Dr. Marshall

2) According to _____ Price determined rent.
a) J. M. Keynes b) Adam Smith
c) Ricardo d) Dr. Marshall

3) The book 'Das Capital' is written by _____.
a) Karl Marks b) Malthus
c) J. M. Keynes d) J. B. Say

4) According to _____, All countries of the world never be same at economical level.
a) Adam Smith b) Ricardo
c) J. M. Keynes d) Friedrich List

5) According to J. B. Say, supply creates it's own _____.
a) Demand b) Price
c) Cost d) Profit

6) _____ has win the Nobel Award.
a) P. A. Samuelson b) K. J. Arrow
c) John Hicks d) All the above

7) According to _____ time factor is important for price determination.
a) Adam Smith b) Ricardo
c) Dr. Marshall d) J. B. Say

8) _____ is the father of Economics.
a) Ricardo b) Adam Smith
c) J. B. Say d) J. M. Keynes

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain Adam Smith's view on division of labour.
2) What is Utility? State the type of utility.
3) Explain the concept of surplus value.
4) Explain the Thomas Malthus's theory of population.
5) State the law of market.
6) Explain the Adam Smith's views on trade.

Q.3 **Write answer any one of the following.** **10**

Explain the Friedrich List's theory of protection.

OR

Explain the economic ideas of P. A. Samuelson.

Q.4 Discuss the Malthusian theory of Gluts. **10**

SLR-AA-298

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - IX)
Resource Geography (1910160C)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) योग्य ठिकाणी सुबक आकृती काढा.
4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) पृथ्वीच्या पृष्ठभागावर नैसर्गिक अवस्थेमध्ये मिळणाऱ्या साधनसंपत्तीला कि ज्यावर कोणतीच प्रक्रिया केलेली नसते, अशा साधनसंपत्तीला ––– असे म्हणतात.
अ) मानवनिर्मित संसाधन ब) नैसर्गिक संसाधन
क) सांस्कृतिक संसाधन ड) वरीलपैकी काही नाही

2) जेव्हा साधन संपत्तीचा वापर काळजीपूर्वक केला जातो आणि त्यांची पुननिर्मिती केली जाते, तेव्हा त्या प्रक्रियेस ––– असे म्हणतात.
अ) साधनसंपत्ती अवमूल्यन ब) साधनसंपत्ती संवर्धन
क) साधनसंपत्ती प्रदूषण ड) यापैकी नाही

3) मृदेला तांबडा रंग ––– या घटकामुळे प्राप्त होतो.
अ) लोहकण ब) तांबे
क) ॲल्युमिनिअम ड) यापैकी नाही

4) जगामध्ये सर्वाधिक अभ्रकाचे उत्पादन ––– या देशांमध्ये होते.
अ) भारत ब) ऑस्ट्रेलिया
क) चीन ड) यु. एस. ए.

5) शाश्वत विकास म्हणजेच –––.
अ) पर्यावरणाची कोणतीही हानी होऊ न देता केलेला सर्वांगीण प्रादेशिक विकास होय.
ब) सर्व साधनसंपत्तीचा पूर्ण विकास करणे
क) लोकांचा आर्थिक स्तर सुधारणे
ड) सर्व समाजाच्या सर्व सामाजिक गरजांची पूर्तता करुन विकास करणे

6) खालीलपैकी कोणता घटक जमिनीची सुपीकता टिकून ठेवतो?
अ) मैदानी प्रदेश ब) जंगले
क) शक्ती साधने ड) खनिजद्रव्य

7) ––– प्रकारची मृदा आर्द्रयुक्त उपोष्ण हवामानीय समशीतोष्ण ते उष्णकटिबंधीय गवताळ प्रदेशात तयार होते.

अ) चर्नोझम ब) काळी रेगुर मृदा

क) गाळाची मृदा ड) कोलुव्हियल

8) लोह–पोलाद उद्योगात खालीलपैकी कोणता घटक कच्चामाल म्हणून जास्त प्रमाणात लागतो?

अ) दगडी कोळसा ब) चुनखडी

क) पोटॅश ड) कच्चे लोखंड

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) जल प्रदूषणाची कारणे व त्यावरील उपाय
2) मृदा संवर्धनाच्या पध्दती सांगा.
3) मानवी संसाधन विकास संकल्पना स्पष्ट करा.
4) भारतातील दगडीकोळशाचे साठे
5) वन संपत्तीचे पर्यावरणीय महत्त्व
6) जागतिक नैसर्गिक तेलसाठे

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

मृदानिर्मितीचे घटक योग्य उदाहरणासहीत स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक जंगलाचे प्रकार विषद करुन त्यापैकी कोणत्याही एका जंगलाचे स्पष्टीकरण करा.

प्र.4 अविनाशी किंवा अक्षय उर्जा साधने म्हणजे काय ते विषद करुन त्या शक्ती साधनाचा भविष्यातील महत्व योग्य उदाहरणासहीत पटवून द्या. **10**

SLR-AA-298

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - IX)
Resource Geography (1910160C)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams and give equations wherever necessary.
4) Use of stencil is allowed.

Q.1 Select the correct alternatives from the following and fill in the blank. 08

1) Resources drawn from nature and used without much modification are called _____.
a) human made resources b) natural resources
c) cultural resources d) none of these

2) Resources used carefully and giving them time to get renewed is called ____.
a) resource depletion b) resource conservation
c) resource pollution d) none of these

3) The red colour gets to soil due to mainly presence of _____ compounds in the Soil.
a) Iron b) Copper
c) Aluminum d) None of them

4) The largest producer of mica in the world is _____.
a) India b) Australia
c) China d) USA

5) Sustainable development is a _____.
a) development should take place without damaging the environment
b) overall development of all various resources
c) economic development of people
d) development that meets the desires of all communities

6) Which of the following maintains fertility of soil?
a) Plains b) Forests
c) Power resources d) Minerals

7) _____ type of soil are developed in areas grass cover in sub humid or semi-arid and temperate to tropical climate.
a) Chernozem b) Black regur
c) Alluvial d) Colluvial

8) Which of the following raw material is required in the largest quantity in the manufacture of steel?
a) Coal b) Limestone
c) Potash d) Iron ore

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Causes of water erosion and remedies on it
b) Methods of Soil Conservation
c) Concept of Human resource development
d) Coal deposit in India
e) Environmental Importance of forest
f) Oil deposits in World

Q.3 Write answer any one of the following questions. **10**

a) State the elements of soil formation with good examples.

OR

b) Classify the world forest and describe any one of them in detail.

Q.4 State the non-exhaustible energy resources and explain its future need with good examples. **10**

SLR-AA-299

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - IX)
Population Geography (1910160D)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) लोकसंख्या भूगोल ही ––– भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) मानवी ब) प्राकृतिक
क) मृदा ड) सागरशास्त्र

2) टुंड्रा प्रदेशात ––– तापमानामुळे लोकसंख्येची घनता कमी आहे.
अ) अति जास्त ब) अति कमी
क) जास्त ड) मध्यम

3) माल्थस यांच्या मते अन्नधान्य ––– श्रेणीने वाढते.
अ) भूमितीय ब) संख्याकी
क) गणितीय ड) यापैकी नाही

4) 1 डिसेंबर हा जागतिक ––– दिन आहे.
अ) टीबी ब) कॅन्सर
क) कोरोना ड) एड्स

5) एका राज्यातून दुसऱ्या राज्यात होणाऱ्या स्थलांतरास ––– म्हणतात.
अ) आंतरराज्य ब) अंतर्गत
क) नागरी–नागरी ड) आंतरराष्ट्रीय

6) मुखपट्टी, हात धुणे आणि सामाजिक अंतर हे ––– रोग रोखण्याचे घटक आहेत.
अ) एड्स ब) कोरोना
क) मधुमेह ड) कॅन्सर

7) जनन दर हा ––– वर्ष वयोगटात जास्त असतो.
अ) 35–39 ब) 20–24
क) 25–29 ड) 30–34

8) जगामध्ये लोकसंख्येच्या बाबतीत प्रथम क्रमांकाचा ––– देश आहे.
अ) ब्राझील ब) कॅनडा
क) भारत ड) चीन

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) लोकसंख्या भूगोलाचे स्वरुप आणि व्याप्ती याचे वर्णन करा.
2) जगातील लोकसंख्येचे वितरण स्पष्ट करा.
3) स्थलांतराचे प्रकार आणि कारणे याची चर्चा करा.
4) समाजावरील कोविड 19 परिणाम स्पष्ट करा.
5) जननदराची कारणे आणि परिणाम सांगा.
6) ग्रामीण आणि नागरी संरचनेचे वर्णन करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

2) साक्षरतेचे परिणाम आणि वैशिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.4 लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-299

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Special Paper - IX)
Population Geography (1910160D)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Population Geography is the sub branch of _____ Geography.
a) Human b) Physical
c) Soil d) Oceanography

2) In Tundra region the density of population is low due to ____ temperature.
a) Very high b) Very low
c) High d) Medium

3) According to Malthus theory food grain increases in an _____ ratio.
a) Geometric b) Statistic
c) Arithmetically d) None of these

4) 1 December is _____ world day.
a) T.B. b) Cancer
c) Corona d) AIDS

5) The migration one state to another state is called as _____ migration.
a) Inter-state b) Internal
c) Urban-Urban d) International

6) Mask, Hand washing and Social distancing are prevented factor for _____ disease.
a) AIDS b) Corona
c) Diabetics d) Cancer

7) _____ year fertility rate is high in age group.
a) 35-39 b) 20-24
c) 25-29 d) 30-34

8) _____ is the 1st most populous country in the world.
a) Brazil b) Canada
c) India d) China

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Describe nature and scope of population Geography.
b) Explain Population distribution in the world.
c) Discuss on types and causes of Migration.
d) Explain the effect of Covid 19 on Society.
e) State causes and effects of Fertility.
f) Describe Rural and Urban Composition.

Q.3 Answers the following questions. (Any one) **10**

a) Describe in detail the Demographic Transition Theory.

OR

b) Explain the effects and characteristics of Literacy.

Q.4 Explain the factors of affecting on the distribution of population. **10**

SLR-AA-300

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – IX)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707–1818 A.D.) (19101559)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) महाराणी ––– यांनी मराठा राज्याची दुसरी राजधानी स्थापन केली.
अ) ताराबाई ब) सोयराबाई
क) राजसबाई ड) यापैकी नाही

2) इ. स. ––– मध्ये बाळाजी विश्वनाथ यास पेशवेपद मिळाले.
अ) 1710 ब) 1711
क) 1712 ड) 1713

3) पेशवे बाळाजी विश्वनाथ यांच्या मृत्यूनंतर ––– हे पेशवेपदावर आले.
अ) पहिले बाजीराव ब) चिमाजी आप्पा
क) रघुजी भोसले ड) बहिरोपंत पिंगळे

4) पेशवे पहिले बाजीराव यांनी पालखेडच्या लढाईत ––– चा पराभव केला.
अ) सिद्दी ब) दाभाडे
क) निजाम ड) ब्रिटीश

5) इ.स. ––– मध्ये भालकीचा तह झाला.
अ) 1742 ब) 1745
क) 1752 ड) 1758

6) ––– हे रघुजी भोसले यांचे मुख्य केंद्र होते.
अ) अहमदनगर ब) कोल्हापूर
क) पुणे ड) नागपूर

7) तिसऱ्या पानिपत लढाईत ––– हा मराठा तोफखान्याचा प्रमुख होता.
अ) इब्राहिमखान गारदी ब) मल्हारराव होळकर
क) समशेर बहादूर ड) यापैकी नाही

8) तिसऱ्या पानिपत लढाईनंतर पंजाबमध्ये ––– सत्तेचा उदय झाला.
अ) राजपूत ब) जाट
क) शिख ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) मराठा मंडळाविषयी माहिती दया.
2) कोल्हापूरची राज्यक्रांती म्हणजे काय?
3) पालखेडच्या विजयाचे महत्व सांगा.
4) रघुजी भोसले बद्दल थोडक्यात माहिती दया.
5) पेशवे नानासाहेब यांच्या दुसऱ्या श्रीरंगपट्टण मोहिमेची माहिती दया.
6) तिसऱ्या पानिपत लढाईचे कोणतेही दोन कारणे स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

पेशवे बाळाजी विश्वनाथ यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

किंवा

पेशवे पहिले बाजीराव यांच्या उत्तरेकडील साम्राज्य विस्ताराची सविस्तर माहिती दया.

प्र.4 तिसऱ्या पानिपत लढाईचे परिणाम स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-300

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – IX)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707–1818 A.D.) (19101559)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option. **08**

1) Maharani _____ established second capital of Maratha Kingdom.
a) Tarabai b) Soyrabai
c) Rajasbai d) None of these

2) Peshwa Balaji Vishwanath appointed as peshwa in _____.
a) 1710 b) 1711
c) 1712 d) 1713

3) _____ become a Peshwa after the death of Peshwa Balaji Vishwanath.
a) Bajirao - I b) Chimaji Appa
c) Raghuji Bhosale d) Bahiropant Pingale

4) Peshwa Bajirao - I defeated _____ in the battle of Palkhed.
a) Siddi b) Dabhade
c) Nizam d) British

5) The treaty of Bhalki occurred in _____.
a) 1742 b) 1745
c) 1752 d) 1758

6) _____ was the main center of Raghuji Bhosale.
a) Ahmednagar b) Kolhapur
c) Pune d) Nagpur

7) _____ was the chief of Maratha Artillery in the Third battle of Panipat.
a) Ibrahimkhan Gardi b) Malharrao Holkar
c) Samsher Bahadur d) None of these

8) After the Third battle of Panipat _____ power rise in Punjab.
a) Rajput b) Jat
c) Shikh d) None of these

Q.2 Write Short answers. (any four) **12**

a) Give the information about Maratha confederacy.
b) What is meant by Kolhapur Revolution?
c) State the importance of victory of Palkhed.
d) Give the short information about Raghuji Bhosale.
e) Give the information about Peshwa Nanasaheb's second Shrirangpattan expedition.
f) Explain the any two causes of Third battle of Panipat,1761.

Q.3 Write a detail answer of following question. (any one) **10**

a) Review the work of Peshwa Balaji Vishwanath.

OR

b) Give the detail information about the northern expansion of Peshwa Bajirao - I.

Q.4 Write a detailed answer of the following question. **10**

Explain the effects of Third battle of Panipat,1761 A.D.

SLR-AA-301

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - IX)
Introduction to International Politics (19101574)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) खालीलपैकी कोणते परराष्ट्र धोरणाचे उद्दिष्ट आहे.
अ) राष्ट्रीय संरक्षण ब) सामाजिक विभाजन
क) धार्मिक विभाजन ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

2) नवा राजनय ––– पासून अस्तित्वात आला.
अ) पहिल्या महायुद्धानंतर
ब) दुसऱ्या महायुद्धानंतर
क) शितयुद्धानंतर
ड) सार्कच्या स्थापनेनंतर

3) एकोणीसाव्या शतकापर्यंत आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा अभ्यास प्रामुख्याने ––– पुरते मर्यादित होते.
अ) आशिया ब) आफ्रिका
क) युरोप ड) लॉटीन अमेरिका

4) राष्ट्र सत्तेचे सर्वाधिक स्थिर व मूर्त घटक कोणते?
अ) भूगोल ब) तंत्रज्ञान
क) नैसर्गिक संसाधन ड) विचारप्रणाली

5) राजनयज्ञाचे कोणते कार्य आहे?
अ) अहवाल सादर करणे ब) संघर्ष करणे
क) वृत्तनियंत्रण ड) यापैकी नाही

6) मानवतावाद आणि नैतिक मूल्याचा पुरस्कार करणारा दृष्टीकोण कोणता?
अ) खेळ सिद्धांत ब) व्यवस्था
क) आदर्शवाद ड) वास्तववाद

7) ––– हा राष्ट्रसत्तेचा घटक आहे.
अ) नेतृत्व ब) युती
क) आघात प्रतिबंधित राज्य ड) युनो

8) खालीलपैकी कोणते परराष्ट्र धोरणाचे उद्दिष्ट आहे?
अ) राष्ट्रीय संरक्षण ब) सामाजिक विभाजन
क) धार्मिक विभाजन ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) तंत्रज्ञान–राष्ट्र सत्तेचा एक घटक
2) परराष्ट्र धोरणाची जागतिक उद्दिष्टये
3) खुल्या राजनयाचे फायदे सांगा.
4) मोर्गेन्था यांचा वास्तववादी सिद्धांत
5) राजनयज्ञांची कार्ये स्पष्ट करा.
6) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

राजनय म्हणजे काय? राजनयाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

परराष्ट्र धोरणाच्या निर्धारक घटकांची चर्चा करा.

प्र.4 राष्ट्रसत्तेच्या विविध घटकांचे मूल्यमापन करा. **10**

SLR-AA-301

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - IX)
Introduction to International Politics (19101574)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the option. **08**

1) Which one of the following is an objective of foreign policy?
a) National Security b) Division of Society
c) Division of Religion d) None of the Above

2) New Diplomacy come into existence
a) After First World war b) After Second World war
c) After Cold War d) After SAARC's Establishment

3) Up to 19th Century the Study of International Politics was limited to_____.
a) Asia b) Africa
c) Europe d) Latin America

4) Which is most Stable and Tangible element of National Power?
a) Geography b) Technology
c) Natural resources d) Ideology

5) What is the Function of Diplomat?
a) To Create Report b) Struggle
c) Censoring d) None of Above

6) Which is the approach that propagates humanism and moral values?
a) Game Theory b) System
c) Idealism d) Realism

7) _____ is an element of National Power.
a) Leadership b) Alliance
c) Buffers State d) UNO

8) Which one of the following is an objective of foreign policy?
a) National Security b) Division of Society
c) Division of Religion d) None of the Above

Q.2 Write the answers in short. (Any Four) **12**

a) Write on Technology as a National Power.
b) Global Objective of Foreign policy
c) Narrate advantages of open diplomacy
d) 'Realist Theory' of Morgenthau
e) Explain the functions of diplomacy.
f) Explain the scope of International Politics.

Q.3 **a)** What is Diplomacy? Explain various types of diplomacy. **10**

OR

b) Discuss the determinant factors of foreign policy.

Q.4 Evaluate the element of National Power. **10**

SLR-AA-302

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Special Paper - IX)
Abnormal Psychology (19101598)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– गस्त बालके अनोळखी लोकांपासून दूर असतात.
अ) सामाजिक दुर्भिती ब) चिंता
क) अवसाद ड) उन्माद

2) ––– यांनी छिन्नमनस्कता विकृतीचे तीन उप–प्रकारात विभागणी केली.
अ) क्रेपलिन ब) फ्राईड
क) स्किनर ड) ॲडलर

3) पूर्व बाल्यावस्थेतील सर्व बालके ––– अनुभवतात.
अ) विलगता चिंता ब) अवसाद
क) भावस्थिती ड) मनोदुर्दशा

4) अवधान देण्यामध्ये गंभीर किंवा वारंवार समस्या आल्यास त्याला ––– असे म्हणतात.
अ) अवधान ब) त्रुटितीरके
क) कृती–विकृती ड) यापैकी नाही

5) उन्माद आणि अवसाद हे ––– विकृतीचे प्रकार आहेत.
अ) भावस्थिती ब) छिन्नमस्कता
क) मनोदुर्दशा ड) मानसीक

6) प्रति वर्षी 1 प्रतिशत पेक्षा अधिक लोकसंख्येवर ––– विकृतीचा प्रभाव होतो.
अ) आत्ममग्नता ब) मनोदुर्दशा
क) छिन्नमनस्कता ड) यापैकी नाही

7) DSM - IV नुसार ––– विकृतीचे तीन प्रकारात विभागणी होते.
अ) भावस्थिती ब) छिन्नमस्कता
क) दुर्भिती ड) चिंता

8) ––– प्रतिबंधामध्ये डाऊन संलक्षणाने अगोदरच प्रभावित झालेल्या व्यक्तीमधील संभाव्य फलितामधील सुधारणा करण्याचा समावेश होतो.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) तृतीय ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील पैकी कोणत्याीर चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा **12**

1) भावस्थिती विकृतीचे प्रकार सांगा.
2) कुंटुब उपचार पध्दती म्हणजे काय?
3) अवसाद म्हणजे काय?
4) खेळ उपचार
5) अनिवार्य कृती–विचार विकृती
6) सामाजिक दुर्भितीची व्याख्या सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

छिन्नमनस्कता विकृतीच्या नकारात्मक लक्षणावर चर्चा करा.

किंवा

अवसादाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा **10**

मानसीक/मतीमंदत्वाच्या प्रतिबंधात्मक प्रकारावर चर्चा करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Special Paper - IX)
Abnormal Psychology (19101598)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the option. **08**

1) Children with _____ tend to stay away from unfamiliar people.
a) Social Phobia b) Anxiety
c) Depression d) Mania

2) _____ divided schizophrenia in to three sub types.
a) Kraepelin b) Freud
c) Skinner d) Adler

3) In early child-hood all children experience some _____.
a) Separation anxiety b) Depression
c) Mood d) Psychotic

4) _____ shows severe or frequent problem of paying attention.
a) Attention b) Deficit hyper
c) Activity disorder d) None of these

5) Mania and depression are type of _____ disorder.
a) Psychotic b) Schizophrenia
c) Mood d) Mental

6) _____ is a disorder affecting more than 1% of population per year.
a) Autistic b) Psychotic
c) Schizophrenia d) None of these

7) DSM - IV divides _____ disorder into three types.
a) Mood b) Schizophrenia
c) Phobia d) Anxiety

8) _____ Prevention involved improving possible out come those already affected syndrome.
a) Primary b) Secondary
c) Tertiary d) None of these

Q.2 Answer any four of the following questions. **12**

1) State types of mood disorder.
2) What is family therapy?
3) What is depression?
4) Play therapy
5) Obsessive - compulsive disorder
6) Define social phobia.

Q.3 Answer any one of the following questions. **10**

Discuss on negative symptoms of schizophrenia.

OR

Explain in detail the concept of depression.

Q.4 Answer the following question. **10**

Discuss on the types of prevention of mental retardation.

SLR-AA-303

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - IX)
Philosophy of Religion (19101589)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) धर्म हा ––– चा आधार आहे.
अ) कला ब) विज्ञान
क) नैतिकता ड) यापैकी नाही

2) भारतीय तत्त्वज्ञानातील धर्म हा एक ––– आहे.
अ) पुरूषार्थ ब) अनैतिकता
क) विज्ञान ड) निरूपयोगी

3) दैवी स्वरूपाचा पध्दतशीर अभ्यास म्हणजे ––– होय.
अ) तत्त्वज्ञान ब) नीतिशास्त्र
क) तर्कशास्त्र ड) धर्मशास्त्र

4) 'आचरण कसे असावे' चा अभ्यास करणे हा ––– नीतिशास्त्राचा अभ्यासविषय आहे.
अ) आदर्शात्मक ब) वर्णनात्मक
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

5) पूजा आणि प्रार्थना हया ––– संकल्पना आहेत.
अ) नैतिक ब) धार्मिक
क) शास्त्रीय ड) यापैकी नाही

6) ––– हे भारतीय तत्त्वज्ञानाचे अंतिम ध्येय होय.
अ) धर्म ब) अर्थ
क) काम ड) मोक्ष

7) ज्ञान योग हा ––– चा एक मार्ग आहे.
अ) अज्ञात ब) अविवेक
क) मोक्ष ड) यापैकी नाही

8) भक्तीयोगानुसार ईश्वरप्राप्ती हा अंतिम उद्देश आहे.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) धर्मशास्त्र म्हणजे काय?
2) हिंदू धर्मानुसार मोक्षाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3) कर्म योगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) भक्ती म्हणजे काय?
5) प्रार्थना संकल्पना स्पष्ट करा.
6) विश्व धर्म

प्र.3 धर्माची व्याख्या द्या आणि धर्मातील नैतिकतेचे स्थान स्पष्ट करा. **10**

किंवा

धर्माचा उगम स्पष्ट करा.

प्र.4 हिंदू धर्माची महत्वाची तत्त्वे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-303

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - IX)
Philosophy of Religion (19101589)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Religion is a basis of _____.
a) Arts b) Science
c) Morality d) None of these

2) Dharma is a _____ in Indian philosophy.
a) Purushartha b) Immorality
c) Science d) Useless

3) _____ is the systematic study of the nature of divine.
a) Philosophy b) Ethics
c) Logic d) Theology

4) To study of 'how should conduct' is the subject matter of _____ ethics.
a) Normative b) Descriptive
c) Natural d) None of these

5) Worship and Prayer are _____ concepts.
a) Ethical b) Religious
c) Scientific d) None of these

6) _____ is ultimate goal of Indian philosophy.
a) Dharma b) Artha
c) Kaama d) Moksha

7) Jnana yoga is a way of _____.
a) Ajnyana b) Aviveka
c) Moksha d) None of these

8) According to Bhakti yoga, attainment of God is the ultimate goal.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is Theology?
2) Explain the nature of moksha by Hinduism.
3) Explain the nature of Karma Yoga.
4) What is Bhakti?
5) Explain the concept of Prayer.
6) Universal Religion

Q.3 Define religion and explain the role of morality in religion. **10**

OR

Explain the origin of religion.

Q.4 Explain the principles of Hinduism. **10**

SLR-AA-304

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper - IX)
Sociology of Tribal Society (19101564)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) भारतीय संविधानात आदिवासींना ––– असे संबोधले आहे.
अ) आदिवासी ब) आदिवासी जमाती
क) आदिवासी जात ड) दुर्गम लोक

2) सर्वाधिक आदिवासी लोक कोणत्या क्षेत्रामध्ये आढळतात?
अ) मध्य क्षेत्र ब) पश्चिम क्षेत्र
क) दक्षिण क्षेत्र ड) उत्तर पूर्व क्षेत्र

3) बैगा आदिवासी जमातीमध्ये स्थलांतरित शेतीस काय म्हटले जाते?
अ) पेंडा ब) झुम
क) बेवरा ड) जीमटा

4) खालीलपैकी कोणता विवाह हा रूढसंप्रदायानुसार विवाहाचे प्रकार आहे?
अ) सेवा विवाह ब) क्रय विवाह
क) विनिमय विवाह ड) वरील सर्व

5) पुढील हे वाक्य ''काथोडयाचे घर डोईवर'' कोणत्या आदिवाशी जमातीशी संबधीत आहे?
अ) भिल्ल ब) ठाकुर
क) कातकरी ड) वारली

6) खालीलपैकी आधिमान्य विवाहाचे प्रकार किती आहेत?
अ) तीन ब) चार
क) सहा ड) दोन

7) महाराष्ट्रात सर्वाधिक आदिवासी कोणत्या जिल्हयात आढळतात?
अ) नाशिक ब) गडचिरोली
क) नंदुरबार ड) धुळे

8) कोणता समूह 'एकपक्षीय आप्तसंबंधी' समूह म्हणून ओळखला जातो?
अ) प्राथमिक समूह ब) संदर्भ समूह
क) कुल ड) कुटुंब

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) आदिवासी कुटुंबाचे वैशिष्टे लिहा.
2) आदिवासी जमाती आणि जाती यातील फरक लिहा.
3) आते–मामे भावंडाचा विवाह म्हणजे काय?
4) आदिवाशी विवाहाचे प्रकार लिहा.
5) कुलाचे कोणतेही चार वैशिष्टे लिहा.
6) टोटमवाद म्हणजे काय?

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

बहुपत्नीत्वाचे कारणे लिहा.

किंवा

आदिवासी समाजातील जोडीदार निवडीच्या पध्दती लिहा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न **10**

अधिमान्य विवाह म्हणजे काय सांगून त्याचे प्रकार लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper - IX)
Sociology of Tribal Society (19101564)

Day & Date: Wednesday, 22-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In Indian Constitution _____ say, to Tribal people?
a) Tribe b) Scheduled Tribes
c) Scheduled Cast d) Nomadic people

2) Which zone most of the tribal people are found?
a) Central zone b) Western zone
c) South zone d) North-Eastern zone

3) What is say, for shifting cultivation in Baiiga Tribe?
a) Penda b) Jhum
c) Bevara d) Jimata

4) Which of the following marriage is a type of orthodox marriage?
a) Marriage by service b) Marriage by Purchase
c) Marriage by Exchange d) All the above

5) 'Kathodache ghar doivar' this sentence is related to which Tribe?
a) Bhill b) Thakur
c) Katkari d) Warali

6) How many types of preferential marriage?
a) Three b) Four
c) Six d) Two

7) Which district have a most of the tribal people found in Maharashtra?
a) Nashik b) Gadchiroli
c) Nandurbar d) Dhule

8) Which group is known as 'Unilateral kinship group'?
a) Primary group b) Reference group
c) Clan d) Family

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) Write a characteristics of tribal family.
2) Write difference between Tribe and Cast.
3) What is mean by Cross- Counsion Marriage?
4) Write types of Tribal Marriage.
5) Write any four characteristics of Clan.
6) What is mean by Totemism?

Q.3 Broad answers question (Any One) **10**

Write a causes of polygyny.

OR

Write ways of acquiring mates in tribal society.

Q.4 Broad answers question **10**

Write what is mean by Preferential Mating and its types.

SLR-AA-306

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Compulsory)
Literary Mindscapes - I (19101501)

Day & Date: Thursday, 23-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) What did Jim sell to buy a gift for Della?
   a) wedding ring b) leather shoes
   c) his heirloom watch d) car

2) The name of Phatik's maternal uncle is _____.
   a) Vishnudas b) Vishambar
   c) Bishamber d) Bishweshwar

3) What was the solitary reaper doing in the field?
   a) tilling the field b) reaping the harvest
   c) watering d) planting saplings

4) _____ snatched the queen's mirror in the poem 'The Queen's Rival'.
   a) Her daughter b) The new bride
   c) The king d) Vigier

5) How did the pupils view the schoolmaster?
   a) silly and slow b) soft and easy
   c) sad and shrewd d) sever and stern

6) _____ is the poet of the poem 'The Road Not Taken'.
   a) Robert Frost b) Oliver Goldsmith
   c) William Wordsworth d) O' Henry

7) Janavi loves Mansi. (Change the voice of the given sentence).
   a) Janvi is loved by Mansi. b) Janvi was loved by Mansi.
   c) Janvi had loved by Mansi. d) Janvi is loving by Mansi.

8) _____ the lights and fans when not in use.
   (Fill in the blank with choosing correct phrasal verb of the following alternatives)
   a) Turn on b) Turn off
   c) Turn out d) Turn away

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

1) How did Della and Jim feel about their prized possessions?
2) Why did Phatik feel suffocated in the big city?
3) Describe the reaper in the poem 'The Solitary Reaper'.
4) Write down the summary of the poem 'The Queen's Rival'.
5) How did the villagers regard the schoolmaster?
6) What is the significance of the two roads in the poem 'The Road Not Taken'?

Q.3 Write down long answer of the following questions (Any One) **10**

a) What is the importance of life skills?

OR

b) What is the importance of 21st century skills?

Q.4 Write down long answer of the following question. **10**

What are the most important learning skills (The 4 C's) of the 21st Century?

SLR-AA-307

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Special Paper - X)
Literatures in English (19101525)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who is the author of the novel 'War and Peace'?
a) Tennessee Williasms b) Chinua Achebe
c) Charles Dickenson d) Leo Tolstoy

2) When did 'A Streetcar Named Desire' published?
a) 1945 b) 1978
c) 1947 d) 1949

3) What subject did Blanche teach at Laurel High School?
a) French b) German
c) Russian d) English

4) What was the name of Blanche's husband?
a) Allan Gray b) Allan Solley
c) Allan Walker d) Johny Walker

5) What is the setting of the novel 'War and Peace'?
a) World war I b) World war III
c) Napoleon's invasion on Russia d) Hitler's attack on Russia

6) Novel 'War and Peace' tells the story of _____ families.
a) Four b) Five
c) Six d) Eight

7) Pierre was the son of _____.
a) Count Bezukhov b) Count Rostov
c) General Kutuzov d) Prince Ippolit

8) Pablo Neruda was _____ poet.
a) Kenyan b) Nigerian
c) Caribbean d) Chilean

Q.2 Write the answers in short. (Any Four) **12**

1) Which things does Amrita Pritam want to donate among the people?
2) Characteristic Features of the Russian Literature with reference to the Novel prescribed.
3) How does Pablo Neruda express his feelings of love in the poem 'If You Forget Me'?
4) Which advice does the poet Max Ehrmann give in the poem 'Desiderata'?
5) Characteristic Features of the 20th Century Dramas with reference to the work prescribed.
6) What account does the poet give about his stupidity in the poem 'Account'?

Q.3 Broad question. (Any One) **10**

Play ‘A Streetcar Named Desire’ is a work of social realism. Discuss it.

OR

How does play ‘A Streetcar Named Desire’ depicts the dependence of women on men?

Q.4 Broad question. **10**

How does the Leo Tolstoy narrate the human relationship in aristocratic Russian society?

SLR-AA-308

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Hindi (Special Paper – X)
प्रयोजनमूलक हिंदी (19101515)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 08

1) रेडिओ ––– जनसंचार माध्यम है।
अ) दृश्य–श्राव्य ब) श्राव्य
क) दृश्य ड) श्राव्य–दृश्य

2) समाचार पत्र का समावेश ––– माध्यम के अंतर्गत किया जाता है।।
अ) दृश्य–श्राव्य ब) श्राव्य
क) दृश्य ड) मुद्रित

3) 'प्रयोजन' शब्द का कोशगत अर्थ ––– है।
अ) उद्देश ब) विधी
क) व्यवहार ड) कारण

4) नौकरी के लिए जो पत्र लिखा जाता है उसे ––– पत्र कहा जाता है।
अ) स्मरण पत्र ब) आवेदन पत्र
क) पारिवारिक पत्र ड) अनुस्मारक पत्र

5) www को ––– कहा जाता है।
अ) world wildlife window ब) world wide web
क) work with windows ड) world wealth foundation

6) अंग्रेजी के General Manager के लिए हिंदी में ––– पारिभाषिक शब्द है।
अ) महाडाकपाल ब) महाप्रबंधक
क) आम आदमी ड) सामान्य बैठक

7) कार्यालयीन पत्राचार के अंतर्गत ––– पत्र का समावेश किया जाता है।
अ) पारिवारिक पत्र ब) वाणिज्य पत्र
क) सरकारी पत्र ड) भुगतान पत्र

8) दृश्य बिंबों के माध्यम से रचित कथा को ––– कहते है।
अ) उपन्यास ब) पटकथा
क) यात्रासाहित्य ड) निबंध

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। **12**

1) नौकरी के लिए लिखे आवेदन पत्र में कौनसी बातों का उल्लेख होना आवश्यक है।
2) परिभाषिक शब्दावली की परिभाषा बताकर उसकी दो विशेषताए लिखिए।
3) हिंदी वेबसाइट का नाम लिखकर उसका महत्त्व संक्षेप में लिखिए।
4) कोश ग्रंथ का सामान्य परिचय दीजिए।
5) हिंदी की दो पत्र और पत्रिकाओ के नाम लिखिए।
6) पदाधिकारियों के नाम लिखे जानेवाले पत्र के अंतर्गत किन पदाधिकारियों का समावेश होता है।

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (किन्ही दो में से एक) **10**

प्रयोजनमूलक हिंदी की परिभाषा देकर उसकी स्वरूपगत विशेषताए लिखिए।

अथवा

पटकथा लेखन और वृत्तान्त लेखन का महत्व लिखिए।

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न लिखिए **10**

समाचार की परिभाषा बताकर समाचार लेखक के लिए आवश्यक गुणों को स्पष्ट कीजिए।

SLR-AA-309

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – X)
Study of Kannada Grammar (19101505)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿ –
1) ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ **2) ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ**
3) ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ **4) ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ**

2) ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡದ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ –
1) ಒಳ್ **2) ಅಲ್ಲಿ**
3) ಉಳ್ **4) ಕೆ**

3) ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮ ಹಾಗೂ ತೃತೀಯ ಅಕ್ಷರಗಳು –
1) ಮಹಾಪ್ರಾಣ **2) ನಾಮಿ**
3) ಅನುನಾಸಿಕ **4) ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ**

4) ಒಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಸ್ವರಗಳು –
1) ಇಪ್ಪತ್ತೈದು **2) ಮೂವತ್ತಾಲ್ಕು**
3) ಹದಿನಾಲ್ಕು **4) ಒಂಬತ್ತು**

5) ಕ ಕಾರದಿಂದ ಳ ಕಾರದ ವರೆಗಿನ ಅಕ್ಷರಗಳು –
1) ಸ್ವರಗಳು **2) ವ್ಯಂಜನಗಳು**
3) ಯೋಗವಾಹಕಗಳು **4) ಅನುನಾಸಿಕಗಳು**

6) ಇದು ಅನುಸ್ವರ –
1) 0 **2) ಔ**
3) ಐ **4) 00**

7) ಅಆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಸ್ವರಗಳು –
1) ಅನುಸ್ವರ **2) ವಿಸರ್ಗ**
3) ನಾಮಿ **4) ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರ**

8) ಒಟ್ಟು ಅನುನಾಸಿಕಗಳು –
1) ಹತ್ತು **2) ಐದು**
3) ಇಪ್ಪತ್ತೈದು **4) ಮೂವತ್ತಾಲ್ಕು**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ನಾಮಿ
2) ಕೇಶಿರಾಜ
3) ಇಮ್ಮಡಿ ನಾಗವರ್ಮ
4) ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರ
5) ಮಹಾಪ್ರಾಣ
6) ಲೋಪ ಸಂಧಿ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಕೇಶಿರಾಜನ ಕನ್ನಡ ಶುದ್ಧಗೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಯಕಾರಾಗಾಮ ಸಂಧಿ ಕುರಿತು ಸೋಧಾರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**
ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AA-310

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper - X)
उपयोजित मराठी पूर्वार्ध (19101510)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) पारिभाषिक शब्द कोणत्या क्षेत्रात वापरले जातात?
अ) कार्यालय ब) कारखाना
क) विमानतळ ड) क्रीडांगण

2) ऋणनिर्देश या शब्दासाठी इंग्रजीतील कोणता पारिभाषिक शब्द आहे?
अ) ॲकनॉलेजमेंट ब) नॉलेज
क) ॲडवेंचर ड) यापैकी नाही

3) पारिभाषिक शब्दांचे कार्य कोणते असते?
अ) विषयाचे याचे ज्ञान देणे
ब) विविध क्षेत्रांची माहिती मांडणे
क) त्या त्या विषयाची संकल्पना अचूकपणे प्रकट करणे.
ड) वेगवेगळया अनुभवांची मांडणी करणे

4) ई–पत्रलेखन कशाच्या माध्यमातून केले जाते?
अ) ई–वेब ब) इंटरनेट
क) ई–कॉम ड) यापैकी नाही

5) ई–पत्र पोहोचण्यासाठी किती वेळ लागतो?
अ) तास ब) सेकंद
क) मिनिटे ड) दिवस

6) ज्ञानाच्या सर्व शाखा अथवा विशिष्ट शाखेची व्यापक माहिती कशात असते?
अ) ज्ञानकोश ब) विश्वकोश
क) विज्ञानकोश ड) प्रज्ञाकोश

7) जगातील पहिला ब्लॉग कोणी बनवला?
अ) जस्तीन रॉय ब) जॉन रॉबर्ट
क) जुस्टिंग हॉल ड) रॉबर्ट करे

8) ब्लॉग म्हणजे काय?
   अ) एखाद्याच विषयावर केलेली मांडणी
   ब) विविध विषयांचे केलेले परीक्षण
   क) कोणत्याही विषयावर लिहिलेली सविस्तर माहिती.
   ड) एखादी संकल्पना संक्षिप्त रूपात मांडणे

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) मुद्रितशोधन म्हणजे काय ते सांगून मुद्रितशोधणासाठी लक्षात ठेवायच्या पाच गोष्टी लिहा.
2) ई–पत्र लेखन म्हणजे काय ते सांगून ई–पत्र लेखनाचे फायदे स्पष्ट करा.
3) मुद्रितशोधकाची मराठी भाषिक कौशल्य व कार्य.
4) स्पर्धा परीक्षेतील मराठी भाषेचे महत्त्व विशद करा.
5) ग्रंथ मुद्रितशोधनाचा परिचय करून द्या.
6) कार्यालयीन व्यवहार क्षेत्रातील पारिभाषिक शब्दावली विषयी थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) स्पर्धा परीक्षेत यश संपादन करण्यासाठी विद्यार्थ्यांकडे कोणती भाषिक कौशल्य असायला हवीत सविस्तर लिहा.

किंवा

2) ब्लॉग लेखन याविषयी सविस्तर चर्चा करा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न **10**

मराठी भाषेतील वाचन श्रवण व लेखन कौशल्य याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

SLR-AA-311

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper - X)
नाटयशास्त्र संस्कृत साहित्यस्य (19101535)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाः 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पनुर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) व्याकरणाचे वार्त्तिककार ––– आहेत.
अ) व्यास ब) कालिदास
क) भास ड) वररूचि

2) संस्कृत भाषा ब्राह्मी, देवनागरी व ––– लिपीत लिहिली गेली.
अ) खरोष्ट्रि ब) हिन्दी
क) कन्नड ड) मराठी

3) अल्पाक्षरमसंदिग्धं सारवद्विश्वतोमुखम्।
अस्तोभमनवद्यं च ––– सूत्रविदो विदुः।
अ) उपमा ब) सूत्रं
क) गीतं ड) वेद

4) चम्पूरामायण हा ––– काव्याचा प्रकार आहे.
अ) दूत ब) चम्पू
क) गद्य ड) पद्य

5) कादंबरी हा ––– काव्याचा प्रकार आहे.
अ) चम्पू ब) लघु
क) दूत ड) गद्य

6) दशकुमारचरितम् हे ––– काव्य आहे.
अ) गद्य ब) पद्य
क) चम्पू ड) दूत

7) कुमारसंभव हे महाकाव्य ––– कवीने लिहिले.
अ) दण्डी ब) कालिदास
क) भारवी ड) शकार

8) 'नैषधीयचरितम्' चा कर्ता ––– आहे.
अ) दण्डी ब) भास
क) कालिदास ड) श्रीहर्ष

प्र.2 **टिप्पणिं लिखत। (केवलं 4)** **12**
टिपा लिहा. (केवल 4)

1) अश्वघोष
2) सौदरानंद
3) वैदर्भी
4) भारवि
5) खरोष्ठी
6) कादम्बरी

प्र.3 कालिदासाच्या साहित्य कृतींचा परिचय द्या. **10**

किंवा

नाटयशास्त्र ग्रंथाची माहिती थोडक्यात सांगा.

प्र.4 चम्पूकाव्याचा परिचय द्या. **10**

SLR-AA-312

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper–X)
Urdu Ki Adbi Tahrikein (19101520)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے

1) تحریک کے لفظی معنی کیا ہیں؟

A) متحرک۔ B) حرم۔

C) حرکت دنیا۔ D) احوال۔

2) کونسی تحریک ہندوستانی مسلمانوں کا نشاۃ الثانیہ ثابت ہوئی؟

A) علی گڑھ تحریک۔ B) مذہبی۔

C) اہل حدیث۔ D) سنی۔

3) آثارالصنادید سر سیّد کے کونسے دور کی تصنیف ہے؟

A) مع قبل۔ B) قردن اولیٰ۔

C) آخری۔ D) پہلے۔

4) الفاروق کس نے لکھی؟

A) حالی۔ B) شبلی نعمانی۔

C) نذیر احمد۔ D) مہدی افادی۔

5) رومانیت کی ابتداء کا سہرا کس کے سر جاتا ہے۔

A) رسو۔ B) ارسطو۔

C) سقراط۔ D) افلاطون۔

6) ۔۔۔۔۔۔ رومانی افسانہ نگار ہیں۔

A) مجنو گورکھپوری۔ B) آل احمد سرور۔

C) نیاز فتح پوری۔ D) جوالا پرساد برق۔

7)اردو کا پہلا مزاحیہ ناول نگار کون ہے۔

A)قرۃ العین حیدر۔ B)منشی سجاد حسین۔

C)للولال جی۔ D)پطرس بخاری۔

8)جوالا پرشاد برق کی کونسی مثنوی سر سیّد کو پسند تھی؟

A)زہر عشق۔ B)مثنوی بہار۔

C)گلزار نسیم۔ D)کدم راو پدم راو۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)مولانا شبلی نعمانی۔

2)مولوی نذیر احمد۔

3)سجاد حیدر یلدرم۔

4)اختر شیرانی۔

5)مچھو بیگ ستم ظریف۔

6)منشی جوالا پرشاد برق۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)علی گڑھ تحریک کی علمی وادبی خدمات کا تنقیدی جائزہ لیجیئے۔

2)اودھ پنچ اور اردو میں طنز مزاح تحریک کے متعلق مدلل نوٹ لکھیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

رومانی تحریک کے آغاز وارتقاء کا جائزہ لیجیئے۔

SLR-AA-313

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper X)
Art and Architecture in Ancient India (19101580)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) कला म्हणजे, 'साहित्य, निर्मिती आणि नक्कल होय' अशी व्याख्या ––– नी केली.
अ) क्षेमराज ब) अरीस्टोटल
क) टोलस्टोय ड) अनंतकुमार

2) भाजे आणि कार्ले लेणी ––– धर्माच्या आहेत.
अ) बौध्द ब) हिंदू
क) जैन ड) वैदिक

3) सांची येथील स्तूप सर्वप्रथम ––– ने बांधला.
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) अशोक
क) पुष्यमित्र शुंग ड) कनिष्क

4) मौर्य कलेवर ––– कलेचा प्रभाव आहे.
अ) पर्शिया ब) ग्रीक
क) इजिप्शियन ड) चीनी

5) कथानक तबके हे ––– स्तूपाच्या वेदिकेचे वैशिष्टय आहे.
अ) भारहूत ब) बोधगया
क) सारनाथ ड) सांची

6) रामपुर्वा येथील अशोक स्तंभावर ––––– प्राण्याची प्रतिमा कोरलेली आहे.
अ) बैल ब) हत्ती
क) हरीण ड) सिंह

7) गांधार कलेवर ––– कलेचा प्रभाव होता.
अ) ग्रीक ब) पर्शियन
क) इजिप्शियन ड) रोमन

8) एकाच मूर्तीमध्ये पूर्ण कथा व्यक्त करणे हे ––– कलेचे वैशिष्टय आहे.
अ) मथुरा ब) गांधार
क) ओरिसा ड) पल्लव

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) हडप्पा संस्कृतीमधील शिक्क्यावरील कला
2) मौर्यकालीन पाटलीपुत्र येथील तटबंदी
3) भारहूतस्तूपावरील गोलाकार तबके
4) विदिशा येथील गरूड स्तंभ
5) मथुरा कला
6) सिंधू संस्कृती मधील शिल्पकला

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

हडप्पा संस्कृतीमधील नगर रचनेची ठळक वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

मौर्य काळातील शैल स्थापत्य वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 गांधार कलेची वैशिष्टये सोदाहरण स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper X)
Art and Architecture in Ancient India (19101580)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Art means literature, creation and imitation; this definition made by _____.
a) Kshemraj b) Aristotle
c) Tolstoy d) Anantkumar

2) Bhaje and Karle caves are belongs to _____ religion.
a) Bouddha b) Hindu
c) Jain d) Vedic

3) Stupa at Sanchi was first built by _____.
a) Chandragupta Mourya b) Ashok
c) Pushyamitra Shung d) Kanishka

4) The Mouryan art influenced by _____ art.
a) Persian b) Greek
c) Egyptian d) Chines

5) The story telling medallion is the main feature of _____ stupavedika.
a) Bharhut b) Bodhagay
c) Sarnath d) Sanchi

6) _____ animal is carved upon the Rampurva Ashok Pillar.
a) Bull b) Elephant
c) Deer d) Lion

7) Gandhar school art was influenced by _____ art.
a) Greek b) Persian
c) Egyptian d) Roman

8) To express the story in one statue is a feature of _____ art.
a) Mathura b) Gandhar
c) Orissa d) Pallav

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Art on Harappa Seals
b) Fortification of Pataliputra during Maurya period
c) Medallions of Bharhut Stupa
d) Garud Pillar of Vidisha
e) Mathura School of Arts
f) Sculptures of Indus civilization

Q.3 Write answers to the following questions. (Any One) **10**

a) Explain the silent features of Harappa Civilization Town planning.

OR

b) Describe the Feature of Rock cut architecture during Mauryan period.

Q.4 Explain the silent features of Gandhar School of Art with examples. **10**

SLR-AA-314

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – X)
Economics of Development - I (19101570)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) क्षमता विकास दृष्टिकोनाचा सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) थॉमस माल्थस ब) अमर्त्य सेन
क) आर्थर लेविस ड) डेव्हिड रिकार्डो

2) प्रा. रोस्टोने प्रधान क्षेत्राचा विकास ही अट ––– अवस्थेस आवश्यक मानले.
अ) परंपरागत समाज ब) उड्डाण अवस्था
क) उड्डाणपूर्व अवस्था ड) उच्च बहुजन उपभोगाचे युग

3) आर्थिक वृद्धी ही ––– अर्थव्यवस्थेत घडून येणारी प्रक्रिया आहे.
अ) स्थितीशील ब) गरीब
क) गतिशील ड) वरीलपैकी नाही

4) आर्थिक विकासाचा विचार ––– राष्ट्राच्या संदर्भात केला जातो.
अ) विकसित ब) अविकसित
क) वरील अ आणि ब ड) यापैकी नाही

5) लिंग समानता म्हणजे ––– होय.
अ) सर्व महिला समान धरणे
ब) सर्व महिलांना समान संधी असणे
क) महिलांना व पुरुषांना समान संधी
ड) सर्व पुरुषांना समान संधी

6) दारिद्र्याची संकल्पना ––– शी संबंधीत आहे.
अ) मूलभूत गरजा ब) राहणीमानाचा दर्जा
क) उच्च राहणीमानाचा दर्जा ड) वरीलपैकी सर्व

7) भारतात ––– सिंचन पद्धतीचा वापर अधिक कार्यक्षमतेने केला जातो.
अ) तुषार सिंचन ब) खोरे सिंचन
क) पूर ड) ठिबक सिंचन

8) ––– हे प्राथमिक औद्योगिक कृती आहे.
अ) खाणकाम ब) प्रक्रिया
क) अभियांत्रिकी ड) उत्पादन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) अविकसित अर्थव्यवस्थेची लक्षणे
2) विकासाच्या मोठ्या धक्क्याचा सिद्धांत
3) आर्थिक विकासात शेतीची भूमिका
4) मानवी विकासाचे मूलभूत घटक
5) आर्थिक विकासात सेवा क्षेत्राची भूमिका
6) मानवी दारिद्रय निर्देशांकाचे मापन

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

शाश्वत शेतीची तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

आर्थिक विकासातील अडथळे स्पष्ट करा.

प्र.4 रोस्टोच्या आर्थिक वाढीच्या अवस्था स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – X)
Economics of Development - I (19101570)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternative. **08**

1) Concept of capability approach was written by _____.
a) Thomas Malthus b) Amartya Sen
c) Arthur Lewis d) Devid Recardo

2) According to W. W. Rostow development of leading sector condition was show in _____ stage.
a) The traditional society
b) The take of stage
c) Pre condition for take off
d) The age of high mass consumption

3) The concept of economic Growth is _____ process of economy.
a) Static b) Poor
c) Dynamic d) None of the above

4) The concept of economic Development is concerned with _____ countries.
a) Developed b) Undeveloped
c) Both A and B d) None of the above

5) Gender equality means _____.
a) All women are considered equal
b) Equal opportunities for all women
c) Women and men have equal rights
d) Equal opportunities for all men

6) Concept of poverty is related to _____.
a) Basic Needs b) Standard of living
c) High standard of living d) All of the above

7) _____ irrigation system which have highest efficiencies.
a) Sprinkler b) Check basin
c) Flood d) Drip System

8) _____ is a primary activity.
a) Mining b) Processing
c) Fabrication d) Manufacturing

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Characteristics of underdeveloped economy.
2) Big push theory of development
3) Role of agricultural in economic development
4) Basic component of human development
5) Role of service sector in economic development
6) Measurement of Human Poverty Index

Q.3 **Broad answer question. (Any One)** **10**

Explain the principles of sustainable agriculture.

OR

Explain the obstacles of economic development.

Q.4 Explain the Rostow's stages of Economic growth. **10**

SLR-AA-315

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – X)
History of Modern World (1870 AD – 2000 AD) (19101560)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) बिस्मार्कचा जन्म ––– मध्ये झाला.
अ) 1815 ब) 1816
क) 1818 ड) 1817

2) बिस्मार्कचे धार्मिक धोरण ––– नावाने ओळखले जाते.
अ) समाजवाद ब) धर्मनिरपेक्ष
क) सांस्कृतिक लढा ड) यापैकी नाही

3) जर्मनी आणि ––– यांच्यात "द्विराष्ट्र मैत्री करार" झाला.
अ) ऑस्ट्रीया ब) इंग्लंड
क) इटली ड) रशिया

4) 'कांगो' नदीचा शोध ––– यांनी लावला.
अ) बर्टन ब) बेकर
क) ग्रँट ड) स्टॅनले

5) 'बोअरयुध्दे' डच व ––– यांच्यात झाली.
अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स
क) अमेरिका ड) रशिया

6) ––– मध्ये पहिल्या महायुद्धाला सुरूवात झाली.
अ) 1915 ब) 1818
क) 1914 ड) 1939

7) पहिल्या महायुद्धाच्यावेळी ––– हा जर्मनीचा सम्राट होता.
अ) कैसर विल्यम दुसरा ब) वुड्रो विल्सन
क) बिस्मार्क ड) यापैकी नाही

8) ––– मध्ये "रशियन राज्यक्रांती" घडून आली.
अ) 1818 ब) 1917
क) 1920 ड) 1919

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) बिस्मार्कचे कामगारहिताचे कायदे.
2) तीन सम्राटांचा संघ.
3) नवसाम्राज्यवादाची व्याख्या सांगा.
4) पहिल्या महायुद्धाचे तीन परिणाम सांगा.
5) राष्ट्रसंघाचे उद्देश सांगा.
6) रशियन राज्यक्रांतीचे तीन परिणाम सांगा.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

1) बिस्मार्कचे परराष्ट्रीय धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

2) नवसाम्राज्यवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.

प्र.4 पहिल्या महायुद्धाच्या कारणांची चर्चा करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – X)
History of Modern World (1870 AD – 2000 AD) (19101560)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Bismark was born in _____ A.D.
a) 1815 b) 1816
c) 1818 d) 1817

2) Religious policy of Bismark is called as _____.
a) Socialism b) Secularism
c) Cultural Camp d) None of these

3) 'Dual Alliance' took place between Germany and _____.
a) Austria b) England
c) Italy d) Russia

4) _____ discovered Cango river.
a) Burton b) Baker
c) Grant d) Stanley

5) ''Boer War'' was happened between Dutch and _____.
a) England b) France
c) America d) Russia

6) The First World War started in year _____.
a) 1915 b) 1918
c) 1914 d) 1939

7) At the time of 'First World War' _____ was the Emperor in Germany.
a) Kaisar William - II b) Woodrow Wilson
c) Bismark d) None of these

8) "Russian Revolution" took place in _____.
a) 1818 b) 1917
c) 1920 d) 1919

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) Bismark's laws about workers welfare.
2) Write about "Three Emperor's league".
3) Give definition of "New Imperialism".
4) State the three effects of First World War.
5) State the Aims of league of Nations.
6) State the three effects of Russian Revolution.

Q.3 **Write long answer. (Any One)** **10**

Explain the external policy of Bismark.

OR

State the causes of the rise of “New Imperialism”.

Q.4 Discuss the causes of the ‘First World War’. **10**

SLR-AA-316

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Political Science (Special Paper – X)
Comparative Government & Politics (19101575)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ब्रिटीश राज्यघटना ––– स्वरूपाची आहे.
अ) लिखित ब) अलिखित
क) निर्मित ड) ताठर

2) राजकीय वर्तन हा ग्रंथ ––– याने लिहिला.
अ) डेव्हिड इस्टन ब) पॉवेल
क) रॉबर्ट डाल ड) कार्ल मार्क्स

3) अमेरिकन राज्यघटना ––– स्वरूपाची आहे.
अ) अलिखित ब) एकात्मक
क) परिवर्तनीय ड) परीदृढ

4) सत्ताविभाजनाचे तत्त्व ––– राज्यघटनेने स्वीकारले आहे.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) स्वित्झर्लंड ड) भारत

5) रूढी, प्रथा, परंपरा, संकेत यावर आधारलेली राज्यघटना ––– या देशात आढळते.
अ) इंग्लंड ब) स्वित्झर्लंड
क) भारत ड) अमेरिका

6) प्रत्यक्ष लोकशाही नियंत्रणाचे मार्ग ––– देशात आढळतात.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) स्वित्झर्लंड ड) फ्रांस

7) मर्यादित राजेशाहीचा शासनप्रकार ––– या देशात आढळतो.
अ) इंग्लंड ब) स्वित्झर्लंड
क) भारत ड) अमेरिका

8) कायद्याचे अधिराज्य हे तत्व ––– देशात आढळते.
अ) फ्रांस ब) इंग्लंड
क) स्वित्झर्लंड ड) अमेरिका

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) तुलनात्मक राजकारणाच्या अभ्यासाची आवश्यकता.
2) तुलनात्मक राजकारणाचे आधुनिक दृष्टिकोन
3) वर्तनवादी दृष्टिकोनाचा विकास
4) सत्ताविभाजनाचे तत्त्व
5) सामुहिक जबाबदारीचे तत्त्व
6) नियंत्रण व संतुलन पद्धती

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

ब्रिटीश मंत्रिमंडळाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

तुलनात्मक राजकारणाच्या अभ्यासाचा पारंपारिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

तुलनात्मक राजकारणाच्या अभ्यासाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Political Science (Special Paper – X)
Comparative Government & Politics (19101575)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option. **08**

1) The British Constitution is in the form of _____
a) Written b) Unwritten
c) Made d) Stiff

2) The book Political Behavior was written by _____.
a) David Easton b) Powell
c) Robert Dahl d) Karl Marx

3) The American Constitution is in the form of _____
a) Unwritten b) Unitary
c) Variable d) Persistent

4) The principle of separation of powers _____ is accepted by the Constitution.
a) America b) England
c) Switzerland d) India

5) Constitution based on custom, custom, tradition, tradition _____ is found in this country.
a) England b) Switzerland
c) India d) America

6) Ways of direct democratic control _____ found in the country.
a) America b) England
c) Switzerland d) France

7) Limited monarchy form of government _____ is found in this country.
a) England b) Switzerland
c) India d) America

8) The principle of rule of law is found in the country.
a) France b) England
c) Switzerland d) America

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) Necessity of Study of Comparative Politics.
2) Modern approach to Comparative Politics
3) Development of behaviorist approach
4) Principle of separation of powers
5) Principle of collective responsibility
6) Check and balance method

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

Explain the salient features of British Cabinet.

OR

Explain the traditional approach to the study of comparative politics.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain the scope of study of comparative politics.

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Special Paper – X)
Psychological Testing (19101599)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) चाचणी गुणातील सातत्य स्पष्ट करण्यासाठी ––– संकल्पनेचा वापर केला जातो.
अ) यथार्थता ब) विश्वसनियता
क) मानक ड) शतमक स्थान

2) सामान्यतः अभिक्षमता चाचण्यांची यथार्थता ही ––– निकषाच्या तुलनेत निश्चित केली जाते.
अ) भविष्यकथनात्मक ब) आशय
क) रचना ड) दर्शनिय

3) ––– यांनी पहिली बुद्धीमापन चाचणी विकसित केली.
अ) बिने ब) वेश्लर
क) वुंट ड) टर्मन

4) तांत्रिकदृष्टया ––– यथार्थता ही खरी यथार्थता नव्हे.
अ) भविष्यकथनात्मक ब) दर्शनिय
क) आशय ड) रचना

5) आर्मी अल्फा आणि आर्मी बिटा या ––– चाचण्या होत.
अ) अभिरूची ब) वैयक्तिक
क) समूह ड) दृष्टीकोन

6) चाचणीची यथार्थता ही नेहमीच ––– चा आधार घेऊन निश्चित केली जाते.
अ) भावना ब) अभिक्षमता
क) बाहय निकष ड) मानक

7) ––– नमुन्याचे वस्तुनिष्ठ आणि प्रमाणित मापन म्हणजे मानसशास्त्रीय चाचणी होय.
अ) स्मृती ब) मानक
क) वर्तन ड) भावना

8) अर्ध विभाजन विश्वसनियता ही ––– विश्वसनियता या नावाने सुध्दा ओळखली जाते.
अ) सम–विषम ब) पुर्नचाचणी
क) जुळणारी ड) समतुल्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) मानसशास्त्रीय चाचणीचे उपयोग थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) चाचणी – पुर्नचाचणी विश्वसनियता म्हणजे काय?
3) प्रमाणित गुणांक म्हणजे काय?
4) शतमक स्थान म्हणजे काय?
5) भेदक यथार्थता म्हणजे काय?
6) मानक म्हणजे काय?

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

मानसशास्त्रीय चाचणी म्हणजे काय ते सांगुन तिचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

विश्वसनियता म्हणजे काय? अर्ध विभाजन पद्धतीची विश्वसनियता स्पष्ट करा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न **10**

यथार्थता म्हणजे काय? आशय आणि भविष्यकथनात्मक यथार्थता थोडक्यात स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Special Paper – X)
Psychological Testing (19101599)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The concept of _____ has been used to cover several aspects of score consistency.
a) Validity b) Reliability
c) Norms d) Percentile

2) Normally aptitude tests are validated against _____ measure.
a) Predictive b) Content
c) Construct d) Face

3) The first intelligence test was developed by _____.
a) Binet b) Wechsler
c) Wundt d) Terman

4) Technically _____ validity is not true validity.
a) Predictive b) Face
c) Content d) Construct

5) Army Alfa and Army Bita are _____ test.
a) Interest b) Individual
c) Group d) Attitude

6) The validity of test always decided by taking help of _____.
a) Emotion b) Aptitude
c) External criterion d) Norms

7) A Psychological test is an objective and standardised measure of a sample of _____.
a) Memory b) Norms
c) Behavior d) Emotion

8) Split half reliability is also known as _____ reliability.
a) Odd – even b) Retest
c) Concurrent d) Equivalent

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain briefly uses of Psychological test.
2) What is test – retest reliability?
3) What is standard score?
4) What is percentile rank?
5) What is discriminative validity?
6) What is norms?

Q.3 Broad answer questions. (Any One) **10**

What is Psychological test? Explain various types of Psychological test.

OR

Define reliability. Explain Split – Half reliability.

Q.4 Broad answer question. **10**

Define validity. Explain briefly content and predictive validity.

SLR-AA-318

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper – X)
Social Philosophy (19101590)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) समाजशास्त्र ही सामाजिक शास्त्राची एक शाखा आहे.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

2) सामाजिक तत्त्वज्ञान ही एक ––– ची शाखा आहे.
अ) तर्कशास्त्र ब) भूगोल
क) तत्त्वज्ञान ड) ज्ञानशास्त्र

3) ––– नीतिशास्त्र म्हणजे वस्तुस्थितीचे वर्णन करणारे शास्त्र होय.
अ) वर्णनात्मक ब) आदर्शात्मक
क) आकारिक ड) यापैकी नाही

4) 'सामाजिक आदर्शाचा अभ्यास' हा ––– तत्त्वज्ञान चा अभ्यास विषय आहे.
अ) राजकीय ब) सामाजिक
क) धार्मिक ड) शास्त्रीय

5) 'व्यक्ति, कुटुंब आणि समाज यांचा ––– अभ्यास' हा समाजशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
अ) तात्त्विक ब) काल्पनिक
क) धार्मिक ड) वस्तुनिष्ठ

6) 'आचरण कसे असावे' चा अभ्यास करणे हा ––– नीतिशास्त्राचा अभ्यासविषय आहे.
अ) आदर्शात्मक ब) वर्णनात्मक
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

7) व्यक्तीच्या कार्याचा विशिष्ट उद्देश असतो.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

8) प्रत्येक मनुष्य सुखाची इच्छा करतो, हे एक ––– गृहितक आहे.
अ) अतार्किक ब) मानसशास्त्रीय
क) अनैतिक ड) धार्मिक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) व्यक्तीचे स्वरूप
2) मानसशास्त्राचा अभ्यास विषय काय?
3) राज्य म्हणजे काय?
4) नीतिशास्त्राचा अभ्यास विषय काय?
5) दुरित म्हणजे काय?
6) स्पर्धेचे स्वरूप

प्र.3 समाजशास्त्र आणि सामाजिक तत्त्वज्ञान यातील भेद स्पष्ट करा. **10**

किंवा

सामाजिक परिवर्तन आणि सामाजिक प्रगती यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.4 हुंडा एक सामाजिक दुरित आहे, स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester – V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper – X)
Social Philosophy (19101590)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Sociology is a branch of social sciences.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

2) Social philosophy is a branch of _____.
a) Logic b) Geography
c) Philosophy d) Epistemology

3) _____ ethics is a science of description of the facts.
a) Descriptive b) Normative
c) Formal d) None of these

4) 'Study of social norms' is the subject matter of _____ philosophy.
a) Political b) Social
c) Religious d) Scientific

5) Study of individual, family and society' is the subject matter of _____.
a) Formal b) Imaginal
c) Religious d) Objective

6) To Study of 'how should conduct' is the subject matter of _____ ethics.
a) Normative b) Descriptive
c) Natural d) None of these

7) An individual's work has a specific purpose.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

8) Every human being desire happiness, this is a _____ assumption.
a) Illogical b) Psychological
c) Non-ethical d) Religious

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

1) Nature of individual.
2) What is subject matter of psychology?
3) What is State?
4) What is the subject matter of ethics?
5) What is evil?
6) Nature of competitions

Q.3 Distinguish between sociology and social philosophy. **10**

OR

Distinguish between social change and progress.

Q.4 Explain dowry as a social evil. **10**

SLR-AA-319

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper–X)
Industrial Sociology (19101565)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) संघपध्दती कोणत्या कालखंडात अस्तित्वात होती?
अ) 11 व्या शतकात ब) 18 व्या शतकात
क) 19 व्या शतकात ड) 20 व्या शतकात

2) ––– व्या शतकात औद्योगिक क्रांती घडून आली.
अ) 17 ब) 18
क) 19 ड) 20

3) औद्योगिक समाजशास्त्र हे एक ––– शास्त्र आहे.
अ) उपयोजित ब) शुध्द
क) सक्रिय ड) यापैकी नाही

4) जमिनीची लागवड हे ––– उत्पादन प्रणालीचे वैशिष्टय आहे.
अ) मॅनोरियल ब) संघ
क) घरगुती ड) कारखाना

5) वैज्ञानिक ज्ञानाचा उपयोग हे ––– आहे.
अ) नोकरशाहीचे कारण ब) नोकरशाहीचे वैशिष्टय
क) कारखाना पध्दती कारण ड) यापैकी नाही

6) स्वातंत्र्य ही कार्यकारीची ––– आहे.
अ) इच्छा आकांक्षा ब) कार्य
क) ताण–तणाव ड) यापैकी नाही

7) वैज्ञानिक दृष्टीकोन ––– यांनी मांडला.
अ) मेयो आणि बर्गर ब) फ्रेडरिक टेलर
क) मस्टरबर्ग ड) यापैकी नाही

8) कार्यकारीच्या इच्छा आकांक्षांचे वर्गीकरण कोणी केले?
अ) पी. गिसबेर्ट ब) पार्सन्स
क) इ. व्ही. स्नायडर ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सरंजामशाही म्हणजे काय?
2) कार्यकारीवर येणारे ताणतणाव कोणते?
3) नोकरशाही म्हणजे काय?
4) घरगुती उत्पादन् पध्दतीच्या अस्ताची कारणे कोणती?
5) औपचारिक आणि अनौपचारीक संघटन म्हणजे काय?
6) औद्योगिक समाजशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

औद्योगिक समाजशास्त्राची व्याख्या देऊन औद्योगिक समाजशास्त्राचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.

किंवा

नोकरशाहीची व्याख्या देऊन नोकरशाहीची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 कारखाना उत्पादन पध्दती म्हणजे काय? **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper–X)
Industrial Sociology (19101565)

Day & Date: Friday, 24-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Existence of Guild system was in _____ century.
a) 11th b) 18th
c) 19th d) 20th

2) Industrial Revolution took place in Century.
a) 17th b) 18th
c) 19th d) 20th

3) Industrial Sociology is a science.
a) Applied b) Pure
c) Active d) None of these

4) Cultivation of land is a characteristic of _____ production system.
a) Manorial b) Guild
c) Domestic d) Factory

5) Implementation of scientific knowledge is a _____.
a) cause of bureaucracy b) characteristics of bureaucracy
c) cause of factory system d) None of these

6) Freedom is a_____ of an executive.
a) Aspiration b) Function
c) stress and strain d) none of these

7) Scientific approach is propounded by _____.
a) Mayo and Burger b) Frederick Taylor
c) Musterburg d) None of these

8) Who classified the aspirations of executive?
a) P. Gisbert b) Parsons
c) E. V. Schinider d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is manorial system of production?
2) Which are the strains of executive?
3) What is the meaning of bureaucracy?
4) What are causes of demolish of domestic production system?
5) What is formal and informal organization?
6) What is the significance of industrial sociology?

Q.3 **Long answer questions. (any one)** **10**

Define industrial sociology and explain the rise and development of industrial sociology.

OR

Define Bureaucracy and explain its characteristics.

Q.4 What is factory system of production? Explain the its characteristics. **10**

SLR-AA-321

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Special Paper - XI)
Introduction to the Structure and Function of Modern English (19101526)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ is an open word class.
a) Determiner b) Noun
c) Operator-verb d) Pronoun

2) _____ adverbs modify adjectives and other words in terms of grad-ability.
a) Time b) Place
c) Manner d) Degree

3) In a clause, AjPs function as _____.
a) Subject b) Object
c) Complement d) Adverbial

4) The question _____ elicits an adverbial of duration.
a) When? b) Where?
c) How much? d) How long?

5) _____ express actions, events, processes, activities, states, etc.
a) Interjections b) Verbs
c) Conjunctions d) Prepositions

6) There are _____ elements of the clause.
a) three b) four
c) five d) six

7) Finite clause is also called ____ clause.
a) tense-less b) tensed
c) indirect d) subordinate

8) _____ describes or characterizes the subject or object.
a) Adverbial b) Predicator
c) Interjection d) Complement

Q.2 Answer any six of the following in brief. **12**

1) Identify the class of the following underlined words.
Jack is an eminent person in the family.

2) Give the category of the following similar words.
Mary is lively and I like her lively behaviour.

3) Make adjectives of the following words.
Tradition, religion

4) Give plural forms of the following words.
Dog, box

5) Give two examples of Proper nouns.
6) Give two examples of degree adverbs.
7) List the prepositions.
8) Give examples of quantifiers.

Q.3 A) Write short notes (Any Two) **06**

1) Agreement and Disagreement
2) Degrees of Likelihood
3) Statements, Questions, Responses

B) Identify the underlined phrases and give form and functional labels of the following (Any Two) **04**

1) Suresh asked me how I grow my carrots.
2) Although no goals were scored, it was an exciting game.
3) I know the house where I spent my childhood days.

Q.4 Answer any one of the following questions. **10**

a) Write a detailed note on types of subordinate clauses. Illustrate your answer with suitable examples.
b) Explain basic clause patterns. Illustrate your answer with suitable examples.

SLR-AA-322

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Hindi (Special Paper - XI)
हिंदीभाषा (19101516)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 08

1) भाषा शब्द संस्कृत की ––– धातु से निष्पक्का हुआ है।
अ) भाष् ब) भास
क) ताष् ड) हास

2) ''जो वाणी वर्णों में व्यक्त होती है,'' उसे भाषा कहते है ––– ने कहा है।
अ) पाणिनी ब) पतंजलि
क) भामह ड) दंडी

3) बोली का अर्थ है ––– की भाषा।
अ) बोलचाल ब) कार्यालयीन
क) राजभाषा ड) मातृभाषा

4) हिंदी भाषा के ––– बोली वर्ण है।
अ) तीन ब) पाँच
क) दो ड) चार

5) ब्रजभाषा में 'श' 'ष' 'स' के स्थान पर केवल ––– मिलता है।
अ) 'ह' ब) 'र'
क) 'स' ड) 'प'

6) देवनागरी लिपि का विकास ––– से हुआ है।
अ) चित्रलिपि ब) ब्राहमीलिपि
क) खारोष्ठी लिपि ड) सूत्र लिपि

7) हिंदी और हिंदी बालियाँ ही नहीं, ––– भी देवनागरी लिखी में जाती है।
अ) पंजाबी ब) मराठी
क) तामिल ड) तेलुगु

8) ––– मानव भाषा की एक विशेषता है।
अ) भाषा अर्जित संपत्ती है ब) अपरिवर्तन शिलता
क) कठिनता ड) भाषा सामाजिक वस्तु नहीं है

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **12**

1) बोली भाषा का परिचय दीजिए।
2) राजभाषा का परिचय दीजिए।
3) हिंदी भाषा की व्युत्पत्ति का परिचय दीजिए।
4) ब्रज भाषा का सामान्य परिचय दीजिए।
5) देवनागरी लिपि का उद्‌भव लिखिए।
6) श्रवण कौशल्य और पठन कौशल्य् का परिचय दीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **10**

देवनागरी लिपि की विशेषताएँ लिखिए।

अथवा

हिंदी भाषा का उद्‌भव और विकास लिखिए।

प्र.4 भाषा की परिभाषा बताकर भाषा की विशेषताओं को लिखिए। **10**

SLR-AA-323

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – XI)
Kannada & Marathi Culture (19101506)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) **– ಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ.**
- **1)** ಪತ್ರ **2)** ಶಾಸನ
- **3)** ಪುಸ್ತಕ **4)** ವಿಕಿಪಿಡಿಯಾ

2) **ನಾಗರಿಕತೆ ಎಂಬುದರ ಸಂವಾದಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಪದ –**
- **1)** Civilization **2)** Citizen
- **3)** City **4)** Country

3) **ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸ –**
- **1)** ಔರಂಗಜೇಬ **2)** ಆದಿಲಶಾಹ
- **3)** ಶಿವಾಜಿ **4)** ನಿಜಾಮಶಾಹ

4) **ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –**
- **1)** ಕುವೆಂಪು **2)** ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರಗಿ
- **3)** ಬೇಂದ್ರೆ **4)** ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ

5) **ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –**
- **1)** ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ **2)** ಮಾಸ್ತಿ
- **3)** ತರಾಸು **4)** ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

6) **ಪಂಢರಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವತೆ –**
- **1)** ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ **2)** ವಿಠ್ಠಲ
- **3)** ಖಂಡೋಬಾ **4)** ಭವಾನಿ

7) **ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು – ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ.**
- **1)** ಅನ್ನ **2)** ವಸ್ತ್ರ
- **3)** ವಸತಿ **4)** ನಾಗರಿಕತೆ

8) **ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಶಾಸನ –**
- **1)** ನಾಗಾವಿ ಶಾಸನ **2)** ಬೆಳತೂರು ಶಾಸನ
- **3)** ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ **4)** ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ ಶಾಸನ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು
2) ಮಾಸ್ತಿಗಲ್ಲು
3) ವೀರಗಲ್ಲು
4) ಶಾಸನ
5) ನಾಗರಿಕತೆ
6) ಅಜಂತಾ – ಎಲ್ಲೋರಾ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳಿ ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳಿ ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

SLR-AA-324

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper - XI)
आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह (ग्रामीण, दलित) (19101511)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'चैत' कादंबरीतील महत्त्वाची व्यक्तिरेखा कोणती?
अ) रामभाऊ ब) रामूकाका
क) रामराव ड) रामूनाना

2) विठोबाच्या देवळात रघू भट पाडव्याला काय वाचून दाखवित असे?
अ) पोथी ब) डायरी
क) पंचांग ड) पुस्तक

3) 'चैत' ही कोणत्या ग्रामदैवताची यात्रा आहे?
अ) म्हसोबा ब) नागोबा
क) बाळूबा ड) बाळूमामा

4) बलूतात्याकडील पैशाचे हौसाकाकूनी काय विकत घेतले?
अ) चिताक ब) अंगठी
क) बदाम ड) नथ

5) दलित साहित्याचे प्रेरणास्थान कोण आहेत?
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) महात्मा फुले
क) हमीद दलवाई ड) व्यंकटेश माडगुळकर

6) 'आंदकोळ' हे आत्मकथन कोणत्या प्रकाशनाकडून प्रकाशित झाले?
अ) सुविद्या ब) ग्रंथाली
क) पॉप्युलर ड) मेहता

7) 'आंदकोळ' आत्मकथनामध्ये सातही भावंडाच्या विवाहप्रसंगी मामा म्हणून पाठीमागे कोण उभे रहात असे?
अ) अंबादास बडे ब) विशाल सावंत
क) मधू गवळी ड) शांताराम

8) किसन चव्हाण यांच्या पत्नीचे नाव काय?
अ) संजना ब) सोनाली
क) सुनिता ड) साखरबाई

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) 'चैत' यात्रेचे वर्णन थोडक्यात करा.
2) 'चैत' कादंबरीतील दौलूआबाच्या कुटुंबाची माहिती लिहा.
3) ग्रामीण साहित्याच्या प्रेरणा विशद करा.
4) 'आंदकोळ' आत्मकथनाच्या भाषाशैलीचे विशेष लिहा.
5) 'आंदकोळ' मधील भटके विमुक्त जीवन विशद करा.
6) 'आंदकोळ' मधील नगर जिल्हयातील समता अभियान रॅलीचे वर्णन करा.

प्र.3 दलित साहित्याचे स्वरूप व वैशिष्टये लिहा. **10**

किंवा

ग्रामीण साहित्यकृती म्हणून 'चैत' कादंबरीचे मूल्यमापन करा.

प्र.4 'आंदकोळ' आत्मकथनातील किसन चव्हाण यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची वैशिष्टये लिहा. **10**

SLR-AA-325

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper - XI)
प्राचीन उत्कीर्ण लेख (19101536)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) ––– हवामानात भूर्जपत्रे टिकत नाहीत.
अ) उष्ण ब) थंड
क) दमट ड) अनुष्ण

2) इलाहाबादचा स्तंभालेख ––– दगडात कोरलेला आहे.
अ) कुरूंदाच्या ब) गारगुटीच्या
क) मुरूमाच्या ड) संगमरवरी

3) समुद्रगुप्ताच्या राजधानीचे नाव ––– होते.
अ) माहिष्मती ब) पुष्पपूर
क) मगध ड) श्रीलंका

4) लेखन सामग्रीमध्ये सर्वात जास्ती वापरला गेलेला धातु ––– आहे.
अ) सोने ब) तांबे
क) पितळ ड) लोखंड

5) नाशिक येथील लेख ––– राजाचा आहे.
अ) हर्षवर्धन ब) राज्यवर्धन
क) अशोक ड) नहपान

6) पिष्ठपुर म्हणजे ––– होय.
अ) पीठापूर ब) कुरवपूर
क) काशी ड) मथुरा

7) गुप्तसम्राट द्वितीय चंद्रगुप्त याने मथुरेतून ––– यांचे उच्चाटन केले.
अ) हर्षवर्धन ब) कुषाण
क) इंग्रज ड) मुघल

8) ––– हा लाकुल संप्रदायाचा संस्थापक होता.
अ) वासुकी ब) लाकुली
क) अशोक ड) नहपान

प्र.2 **टिप्पणीं लिखत। (केवलं 4)** **12**
टिपा लिहा. (फक्त 4)

1) लेखन कला
2) ताडपत्र
3) स्कंदपुराण
4) पट
5) चांदी
6) कासे

प्र.3 उत्खनीत अवशेषांचे पुरातत्त्वीय अभ्यासात महत्त्व सांगा. **10**

किंवा

मधुबन ताम्रपटाची माहिती द्या.

प्र.4 पुरभिलेखागाराचा परिचय द्या. **10**

SLR-AA-326

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper-XI)
Urdu Drama (19101521)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے

1)ڈراما یہودی کی لڑکی کا سن اشاعت۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)1910ء۔ B)1977ء۔

C)1954ء۔ D)1915ء۔

2)۔۔۔۔۔کو یہودی قوم سے بے حد نفرت تھی۔

A) مارکس۔ B)راحیل۔

C)بروٹس۔ D)نپولین۔

3)مغربی طرز پر لکھا گیا عابد حسین کا ڈراما۔۔۔۔۔عصری ماحول کا ترجمان ہے۔

A)پردہ غفلت۔ B)دروازہ کھول دو۔

C)یہودی کی لڑکی D)انارکلی۔

4)ڈراما یہودی کی لڑکی میں مارکس کی منگیتر کا نام۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)عڈرا۔ B)آکیٹویا۔

C)برازیل۔ D) ابابیل۔

5)ڈراما یہودی کی لڑکی میں شمشاد کی معشوقہ کا نام۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)مارکس۔ B)راحیل۔

C)الین۔ D)نرگس۔

6)آغا خشر کاشمیری نے پہلا ڈراما۔۔۔۔۔۔کے نام سے لکھا تھا۔

A)حقیقی محبت۔ B)آفتاب محبت۔

C)مہتاب محبت۔ D)گفتار محبت۔

7)واجد علی شاہ نے اپنی فیاضی کا ثبوت دیتے ہوئے ڈراما۔۔۔۔۔۔پر لاکھوں روپیے خرچ کئے تھے۔

A)اندر سبھا۔ B)انار کلی۔

C)آگرہ بازار۔ D)یہودی کی لڑکی۔

8)۔۔۔۔۔۔۔نے نہایت ہی نرم لہجہ میں کہا کہ جناب میں کوئی خاندانی حکیم نہیں ہوں۔

A)بروٹس۔ B)مارکس۔

C)سرخاب۔ D)راحیل۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)ڈراما کا اہم جز"مرکزی خیال"پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

2)ڈراما کا اہم جز"پلاٹ"کی اہمیت واضح کیجیئے؟

3)صنف"ڈراما"کی تعریف پر روشنی ڈالیئے۔

4)ڈراما کا اہم جز"کردار نگاری"سے کیا مراد ہے؟

5)"ٹریجڈی ڈراما"سے کیا مراد ہے؟

6)اردو میں ڈراما کی"عدم مقبولیت کے اسباب"پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)آغا خسر کاشمیری کا تحریر کردہ شاہکار ڈراما"یہودی کی لڑکی"کا تنقیدی جائزہ لیجیئے۔

2)اردو میں ڈرامانگاری کا آغاز وارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیئے۔

سوال نمبر.4. "آغا خسر کاشمیری"کی سوانح حیات مفصل قلمبند کیجیئے۔ **10**

SLR-AA-327

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ANCIENT INDIAN HISTORY & CULTURE (Special Paper - XI)
Tourism Development in India (19101581)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) जगामध्ये ––– हा उद्योग जलदगतीने विकसित होत आहे.
अ) केटरिंग ब) हॉटेल
क) सेवा ड) पर्यटन

2) देशामध्ये परकीय पर्यटकांचे स्वागत ––– करीता केले जाते.
अ) सांस्कृतिक प्रगती ब) परकीय चलन प्राप्त करणे
क) सामाजिक संबंध ड) पर्यटनाचा प्रसार

3) प्रवाशी संस्थेतर्फे पर्यटकांची ––– या ठिकाणी निवास व्यवस्था केली जाते.
अ) धर्मशाळा ब) लॉज
क) शाळा ड) मंदिर

4) महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाची स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) 1958 ब) 1960
क) 1966 ड) 1975

5) ––– ही ग्रीकांची विद्या व कलेची देवता होय.
अ) अपोलो ब) ॲथिनिस
क) हरक्युलिस ड) म्युझेस

6) भारतातील पहिले वस्तुसंग्रहालय ––– या शहरात सुरु झाले.
अ) चेन्नई ब) दिल्ली
क) कोलकत्ता ड) मुंबई

7) ––– या ऐतिहासिक स्थळावर प्रसिध्द श्री भवानी वस्तुसंग्रहालय अस्तित्वात आहे.
अ) अहमदनगर ब) औंध
क) कोल्हापूर ड) सातारा

8) हत्तरसंग कुडल येथील प्राचीन पुरातत्वीय संगमेश्वर मंदिर ––– या नदयांच्या संगमावर वसलेले आहे.
अ) भीमा – भोगावती ब) भीमा –सीना
क) भीमा – नीरा ड) भीमा – मान

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) पर्यटनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
2) शैक्षणिक दृष्टीने पर्यटनाचे महत्व विशद करा.
3) प्रवाशी संस्थेचे कार्य स्पष्ट करा.
4) महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळाचे कार्य सांगा.
5) वस्तुसंग्रहालयाचे महत्व स्पष्ट करा.
6) हत्तरसंग कुडल् संगम येथील संगमेश्वर मंदिराची माहिती लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

पर्यटनाचे स्वरुप सांगून मानवी जीवनातील पर्यटनाचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

चांगल्या पर्यटक मार्गदर्शकाची पात्रता व गुण सांगा.

प्र.4 पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून पंढरपूर येथील विट्ठल मंदिराचे वर्णन करा. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ANCIENT INDIAN HISTORY & CULTURE (Special Paper - XI)
Tourism Development in India (19101581)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ is one of the fasted growing industry in the World.
   a) Catering b) Hotel
   c) Service d) Tourism

2) Foreign travellers are welcomed in the country for _____.
   a) Cultural progress b) For foreign exchange
   c) Social contract d) Spread to tourism

3) Tourist agencies prefer _____ as tourist residence Place.
   a) Dharmashala b) Lodge
   c) School d) Temple

4) Maharashtra tourism development corporation was established in _____
   a) 1958 b) 1960
   c) 1966 d) 1975

5) _____ is a Greek deity of art and caring.
   a) Apollo b) Athiniss
   c) Hercules d) Muses

6) The first museum started was established at _____ City.
   a) Chennai b) Delhi
   c) Kolkata d) Mumbai

7) The famous Shri Bhavani Vastu Sangrahalaya is situated at _____ historical place.
   a) Ahmednagar b) Aundha
   c) Kolhapur d) Satara

8) Ancient archaeological Sangameshwar temple at Hattarsang Kudal is situated at the confluence of the river _____.
   a) Bhima-Bhogawati b) Bhima-Sina
   c) Bima-Nira d) Bhima-man

Q.2 Write a short answer (Any Four) **12**

1) Explain the scope of tourism.

2) Describe the educational importance of tourism.

3) State the work of tourist agencies

4) State the function of Maharashtra tourism development corporation.

5) State the importance of museums.

6) Write the Hattarsang Kudal Sangam in Sangmeshawar temple.

Q.3 Broad answers question (Any One) **10**

1) What is the nature of tourism and explain the important of tourism in human life.

2) State the qualification and quality of the good tourist guide.

Q.4 Broad answers question. **10**

Describe the in detail account of Vitthal temple at Pandharpur as the place of tourist interest.

SLR-AA-328

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper - XI)
Agricultural Economics (I) (19101571)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
अ) शेती ब) उद्योग
क) व्यापार ड) यापैकी काहीही नाही

2) ––– हे भारतातील जमीन सुधारणांचे उद्दिष्ट राहिले आहे.
अ) कृषी उत्पादनात वाढ ब) शेतकऱ्यांना सामाजिक न्याय
क) जमिनीची नोंद ठेवणे ड) वरीलपैकी काहीही नाही

3) HYVP ––– शी संबंधित आहे.
अ) बियाणे ब) सिंचन
क) उद्योग ड) यापैकी कोणतेही नाही

4) ––– हे ''नॅशनल कमिशन ऑन फार्मर्स'' राष्ट्रीय शेतकरी आयोगाचे अध्यक्ष होते.
अ) डॉ. स्वामीनाथन ब) सुधीर सेन
क) वि. म. दांडेकर ड) यापैकी नाही

5) अल्पभूधारक शेतकऱ्यांकडे ––– जमीन असते.
अ) 5 एकरपेक्षा कमी ब) 5 एकरपेक्षा जास्त
क) 2.5 एकरपेक्षा कमी ड) 2.5 एकरपेक्षा जास्त

6) ––– घटक हे शेतीच्या अल्प उत्पादकतेस कारणीभूत आहेत.
अ) जमिनीचे लहान आकारमान ब) उत्पादनाचे जुने तंत्र
क) कमी सिंचन ड) वरीलपैकी सर्व

7) ––– हा कृषी–आधारित उद्योग नाही.
अ) इंधन तेल ब) कापड
क) साखर ड) अन्न प्रक्रिया

8) ––– हे कृषी क्षेत्रातील आधुनिक आणि नवीन तंत्रज्ञान आहे.
अ) श्रमाचा अधिक वापर ब) जैव–तंत्रज्ञान
क) पशुधनाचा शेतीमध्ये वापर ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) नवीन कृषी तंत्रज्ञानाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
2) पीक पद्धतीवर परिणाम करणारे घटक सांगा.
3) अल्पभूधारक आणि लहान शेतकऱ्यांच्या समस्या समजावून सांगा.
4) कृषी जलसिंचनाचे स्त्रोत सांगा.
5) शेतीचे विविधीकरण म्हणजे काय सांगा.
6) ग्रामीण औद्योगिकीकरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

राष्ट्रीय शेतकरी आयोगाच्या शिफारशी स्पष्ट करा. (2004)

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

कृषी उत्पादकता म्हणजे काय सांगून अल्प कृषी उत्पादकतेची कारणे आणि त्यावरील उपाय सांगा.

SLR-AA-328

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper - XI)
Agricultural Economics (I) (19101571)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ is the backbone of Indian economy.
a) Agriculture b) Industry
c) Trade d) None of the Above

2) The objective of land reforms in India is _____.
a) Increase in agriculture production
b) Social Justice with Farmer
c) Keeping Land Record
d) None of the Above

3) HYVP is concerned with _____.
a) Seed b) Irrigation
c) Industry d) None of the above

4) _____ was the president of the National Commission on farmers.
a) Dr. Swaminathan b) Sudhir Sen
c) V. M. Dandekar d) None of these

5) Land holding of marginal farmer is _____.
a) Less than 5 acre b) More than 5 acre
c) Less than 2.5 acre d) More than 2.5 acre

6) _____ is the responsible factors of low productivity of agriculture.
a) Small size of land b) Old technique of production
c) Low irrigation d) All of the above

7) _____ is not the agro-based industry.
a) Oil b) Textile
c) Sugar d) Food Processing

8) _____ is the latest and new technology in agriculture.
a) More use of labour
b) Bio-technology
c) Use of cattle wealth in agriculture
d) None of these

Q.2 Write answer in short (Any Four) **12**

1) Explain features the New agricultural technology.
2) State the factors affecting cropping pattern.
3) Explain the problems of Marginal and Small farmers.
4) write the sources of Irrigation.
5) state the diversification of agriculture.
6) Explain the role of rural industrialization.

Q.3 Broad answers questions (Any One) **10**

Explain the characteristics of rural economy.

OR

Explain the recommendations of National Commission on Farmers (2004).

Q.4 Broad answer question **10**

What is Agricultural productivity? Explain the causes of low agricultural productivity and its remedies.

SLR-AA-329

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper - XI)
Historical Sources, Research and Places (19101561)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– याला 'इतिहासाचा जनक' असे संबोधले जाते.
अ) हिरोडोटस ब) हेगेल
क) कार्ल मार्क्स ड) यापैकी नाही

2) ––– याच्या मते, 'इतिहास म्हणजे घटनांची शृंखला होय'.
अ) रेनियर ब) हार्डर
क) कॉलिंगवूड ड) जॉन सिली

3) ––– हे इतिहासाचे प्राथमिक साधन आहे.
अ) पोवाडे ब) दंतकथा
क) जमाखर्च ड) ऐतिहासिक म्हणी

4) बेनिटो क्रोसे यांच्या मते, 'सर्व इतिहास हा ––– इतिहास असतो.'
अ) भूतकालीन ब) मध्ययुगीन
क) भविष्यकालीन ड) समकालीन

5) विषयाची निवड ही इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील ––– पायरी होय.
अ) पहिली ब) दुसरी
क) तिसरी ड) चौथी

6) खालीलपैकी ––– हे इतिहासाचे साहयकारी शास्त्र आहे.
अ) मानववंशशास्त्र ब) नानकशास्त्र
क) कालगणनाशास्त्र ड) यापैकी सर्व

7) तळटीप ––– देऊ नये.
अ) अवतरणास ब) भाषांतरास
क) शिर्षकास ड) विधानास

8) स्थळसूचीमधून ––– माहिती मिळते.
अ) काळाची ब) घटनेची
क) स्थळांची ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) सामाजिक इतिहासाबद्दल माहिती द्या.
2) दंतकथा म्हणजे काय?
3) संदर्भ साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
4) बहिरंग परिक्षणातून कोणकोणत्या बाबींची खात्री केली जाते?
5) तळटीपांचे प्रकार स्पष्ट करा.
6) व्यक्तीसूची म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

इतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

इतिहासाच्या साहयकारी शास्त्रांची माहिती द्या.

प्र.4 इतिहासाच्या प्राथमिक संदर्भ साधनांचा आढावा घ्या. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper - XI)
Historical Sources, Research and Places (19101561)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ known as the Father of History.
a) Herodotus b) Hegel
c) Karl Marx d) None of these

2) _____ says, 'History means a chain of events'.
a) Reiner b) Herder
c) Collingwood d) John Selly

3) _____ is a primary source of history.
a) Blads b) Legends
c) Accounts d) Historical maxim

4) Beneto Croce expressed, 'All history is _____ history'.
a) Past b) Medieval
c) Future d) Contemporary

5) Selection of the topic is the _____ step in historical research process.
a) first b) second
c) third d) fourth

6) _____ among the following is the auxiliary science of history.
a) Anthropology b) Numismatic
c) Chronology d) All of these

7) Do not give footnote for _____.
a) Punctuation b) Translation
c) Title d) Statement

8) Place index informs _____.
a) time b) event
c) place d) none of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) Give the information about social history.
2) What is legend?
3) Explain the importance of sources.
4) What does external criticism ensure?
5) Explain the types of footnotes.
6) What is meant by name index?

Q.3 Write the detail answer of the following questions. (Any One) **10**

Explain the nature of history.

OR

Give the information about auxiliary sciences of history.

Q.4 Write the detail answer of the following question. **10**

Review the primary sources of history.

SLR-AA-330

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XI)
Western Political Thought (19101576)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) गुलामगिरीचे समर्थन कोणी केले आहे?
अ) प्लेटो ब) हॉब्ज
क) ॲरिस्टॉटल ड) मॅकियाव्हेली

2) प्लेटोची न्यायाची संकल्पना ––– वर आधारित आहे.
अ) कायदा ब) राजकारण
क) मानवी स्वभाव ड) नैतिकता

3) आधुनिक राज्यशास्त्राचा जनक म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
अ) मॅकियाव्हेली ब) हेरॉल्ड लास्की
क) ॲरिस्टॉटल ड) जॉन लॉक

4) निसर्गावस्थेतील मानवी स्वभाव स्वार्थी व भित्रा होता असे कोणी म्हटले आहे?
अ) जॉन लॉक ब) थॉमस हॉब्ज
क) रूसो ड) हेगेल

5) 'निसर्गावस्थेतील माणूस उमद्या स्वभावाचा पशू होता', असे कोणी म्हटले आहे?
अ) जॉन लॉक ब) थॉमस हॉब्ज
क) जे. एस. मिल ड) रूसो

6) खालीलपैकी कोण सामाजिक करार सिद्धांताशी संबंधीत नसलेला विचारवंत आहे?
अ) जॉन लॉक ब) रुसो
क) ॲरिस्टॉटल ड) थॉमस हॉब्ज

7) ॲरिस्टॉटलने किती ग्रीक राज्यघटनांचा तुलनात्मक अभ्यास केला आहे?
अ) 100 ब) 150
क) 185 ड) 158

8) नागरीकत्व हे संपत्ती व लैंगिकतेवर आधारित दिले गेले पाहिजे असे कोणी प्रतिपादन केले आहे?
अ) ॲरिस्टॉटल ब) प्लेटो
क) जे. एस. मिल ड) थॉमस हॉब्ज

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) प्लेटोच्या शिक्षणव्यवस्थेची कोणतीही चार वैशिष्टये लिहा.
2) मॅकियाव्हेलीची मानवी स्वभावाची कल्पना स्पष्ट करा.
3) मॅकियाव्हेलीने सांगितलेली राजाची कर्तव्ये स्पष्ट करा.
4) लॉकची निसर्गावस्था स्पष्ट करा.
5) सामूहिक ईहा म्हणजे काय?
6) मॅकियाव्हेलीने राजाला केलेले कोणतेही चार उपदेश लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

प्लेटोचा न्यायसिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ॲरिस्टॉटलच्या क्रांतीविषयक विचारांची चर्चा करा.

प्र.4 थॉमस हॉब्जचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XI)
Western Political Thought (19101576)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Who is the supporter of slavery system?
a) Plato b) Hobbes
c) Aristotle d) Machiavelli

2) Plato's concept of justice is based on _____.
a) Law b) Politics
c) Human Nature d) Morality

3) Who is the father of modern Political Science?
a) Machiavelli b) Harold Laski
c) Aristotle d) John Locke

4) Who said that the human nature in pre social stage was selfish and cowardly?
a) John Locke b) Thomas Hobbes
c) Rousseau d) Hegal

5) Who said 'Man was noble savage at the pre-social stage'?
a) John Locke b) Thomas Hobbes
c) J. S. Mill d) Rousseau

6) Who is not associated with social contract theory?
a) John Locke b) Rousseau
c) Aristotle d) Thomas Hobbes

7) How many Greek constitutions studied by the Aristotle comparatively?
a) 100 b) 150
c) 185 d) 158

8) Who said citizen should be given on the basis of property and gender?
a) Aristotle b) Plato
c) J. S. Mill d) Thomas Hobbes

Q.2 Write answer in short (Any Four) **12**

1) Write any four features of Plato's education system.
2) Explain the Machiavelli's concept of human nature.
3) What are the duties of a king according to Machiavelli?
4) Write a pre social stage explained by Locke.
5) What is General Will?
6) Explain any four advices to king by Machiavelli.

Q.3 Answer in detail (Any One) **10**

Explain the concept of Justice of Plato.

OR

Discuss the Aristotle's idea about Revolution.

Q.4 Answer in detail **10**

Explain the social contract theory of Thomas Hobbes.

SLR-AA-331

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XI)
Deductive Logic (EPH501)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) तर्कशास्त्र हे एक ––– शास्त्र आहे.
अ) आकारिक ब) आदर्शनिष्ठ
क) आकारिक आणि आदर्शनिष्ठ ड) यापैकी नाही

2) आधारविधाने आणि निष्कर्ष यात अटळ तार्किक संबंध असेल तर त्यास ––– अनुमान असे म्हणतात.
अ) सत्य ब) असत्य
क) युक्त ड) अयुक्त

3) निवेदक वाक्याला ––– असे म्हणतात.
अ) शब्द ब) पद
क) विधान ड) अनुमान

4) पद म्हणजे विधानातील शब्द किंवा शब्दसमूह होय.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

5) 'उंच आणि बुटका' ही ––– पदांची जोडी होय.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) संवादी ड) यापैकी नाही

6) 'श्वेत' या पदाचा व्याघाती पद ––– आहे.
अ) अश्वेत ब) लाल
क) काळा ड) हिरवे

7) अनुलंब हे एक ––– विधान आहे.
अ) निरूपाधिक ब) संधि
क) सोपाधिक ड) सममूल्य

8) ––– विधानात दोन्ही विकल्प एकाच वेळी स्वीकारता येत नाहीत.
अ) प्रबल विकल्प ब) निर्बल विकल्प
क) निरूपाधिक ड) अनुलंब

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पद म्हणजे काय?
2) विधायक उभयापत्ती म्हणजे काय?
3) विरोधी पदे म्हणजे काय?
4) विधान आणि वाक्य यातील फरक स्पष्ट करा.
5) निरूपाधिक विधानाचे प्रकार स्पष्ट करा.
6) निरूपाधिक विधानातील पदांची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.3 संविधानातील परिमाणाचे नियम स्पष्ट करा. **10**

किंवा

विधानाचे पारंपारिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.4 अनुलंब संविधानातील युक्ततेचे नियम स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XI)
Deductive Logic (EPH501)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Logic is _____ science.
a) Formal b) Normative
c) Formal and Normative d) None of these

2) If there is certain logical relationship between the premises and the conclusion, it is called _____ inference.
a) True b) False
c) Valid d) Invalid

3) Assertive sentence is called _____.
a) Word b) Term
c) Proposition d) Inference

4) Term is a word or group of words in a proposition.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

5) 'Tall and Short' is a pair of _____ terms.
a) Contrary b) Contradictory
c) Compatible d) None of these

6) Contradictory opposition of 'White' is _____.
a) Non-white b) Red
c) Black d) Green

7) Hypothetical is a _____ proposition.
a) Categorical b) Conjunctive
c) Conditional d) Equivalent

8) In _____ proposition both alternatives cannot be true together.
a) Strong disjunctive b) Weak disjunctive
c) Categorical d) Hypothetical

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is term?
2) What is constructive dilemma?
3) What are contrary terms?
4) Distinguish between proposition and sentence.
5) Explain the kinds of categorical propositions.
6) Explain the distribution of terms in categorical proposition.

Q.3 Explain the rules of quantity of syllogism. **10**

OR

Explain the traditional classification of proposition.

Q.4 Explain the rules of validity of hypothetical syllogism. **10**

SLR-AA-332

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XI)
Propositional Logic (EPH502)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) तर्कशास्त्र हे एक ––– आहे.
अ) कला ब) वाणिज्य
क) शास्त्र ड) यापैकी नाही

2) आधारविधाने हे निष्कर्षाचे ––– होत.
अ) पुरावे ब) पदे
क) प्रश्नार्थक वाक्ये ड) यापैकी नाही

3) सत्यता हा ––– चा गुणधर्म आहे.
अ) वाक्य ब) विधान
क) शब्द ड) पद

4) ––– हे विधानीय चर आहे.
अ) · ब) ~
क) ⊃ ड) q

5) 'किंवा' चे सांकेतीकरण ––– असे केले जाते.
अ) ~ ब) v
क) · ड) ⊃

6) 'जर त्रिकोणाचे तिन्ही बाजू समान असतील तर आणि तरच त्याचे तिन्ही कोन समान असतील' या विधानाचे चिन्हांकन ––– असे केले जाते.
अ) p . q ब) p v q
क) p ⊃ q ड) p ≡ q

7) ––– हा एक अनुमानाचा नियम आहे.
अ) पुनरूक्ती ब) वितरण
क) संधी ड) डी. मॉर्गन

8) सत्यता कोष्टक पद्धती ही एक निर्णय पद्धती आहे.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) अनुमान म्हणजे काय?
2) सत्यता आणि युक्तात यातील फरक स्पष्ट करा.
3) विधानीय चर म्हणजे काय?
4) मिश्र विधानाचे प्रकार कोणते?
5) सत्यता कोष्टक पद्धती आणि लघु सत्यता कोष्टक पद्धती यातील फरक स्पष्ट करा.
6) विकल्प विधानाचे सत्यता मूल्य स्पष्ट करा.

प्र.3 तर्कशास्त्राची व्याख्या आणि अभ्यासविषय स्पष्ट करा. **10**

किंवा

स्थानांतराचे नियम स्पष्ट करा.

प्र.4 सोपाधिक सिद्धता पद्धती स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XI)
Propositional Logic (EPH502)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Logic is _____.
a) Art b) Commerce
c) Science d) None of these

2) Premises are _____ of conclusion.
a) Evidences b) Terms
c) Interrogative sentences d) None of these

3) Truth is property of _____.
a) Sentence b) Proposition
c) Word d) Term

4) _____ is propositional variable.
a) · b) ~
c) ⊃ d) q

5) 'Or' is symbolized as _____.
a) ~ b) ∨
c) · d) ⊃

6) 'If and only if a triangle is equiangular then it is equilateral' symbolized as _____.
a) p . q b) p ∨ q
c) p ⊃ q d) p ≡ q

7) _____ is the rule of Inference
a) Tautology b) Distribution
c) Conjunction d) D. Morgan

8) Truth table method is a decision procedure.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is inference?
2) Distinguish between truth and validity
3) What is propositional variable?
4) What are the types of compound propositions?
5) Distinguish between truth table method and shorter truth table method
6) Explain the truth value of disjunctive proposition

Q.3 Explain definition and subject matter of logic. **10**

OR

Explain the rules of replacement.

Q.4 Explain conditional proof method with example. **10**

SLR-AA-333

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper - XI)
Rural and Urban Sociology (19101566)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ओक्कलिगा हे प्रभावी जात ——— मध्ये आहे?
अ) गुजरात ब) कर्नाटक
क) तामिळनाडु ड) बिहार

2) खालीलपैकी पुरूषसत्ताक समाजव्यवस्थेमध्ये काय बरोबर आहे?
अ) स्त्रीवर्चस्व समाज ब) पुरूष वर्चस्व समाज
क) सुशिक्षित समाज ड) सांस्कृतिक समाज

3) भारतातील ग्रामीण राजकारणामध्ये खालीलपैकी कोणते घटक महत्त्वपूर्ण भुमिका बजावतो?
अ) उच्च शिक्षण ब) प्रभावी जात
क) राजकीय मुल्ये ड) वरीलपैकी नाही

4) खालीलपैकी कोणता पर्याय शेतकरी आत्महत्येस जबाबदार नाही?
अ) शैक्षणिक खर्च ब) कृषि कर्ज
क) विविधिकरण ड) विवाह आणि हुंडा

5) स्वच्छतेसंदर्भात खालीलपैकी कोणती योजना भारत सरकारने सुरू केली आहे?
अ) स्वच्छ भारत अभियान ब) सर्व आरोग्य अभियान
क) समाज स्वच्छता अभियान ड) स्वच्छता अभियान

6) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना खालीलपैकी कोणती समस्या सोडविण्यास मदत करते?
अ) स्थंलातर कमी करणे ब) बेरोजगारी कमी करणे
क) गरीबी कमी करणे ड) वरील सर्व

7) पुरा चे विस्तारीत नाव काय आहे?
अ) प्रोविजन ऑफ अर्बन अमेनिटीज टु रूरल एरिया
ब) प्रोजेक्ट ऑफ अर्बन अमेनिटीज टु रूरल एरिया
क) प्रोसेस ऑफ अर्बन अमेनिटीज टु रूरल एरिया
ड) प्रोविजन ऑफ रूरल अमेनिटीज टु अर्बन एरिया

8) खालीलपैकी भारतीय कृषि व्यवस्थेतील नवीन कृषि प्रवाह कोणते?

अ) करार शेती ब) कुळ शेती

क) जमीनदारी ड) सावकारी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) ग्रामीण समाजशास्त्राची व्याख्या लिहा.
2) भूमिहीन शेतमजुरांच्या कोणत्याही चार समस्या लिहा.
3) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची व्याख्या लिहा.
4) ग्राम पंचायतीची कोणतेही चार कार्य लिहा.
5) ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना कोणत्या प्रमुख शिक्षणाच्या समस्या भेडसावतात?
6) बलुते पद्धतीची कोणतेही चार वैशिष्टे लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

शेतक-याच्या आत्महत्येची कारणे लिहा.

किंवा

सेंद्रिय शेती व करार शेती म्हणजे काय स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

ग्रामीण समाजशास्त्राच्या व्याख्या सांगून ग्रामीण समाजशास्त्राचे महत्त्व लिहा.

SLR-AA-333

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper - XI)
Rural and Urban Sociology (19101566)

Day & Date: Saturday, 25-11-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option. **08**

1) The Okkaliga is a dominant caste in _____?
a) Gujarat b) Karnataka
c) Tamil Nadu d) Bihar

2) Which of the following is correct for patriarchal society?
a) Woman dominated society b) Male dominated society
c) Educated society d) Cultured society

3) The Rural political system is mainly influenced by _____.
a) Higher education b) Dominant caste
c) Political ethics d) None of the above

4) Which of the following options is not responsible for farmer suicide?
a) Educational expenses b) Agriculture loans
c) Diversification d) Marriage and dowry

5) Which of the following Abhiyan started by Govt. of India for cleanness?
a) Swacha Bharat Abhiyan b) Sarva Arogya Abhiyan
c) Samaj Swachata Abhiyan d) Swachata Abhiyan

6) The National Rural Employment Guaranty scheme is helpful to _____.
a) Minimize migration b) Minimize unemployment
c) Reduce poverty d) All the above

7) What is the full form of PURA?
a) Provision of urban amenities to rural areas
b) Project of urban amenities to rural areas
c) Process of urban amenities to rural areas
d) Provision of rural amenities to urban areas

8) Which of the following one of the novel systems in Indian Agriculture?
a) Contract farming b) Tenancy farming
c) Jamindari d) Savkari

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

1) Write a definition of Rural Sociology.
2) Write any four problems of landless labour.
3) Write a definition of Rural Economy.
4) Write any four functions of Gram Panchat.
5) Which major problems faced by students in rural area?
6) Write any four characteristics of Baluta system.

Q.3 Broad answers question (Any One) **10**

Write a reason of farmer suicide.

OR

Explain what is mean by organic farming and contract farming.

Q.4 Broad answers question. **10**

Write a definition of rural sociology and its important.

SLR-AA-335

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Special Paper - XII)
Introduction to Literary Criticism (19101622)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) "Poetry is emotions recollected in tranquility". Who has defined poetry in these words?
a) Shelley b) Matthew Arnold
c) S. T. Coleridge d) Wordsworth

2) Wordsworth chosen the various aspects of _____.
a) Royal and rich life b) War and peace life
c) Humble and Rustic life d) Nature and poets life

3) The Principal object in the Lyrical Ballads was to choose incidents and situations from _____.
a) urban life b) agrarian life
c) common life d) genteel life

4) According to Wordsworth _____ is not essential to poetry.
a) Metre b) Imagination
c) Talent d) Rhyme

5) Eliot's essay 'The Function of Criticism' has _____.
a) two points b) three parts
c) four parts d) five parts

6) According to Eliot, Literary tradition is _____.
a) Self-sacrifice b) Whiggering
c) Self-organism d) a canon

7) Who, according to Eliot, are the real corruptors of taste?
a) those that supply lies and fiction
b) those that supply opinions or fancy
c) those that supply truth or facts
d) those that supply criticism

8) 'The function of criticism is to promote the understanding and enjoyment of literature'. Who said this?
a) Matthew Arnold b) T. S. Eliot
c) Dr. Johnson d) John Keats

Q.2 Wright the answers in short. (Any Four) **12**

1) Define 'Theme' and state at least two examples of it.
2) What is 'Alliteration'? Give two examples.
3) What is the definition of 'Tone'? State at least two examples of it.
4) Define the literary term 'Conceit' with example.
5) What is 'Onomatopoeia'? Write any two examples.
6) Explain the term Climax with example.

Q.3 Broad question. (Any one) **10**

a) How does Wordsworth justify the selection of humble and rustic life as the subject matter of his poetry?

OR

b) Summaries T. S. Eliot's The Function of Criticism.

Q.4 What is Biographical approach to literature? **10**

SLR-AA-336

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Special Paper – XII)
Vishesh Lekhak: Bhagwandas Morwal (19101612)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) भगवानदास मोरवाल जी का जन्म ––– में हुआ।
अ) 23 जनवरी 1960 ब) 23 जनवरी 1961
क) 23 जनवरी 1962 ड) 23 जनवरी 1963

2) भगवानदास मोरवाल द्वारा लिखित 'शकुंतिका' यह ––– विधा की रचना है।
अ) कहानी ब) उपन्यास
क) नाटक ड) आत्मकथा

3) भगवानदास मोरवाल ने स्नातकोत्तर की उपाधि ––– विश्वविद्यालय से ग्रहण की है।
अ) दिल्ली ब) हरियाणा
क) राजस्थान ड) पंजाब

4) भगवानदास मोरवाल ––– परिवार से संबंधित है।
अ) औद्योगिक ब) किसान
क) नौकरपेशा ड) मजदूर

5) ––– यह मोरवाल जी का सन 1999 में प्रकाशित पहला उपन्यास है।
अ) काला पहाड़ ब) हलाला
क) नरक मसीहा ड) रेत

6) ''सुर्यास्त से पहले'' इस कहानी संग्रह को स्वयं भगवानदास मोरवाल ––– कहानी संग्रह मानते है।
अ) दूसरा ब) पहला
क) तिसरा ड) चौथा

7) भगवानदास मोरवाल जी की रचनाओं में ––– की संस्कृति और लोकजीवन को अनेक रूपों में सशक्त अभिव्यक्ति मिली है।
अ) गुजरात ब) जम्मू–कश्मीर
क) हरियाणा ड) राजस्थान

8) ''शंकुतिका'' उपन्यास अपनी प्रकृति में एक आदर्शवादी ––– उपन्यास है।
अ) धार्मिक ब) राजनैतिक
क) आर्थिक ड) सामाजिक

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर दो–तीन पंक्तियों में लिखिए। **12**

1) 'शंकुतिका' उपन्यास की दुर्गा नारी जीवन के कौन से पक्षों कों प्रोत्साहन देती है?
2) भगवती ने बेटी–बेटा में समानता लाने के लिए क्या प्रयास किया?
3) 'शंकुतिका' उपन्यास के प्रमुख पात्रों के नाम लिखिए।
4) 'शंकुतिका' उपन्यास कौन–कौन से मूल्यों को प्रोत्साहन देते है?
5) 'शंकुतिका' उपन्यास में किन चार गौण पात्रों की भूमिका अत्यंत आदर्शवादी रही है?
6) दुर्गा के चरित्र की तीन विशेषताएँ लिखिए।

प्र.3 'शंकुतिका' उपन्यास में चित्रित प्रमुख समस्याओं का विस्तार से चित्रण कीजिए। **10**

अथवा

'शंकुतिका' उपन्यास का प्रमुख पात्र 'दशरथ' के चरित्र का चित्रण कीजिए।

प्र.4 'शंकुतिका' उपन्यास की कथावस्तू को विशद कीजिए। **10**

SLR-AA-337

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – XII)
Western Poetry Criticism (19101602)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಪ್ಲೇಟೋನ ಗುರು
1) ಹೋರೇಸ್ **2) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್**
3) ಸಾಕ್ರೇಟಿಸ್ **4) ಹೋಮರ್**

2) 'ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್' ಇದು ಈತನ ಕಾವ್ಯತತ್ವ
1) ವರ್ಜಿಲ್ **2) ಹೋಮರ್**
3) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ **4) ಡಾಂಟೆ**

3) ಹೋಮರ್‌ನ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದು
1) 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ **2) 16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ**
3) 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ **4) 4ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ**

4) ಪ್ಲೇಟೋ ನ ಕೃತಿ ಇದು
1) ಪೊಯೆಟಿಕ್ಸ್ **2) ಸಬ್ಲೈಂ**
3) ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ **4) ರೆಟರಿಕ್ಸ್**

5) ಸಬ್ಲೈಂ ಪದದ ಸಂವಾದಿ ಕನ್ನಡ ಪದ
1) ಪರಂಪರೆ **2) ಭವ್ಯತೆ**
3) ಇಮ್ಯಜಿನೇಶನ್ **4) ಡಿಸಿಜನ್**

6) ಈತ ಲಾಂಜಿನಸ್ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕ
1) ಫ್ರಾನ್ಸ್ **2) ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್**
3) ರೂಸೋ **4) ರೋಮನ್**

7) 'ಕಾವ್ಯ ಅನುಕರಣಾತ್ಮಕ್ ಕಲೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದವನು
1) ಪ್ಲೇಟೋ **2) ಸಾಕ್ರೇಟಿಸ್**
3) ರೂಸೋ **4) ಹೋಮರ್**

8) 'ಪೆರಿಹುಪ್ಸಾಸ್' ಎಂದು ಈತನ ಕೃತಿ
1) ಪ್ಲಾಟಿನಸ್ **2) ಲಾಂಜಿನಸ್**
3) ರೂಸೋ **4) ಹೋಮರ್**

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಲಾಂಜಿನಸ್
2) ಪ್ಲೇಟೋ
3) ಭಾವರೇಚನ
4) ವಿಮರ್ಶೆ
5) ಸಬ್ಲೈಮ್
6) ಇಲಿಯೆಟ್

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಅನುಕರಣವಾದವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆಪ್ರಬಂಧರೂಪದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-AA-338

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper – XII)
Sahityashastra (Uttardha) (19101607)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) आपल्या नाटयशास्त्र या ग्रंथात रससिध्दांत मांडणारा पहिला तत्त्वचिंतक कोण?
अ) भट्टनायक ब) शंकुक
क) अभिनव गुप्त ड) भरतमुनी

2) 'एकच प्याला' या नाटकाचे लेखक कोण आहेत?
अ) प्र. के. अत्रे ब) राम गणेश गडकरी
क) वि. वा. शिरवाडकर ड) वसंत कानेटकर

3) 'उपचित स्थायी म्हणजे रस' हा सिध्दांत कोणी मांडला?
अ) आनंदवर्धन ब) लोलट
क) शंकुक ड) वाग्भट

4) साहित्य प्रकारात पहिला क्रमांक शोक नाटयास देणारा पहिला विचारवंत कोण?
अ) प्लेटो ब) क्रोंचे
क) ॲरिस्टॉटल ड) इलीयट

5) 'कलाकृतीः चांगली व श्रेष्ठ' हा लेख कोणी लिहिला?
अ) रा. श्री. जोग ब) रा. ग. जाधव
क) ना. सी फडके ड) प्रा. वा. ल. कुलकर्णी

6) वाङ्मयीन मुल्य आणि जीवनमुल्ये या लेखाचे लेखक कोण?
अ) वा. ल. कुलकर्णी ब) ना. सी. फडके
क) गं. ब. ग्रामोपाध्ये ड) बा. सी. मर्ढेकर

7) मराठी समीक्षेला सौंदर्यशास्त्राचे पहिले धडे देणारे समीक्षक कोण?
अ) बा. सी. मर्ढेकर ब) प्रभाकर पाध्ये
क) माधव आचवळ ड) सुधीर रसाळ

8) खालीलपैकी कोणते लेखक जीवनवादाचे खंदे पुरस्कर्ते होते?
अ) ना. सी फडके ब) वि. स. खांडेकर
क) बा. सी. मर्ढेकर ड) प्रभाकर पाध्ये

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) **12**

1) लोलटाचे रससिध्दांताबद्दल मत थोडक्यात सांगा.
2) 'समधातता' या उपपत्ती विषयी थोडक्यात चर्चा करा.
3) कलेची द्विध्रुवात्मकता याची थोडक्यात चर्चा करा.
4) सामाजिकता या साहित्यमुल्याचे थोडक्यात विवेचन करा.
5) 'पुनःप्रत्यय' या उपपत्ती विषयी थोडक्यात माहिती द्या.
6) 'कविता' या साहित्य प्रकाराची थोडक्यात चर्चा करा.

प्र.3 भरताच्या रससिध्दांताची चर्चा करा. **10**

किंवा

नाटक या साहित्य प्रकाराची चर्चा करा.

प्र.4 'कादंबरी' या साहित्य प्रकाराचे विवेचन करा. **10**

SLR-AA-339

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper – XII)
वेदवाङ्मय (19101632)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) कृष्णशवासी पुरूष म्हणजे ––– देव होय.
अ) इंद्र ब) सोम
क) वरूण ड) रूद्र

2) शतपथ ब्राह्मणात ––– अध्याय आहेत.
अ) 100 ब) 200
क) 300 ड) 250

3) वैरूप व वैराज्य यांनी ––– चे पाय स्थिर केले.
अ) पुढचे ब) मागचे
क) उत्तरे ड) डावीकडचे

4) ––– ऋषीला अश्विनकुमारांनी तारूण्य दिले.
अ) च्यवन ब) अत्रि
क) विश्वामित्र ड) दुर्वास

5) शीर्षण्य म्हणजे ––– कडील फलक.
अ) हात ब) पाय
क) मस्तक ड) द्वार

6) ––– केल्यानंतर इंद्र पराक्रमास सिद्ध होतो.
अ) स्वाध्याय ब) शस्त्रपरिग्रह
क) अभिषेक ड) स्तुती

7) नाभानेदिष्ठ कथा ––– ब्राहमणातील आहे.
अ) तैत्तिरिय ब) शतपथ
क) ऐतरेय ड) यापैकी नाही

8) इंद्राचे सिंहासन ––– असते.
अ) रत्नमय ब) सुवर्णमय
क) वेदमय ड) लोहाचे

प्र.2 **टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4)** **12**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)

1) अश्विनीकुमार
2) राज्यांचे प्रकार
3) वैराज्य
4) इंद्र
5) च्यवन ऋषि
6) रोहित

प्र.3 सत्य बोलण्याचे फळ काय मिळते हे नाभानेदिष्ठ कथेनुसार स्पष्ट करा. **10**

किंवा

च्यवनकथा या पाठाचे रसग्रहण करा.

प्र.4 स्वाध्यायप्रशंसा या पाठात केलेली स्वाध्यायाची प्रशंसा तुमच्या शब्दात लिहा. **10**

SLR-AA-340

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper–XII)
Allama Iqbal Ka Khususi Mutalea (19101617)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے۔ **08**

1) پروفیسر۔۔۔۔اقبال کے فلسفے کے پروفیسر تھے۔

A) نکلسن B) آرنلڈ

C) میکٹیگرٹ D) تھامس

2) مجموعہ کلام۔۔۔کی بیشتر نظموں میں اقبالؔ نے مسلمانوں کو مغرب کی اندھی تقلید کرنے سے منع کیا ہے۔

A) بال جبریل B) بانگ درا

C) ارمغان حجاز D) ضرب کلیم

3) اس موج کے ماتم میں روتی ہے بھنور کی آنکھ
دریا سے اٹھی لیکن ساحل سے نہ ٹکرائی
درج بالا شعر میں صنعت۔۔۔پائی جاتی ہے۔

A) استعارہ B) مبالغہ

C) تکرار D) مراعاۃ النظیر

4) نہیں تیرا نشیمن قصر سلطانی کی گنبد پر
تو شاہین ہے! بسیرا کر پہاروں کی چٹانوں پر
درج بالا شعر اقبال کی نظم۔۔۔سے ماخوذ ہے۔

A) طارق کی دعا B) ابلیس کی مجلس شوریٰ

C) ایک نوجوان کے نام D) مسجد قرطبہ

5) کھول آنکھ زمین دیکھ، ملک دیکھ، فضا دیکھ۔۔۔۔سے ابھرتے ہوئے سورج کو ذرا دیکھ۔

A) شمال B) مغرب

C) جنوب D) مشرق

6)میرا طریق امیری نہیں فقیری ہے۔

درج بالا شعر مکمل کیجیئے۔

A)خودی نہ بیچ غریبی میں نام پیدا کر

B)سکوت لال و گل سے کلام پیدا کر

C)مسقال ہند سے مینا و جام پیدا کر

D)نیا زمانہ نئے صبح و شام پیدا کر

7)روح ارضی۔۔۔۔۔۔سے کہتی ہے کہ وہ مظاہر فطرت (زمین آسمان سورج) کا مشاہدہ کرے۔

A)فرشتے B)آدم

C)جن D)ان میں سے کوئی نہیں

8)ابلیس کو اگر کوئی خطرہ لاحق ہے ہو وہ صرف۔۔۔۔۔سے ہے۔

A)مجوسیوں B)نصرانیوں

C)مسلمانوں D)یہودیوں

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1) مجموعہ کلام "ضرب کلیم" پر نوٹ لکھیئے۔

2)اقبال کی تعلیم و تربیت پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

3) نظم ابلیس کی مجلس شوریٰ کے پہلے بند میں ابلیس اپنے مشیروں سے کیا کہتا ہے۔

4) نظم "جاوید کے نام" کا مرکزی خیال لکھیئے۔

5) نظم "ایک نوجوان کے نام" کا مرکزی خیال لکھیئے۔

6)سوال نمبر آٹھ (08) میں مرید پیر رومی سے آدم کی حقیقت دریافت کرتا ہے رومی اس کا کیا جواب دیتے ہیں

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1) نظم "مسجد قرطبہ" کا خلاصہ لکیئے۔

2)اردو میں نظم نگاری کے عہد بہ عہد ارتقا کا جائزہ لیجیئے۔

سوال نمبر.4. سیاق ق سباق کے حوالے سے درج ذیل بندوں کی تشریح کیجیے۔ **10**

1)ہیں تیرے تصرف میں یہ بادل یہ گھٹائیں
یہ گنبد افلاک، یہ خاموش فضائیں
یہ کوہ صحرا یہ سمندر۔ یہ ہوائیں
تھیں پہش نظر کل تو فرشتوں کی ادائیں
آئینہ ایام میں آج اپنی ادا دیکھ۔

2)یہ غازی یہ تیرے پر اسرار بندے
جنھیں تو نے بخشا ہے ذوق خدائی
دو نیم ان کی ٹھوکر سے صحرا و دریا
سمٹ کر پہاڑ ان کی ہیبت رائی
دو عالم سے بیگانہ کرتی ہے دل کو
عجب چیز ہے لذت آشنائی
شہادت ہے مطلوب و مقصود مومن
نہ مال غنیمت نہ کشور کشائی
ضیاباں میں ہے منتظر لالہ کب سے
قبا چاہیئے اس کو خون عرب سے

3)دیار عشق میں اپنا مقام پیدا کر
نیا زمانہ نئے صبح و شام پیدا کر
خدا اگر دل فطرت شناس دے تجھ کو
سکوت لالہ ق گل سے کلام پیدا کر
اٹھا نہ شیشہ گران فرنگ کے احساں
مسقال ہند سے مینا و جام پیدا کر

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (19101677)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) सातवाहन घराण्यांची राजधानी कोणती होती?
अ) पैठण ब) अहमदनगर
क) नाशिक ड) औरंगाबाद

2) सातवाहन राजा हाल यांनी गाथा गाथासप्तशती हा ग्रंथ कोणत्या भाषेत लिहिला?
अ) संस्कृत ब) प्राकृत
क) मोडी ड) उर्दू

3) वाकाटक राजे कोणत्या धर्माचे अनुयायी होते?
अ) जैन ब) बौध्द
क) वैदिक ड) ख्रिश्चन

4) वाकाटक राजा सर्वसेन यांनी कोणते काव्य लिहिले?
अ) हरिविजय ब) सेतुबंध
क) मेघदूत ड) मालविकाग्निमित्र

5) वाकाटक राजा सर्वसेन यांनी लिहिलेले हरिविजय हे काव्य कोणत्या भाषेत आहे?
अ) संस्कृत ब) प्राकृत
क) मोडी ड) उर्दू

6) वेंगीच्या चालुक्य घराण्याचा संस्थापक कोण?
अ) विष्णुवर्धन ब) पहिला पुलकेशी
क) दुसरा पुलकेशी ड) मंगलेश

7) कल्याणीचे चालुक्य घराण्याचा संस्थापक कोण?
अ) दुसरा तैल ब) पहिला पुलकेशी
क) दुसरा पुलकेशी ड) मंगलेश

8) दक्षिण कोकणच्या शिलाहाराची राजधानी कोणती?
अ) बलीपत्तन ब) राजपुरी
क) पैठण ड) वळीवाड

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) सातवाहन राजा पहिला सातकर्णी यांच्या कार्याची माहिती द्या.
2) वाकाटक राजा प्रवरसेन यांच्या कार्याची माहिती द्या.
3) बदामीच्या चालुक्य घराण्यातील दुसरा पुलकेशी यांचे कार्य सांगा.
4) कल्याणीच्या चालुक्य घराण्यातील विक्रमादित्य दुसरा यांचे कार्य सांगा.
5) वाकाटक साम्राज्ञी प्रभावतीगुप्त यांचे कार्य सांगा.
6) शिलालेखातून सातवाहन घराण्याबाबत आलेली माहिती द्या.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

सातवाहन घराण्याबाबत माहिती देणारे संदर्भ साधने सांगा.

किंवा

कोल्हापूर शिलाहारच्या मंदिर स्थापत्याची माहिती द्या.

प्र.4 सातवाहनकालीन सांस्कृतिक प्रगतीची माहिती द्या. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (19101677)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What was the capital of the satvahana dynasty?
a) Paithan b) Ahmednagar
c) Nashik d) Aurangabad

2) In which language did Satavahana king Hal write the book Gathasaptashati?
a) Sanskrit b) Prakrit
c) Modi d) Urdu

3) Which religion did the Wakataka kings follow?
a) Jain b) Buddhist
c) Vedic d) Christian

4) Which poem was written by Wakataka king Sarvsena?
a) Harivijay b) Setubandh
c) Meghdoot d) Malvikagnimitra

5) In which language is the poem Harivijaya written by wakataka king Sarvasena?
a) Sanskrit b) Prakrit
c) Modi d) Urdu

6) Who is the founder of Vengi's Chalukya Dynasty?
a) Vishnuvardhana b) Pulakeshi first
c) Pulakeshi Second d) Mangalesh

7) Who is the founder of Kalyani's Chalukya Dynasty?
a) Second Tail b) Pulakeshi first
c) Pulakeshi Second d) Mangalesh

8) Which is the capital of Shilahars of South Konkan?
a) Balipattan b) Rajpuri
c) Paithan d) Waliwad

Q.2 Write short answers.(Any Four) **12**

1) Inform about the work of Satavahana King First Satkarni.
2) Inform about the work of Vakataka King Pravarsen.
3) Describe the work of Second Pulakeshi, another member of the Chalukya dynasty of Badami.
4) Describe the work of Vikramaditya Second of the Chalukya Family of Kalyani.
5) Explain the work of Wakataka Empress Prabhavati Gupta.
6) Give information about the Satvahana Family from the Inscription.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

a) Give reference information about Satvahana family.

b) Give information about the temple architecture of Kolhapur Shilahar.

Q.4 Inform about the cultural progress of Satavahana period. **10**

SLR-AA-342

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – XII)
Micro Economics – II (19101667)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) एकजिनसी वस्तु हे ––– या बाजाराचे वैशिष्टये आहे.
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा
क) अल्पाधिकार ड) वरील सर्व

2) जमिनीचा पुरवठा ––– असतो.
अ) पूर्ण लवचिक ब) पूर्ण अलवचिक
क) जास्त लवचिक ड) यापैकी नाही

3) प्रा. पिगू यांच्यामते, ––– हा आर्थिक कल्याणाचा निर्देशक आहे.
अ) राष्ट्रीय निर्यात ब) राष्ट्रीय आयात
क) राष्ट्रीय उत्पन्न ड) राष्ट्रीय लोकसंख्या

4) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ही संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) ॲडम स्मिथ ब) रिकार्डो
क) जे. एम. केन्स ड) प्रा. चेबरलीन

5) 'आभास खंड' ही संकल्पना ––– या काळाशी संबंधित आहे.
अ) अल्प ब) मध्यम
क) दीर्घ ड) वरील सर्व

6) भरपाई तत्व हे ––– यांच्या नावाशी संबंधित आहे.
अ) कॅल्डॉर ब) हिक्स
क) सायटोवस्की ड) वरील सर्व

7) मक्तेदारी बाजारात मागणीची छेदक लवचिकता ––– असते.
अ) एका बरोबर ब) शुन्य
क) एकापेक्षा कमी ड) एकापेक्षा जास्त

8) 'रोखतेचा सापळा' ही संकल्पना ––– याच्या नावाशी संबंधित आहे.
अ) डॉ. मार्शल ब) जे. बी. से
क) जे. एम. केन्स ड) रिकार्डो

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12

1) पूर्णस्पर्धा बाजाराची वैशिष्टये सांगा.
2) विक्री खर्च ही संकल्पना स्पष्ट करा.
3) कल्याणकारी अर्थशास्त्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.
4) क्रेताधिकार बाजार ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5) नवप्रवर्तन म्हणजे काय? नवप्रवर्तनाचे प्रकार सांगा.
6) आर्थिक कल्याणाच्या मापणाच्या समस्या सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 10

मक्तेदारी बाजार म्हणजे काय? मक्तेदारी बाजाराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

भरपाई तत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4 वेतन भिन्नता म्हणजे काय? वेतन भिन्नतेची कारणे स्पष्ट करा. 10

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – XII)
Micro Economics – II (19101667)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw the diagram where necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Homogeneous product is a feature of _____ market.
a) Perfect Competition b) Monopolistic Competition
c) Oligopoly d) All the above

2) The supply of land is _____.
a) Perfectly elastic b) Perfectly inelastic
c) More elastic d) None of these

3) According to prof Pigou, _____ is the indicator of economic welfare.
a) National Export b) National Import
c) National income d) National population

4) The concept of monopolistic competition is introduced by _____.
a) Adam smith b) Ricardo
c) J.M. Keynes d) Prof. Chamberlin

5) The concept of 'Quasi rent' is related with _____ period.
a) Short b) Medium
c) Long d) All the above

6) Compensation principle is related with the name of _____.
a) Kaldor b) Hicks
c) Sikorsky d) All of the above

7) In monopoly market cross elasticity of demand is _____.
a) Equal to one b) Zero
c) Less than one d) Greater than one

8) The concept of 'liquidity trap is related with the name of _____.
a) Dr. Marshall b) J. B. Say
c) J. M. Keynes d) Ricardo

Q.2 Write short answers of the following. (Any four) **12**

1) State the features of perfect competition market.
2) State the concept of selling cost.
3) Explain the concept of welfare Economics.
4) Explain the concept of monopsony market.
5) What is innovation? State the types of innovation.
6) State the problems in measuring economic welfare.

Q.3 **Answer any one of the following.** **10**

What is monopoly market? Explain the features of monopoly market.

OR

Explain the compensation principle in detail.

Q.4 What is wage differentials? Explain the causes of wage differentials. **10**

SLR-AA-343

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper – X)
Evaluation of Geographical Thought (19101703)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– हे ब्रिटिश भूगोलकार आहे.
अ) रीटर ब) सेम्पल
क) मॅकीन्डर ड) ब्लाश

2) दिल्लीच्या सूलतानाने ––– याची चीन हया देशाची राजदूत म्हणून नेमणूक केली.
अ) अल बिरूनी ब) इब्न बतुता
क) इब्न हाकल ड) अल मसुदी

3) 'मानवतावादी भूगोल' हा शब्द सर्वप्रथम ––– यांनी 1976 मध्ये वापरला.
अ) किर्क ब) यु–फु–टूआन
क) डकन ड) गॉल्ड

4) 'निसर्ग हा मानवापेक्षा श्रेष्ठ आहे' अशा विचारसरणीला ––– असे म्हणतात.
अ) निसर्गवाद ब) शक्यतावाद
क) थांबा व जा ड) प्रत्यक्षवाद

5) 'भूगोल' हा शब्द ––– यांनी सर्व प्रथम मांडला.
अ) ब्लाश ब) हिरोडटस
क) ॲनाक्झिमँडर ड) इरॅटोस्थेनीस

6) सामाय भूगोल व विशेष भूगोल अशी भूगोलाची विभागणी करणारे ––– हे पहिले भूगोलकार होते.
अ) रिटर ब) व्हेरेनियस
क) ब्लाश ड) रॅटझेल

7) 'कॉसमॉस' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला आहे.
अ) रिटर ब) सेंपल
क) ब्लाश ड) हम्बोल्ट

8) मानवी वर्तनाचा अभ्यास म्हणजे ––– दृष्टीकोन होय.
अ) मानवतावाद ब) वर्तणूकवाद
क) पुरोगामीवाद ड) शक्यतावाद

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) सांख्यिकी क्रांतीचे परिणाम सांगा.
2) इरॅटोस्थेनीस यांचे भूगोल विकासातील योगदान लिहा.
3) मानवतावादी भूगोलाची तत्त्वे लिहा.
4) एलेन सेम्पल यांचे भौगोलिक विचार लिहा.
5) रिटर यांच्या 'अर्डकुंडे' या ग्रंथावर चर्चा करा.
6) शक्यतावादाची संकल्पना सांगा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

मॅकीन्डरच्या मर्मभूमी सिद्धांताची संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

प्राकृतिक व मानवी भूगोलातील व्दैतवाद स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अलेक्झाडर व्हॉन हम्बोल्ट यांचे भूगोल विकासातील कार्य व संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper – X)
Evaluation of Geographical Thought (19101703)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is British geographer.
a) Ritter b) Semple
c) Mackinder d) Blache

2) _____ is appointed ambassador to China by the Sultan of Delhi.
a) Al Biruni b) IbnBatuta
c) IbnHakal d) Al Masudi

3) The term “Humanistic Geography” was used for the first time by _____ in 1976.
a) Kirk b) Yu-fu-tuan
c) Duckon d) Gould

4) ‘Nature is superior to man’ it is ideology called as _____.
a) Determinism b) Possibilism
c) Stop and Go d) Positivism

5) The word 'Geography’ was first coined by _____.
a) Blache b) Herodouts
c) Anaximander d) Eratosthenes

6) _____is the first geographer to divide geography into general geography and special geography.
a) Ritter b) Verenius
c) Blache d) Ratzel

7) ‘Cosmos’ is a book written by _____.
a) Ritter b) Semple
c) Blache d) Humboldt

8) The study of human behavior is known as _____ approach.
a) Humanism b) Behaviouralism
c) Radicalism d) Possibilism

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) State the Effects of Quantitative revolution.
2) Write the Contribution of Eratosthenes in the development of Geography.
3) Write the Principle of Humanistic Geography.
4) Write the Geographical thoughts of Ellen Semple.
5) Discuss on 'Eardkunde' books of Riter.
6) State the Concept of Possiblism.

Q.3 Write answers to broad questions. **10**

Explain the Concept of Heart Land Theory by Mackinder.

OR

Explain the Dualism between Physical and Human Geography.

Q.4 Write answers to broad questions. **10**

Explain the Work and Concept of Alexander Von Humboldt in the development of geography.

SLR-AA-344

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – XII)
History of Ancient India: (Pre-History To 650 A.D.) (19101657)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– ही अंग महाजनपदाची राजधानी होती.
अ) श्रावस्ती ब) मिथिला
क) चंपा ड) काशी

2) महावीराचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) श्रावस्ती ब) कुंडग्राम
क) सारनाथ ड) लिम्बुनी

3) मौर्यसत्तेची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) सम्राट अशोक
क) चंद्रगुप्त पहिला ड) कनिष्क

4) सम्राट अशोकाने तिसरी बौद्ध धर्मपरिषद ––– येथे भरवली.
अ) काश्मीर ब) पाटलीपुत्र
क) कनोज ड) बनारस

5) सातवाहन राजांनी ––– धर्माला राजाश्रय दिला.
अ) जैन ब) बौद्ध
क) पारशी ड) वैदिक

6) ––– या गुप्त राजास 'भारतीय नेपोलियन' म्हणतात.
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) समुद्रगुप्त
क) सम्राट अशोक ड) चंद्रगुप्त दुसरा

7) ––– हा वाकाटक घराण्याचा संस्थापक होय.
अ) समुद्र गुप्त ब) विंध्यशक्ती
क) प्रवरसेन ड) नरेंद्रसेन

8) कनोज येथील बौद्ध धर्मपरिषद ––– या राजाने भरवली.
अ) हर्षवर्धन ब) राजवर्धन
क) सम्राट अशोक ड) कनिष्क

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) अवंती महाजनपदाची माहिती लिहा.
2) बौध्द धर्माची चार आर्यसत्य सांगा.
3) अजातशत्रूचे कार्य लिहा.
4) गौतमीपुत्र सातकर्णीचे राजकीय योगदान लिहा.
5) कलिंग युद्धाचे वर्णन करा.
6) पहिल्या प्रवरसेनचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3 गुप्त कालखंड 'प्राचीन भारताचे सुवर्णयुग' स्पष्ट करा. **10**

किंवा

सम्राट हर्षवर्धनाच्या कामगिरीचे वर्णन करा.

प्र.4 सम्राट अशोकाच्या कामगिरीचे वर्णन करा. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – XII)
History of Ancient India: (Pre-History To 650 A.D.) (19101657)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was the capital of Ang Mahajanapada.
a) Shravasti b) Mithila
c) Champa d) Kashi

2) Mahavira was born at _____.
a) Shravasti b) Kundagram
c) Sarnath d) Limbuni

3) Maurya power was established by _____.
a) Chandragupta Maurya b) Emperor Ashoka
c) Chandragupta Ist d) Kanishka

4) Emperor Ashoka convened the third Buddhist Dharmaparishad at _____.
a) Kashmir b) Pataliputra
c) Kanoj d) Benaras

5) The Satavahana kings supported _____ Religious.
a) Jain b) Buddhist
c) Parshi d) Vedic

6) _____ Gupta king is Known as the 'Indian Napoleon'.
a) Chandragupta Maurya b) Samudragupta
c) Emperor Ashoka d) Chandragupta II

7) _____ is the founder of the Wakataka dynasty.
a) Samudragupta b) Vindhyashakti
c) Pravarsen d) Narendrasen

8) Kanij Buddhist Dharmaparishad was called by _____ king.
a) Harshvardhan b) Rajvardhan
c) Samrat Ashok d) Kanishka

Q.2 Write short answers. (Any four) **12**

1) Write the information of Avanti Mahajanpada.
2) Tell the four Aryan truths of Buddhism.
3) Write the work of Ajatashatru.
4) Write the political contribution of Gautamiputra Satkarni.
5) Explain the Kalinga war.
6) Explain the work of the first Pravarsena.

Q.3 Explain the 'Golden Age of Gupta' in Ancient India. **10**

OR

Describe the Work of Emperor Harshavardhana.

Q.4 Describe the Work of Emperor Ashoka. **10**

SLR-AA-345

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper–XII)
Government and Politics of Maharashtra (19101672)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **08**

1) उच्च न्यायालयाच्या न्यायमूर्तीचे निवृत्तीचे वय किती असते?
अ) 60 वर्षे ब) 58 वर्षे
क) 62 वर्षे ड) 65 वर्षे

2) मुख्यमंत्र्याचा कार्यकाल किती असतो?
अ) 5 वर्षे ब) 4 वर्षे
क) 2.5 वर्षे ड) 1 वर्षे

3) विधानपरिषदेच्या सदस्याचा कार्यकाल किती वर्षाचा असतो?
अ) 5 वर्षे ब) 2 वर्षे
क) 1 वर्षे ड) 6 वर्षे

4) अर्थ विधेयक कोणते हे ठरविण्याचा अधिकार कोणाला असतो?
अ) विधानसभा सभापती ब) विधानपरिषद सभापती
क) राज्यपाल ड) मुख्यमंत्री

5) 73 वी घटनादुरूस्ती केव्हा अंमलात आली?
अ) 1983 ब) 1993
क) 1999 ड) 2000

6) महापौराचा कार्यकाल किती वर्षाचा असतो?
अ) 2.5 वर्षे ब) 1 वर्षे
क) 5 वर्षे ड) 2 वर्षे

7) महाराष्ट्रात स्थानिक स्वराज्य संस्थेत महिलांना किती टक्के आरक्षण मिळाले आहे?
अ) 40% ब) 50%
क) 30% ड) 20%

8) महाराष्ट्र विधान परिषदेची सदस्य संख्या किती आहे?
अ) 60 ब) 70
क) 78 ड) 100

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) उच्च न्यायालयाचे प्रारंभिक अधिकारक्षेत्र कोणते?
2) राज्यपाल पदासाठी पात्रता सांगा.
3) जिल्हा परिषदेचे सदस्यत्व कोणत्या कारणाने संपुष्टात येऊ शकते?
4) बलवंत राय मेहता समितीच्या शिफारशी सांगा?
5) महाराष्ट्राच्या विधिमंडळाची रचना सांगा?
6) विधानसभेचे आर्थिक अधिकार सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

1) महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्याचे अधिकार व कार्ये सांगा.

किंवा

2) महाराष्ट्र विधिमंडळातील कायदा निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.4 जिल्हा परिषदेचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-345

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper–XII)
Government and Politics of Maharashtra (19101672)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct answer and rewrite the sentence. **08**

1) What is the age of retirement of a High Court Judge?
a) 60 b) 58
c) 62 d) 65

2) What is the tenure of Chief Minister?
a) 5 Years b) 4 Years
c) 2.5 Years d) 1 Years

3) What is the tenure of the members of the Legislative Council?
a) 5 years b) 2 years
c) 1 years d) 6 years

4) Who decides which is the finance bill?
a) Speaker of the Legislative Assembly
b) President
c) Governor
d) Chief Minister

5) When was the 73rd constitutional amendment implemented?
a) 1983 b) 1993
c) 1999 d) 2000

6) What the tenure of a Mayor?
a) 2.5 Years b) 1 Years
c) 5 Years d) 2 Years

7) How Much percent reservation do women get in the Local Self Government?
a) 40 % b) 50 %
c) 30% d) 20%

8) What is strength of the Legislative Council of Maharashtra?
a) 60 b) 70
c) 78 d) 100

Q.2 Answer any four of the following questions (4 Out of 6) **12**

1) What is the original jurisdiction of the High Court?
2) What are the qualifications for the Governor?
3) Due to which reason can the Membership of Zilla Parishad be terminated?
4) State the recommendations of the Balwant Rai Mehta Committee?
5) Write the structure of the Legislative Assembly?
6) State the financial powers of the Legislative Assembly?

Q.3 Answer the following question. (any one) **10**

1) State the powers and functions of the Chief Minister of Maharashtra.

OR

2) Explain the law making process in Maharashtra.

Q.4 Explain the Powers and functions of Zilla Parishad. **10**

SLR-AA-346

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Paper – XI)
Cognitive Psychology (19101710)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– युक्तीवादामध्ये आपण सामान्याकडून विशिष्ठाकडे जातो.
अ) विगमन ब) दैनंदिन
क) साम्यानुमान ड) निगमन

2) शब्द श्रेष्ठत्व परिणाम संवदेनाचे ––– तत्व स्पष्ट करतो.
अ) स्वैर ब) अधो–उर्ध्व
क) उर्ध्व–अधो ड) यापैकी नाही

3) आधुनिक बोधनिक मानसशास्त्राची जन्मतारीख ––– ही मानली जाते.
अ) 11 सप्टें 1956 ब) सप्टें 1879
क) 11 सप्टें 1980 ड) यापैकी नाही

4) अल्पकालीन स्मृतीतील सांकेतीकरण ––– प्रकारचे असते.
अ) दृश्य ब) ध्वन्यात्मक
क) अर्थपूर्ण ड) वाक्य

5) ––– यांना वर्तनवादाचा जनक मानले जाते.
अ) स्किनर ब) वॅटसन
क) वुंट ड) फ्राईड

6) विशिष्टाकडून सामान्याकडे जाणाऱ्या युक्तीवादास ––– युक्तीवाद असे म्हणतात.
अ) साम्यानुमान ब) निगमनात्मक
क) विगमनात्मक ड) दैनंदिन

7) मानसशास़्त्राची पहिली प्रयोगशाळा ––– यांनी स्थापन केली.
अ) वुंट ब) फ्राईड
क) फेक्नर ड) कोहलर

8) वॉ. आणि नॉर्मन यांच्या मते अल्पकाळीन स्मृतीमधील विस्तृतीसाठी ––– हे महत्वाचे कारण आहे.
अ) व्यत्यय ब) स्मृतीशेष नष्ट होणे
क) मर्यादित क्षमता ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) निगमनात्मक युक्तीवद म्हणजे काय?
2) 'नमुना अनुरूपन' प्रक्रिया कशाला म्हणतात?
3) दिर्घकाळीन स्मृतीमधील सांकेतीकरण प्रक्रिया कशी चालते?
4) बोधनिक क्रांती म्हणजे काय?
5) दैनंदिन जीवनातील युक्तीवाद म्हणजे काय?
6) रचनावाद म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अल्पकालीन स्मृतीची क्षमता, सांकेतीकरण आणि माहितीच्या प्रत्यानयना संदर्भात माहिती द्या.

किंवा

संघात (आकृती) प्रत्याभिक्षाना संदर्भातील उर्ध्व–अधो प्रक्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.4 बोधनिक मानसशास्त्राच्या ऐतिहासिक पार्श्वभूमीचा थोडक्यात आढावा घेवून बोधनिक मानसशास्त्राच्या विकासातील समष्टीवादी मानसशास्त्राचा प्रभाव स्पष्ट करा. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Paper – XI)
Cognitive Psychology (19101710)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In _____ reasoning we go general to specific.
a) inductive b) everyday
c) analogical d) deductive

2) Word superiority effect illustrate _____ phenomenon of perception.
a) random b) bottom-up
c) top-down d) none

3) _____ is the birth date of modern cognitive psychology.
a) 11th Sept. 1956 b) Sept.-1879
c) 11th Sept. 1980 d) None

4) The coding of STM is in _____ form.
a) visual b) acoustic
c) semantic d) sentence

5) _____ is known as father of behaviourism.
a) Skinner b) Watson
c) Wundt d) Freud

6) In _____ reasoning we go specific to general.
a) analogical b) deductive
c) inductive d) everyday

7) The first psychological laboratory established by _____.
a) Wundt b) Freud
c) Fechner d) Kohler

8) According to Waugh and Norman _____ is the important reason for the forgetting of STM.
a) interference b) decay
c) limited capacity d) None

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is deductive reasoning?
2) What is the process of template matching?
3) How the coding process of LTM is occur?
4) What is cognitive revolution?
5) What is everyday reasoning?
6) What is structuralism?

Q.3 **Answer the following questions. (Any One)** **10**

Give the information about capacity, coding and retrieval of information of STM.

OR

Explain in brief top-down process of pattern recognition.

Q.4 Take a brief account of the history of cognitive psychology and explain the impact of Gestalt Psychology on the development of cognitive psychology. **10**

SLR-AA-347

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper – XII)
Contemporary Western Philosophy (19101687)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'गणिताशिवाय दुसरा देव नाही' हे ––– चे विधान आहे.
अ) ह्यूम ब) कांट
क) मिल्ल ड) रसेल

2) 'बिइंग अँड नथिंगनेस' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) थेलीस ब) ल्युसिपस
क) हिरॅक्लिटस ड) सार्त्र

3) ––– ही विट्गेन्स्टाइन ची संकल्पना आहे.
अ) भ्रम ब) शरीर–मन
क) स्वर्ग ड) ट्रॅक्टॅटस

4) विट्गेन्स्टाइनची ––– ही भाषेची प्रसिद्ध उपपत्ती आहे.
अ) परमाणुवाद ब) भाषिक संकेत
क) भाषिक आकार ड) भाषिक खेळ

5) ––– नुसार वाक्य हे चित्र असते.
अ) प्लेटो ब) ॲरिस्टॉटल
क) विट्गेन्स्टाइन ड) ह्यूम

6) रसेल नुसार तत्त्वज्ञानाची पद्धती ––– असावी.
अ) संशयास्पद ब) विश्लेषक
क) भौतिक ड) व्याघात

7) रसेल यांनी ––– सिद्धांत मांडला.
अ) परमाणुवाद ब) भ्रम
क) पदार्थ ड) स्वसुखवाद

8) प्रचीतीवादाला ––– तत्त्व असेही म्हणतात.
अ) अभ्युपगम ब) समस्या
क) प्रचीती ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) प्रचीती म्हणजे काय?
2) एयर ची विचारसरणी स्पष्ट करा.
3) विट्‌गेन्स्टाइनची विचारसरणी स्पष्ट करा.
4) प्रचितीचे प्रकार स्पष्ट करा.
5) सत्ता म्हणजे काय?
6) रसेलची तात्त्विक विचारसरणी स्पष्ट करा.

प्र.3 विट्‌गेन्स्टाइनचा तार्किक परमाणुवाद स्पष्ट करा. **10**

किंवा

रसेल नुसार ज्ञानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 विट्‌गेन्स्टाइनची भाषिक खेळ संकल्पना स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper – XII)
Contemporary Western Philosophy (19101687)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) 'Apart from mathematics there is no another God' is _____ 's statement.
a) Hume b) Kant
c) Mill d) Russell

2) 'Being and Nothingness' is written by _____.
a) Thales b) Leucippus
c) Heraclitus d) Sartre

3) _____ is concept of Wittgenstein.
a) Error b) Body-mind
c) Heaven d) Tractatus

4) Wittgenstein's _____ is famous theory of language.
a) Atomism b) Symbol of language
c) Form of language d) Game of language

5) According to _____, sentence is a picture.
a) Plato b) Aristotle
c) Wittgenstein d) Hume

6) According to Russell, method of philosophy should be _____.
a) Doubtful b) Analytic
c) Physical d) Contradict

7) Russell presented the theory of _____.
a) Atomism b) Error
c) Category d) Egoism

8) Verificationism is also known as _____ principle.
a) Hypothesis b) Problem
c) Verification d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is verification?
2) Explain the ideology of Ayer.
3) Explain Wittgenstein's ideology
4) Explain the types of verification.
5) What is being?
6) Explain Russell’s philosophical ideology.

Q.3 Explain Wittgenstein's logical atomism. **10**

OR

Explain the types of knowledge by Russell.

Q.4 Explain Wittgenstein's concept of language game. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper – XII)
Sociological Thinkers (19101662)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ''द किनशिप ऑर्गनाइजेशन ऑफ इंडिया'' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) एस. सी. दुबे ब) पी. एच. प्रभू
क) राधाकमल मुखर्जी ड) इरावती कर्वे

2) वर्ग आणि वर्गसंघर्ष या संकल्पनेसाठी कोण प्रसिद्ध आहे?
अ) सिमेल ब) वेबर
क) मार्क्स ड) कोझर

3) 'आदर्श प्ररूपाची' संकल्पना कोणी मांडली?
अ) लेनिन ब) मार्क्स
क) हेगेल ड) वेबर

4) ''माणसाच्या क्रिया साधारणपणे अतार्किक असतात'' असे कोणाचे प्रतिपादन आहे?
अ) स्पेन्सर ब) सिमेल
क) पॅरिटो ड) पार्सन्स

5) जगभरातील 'कामगारांचा देवदूत' म्हणून कोणाकडे पहिले जाते?
अ) जॉर्ज मीड ब) कार्ल मार्क्स
क) जॉर्ज सिमेल ड) हर्बर्ट स्पेन्सर

6) वेबरच्या सिद्धांतानुसार, 'पितृसत्ताक पद्धती' हे कशाचे उदाहरण आहे?
अ) कायदांधिष्ठित प्रभुत्व ब) दैवीगुणाधिष्ठित प्रभुत्व
क) पित्याचे प्रभुत्व ड) पारंपरिक प्रभुत्व

7) ''गव्हर्निंग इलिट'' या संज्ञेसाठी कोण प्रसिद्ध आहे?
अ) पॅरीटो ब) हेगेल
क) मार्क्स ड) सिमेल

8) दक्षिण भारतातील कूर्ग या समुदायाचे अध्ययन करताना एम्. एन. श्रीनिवास यांनी भारतीय समाज परिवर्तनविषयी कोणती संकल्पना प्रेरित केली?
अ) संस्कृतीकीकरण ब) पाश्चात्यीकरण
क) धर्मनिरपेक्षता ड) आधुनिकीकरण

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) मार्क्सकृत वर्गाची संकल्पना
2) अधिकाराचे प्रकार
3) भ्रम (युक्तिवादाचे) सिद्धांत
4) एम. एन. श्रीनिवास यांचे सामाजिक परिवर्तनातील योगदान
5) द्वंद्वात्मक भौतिकवाद
6) अतार्किक क्रियेचे वैशिष्ट्ये

प्र.3 वेबर यांच्या सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत स्पष्ट करा. **10**

किंवा

पॅरिटो यांच्या ''श्रेष्टजन अभिसरण'' सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.4 इरावती कर्वे यांचे नातेसंबंधातील योगदान स्पष्ट करा. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper – XII)
Sociological Thinkers (19101662)

Day & Date: Friday, 29-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who wrote the book- 'The Kinship Organization of India?
a) S.C. Dube b) P.H. Prabhu
c) RadhaKamal Mukherjee d) Iravati Karve

2) Who is famous for his concept of "Class and class-struggle"?
a) Simmel b) Weber
c) Marx d) Coser

3) Who produced the concept of "Ideal Types"?
a) Lenin b) Marx
c) Hegel d) Weber

4) Who believed that man's actions are non-logical in general?
a) Spencer b) Simmel
c) Pareto d) Parsons

5) Who is viewed as the 'Angel of the Workers' around the world?
a) George Mead b) Karl Marx
c) George Simmel d) Herbert Spencer

6) According to Weber's theory, patriarchy is an example of _____.
a) Legal domination b) Charismatic domination
c) Father's domination d) Traditional domination

7) Who is the famous for the term "Governing Elite"?
a) Pareto b) Hegel
c) Marx d) Simmel

8) M.N. Srinivas was motivated by which concept related to Indian, Social change while studying the 'Coorg' village of south India?
a) Sanskritization b) Westernization
c) Secularism d) Modernization

Q.2 Write short Answers (Any four) **12**

a) Marx's Class Struggle
b) Types of authority
c) Concept of Derivation
d) M. N. Srinivas's Contribution on social change
e) Dielctical materialism
f) Characteristics of Non-Logical action

Q.3 Explain the Weber's theory of ’Social Action’. **10**

OR

Explain the Pareto’s theory of ’Circulation Elite’.

Q.4 Iravati Karve’s contribution on kinship system. **10**

SLR-AA-350

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Special Paper – XIII)
British Literature (19101623)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences choosing correct alternatives. 08

1) The poem “Meeting At Night” is a _____.
a) reflective poem b) descriptive poem
c) narrative poem d) dramatic poem

2) The poem “Christmas Carol” begins with the description of _____.
a) Summer b) Spring
c) Winter d) Rain

3) G. M. Hopkins compares the poem ‘Spring’ with _____.
a) Garden b) Eden Garden
c) Farm House d) None

4) According to Mathew Arnold “Shakespeare’s literature become the sole of voice of _____.
a) Human comedy b) Human tragedy
c) Animals d) Nature

5) In the poem “Come Into The Garden, Maud” the line “Queen lily and rose in one” means _____.
a) Beauty of flowers
b) Only the flowers
c) Maud has beauty of rose and lily
d) None of these

6) Cliff and Jimmy doing _____ at the beginning of the play “Look Back In Anger”.
a) Reading books b) Playing Chess
c) Playing instruments d) Reading Papers

7) Alison’s father lives and works in _____ before retiring to England.
a) Brazil b) Spain
c) India d) Germany

8) York Hunsden suggests that William should go to _____ to find work in European city.
a) Berlin b) Paris
c) Brussels d) Amsterdam

Q.2 Write the short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) How does the speaker describes about Maud in the poem “Come Into The Garden Maud”?

2) What is the theme of the poem “Christmas Carol”?

3) What are the qualities describes about Shakespeare by Mathew Arnold?

4) How does the poet G. M. Hopkins describes about Spring in his poem ‘Spring’?

5) What is the contribution of Tennyson and Browning’s to the Victorian poetry?

6) Who were the famous women novelists in the Victorian Age?

Q.3 a) The play ‘Look Back In Anger’ is a realistic play. – Discuss. **10**

OR

b) Sketch the character of Jimmy Porter and Alison Porter.

Q.4 The novel “The Professor” is an autobiographical novel of Charlotte Bronte. **10**

SLR-AA-351

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Special Paper– XIII)
आलोचना (19101613)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) बिंब के कुल–मिलकर ––– लक्षण माने गये है।
अ) तीन ब) चार
क) पाँच ड) छ़

2) प्रतीकवाद ––– होता है।
अ) शब्दात्मक ब) भावात्मक
क) अर्थात्मक ड) क्रियात्मक

3) साहित्य के क्षेत्रों में ग्रंथों को पढ़कर उसके गुण–दोषों का विवेचन करना ––– कहते है।
अ) रस ब) आलोचना
क) निबंध ड) रिपोर्ट

4) सन ––– के बाद महिला लेखन ने गति प्राप्त की।
अ) 1960 ब) 1961
क) 1962 ड) 1963

5) 'आदिवासी विमर्श' ––– सदी के अंतिम दशक में शुरू हुई।
अ) 19 वीं ब) 20 वीं
क) 21 वीं ड) 22 वीं

6) 'वीर' रस का स्थायीभाव ––– है।
अ) रति ब) उत्साह
क) हास ड) विस्मय

7) 'किन्नर' को ––– वर्गो में विभाजित किया गया है।
अ) चार ब) पाँच
क) छ़ ड) सात

8) 'मिथक' जादा मात्रा में ––– में देखने को मिलते है।
अ) पुराण काव्य ब) भक्तिकाव्य
क) रीतिकाव्य ड) आधुनिककाव्य

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। **12**

1) 'नारी विमर्श' की परिभाषा संक्षेप में लिखिए।
2) 'रस' की निर्मिती कैसी होती है?
3) 'तुलनात्मक' आलोचना की जानकारी संक्षेप में लिखिए।
4) बिंब की परिभाषा देकर उसका अर्थ बताइए।
5) 'आदिवासी' शब्द के अलग–अलग अर्थ बताइए।
6) फंतासी किसे कहते है?

प्र.3 आलोचना की परिभाषा देकर आलोचक के गुणों को विशद कीजिए। **10**

अथवा

'रस' के अंगो का सामान्य परिचय दीजिए।

प्र.4 'रस' की परिभाषा देकर उनके भेदों को स्पष्ट कीजिए। **10**

SLR-AA-352

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper– XIII)
Study of Kannada Prosody (19101603)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಸಂಸ್ಕೃತ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಕ –
1) ನಾಗವರ್ಮ **2)** ಕೇಶಿರಾಜ
3) ಕರ್ಕಿ **4)** ಪಿಂಗಳ

2) ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಛಂದೋಗ್ರಂಥ –
1) ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ **2)** ಛಂದೋಂಬುಧಿ
3) ಕವಿ ಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ **4)** ಛಂದೋಮಿತ್ರ

3) ಛಂದೋನುಶಾಸನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು –
1) ಜಯಕೀರ್ತಿ **2)** ಎರಡನೇ ನಾಗವರ್ಮ
3) ಭಟ್ಟಹಲಾಯುಧ **4)** ಗುಣಚಂದ್ರ

4) ಛಂದಸ್ಸು ಕವಿಯ ಕಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು –
1) ಎರಡನೇ ನಾಗವರ್ಮ **2)** ಒಂದನೇ ನಾಗವರ್ಮ
3) ಶ್ರೀವಿಜಯ **4)** ಭಟ್ಟಕಳಂಕ

5) ಗುರು ಲಘು ಮೂರಿರೆ –
1) ಮನಗಣ **2)** ಜರಗಣ
3) ಸತಗಣ **4)** ಭಯಗಣ

6) ಮೂರು ಗುರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಣ –
1) ರಗಣ **2)** ಭಗಣ
3) ಸಗಣ **4)** ಮಗಣ

7) 10 ಯಮಾತಾರಾಜಭಾನಸಲಗಂ ಇದು – ಗಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೂತ್ರ
1) ಅಂಶ **2)** ಅಕ್ಷರ
3) ಮಾತ್ರಾ **4)** ತಾರಾ

8) ಷಟ್ಪದಿ ಬ್ರಹ್ಮ –
1) ಹರಿಹರ **2)** ರಾಘವಾಂಕ
3) ಚಾಮರಸ **4)** ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಮತ್ತಾಗಣ
2) ಬ್ರಹ್ಮಗಣ
3) ಲಘು
4) ಯತಿ
5) ಮಾತ್ರೆ
6) ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಖ್ಯಾತ ಕರ್ನಾಟಕ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಸಾಂಗತ್ಯದ ಹುಟ್ಟು – ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆಪ್ರಬಂಧರೂಪದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪ–ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AA-353

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper-XIII)
भाषाविज्ञान व व्याकरण (उत्तरार्ध) (19101608)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचा प्रवर्तक कोण?
अ) लबब ब) सोस्यूर
क) चॉम्स्की ड) हॉकेट

2) भाषेत उपयोगात येणाऱ्या मूलध्वनीस काय म्हणतात?
अ) स्वन ब) स्वनिम
क) रूप ड) रूपिका

3) 'ळ' बद्दल 'य' व 'स' बद्दल 'छ' नेहमी कोणत्या भाषेत येतो?
अ) हळबी ब) अहिराणी
क) कोकणी ड) वऱ्हाडी

4) संपन्न, धन्यवाद, योगदान हे शब्द मराठी भाषेत कोणत्या भाषेतून आले आहेत?
अ) संस्कृत ब) फारसी
क) कन्नड ड) हिंदी

5) कोणत्या प्रयोगात क्रियापदाचे रूप स्वतंत्रपणे बदलते?
अ) कर्तरी ब) कर्मणी
क) संकीर्ण ड) भावे

6) 'आधुनिक भाषाविज्ञानः सिद्धांत आणि उपयोजन' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) मिलिंद मालशे ब) कल्याण काळे
क) कृ. पा. कुलकर्णी ड) मु. श्री. कानडे

7) भाषेतील लघुत्तम अर्थपूर्ण घटक कोणता?
अ) ध्वनी ब) स्वनिम
क) रूपिम ड) वाक्य

8) ज्या वाक्यात एकच उद्देश असून एकच विधेय असते त्या वाक्याला काय म्हणतात?
अ) केवल वाक्य ब) मिश्र वाक्य
क) संयुक्त वाक्य ड) संकीर्ण वाक्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) बोली भाषेचे स्वरूप विशेष लिहा.
3) स्वनिक परिसर ही संकल्पना स्पष्ट करा.
4) वाक्याचे स्वरूपावरून पडणारे प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.
5) मराठीवरील हिंदी भाषेच्या परिणामाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
6) वऱ्हाडी बोलीचे भाषा विशेष लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

1) स्वन–स्वनिम–स्वनांतर या संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

2) मराठीचा प्रयोगविचार विशद करा.

प्र.4 रूप–रूपिम–रूपिकांतर यांचे स्वरूप स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-354

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper-XIII)
दर्शन (19101633)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) अन्योन्याभिभवाश्रयजननमिथुनवृत्तयश्च ——— ।
   अ) मनः ब) अहंकारः
   क) गुणाः ड) इंद्रियाणि

2) उपष्टम्भकं चलं च ——— ।
   अ) रजः ब) सत्त्वम्
   क) मिश्रम् ड) तमः

3) सङ्घातपरार्थत्वात्त्रिगुणादिविपर्ययादधिष्ठानात् ।
   ——— अस्ति भोक्तृभावात् कैवल्यार्थप्रवृत्तेश्च ।।
   अ) प्रकृतिः ब) पुरूषः
   क) महत् ड) अहंकारः

4) पङ्ग्वन्धवदुभयोरपि संयोगस्तत्कृतः ——— ।
   अ) निर्मितिः ब) सृष्टिः
   क) मिश्रणम् ड) सर्गः

5) स्वां स्वां प्रतिपद्यन्ते परस्पराकूतहेतुकां वृत्तिम् । असे ——— बद्दल म्हटले आहे.
   अ) मन ब) अहंकार
   क) गुण ड) इंद्रिये

6) सांख्य शास्त्राचे प्रवर्तक ——— आहेत.
   अ) गौतम ब) कणाद
   क) वाचस्पति मिश्र ड) कपिल

7) अनुश्रव म्हणजे ––– आहे.
   अ) स्वर्ग ब) गीता
   क) रामायण ड) वेद

8) सांख्यमतानुसार सत् पासून ––– निर्माण होऊ शकत नाही.
   अ) चेतन ब) अचेतन
   क) तन्मात्रा ड) असत

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **12**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)

1) प्रत्ययसर्ग
2) शब्दप्रमाण
3) अपवर्ग
4) तम
5) लिंगशरीर
6) सांख्यकारिकेचे लेखक

प्र.3 सांख्यदर्शनानुसार बुद्धिचे कार्य आणि त्रिगुणांचे वर्णन करा. **10**

किंवा

सांख्यपरंपरा यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्र.4 सांख्यांची सृष्टिप्रक्रिया स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-355

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper–XIII)
Zaraelblag (19101618)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1)ہندوستان میں صحافت کا باقاعدہ آغاز کلکتہ سے۔۔۔۔۔۔۔۔نے کیا۔

A)ورڈ سورتھ B)گراہم بیل

C)شیکسپیئر D)آگسٹ ہکی

2)محمد باقر دہلی سے۔۔۔۔۔۔۔اخبار نکالتے تھے۔

A)اردو اخبار B)اردو دنیاں

C)انقلاب D)اردو ٹائمس

3)۔۔۔۔میں حکومت کا کوئی ایسا تازہ ترین فیصلہ جس سے تمام ملک کے حالات پر گہرا اثر پڑ سکتا ہے

A)سخت خبر B)متوقع خبر

C)غیر متوقع خبر D)مستعد خبر

4)اداریہ میں۔۔۔۔۔کی رائے شامل ہوتی ہے۔

A) وزیر اعظم B)مرید

C)وزیر اعلیٰ D)عالم

5)۔۔۔۔۔۔کا بیشتر کام اندرون دفتر ہوتا ہے۔

A)نامہ نگار B)کالم نگار

C)سب ایڈیٹر D) اشتہار باز

6)۔۔۔۔۔۔۔نے مقناطیسی ریکارڈنگ کا نظریہ پیش کیا۔

A)اوبرلین سمیتھ B)مارکونی

C)گراہم بیل D)تھامس

7)پہلا ریڈیو کلب۔۔۔۔۔میں قائم کیا گیا۔

A)ہریانہ B)آسام

C)علی گڑھ D)کلکتہ

8)ہندوستان میں ٹی۔وی۔کا پہلا ریلے سینٹر۔۔۔۔۔میں قائم کیا گیا۔

A)ممبئی B)پونہ

C)مدراس D)دہلی

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)ٹیلی وژن پر بچوں کے پروگرام۔

2)ٹیلی وژن پر دستاویزی فلم۔

3)ٹیلی وژن پر تہذیبی پروگرام۔

4)ٹیلی وژن پر خبروں کے پروگرام۔

5)خبر کی تعریف اور اقسام۔

6)ریڈیو پر کہانی سنانا کا پروگرام۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)اداریہ کی اہمیت اور اقسام پر اظہار خیال کیجیئے۔

2)اردو صحافت کے آغاز وارتقاء پر مفصل نوٹ لکھیئے،

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

ریڈیو کے آغاز وارتقاء کا جائزہ لیجیئے۔

SLR-AA-356

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper –XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101678)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) प्राचीन काळात ––– हाच न्यायसंस्थेचा मुख्य आधार होता.
अ) राजा ब) दिवाण
क) सेनापती ड) पुरोहित

2) प्रादविवाक म्हणजे ––– होय.
अ) ऋषी ब) न्यायाधीश
क) सभ्य ड) सभापती

3) ––– ग्रंथात राजा न्यायाधीश असल्याचा उल्लेख सापडत नाही.
अ) सामवेद ब) अथर्ववेद
क) यजुर्वेद ड) ऋग्वेद

4) राजाच्या अनुपस्थितीत ––– हा न्यायदानाचे काम करीत असे.
अ) प्रादविवाक ब) पुरोहित
क) सभ्य ड) मंत्री

5) कौटिल्याने परराष्ट्र धोरणावर आधारित ––– हा सिद्धांत मांडला आहे.
अ) ग्राम ब) मंडल
क) सप्तांग ड) महसूल

6) कौटिल्याने ––– प्रकारची शत्रू कल्पिली आहेत.
अ) 5 ब) 3
क) 4 ड) 2

7) प्राचीन भारतात ग्राममंडळे ––– काळात अस्तित्वात आली.
अ) मौर्य ब) सातवाहन
क) वाकाटक ड) गुप्त

8) प्राचीन काळात दक्षिण भारतात ––– च्या कारकिर्दीत ग्राम प्रशासन प्रगत होते.
अ) पल्लव ब) चोल
क) चेर ड) पांडय

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) मंडल सिद्धांत स्पष्ट करा.
2) राजदूताचे महत्त्व विशद करा.
3) दिव्य म्हणजे काय सांगून दिव्याचे चार प्रकार सांगा.
4) लोक न्यायालयांचा ऱ्हास केव्हा व कसा झाला?
5) प्राचीन भारतातील युद्ध व संरक्षण खर्चाची माहिती द्या.
6) पंचकुलाचे महत्त्व सांगा.

प्र.3 दीर्घोत्तर प्रश्न **10**

प्राचीन भारतीय न्याय पद्धतीचे कार्य व महत्त्व याचे परीक्षण करा.

किंवा

प्राचीन भारतीय राज्यांच्या उत्पादनाची साधने स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

प्राचीन भारतातील चोलकालीन ग्रामव्यवस्थेचा आढावा घ्या.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper –XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101678)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) _____ was the main based judicial system in ancient period.
a) King b) Divan
c) Senapati d) Purohit

2) Pradvivak Means _____.
a) Rishi b) Nyayadhish
c) Sabhya d) Sabhapati

3) There were not found any reference that king was not a judge in ____ Book.
a) Samved b) Atharvaved
c) Yejurved d) Rugved

4) In the absence of King _____ was in charge of Judicial.
a) Pradvivak b) Purohit
c) Sabhya d) Mantri

5) Kautilya put forward _____ theory based on foreign policy.
a) Gram b) Mandal
c) Saptang d) Mahasul

6) Kautilya has imagined _____ types of enemies.
a) 5 b) 3
c) 4 d) 2

7) Grammandal was introduced in the _____ period.
a) Mauryan b) Satvahan
c) Vakataka d) Gupta

8) Village administration was very progressive under the _____ in south Ancient India.
a) Pallava b) Chola
c) Cher d) Pandya

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

1) Explain the Mandal Theory.
2) State the Importance of Rajdoot.
3) What was the Divya? State the types of Divya.
4) How and when decline the Ancient folk judicial system.
5) Give the information about war and defense expenditure in ancient India.
6) State the importance of Panchkul system.

Q.3 **Attempt any one of the following questions.** **10**

Explain the function and Importance of ancient Indian Judicial System.

OR

Explain the Productive resources of ancient state.

Q.4 Trace the Cholas village administration in Ancient India. **10**

SLR-AA-357

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper - XIII)
Macro Economics - II (19101668)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) व्यापार चक्र ––– टप्प्यांनी (अवस्थांनी) बनलेले आहे.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) टप्पा (अवस्था) नाही

2) ––– यांच्या मतानुसार ''व्यापार चक्र ही पूर्णपणे मौद्रिक (चलनविषयक) घटना आहे''.
अ) केन्स ब) हॉट्रे
क) क्रोऊथर ड) हायेक

3) केन्सच्या मते, अर्थव्यवस्थेतील मंदीच्या नैराश्याशी लढण्यासाठी ––– स्थिरीकरण धोरणाचा अवलंब केला पाहिजे.
अ) कर आकारणीचा उच्च दर ब) उच्च व्याज दर
क) सार्वजनिक खर्चात वाढ ड) वरीलपैकी काहीही नाही

4) ––– या अवस्थेनंतर घसरण येते.
अ) तेजी ब) पुनरूज्जीवन
क) मंदी ड) यापैकी नाही

5) आर्थिक वद्धीची संकल्पना ––– साठी अधिक समर्पक आहे.
अ) विकसित देश ब) अविकसित देश
क) युरोपीय देश ड) वरील सर्व

6) ––– वृद्धी प्रतिमान अर्थव्यवस्थेच्या एकूण वृद्धी दरामध्ये तांत्रिक प्रगतीच्या योगदानाचे विश्लेषण करते.
अ) सोलो प्रतिमान ब) कलडोर प्रतिमान
क) हॅरॉड प्रतिमान ड) वरील सर्व

7) डेव्हिड रिकार्डोच्या मते, आंतरराष्ट्रीय व्यापार ––– खर्चाच्या अंतर्गत फायदेशीर ठरतो.
अ) तुलनात्मक ब) निरपेक्ष
क) किंमतीत समान फरक ड) वरीलपैकी काहीही नाही

8) भाववाढ ही अशी परिस्थिती असते जेव्हा अर्थव्यवस्थेत ———
   अ) काही वस्तूंच्या किंमती वाढतात.
   ब) सर्वसामान्य किंमत पातळीत सतत वाढ होते.
   क) दरवर्षी किंमती दुप्पट होतात.
   ड) किंमती वाढतात आणि घसरतात.

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) व्यापारचक्राची वैशिष्टये सांगा.
2) आर्थिक वृद्धीची संकल्पना स्पष्ट करा.
3) भावघटीची संकल्पना स्पष्ट करा.
4) भाववाढीची कारणे लिहा.
5) व्यापारतोलाची संकल्पना स्पष्ट करा.
6) सोलोच्या आर्थिक वृद्धीप्रतिमानाची गृहीतके सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

सोलोच्या नवसनातन वृद्धी प्रतिमानाचे स्पष्टीकरण करा.

किंवा

चलनवाढ वाढ म्हणजे काय सांगून? चलनवाढीची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न **10**

व्यापारचक्र नियंत्रित करण्यासाठीचे उपाय स्पष्ट करा.

SLR-AA-357

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper - XIII)
Macro Economics - II (19101668)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) A trade cycle is composed of _____ phases:
a) 2 Phase b) 3 Phase
c) 4 Phase d) No Phase

2) ____ stated that “Trade Cycle is purely a monetary phenomenon”.
a) Keynes b) Hawtrey
c) Crowther d) Hayek

3) According to Keynes, in order to fight depression, stabilization policy should include
a) High rate of taxation b) High interest rate
c) Increased public expenditure d) None of the above

4) Recession is followed after _____.
a) Prosperity b) Recovery
c) Depression d) None of these

5) The concept of economic growth is more relevant for _____.
a) Developed countries b) Underdeveloped countries
c) European countries d) All of the above

6) _____ Growth model analyses the contribution of technological progress to the overall growth rate.
a) Solow model b) Kaldor model
c) Harrod model d) All of the above

7) According to David Ricardo, international trade is beneficial under cost _____.
a) Comparative b) Absolute
c) equal difference in cost d) none of the above

8) Inflation is a situation when _____.
a) Prices of some goods rise
b) General price level rises continuously
c) Prices double every year
d) Prices rise and fall

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) State the characteristics of trade cycle.
2) Explain the concept of economic growth.
3) Explain the concept of Deflation.
4) Write the Causes of inflation.
5) Explain the concept of balance of trade.
6) State the assumptions of growth model of Solow.

Q.3 Write answer any one of the following **10**

Explain the Neo - classical growth model of Solow.

OR

What is Inflation? Explain the Causes and effects of inflation.

Q.4 Explain the various measures to control of trade cycle. **10**

SLR-AA-358

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper – XI)
Geography of Health and Well Being (19101706)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) आरोग्य भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) औद्योगिक ब) मानवी
क) प्राकृतिक ड) व्यापारी

2) ––– एप्रिल हा दिवस आपण जागतिक आरोग्य दिन म्हणून साजरा करतो.
अ) 7 ब) 8
क) 9 ड) 10

3) एड्सचा प्रसार ––– माध्यमातून होतो.
अ) हवा ब) पाणी
क) रक्त ड) अन्न

4) नागरी प्रदूषण हे ––– वाढीशी निगडीत आहे.
अ) लोकसंख्या ब) वसाहती
क) सांस्कृतिक ड) आर्थिक

5) नॉव्हेल कोरोना व्हायरस चा पहिला रूग्ण ––– शहरात आढळला.
अ) बीजिंग ब) शांघाय
क) वुहान ड) टियाजिन

6) टाईप 2 मधुमेहाचे संभाव्य लक्षणे काय आहेत?
अ) त्वचेचे संक्रमण जे सहजपणे बरे होत नाही
ब) थकवा व तंद्री
क) कोरडी खाज सुटलेली त्वचा
ड) वरील सर्व

7) टायफाईड हा मुख्यता ––– च्या प्रदूषणामुळे होतो.
अ) हवा ब) मृदा
क) जल ड) ध्वनी

8) WHO चे मुख्यालय ––– ठिकाणी आहे.

अ) जिनिव्हा ब) न्यूयॉर्क

क) लंडन ड) पॅरिस

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) औद्योगिकरणाचा मानवी जीवनावर होणारा परिणाम
2) कोरोना 19
3) मधुमेहाची लक्षणे
4) घरगुती कचऱ्याचे परिणाम
5) आरोग्य भूगोलाची व्याप्ती
6) मानवी कार्यामुळे पर्यावरणावर होणारा परिणाम

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

हवा प्रदूषणाची कारणे सांगून, मानवी आरोग्यावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

पोषण आहार व मानवी आरोग्य या विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4 एड्स म्हणजे काय? एड्स ची कारणे, परिणाम आणि प्रतिबंधक उपाय सुचवा. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper – XI)
Geography of Health and Well Being (19101706)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allow ed.

Q.1 Choose the correct alternative given in the bracket and fill in the blanks. 08

1) Geography of Health is branch of _____ geography.
a) Industrial b) Human
c) Physical d) Commercial

2) _____ April the Day we 'Celebrates as World Health Day'.
a) 7 b) 8
c) 9 d) 10

3) AIDS is transmitted through _____.
a) Air b) Water
c) Blood d) Food

4) Urban pollution is related to _____ growth.
a) Population b) Settlement
c) Cultural d) Economic

5) The first case of novel corona virus was identified in _____ city.
a) Beijing b) Shanghai
c) Wuhan d) Tianjin

6) What is a possible symptom of type 2 diabetes?
a) Skin infections that don't heal easily
b) Fatigue and Drowsiness
c) Dry, Itchy Skin
d) All of the above

7) Typhoid is mainly caused by contamination of _____.
a) Air b) Soil
c) Water d) Noise

8) Headquarter of WHO is situated in _____.
a) Geneva b) New York
c) London d) Paris

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

a) Effect Industrialization in Human Health.
b) Covid- 19
c) Symptoms of Diabetes
d) Effect of Household Wastes
e) Scope of Health Geography
f) Human Activities effects on Environmental Health

Q.3 Broad Question. **10**

Describe Causes of Air Pollution and its effect of Human Health.

OR

Describe in Detail Nutrition and Human Health.

Q.4 Broad Question. **10**

What are AIDS? Give Causes, effects and preventive measures of AIDS.

SLR-AA-359

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper–XI)
Political Geography (19101707)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) राजकीय भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) प्रादेशिक ड) जैविक

2) नेशन (राष्ट्र) हा शब्द ––– भाषेतील नॉट्स या शब्दापासून बनला आहे.
अ) रोमन ब) लॅटिन
क) ग्रीक ड) फ्रेंच

3) महाराष्ट्र व कर्नाटक या राज्यादरम्यान ––– पाणी वाटप तंटा चालू आहे.
अ) नर्मदा ब) गोदावरी
क) कावेरी ड) कृष्णा

4) मॅकिंडरच्या मते, 'जो ––– चा अधिपती, तो जगद्विपाचा अधिपती'.
अ) युरेशिया ब) कडाभूमी
क) पूर्वयुरोप ड) हृदयभूमी

5) राज्य हा शब्द ––– भाषेतून आला आहे.
अ) ग्रीक ब) इंग्रजी
क) लॅटीन ड) रोमन

6) हृदयस्थल संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) स्पाईकमन ब) ए. टी. महान
क) मॅकिंडर ड) यापैकी नाही

7) राजकीय भूगोल म्हणजे पृथ्वी पृष्ठभागाचा ––– प्रदेशाच्या दृष्टीकोणातून केलेला अभ्यास होय.
अ) नैसर्गिक ब) आर्थिक
क) राजकीय ड) सांस्कृतिक

8) राजकीय सत्तेचे केंद्र म्हणजे ––– होय.
अ) राष्ट्र ब) राज्य
क) राजधानी ड) स्थानिक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) **12**

1) राजधानीची व्याख्या देऊन महत्त्व स्पष्ट करा.
2) गाभा क्षेत्र म्हणजे काय?
3) कडा प्रदेश ही संकल्पना स्पष्ट करा.
4) कृत्रिम राजधान्यांची कोणतीही दोन नावे सांगून महत्त्व विशद करा.
5) सीमांचे विविध प्रकार नमूद करा.
6) कृष्णा पाणीतंटयाशी संबंधित राज्यांची नावे सांगून महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 दिर्घोउत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

राज्य व राष्ट्र या संकल्पना स्पष्ट करून उदाहरणासह त्यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

हॅलफोर्ड मॅकिन्डर यांचा 'हृदयस्थल सिद्धांत' स्पष्ट करा.

प्र.4 दिर्घोउत्तरी प्रश्न **10**

राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper–XI)
Political Geography (19101707)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the Correct Alternative. **08**

1) Political geography is sub branch of _____ geography.
a) Physical b) Human
c) Regional d) Biogeography

2) The word nation has been derived from the _____ words natus.
a) Roman b) Latin
c) Greek d) French

3) _____ water disputed is between Maharashtra and Karnataka state.
a) Narmada b) Godavari
c) Kaveri d) Krishna

4) According to Mackinder, 'Who rules the _____ commands the world island'.
a) Eurosia b) Rimland
c) East Europe d) Heartland

5) The word state has been came from _____ language.
a) Greek b) English
c) Latin d) Roman

6) Heartland Theory was propounded by _____.
a) Spykman b) A. T. Mahan
c) Mackinder d) None of these

7) Political Geography is the study of _____ regions as features of the earth's surface.
a) Natural b) Economic
c) Political d) Cultural

8) A centre of Political power is called _____.
a) Nation b) State
c) Capital d) Local

Q.2 Write short answers (any four out of six) **12**

a) Define Capital, and its importance.
b) What do you mean by Core Area?
c) Explain the concept of Rimland.
d) Name any two artificial capitals and its importance.
e) State various types of boundaries.
f) Name the states related with Krishna Water Dispute and its importance.

Q.3 Broad answers question (any one out of two) **10**

a) Explain the concept of State and Nation and distinguish them with suitable examples.

OR

b) Discuss in detail the 'Heartland theory' of Hallford Mackinder.

Q.4 Broad answers question. **10**

Define political geography and explain its nature and scope.

SLR-AA-360

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History (Special Paper–XIII)
History of Mughal India (1526 A.D. to 1707 A.D.) (19101658)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– हे नाणे मोगलकालीन चलन व्यवस्थेचे वैशिष्ट्य होय.
अ) दाम ब) मुहर
क) होन ड) रूपया

2) शहाजहान काळातील ––– हा श्रेष्ठ गायक होय.
अ) जगन्नाथ ब) पुंडरीक विठ्ठल
क) हरिदास ड) अबुल फझल

3) 'नुरजहान' चे मूळ नाव ––– होते.
अ) आर्जुमंद बानो ब) मेहरून्निसा
क) जोधाबाई ड) हमिदाबानु

4) 'प्रिन्स ऑफ बिल्डर' म्हणून ––– यांना ओळखले जाते.
अ) अकबर ब) बाबर
क) शहाजहान ड) औरंगजेब

5) औरंगजेबाची कबर ––– येथे आहे.
अ) आग्रा ब) दिल्ली
क) औरंगाबाद ड) खुलताबाद

6) ताजमहाल ही वास्तू ––– या ठिकाणी आहे.
अ) आग्रा ब) दिल्ली
क) औरंगाबाद ड) बुऱ्हाणपूर

7) शहाजहान ने मुमताज ला ––– ही पदवी दिली.
अ) जहान बेगम ब) नूरजहान
क) नूरमहाल ड) मालिका–ए–जहान

8) शीख धर्मगुरू अर्जुनसिंग यांना ––– ने ठार मारले.
अ) अकबर ब) जहांगीर
क) औरंगजेब ड) शहाजहान

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) 'ताजमहाल' या विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
2) मुघलकालीन स्थापत्य कलेची वैशिष्टये लिहा.
3) अकबर कालीन जमिनीचे प्रकार सांगा.
4) शेरशहा कालीन जिल्हा प्रशासनाविषयी माहिती लिहा.
5) नूरजहान विषयी माहिती लिहा.
6) औरंगजेबाच्या धार्मिक धोरणाचे परिणाम सांगा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

औरंगजेबाचे दक्षिण धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

मुघलकालीन व्यापार पद्धती स्पष्ट करा..

प्र.4 सम्राट अकबराची केंद्रीय प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
History (Special Paper–XIII)
History of Mughal India (1526 A.D. to 1707 A.D.) (19101658)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ Coin characteristic of Mughal Empire.
a) Dam b) Muhar
c) Hon d) Rupya

2) Shahajahan times _____ Was best singer.
a) Jagannath b) Pundrik Vitthal
c) Haridas d) Abul Fazal

3) _____ was Nurjahan's original name.
a) Aarjumand Bano b) Mehrunnisa
c) Jodhabai d) Hamidabanu

4) Prince of builder is known as _____.
a) Akbar b) Babar
c) Shahajahan d) Aurangzeb

5) The Tomb of Aurangzeb is situated at _____.
a) Agra b) Delhi
c) Aurangabad d) Khultabad

6) The Tajmahal is situated at _____.
a) Agra b) Delhi
c) Aurangabad d) Burhanpur

7) Shahajhan conferred the title of Mumtaz _____.
a) Jahan Begum b) Nurjahan
c) Nurmahal d) Malika-e-Jahan

8) Sikh Dharmguru Arjun Sing was killed by _____.
a) Akbar b) Jahangir
c) Aurangzeb d) Shahajahan

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) Write down the information of Tajmahal.
2) Write the characteristic of Mughal architecture.
3) Mention the type of land during the period of Akbar.
4) Write the information District administration of Shershaha Suri.
5) Write the information of Noorjahan.
6) Mention the effects religious policy of Aurangzeb.

Q.3 **Write answers to the following questions. (Any One)** **10**

Explain the Deccan policy of Aurangzeb.

OR

Explain the trading system in Mughal period.

Q.4 Explain the Central Administration system of Akbar. **10**

SLR-AA-361

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIII)
Political Sociology (19101673)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालीलपैकी दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून विधान पूर्ण करा. **08**

1) ––– या राजकीय व्यवस्थेत राजकीय सहभाग अधिक असतो.
अ) हुकूमशाही ब) लोकशाही
क) लष्करशाही ड) यापैकी नाही

2) ––– यांनी राजकीय सहभागास लोकशाहीचे लक्षण मानले आहे.
अ) हयुज ब) डावसे
क) अ) आणि ब) बरोबर ड) यापैकी नाही

3) राजकीय संसूचन सिध्दांताशी कोण अधिक संबंधित आहे?
अ) कार्ल ड्वाईश ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) कार्ल मार्क्स

4) पॅरेटो व मोस्का हे ––– दृष्टिकोनाचे प्रणेते होते.
अ) राजकीय अभिजन ब) राजकीय संसूचन
क) राजकीय बदल ड) राजकीय सहभाग

5) ––– हा प्रगतीच्या तसेच अधोगतीच्या दिशेनही असू शकतो.
अ) कर्तव्य ब) बदल
क) विकास ड) विनाश

6) खालीलपैकी कोणत्या विचारवंताने राजकीय परिवर्तनाचा सिध्दांत मांडला?
अ) कार्ल मार्क्स ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) जे. एस. मिल

7) दि रूलींग क्लास हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) मिल ब) मिचेल्स
क) मोस्का ड) प्लेटो

8) राजकीय बदल म्हणजे राजकीय विनाश ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) सॅम्युअल हंटिग्टन ब) जोहारी जे. सी
क) सी. डब्लू मिल्स ड) मिहान ई. जे.

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) राजकीय सहभागाच्या दोन व्याख्या लिहा.
2) राजकीय संवादाची तीन वैशिष्टये लिहा.
3) राजकीय बदलाची दोन वैशिष्टये लिहा.
4) राजकीय अभिजनासंबंधी थोडक्यात माहिती लिहा.
5) लोकशाही व्यवस्थेत राजकीय सहभाग कसा असतो?
6) राजकीय अभिसरण म्हणजे काय?

प्र.3 दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. **10**

राजकीय अभिजनांच्या निर्मितीसाठी जबाबदार असणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

किंवा

राजकीय सहभाग म्हणजे काय सांगून राजकीय सहभागाच्या विविध पातळया स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. **10**

कार्ल ड्वाईश यांचा राजकीय संसूचन दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

SLR-AA-361

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIII)
Political Sociology (19101673)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct option and rewrite the sentences: **08**

1) _____ Political participation is more in this political system.
a) Dictatorship b) Democracy
c) Militarism d) None of these

2) _____ has considered political participation as a sign of democracy.
a) Hughes b) Dawsey
c) Both a) and b) are correct d) None of these

3) Who is closely associated with the theory of political communication?
a) Karl Deutsch b) Plato
c) Aristotle d) Karl Marx

4) Pareto and Mosca were the pioneers of the concept of _____.
a) Political Elite b) Political Communication
c) Political Change d) Political Participation

5) _____ can lead towards progress as well as decline.
a) Duties b) Change
c) Growth d) Decay

6) Who has proposed theory of political change?
a) Karl Marx b) Plato
c) Aristotle d) J. S. Mill

7) _____ wrote the book named 'The Rulling Class'.
a) Mill b) Michels
c) Mosca d) Plato

8) "Political change means political decay" was slated by _____.
a) Samuel Huntington b) Johari J. C.
c) C. W. Mills d) Meehan E. J.

Q.2 Write answer to any four of following. (4 out of 6): **12**

1) Write two definitions of political participation.
2) Write three characteristics of political communication.
3) Explain two characteristics of political change.
4) Write a brief description of political elites.
5) How is political participation in a democratic system?
6) What is political convergence?

Q.3 Write answer to the following questions. (Any One) **10**

Discuss the factors responsible for the formation of Political Elite.

OR

Explain the different levels of Political Participation by stating what is Political Participation?

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain Karl Deutsch's approach of Political Communication.

SLR-AA-362

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Paper - XII)
Psychology of Well-Being (19101698)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा. **08**

1) बरशिड आणि रेस (1998) यांच्या मते विवाह आणि आत्मनिष्ठ खुशालीचा ––– पातळीवर सहसंबंध आढळतो.
अ) निम्न ब) उच्च
क) मध्यम ड) यापेक्षा वेगळा

2) स्वायत्तः सक्षमता आणि संबंधितता या तीन घटकातून खुशाली (सुस्थिती) आणि सुखाची निर्मिती होत असते. असे प्रतिपादन करणारी जी उपपत्ती आहे' तिला ––– उपपत्ती म्हणतात.
अ) आत्मनिर्धारण उपपत्ती ब) योगा उपपत्ती
क) सामाजिक अखंडता ड) जुळणारे गृहीतक

3) व्यक्तीगत सुखदायकतेच्या संदर्भात विवाह हा न करून घेण्यापेक्षा विवाह हे अत्यंत धोकादायक असतात असे मत ––– यांनी मांडले.
अ) मायर्स ब) ल्युकस
क) ऑस्टिल ड) ब्रॅंडस्टटर्ड

4) कोरे किज् यांनी ––– आरोग्याच्या कोनशिलतेचे विस्तारीकरण केले.
अ) मानसिक ब) शारिरीक
क) बौद्धीक ड) सामाजिक

5) ––– यांनी आरोग्याचे समग्र अवस्था प्रारूप मांडले.
अ) किज् ब) फ्राईड
क) सिंगर ड) जंग

6) सेलिग्मन यांनी विलासी आणि आत्मसुखाच्या दृष्टीकोनाचे वर्णन ––– घटकात केले आहे.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

7) ––– म्हणजे शारिरीक, मानसिक आणि सामाजिक खुशालीच्या पूर्ण अवस्था आहेत.
अ) आरोग्य ब) मन
क) आत्मा ड) यापेक्षा वेगळे

8) मानसशास्त्राचे क्षेत्र असंतुलीत बनले आहे, असे मत ––– यांनी 1905 मध्ये मांडले आहे.

अ) सिमोल्टन आणि ग्राऊड मिस्टर ब) फ्राईड व जंग

क) डायनर आणि सहकारी ड) किज् आणि हाइड

प्र.2 कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) जीवन कक्षेपलीकडील सुख म्हणजे काय?
2) लिंग आणि सुख
3) सकारात्मक भावस्थिती आणि वर्तन
4) सकारात्मक भावना आणि यश
5) सकारात्मक भावना खुशाली
6) ध्येय आणि संबंधीत प्रेरणात्मक संकल्पना

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) 'विवाह' आणि 'सुख' सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

2) सकारात्मक मानसशास्त्राची क्षेत्रे स्पष्ट करा.

प्र.4 सकारात्मक खुशाली आणि भावना सविस्तर स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Paper - XII)
Psychology of Well-Being (19101698)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) _____ According to Barshid and Race (1998) marriage and self-reliant well-being correlations is found on the level?
a) Low b) High
c) Medium d) Any other

2) The hypothesis which interpreting the three elements autonomy competence and relatedness well-being and happiness such a hypothesis is called as _____.
a) Self determination b) Yoga theory
c) Social integrity d) The matching hypothesis

3) In terms of personal happiness rather than getting married extremely dangerous such in opinion has expressed _____.
a) Myres b) Lucas
c) Ostil d) Brand Statured

4) _____ expansion of the angle of health by Korekaiz.
a) Mental b) Physical
c) Intellectual d) Social

5) _____ describe completely model of Mental health.
a) Keys b) Freud
c) Singer d) Jung

6) Selingman has described the view of Hedanic and Eudaimonic happiness in _____ element.
a) 2 b) 3
c) 4 d) 5

7) _____ is the full stage of physical mental and social well-being.
a) Health b) Mind
c) Soul d) Any other

8) The field of psychology become unbalanced such a opinion has expressed in 1905 by _____.
a) Smolton and Ground Mister b) Freud and Jung
c) Dianer and Collegues d) Kaiz and Haid

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

1) What is happiness Acrosses the life span?
2) Gender and happiness.
3) Positive moodes and behaviour.
4) Positive emotion and Success.
5) Happiness and Positive behavior
6) Goals and related motivation concept

Q.3 Write long answer. (Any One) **10**

a) Explain the marriage and happiness.

OR

b) Explain the positive psychology filds.

Q.4 Describe happiness and positive emotion. **10**

SLR-AA-363

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XIII)
Outlines of Aesthetics (19101688)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ––– म्हणजे संपूर्ण मानवी जीवनाचे समग्र दर्शन होय.
अ) नीतिशास्त्र ब) तत्वज्ञान
क) शास्त्र ड) कला

2) सौंदर्यशास्त्र हे सर्वोच्च मूल्यशास्त्र आहे, म्हणून ते स्वायत्त आहे.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

3) ––– या पदाची तात्त्विक चिकित्सा आणि विश्लेषण करणे हे सौंदर्यशास्त्राचा अभ्यासविषय होय.
अ) नैतिक ब) सुंदर
क) तर्क ड) यापैकी नाही

4) कलेमध्ये ––– संकेताचा उपयोग केला जातो.
अ) शब्द ब) संख्या
क) अध्यात्मिक ड) यापैकी नाही

5) ––– हे आदर्शत्मक शास्त्र आहे.
अ) सौंदर्यशास्त्र ब) प्राणीशास्त्र
क) भूगोल ड) रसायनशास्त्र

6) ––– हा ग्रंथ बा. सी. मर्ढेकर यांनी लिहिला.
अ) सौंदर्य आणि साहित्य ब) निती
क) समाज ड) मीमांसा

7) संगीत हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) विज्ञान ब) वाणिज्य
क) कला ड) विधी

8) ––– नुसार सौंदर्यानुभव हा स्वायत्त आहे.
अ) रसेल ब) हयूम
क) हेगेल ड) कांट

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) आविष्कार म्हणजे काय?
2) कलेची व्याख्या द्या.
3) सौंदर्यशास्त्र आणि तत्वज्ञान यातील फरक स्पष्ट करा.
4) अनुभूती म्हणजे काय?
5) संगीत म्हणजे काय?
6) कलाकृती म्हणजे काय?

प्र.3 सौंदर्यानुभवाविषयी एन. सी. केळकर यांचे विचार स्पष्ट करा. **10**

किंवा

सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4 सौंदर्यानुभवाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XIII)
Outlines of Aesthetics (19101688)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ is synoptic view of entire human life.
a) Ethics b) Philosophy
c) Science d) Art

2) Aesthetics is supreme normative science therefore it is autonomy.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

3) Philosophical criticism and analysis of _____ is the subject matter of Aesthetics.
a) Moral b) Beauty
c) Inference d) None of these

4) _____ symbols are used in Art.
a) Word b) Number
c) Spiritual d) None of these

5) _____ is a normative science.
a) Aesthetic b) Zoology
c) Geography d) Chemistry

6) _____ is written by B. C. Mardhekar.
a) Soundarya ani sahitya b) Niti
c) Samaj d) Mimansa

7) Music is a type of _____.
a) Science b) Commerce
c) Art d) Law

8) According to _____ aesthetic experience is self dependent.
a) Russell b) Hume
c) Hegel d) Kant

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is expression?
2) Define art.
3) Distinguish between aesthetics and philosophy.
4) What is Experience?
5) What is music?
6) What is work of art.

Q.3 Explain the aesthetics experience thoughts of N.C. Kelakar. **10**

OR

Explain the nature and scope of aesthetics.

Q.4 Explain the characteristics of aesthetics experience. **10**

SLR-AA-364

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper – XIII)
Social Research Methods (19101663)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) प्रश्नांच्या स्वरूपानुसार प्रश्नावलीचे प्रकार ––– आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) यापैकी नाही

2) संशोधकाने स्वतः गोळा केलेल्या माहितीला ––––– तथ्य म्हणतात.
अ) प्राथमिक ब) माध्यमिक
क) तयार ड) यापैकी नाही

3) मुलाखत सूची हा ––– माहितीचा भाग आहे.
अ) द्वितीयक ब) प्राथमिक
ब) आवश्यक ड) वरीलपैकी नाही

4) सहभागी निरीक्षण ही संकल्पना ––– यांनी सर्वप्रथम उपयोगात आणली.
अ) होवार्ड ब) गुड आणि हॅट
क) लिंडमन ड) यापैकी नाही

5) निरीक्षणाचे ––– प्रकार पडतात.
अ) 3 ब) 4
क) 2 ड) 5

6) समग्राचे छोटे प्रतिनिधीत्व म्हणजे –––.
अ) निरीक्षण ब) माहिती
क) नमुना ड) यापैकी नाही

7) बहुस्तरीय नमुना हा ––– नमुना निवडीचा प्रकार आहे.
अ) सोयीस्कर ब) गैरसंभाव्यता
क) हेतुपूर्वक ड) संभाव्यता

8) नमुना निवडीचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) यादृच्छिक नमुना निवड पद्धती स्पष्ट करा.
2) सहभागी निरीक्षण स्पष्ट करा.
3) मुलाखतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
4) प्राथमिक माहिती संकलन स्पष्ट करा.
5) संभाव्यता नमुना निवड स्पष्ट करा.
6) बहुस्तरीय नमुना निवड पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

मुलाखतीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

नमुना निवड म्हणजे काय ते सांगून नमुना निवडीचे फायदे स्पष्ट करा.

प्र.4 निरीक्षण म्हणजे काय? निरीक्षणाचे प्रकार स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-364

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper – XIII)
Social Research Methods (19101663)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to nature of question types of questionnaire are _____.
a) 2 b) 3
c) 4 d) None of these

2) First hand information collected by researcher is called _____ data.
a) primary b) Secondary
c) readymade data d) None of these

3) Interview schedule is the part of _____ data.
a) secondary b) primary
c) essential d) None of above

4) Participant observation this concept is first used by _____.
a) Howord b) Good and Hat
c) Lindman d) None of above

5) Types of observations are _____.
a) 3 b) 4
c) 2 d) 5

6) A short representation of a whole is _____.
a) Observation b) Informational
c) Sample d) None of these

7) Multistage stratified sampling is a type of _____ sampling.
a) convenient b) non probability
c) purposive d) probability

8) Types of sampling are _____.
a) 2 b) 3
c) 4 d) 5

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any four) **12**

1) Explain the Random sampling method?
2) Explain the participant observation?
3) Explain types of interview?
4) Explain the primary data collection?
5) Explain Probability sampling method?
6) Explain multistage stratified sampling method?

Q.3 Long answer questions. (Any One) **10**

Explain the advantages and disadvantages of interview.

OR

What is sampling and explain the advantages of sampling.

Q.4 What is observation? explain the types of observations. **10**

SLR-AA-366

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Special Paper–XIV)
Indian English Literature (19101624)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. **08**

1) The Cousin of the poet now lives city with _____ suburbs.
a) Fourteen b) Fifteen
c) Sixteen d) Seventeen

2) The name of the speaker in the poem 'Feeding the Poor at Christmas' is _____.
a) Williams b) Robin
c) Robert d) Samuels

3) For what the animals are biding their time to?
a) join the team b) save from killing
c) eat the food d) plan for escape

4) Which of the following is not a feature of the play *Nagamandala?*
a) The play begins in a ruined temple
b) The play is based on myths
c) The play has usage of the masks
d) The play has multiple endings

5) The play *Nagamandala* is based on the two oral stories from Karnataka that the playwright Girish Karnad heard from _____.
a) A.K Ramanujan b) C. V. Raman
c) R. K. Dhavan d) R. K. Narayanan

6) The novel *Namesake* deals with the life of _____.
a) Third generation of Diaspora
b) First generation of Diaspora
c) Second generation of Diaspora
d) First and second generation of Diaspora

7) Ashoke has given his son the name after his favorite author from _____.
a) America b) India
c) Russia d) Britain

8) The lines *"With no hesitation, she allowed men to seduce her in cafes. In parks. While she gazed at paintings museums"* is about _____ character in the novel.
a) Sonia's b) Ashima's
c) Moushumi's d) Maxine's

Q.2 Short answer type questions. (Any Four) **12**

1) Describe the change in the relationship between the poet and his cousin.
2) How the Bunyan tree exposed its strength?
3) What is the theme of the poem *Tribute to Papa?*
4) What are the major concerns that most of the post modern Indian poets concentrate on?
5) Explain the term Diaspora.
6) Write a note on the problem of identity in Diaspora literature.

Q.3 Answer any one of the following questions. **10**

a) Write a detailed note on the *Nagamandala* as a play of psychological exploration of a woman.

OR

b) What are the various themes in the play Nagamandala?

Q.4 How do the Indians struggle to assimilate with the Americans in the novel *Namesake?* **10**

SLR-AA-367

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Special Paper-XIV)
Aadhunik Hindi Sahitya Ka Etihas (1900 to 2010 Tak) (19101614)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 08

1) आधुनिक एकांकी के जनक ––– लेखक माने जाते है।
अ) रामकुमार वर्मा ब) उदयशंकर भट
क) जयशंकर प्रसाद ड) जगदीशचंद्र माथूर

2) सन 2017 का ज्ञानपीठ पुरस्कार ––– रचनाकार को मिला है।
अ) मृदुलागर्ग ब) कृष्णा सोबती
क) मैत्रेयी पुष्पा ड) ममता कालिया

3) 'अतीत के चलचित्र' यह रचना ––– की है।
अ) सुमित्रानंदन पंत ब) जयशंकर प्रसाद
क) महादेवी वर्मा ड) सूर्यकांत त्रिपाठी

4) हिंदी कहानी का उद्‌भव ––– युग से माना जाता है।
अ) भारतेंदु ब) शुक्ल
क) शुक्लोत्तर ड) द्विवेदी

5) प्रयोगवाद की जन्मदात्री पत्रिका का नाम ––– है।
अ) तारसप्तक ब) नईकविता
क) नये पन्नें ड) प्रतीक

6) 'सावधान! नीचे आग है' उपन्यास पर ––– नामक टेलिफिल्म बनाई गई है।
अ) काला सोना ब) काला हीरा
क) काला पाणी ड) काला मोती

7) अमरकांत हिंदी कथा साहित्य में प्रेमचंद के बाद ––– धारा के प्रमुख कहानीकार माने जाते हैं।
अ) जनचेतनावादी ब) परंपरावादी
क) यथार्थवादी ड) मार्क्सवादी

8) 'अल्मा कबुतरी' यह उपन्यास ––– रचनाकार ने लिखा है।
अ) मन्नू भंडारी ब) प्रभा खेतान
क) चित्रा मुडगल ड) मैत्रेयी पुष्पा

प्र.2 निम्नलिखित लघु प्रश्नों के संक्षेप में जबाब लिखिए। (कोईभी चार) **12**

1) आधुनिक शब्द ध्वनित अर्थ बताकर उसके किसी एक लक्षण पर टिप्पणी किजिए।
2) स्तंभीय छायावादी चार कवियों के नाम बताकर वेदना और निराशा को संक्षेप में स्पष्ट कीजिए।
3) मुन्शी प्रेमचंद के किन्ही छ उपन्यासों के नाम लिखिए।
4) 'दलित' शब्द का अर्थ बताकर किसी भी दो व्याख्या को बताइए।
5) पुरूषवादी दृष्टीकोण का स्त्रीवादी कविता विरोध करती है? इस बात को स्पष्ट कीजिए।
6) संजीव का जीवन परिचय कीजिए।

प्र.3 प्रगतिवादी काव्य–विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए। **10**

अथवा

प्रयोगवादी काव्य की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।

प्र.4 हिंदी उपन्यास साहित्य के उद्‌भव और विकास की चर्चा कीजिए। **10**

SLR-AA-368

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – XIV)
Study of Kannada Language (19101604)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನುಷ್ಯ ಭಿನ್ನನಾದುದು –
1) ಆಹಾರದಿಂದ **2)** ಭಾಷೆಯಿಂದ
3) ನಿದ್ರೆಯಿಂದ **4)** ಜಗಳದಿಂದ

2) ಕುಟಿ ಅಂದರೆ –
1) ಶಾಲೆ **2)** ಅಂಗಳ
3) ಮನೆ **4)** ಗಂಗಾ

3) ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಾ ಪರಿವಾರ –
1) ದ್ರಾವಿಡ **2)** ಇಂಡೋ ಯುರೋಪಿಯನ್
3) ಆರ್ಯ **4)** ಸಿನೋ–ಟಿಬೇಟಿಯನ್

4) 'ಇಸಿಲ' ಪದ ಇರುವ ಶಾಸನ – ಶಾಸನ.
1) ಅಶೋಕನ **2)** ಬೆಳತೂರು
3) ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ **4)** ಹಲ್ಮಿಡಿ

5) ಭಾಷೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ – ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ.
1) ಭಾಷ್ **2)** ಭಾಷಣ
3) ಶಯಬಾಶ್ **4)** ಭೃಷೆ

6) 'ಮಾನವ ಭಾಷೆ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು –
1) ಬೋಸ್ **2)** ಮಾರ್ಟ್
3) ಸಪೀರ್ **4)** ಸಿ. ಎಲ್. ಬಾರ್ಬರ್

7) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ – ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
1) ಶಬ್ದ **2)** ವಾಕ್ಯ
3) ನುಡಿ **4)** ಅವಸ್ಥೆ

8) 'ನೋಡಲಿಕ್' ಇದು – ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ.
1) ಮೈಸೂರು **2)** ಧಾರವಾಡ
3) ಗುಲಬರ್ಗಾ **4)** ಕೊಂಕಣಿ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಸ್ವರಧ್ವನಿಗಳು
2) ಭಾಷೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು
3) ಘೋಷ ಧ್ವನಿಮಾಗಳು
4) ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು
5) ದ್ರಾವಿಡ ಪದ
6) ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ : ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದಗಳು, ಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು? ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆಪ್ರಬಂಧರೂಪದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ಭಾಷೆ : ಉಗಮ–ವಾದಗಳು ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

SLR-AA-369

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper – XIV)
Madyaugin Marathi Vangamayacha Itihas (1101 to 1800) Uttaradha (19101609)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) खालील पैकी कोणते पंडित संत एकनाथाचे नातू होते?
अ) वामन पंडित ब) श्रीधर पंडित
क) मुक्तेश्वर ड) रघूनाथ पंडित

2) वामन पंडिताचे गुरू कोण?
अ) भानूदास ब) सच्चिदानंदबाबा
क) सामराज ड) आनंद तनय

3) लावणीत मुख्यतः कोणता रस असतो?
अ) वीररस ब) शांतरस
क) शृंगाररस ड) अद्भूत रस

4) शाहीर राम जोशी यांचे जन्मगाव कोणते?
अ) सांगली ब) सातारा
क) कोल्हापूर ड) सोलापूर

5) पानिपतची वखर खालीलपैकी कोणी लिहली?
अ) रघूनाथ यादव ब) रामचंद्रपंत अमात्य
क) कृष्णाजी सभासद ड) खंडो बल्लाळ चिटणिस

6) 'अज्ञावत्र' ग्रंथाचा कर्ता कोण?
अ) रामचंद्रपंत अमात्य ब) म्हाईंभट्ट
क) कृष्णाजी अनंत सभासद ड) वि.का.राजवाडे

7) वीरशैव संप्रदायाची स्थापना कोणी केली.
अ) महात्मा बसवेश्वर ब) सिध्दरामेश्वर
क) अक्कमादेवी ड) चक्रधरस्वामी

8) दासबोध ग्रंथाचा कर्ता कोण?
अ) महात्मा बसवेश्वर ब) संत रामदास
क) संत एकनाथ ड) श्रीधर पंडित

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

अ) अभ्यासकांकडून मुक्तेश्वराला कोणती पदवी मिळाली?

ब) पंडित कवींच्या काव्यलेखनाचा कालावधी कोणता?

क) शाहीर कोणास म्हणतात ते लिहा?

ड) शाहीर परशरात यांच्या गावचे व जिल्हयाचे नाव काय ते लिहा?

इ) बखरीचे किती व कोणत्या प्रकारात वर्गीकरण केले जाते?

ई) समर्थ रामदासांच्या चार ग्रंथाची नावे लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

महाराष्ट्रातील दत्तसंप्रदायाची परंपरा व वैशिष्टये लिहा.

किंवा

पानिपतच्या बखरीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

शाहीर रामजोशी हे पंडित कवी आणि शाहीर या दोन परंपरांना जोडणारा दुवा आहे. स्पष्ट करा.

SLR-AA-370

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper – XIV)
अर्थशास्त्र (19101634)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) कौटिलीय अर्थशास्त्र या ग्रंथात ––– अधिकरणे आहेत.
अ) 20 ब) 5
क) 7 ड) 15

2) राजाने अमात्यांच्या संप्रियत्व व अवैरित्व यांची परीक्षा ––– करावी.
अ) परोक्ष ब) दूताद्वारे
क) स्वतः ड) गुप्तचरांद्वारे

3) विद्येचे निरूपण असणाऱ्या अध्यायास ––– नाव आहे.
अ) विद्याप्रणिधि ब) विद्यासमुद्देश
क) विद्या निरूपण ड) विद्याध्याय

4) स्वाध्याय हा ––– यांचा धर्म आहे.
अ) शूद्र ब) वैश्य
क) क्षत्रिय ड) ब्रह्मचारी

5) ––– सर्वविद्यानाम् उपायः।
अ) यजन ब) विनयः
क) प्रदीपः ड) स्वधर्म

6) मंत्र्यांच्या उत्साहाची परीक्षा ––– च्या वेळी करावी.
अ) वार्ता ब) आपत्ती
क) अध्ययन ड) सभा

7) प्रथम अधिकरणाचे नाव ––– आहे.
अ) मंत्राधिकार ब) राजप्रणिधिः
क) विनयाधिकारिक ड) नागरिकप्रणिधिः

8) ––– यांच्या मते दोनच विद्या आहेत.
अ) चंद्रगुप्त ब) राक्षस
क) पराशर ड) बृहस्पती

प्र.2 **टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4)** **12**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)

1) इंद्रियजय
2) धर्मोपधा
3) आश्रमव्यवस्था
4) अमात्यसंपत्
5) दूतकार्य
6) विद्या चतुष्टय

प्र.3 आजच्या काळात अमात्य व मंत्री परीक्षेच्या दृष्टीने कौटिलीय अर्थशास्त्राचा उपयोग सांगा. **10**

किंवा

स्वधर्माविषयी अर्थशास्त्राचे विचार सांगा.

प्र.4 राजाची दिनचर्या सांगा. **10**

SLR-AA-371

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper–XIV)
Urdu Tanqeed (19101619)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیے اور جوابی پرچے میں لکھیے۔

1)بقول۔۔۔۔۔۔۔غزل ایک نیم وحشی صنف سخن ہے۔

A)ملا وجہی B)حالی

C)ممتاز حسین D)کلیم الدین احمد

2)۔۔۔۔۔۔۔۔نے اپنے نظریہ تحلیل ففسی کے ذریعہ علم نفسیات میں ایک انقلاب عظیم برپا کیا۔

A)سگمینٹ فرائڈ B)ہرڈر

C)کارل مارکس D)چیخوف

3)۔۔۔۔۔۔۔ادیب کسی بھی مذہب کو نہیں مانتے۔

A)تاثراتی B)اشتراکی

C)ترقی پسند D)کلاسیکی

4)موازنۂ انیس و دبیر کو۔۔۔۔۔۔۔تنقید کا عمدہ نمونہ کہا جاتا ہے۔

A) رومانی B)جمالیاتی

C)تقابلی D)سائنٹیفک

5) تحقیق کرنے والا اپنے کلام کی اہمیت دوسروں کے ذہین نشیں کرنے کے لیے۔۔۔کا سہارا لیتا ہے۔

A)تنقید B)نکتہ چینی

C)تنقیص D) تبصرہ

6)اردو نقادوں میں۔۔۔۔۔۔پہلے نقاد ہیں جو یورپ کی کئی زبانیں جانتے تھے۔

A)عظمت اللہ خان B)عبدالرحمٰن بجنوری

C)شبلی D)آل احمد سرور

7)جرات میر حسن اور پنڈت دیا شنکر کا تعلق۔۔۔۔۔۔دور سے ہے۔

A)پہلے B)دوسرے

C)چوتھے D)تیسرے

8)۔۔۔۔۔۔کا کہنا تھا کہ شعر کسی بڑے اور اچھے مقصد کے لیے استعمال ہو۔

A)کلیم الدین احمد B)ولی اورنگ آبادی

C)مولوی عبد الحق D)الطاف حسین حالی

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:(کوئی چار/04) **12**

1)انسانی زندگی میں تہذیبوں کو کیوں اہمیت حاصل ہے؟

2)تحقیق سے متعلق چند ضروری نکات کو درج کیجیے۔

3)مسعود حسن کی رائے میں شعر کن خوبیوں کا ہونا لازمی ہے؟

4)"موازنہ انیس و دبیر" کی تخلیق کا مقصد تحریر کیجیے۔

5)اردو کے چند سائنٹفک نقادوں کا اجمالی تعارف پیش کیجیے۔

6)احتشام حسین جن مغربی نقادوں کے خیالات سے متاثر تھے ان نقادوں کے خیالات تحریر کیجیے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے:-(کوئی ایک) **10**

1)تصنیف "موازنہ انیس و دبیر" کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

2)نفسیاتی تنقید پر روشنی ڈالیے۔

سوال نمبر.4. کلیم الدین احمد کے تنقیدی نظریات پر روشنی ڈالیے۔ **10**

SLR-AA-372

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper–XIV)
Jainism and Buddhism in Ancient India (19101679)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) जैन धर्माचे ––– हे संस्थापक आहेत.
अ) वर्धमान महावीर ब) गौतम बुद्ध
क) पार्श्वनाथ ड) वरीलपैकी नाही

2) जैन धर्मामध्ये ––– तीर्थकर होऊन गेले.
अ) 10 ब) 24
क) 12 ड) 16

3) जैन आगममध्ये ––– अंगे महत्वाची मानली जातात.
अ) 12 ब) 8
क) 16 ड) 15

4) वर्धमान महावीरांनी ––– व्या वर्षी जैन धर्माची दिक्षा घेतली होती.
अ) 25 ब) 32
क) 30 ड) 35

5) बुद्धाचे मुळ नाव ––– होते.
अ) गौतम ब) आनंद
क) सिद्धार्थ ड) शुद्धोधन

6) गौतम बुद्धाने पहिले प्रवचन ––– या ठिकाणी दिले.
अ) सारनाथ ब) गया
क) श्रावती ड) लुंम्बीनी

7) ––– या ठिकाणी बौद्ध धर्माची तिसरी धर्मपरिषद झाली.
अ) कनोज ब) सांची
क) गया ड) पाटलीपुत्र

8) बौद्ध भिक्षूच्या राहण्याच्या ठिकाणास ––– म्हणतात.
अ) मठ ब) मंदिर
क) विहार ड) स्तुप

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) श्वेतांबर पंथाची थोडक्यात माहिती सांगा.
2) जैन धर्मातील सप्ततत्व सिद्धांताची माहिती सांगा.
3) पार्श्वनाथाची माहिती स्पष्ट करा.
4) बौद्ध भिक्षूचे व्रत्ते व नियम सांगा.
5) बौद्ध धर्मातील चार आर्यसत्याची माहिती सांगा.
6) बौद्ध धर्माच्या पहिल्या धर्मपरिषदेची माहिती सांगा.

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

जैन धर्मातील पंच अणुव्रत्ते व पंचमहाव्रत्ते यांची माहिती सांगा.

किंवा

बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे सांगा.

प्र.4 गौतम बुद्धाची शिकवण सांगा. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper–XIV)
Jainism and Buddhism in Ancient India (19101679)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Jain religion was established by _____.
a) Vardhman Mahavir b) Gautam Buddha
c) Parshvnath d) None of these

2) There were _____ Thirthankar in the Jain religion.
a) 10 b) 24
c) 12 d) 16

3) In Jain Agam _____ Ange are considered important.
a) 12 b) 8
c) 16 d) 15

4) Vardhaman Mahavir kay was initiated into Jainism at the age of _____ this year.
a) 25 b) 32
c) 30 d) 35

5) The real name of Buddha was _____.
a) Gautam b) Anand
c) Siddharth d) Shuddhodhan

6) Gautam Buddha delived his first sermon at _____.
a) Sarnath b) Gaya
c) Shravati d) Lumbini

7) Third Buddhist Council was held at _____.
a) Kanoj b) Sanchi
c) Gaya d) Patliputra

8) The place were Buddhist Bhikshu live is called _____.
a) Matha b) Temple
c) Vihar d) Stup

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Describe the short information Swetamber sect.
b) Describe the Saptatatva Theory of Jainism.
c) Explain the information of Parshavnath.
d) Explain the Vrate and Rules in Buddha Bhikshu.
e) Explain the four Aryasaty in Buddhism.
f) Explain the first council in Buddhism.

Q.3 Explain the Punch Anuvratas and Panch Mahavratas in Jainism. **10**

OR

Describe the causes for the rise of Buddhism.

Q.4 Explain the teaching of Gautam Buddha. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – XIV)
History of Economic Thought - II (19101669)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) परिणाम कारक मागणीचे संतुलन बिंदू एकूण मागणी = ––– येथे होतो.
अ) एकूण मागणी ब) एकूण पुरवठा
क) पूर्ण रोजगार ड) यापैकी नाही

2) ग्रामउद्योगाची संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) महात्मा गांधी ब) अमर्त्य सेन
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ड) जे. एम. केन्स

3) दारिद्र्याची संकल्पना ––– शी संबंधित आहे.
अ) मुलभूत गरजा ब) किमान राहणीमान गरजा
क) उच्च राहणीमान गरजा ड) यापैकी नाही

4) केन्सच्या मतानुसार रोजगार पातळी ही ––– वर अवलंबून असते.
अ) प्रभावी मागणी ब) सरासरी मागणी
क) एकूण मागणी ड) यापैकी नाही

5) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ––– चे जोरदार समर्थन केले.
अ) वैयक्तिक शेती ब) संयुक्त शेती
क) सामुहिक शेती ड) यापैकी नाही

6) पुरा (PURA) प्रतीमानानुसार भौतिक जोडणीसाठी ––– खेडयांचा गट तयार करण्यात येतो.
अ) 5 ते 10 ब) 15 ते 25
क) 5 ते 50 ड) 50 ते 75

7) मेक इन इंडिया उपक्रम ––– मध्ये सुरू केला.
अ) 25, सप्टेंबर 2014 ब) 25, सप्टेंबर 2015
क) 25, सप्टेंबर 2016 ड) 25, सप्टेंबर 2017

8) अर्थशास्त्रात आभास खंडाची संकल्पना प्रथम ––– यांनी मांडली.
अ) रिकार्डो ब) डॉ. मार्शल
क) मार्क्स ड) ॲडम स्मिथ

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) केन्सचा रोजगाराचा सिद्धांत
2) सार्वजनिक आयव्ययाची भूमिका
3) दादाभाई नौरोजी यांचे दारिद्र्याचे विचार
4) 'स्वदेशी चळवळ' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5) डॉ. अमर्त्य सेन यांचे दारिद्र्यावरील विचार
6) डॉ. अब्दुल कलाम यांचे PURA प्रतिमान

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

भारताच्या नवीन आर्थिक धोरणाचे फायदे तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

नफ्याचा नव–प्रवर्तन सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.4 डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विविध आर्थिक विचार स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – XIV)
History of Economic Thought - II (19101669)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Effective demand is the point of equilibrium where aggregate demand = _____.
a) Aggregate demand b) Aggregate Supply
c) Full employment d) None of them

2) The concept of 'Village Industry' is put forth by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Amartya Sen
c) Dr. B.R. Ambedkar d) J. M. Keynes

3) The concept 'Poverty 'deals with _____.
a) Basic Wants b) Minimum Standard of Living
c) High Standard of Living d) None of These

4) View of Keynesian employment level is depend upon _____.
a) Effective Demand b) Average Demand
c) Total Demand d) None of these

5) Dr. Babasaheb Ambedkar strongly recommended _____.
a) Individual Agriculture b) Joint Agriculture
c) Collective Agriculture d) None of these

6) According to PURA model _____ group of villages made by physical connectivity.
a) 5 to 10 b) 15 to 25
c) 25 to 50 d) 50 to 75

7) Make in India initiative was launched on _____.
a) Sept. 25, 2014 b) Sept. 25, 2015
c) Sept. 25, 2016 d) Sept. 25, 2017

8) The concept of 'Quasi Rent 'was first introduced in economics by _____.
a) Ricardo b) Dr. Marshall
c) Marx d) Adam smith

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

1) Keynesian theory of employment
2) Role of Fiscal Policy
3) Contribution of Dadabhai Naoroji in poverty
4) State the concept of "Swadeshi Movement "
5) Poverty 's ideas of Dr. Amartya Sen
6) Explain Dr. Abdual Kalam's PURA model.

Q.3 **Answer the following (Any One)** **10**

Explain the merits and demerits of new economic policy in India.

OR

Explain the innovation theory of profit.

Q.4 Explain various Economic Ideas of Dr. Babasaheb Ambedkar. **10**

SLR-AA-374

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper–XII)
Hydrology and Oceanography (19101708)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) सागर जलाचा जास्तीत जास्त भाग ––– ने व्यापला आहे.
अ) समुद्रबुड जमीन ब) खंडांत उतार
क) सागरी मैदान ड) सागरी गर्ता

2) ग्रॅड बँक व जॉर्ज बँक ––– महासागरात आहेत.
अ) अटलांटिक महासागर ब) पॅसिफिक महासागर
क) हिंदी महासागर ड) तांबडा समुद्र

3) सागर पृष्टाच्या जलाची दैनिक तपमान कक्षा ––– एवढी आढळते.
अ) 5°c ब) 1.5°c
क) 3°c ड) 0.5°c

4) बेटाभोवती विकसित झालेल्या प्रवाळांना ––– म्हणतात.
अ) आटोल रीफ ब) बॅरिअर रीफ
क) फ्रीजिंग रीफ ड) यापैकी नाही

5) रेडीओलॉरीयन निक्षेप हे सागर तळावरील ––– प्रकारचे संचयन आहे.
अ) जैविक ब) अजैविक
क) नैसर्गिक ड) रासायनिक

6) सागरतळावरील समान खोलीची सर्व ठिकाणे जोडून तयार होणाऱ्या रेषेस ––– म्हणतात.
अ) समक्षारता रेषा ब) समभार रेषा
क) समपर्जन्य रेषा ड) समसागर खोली रेषा

7) ––– प्रवाह कार्यान्वित झाल्यास भारत, बांग्लादेश व इंडोनेशिया मध्ये भयानक दुष्काळ पडतो.
अ) गल्फ स्ट्रीम ब) ला–नीना
क) एल–निनो ड) कॅनरी

8) हिंदी महासागराचे ––– टक्के क्षेत्र सागरी मैदानाने व्यापलेले आहे.
अ) 20 ब) 40
क) 60 ड) 80

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) **12**

1) दुष्काळाचे परिणाम
2) सागर जलाची क्षारता
3) सागरी अन्न संपत्ती
4) महापुराची कारणे
5) जलचक्र
6) भूमिगत पाणी

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (दोन पैकी एक) **10**

1) पॅसिफिक महासागरातील सागरी प्रवाह सविस्तर स्पष्ट करा.
2) प्रवाळ भिंतीचा अर्थ सांगून प्रवाळ भिंतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **10**

ॲटलांटिक महासागराची तळ रचना सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper–XII)
Hydrology and Oceanography (19101708)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Major portion of ocean basin has been occupied by _____.
a) Continental Self b) Continental Slope
c) Ocean Plane d) Ocean Deeps

2) Grand Bank and George Bank are located in _____.
a) Atlantic Ocean b) Pacific Ocean
c) Indian Ocean d) Red Sea

3) Daily range of temperature of surface water of the ocean is almost around _____.
a) 5°c b) 1.5°c
c) 3°c d) 0.5°c

4) Coral reefs developed along the islands are called as _____.
a) Atoll b) Barrier reef
c) Fringing d) None of these

5) The radiolarian ooze are _____ deposits at the ocean floor.
a) Biotic b) Abiotic
c) Physical d) Chemical

6) The lines joining places of equal depth of ocean are called as _____.
a) Isohaline b) Isobars
c) Isohyets d) Isobaths

7) _____ current causes severe drought in India, Bangladesh and Indonesia.
a) Gulf Stream b) La-Nina
c) El-Nino d) Canary

8) Ocean plains occupy nearly _____ percent area of India ocean.
a) 20 b) 40
c) 60 d) 80

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Effect of droughts
b) Ocean Salinity
c) Food wealth in oceans
d) Causes of floods
e) Hydrological cycle
f) Ground water

Q.3 Answer the following question. (Any one) **10**

a) Describe ocean currents in Pacific Ocean.

b) Write the meaning and types coral reefs.

Q.4 Write Broad answer question. **10**

Explain the nature of ocean basin topography of Atlantic Ocean.

SLR-AA-375

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper–XII)
Social Geography (19101709)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) सामाजिक भूगोल ही ———— भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) आर्थिक ड) राजकीय

2) ग्रामीण व नागरी वसाहतींच्या लोकसंख्येबरोबरच्या अभ्यासाला ——— भूगोल असे म्हणतात.
अ) सामाजिक ब) प्राकृतिक
क) राजकीय ड) पर्यटन

3) देशाबाहेर होणाऱ्या स्थलांतरास ——— म्हणतात.
अ) अंतर्गत ब) आंतरराज्य
क) आंतरराष्ट्रीय ड) नागरी–नागरी

4) वंश ही ——— संकल्पना आहे.
अ) जैविक ब) भौगोलिक
क) रासायनिक ड) प्राकृतिक

5) गोंड या जमातीचा ——— प्रमुख व्यवसाय आहे.
अ) मासेमारी ब) शिकार
क) खाणकाम ड) शेती

6) देशांतर्गत होणाऱ्या स्थलांतरास ——— म्हणतात.
अ) अंतर्गत ब) आंतरराज्य
क) आंतरराष्ट्रीय ड) यापैकी नाही

7) ——— ही भारतातील सामाजिक समस्या आहे.
अ) नागरीकरण ब) झोपडपट्टया
क) ग्रामीण ड) यापैकी नाही

8) समाजातील राजकीय, सामाजिक व आर्थिक जीवनातील असमतोल दूर करणे म्हणजे ——— न्याय होय.
अ) राजकीय ब) आर्थिक
क) सामाजिक ड) ऐतिहासिक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) सामाजिक भूगोलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
2) समाज कल्याणाचे घटक विशद करा.
3) भारतातील व्यावसायिक बदल थोडक्यात वर्णन करा.
4) लोकप्रक्रियेची संकल्पना स्पष्ट करा.
5) स्थलांतरावर परिणाम करणारे सामाजिक घटक स्पष्ट करा.
6) गोंड जमातीचे सामाजिक जीवन थोडक्यात सांगा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

जागतिक धर्माचा सविस्तर वृत्तांत द्या.

किंवा

झोपडपट्टी म्हणजे काय? भारतातील झोपडपट्टी निर्मितीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

सामाजिक भूगोलाची व्याख्या सांगून स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
GEOGRAPHY (Paper–XII)
Social Geography (19101709)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Stencils is allowed.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative given the following sentence. **08**

1) Social Geog. Is the branch of _____ Geography.
a) Physical b) Human
c) Economic d) Political

2) _____ geography is defined as the study of rural and urban settlements, together with population studies - Houstan J. M.
a) Social b) Physical
c) Political d) Tourism

3) The migration out of country is called _____ migration.
a) Internal b) Inter State
c) International d) Urban-Urban

4) Race is the _____ concept.
a) Biological b) Geographical
c) Chemical d) Physical

5) _____ is the main economic activities of gond tribes.
a) Fishery b) Hunting
c) Mining d) Agriculture

6) The migration within a country is called as _____ migration.
a) Internal b) Inter State
c) International d) None of these

7) _____ is a social problem in India.
a) Urbanization b) Slums
c) Rural d) None of these

8) Justice is about removing the imbalance in the political, social and economic life of the society.
a) Political b) Economic
c) Social d) Historical

Q.2 Write Short Answer. (Any Four) **12**

a) Explain the importance of social geography.
b) Explain components of social welfare.
c) Describe in short occupational changes in India.
d) Explain the concept of peopling process.
e) Explain the social factors affecting on migration.
f) Describe in brief the social life gond tribe.

Q.3 Broad answer question. (Any One) **10**

Explain in brief religions in the word.

OR

What is slum? Explain the causes and consequences of slum creation in India.

Q.4 Broad answer question **10**

Define Social Geography Explain its Nature and Scope.

SLR-AA-376

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – XIV)
Expansion and Downfall of the Maratha Power (1707-1818 A.D.)
(19101659)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) ––– हा सदाशिवराव भाऊ यांचा तोतया बनून महाराष्ट्रात आला होता.
अ) नंदलाल ब) मोतीलाल
क) सुखलाल ड) बाबुलाल

2) पेशवे ––– यांच्या कारकिर्दीत मराठा सत्तेचे पुनरूज्जीवन घडून आले.
अ) नानासाहेब ब) पहिले माधवराव
क) नारायणराव ड) दुसरे बाजीराव

3) पेशवे नारायणराव यांच्या खूनानंतर ––– मंडळाची स्थापना झाली.
अ) भाईभाई ब) बारभाई
क) साराभाई ड) सातभाई

4) खर्ड्याच्या लढाईतील विजय ही पेशवे ––– यांच्या कारकिर्दीतील महत्वपूर्ण घटना आहे.
अ) नारायणराव ब) सवाई माधवराव
क) दुसरे बाजीराव ड) यापैकी नाही

5) इ. स. 1802 मध्ये ––– च्या लढाईत यशवंतराव होळकर यांनी पेशवा दु. बाजीरावाचा पराभव केला.
अ) हडपसर ब) सोलापूर
क) भरतपूर ड) चांदवड

6) इ. स. ––– मध्ये मराठा सत्तेचा शेवट झाला.
अ) 1814 ब) 1816
क) 1818 ड) 1820

7) पेशवेकाळात ––– हा गावचा प्रमुख होता.
अ) सरदेशपांडे ब) पाटील
क) सुभेदार ड) मामलतदार

8) खालीलपैकी ––– न्यायव्यवस्थेशी संबंधित आहे.
अ) गोतसभा ब) ब्रह्म सभा
क) पंचायत ड) यापैकी सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) राक्षसभुवनच्या लढाईतील विजयाचे महत्व सांगा.
2) पेशवे नारायणराव यांच्या खूनाबद्दल थोडक्यात माहिती द्या.
3) बारभाई मंडळात सहभागी असलेल्या व्यक्तींची नावे सांगा.
4) वसईच्या तहाचे परिणाम सांगा.
5) शहराचा प्रमुख अधिकारी या नात्याने कोतवालाचे अधिकार व कर्तव्ये स्पष्ट करा.
6) मराठा घोडदळाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

पेशवे पहिले माधवराव यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

किंवा

दुसऱ्या इंग्रज–मराठा युद्धाची माहिती द्या.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

मराठा सत्तेच्या ऱ्हासाची कारणे स्पष्ट करा.

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – XIV)
Expansion and Downfall of the Maratha Power (1707-1818 A.D.)
(19101659)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was came in Maharashtra as a duplicate of Sadashivrao Bhau.
a) Nandlal b) Motilal
c) Sukhlal d) Babulal

2) The Maratha power was restoration in Peshwa _____ period.
a) Nanasaheb b) Madhavrao I
c) Narayanrao d) Bajirao II

3) _____ council was established after the assassination of Peshwa Narayanrao.
a) Bhaibhai b) Barbhai
c) Sarabhai d) Satbhai

4) Kharda battle victory was important event of Peshwa _____ period.
a) Narayanrao b) Sawai Madhavrao
c) Bajirao II d) None of these

5) Peshwa Bajirao II defeated by Yashwantrao Holkar in the battle of _____ in 1802.
a) Hadapsar b) Solapur
c) Bharatpur d) Chandwad

6) Maratha power ended in _____.
a) 1814 b) 1816
c) 1818 d) 1820

7) _____ was the chief of village during the peshwa period.
a) Sardeshpande b) Patil
c) Subhedar d) Mamlatdar

8) _____ among the following is related judicial system.
a) Gotsabha b) Brahmasabha
c) Panchayat d) All of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) State the importance of victory in the battle of Rakshasbhuvan.
2) Give the short information about assassination of Peshwa Narayanrao.
3) Till the name of participants in Barbhai council.
4) State the effects of treaty of Vasai,1802
5) Explain the rights and duties of kotwal as a chief officer of city.
6) Explain the nature of Maratha cavalry.

Q.3 Write the detail answer of the following questions. (Any One) **10**

a) Review the work of Peshwa Madhavrao I.

OR

b) Give the information about second Anglo- Maratha war.

Q.4 Write the detail answer of the following question. **10**

Explain the causes of downfall of the Maratha power

SLR-AA-377

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIV)
Introduction to International Politics (19101674)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) खालीलपैकी कोणते ब्रिक्स संघटनेचे उद्दिष्ट आहे?
अ) दहशतवाद संपविणे ब) पर्यावरणाचे संरक्षण
क) सामाजिक विकास ड) परस्परातील आर्थिक सहकार्य वाढविणे

2) सार्क संघटनेचे मुख्य कार्यालय ––– येथे आहे.
अ) काठमांडू ब) दिल्ली
क) कोलंबो ड) ढाका

3) जागतिक बँकेची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1924 ब) 1942
क) 1944 ड) 1945

4) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची अधिकृत स्थापना ––– यावर्षी झाली.
अ) 11 डिसें 1948 ब) 26 ऑक्टो 1945
क) 24 ऑक्टो 1945 ड) 22 नोव्हें 1946

5) 'आंतरराष्ट्रीय कायदा' हे पुस्तक ––– यांनी लिहिले.
अ) ब्राईट ब) ओपनहाईम
क) स्टार्क ड) लॉरेन्स

6) 'अल कायदा' ही दहशतवादी संघटना ––– येथे कार्यरत आहे.
अ) पाकिस्तान ब) चीन
क) अफगणीस्तान ड) नेपाळ

7) लोकांना मारण्याची संघटीत व्यवस्था म्हणजे ––– होय.
अ) जातीय दंगल ब) दहशतवाद
क) जातीय सलोखा ड) शांतता

8) सत्ता संतुलन पद्धती ही ––– असते.
अ) परिवर्तनशील ब) परिदृढ
क) ईश्वरनिर्मित ड) यापैकी सर्वच

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) सत्ता संतुलनाचा अर्थ व वैशिष्टये लिहा.
2) दहशतीचे संतुलन म्हणजे काय?
3) नवीन जागतिक व्यवस्थेवर टीप लिहा.
4) सुरक्षा परिषदेविषयी माहिती लिहा.
5) जागतिक व्यापार संघटनेची कार्य थोडक्यात लिहा.
6) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी

प्र.3 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

भारत आणि श्रीलंका या दोन देशातील ऐतिहासिक व सांस्कृतिक संबंधाची चर्चा करा.

किंवा

शीतयुद्धाच्या समाप्तीची कारणे व परिणाम लिहा.

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

संयुक्त राष्ट्रसंघटनेचे प्रमुख घटक कोणते ते सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIV)
Introduction to International Politics (19101674)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which of the following is objective of BRICS?
a) Ending terrorism
b) Protection of environment
c) Social development
d) Enhancing Mutual Financial Co-operation

2) SAARC is headquartered in _____.
a) Kathmandu b) Delhi
c) Colombo d) Dhaka

3) The world Bank was established in _____.
a) 1924 b) 1942
c) 1944 d) 1945

4) The United Nations was officially established on _____.
a) 11 Dec 1948 b) 26 Oct 1945
c) 24 Oct 1945 d) 12 Nov 1946

5) The book 'International Law' wrote by _____.
a) Bright b) Oppenheim
c) Stark d) Lowrance

6) Al Queda is a terrorist organization operating in _____.
a) Pakistan b) China
c) Afghanistan d) Nepal

7) _____ is an organized system of Killing People.
a) Ethnic riots b) Terrorism
c) Ethnic reconciliation d) Peace

8) The Balance of Power system is _____.
a) Changing Nature b) Firm
c) God Made d) All of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Write the Meaning and Characteristic of Balance of Power.
2) What is balance of terror?
3) Write a note on new world order.
4) Write information about security Council.
5) Briefly write the function of world Trade Organization.
6) International Monitory fund.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

Discuss the historical and cultural relations between India and Sri Lanka.

OR

Write the causes and effects after the end of cold war.

Q.4 Broad answers question. **10**

Write in detail the main Components of United Nation Organizations.

SLR-AA-378

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Psychology (Paper–XIII)
Counselling Psychology (19101700)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा. **08**

1) समुपदेशनाची सामान्य क्षेत्रातील प्रत्येक विदयार्थ्याला कौशल्य सक्षमता ––– प्रकारच्या आवश्यक असतात.
अ) आठ ब) नऊ
क) दहा ड) यापैकी नाही

2) ––– सहाय्य/मदत नातेसंबंधाच्या पातळया/अवस्था आहेत.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

3) समुपदेशकाची परिणामकारकता ––– परिवर्तकावर आधारित असते.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) अनेक

4) ––– यांना मार्गदर्शनाचे जनक असे म्हणतात. त्यांनी कार्याची वाढ आणि प्रतिबंध यावर भर दिला.
अ) फ्रॉन्क पार्सन ब) बोस्टन
क) क्लीफोर्ड बीर ड) यापैकी नाही

5) सन 2010 मध्ये समुपदेशन संघटनापैकी 29 संघटना ––– मध्ये समाविष्ट झाल्या.
अ) APA ब) ACA
क) AASCB ड) WHO

6) मानसोपचार पध्दती ––– च्या सुधारणेसंदर्भात माहिती प्रदान करते.
अ) पूर्णत्व ब) अ – पूर्णत्व
क) पर्याप्तता ड) यापैकी नाही

7) ––– यांनी गरजू व्यक्तीला केले सहाय्य/मदतीचे निवडीचे महत्त्व त्यांच्या जीवनावर प्रकाश टाकते.
अ) मार्गदर्शक ब) पाठिंबा
क) प्रतियोजन ड) यापैकी नाही

8) विक्की (1990) ग्राहकांची सेवा बंद करणे याची आठवण म्हणजे ग्राहकांची ——— होय.

अ) अ–परिपक्वता ब) विघटन

क) परिपक्व ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) किशोरांना कारकीर्द घडविण्याचे समुपदेशन.
2) समुपदेशनातील ऋणात्मक प्रेरणा
3) समुपदेशन अंतिम अवस्था/समस्या
4) व्यवसाय विशेष सहाय्य/मदत स्पष्ट करा.
5) समुपदेशन व्यवसायाची 50 वर्षे 2002 मध्ये पूर्ण झाली ते स्पष्ट करा.
6) समुपदेशनाचा संक्षिप्त इतिहास सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

समुपदेशनाची व्यावसायिक अंगे म्हणून मदतीची पातळी आणि विशिष्ट प्रकारची व्यावसायिक मदत वर्णन करा.

किंवा

समुपदेशनातील नातेसंबंधाची सुटका स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

कारकीर्द जीवनमार्ग समुपदेशन व्याख्या सांगुन त्याचे महत्व आणि व्याप्ती विशद करा.

SLR-AA-378

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Psychology (Paper–XIII)
Counselling Psychology (19101700)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks. (Multiple choice) **08**

1) Skill competence is required of all student in each of _____ common core was of counselling.
a) Eight b) Nine
c) Ten d) None of these

2) There are _____ levels of helping relationships.
a) One b) Two
c) Three d) Four

3) The effectiveness of a counselor depends of _____ Variable.
a) One b) Two
c) Three d) Four

4) _____ often called the founder of guidance focused his work on growth and Prevention.
a) Frank Parsons b) Boston
c) Clifford Beer d) None of these

5) In 2010, 29 Counselling association including _____.
a) APA b) ACA
c) AASCB d) WHO

6) Psychotherapy has dealt with the recovery of _____.
a) Complit b) In complit
c) Adequacy d) None of these

7) _____ Focus on helping people make important choices that effect their lives.
a) Guidance b) Support
c) Adaption d) None of these

8) Vickio (1990) closing serves as a reminder that the client has _____.
a) Tim matured b) Disturbance
c) Matured d) None of these

Q.2 Answers any four of the following questions. **12**

a) Career counselling for Adolescent.
b) Negative motivator for becoming a counselor.
c) Issues related closing.
d) Explain professional Helping Specialties?
e) In 2002 counseling 50th anniversary as profession?
f) State in brief history of counseling?

Q.3 Answer any one of the following questions. **10**

Describe professional Aspects of counselling as level of helping and professional helping specialists?

OR

Explain the closing counselling relationship?

Q.4 Answer of the following questions. **10**

Define career counselling '' Explain their Importance and scope for Adolescents?

SLR-AA-379

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper–XIV)
Philosophy of Saints (19101699)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) भक्तियोग हे ––– संबंधीचे तत्त्वज्ञान आहे.
अ) कर्तव्य ब) भक्ती
क) ज्ञान ड) यापैकी नाही

2) संत कबीर हे ––– होते.
अ) अभियंता ब) वकील
क) डॉक्टर ड) अशिक्षित

3) ––– वर श्रध्दा असणे हा वारकरी संप्रदायाचा तात्त्विक आधार आहे.
अ) ब्राह्मणे ब) पुराणे
क) अरण्यके ड) वेद

4) संत मीराबाईंची भक्ती ––– आहे.
अ) लौकिक ब) अलौकिक
क) लौकिक आणि अलौकिक ड) यापैकी नाही

5) श्री ज्ञानेश्वर यांनी ज्ञानेश्वरी हा ग्रंथ ––– वर्षी लिहिला.
अ) 15 ब) 25
क) 35 ड) 45

6) भक्तीचे ––– प्रकार आहेत.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

7) निर्गुण भक्तीमध्ये ––– ला स्थान आहे.
अ) भक्ती ब) मूल्य
क) कर्मकांड ड) यापैकी नाही

8) कर्मयोग हे ––– संबंधीचे तत्त्वज्ञान आहे.
अ) कर्तव्य ब) भक्ती
क) ज्ञान ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **12**

1) वैष्णव संप्रदायाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
2) धर्मगुरू म्हणजे काय?
3) महाराष्ट्रातील कोणत्याही चार संतांची नावे द्या.
4) भारतातील कोणत्याही चार संप्रदायांची नावे द्या.
5) वैष्णव संप्रदायाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
6) गुरूची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 संत रामदासांच्या दृष्टीकोनातून प्रपंच आणि परमार्थ यातील भेद स्पष्ट करा. **10**

किंवा

पसायदानाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4 भक्ती योग आणि ज्ञान योग यातील फरक स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper–XIV)
Philosophy of Saints (19101699)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative. **08**

1) Bhaktiyoga is philosophy of _____.
a) Duty b) Bhakti
c) Dnyana d) None of these

2) Saint Kabir was _____.
a) Engineer b) Advocate
c) Doctor d) Uneducated

3) To believe in _____ is a formal ground of Varkari cult.
a) Brahmane b) Purane
c) Aranyake d) Vedas

4) Saint Meerabai's Bhakti is _____.
a) Natural b) Supernatural
c) Natural and Supernatural d) None of these

5) 'Shri Dnyaneshwari' is written by Dnyaneshwar in the age of _____.
a) 15 b) 25
c) 35 d) 45

6) There are _____ types of Bhakti.
a) Five b) Four
c) Three d) Two

7) There is no place for _____ in Nirguna Bhakti.
a) Bhakti b) Value
c) Karmakanda d) None of these

8) Karmayoga is philosophy of _____.
a) Duty b) Bhakti
c) Dnyana d) None of these

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

a) Explain the principles of Vaishnava cult.
b) What is Dharmaguru?
c) Give any four names of Maharashtriyan saints.
d) Give any four names of cults in India.
e) Explain the principles of Vaishnava cult.
f) Explain the concept of guru.

Q.3 According to Saint Ramadas, distinguish between Prapancha and Paramartha. **10**

OR

Explain the significance of Pasayadana.

Q.4 Distinguish between Bhakti yoga and Dnyanayoga. **10**

SLR-AA-380

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper–XIV)
Sociology of Tribal Society (19101664)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) आदिवासी अर्थव्यवस्था ही सामुहिक अर्थव्यवस्था आहे, असे कोणी म्हटले आहे?
अ) ॲडम स्मिथ ब) होबेल
क) थर्नावाल्ड ड) फोर्ड

2) सर्वात्मवादाचा सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) मॅक्समुलर ब) डॉ. मुजूमदार
क) एडवर्ड टायलर ड) फ्रेजर

3) कोलाम आदिवाशी रानडूकराला काय म्हणतात?
अ) कोल ब) फण
क) फणमोडी ड) कमार

4) खालीलपैकी कोणत्या आदिवाशी समाजात मात्रवंशीय दर्जा आहे?
अ) खासी ब) नायर
क) गारो ड) वरील सर्व

5) प्रामुख्याने मेळघाट व चिखलदरा येथे कोणते आदिवाशी आढळतात?
अ) गोंड ब) कोरकु
क) गारो ड) कोलाम

6) मालीनोवस्की यांनी जादुचे किती प्रकार सांगितले?
अ) पाच ब) चार
क) दोन ड) तीन

7) खारवार चळवळीचा नेता कोण होता?
अ) भागीरथ मांझी ब) बिरसा मुंडा
क) तिलखा मांझी ड) शिबू सोरेन

8) वारली आदिवाशी, पांढरा रंग कसे तयार करतात?
अ) रासायनिक मिश्रणातुन ब) पीठ आणि मीठ मिसळुन
क) तांदूळ आणि पावडर मिसळुन ड) खडू आणि पाणी वापरून

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) जादूक्रियेची घटकतत्त्वे लिहा.
2) आदिवाशी निरक्षरतेच्या समस्या लिहा.
3) आदिवाशी धर्माचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.
4) मात्रवंशीय आदिवाशी समाजातील स्त्रियांचा दर्जा थोडक्यात लिहा.
5) स्थायी शेती आणि स्थानातरीत शेती म्हणजे काय?
6) संथाल चळवळ थोडक्यात लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **10**

निसर्गवाद सिद्धांत थोडक्यात लिहा.

किंवा

बिरसा मुंडा चळवळ लिहा.

प्र.4 आदिवाशी समाजातील जादूचा अर्थ सांगून जादूचे प्रकार स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-380

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper–XIV)
Sociology of Tribal Society (19101664)

Day & Date: Sunday, 31-12-2023 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who say this, Tribal Economy is collective economy?
a) Adam Smith b) Hobel
c) Tharnwold d) Fourd

2) Who propounded the Animism theory?
a) Maxmular b) Dr. Majumdar
c) Adaward Tylor d) Frazer

3) What is called for Raindeer in kolam tribe?
a) Kol b) Fan
c) Fanamodi d) Kamar

4) Which Tribal society have Matrilineal status?
a) Khasi b) Nair
c) Garo d) All the above

5) Which tribes mainly found in Melaghat and Chikhaldara?
a) Gond b) Korku
c) Garo d) Kolam

6) How many types of magic are stated by Malinowski?
a) Five b) Four
c) Two d) Three

7) Who was the leader of kharwar movement?
a) Shibu Soren b) Birsa Munda
c) Tilakha Mazi d) Bhagirat Mazi

8) How is created, white paint Warali Tribe?
a) Using acrylic or tempera b) Mixing flour and Salt
c) Groundind rice into powder d) Using Chalk and water

Q.2 Write Short answers. (Any Four) **12**

1) Write Elements of magical acts.
2) Write a problem of tribal illiteracy.
3) Write in short a nature of Tribal Religion.
4) Write in short a status of women in Matrilineal Tribal society.
5) What is mean by shifting cultivation and permanent cultivation?
6) Write in short Santhal movement.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Write a Naturism Theory.

b) Write a Birsa Munda movement.

Q.4 Broad answers question. **10**

Write a meaning of Magic and types of Magic.

SLR-AA-382

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH COMPULSORY
Literary Mindscapes (19101601)

Day & Date: Monday, 01-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentence choosing the correct alternative: **08**

1) _____ is the name of the dog in 'Growing up'.
a) Sport b) Sort
c) Snort d) Snore

2) _____ was found in Aksionov's luggage.
a) Lots of money b) A blood-stained knife
c) Gifts for his family d) Samovar

3) What kind of a room are the children sitting in?
a) Out in the Poem b) A darkened room
c) Classroom d) Bedroom

4) The narrator of the 'My Last Duchess' is _____.
a) the poet b) the emissary
c) the duchess d) the duke

5) John Keats was a _____ poet.
a) Victorian b) Romantic
c) Elizabethan d) Modern

6) Charlotte Bronte Says that _____ is not a dream.
a) Hallucination b) Life
c) Illusions d) Nightmares

7) Choose the correct adverb to fill in the blank.
He is _____ lazy that he always late for college.
a) so b) too
c) vary d) much

8) He said "I Shall go as soon as possible".
The correct indirect speech of the above sentence is _____.
a) He said that he should go as soon as possible.
b) He told that he will go as soon as possible.
c) He says that he shall go as soon as possible.
d) He ordered that he may go as soon as possible.

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the difference in the behaviour of the girls in the story 'Growing Up'.
2) What is the significance of the dream of Aksionov's wife?
3) Describe the forest in Tora Dutta's poem 'Sita".
4) How does the Duke reveal his role in the death of the Duchess?
5) What is the theme of the poem, 'ode to Beauty'?
6) How does the poetess charlotte Bronte see hope in the poem 'Life'?

Q.3 Answer the following question. (Any one) **10**

a) What is importance of Information Literacy?

OR

b) Discuss in detail the life, skills, know as FLIPS.

Q.4 What is the Environmental consciousness? Write the importance of it. **10**

SLR-AA-383

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLISH (Special Paper - XV)
Literatures in English (19101625)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) Who had killed to Tom?
a) Anna and Megan b) Megan and Cathy
c) Ana and Rachel d) Cathy and Ana

2) What is the theme of the play 'Raising in the Sun'?
a) Friendship b) industrialism
c) revenge d) Racism

3) The soldier had flirted _____ in the story 'Twenty six Men and Girl'?
a) Tanya b) Betty
c) Mathilde d) Vanya

4) The novel 'The Girl on the train' is published in _____.
a) 2009 b) 2011
c) 2015 d) 2013

5) Story "Wedding Preparations in the Country" tells the journey of Eduard Raban to meet _____.
a) Tanya b) Betty
c) Mathilde d) Megan

6) Who had convinced to Beneatha to follow African culture?
a) Karl Lindner b) Josheph Asagai
c) George Murchison d) Walter younger

7) What was the dream of the Mama?
a) to buy house in Clybourne Park
b) to make Benetha a doctor.
c) to live in South of Chicago
d) to invest money in liquor business

8) What had Mathilde brought from her friend?
a) a diamond necklace b) a party dress
c) a car to go to party d) a fancy purse

Q.2 Write the answers in short. (Any Four) 12

a) Explain the concept 'Psychological Thriller' novel with reference to 'The Girl on the Train'
b) What are the characteristics features of Afro-American Drama?
c) How did Sudha Murthy teach her grandmother to read?
d) How does Mathilde Loisel manage to buy new necklace for Madam Forestier's.
e) What is the theme of the 'The Luncheon' story?
f) How does Maxim Gorky depict the plight of workers in 'Twenty Six Men and Girl'?

Q.3 Broad question. (Any One) **10**

a) How does play ‘A Raising in the Sun’ depict the reality of the black family in America?

OR

b) How does ‘A Raising in the Sun’ focus on the struggle of black people to complete their dreams?

Q.4 Broad question. **10**

The Girl on the Train’ is a detective novel. Explain it.

SLR-AA-384

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HINDI (Special Paper-XV)
व्यावहारिक हिंदी (19101615)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) अनुवाद के लिए कम से कम ––– भाषाएँ आवश्यक होती हैं।
अ) दो ब) तीन
क) चार ड) पाँच

2) अनुवाद जिस भाषा में किया जाता है, उसे ––– भाषा कहा जाता है।
अ) स्त्रोत भाषा ब) लक्ष्य भाषा
क) मातृ भाषा ड) विदेशी भाषा

3) 'विज्ञापन' शब्द का अर्थ ––– है।
अ) विशेष रूप से ज्ञात करना ब) जानकारी मांगना
क) ध्यानाकर्षण करना ड) जनसंचार

4) ––– वाणिज्य और व्यावसायिक क्षेत्रों के संवर्धन के लिए जनमत तैयार करता है।
अ) अनुवाद ब) नाटक
क) पत्रकारिता ड) विज्ञापन

5) व्यापारी विभिन्न प्रतिष्ठानों के पास माल की जानकारी प्राप्त करने हेतु ––– पत्र लिखते हैं।
अ) क्रयादेश ब) पूछताछ
क) भुगतान ड) शिकायती

6) माल खरीदने संबंधी आदेश देनेवाले पत्र को ––– कहते हैं।
अ) पूछताछ पत्र ब) भुगतान पत्र
क) क्रयादेश पत्र ड) शिकायती पत्र

7) ––– को हिंदी में जीवन वृत्त कहते है।
अ) बायोडाटा ब) ट्रान्सलेशन
क) एडवर्टाइज ड) स्केच

8) ––– लेखन को 'समाचार लेखन' या 'रिपोर्ताज' भी कहते है।

अ) अनुवाद ब) विज्ञापन

क) कहानी ड) वृत्तांत

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। **12**

अ) शिकायती पत्र किसे कहते हैं?

ब) वृत्तांत लेखन से क्या तात्पर्य है?

क) बायोडाटा के प्रमुख प्रकार बताईए।

ड) विज्ञापन के दो तत्व लिखिए।

इ) अनुवादक के दो गुण लिखिए।

ई) भुगतान पत्र किसे कहते है?

प्र.3 अ) विज्ञापन के प्रमुख तत्व लिखिए। **10**

अथवा

ब) घरकुल शॉपी, चावडी चौक, सातारा; सुनील ट्रेडर्स, मुहंमद अली रोड, मुंबई को माल की माँग करते हुए क्रयादेश पत्र लिखते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

प्र.4 सफल अनुवाद की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए। **10**

SLR-AA-385

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – XV)
Study of Kannada Folk Literature (19101605)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಫೋಕ್ ಲೋರ್ (Folklore) ಪದದ ಜನಕ
- **1)** ವಿಲಿಯಂ ಹೋನ್ **2)** ಹಾಮಾನಾ
- **3)** ವಿಲಿಹೆಲ್ಮ್ ಕಾರ್ಲ್ **4)** ವಿಲಿಯಂ ಥಾಂಸ್

2) ಬರವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ
- **1)** ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ **2)** ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯ
- **3)** ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ **4)** ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ

3) ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕರ ಗ್ರಂಥ –
- **1)** ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ **2)** ಜೀವನ ಜೋಕಾಲಿ
- **3)** ಗರತಿಯರ ಹಾಡು **4)** ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ

4) ಇವು ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳು –
- **1)** ಬೀಸುವ ಹಾಡುಗಳು **2)** ಸೋಬಾನ ಹಾಡುಗಳು
- **3)** ಮಟ್ಟಿ ಪದಗಳು **4)** ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳು

5) ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ – ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.
- **1)** ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳು **2)** ಅಕ್ಕನ ಕಥೆಗಳು
- **3)** ಹಳ್ಳಿ ಹಾಡುಗಳು **4)** ಅಜ್ಜಿ ಕಥೆಗಳು

6) ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತಾಯಿ ಬೇರು –
- **1)** ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ **2)** ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯ
- **3)** ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ **4)** ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ

7) ತಾಯಿಗಿಂತ ಬಂಧುವಿಲ್ಲ, – ಗಿಂತ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ.
- **1)** ನೀರು **2)** ಉಪ್ಪು
- **3)** ಸಕ್ಕರೆ **4)** ಹಣ್ಣು

8) ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗುಡಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗಿ –
- **1)** ಸುಣ್ಣ **2)** ದೀಪ
- **3)** ತೆಂಗು **4)** ಸೂರ್ಯ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಯಾವುವು?
2) ಅಜ್ಜಿ ಕಥೆಗಳು ಎಂದರೇನು?
3) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
4) ಒಗಟು ಎಂದರೇನು?
5) ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
6) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ಜನಪದ – ಜಾನಪದ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

'ಜನವಾಣಿ ಬೇರು ಕವಿವಾಣಿ ಹೂವು' ಈ ಮಾತಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

SLR-AA-386

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper – XV)
उपयोजित मराठी (उत्तरार्ध) (19101610)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) विक्रेत्याने आपल्या उत्पादनाची किंवा सेवेची मागणी वाढावी आणि विक्री व्हावी म्हणून केलेल्या प्रसिद्धीस काय म्हणतात?
अ) जाहिरात ब) निवेदन
क) आवाहन ड) प्रचार

2) व्यावहारिक मराठी हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे?
अ) आनंद पाटील ब) ल. रा. नसिराबादकर
क) सुहास पुजारी ड) रवींद्र ठाकूर

3) वर्तमानपत्र हे कोणत्या प्रकारचे माध्यम आहे?
अ) श्राव्य ब) दृक
क) दृक श्राव्य ड) यापैकी नाही

4) कोणत्या मासिकात पहिल्यांदा ग्रंथपरीक्षण प्रसिद्ध झाले?
अ) मराठी पत्रिका ब) किर्लोस्कर
क) विविध ज्ञानविस्तार ड) ललित

5) 'फकिरा' ही कादंबरी कुणी लिहिली आहे?
अ) नामदेव व्हटकर ब) वि. द. घाटे
क) गंगाधर गाडगीळ ड) अण्णा भाऊ साठे

6) कोणत्याही कार्यक्रमाचा शेवट कोणत्या घटकाने होतो?
अ) आभार ब) आवाहन
क) निवेदन ड) सूत्रसंचालन

7) ग्रंथपरीक्षण करताना भाषा कशी असावी?
अ) क्लिष्ट ब) अनभिज्ञ
क) सोपी ड) वरील सर्व

8) प्रवास करून आल्यावर लिहिलेले वर्णन म्हणजे काय?
अ) लेखन ब) प्रवासवर्णन
क) अनुभव ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) जाहिरातीचा मसुदा म्हणजे काय?
2) निवेदक आणि सूत्रसंचालक यातील फरक लिहा.
3) ग्रंथ परीक्षण करणाऱ्यांनी पूर्वतयारी कशी करावी?
4) ललित लेखनाचे स्वरूप लिहा.
5) ललित लेखनाची वैशिष्टये लिहा.
6) आकाशवाणीवरील जाहिरातीच्या मसुदालेखनाची वैशिष्टये लिहा.

प्र.3 तुम्हास आवडलेल्या कोणत्याही एका साहित्यकृतीचे ग्रंथ परीक्षण लिहा. **10**

किंवा

तुम्ही केलेल्या प्रवासाचे वर्णन तुमच्या शब्दांत लिहा.

प्र.4 जाहिरात म्हणजे काय ते सांगून जाहिरातीच्या घटकांची माहिती लिहा. **10**

SLR-AA-387

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SANSKRIT (Special Paper – XV)
नाटक (19101635)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) ग्रीवाभङ्गाभिरामम्..। इत्यस्मिन् श्लोके ––– इत्यस्य वर्णनं वर्तते।
अ) राज्ञः ब) रथवेगस्य
क) मृगस्य ड) मृगयायाः

2) रथवेगाला ––– च्या वेगाची उपमा दिली आहे.
अ) सूर्याच्या घोड्यांच्या ब) वाऱ्याच्या
क) मनाच्या ड) सिंहाच्या

3) रथ्याः म्हणजे ––– होय.
अ) नदी ब) मार्ग
क) सारथी ड) घोडे

4) राजन्, आश्रममृगोऽयं न हन्तव्यो न हन्तव्यः। हे उद्‌गार ––– यांचे आहेत.
अ) वैखानस ब) कण्व
क) दुर्वास ड) मातलि

5) अनुमालिनीतीरम् इत्यत्र अनु शब्दस्य अर्थः ––– वर्तते।
अ) नदी ब) समीप
क) पश्चात् ड) लघु

6) शान्तमिदमाश्रमपदं स्फुरति च ––– कुतः फलमिहास्य।
अ) स्कंधः ब) नेत्रम्
क) अश्वः ड) बाहुः

7) अथवा ––– द्‌वाराणि भवन्ति सर्वत्र।
अ) आश्रमस्य ब) मार्गस्य
क) भवितव्यानां ड) भाग्यस्य

8) सरसिजमनुविद्धं ––– अपि रम्यं।
अ) शैवलेन ब) मेघेन
क) वल्कलेन ड) पर्णैः

प्र.2 **टिप्पणी लिखत. (केवल 4)** **12**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)

1) मृग
2) विदूषक
3) पताकास्थानम्
4) नांदी
5) विष्कंभक
6) सूत्रधार

प्र.3 शकुंतलायाः चरित्रचित्रणं कुरूत। **10**

अथवा

दुष्यंतस्य चरित्रचित्रणं कुरूत।

प्र.4 अभिज्ञानाशाकुन्तलम् या नाटकाचे रसग्रहण करा. **10**

SLR-AA-388

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper–XV)
Urduki Adabi Tahriken (19101620)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1)انجمن ترقی پسند مصنفین کے پہلے سیکریٹری کا نام۔۔۔۔۔۔ تھا۔

A)جواہر لال نہرو B)مولوی عبد الحق

C)سجاد ظہیر D)کرشن چند

2)ترقی پسند تحریک کی دوسری کل ہند کانفرنس کہاں ہوئی؟

A)حیدرآباد B)کلکتہ

C)لکھنو D)علی گرھ

3)گنجے فرستے کے مصنف کا نام۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)سعادت حسین منٹو B)راجندر سنگھ بیدی

C)ساحر لدھیانوی D)ناصر کاظمی

4)۔۔۔۔۔۔۔۔۔ بیدی کا پہلا افسانوی مجموعہ ہے۔

A) ایک آنا B)آخری بس

C)آخری آدمی D)دانہ ودد وام

5)ساحر کا پہلا مجموعہ کلام۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)گاتا جائے بنجارہ B)تلخیاں

C)پرچھائیاں D) تنہائیاں

6)پریم چند کے پہلے افسانوی مجموعہ کو کس نے ضبط کیا تھا۔

A)انگریزوں نے B)مغلوں نے

C)سیاستدانوں نے D)عوام نے

7)جوش ملیح آبادی کو شاعر انقلاب شاعر شباب اور شاعر۔۔۔۔۔ کہتے ہیں۔

A)آتش فشاں B)بتاں

C)فطرت D)بہاراں

8)جدیدیت نے۔۔۔۔۔۔۔ پر بہت زور دیا۔

A)فرد کی اصلاحی B)انفرادیت

C)ادب برائے سماج D)سیاسی ادب

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار/04) **12**

1)ترقی پسند تحریک کے اغراض و مقاصد لکھیئے۔

2)جدید افسانہ نگاری پر اظہار خیال کیجیئے،

3)فیض احمد فیض۔

4)ناصر کاظمی۔

5)ن۔م۔راشد۔

6)سعادت حسین منٹو۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)پریم چند کی علمی و ادبی خدمات کا جائزہ لیجیئے۔

2)ترقی پسند تحریک کے اردو ادب پر اثرات کی نشاندہی کیجیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

جدیدیت کی تحریک سے جڑے شاعر و ادیبوں کی خدمات کا اجمالی جائزہ لیجیئے۔

SLR-AA-389

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ANCIENT INDIAN HISTORY & CULTURE (Special Paper – XV)
Art and Architecture in Ancient India (19101680)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) अमरावती स्तूप कोठे आहे?
अ) उत्तर प्रदेश ब) महाराष्ट्र
क) कर्नाटक ड) आंध्रप्रदेश

2) अमरावती स्तूप हे आंध्रप्रदेशातील कोणत्या नदीकाठावर आहे?
अ) भीमा नदी ब) कृष्णा नदी
क) कावेरी नदी ड) प्रवरा नदी

3) अशोकाचा धर्मप्रसारक असलेल्या महादेवाने कोठे स्तूप बांधला?
अ) अमरावती ब) वेरूळ
क) अजंठा ड) नागार्जुनकोंडा

4) आंध्रप्रदेशातील नागार्जुन सागराच्या बाजूला कोणते ठिकाण आहे?
अ) अमरावती ब) वेरूळ
क) अजंठा ड) नागार्जुनकोंडा

5) वेरूळचे कैलास मंदिर कोणत्या लेण्याचा प्रकार आहे?
अ) हिंदू लेणी ब) जैन लेणी
क) बुद्ध लेणी ड) वरीलपैकी सर्व

6) सांची येथील स्तुपाची निर्मिती कोणी केली?
अ) अशोक ब) कृष्ण
क) चंद्रगुप्त ड) नागार्जुन

7) मंगलेश यांनी बदामी जवळ कोणते मंदिर कोरले?
अ) सूर्य मंदिर ब) बृहदेस्वराचे
क) कोपेस्वराचे ड) शिवमंदिर

8) पल्लव राजा व राणीच्या आकृत्या कोणत्या मंदिरात कोरल्या आहेत?
अ) कैलासनाथ मंदिर ब) विष्णु मंदिर
क) चंडिकादेवी मंदिर ड) कोपेस्वराचे मंदिर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) अमरावतीच्या स्तूपाची थोडक्यात माहिती द्या.
2) वेरूळचे कैलास लेण्याबाबत थोडक्यात माहिती द्या
3) गुप्तकालीन शिल्पकलेची वैशिष्टये सांगा.
4) गुप्तकालीन भूमाराचे शिव मंदिराची माहिती द्या.
5) गुप्तकालीन मंदिराचे वैशिष्टये सांगा.
6) बौद्ध धर्म प्रसारात प्रमुख स्तूपाची माहिती द्या.

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे द्या (कोणताही एक) **10**

गुप्तकालीन प्रमुख मंदिरे सांगा.

किंवा

चालुक्यकालीन प्रमुख मंदिरे सांगा.

प्र.4 उत्तर भारतातील मंदिराचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सांगा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ANCIENT INDIAN HISTORY & CULTURE (Special Paper – XV)
Art and Architecture in Ancient India (19101680)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Where is the Amravati Stupa?
a) Uttr Pradesh b) Maharashtra
c) Karnataka d) Andhra Pradesh

2) Amravati Stupa is located on the banks of which river in Andhra Pradesh?
a) Bhima river b) Krushna river
c) Kaveri river d) Pravara river

3) Where Mahadev, the preacher of Ashoka, built a stupa?
a) Amravati b) Verul
c) Ajantha d) Nagarjunkonda

4) What is the location of Nagarjuna Sagar in Andhra Pradesh?
a) Amravati b) Verul
c) Ajantha d) Nagarjunkonda

5) The Kailasa Temple of Ellora is a type of Cave?
a) Hindu Caves b) Jain Caves
c) Buddha Caves d) All of the above

6) Who built the stupa at Sanchi?
a) Ashok b) Krushn
c) Chandragupta d) Nagarjun

7) Which temple did Manglesh carve near Badami?
a) Sun Temple b) Brihadeshwar
c) Kopeshwar d) Shiva Temple

8) In which temple are the figures of Pallava king and queen carved?
a) Kailasnath Temple b) Vishnu Temple
c) Chandikadevi Temple d) Kopeswarache Temple

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Briefly describe the Amravati Stupa.
b) Briefly give information about the Kailas Caves of Ellora.
c) Describe the features of Gupta period sculpture.
d) Give information about the Shiva temple of Gupta period Bhumra.
e) Mention the characteristics of Gupta temple.
f) Give information about the main Stupa in spreading Buddhism.

Q.3 Give detailed answer to the following questions (Any One) **10**

a) Mention the major temples of the Gupta period?

OR

b) Mention the major temples of the Chalukya period

Q.4 Answer the following Questions in Detail. **10**

Describe the nature and features of temples in North India.

SLR-AA-390

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – XV)
Economics of Development - II (19101670)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) परकीय भांडवल ––– स्वरूपात येते.
अ) थेट विदेशी गुंतवणूक
ब) बाहय व्यापारी कर्ज
क) आंतरराष्ट्रीय संस्थाकडून कर्ज घेणे
ड) वरील सर्व

2) थेट परकीय गुंतवणुकीचा अधिक विस्तार (वाढ) ––– ला चालना देऊ शकतो.
अ) पैशांचे परिवलन ब) मागणी
ब) रोजगार ड) बेरोजगारी

3) दोन किंवा दोनपेक्षा जास्त देशांमधील व्यापार ––– म्हणून ओळखला जातो.
अ) अंतर्गत व्यवसाय ब) बाहय व्यापार
क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार ड) एकपक्षीय व्यापार

4) देशा–देशांमधील अनिर्बंध वस्तू, सेवा आणि उत्पादक संसाधनांचा ओघ ––– कडे निर्देशित करते.
अ) मुक्त व्यापार ब) व्यापार संतुलन
क) व्यापार अधिशेष ड) व्यापार तूट

5) रिझर्व्ह बँकेच्या मौद्रिक धोरणाचा प्राथमिक उद्देश हा ––– राखणे असतो.
अ) संपत्ती ब) विनिमय दर
क) वृद्धी ड) किंमत स्थिरता

6) बहुराष्ट्रीय निगम -MNC म्हणजे –––.
अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार करणारी कॉर्पोरेशन
ब) इतर देशांसाठी वस्तू तयार करते
क) एकापेक्षा जास्त राष्ट्रांमध्ये उत्पादनाची मालकी किंवा नियंत्रण करणारी कंपनी
ड) वरीलपैकी काहीही नाही

7) ––– हा 'नवीकरणीय' (अक्षय) ऊर्जा स्त्रोत नाही.
अ) सौर ब) कोळसा
क) तरंग ड) वारा

8) शाश्वत विकास लक्ष्य (SDG) च्या उद्देश 13 नुसार, विकासासाठी सर्वात मोठा ——— धोका आहे.

अ) हवामान बदल ब) प्रदूषण

क) ध्रुवीय बर्फ वितळणे ड) लोकसंख्या वाढ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) मुक्त व्यापाराचे फायदे आणि तोटे लिहा.
2) आर्थिक विकासात परकीय भांडवलाची भूमिका स्पष्ट करा.
3) आर्थिक विकासात आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची भूमिका स्पष्ट करा.
4) वित्ताचे अंतर्गत आणि बाहय स्त्रोत लिहा.
5) नवीकरणीय ऊर्जा संसाधने लिहा.
6) पर्यावरण संरक्षणासाठी उपाययोजना लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्नः (कोणताही एक) **10**

1) आर्थिक विकासात आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

2) कृषी विकास आणि पर्यावरणाचा ऱ्हास यावर चर्चा करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

विकसनशील देशांमधील चलनविषयक (मौद्रिक) धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ECONOMICS (Special Paper – XV)
Economics of Development - II (19101670)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) The foreign capital inflows in _____ form.
a) Foreign direct investment
b) External commercial borrowings
c) Borrowing from international institutions
d) All of the above

2) More expansion of foreign direct investment can boost _____.
a) Money circulation b) Demand
c) Employment d) Unemployment

3) Trade between two or more than two countries is known as _____.
a) Internal Business b) External Trade
c) International Trade d) Unilateral Trade

4) Refers to the _____ unrestricted flow of goods, services, and productive resources between countries.
a) free trade b) balance of trade
c) trade surplus d) trade deficit

5) The primary purpose of the RBI monetary policy is to maintain _____.
a) wealth b) exchange rate
c) growth d) price stability

6) Multinational corporation-MNC Means _____.
a) A corporation that does international trade
b) Manufactures goods for other countries
c) A company that owns or controls production in more than one nation
d) None of the above

7) _____ is not a 'renewable' energy source.
a) Solar b) Coal
c) Wave d) Wind

8) According to the Sustainable Development Goal 13, the biggest threat towards development is:
a) Climate change b) Pollution
c) Melting Polar Ice-Caps d) Population Growth

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Write the merits and demerits of Free trade.
b) Explain the role of foreign capital in economic development.
c) Explain the Role of international trade in economic development.
d) Write the Internal and external sources of finance.
e) Write the renewable resources.
f) Write the Measures for environment protection.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the role of international trade in economic development.

OR

b) Discuss on Agricultural growth and environmental degradation.

Q.4 Broad answers question. **10**

Explain the Role of monetary policy in developing countries.

SLR-AA-391

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – XV)
History of Modern World (1870 A.D. to 2000 A.D.) (19101660)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) दंडुका धारण केलेला रोमन अधिकारी हे ––– पक्षाचे बोधचिन्ह होते.
अ) नाझी ब) फॅसिस्ट
क) साम्यवादी ड) डेमॉक्रॅटिक

2) ––– हे हिटलरचे आत्मचरित्र आहे.
अ) माझा लढा ब) माझा देश
क) माझा प्रवास ड) यापैकी नाही

3) इ. स. ––– मध्ये दुसऱ्या महायुद्धाचा शेवट झाला.
अ) 1930 ब) 1935
क) 1940 ड) 1945

4) ––– या राष्ट्राने जपानच्या हिरोशिमा व नागासाकी या शहरांवर अणुबॉम्ब टाकले.
अ) कोरिया ब) रशिया
क) अमेरिका ड) जर्मनी

5) ––– व रशिया या दोन महासत्तांमध्ये शितयुद्ध घडून आले.
अ) अमेरिका ब) चीन
क) इंग्लंड ड) जपान

6) इ. स. ––– साली संयुक्त राष्ट्र संघटनेची स्थापना झाली.
अ) 1925 ब) 1931
क) 1945 ड) 1972

7) ––– च्या पुढाकाराने वॉर्सा करार घडून आला.
अ) फ्रांस ब) इंग्लंड
क) भारत ड) रशिया

8) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय ––– येथे आहे.
अ) रोम ब) न्यूयॉर्क
क) पॅरिस ड) हेग

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) फॅसिस्ट पक्षाचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.

ब) केमालपाशाच्या धार्मिक सुधारणा सांगा.

क) दुसऱ्या महायुद्धाचे तत्कालीन कारण सांगा.

ड) शीतयुद्ध म्हणजे काय?

इ) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची उद्दिष्टे सांगा.

ई) आंतरराष्ट्रीय मजूर संघटनेविषयी माहिती द्या.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

हिटलरचे परराष्ट्रीय धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

शीतयुद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

दुसऱ्या महायुध्दाचे परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper – XV)
History of Modern World (1870 A.D. to 2000 A.D.) (19101660)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option. **08**

1) The Roman officer holding the baton symbol of _____ Party.
a) Nazi b) Fascist
c) Communist d) Democratic

2) _____ was the autobiography of Hitler.
a) Mein Kampf b) My Nation
c) My Journey d) None of these

3) The World War II was ended in _____.
a) 1930 b) 1935
c) 1940 d) 1945

4) _____ dropped atomic bombs on Hiroshima and Nagasaki.
a) Coria b) Russia
c) America d) Germany

5) A cold war broke out between the two superpowers, _____ and Russia.
a) America b) China
c) England d) Japan

6) UNO established in _____.
a) 1925 b) 1931
c) 1945 d) 1972

7) The Warsaw pact was signed the initiative of _____.
a) France b) England
c) India d) Russia

8) International Court of Justice is located at _____.
a) Rome b) New York
c) Paris d) Hague

Q.2 Write short answers (Any Four) **12**

a) Explain the Nazi philosophy.
b) State the religious reforms of Kemal pasha.
c) State the immediate cause of World War II.
d) What is meant by Cold war?
e) State the objectives of UNO.
f) Give the information about International Labour Organization.

Q.3 Write the detail answer of the following question. (Any One) **10**

Explain the foreign policy of Hitler.

OR

Explain the causes of Cold war.

Q.4 Write the detail answer of the following question. **10**

Explain the effects of World War II.

SLR-AA-392

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper–XV)
Comparative Government & Politics (19101675)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) हाऊस ऑफ लॉर्डसला ––– या नावाने संबोधले जाते.
अ) उमराव सभागृह ब) काँग्रेस
क) संसद ड) यापैकी नाही

2) हाऊस ऑफ कॉमन्सचे सर्वसाधारणपणे कार्यकाल किती वर्षाचा असतो?
अ) चार ब) पाच
क) सहा ड) स्थायी सभागृह

3) अमेरिकेतील कायदेमंडळाचे सर्वाधिक शक्तीशाली सभागृह कोणते आहे?
अ) लोकसभा ब) हाऊस ऑफ कॉमन्स
क) सिनेट ड) ग्रामसभा

4) अमेरिकन सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची नियुक्ती ––– यांच्याकडून होते.
अ) राजा ब) राष्ट्राध्यक्ष
क) पंतप्रधान ड) राज्यपाल

5) ––– यांनी न्यायालयाच्या न्यायालयीन पुनर्विलोकनाच्या अधिकाराचे सर्वप्रथम समर्थन केले होते.
अ) न्यायाधीश जॉन मार्शल ब) न्यायाधीश ह्यूज
क) न्यायाधीश फ्रॅंकफर्टर ड) न्यायाधीश अर्ल वॉरेन

6) कोणत्या देशात एकात्मक शासनव्यवस्था दिसून येतो?
अ) अमेरिका ब) भारत
क) ब्रिटन ड) स्वित्झर्लंड

7) द्विपक्ष पद्धती कोणत्या देशात आहे?
अ) अमेरिका ब) ब्रिटन
क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही

8) बहुपक्ष पद्धती कोणत्या देशात आहे?
अ) अमेरिका ब) ब्रिटन
क) स्वित्झर्लंड ड) चायना

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) ब्रिटनच्या हाऊस ऑफ कॉमन्सची रचना लिहा.

ब) स्वित्झर्लंड मधील राजकीय पक्ष

क) स्वित्झर्लंड कायदेमंडळाची रचना लिहा.

ड) अमेरिकन संघराज्याची दोन वैशिष्टये लिहा.

इ) अमेरिकेतील द्विपक्ष पद्धतीसंबंधी माहिती लिहा.

ई) अमेरिकन न्यायालयीन पुनर्विलोकन अधिकार स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

अ) अमेरिकन कायदेमंडळाची रचना लिहून अधिकार सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) एकात्मक शासन व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न **10**

अमेरिकन सर्वोच्च न्यायालयाची रचना लिहून अधिकार लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper–XV)
Comparative Government & Politics (19101675)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option. **08**

1) House of Lords _____ It is called by this name.
a) Umrao House b) Congress
c) Parliament d) None of these

2) How many years is the general term of the House of Commons?
a) four years b) five years
c) Six years d) Permanent House

3) Which is the most powerful house of the American legislature?
a) Lok Sabha b) House of Commons
c) Senate d) Gram Sabha

4) Appointment of Judges of the American Supreme Court _____ it was from.
a) King b) President
c) Prime Minister d) Governor

5) _____ he was the first to support the court's right to judicial review.
a) Judge John Marshall b) Judge Hughes
c) Judge Frankfarter d) Judge Earl Warren

6) In which country is there a unitary government system?
a) America b) India
c) Britain d) Switzerland

7) In which country is the two party system?
a) America b) Britain
c) A and B d) None of above

8) In which country is the multilateral party system?
a) America b) Britain
c) Switzerland d) China

Q.2 Write answers the following (Any Four) **12**

a) Write the structure of britain's house of commons?
b) Political parties in Switzerland
c) Write down the structure of the Swiss Legislature?
d) Write down the two characteristics of the U.S. Federation?
e) Write down information about the system in the United States?
f) Explain the right of review of the U.S. court?

Q.3 Write answer following (Any One) **10**

a) Write down the structure of the U.S.A. Legislature and write down the powers in detail?

OR

b) Write down the features of a unitary system of government?

Q.4 Answer the following question. **10**

Write down the structure of the U.S. Supreme Court and write down the authority?

SLR-AA-393

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Paper–XIV)
Psychological Assessment (19101700)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) वेश्लरची पहिली चाचणी ––– मध्ये प्रकाशित झाली.
अ) 1939 ब) 1905
क) 1916 ड) 1960

2) रोशार्कच्या शाईच्या डाग चाचणीमध्ये ––– कार्डस आहेत.
अ) 09 ब) 10
क) 15 ड) 12

3) ––– मध्ये सहा शब्दिक तर पाच कृती चाचण्या आहेत.
अ) WAIS-R ब) WAIS
क) WAIS-III ड) यापैकी नाही

4) बुध्दीमत्ता = –––
अ) $\frac{\text{शारिरीक वय}}{\text{मानसिक वय}} \times 100$ ब) $\frac{\text{मानसिक वय}}{\text{शारिरीक वय}}$
क) $\frac{\text{मानसिक वय}}{\text{शारिरीक वय}} \times 100$ ड) यापैकी नाही

5) बोधनिक अभिक्षमता चाचणीमध्ये ––– उपचाचण्या आहेत.
अ) 11 ब) 15
क) 12 ड) 09

6) ––– यांनी चित्रअवबोधन चाचणी विकसित केली.
अ) मरे ब) स्ट्रॉग
क) वेबर ड) कुडर

7) विभिन्न अभिक्षमता चाचणी पहिल्यांदा ––– मध्ये प्रकाशित झाली.
अ) 1946 ब) 1947
क) 1950 ड) 1942

8) MMPI-2 मध्ये ––– होकारार्थी वाक्यांचा समावेश आहे.
अ) 195 ब) 180
क) 567 ड) 550

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) प्रक्षेपण तंत्र म्हणजे काय?
2) रोटर यांची अपूर्ण वाक्य चाचणीचे वर्णन करा.
3) व्यावसायिक पसंती शोधीका म्हणजे काय?
4) स्ट्रॉग यांनी अभिरूची शोधिका स्पष्ट करा.
5) वैद्यकिय महाविद्यालय प्रवेश चाचणी म्हणजे काय?
6) वेश्लरच्या बुध्दीमापन चाचणीमध्ये कोणत्या शाब्दिक चाचण्याी आहेत.?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

एक प्रक्षेपण तंत्र म्हणून रोशार्क यांच्या शाईच्या डागाची चाचणी स्पष्ट करा.

किंवा

अभिक्षमता चाचणी म्हणजे काय? विभिन्न अभिक्षमता चाचणी स्पष्ट करा.

प्र.4 स्टॅनफोर्ड–बिनेट–बुध्दीमापन चाचणी (5 वी आवृत्ती) थोडक्यात स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PSYCHOLOGY (Paper–XIV)
Psychological Assessment (19101700)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) The first form of Wechsler scale was published in _____.
a) 1939 b) 1905
c) 1916 d) 1960

2) There are _____ cards in Rorschach inkblots test.
a) 09 b) 10
c) 15 d) 12

3) There are six verbal and Five performance scale in _____
a) WAIS-R b) WAIS
c) WAIS-III d) None

4) IQ = _____.
a) $^{CA}/_{MA} \times 100$ b) $^{MA}/_{CA}$
c) $^{MA}/_{CA} \times 100$ d) None

5) There are _____ subtest in cognitive ability test.
a) 11 b) 15
c) 12 d) 09

6) Thematic Apperception test developed by _____.
a) Murray b) Strong
c) Weber d) Kuder

7) The differential aptitude test was first published in _____.
a) 1946 b) 1947
c) 1950 d) 1942

8) MMPI-2 consist _____ affirmative statement.
a) 195 b) 180
c) 567 d) 550

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) What is projective technique?
2) Describe rotter incomplete sentence blank.
3) What is vocational of preference inventory?
4) Explain strong interest inventory.
5) What is medical college admission test.
6) What are the verbal subtest of Wechsler intelligent scale.

Q.3 **Answer the following (Any One)** **10**

Explain Rorschach Ink Blot test as a projective technique.

OR

What is aptitude test? Explain differential aptitude test.

Q.4 Take a brief account of Stanford-Binet intelligence scale fifth edition. **10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper – XV)
Political Philosophy (19101690)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) 'द पॉलिटीक्स' हा राज्यशास्त्रातील ––– ग्रंथ आहे.
अ) पहिला ब) दुसरा
क) तिसरा ड) चौथा

2) राज्याचे ––– घटक आहेत.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

3) राज्य ही ––– संकल्पना आहे.
अ) राजकीय ब) नैतिक
क) तार्किक ड) यापैकी नाही

4) राजकीय तत्त्वज्ञान हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) तत्त्वज्ञान ब) तर्कशास्त्र
क) नीतिशास्त्र ड) धर्म

5) राजकीय तत्त्वज्ञान ––– शी संबंधित आहे.
अ) राजकीय नीतिशास्त्र ब) दहशत
क) हुंडा ड) जाती

6) 'राज्य आणि राष्ट्र यांचा आदर्शनिष्ठ अभ्यास' हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) भूगोल ब) तर्कशास्त्र
क) राजकीय तत्त्वज्ञान ड) समाजशास्त्र

7) राजकीय तत्त्वज्ञान ––– आधारित तत्त्वज्ञान आहे.
अ) वास्तव ब) मूल्य
क) भ्रम ड) काल्पनिक

8) राजकीय तत्त्वज्ञान हे राजकीय ––– म्हणून ओळखले जाते.
अ) इतिहास ब) आर्थिक
क) समाज ड) सिध्दांत

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) राज्यशास्त्राचा अभ्यास विषय काय आहे?
2) राजकीय तत्त्वज्ञानाची व्याख्या द्या.
3) आरक्षण म्हणजे काय?
4) समतेची व्याख्या द्यां
5) राजकीय आदर्श म्हणजे काय?
6) राजकीय विचारसरणीचे प्रकार कोणते?

प्र.3 दहशतवादाचे तत्त्वे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

घटनावादाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 आंतरराष्ट्रवाद आणि विश्व शासन यातील भेद स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-394

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper – XV)
Political Philosophy (19101690)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) 'The Politics' is the _____ book on political science.
a) 1st b) 2nd
c) 3rd d) 4th

2) State has _____ constituents.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

3) State is _____ concept.
a) Political b) Moral
c) Logical d) None of these

4) Political philosophy is a kind of _____.
a) Philosophy b) Logic
c) Ethics d) Religion

5) Political philosophy is related to _____.
a) Political ethics b) Terror
c) Dowry d) Caste

6) 'Normative study of state and nation' is the subject matter of _____.
a) Geography b) Logic
c) Political philosophy d) Sociology

7) Political philosophy is _____ based philosophy.
a) Fact b) Value
c) Illision d) Imaginary

8) Political philosophy is also known as political _____.
a) History b) Economy
c) Society d) Theory

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

1) What is the subject matter of Political science?
2) Define Political philosophy.
3) What is reservation?
4) Define equality.
5) What is Political ideal.
6) What are the kinds of political ideology.

Q.3 Explain the principles of terrorism. **10**

OR

Explain the characteristics of Constitutionalism.

Q.4 Distinguish between internationalism and world government. **10**

SLR-AA-395

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper–XV)
Industrial Sociology (19101665)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) जागतिकीकरणामुळे व्यवसायाच्या सीमा ––– झाल्या.
अ) नष्ट झाल्या ब) बंदिस्त झाल्या
क) फरक पडला नाही ड) यापैकी नाही

2) भारतात जागतिकीकरणाची सुरूवात ––– या साली झाली.
अ) 1950 ब) 1981
क) 1980 ड) 1991

3) गुणवत्ता मंडळही एक ––– कृती आहे.
अ) गट ब) व्यक्तिगत
क) दोन्ही ड) यापैकी नाही

4) कामगार आणि व्यवस्थापन यांच्यातील कलहाचे प्रमुख कारण ––– हे आहे.
अ) कामाच्या ठिकाणची परिस्थिती ब) आर्थिक कारण
क) कामाच्या ठिकाणची संबंध ड) यापैकी नाही

5) संप फोडणे हा डावपेज ––– कडून अमलात आणला जातो.
अ) कामगार संघटना ब) व्यवस्थापन
क) विशेषज्ञ ड) यापैकी नाही

6) भारतातील पहिली कामगार संघटना ––– यांनी स्थापन केली.
अ) एस. एम. जोशी ब) दत्ता सामंत
क) एन. एम. लोखंडे ड) फर्नांडिस

7) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची स्थापना ––– साली करण्यात आली.
अ) 1920 ब) 1947
क) 1948 ड) 1919

8) कामगार संघटनेची कार्ये ––– आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

अ) कामगारांच्या भूमिकेची भौतिक बाजू स्पष्ट करा?

ब) कामगारांच्या इच्छा–आकांक्षा स्पष्ट करा?

क) कामगार संघटनेची कार्ये स्पष्ट करा?

ड) औद्योगिक वादाची कारणे स्पष्ट करा.

इ) सामूहिक सौदेबाजीचे स्पष्टीकरण द्या?

ई) नवीन औद्योगिक धोरण स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

अ) स्वयंचलिकरण म्हणजे काय? स्वयंचलिकरणाचा कामगारांवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कामगाराची व्याख्या देऊन कामगारांची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 कामगार संघटना म्हणजे काय? कामगार संघटनेने व्यवस्थापनाविरूद्ध वापरलेल्या डावपेचांचे स्पष्टीकरण करा. **10**

SLR-AA-395

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
SOCIOLOGY (Special Paper–XV)
Industrial Sociology (19101665)

Day & Date: Tuesday, 16-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions. **08**

1) Due to Globalization boundaries of business is _____.
a) Demolished b) Closed
c) No change d) None of these

2) Process of Globalization is started in India in _____.
a) 1950 b) 1981
c) 1980 d) 1991

3) Quality circle is a _____ activity.
a) Group b) Individual
c) Both d) None of these

4) Major cause of industrial dispute between worker and management is _____.
a) Working condition b) Economic cause
c) Relationship at workplace d) None of these

5) Break the strike is a tact employed by _____.
a) Trade union b) Management
c) Specialist d) None of these

6) First trade union in India is established by _____.
a) S. M. Joshi b) Datta Samant
c) N. M. Lokhande d) Farnandis

7) 'International labour organization' is established in _____.
a) 1920 b) 1947
c) 1948 d) 1919

8) The functions of a trade union are _____.
a) 2 b) 3
c) 4 d) 5

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **12**

a) Explain the physical dimensions of workers role?
b) Explain the aspirations of workers?
c) Explain the functions of trade union?
d) Explain the causes of industrial dispute?
e) Explain the collective bargaining?
f) Explain the new industrial policy?

Q.3 Long Answer question (Any One) **10**

a) What is automation? Explain the effect of automation on worker.

OR

b) Define Worker and explain its characteristics.

Q.4 What is trade union? Explain tactics employed by trade union against management. **10**

SLR-AA-397

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
ENGLIH (Special Paper – XVI)
Introduction to the Structure and Function of Modern English (19101626)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences choosing the correct alternatives. 10

1) Finite Subordinate Clauses can be identified with _____ in the clause.
a) Non-finite verb b) Finite verb
c) Conjunction d) Pronoun

2) Relative Clauses function as _____ of Noun Phrase or Prepositional Phrase.
a) Adverbial b) Object
c) Complement d) Post-modifier

3) A _____ is a classic case of a structure which seems to require a double analysis.
a) Passive clause b) Active clause
c) Subordinate clause d) Relative clause

4) The term 'Extraposition' is used for a construction in which a Noun clause functions as _____.
a) Object b) Subject
c) Complement d) Adverbial

5) Inexplicitness is the feature of _____ discourse.
a) Journalism b) Advertisement
c) Spoken d) Written

6) _____ of the discourse has to do with the relationship between a speaker and the addressee in a given situation.
a) Mode b) Tenor
c) Domain d) Field

7) _____ can often be expressed more tactfully by means of a question.
a) Approval b) Surprise
c) Disapproval d) Hope

8) Good wishes, congratulations and condolences are normally spoken with a _____ tone.
a) rise-fall b) fall-rise
c) Rising d) Falling

9) ACL always functions as _____ of the main clause.
a) Subject b) Object
c) Adverbial d) Complement

10) _____ always begin with the preposition.
a) PCL b) ACL
c) RCL d) NCL

Q.2 Answer any Five of the following in brief. **10**

1) My father call me baby. (Apply rule of Fronting)
2) Maria sent Jack a telegram. (Substitute PP for Indirect Object)
3) What you say to them doesn't matter. (Make Extraposition)
4) The time to think of many things has come. (Postponement of postmodifier)
5) Jyoti was wearing a pink dress at her birthday party. (Make Cleft sentence)
6) A few people are getting promoted. (Make Existential sentence)

Q.3 A) Write short notes on any two of the following topics. **06**

1) Permission and Obligation
2) Describing Emotions
3) Influencing People

B) Give form and functional labels of the underlined clauses in the following sentences. (any two) **04**

1) Suresh asked me <u>how I grow my carrots</u>.
2) <u>Although no goals were scored,</u> it was an exciting game.
3) I know the house <u>where I spent my childhood days</u>.

Q.4 Answer any one of the following questions. **10**

a) Identify the Tenor and Domain of the following discourse and give features of it.

At the Olympic Games, British sprinter Alan Wells has won the gold medal in the one hundred meters. It's Britain's first gold medal in track and field events in the Games so far, and Alan Wells is the first Briton to win the hundred meters for more than fifty years. But the result could not have been closer, with the first two runners recording exactly the same time, as Dereck Thompson reports from Moscow.

b) Identify the Mode and Tenor of the following discourse and give features of it.

The Black and Decker electric saw is probably the only saw you'll ever need.

It cuts out coping saws.

It cuts out tenon saws.

It cuts out hack-saws.

It cuts out bother.

It cuts out holes.

With a set of blades, the Black and Decker electric saw is probably the only saw you will ever need. (Black and Decker television advertisement)

SLR-AA-398

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Hindi (Special Paper - XVI)
भाषा विज्ञान (19101616)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य लिखिए। **08**

1) भाषा विज्ञान में भाषा का ––– अध्ययन किया जाता है।
अ) व्यक्तिगत ब) वर्णनात्मक
क) वैज्ञानिक ड) ऐतिहासिक

2) ––– यह अमेरिकी भाषा वैज्ञानिक थे।
अ) ब्लूम फिल्ड ब) क्रोचे
क) सिग्मंड ड) डॉ वुलर

3) संस्कृत में 'ध्वनि विज्ञान' के लिए प्राचीन काल में ––– कहा जाता था।
अ) भाषाशास्त्र ब) शिक्षाशास्त्र
क) ध्वनिशास्त्र ड) वर्णशास्त्र

4) ––– के बीच के छीद्रों को काकल कहते हैं।
अ) अलिजिव्हा ब) नासिका
क) स्वरतंत्री ड) गुल्लक

5) शब्द ––– पर आधारित होते हैं।
अ) पद ब) वाक्य
क) प्रतीक ड) अर्थ

6) मूलतः ––– यह शब्द संस्कृत भाषा का है।
अ) तैल ब) तेल
क) पानी ड) मछली

7) बंगाल में रसोइये को ––– कहा जाता है।
अ) बावर्ची ब) महाराज
क) ठाकुर ड) पकवइया

8) रचना के आधार पर वाक्य के ––– भेद हैं।
अ) दो ब) तीन
क) चार ड) पॉच

प्र.2 संक्षेप में उत्तर में लिखिए। (6 में से 4) **12**

1) भाषा विज्ञान के इतिहास पर प्रकाश डालिए।
2) भाषा ध्वनि की अवधारणा पर प्रकाश डालिए।
3) संबंध तत्व के प्रकारों पर प्रकाश डालिए।
4) अर्थ की दृष्टि से वाक्यों के प्रकाश पर प्रकाश डालिए।
5) शब्द और अर्थ का संबंध लिखिए।
6) समाज भाषा विज्ञान की अवधारणा पर टिप्पणी लिखिए।

प्र.3 भाषा विज्ञान की व्याकरण से तुलना कीजिए। **10**

अथवा

अर्थ परिवर्तन की दिशाओं को स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 समाज भाषा विज्ञान का स्वरूप एवं संकल्पना को समझाइए। **10**

SLR-AA-399

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
KANNADA (Special Paper – XVI)
Study of Performance Skills (19101606)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) 'ನಟಸಾರ್ವಭೌಮ' ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ನಟ –
1) ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ **2)** ಅಂಬರೀಷ
3) ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ **4)** ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡ್

2) ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಆಟ –
1) ಬಯಲಾಟ **2)** ಯಕ್ಷಗಾನ
3) ಗಾಯನ **4)** ಚಿತ್ರಕಲೆ

3) ಯಶ ಅವರ ಸದ್ಯ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿನೇಮಾ –
1) ನಟಸಾರ್ವಭೌಮ **2)** ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ
3) ಬಾಹುಬಲಿ **4)** ಕೆ.ಜಿ.ಎಫ್. 2

4) ಪುನೀತ ರಾಜಕುಮಾರ ಅವರು ಬಾಲನಟ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಚಿತ್ರ –
1) ಜೋಕಾಲಿ **2)** ಬೆಟ್ಟದ ಹೂ
3) ಚೈತ್ರ **4)** ಕವಿರತ್ನ ಕಾಳಿದಾಸ

5) ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ –
1) ಯಕ್ಷಗಾನ **2)** ಕರಡಿ ಕುಣಿತ
3) ಕೋಲಾಟ **4)** ಹುಲಿ ವೇಷ

6) 'ಪುಟ್ಟಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳು' ಧಾರವಾಹಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಖ್ಯಾತ ಹಿರಿಯ ನಟಿ –
1) ಮಾಲಾಶ್ರೀ **2)** ಶೃತಿ
3) ಉಮಾಶ್ರೀ **4)** ಲಕ್ಷ್ಮಿ

7) ಕುಣಿತ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕ –
1) ಸಣ್ಣಾಟ **2)** ದೊಡ್ಡಾಟ
3) ಯಕ್ಷಗಾನ **4)** ಭರತನಾಟ್ಯ

8) 'ಕೋಟಿಗೊಬ್ಬ' ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕ ನಟ –
1) ಶಿವರಾಜಕುಮಾರ **2)** ಯಶ
3) ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ **4)** ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ

ಪ್ರ.2 ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ವಿವರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) **12**

1) ದೊಡ್ಡಾಟ
2) ಅಭಿನಯ
3) ವರದಿ ಲೇಖನ
4) ರಸಗ್ರಹಣ
5) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಕಲಾವಿದ / ಕಲಾವಿದೆ
6) ಕಿರುಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆ

ಪ್ರ.3 ಸುದೀರ್ಘವಾದಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) **10**

1) ನೀವು ನೋಡಿದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಯಾವುವು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ನೀವು ನೋಡಿದ ನಾಟಕದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ: **10**

ನೀವು ನೋಡಿದ ಸಿನೇಮಾದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-AA-400

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
MARATHI (Special Paper - XVI)
आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह (स्त्रीवादी व मुस्लीम) (19101611)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **08**

1) 'प्राजक्ताची फुलं आणि दाह' या कथासंग्रहाचे प्रकाशक कोण आहे?
अ) मौज ब) ग्रंथाली
क) निर्मल ड) थिंकटॅक

2) 'धर्म' या कथेत मॅडम यांच्या शेजारी कोण राहण्यास आले होते?
अ) इंजिनिअर ब) डॉक्टर
क) प्राध्यापक ड) शिक्षक

3) 'प्राजक्ताची फुलं आणि दाह' या कथेच्या नायिकेचे नाव काय?
अ) शोभा ब) उषा
क) आशा ड) सीमा

4) 'घालमेल' या कथेतील नामदेवच्या मुस्लीम मित्राचे नाव काय?
अ) अजीम ब) कलीम
क) युसूफ ड) सलीम

5) 'व्यवहाराचा काळा घोडा' या कवितासंग्रहाच्या मलपृष्ठावरील अभिप्राय कोणी लिहिला आहे?
अ) मंगेश बनसोड ब) प्रा. महेश खरात
क) प्रा. प्रकाश शिंदे ड) प्रा. संजय बनसोडे

6) अजीम नवाज राही यांच्या शिक्षणाचा रथ कितवीच्या नापास वळणावर रखडला?
अ) आठवी ब) नववी
क) दहावी ड) अकरावी

7) अजीम नवाज राही यांचे गाव कोणत्या जिल्हयात आहे?
अ) पुणे ब) सातारा
क) बुलडाणा ड) सोलापूर

8) अजीम नवाज राही यांच्या गझल संग्रहाचे नाव काय?
अ) कल्लोळातला एकांत ब) पौदा मेरे ऑगन का
क) वर्तमानाची वतनदारी ड) गंज्जलांजली

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) **12**

1) धर्म या कथेतील प्राध्यापिकेचा भूतकाळ लिहा?
2) उषाने कोणते दु:ख आपल्या बहिणीला सांगितले नाही?
3) अनवरने कोणत्या थापा मारुन पिऱ्याला हॉटेलात नोकरीला नेले?
4) सारजाला तिच्या नवऱ्याने तिला माहेरी का पाठविले होते?
5) 'कविता' या कवितेत अनुभवाविषयी कवीचे काय मत आहे?
6) 'कविताही झाली तिसऱ्या पाळीत पैगनाऱ्या झोपाळू कामगारासारखी' असे कवी का म्हणतो?

प्र.3 दिर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **10**

1) 'प्राजक्ताची फुलं आणि दाह' या कथासंग्रहातील नायिकांचा परामर्श घ्या?
2) 'व्यवहाराचा काळा घोडा' या कवितासंग्रहातून व्यक्त होणारे सामाजिक वास्तव विशद करा?

प्र.4 व्यवहाराचा काळा घोडा या कवितासंग्रहाच्या आधारे अजीम नवाज राही यांनी मांडलेले चिंतन विशद करा. **10**

SLR-AA-401

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Sanskrit (Special Paper - XVI)
व्याकरण आणि भाषाकौशल्य (19101636)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 08
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) ––– समासः।
अ) क्रियां निवर्तनं ब) समर्थः
क) समसनं ड) क्रिया जनकं

2) ––– समासामध्ये दोन्ही पदार्थ प्रधान असतात.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

3) ––– समासामध्ये अन्य पदार्थ प्रधान असतो.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

4) प्रायः सामासिक शब्दाचे लिंग ––– पदावर अवलंबून असते.
अ) पूर्व ब) मध्य
क) उत्तर ड) यापैकी नाही

5) 'सुमद्रम्' येथे ––– समास आहे.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

6) सुप् ––– सह वा समस्यते।
अ) सुपा ब) ईना
क) विभक्ती ड) अव्यय

7) हरिश्च हरश्च –––।
अ) हरहरि ब) हरेहरे
क) हरिहरि ड) हरिहरौ

8) अविद्यमानपुत्रः = –––.
अ) अपुत्रः ब) नपुत्रः
क) सुपुत्रः ड) कुपुत्रः

प्र.2 टिप्पणीं लिखत. (केऽपि 4) **12**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)

1) उपसर्जन
2) सप्तमी तत्पुरूष
3) द्विगुः।
4) वृत्ति
5) अष्टाध्यायी।
6) सिद्धान्तकौमुदी।

प्र.3 तत्पुरूष समास प्रकारांसह व उदाहरणांसह लिहा. **10**

किंवा

अव्ययीभाव समास उदाहरणांसह लिहा.

प्र.4 अधोनिर्दिष्टयेषु कमपि एकम् विषयं अधिकृत्य निबन्धं लिखत। **10**
खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा.

1) मम प्रियः चित्रपटः।
2) संस्कृत वाङ्मये स्त्री।

SLR-AA-402

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
URDU (Special Paper–XVI)
Urdu Novel (19101621)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے۔

1)1940ء میں عصمت چغتائی کا تحریر کردہ شاہکار پہلا ناول۔۔۔۔۔۔کے نام سے منظر عام پر آیا۔

A)ٹیڑی لکیر B)دودھ کی قیمت

C)ضدی D)ایک قطرہ خون

2)صنف ناول کی ادبی اہمیت دراصل۔۔۔۔۔۔پر منحصر ہوتی ہے۔

A)کردار نگاری B)پلاٹ

C)فلسفہ ءحیات D)مکالمہ نگاری

3)اردو ادب میں سب سے پہلے تاریخی ناول۔۔۔۔۔۔۔۔نے تحریر کیئے۔

A)مرزا ہادی رسوآ B)ڈپٹی نذیر احمد

C)مولانا عبدالحلیم شرر D)عصمت چغتائی

4)اردو ادب میں سب سے پہلے ناول نگاری کی بنیاد۔۔۔۔۔۔نے ڈالی۔

A) منشی پریم چند B)کرشن چندر

C)قرۃ العین حیدر D)ڈپٹی نذیر احمد

5)رنجی اور آشا کی گفتگو دیکھ کر۔۔۔۔۔۔آگ بگولہ ہو جاتا تھا۔

A)گوپال B)شیام لال

C)پورن D) بھیا

6)اردو نثری دنیا میں باغی فنکارہ۔۔۔۔۔۔کو کہا جاتا ہے۔

A)خدیجہ مستور B)عصمت چغتائی

C)منشی پریم چند D)قرۃ العین حیدر

7)عصمت چغتائی کا تعلق۔۔۔۔۔سے تھا۔

A)ریشمی رومال تحریک　　B)علی گڑھ تحریک

C)رومانی تحریک　　D)ترقی پسند تحریک

8)عصمت چغتائی نے اپنی ادبی زندگی کا آغاز سب سے پہلے صنف۔۔۔۔۔سے کیا۔

A)خود نوشت　　B)ناول نگاری

C)ڈرامہ نگاری　　D)افسانہ نگاری

سوال نمبر.2. **مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھیئے۔(کوئی چار/04)** **12**

1)شیام لال کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟

2)پورن کی شخصیت پر مختصر خیالات کا اظہار کیجیئے۔

3)صنف ناول کا اہم جزو پلاٹ پر روشنی ڈالیے۔

4)صنف ناول کا اہم حصہ کردار نگاری پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

5)ٹھاکر صاحب کی شخصیت پر روشنی ڈالیئے۔

6)ناول نگاری کا اہم جزو مکالمہ نگاری کا مختصر جائزہ لیجیئے۔

سوال نمبر.3. **مندرجہ ذیل سوالات کا مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک)** **10**

1)عصمت چغتائی کی حیات و خدمات کا مفصل احاطہ کیجیئے۔

2)اردو ادب کا شاہکار ناول ضدی کا تنقیدی تجزیہ کیجیئے۔

سوال نمبر.4. اردو ادب کی خاتون ناول نگار عصمت چغتائی کی ناول نگاری کا مفصل تنقیدی جائزہ لیجیئے۔ **10**

SLR-AA-403

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XVI)
Principles and Methods in Archeology (19101681)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) पुणे येथील डेक्कन महाविद्यालयात पुरातत्व विभागाची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) एच. डी. सांकलिया ब) एम. के. ढवळीकर
क) एस. बी. देव ड) व्ही. एस. शिंदे

2) पुरातत्वीय स्थळांचा शोध घेण्यासाठी ––– नकाशे उपयोगी पडतात.
अ) वन नकाशे ब) राजकीय नकाशे
क) स्वाभाविक नकाशे ड) सर्वे नकाशे

3) प्राचीन काळातील सर्वात जास्त प्रचारात असलेली नाणी ––– ही होत.
अ) काकणी ब) कार्षापण
क) निष्क ड) सुवर्ण

4) सम्राट अशोकाच्या शिलालेखातील प्रियदर्शी म्हणजेच सम्राट अशोक होय हे ––– यांनी सिद्ध केले.
अ) जॉन मार्शल ब) जेम्स प्रिन्सेप
क) लॉर्ड कॅनिंगहॅम ड) विल्यम जोन्स

5) भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण विभागाचे पहिले निर्देशक ––– हे होते.
अ) अलेक्झांडर कॅनिंगहॅम ब) जॉन मार्शल
क) मार्टीमर व्हीलर ड) विल्यम जोन्स

6) महाराष्ट्रातील जुन्नर शहराचे प्राचीन नाव ––– होते.
अ) जीर्णनगर ब) करहाट
क) पुण्यविषयक ड) प्रवरानगर

7) प्राचीन भारतात प्रथम सोन्याची नाणी प्रचलीत असणारे ––– हे राज्यकर्ते होते.
अ) गुप्त ब) कुशाण
क) मौर्य ड) शुंग

8) कार्बन डी – 14 या कालमापन पद्धतीबद्दल ––– या रसायनशास्त्रातील नोबेल पारितोषिक देण्यात आले.
अ) ए. ई. डग्लस ब) डॉ. लिबी
क) प्रो. थिलिएर ड) जी. एच. कार्टीयस

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अ) विल्यम जोन्सचे भारतीय पुरातत्त्वाला दिलेले योगदान सांगा.
ब) हवाई छायाचित्रणाविषयी थोडक्यात माहिती द्या.
क) प्राचीन भारतीय इतिहासातील आलेखाचे महत्त्व सांगा.
ड) तौलनिक कालमापन पद्धतीची माहिती लिहा.
इ) डॉ. वसंत शिंदे यांचे भारतीय पुरातत्त्वाला दिलेले योगदान सांगा.
ई) कार्बन–डी. 14 कालमापन पद्धतीची माहिती लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

पुरातत्त्वीय स्थळे शोधण्याच्या शास्त्रीय पद्धती सांगा.

किंवा

प्राचीन भारतीय इतिहासामधील नाणी आणि पुरातत्त्वीय अवशेष यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4 प्रारंभीच्या काळातील भारतीय पुरातत्व शास्त्राच्या विकासाची चर्चा करा. **10**

SLR-AA-403

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XVI)
Principles and Methods in Archeology (19101681)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Department of archaeology was established in Deccan college Pune by ____.
a) H. D. Sankaliya b) M. K. Dhavalikar
c) S. B. Deo d) V. S. Shinde

2) _____ maps are useful for searching archaeological sites.
a) Forest Maps b) Political Maps
c) Physical Maps d) Sarvey Maps

3) _____ was the most commonly used coins in ancient period.
a) Kakni b) Karshapan
c) Nishak d) Suvarna

4) The Priyadarshi in Samrat Ashoka's epigraphic is Samrat Ashok himself is proved by _____.
a) John Marshal b) Jams Princep
c) Lord Cunningham d) William Jones

5) _____ was the first director of the archaeological survey of India.
a) Alexander Cunningham b) John Marshall
c) Martimar Wheeler d) William Jones

6) The ancient names of Junnar city in Maharashtra was _____.
a) Jinarnagar b) Karhat
c) Punyavishyak d) Pravaranagar

7) _____ was the first ruler in ancient India to issue the gold coins.
a) Gupta b) Kushan
c) Maurya d) Shung

8) _____ scientist was unferred on Nobel Prize in chemistry for carbon-D-14 Dating Period.
a) A. E. Douglass b) Dr. Libi
c) Prof. Thellier d) G. H. Carties

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the contribution of William Jones to Indian archaeology.
b) Give the Brief information of arial photography.
c) State the importance of inscription in ancient Indian history.
d) Write the information of relative dating methods.
e) State the contribution of Dr. Vasant Shinde to Indian archaeology.
f) Write the information of Carbon-D-14 dating methods.

Q.3 **Broad Answers Questions.** **10**

State the Scientific Methods of archaeological places.

OR

Explain the importance of the excavated remains the coins in ancient Indian history.

Q.4 Discuss the development of archaeology in early India. **10**

SLR-AA-404

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Economics (Special Paper - XVI)
Agricultural Economics - II (19101671)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) पारंपारिकपणे ––– हे कृषी वित्तपुरवठयाचे बिगर संस्थात्मक मार्ग आहेत.
अ) सराफा आणि व्यापारी ब) सावकार
क) जमीनदार आणि मित्र ड) वरील सर्व

2) भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येस ––– हे घटक कारणीभूत आहेत.
अ) शेतमालाला मिळणारा अल्प भाव
ब) कर्जबाजारीपणा सावकारांकडून होणारे शोषण
क) पिकांचे नुकसान
ड) वरील सर्व

3) ––– रोजी राष्ट्रीय कृषी आणि ग्रामीण विकास बँक (नाबार्ड) ची स्थापना झाली.
अ) 10 जुलै 1982 ब) 11 जुलै 1982
क) 12 जुलै 1982 ड) 13 जुलै 1982

4) कृषी मालाच्या शुध्दतेसाठी आणि ट्रेडमार्कसाठी वापरले जाणारे ––– चिन्ह आहे.
अ) आयएसआय ब) ॲगमार्क
क) टीएम ड) वरील सर्व

5) कृषी मूल्य आयोगाची स्थापना ––– वर्षी झाली.
अ) 1985 ब) 1949
क) 1965 ड) 1991

6) जागतिक व्यापार संघटनेच्या करारानुसार शेती क्षेत्राला दिल्या जाणाऱ्या अनुदानात (सबसिडी) ––– असावी.
अ) वाढलेली आणि कमी झालेली ब) कमी झालेली
क) वाढलेली ड) यापैकी काहीही नाही

7) भारतीय अन्न महामंडळ ––– या वर्षी स्थापन झाले.
अ) 1961 ब) 1965
क) 1971 ड) 1975

8) ––– विपणन व्यवस्था ही कृषी विपणनाच्या समस्या सोडवण्याचा सर्वोत्तम मार्ग आहे.
अ) सल्लागार ब) सहकारी
क) प्रादेशिक ड) क्षेत्रीय

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) कृषी वित्त पुरवठयाचे बिगर–संस्थात्मक मार्ग लिहा.
2) नियंत्रित बाजारपेठेची संकल्पना स्पष्ट करा.
3) कृषी किंमत धोरणाची उद्दिष्टे लिहा.
4) नवीन आर्थिक धोरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
5) कृषी विपणन व्यवस्थेतील दोषांचे वर्णन करा.
6) भारतातील शेतकरी आत्महत्यांची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

कृषी वित्त पुरवठयात नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेच्या कृषी कराराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 कृषी विषयक किंमत धोरणाची उद्दिष्टे आणि त्याची मूल्यमापन स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-404

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Economics (Special Paper - XVI)
Agricultural Economics - II (19101671)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Traditionally _____ are non-institutional sources of agricultural finance.
   a) Goldsmiths and merchants b) Moneylender
   c) Local landlords and friends d) All the above

2) In India _____ is responsible for the suicide of farmers.
   a) Low prices for agricultural commodities
   b) Debt bondage Exploitation by moneylenders
   c) Failure of Crop
   d) All of the above

3) National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD) was established on _____.
   a) 10 July 1982 b) 11 July 1982
   c) 12 July 1982 d) 13 July 1982

4) The symbol used for purity and trademark of agriculture goods is _____.
   a) ISI b) AGMARK
   c) TM d) All of the above

5) Agricultural Price Commission' established in: _____.
   a) 1985 b) 1949
   c) 1965 d) 1991

6) According to World Trade Organization agreements the subsidies given to agriculture have to be _____.
   a) Increased and decreased b) Decreased
   c) Increased d) None of these

7) Food Corporation of India was established this year _____.
   a) 1961 b) 1965
   c) 1971 d) 1975

8) _____ marketing is the best way to solve all problems of agricultural marketing.
   a) Consultative b) Cooperative
   c) Regional d) Zonal

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Write the non-institutional Sources of agricultural credit.
2) Explain the Concept of Regulated Markets
3) Write the objectives of agricultural price policy.
4) Explain the concept of New Economic Policy.
5) Describe the defects of agricultural marketing.
6) Explain the causes of farmers suiciding in India.

Q.3 Attempt the following questions (Any One) **10**

Explain the Role of NABARD in agricultural finance.

OR

Explain the features of WTO Agreement on Agriculture.

Q.4 Broad answer question. **10**

Explain the objectives and it's evaluation of agricultural price policy.

SLR-AA-405

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper - XVI)
Historical Sources, Research and Places (19101661)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **0८**

1) रामचंद्रपंत अमात्यांनी ––– ग्रंथ लिहीला.
अ) आज्ञापत्र ब) अर्थशास्त्र
क) राज्यव्यवहारकोश ड) इंडिका

2) शिवकालीन किल्यांचे मुख्य प्रकार ––– होते.
अ) चार ब) तीन
क) दोन ड) पाच

3) एशियाटिक सोसायटीची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) विल्यम जोन्स ब) लॉर्ड कर्झन
क) जॉन मार्शल ड) जेम्स प्रिन्सेप

4) कलकत्ता येथे ––– वर्षी एशियाटिक सोसायटीने वस्तुसंग्रहालय स्थापन केले.
अ) 1875 ब) 1895
क) 1900 ड) 1910

5) मार्को पोलो यांनी आशियातील ––– देशाचे वर्णन आपल्या प्रवासवर्णनामध्ये केले आहे.
अ) चीन ब) जपान
क) भारत ड) श्रीलंका

6) पूर्वेकडील जिब्राल्टर असे वर्णन ––– किल्ल्याचे केले आहे.
अ) रायगड ब) राजगड
क) प्रतापगड ड) सिंहगड

7) इतिहासचार्य वि. का. राजवाडे यांचा जन्म ––– वर्षी झाला.
अ) 1863 ब) 1860
क) 1855 ड) 1864

8) सुफी संप्रदायाचे तत्वज्ञान आणि परंपरा हा ग्रंथ ––– वर्षी प्रकाशित झाला.
अ) 1950 ब) 1952
क) 1953 ड) 1954

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) किल्ल्यावरील जलसंचयाची माहिती सांगा.
2) सागरी किल्ल्याचे महत्व सांगा.
3) भारतीय वस्तुसंग्रहालयाच्या विकासाचे टप्पे सांगा.
4) पर्यटन म्हणजे काय?
5) राजवाडे संशोधन मंडळाची माहिती सांगा.
6) भारत इतिहास संशोधन मंडळाची थोडक्यात माहिती सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. **10**

राजा दिनकर केळकर संग्रहालयाची सविस्तर माहिती सांगा.

किंवा

पर्यटन म्हणजे काय? सविस्तर माहिती सांगा.

प्र.4 ऐतिहासिक किल्ल्याचे महत्व व प्रकार सांगून प्रत्येकाची थोडक्यात माहिती लिहा. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
HISTORY (Special Paper - XVI)
Historical Sources, Research and Places (19101661)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option. **08**

1) _____ books was written by Ramchandrapant Amatya.
a) Adnyapatra b) Arthshastra
c) Rajayavharkosh d) Indica

2) _____ types fort in religion of Shivaji Maharaj.
a) 4 b) 3
c) 2 d) 5

3) Asiaciatic society established by _____.
a) William Jones b) Lord Curzon
c) John Marshall d) J. Prinshiep

4) In the _____ year Asiaciatic society established museum in Calcutta.
a) 1875 b) 1895
c) 1900 d) 1910

5) In _____ Asian country's information written in his Traveller book by Marco Polo.
a) Chin b) Japan
c) India d) Sri Lanka

6) _____ fort in Maharashtra told as eastern Jibralter.
a) Raigad b) Rajgad
c) Pratapgad d) Singhgad

7) In the _____ year great historian U.K. Rajwade was born.
a) 1863 b) 1860
c) 1855 d) 1864

8) In a _____ year Suphi Sampraday philosophy and tradition book published.
a) 1950 b) 1952
c) 1953 d) 1954

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Give a short information on fort water system.
2) Write a Importance of fort.
3) Write the stages in development of Indian Museum.
4) What is Tourism?
5) Write brief information about Rajwade Sanshodhan Mandal.
6) Write a short information about Bharat Itihas Sanshodhan Mandal.

Q.3 **Write a detail answer. (Any One)** **10**

Write a details information about Raja Dinkar Kelkar Museum Pune.

OR

Write details answer about tourism.

Q.4 Write a historical forts and types and give brief information about every types of fort. **10**

SLR-AA-406

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XVI)
Western Political Thought (19101676)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **08**

1) खाली दिलेल्या जोडयांतील कोणती जोडी चुक आहे?
अ) हेगेल – फिलॉस्वॉफी ऑफ हिस्टरी
ब) कार्ल मार्क्स – सामाजिक करार
क) मिल – उपयुक्ततावाद
ड) लास्की – लोकशाही समाजवाद

2) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य प्रकारे जुळवण्यात आली आहे?
अ) हेगेल – दि प्रिन्स ब) मिल – सोशल कॉन्ट्रॉक्ट
क) मार्क्स – दास कॅपिटल ड) लास्की – थेअरी ऑफ जस्टिस

3) खालीलपैकी कोण 'साम्यवादाचा जाहीरनामा' या ग्रंथाचा लेखक आहे?
अ) लेनिन ब) माओ
क) कार्ल मार्क्स ड) जॉन डनी

4) गुप्त मतदान पद्धतीला विरोध करून खुल्या मतदान पद्धतीचा कोणी पुरस्कार केला?
अ) कार्ल मार्क्स ब) जे. एस. मिल
क) हेरॉल्ड लास्की ड) हेगेल

5) खालीलपैकी अयोग्य जोडी ओळखाः
अ) कार्ल मार्क्स – कामगार क्रांती
ब) जे. एस. मिल. प्रातिनिधीक शासन
क) हेगेल – केवलस्वरूप
ड) हेरॉल्ड लास्की – सामुहिक ईहा

6) खालीलपैकी कोणता विचारवंत स्वातंत्र्यतावादी आहे?
अ) थॉमस ॲक्विनास ब) हेगेल
क) जे. एस. मिल ड) कार्ल मार्क्स

7) पुढील विधान कोणी केले आहे? ''आजपर्यंतच्या सर्व समाजाचा इतिहास हा वर्गसंघर्षाचा इतिहास आहे.''
अ) लास्की ब) कार्ल मार्क्स
क) लेनिन ड) माओ

8) खालीलपैकी कोण 'ए ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स' या ग्रंथाचा लेखक आहे?

अ) कार्ल मार्क्स ब) हेगेल

क) जे. एस. मिल ड) हेरॉल्ड लास्की

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) **12**

1) हेगेलची विरोध विकासवादाची संकल्पना.
2) लास्कीचा सार्वभौमत्वाचा अनेकसत्तावादी सिद्धांत.
3) कार्ल मार्क्सचा कामगार क्रांतीविषयीचे विचार.
4) मिलचे स्वातंत्र्यासंबंधी विचार.
5) अतिरिक्त मूल्याचा सिद्धांत
6) उपयुक्ततावाद

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्नः (कोणताही एक) **10**

कार्ल मार्क्सचा ऐतहासिक भौतिकवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

लास्कीची स्वातंत्र्य व समतेची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न

जे. एस. मिलची प्रातिनिधीक शासनाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. **10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XVI)
Western Political Thought (19101676)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which of the following pairs is incorrectly matched?
a) Hegel - Philosophy of History b) Karl Marx - Social Contract
c) Mill – Unilateralism d) Laski - Democratic Socialism

2) Which one of the following pairs is correctly matched?
a) Hegel - The Prince b) J.S. Mill - Social Contract
c) Karl Marx - Das Capital d) Laski - Theory of justice

3) Who among the following is the author of 'Communist Manifesto'?
a) Lenin b) Mao
c) Karl Marx d) John Danni

4) Who opposed the secret ballot and proposed open ballots system?
a) Karl Marx b) J.S. Mill
c) Harold Laski d) Hegel

5) Which among the following is incorrectly marched?
a) Karl Marx - Labor Revolution
b) J.S. Mill - Representative Govt.
c) Hegel - Concept of Absolute idea
d) Harold Laski - Common Will

6) Which of the following is a libertarian thinker?
a) Thomas Aquinas b) Hegel
c) J. S. Mill d) Karl Marx

7) Who said the following? "The history of all hitherto existing societies is the history of class struggles."
a) Laski b) Karl Marx
c) Lenin d) Mao

8) Which among the following the author of the following the 'A Grammar of Politics'?
a) Karl Marx b) T. H. Green
c) J. S. Mill d) Hegel

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Hegel's - concept of dialectic
2) Laski's Pluralistic theory of Sovereignty
3) Karl Marx view on labor revolution
4) Mill view on liberty
5) Theory of Surplus Value
6) Utilitarianism

Q.3 **Broad answers question. (Any One)** **10**

Explain to the Karl Marx's theory of Historical Materialism.

OR

Explain to the Laski's concept of Liberty and Equality.

Q.4 Explain the detail J. S. Mill's concept of Representative Government. **10**

SLR-AA-407

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XVI)
Scientific Method (19101691)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) तर्कशास्त्र ––– शास्त्र आहे.
अ) वस्तुनिष्ठ ब) आकारिक
क) सामाजिक ड) यापैकी नाही

2) शास्त्रीय विगमनाचे ––– वास्तविक आधार आहेत.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

3) खाजगी जीवनासंबंधी मुलाखतीतून मिळालेली माहिती ––– असते.
अ) वास्तव ब) असत्य
क) निश्चित ड) संशयास्पद

4) पूर्वगृहीतकांनाच शास्त्राचा ––– असे म्हणतात.
अ) आधार ब) पूर्वसूचना
क) निष्कर्ष ड) उपपादन

5) प्रयोगाचे स्वरूप ––– असते.
अ) पूर्वनियोजित ब) आकस्मिक
क) नैसर्गिक ड) ऐतिहासिक

6) इतिहास हे एक ––– शास्त्र आहे.
अ) आकारिक ब) आदर्शनिष्ठ
क) सामाजिक ड) यापैकी नाही

7) कार्य ही ––– च्या नंतरची घटना होय.
अ) निरीक्षण ब) कारण
क) प्रचीती ड) सिद्धता

8) ––– ही युक्त अभ्युपगमाची अट आहे.
अ) वास्तव ब) संदिग्ध
क) असत्य ड) व्याघात

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) विज्ञान म्हणजे काय?
2) व्यावहारिक (साधे) निरीक्षण म्हणजे काय?
3) शास्त्रीय ज्ञान म्हणजे काय?
4) अनिरीक्षण म्हणजे काय?
5) धर्म म्हणजे काय?
6) अभ्युपगमाचे महत्व काय आहे ते सांगा.

प्र.3 निसर्ग समरूपतेची तत्त्वे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

कारण आणि कार्य संबंधाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.4 युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. **10**

SLR-AA-407

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XVI)
Scientific Method (19101691)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Logic is a _____ science.
a) Positive b) Formal
c) Social d) None of these

2) There are _____ kinds of material grounds of scientific method.
a) Five b) Four
c) Three d) Two

3) The information received about private life through interview is _____.
a) Real b) False
c) Definite d) Suspicious

4) Presuppositions means _____ of science.
a) Grounds b) Pre-instructions
c) Conclusion d) Explanation

5) The nature of experiment is _____.
a) Preplanned b) Accidental
c) Natural d) Historical

6) History is a _____ science.
a) Formal b) Normative
c) Social d) None of these

7) Effect succeeds the _____.
a) Observation b) Cause
c) Verification d) Proof

8) _____ is the condition of good hypothesis.
a) Fact b) Vague
c) False d) Contradict

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) What is science?
2) What is Casual observation?
3) What is scientific knowledge?
4) What is non-observation?
5) What is religion?
6) What is the importance of hypothesis?

Q.3 Explain the principles of uniformity of nature. **10**

OR

Explain the principles of cause and effect relation.

Q.4 Explain the conditions of good hypothesis. **10**

SLR-AA-408

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XVI)
Predicate Logic (19101692)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) 'Mc' हा ––– विधानाचा संकेत आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सममूल्य

2) ––– हे 'कांही' चे सांकेतिक रूप आहे.
अ) (X) ब) (∃)
क) (B) ड) (M)

3) वैश्विक नास्तीवाची हा ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सामान्य

4) उद्देश–विधेय विधान हा ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) नास्तीवाची
क) संधी ड) सामान्य

5) 'सीता ही गीता ची बहिण आहे' हे ––– विधान आहे.
अ) उद्देश रहित ब) उद्देश विधेय
क) वर्ग सदस्यरूपी ड) संबंधवाची

6) विधानीय आणि ––– हे आधुनिक तर्कशास्त्राचे प्रकार होत.
अ) वाक्य ब) उद्देश
क) विधेय ड) यापैकी नाही

7) A ≡ _____.
अ) I ब) ~I
क) O ड) ~O

8) E ≡ _____.
अ) I ब) ~I
क) O ड) ~O

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) विधेय तर्कशास्त्राचा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.
2) सामान्य विधानांचे प्रकार स्पष्ट करा.
3) उद्देश–विधेय विधान म्हणजे काय?
4) उद्देश रहित विधान म्हणजे काय?
5) संबंधावाची विधान म्हणजे काय?
6) साय आणि फाय म्हणजे काय?

प्र.3 संख्यापकाचे U. I. आणि E. G. नियम स्पष्ट करा. **10**

किंवा

संख्यापक निषेधाचे कोणतेही दोन नियम स्पष्ट करा.

प्र.4 व्हेन च्या आकृतीच्या सहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा. **10**

1) सर्व प्राणी मर्त्य असतात
   सिंह प्राणी आहे
   ————————————————
   म्हणून, सिंह मर्त्य आहे

2) एकही पुस्तक खोडरबर नाही
   एकही पेन्सिल खोडरबर नाही
   ————————————————
   म्हणून, एकही पेन्सिल पुस्तक नाही

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PHILOSOPHY (Special Paper - XVI)
Predicate Logic (19101692)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) 'Mc' is a symbolic expression of _____ proposition.
a) Singular b) Conjunctive
c) Disjunctive d) Equivalent

2) _____ is the symbolic form of 'Some'.
a) (X) b) (∃)
c) (B) d) (M)

3) Universal negative is a kind of _____ proposition.
a) Simple b) Conjunctive
c) Disjunctive d) General

4) Subject-predicate is a kind of _____ proposition.
a) Singular b) Negative
c) Conjunctive d) General

5) 'Sita is sister of Geeta' this is _____ proposition.
a) Subject less b) Subject predicate
c) Class membership d) Relational

6) Propositional and _____ are kinds of modern logic.
a) Sentence b) Subject
c) Predicate d) None of these

7) A ≡ _____.
a) I b) ~ I
c) O d) ~O

8) E ≡ _____.
a) I b) ~ I
c) O d) ~O

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Explain the subject matter of predicate logic?
2) Explain the kinds of general propositions.
3) What is subject-predicate propositions?
4) What is subject less propositions?
5) What is relational proposition?
6) What is Psy and Phi?

Q.3 Explain U.I. and E.G. rules of quantifiers. **10**

OR

Explain any two rules of quantifier negation.

Q.4 **Test the validity of the following syllogism by Venn's diagram.** **10**

1) All animals are mortal

   Lion is an animal

   Therefore, Lion is mortal

2) No books are erasers

   No pencils are erasers

   Therefore, No pencils are books

SLR-AA-409

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Sociology (Special Paper - XVI)
Urban Sociology (19101666)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) खालीलपैकी कोणते नागरी केंद्र कुटुंबाची वैशिष्टये आहे?
अ) मर्यादित आकार ब) कुटुंबाचे कमी महत्त्व
क) अ आणि ब ड) फक्त ब

2) नागरी समाजशास्त्राच्या अभ्यासाचे खालीलपैकी कोणते महत्त्व आहे?
अ) नागरी समाजाच्या गुंतागुंतीचे अध्ययन
ब) नागरी सामाजिक परिवर्तनाचे अध्ययन
क) नागरी समस्याचे अध्ययन
ड) वरील सर्व

3) नगर नियोजनाचे अत्यावश्यक उद्दिष्ट कोणते आहे?
अ) शिक्षण, आरोग्य, वैद्यकीय सेवा पुरविणे
ब) झोपडपट्टया नष्ट करणे
क) घराच्या योग्य सुविधा पुरविणे
ड) वरील सर्व

4) कोणत्या शहरात गलिच्छ वस्तीला झोपडपट्टी किंवा चाळ म्हणून ओळखले जाते?
अ) मुंबई ब) दिल्ली
क) चेन्नई ड) कानपुर

5) शहरी अर्थव्यवस्थेचे एक महत्त्वाचे वैशिष्ट म्हणजे ———.
अ) कुशल कामगार ब) सहकारी संस्था
क) कृषी आधारित उद्योग ड) वरीलपैकी सर्व

6) जागतिक पर्यावरण दिन ——— या दिवशी साजरा केला जातो?
अ) 1 डिसेंबर ब) 5 जून
क) 22 सप्टेंबर ड) 5 एप्रिल

7) ग्रामीण–नागरी सातत्याची संकल्पना प्रथमता कोणी मांडली?
अ) फायरतर ब) रॉबर्ट रेडफील्ड
क) आर. इ. पहेल ड) वर्थ

8) खालीलपैकी कोणते नगर नियोजनातील अडथळे आहेत?

अ) अतिक्रमण ब) भ्रष्टाचार

क) लोकसंख्या ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) नागरी समाजशास्त्राची व्याख्या लिहा.
2) नागरी कुटुंबाची वैशिष्टये लिहा.
3) शहरातील ध्वनिप्रदुषणाचे परिणाम लिहा.
4) झोपडपट्टी निर्मितीची कारणे लिहा.
5) गलिच्छ वस्त्यामधून निर्माण होणारे सामाजिक प्रश्न लिहा.
6) नागरी विवाहपद्धतीतील बदल लिहा.

प्र.3 दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) **10**

नागरी बेकारीची कारणे लिहा.

किंवा

ग्रामीण–नागरी सातत्य लिहा.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. **10**

नोकरी करणाऱ्या स्त्रीयांच्या समस्या स्पष्ट करा.

SLR-AA-409

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Sociology (Special Paper - XVI)
Urban Sociology (19101666)

Day & Date: Wednesday, 17-01-2024 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice question. **08**

1) Which of the following characteristics of urban nuclear family?
   a) Limited size b) Less importance of family
   c) A and B d) Only B

2) Which of the following importance of the study of Urban sociology?
   a) Study of complex in urban society
   b) Study of urban social change
   c) Study of urban problem
   d) All the above

3) Which of the most essential objectives of urban planning?
   a) Providing for education, health, medical services
   b) Removal of slums
   c) Providing proper housing facility
   d) All the above

4) In which city the slums are known as Jhopadpatti or chawls?
   a) Mumbai b) Delhi
   c) Chennai d) Kanpur

5) One of the important features of urban economy is _____.
   a) Skilled labour b) Co-operative institutions
   c) Agro based industries d) All the above

6) 'World Environment Day' is celebrated on?
   a) 1st December b) 5thJune
   c) 22nd September d) 5th April

7) _____ argued that Rural- Urban continuum concept firstly?
   a) Fayartar b) Robert redfield
   c) R. E. Pehel d) Wirth

8) Which of the following barriers in urban planning?
   a) Encroachment b) Corruption
   c) Population d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) Write a definition of urban sociology?

2) Write a characteristic of urban Family?

3) Write a impact of noise pollution?

4) Write a causes of creating slums?

5) Write down the social issues that arise in the slums?

6) Write a change of urban marriage system?

Q.3 Broad answers question (Any One) **10**

Write a causes of urban unemployment.

OR

Write Rural- Urban continuum.

Q.4 Broad answers question **10**

Explain the problems of working women.